

såvida Kungl. Maj:t icke i särskilt fall bestämmer, att han skall avstå högre belopp;

att den, som förordnas till vikarie för gymnastikkonsulent under dennes semester, skall äga åtnjuta ersättning för expenser med 200 kronor, för år räknat, vilken ersättning skall utgå av nedannämnda förslagsanslag till avlöning m. m. åt gymnastikkonsulenter;

dels föreskriva att för åtnjutande av de föreslagna avlöningsförmånerna skola i tillämpliga delar gälla enahanda villkor och bestämmelser, som i sådant hänseende äro stadgade angående avlöningsförmåner åt folkskolinspektörer m. m.;

dels ock i riksstaten uppföra

ej mindre till avlöning m. m. åt gymnastikkonsulenter ett *ordinarie* förslagsanslag av kronor 42,000: —

än även till resekostnadsersättning åt gymnastikkonsulenter ett *ordinarie* förslagsanslag av kronor 40,000: —

Folkskolor.

17. Statsbidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor. Enligt Kungl. Maj:ts förslag har 1928 års riksdag i riksstaten upptagit det ordinarie förslagsanslaget till avlöning åt lärare vid folkskolor med 48,500,000 kronor.

[192.]
Statsbidrag
till avlöning
åt lärare vid
folkskolor.

I skrivelse den 31 augusti 1928 har skolöverstyrelsen hemställt, att ifrågasvarande anslag måtte för budgetåret 1929/1930 höjas till ett belopp av 49,500,000 kronor. Överstyrelsen lämnar därvid till en början en översikt rörande beräkningen av ifrågasvarande anslag under de senaste åren.

Under en följd av år har till grund för beräkningen av anslagsbehovet lagts från folkskolinspektörerna inhämtade uppgifter å de belopp, som av dem i statsbidrag tillstyrkts under senaste kalenderår. Härtill har lagts en summa, som ansetts tillräcklig att täcka den ökning i anslagsbehovet, som komme att föranledas av nyinrättade tjänster och intjänade ålderstillägg fram till det läsår, som komme att motsvara det budgetår, för vilket det beräknade anslaget är avsett, sålunda en tidrymd av omkring två år.

Efterföljande tablå utvisar utgiftsbehovet och anslagshöjningarna under de senaste åren.

[192.]

Kalenderår	De verkliga utgifterna	Ökning från föregående år	Budgetår	Anslaget i riksstaten	Höjning från före- gående år
1924	47,185,000		1924/1925	46,600,000	3,300,000
1925	47,880,000	695,000	1925/1926	47,750,000	1,150,000
1926	48,189,000	309,000	1926/1927	47,850,000	100,000
1927	48,891,000	702,000	1927/1928	48,350,000	500,000
			1928/1929	48,500,000	150,000

Beträffande anslaget för budgetåret 1929/1930 framlägger överstyrelsen följande beräkning:

När det gäller att beräkna utgiftsökningen för de närmaste två åren, måste en sådan beräkning allt fortfarande bli approximativ. Tydligt är, att man måste räkna med en betydande utgiftsstegring från anslaget även under den närmaste tiden framåt. Den nedgång i utgiftsökningen från år 1925 till 1926, varpå det år 1927 beräknade anslagsbehovet för budgetåret 1928/1929 grundade sig, har visat sig vara av mera tillfällig natur. Från år 1926 till 1927 har ökningen sprungit upp till omkring 700,000 kronor, sannolikt mest beroende på ökningen av utgifterna till ålderstillägg för det osedvanligt stora antalet nya, unga lärare, som dels på grund av folkskoleväsendets snabba utveckling, dels på grund av de gamla lärarnas avgång efter den senaste pensionsregleringen anställts under åren närmast efter 1920. Av tabellen framgår, att ökningen i utgifterna från anslaget från 1924 utgjort i medeltal 500,000 kronor för år samt under 2-årsperioderna 1924—1926 och 1925—1927 i avrundade tal en miljon kronor. Därest en motsvarande stegring komme att äga rum även under 2-årsperioden 1927—1929 skulle de verkliga utgifterna år 1929 belöpa sig till omkring 49,800,000 kronor, vadan det nuvarande beloppet i riksstaten sålunda för att komma i nivå med behovet behövde höjas med 1,300,000 kronor.

Överstyrelsen vill nu förorda att anslagsökningen bestämmas till en miljon kronor. Med hänsyn till de gjorda avrundningarna nedåt må anses, att vid de sålunda gjorda beräkningarna hänsyn även blivit tagen till den minskning i behovet för budgetåret 1929/1930, som blir en följd av 1928 års riksdags beslut att vissa skoldistrikt må åtnjuta statsbidrag till avlöning åt å småskolestadiet anställda folkskollärarinnor endast såsom till småskolläranrinnor.

Departement-
schefen.

Skolöverstyrelsen har, såsom framgår av ovanstående, föreslagit en högst betydande ökning av ifrågavarande anslag eller med 1 miljon kronor. Överstyrelsen stöder sig därvid på en sannolikhetsberäkning av den årliga så att säga automatiska stegringen av medelsbehovet, vilken årliga stegring ansetts kunna uppskattas till 500,000 kronor i genomsnitt. Jag anser mig i detta sammanhang böra fästa uppmärksamheten på att, enligt vad den ovan intagna tablan utvisar, den verkliga utgiftsökningen varit i hög grad varierande. År 1925 utgjorde ökningen från näst föregående år 695,000 kronor, år 1926 nedgick motsvarande summa till 309,000 kronor och år 1927 sprang den åter upp till 702,000 kronor. Det är uppenbarligen ytterst svårt att i ett fall som detta göra några säkra beräkningar. För att så skulle kunna ske, vore det nöd-

vändigt, att beslutanderätten i fråga om nya lärartjänsters inrättande icke låge i de lokala skolmyndigheternas händer utan att tillväxten av tjänster kunde för hela riket centralt kontrolleras och regleras. Under nu angivna förhållanden kan jag icke annat än godtaga den av skolöverstyrelsen gjorda uppskattningen av anslagsbehovet för budgetåret 1929/1930.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att höja det *ordinarie* förslagsanslaget till avlöning åt lärare vid folkskolor,

nu		kronor 48,500,000: —
med		» 1,000,000: —
till		» 49,500,000: —

18. Provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folkskolor. I anledning av framställningar från enskilda lärarsammanslutningar och från skolöverstyrelsen samt motioner inom riksdagen har frågan om beredande av tillfällig löneförbättring åt folk- och småskollärare, lärare vid högre folkskolor m. fl. till folkundervisningen hörande läroanstalter upprepade gånger varit föremål för statsmakternas prövning utan att dock hava lett till något positivt resultat. Saken har år från år av statsfinansiella skäl blivit undanskjuten. Även nu föreligga framställningar i ämnet från skolöverstyrelsen och vissa lärarföreningar varjämte 1928 års riksdag gjort uttalande i dylik riktning. De skäl, som åberopas för en provisorisk avlöningsförbättring åt här avsedda lärargrupper, hava synts mig i hög grad behjärtansvärda och jag har därför sökt finna en utväg att i viss utsträckning tillmötesgå de framställda önskemålen. Det har därvid befunnits möjligt att ställa medel till disposition för ändamålet, dock endast vad angår folk- och småskollärarkåren samt lärarpersonalen vid de högre folkskolorna. Saken tarvar emellertid ytterligare beredning, varför jag icke nu är i stånd att göra någon definitiv hemställan i ämnet. För närvarande får jag inskränka mig till att begära, att anslag för ändamålet beräknas i riksstaten. En approximativ uppskattning av det belopp, som enligt preliminärt uppgjorda grunder skulle erfordras, har givit till resultat, att ett förslagsanslag av 5,935,000 kronor är behövt för budgetåret 1929/1930, såvitt gäller lärarpersonalen vid folk- och småskolor. I fråga om lärarna vid de högre folkskolorna torde för ändamålet böra beräknas ett förslagsanslag av 100,000 kronor, en fråga, som jag återkommer till i det följande.

Jag anser mig böra uttryckligen betona att det icke är avsett, att dyrdistillägg skall utgå å den provisoriska avlöningsförbättringen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på proposition angående provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folkskolor, för ändamålet beräkna i riksstaten för budgetåret 1929/1930 ett *extra* förslagsanslag av kronor 5,935,000: —

[193.]

Provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folkskolor.

[194.]
Folkunder-
visningens
befrämjande
i rikets nord-
ligaste gräns-
orter.

19. Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter. I skrivelse den 31 augusti 1928 har skolöverstyrelsen avgivit förslag rörande anslaget till folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter för budgetåret 1929/1930 och därvid hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att höja anslaget med 14,000 kronor till 480,000 kronor.

Överstyrelsen finner en sådan höjning påkallad av vissa nya krav, som ställas på anslaget. I sådant avseende anför överstyrelsen, att en av överstyrelsen i skrivelse den 10 maj 1928 tillstyrkt reglering av hyresersättningar för vissa s. k. statsskolor uti ifrågavarande bygd skulle medföra en ökad kostnad av 7,000 kronor, att statsbidrag till avlönande av biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor inom berörda gränsorter — varom överstyrelsen framlagt förslag — skulle för budgetåret 1929/1930 påkalla utgifter från anslaget med 5,400 kronor, att genomförandet av en av överstyrelsen i skrivelse den 1 maj 1928 tillstyrkt förändrad organisation av biblioteksverksamheten i gränsorterna beräknades förorsaka ökade årskostnader med 3,000 kronor, ävensom att anordnande av föreläsnings- och filmverksamhet i berörda trakter enligt av överstyrelsen i skrivelse den 1 maj 1928 tillstyrkt förslag beräknades draga en årlig kostnad av 3,000 kronor. Slutligen har överstyrelsen föreslagit Kungl. Maj:t inrättande av överlärtjänster inom de skoldistrikt i dessa orter, där behovet av överlärare vore särskilt kännbart. För detta ändamål räknar överstyrelsen med en årskostnad av 5,000 kronor. Sålunda skulle ifrågavarande anslag komma att belastas med en utgiftsökning av tillhoppa 23,400 kronor. Då emellertid enligt budgetredovisningen för budgetåret 1927/1928 nettoutgiften å anslaget för nämnda budgetår belöpt sig till allenast 454,776 kronor 85 öre, syntes det överstyrelsen tillräckligt att nu höja anslaget till 480,000 kronor.

Angående den närmare innebörden av vissa av de anordningar, vilka, enligt vad ovan nämnts, skulle medföra ökade utgifter å anslaget, ber jag att få lämna följande redogörelse.

Hyresbidrag. Jämlikt särskilda under åren 1888/1919 utfärdade brev har Kungl. Maj:t tillerkänt de flesta statsskolorna samt ett fåtal församlingsskolor i gränsorterna fasta bidrag för förhyrande av skollokaler och lärarbostäder. Härjämte har Kungl. Maj:t årligen beviljat tillfälliga bidrag för nyssberörda ändamål åt församlingsskolor samt ett mindre antal statsskolor.

I ett den 25 november 1921 av särskilt tillkallade *sakkunniga* avgivet betänkande rörande folkskoleväsendet i de s. k. finsktalande delarna av Norrbottens län uttalade de sakkunniga, att de ansåge det önskvärt, dels att mera enhetliga grunder för ifrågavarande hyresbidrags utgående bleve bestämda, dels ock att förfaringssättet vid hithörande ärendens prövning i någon mån förenklades. De sakkunniga förordade i anledning härav, att hyresbidrag måtte utgå till statsskolor med 200 kronor per lärorum, 100 kronor per slöjdrum samt 100 kronor per bostadsrum.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 14 mars 1924 av nyssberörda betänkande anförde *vederbörande departementschef* (propositionen nr 170/1924

s. 43), att han knappast ansåge det lämpligt att, såsom de sakkunniga föreslagit, fastställa vissa belopp, med vilka statsbidrag automatiskt skulle utgå till skoldistriktet. Då hyresprisen i dessa trakter lika väl som eljest torde variera från ort till ort allt efter de lokala förhållandena, syntes det bäst, att beloppet av statsbidrag fastställdes liksom hittills av Kungl. Maj:t efter särskild prövning i varje fall. Såsom beräkningsgrund ansåge departementschefen däremot de av de sakkunniga ifrågasatta beloppen kunna godtagas.

Enligt ovanberörda av *skolöverstyrelsen* den 10 maj 1928 avgivna förslag i ämnet skulle Kungl. Maj:ts beslut om reglering av hyresbidragen omfatta endast statsskolor och överstyrelsens utredning avser också allenast dylika skolor. *Domkapitlet i Luleå* åter har ansett det önskligt, att hela problemet om statsbidrag för förhyrande av skollokaler i dessa trakter d. v. s. för såväl stats- som församlingsskolor, i detta sammanhang upptages till prövning. *Statskontoret* ansluter sig i denna del till överstyrelsens mening, men framhåller att intet hinder föreligger att, därest omständigheterna sådant föranleda, frågan om fasta statsbidrag till vissa församlingsskolor kan efter därom verkställd utredning upptagas till särskild prövning.

I fråga om grunderna för statsbidrags beviljande till nu förevarande ändamål har *överstyrelsen* förordnat, att sådant bidrag fortfarande skulle utgå enligt av Kungl. Maj:t tidigare lämnade utfästelser för de statsskolor, för vilka skoldistriktet helt på egen bekostnad uppfört nödiga lokaler, samt att statsbidrag för förhyrda lokaler av Kungl. Maj:t skulle, med upphävande av tidigare utfästelser, fastställas med hänsyn till distriktens verkliga hyreskostnader och ekonomiska bärkraft, varemot åter statsbidrag icke skulle utgå för statsskolor, som vore inrymda i anläggningar, till vilkas uppförande statsbidrag utgått enligt kungörelsen den 5 november 1924 (nr 468), och ej heller för de statsskolor, för vilkas uppförande staten tidigare lämnat bidrag.

Statskontoret har i huvudsak intet att erinra mot en tillämpning av dessa grunder. Statskontoret framhåller dock, att det måhända kunde betraktas såsom i någon mån oegentligt, att hyresbidrag skulle utgå jämväl till skoldistrikt, som uppfört egna skollokaler och alltså ej förhyra sådana. Med hänsyn till tidigare av Kungl. Maj:t gjorda utfästelser samt då i vissa fall ömmande omständigheter torde föreligga, vill statskontoret dock ej motsätta sig, att hyresbidrag utgår jämväl i nu berörda fall. Då det emellertid skulle kunna inträffa, att staten på sådant sätt sammanlagt bidroge med större belopp än det, vartill byggnadskostnaderna för en skola uppgått, anser statskontoret lämpligen böra föreskrivas, att hyresbidrag till dylika statsskolor endast må utgå till och med visst budgetår, exempevis budgetåret 1936/1937.

För de särskilda bidragsbelopp, som av överstyrelsen föreslagits, saknar jag anledning att här redogöra. Det må dock nämnas, att de föreslagna beloppen uppgå till högst 90 procent och lägst 44 procent samt i medeltal 60 procent av hyresutgifterna, häri inräknade jämväl kostnader för bränsle och städning.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag har 1928 års riksdag medgivit, att statsbidrag må utgå till avlönande av biträdande föreståndarinna vid statsunderstödda skolhem eller arbetsstugor med minst 35 barn inom Jämt- Statsbidrag till avlönande av biträdande

[194.] lands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsoorter.
 föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor.

Det synes *skolöverstyrelsen* uppenbart, att samma förmån bör beredas beträffande motsvarande skolhem och arbetsstugor inom rikets nordligaste gränsoorter. Så vitt nu är känt, skulle i fråga om rikets nordligaste gränsoorter under budgetåret 1929/1930 ifrågakomma statsbidrag till 1 skolhem och 4 arbetsstugor. Då det särskilda lönетillägget till ifrågavarande biträdande föreståndarinnor synes böra utgå med samma belopp, som jämlikt kungörelsen den 5 november 1924 (nr 469) uppbäres av lärare vid småskola inom det skoldistrikt, där ifrågavarande skolhem eller arbetsstuga finnes, skulle statens kostnader härför beträffande 1 skolhem och 3 arbetsstugor bli 1,100 kronor samt för 1 arbetsstuga 1,000 kronor eller tillhoppa 5,400 kronor.

Statskontoret, som ansett sig icke kunna bedöma, huruvida den år 1928 medgivna rätten till statsbidrag för avlönande av biträdande föreståndarinnor bör utsträckas även till ifrågavarande orter, har dock intet att erinra mot förslaget, att enahanda avlöningsförmåner som för biträdande föreståndarinna vid skolhemmen och arbetsstugorna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (med undantag av gränsoorterna) skola utgå till nu avsedda biträdande föreståndarinnor.

Biblioteksverksamhet i Tornedalen. I skrivelse den 1 februari 1928 anhöll *länsstyrelsen i Luleå*, att Kungl. Maj:t måtte för bedrivande av biblioteksverksamhet i Tornedalen i huvudsaklig överensstämmelse med en av föreståndaren för Tornedalens folkhögskola O. Svensson uppgjord plan anvisa dels såsom organisationsanslag för en gång ett belopp av 10,000 kronor, dels ock för verksamhetens uppehållande under år 1929 ett belopp av 5,000 kronor.

Enligt sagda plan skulle biblioteksverksamheten omfatta samtliga finskspråkiga församlingar, dock åtminstone till en början med undantag av Jukkasjärvi församling, Vittangi kapellförsamling och Gällivare församling. Verksamheten skulle anknytas till Tornedalens folkhögskola i Matarengi, där huvudbiblioteket skulle vara förlagt. Under detta bibliotek skulle sortera gren- och vandringsbibliotek, samtliga sammansatta och utrustade genom huvudbiblioteket.

Vid länsstyrelsens skrivelse hade fogats yttranden av vederbörande folk-skolinspektör och domkapitlet i Luleå.

I ärendet avgåvos vidare yttranden av skolöverstyrelsen och statskontoret.

Skolöverstyrelsen anförde bland annat: Grenbiblioteken borde så sammanställas, att de utgjordes av å ena sidan uppslagsböcker, å andra sidan — framför allt i något större samhällen — mera konstant efterfrågade utlåningsböcker. Vandringsbiblioteken borde enligt uppgjort schema utsändas till de olika platserna, varvid hänsyn borde tagas till att omloppstiden ej bleve för kort. På större orter kunde placeras mer än ett vandringsbibliotek, därest bokbeståndet tilläte det. Givetvis borde vandringsbibliotek kunna sändas även till plats, där redan ett lokalt bibliotek finnes. I dylikt fall borde dock tillses, att räkenskaper, bokförteckningar m. m. särskildes. Vandringsbibliotekens bokbestånd borde i regel vara rörligt och ej fixerat en gång för alla samt borde utväljas av bibliotekarien i samråd med en ortsrepresentant. Undantagsvis kunde dock tänkas fasta vandringsbibliotek, till exempel kon-

centrerade kring visst ämne. I fråga om bokurvalet borde vidare tillses, att vandringsbiblioteken huvudsakligen sammansattes av enkel, lättläst litteratur; till en början torde en mycket stor procent skönlitteratur böra ingå, men dessutom borde medtagas lättare facklig litteratur, i första hand biografier och reseskildringar samt enstaka arbeten i andra ämnen, som kunde antas särskilt intressera läsekretsen på platsen. I centralbiblioteket borde finnas även arbeten av något mera djupgående art att efter särskild rekvisition utlånas efter tryckt katalog. Enskilda läntagare borde nämligen ha möjlighet att vända sig direkt till centralen för att erhålla speciellt önskad litteratur. Förmedling av lån från större bibliotek borde givetvis likaså ingå i centralens uppgifter. Alla bokinköp och allt katalogiseringsarbete borde handhas av centralbiblioteket. Vad anginge det beräknade engångsanslaget, 10,000 kronor, ville överstyrelsen framhålla, att då inga möjligheter funnes att nu exakt beräkna de olika kontona, beräkningen ej borde vara i detalj bindande. Även i fråga om årsanslaget borde gälla, att statförslaget ej finge anses vara i detalj bindande.

Genom beslut den 28 september 1928 ställde *Kungl. Maj:t* — för anordnande av biblioteksverksamhet i Tornedalen i huvudsaklig överensstämmelse med omförmälda plan och ovan anförda, av skolöverstyrelsen gjorda erinringar — till skolöverstyrelsens förfogande dels högst 10,000 kronor såsom engångsanslag för verksamhetens organiserande, dels ock högst 2,500 kronor för verksamhetens bedrivande under förra halvåret 1929. Nämnade belopp skulle utgå av förslagsanslaget till folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter.

Tillika förordnade *Kungl. Maj:t*, att den närmare ledningen av ifrågavarande verksamhet skulle utövas av en på angivet sätt sammansatt styrelse, att styrelsen skulle före den 1 oktober varje år till ecklesiastikdepartementet och skolöverstyrelsen ingiva redogörelse för verksamheten under senast förflutna budgetår samt att skolöverstyrelsen skulle äga utfärda de närmare föreskrifter, som för verksamhetens bedrivande kunde finnas erforderliga.

I sin ovannämnda skrivelse den 31 augusti 1928 har nu *skolöverstyrelsen*, under framhållande att driftkostnaderna för ifrågavarande biblioteksverksamhet skulle för budgetår belöpa sig till 5,000 kronor, erinrat att under en längre följd av år ur förslagsanslaget till folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter utgått två belopp å respektive 4,000 kronor och 3,000 kronor för spridande av böcker samt vissa tidningar och tidsskrifter. Dessa belopp ha ställts till förfogande, det förra av domkapitlet i Luleå och det senare av länsstyrelsen därstädes. Då genom omorganisationen av biblioteksverksamheten det genom ifrågavarande belopp avsedda behovet i viss mån komme att tillgodoses, anser sig överstyrelsen kunna vid nu förevarande beräkning av förslagsanslagets storlek utgå ifrån, att de nämnda posterna skulle kunna tillhopa minskas med förslagsvis 2,000 kronor. Under denna förutsättning skulle merutgiften för biblioteksverksamheten — engångskostnad oberäknad — efter den förordade omorganisationens genomförande kunna beräknas till 3,000 kronor.

Slutligen har överstyrelsen i skrivelse den 10 december 1928 hemställt, att i stället för det belopp av 25,000 kronor, som ur ifrågavarande anslag från och med budgetåret 1925/1926 årligen utgått för anordnande av två

Kurs i sprak-
undervis-
ning.

[194.] utbildningskurser i hembygdsundervisning för lärare i finnbygdens skolor, måtte — då ett uppehåll i denna fortbildningsverksamhet numera utan olägenhet syntes kunna äga rum men däremot ett starkt behov av utbildning i språkundervisning för lärare i dessa trakter gjorde sig alltmera gällande — måtte få av samma anslag utgå bidrag för en utbildningskurs i svensk språkundervisning för berörda lärare. En första sådan kurs vore avsedd att anordnas under sommaren 1930. Någon kostnadsberäkning för denna kurs har icke lämnats.

Departement-
schefen.

Skolöverstyrelsens förslag om reglering av hyresersättningar för vissa s. k. statsskolor anser jag i huvudsak kunna följas, såvitt angår grunderna för bidragens utgående. Vad åter angår de särskilda bidragsbeloppen tarvar ärendet ytterligare utredning, enär uppgifter saknas om vad distrikten själva erlagt i hyra. Sedan utredningen på denna punkt kompletterats, torde jag få återkomma med en definitiv hemställan i ämnet till Kungl. Maj:t. Regleringen synes mig böra träda i kraft från och med budgetåret 1929/1930. Den härav föranledda merkostnaden uppskattar jag till högst 7,000 kronor.

Den för närvarande medgivna rätten till statsbidrag för avlönande av biträdande föreståndarinnor vid statsunderstödda skolhem och arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter bör enligt min mening utsträckas även till nu ifrågasvarande orter. Genom den lydelse, reglementet för statens pensionsanstalt erhållit genom kungörelsen den 29 juni 1928 (nr 257), föreligger redan möjlighet för biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor i gränssorterna att vinna delaktighet i nämnda pensionsanstalt, under förutsättning att statsbidrag enligt angivna grunder utgår till deras avlönande. Mot överstyrelsens beräkning av kostnaderna för berörda statsbidrag under budgetåret 1929/1930, vilka kostnader skulle uppgå till 5,400 kronor, har jag intet att anmärka.

I fråga om biblioteksverksamheten i Tornedalen vill jag framhålla, att genom Kungl. Maj:ts omförmälda beslut av den 28 september 1928 ett enligt min mening trängande behov blivit tillgodosett och att jag anser det synnerligen önskvärt, att den sålunda påbörjade verksamheten må kunna fortsättas. För ändamålet bör i enlighet med överstyrelsens beräkningar avses ett årligt belopp av 5,000 kronor, vilket dock, med hänsyn till möjligheten av besparingar å andra anslagsposter, innebär en merutgift av allenast 3,000 kronor för år.

Beträffande åter det framlagda förslaget om anslag till föreläsnings- och filmverksamhet liksom ock förslaget om inrättande av överlärartjänster i vissa av ifrågasvarande skoldistrikt finner jag mig icke kunna för närvarande tillstyrka åtgärder i berörda syften. Vad särskilt angår frågan om överlärartjänster, synes mig densamma med hänsyn till dess principiella innebörd böra bli föremål för ytterligare utredning.

Vad slutligen angår överstyrelsens hemställan att ett uppehåll nu skulle göras i fråga om utbildningen i hembygdsundervisning men medel av anslaget i stället få disponeras för en årlig kurs i språkundervisning har jag intet att erinra mot en sådan förändring. Jag vill dock framhålla, att jag förutsätter, att kostnaderna för en dylik kurs skola väsentligt understiga det belopp av 25,000 kronor, som hittills utgått för de två kurserna i hembygdsundervisning, och att överstyrelsen i sinom tid inkommer med en detaljerad kostnadsberäkning rörande kursen. De närmare villkoren och bestämmelserna för bidrag till detta ändamål torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa.

De av mig ovan förordade förslagen skulle medföra en merutgift från anslaget av högst 15,400 kronor för budgetåret 1929/1930. Med hänsyn till att nettoutgifterna å anslaget för budgetåret 1927/1928 utgjort endast 454,776 kronor, torde det vara obehövt att för nästkommande budgetår höja anslaget utöver dess nuvarande belopp, 466,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för budgetåret 1929/1930 upptaga det
ordinarie förslagsanslaget till folkundervisningens befräm-
jande i rikets nordligaste gränssorter, med *oförändrat be-*
lopp kronor 466,000: —

20. Byggnader för folkskoleväsendet i vissa av rikets nordligaste gränssorter. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen till statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet i vissa av rikets nordligaste gränssorter såsom extra reservationsanslag anvisat för budgetåret 1924/1925 ett belopp av 200,000 kronor och för vart och ett av budgetåren 1925/1928 ett belopp av 325,000 kronor, att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna gott meddela. För ifrågavarande ändamål har alltså av riksdagen hittills beviljats tillhoppa 1,175,000 kronor. För budgetåret 1928/1929 begärde Kungl. Maj:t icke något anslag till detta ändamål, enär det för budgetåret 1927/1928 anvisade beloppet icke beräknades bliva taget i anspråk förrän efter ingången av budgetåret 1928/1929.

I skrivelse den 31 augusti 1928 har skolöverstyrelsen hemställt om beredande för budgetåret 1929/1930 av anslag för ändamålet med 325,000 kronor. Till stöd för framställningen har överstyrelsen anfört följande.

Beträffande de framställningar om statsbidrag, som äro att införförvänta från skoldistrikt i de nordligaste gränssorterna under våren 1929, har överstyrelsen genom vederbörande folkskolinspektörer inhämtat, att sammanlagda byggnadskostnaderna i fråga om Tornedalens inspektionsområde kunna approximativt uppskattas till i runt tal 530.500 kronor och beträffande Norrbottens norra inspektionsområde till 245,000 kronor. Därest statsbidragen genomsnittligt beräknas till 70 procent av byggnadskostnaden, skulle sålunda erfordras ett belopp av 542,850 kronor. Därjämte bör beräknas statsbidrag

[195.]

Byggnader
för folkskole-
väsendet
i vissa av
rikets nord-
ligaste gräns-
orter.

till sådana byggen, till vilkas utförande medel ej kunnat beviljas ur redan tillgängligt anslag.

Vederbörande folkskolinspektörer hava beträffande skolrådets byggnadsplaner efter budgetåret 1928/1929 meddelat, att enligt erhållna uppgifter dylika planer vore under utarbetande för byggnader, som förväntades i fråga om skoldistrikt inom Tornedalens inspektionsområde draga en totalkostnad av 574,000 kronor samt för skoldistrikt inom Norrbottens norra inspektionsområde påfordra ett statsbidrag av cirka 50,000 kronor.

Av den genom folkskolinspektörerna förebragta utredningen, vilken helt naturligt vid denna tidpunkt endast kunnat bli summarisk och i vissa fall icke ens grundar sig på av vederbörande kyrkostämmor fattade beslut, synes överstyrelsen framgå, att behovet av medel till statsbidrag för budgetåret 1929/1930 icke kommer att understiga det under föregående år förefintliga. Även om ytterligare reduceringar kunna göras i de statsbidragsbelopp, som må anses skäliga, och även om ej alla de byggnadsförslag, som nu planeras av vederbörande skolråd, skulle bli beslutade och färdiga för utförande, synes dock minst samma belopp, som tidigare beviljats, eller 325,000 kronor, böra uppföras i riksstaten för budgetåret 1929/1930 för att göra det möjligt att tillmötesgå de berättigade anspråk på statsbidrag, vilka kunna komma att framställas av här ifrågavarande hårt skattetyngda skoldistrikt.

Departementschefen.

De av riksdagen till statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet i vissa av rikets nordligaste gränsorter hittills anvisade anslagen, sammanlagt 1,175,000 kronor, komma att med innevarande budgetår helt tagas i anspråk. Då ett fortsatt stödande av folkskoleväsendet i dessa trakter genom anslag till byggnader synes mig vara mycket angeläget, torde anslag för detta ändamål böra begäras jämväl för budgetåret 1929/1930. Ifråga om beloppet ansluter jag mig till skolöverstyrelsens förslag och får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet i vissa av rikets nordligaste gränsorter bevilja för budgetåret 1929/1930 ett *extra* reservationsanslag av kronor 325,000: — att utgå under de villkor och bestämmelser Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

[196.]

Lappmarks
ecklesiastik-
verk, folk-
bildnings-
ändamål.

21. **Lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål.** I riksstaten för budgetåret 1928/1929 är det ordinarie förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål, uppfört med 200,000 kronor. Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1928 hemställt om anslagets uppförande med samma belopp i riksstaten för budgetåret 1929/1930.

Jag anhåller att i detta sammanhang få anmäla ett par för närvarande aktuella ärenden, som beröra dispositionen av ifrågavarande anslag.

Nomadskolan
i Lanna-
vaara.

Sedan åtskilliga år tillbaka är en statens fasta nomadskola förlagd till Lannavaara i Jukkasjärvi socken. Denna skola, där undervisning meddelas åt barnen från Lainiovuoma och Sarivuoma lappbyar, är inrymd i bygg-

nader, som förhyras för lappmarks ecklesiastikverks räkning av föreningen lapska missionens vänner. Årshyran utgör 500 kronor men har med hänsyn till att erforderliga reparationer bestritts av lappmarks ecklesiastikverk ansetts kunna i verkligheten uppskattas till 800 kronor. Förr hava byggnaderna varit använda av föreningen till ett barnhem, men sedan detta nedlagts för en del år sedan har föreningen icke haft något bruk för dem. Nu har emellertid föreningen hembjudit dem jämte tomt åt staten. Enligt en verkställd värdering har värdet av byggnaderna uppskattats till 38,100 kronor. Föreningen har dock erbjudit sig att sälja såväl tomt som byggnader till ett pris av 10,000 kronor under uttalande av den förhoppning, att skolverksamheten fortfarande måtte kunna bibehållas vid denna plats. Ifråga om lämpligheten av ett inköp av byggnaderna hava olika meningar gjort sig gällande. Så har inköpet tillstyrkts av nomadskolinspektören, domkapitlet i Luleå, skolöverstyrelsen och byggnadsstyrelsen, under det att avstyrkande yttranden avgivits av vederbörande lappfogde, länsstyrelsen i Luleå, kammarkollegium och statskontoret. Det huvudsakliga skälet för ett inköp är att, därest de nu av lapska missionens vänner ägda byggnaderna icke förvärvas för nomadskolans räkning utan försäljas till annat ändamål, det skulle bli nödvändigt att uppföra nya byggnader för skolan antingen i Lannavaara eller på någon annan plats. Såväl nomadskolinspektören som domkapitlet och skolöverstyrelsen hava emellertid ansett Lannavaara såsom den lämpligaste förlägningsplatsen. Kostnaden för en ny skolanläggning skulle ställa sig betydligt högre än ett inköp av ifrågavarande byggnader även om man till inköpspriset för dessa, 10,000 kronor, måste lägga ett belopp till nödvändiga reparationer, beräknat till omkring 2,500 kronor. Byggnadsstyrelsen har framhållit, att uppförandet av en ny skolanläggning av här ifrågakomna storlek skulle betinga en byggnadskostnad av 30,000 å 35,000 kronor, varför styrelsen funnit ett inköp av sällskapets fastighet vara den ur ekonomisk synpunkt fördelaktigaste lösningen av nomadskolans lokalfråga. Emellertid har lappfogden ställt sig tveksam beträffande den framtida förläggningen av skolan till Lannavaara och framfört betänkligheter häremot, i vilka jämväl länsstyrelsen instämt. Enligt vad dessa myndigheter uppgivit skulle bland en del av lapparna, särskilt de, som tillhörde Sarivuoma lappby, råda missnöje med skolans förläggning till Lannavaara, som låge avsides från flyttningssvägarna för Sarivuomalapparna och de flesta av Lainiovuomalapparna. Statskontoret har erinrat, att lokaler för nomadskolorna hittills anskaffats genom förhyrning och ansett några skäl icke föreligga att i berörda fall frångå detta system. Från lapska missionens vänner har emellertid framhållits, att föreningen icke önskar i sin ägo bibehålla byggnaderna, varför möjligheten att för framtiden förhyra desamma är ganska oviss.

Enligt vad jag kunnat finna föreligga starka skäl för ett förvärv av ifrågavarande fastighet. Vad beträffar frågan om Lannavaara såsom förlägg-

Departementschefen.

[196.] ningsplats för omförmälda nomadskola förhåller det sig, enligt vad nomadskolinspektören påpekat så, att ehuru väl byn Övre Soppero, som av lappfogden ifrågasatts såsom plats för skolan, ligger mera centralt för Sarivuoma lappby i dess helhet samt byn Idivuoma, som också i detta sammanhang nämns, ligger bekvämare till för *vissa* bland Lainiovuomalapparna, Lannavaara dock, om man tager Lainiovuoma och Sarivuoma lappbyar som en enhet, är i hög grad centralt beläget inom distriktet. Barnen bo under skoltiden i internat vid skolan och behöva därför endast en gång om året (i december) fara till Lannavaara och endast en gång om året (i april) från Lannavaara. Övre Soppero är ett affärscentrum i de ifrågavarande trakterna och detta är, med hänsyn till den livliga trafik och den oro, som följa med köpenskapen, en nackdel ur skolsynpunkt. Nomadskolan behöver lugn och en viss avskildhet för att kunna framgångsrikt arbeta för sina speciella syften och detta erbjudes långt bättre i Lannavaara.

Själva skolanläggningen i Lannavaara är, enligt vad som utrönt vid en genom ecklesiastikdepartementets försorg verkställd undersökning på platsen, lämplig för sitt ändamål. Begagnar ej statsverket tillfället att för det nu erbjudna priset, som enligt sakkunnigt omdöme måste anses lågt beräknat, förvärva fastigheten, föreligger fara att densamma ej vidare kan få disponeras för nomadskoleväsendets räkning. Jag är därför, såsom jag förut nämnt, av den uppfattningen, att fastigheten bör inköpas för nomadskoleväsendet och ärnar framdeles förelägga Kungl. Maj:t en definitiv hemställan i ämnet. Därest ett inköp kommer till stånd, bör köpeskillingen samt erforderligt belopp till reparationer, således sammanlagt omkring 12,500 kronor, utgå ur ifrågavarande förslagsanslag till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål. Någon höjning av anslaget torde dock icke erfordras med anledning härav. Ty genom försäljning eller disposition på annat sätt av de gamla, statsverket tillhöriga lappskolborden, vilka numera icke äro erforderliga för sitt ändamål, torde det bli möjligt att tillföra anslaget inkomster, som åtminstone i viss utsträckning skola kompensera utgiften för ifrågavarande och eventuellt även andra fastighetsförvärv för nomadskoleväsendets räkning.

Härmed kommer jag in på den andra fråga, jag avser att i detta sammanhang beröra. Förslag har nämligen väckts om försäljning av lappskolbordet i Arjeplogs socken.

*Dispositionen
av lappskol-
bordet i Ar-
jeplog.*

Innan jag övergår till att redogöra för detta ärende, torde jag få erinra om följande.

I proposition till 1913 års riksdag (nr 97) framlade Kungl. Maj:t för riksdagen riktlinjerna för en omorganisation av det lapska skolväsendet, grundande sig på en av biskopen i Luleå stift O. Bergqvist verkställd utredning. Enligt denna skulle de dåvarande lappfolkskolorna, vilka voro anordnade med helårsundervisning, indragas i den mån lärartjänsterna vid

desamma bleve lediga, och ersättas av nya lappfolkskolor (nomadskolor) med kortare undervisningstid. Den till lappfolkskolorna i Arjeplog, Gällivare och Jukkasjärvi hörande boställsjorden borde, då skolorna indroges, försäljas och de därför influtna medlen disponeras för den nya skolordningens genomförande. Vad åter anginge själva lappskolhusen i Arjeplog och Jukkasjärvi borde de jämte nödigt utrymmesland bibehållas för att tjäna som skollokaler och lärarbostäder för de nya fasta lappskolorna, vilka vore föreslagna att förläggas på samma platser som de gamla. Vederbörande departementschef framhöll (s. 66 i propositionen) att något beslut om försäljning av ovannämnda lappskolbord icke syntes böra fattas, innan fullständig utredning föreläge om ifrågavarande hemmans värde m. m. Det borde därför uppdragas åt vederbörande myndigheter att föranstalta om sådan utredning, på grund varav framställning till riksdagen i ämnet sedermera syntes böra göras.

Riksdagen lämnade det sålunda framlagda förslaget utan erinran.

Nu föreligger angående lappskolbordet i Arjeplog sådan utredning, som i förenämnda proposition åsyftades, och jag övergår till att redogöra för resultatet av densamma.

Lappskolbordet i Arjeplog utgöres huvudsakligen av två skiften, belägna omkring en mil från Arjeplogs kyrkostad och utan andra åbyggnader än ängslador. Själva lappfolkskolan var belägen inom Arjeplogs kyrkostad på det till Arjeplogs socknemän vid avvitrning upplåtna hemmanet ³/₃₂ mantal Arjeplogs kyrkostad nr 1. Frågan om disposition av skolbordet med därtill hörande skolhus och övriga byggnader upptogs i samband med att den siste läraren vid lappfolkskolan i Arjeplog lämnade sin tjänst den 1 juli 1921. Därvid förordnade Kungl. Maj:t den 31 december 1921, att en ny fast nomadskola skulle inrättas och tills vidare förläggas till Arjeplogs kyrkby. Vidare medgavs, att denna skola finge tills vidare, intill dess Kungl. Maj:t meddelat beslut angående den framtida dispositionen av lappskolbordet i Arjeplog, för sina behov disponera den indragna lappfolkskolans skolhus och uthus å Arjeplogs kyrkplats jämte erforderligt tomtutrymme, område till lekplats åt barnen samt mark till potatisland och trädgård åt läraren.

Sedan länsstyrelsen i Luleå hört vederbörande myndigheter, framlade länsstyrelsen i skrivelse den 6 augusti 1923 förslag angående den framtida dispositionen av lappskolbordet och lappfolkskolans byggnader. Länsstyrelsen anförde därvid bland annat:

Vad anginge frågan om den rätt, med vilken lappfolkskolan disponerat det område av kyrkostaden, som använts dels för tomtutrymme åt skolan och dels för potatisland m. m. för innehavaren av lappfolkskollärartjänsten, hade vid avvitrningen genom länsstyrelsens den 1 februari 1893 meddelade utslag innehavaren av skolbordet tillförsäkrats nyttjanderätt under 5 år till visst område, som skattlagts under kyrkostaden. Före utgången av sagda 5 år hade Kungl. Maj:t genom beslut den 6 maj 1898 till Arjeplogs kommun

[196.] med äganderätt upplåtit visst område av Arjeplogs kyrkostad, inom vilket område den mark befunnit sig, som enligt avvitringsutslaget disponerats av lappfolkskolan och dess lärare. Vid upplåtelsen hade Kungl. Maj:t föreskrivit, att lappfolkskolan skulle, intill dess densamma blivit till annat ställe förlagd, bibehållas vid det tomtutrymme, densamma för det dåvarande upptoge, ävensom att innehavaren av skolbordet skulle tills vidare, och intill dess annorledes bleve förordnat, bibehållas vid nyttjanderätten till de under skolbordet tidigare hävdade ägofigurer, vilka vid avvitrningen fallit inom området för hemmanet kyrkostaden nr 1 och skatlagts under detta hemman.

Beträffande den framtida dispositionen av lappfolkskolans inom området för kyrkostaden belägna åbyggnader förefunnes starka betänkligheter mot lämpligheten av att förlägga en fast nomadskola till kyrkostaden. Sådana betänkligheter hade även uttalats av nomadskolinspektören, vilken därjämte framhållit, att betänkligheterna delades av den nomadiserande lappallmogen. Det framstode alltså såsom högeligen önskvärt, för att icke säga nödvändigt, att annan förläggningsplats åstadkommes för en fast nomadskola i trakten. Under sådana förhållanden syntes lappfolkskolans åbyggnader icke erfordras för nomadskolan. Det syntes därför lämpligt, att byggnaderna, som av vederbörande länsarkitekt åsatts ett saluvärde — i reparerat skick — av 18,500 kronor, försåldes till Arjeplogs skoldistrikt, som vore i behov av ökade skollokaler i kyrkostaden.

Vidkommande själva skolbordet syntes det länsstyrelsen lämpligast, att förvaltningen av skolbordets båda skiften övertoges av domänstyrelsen samt att eventuell avkastning tillgodofördes anslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål.

Med anledning härav föreskrev Kungl. Maj:t den 28 mars 1924, att skolbordet i Arjeplog skulle tills vidare och intill dess Kungl. Maj:t annorlunda förordnade, stå under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning, dock att avkomsten av skolbordet skulle tillgodoföras nämnda anslag, att skolbordet i sin helhet eller del därav finge, därest så lämpligen kunde äga rum, av domänstyrelsen utarrenderas för en tid av högst tre år, att skolbordet med därå befintliga byggnader samt de inom Arjeplogs kyrkostad befintliga till lappfolkskolan hörande byggnaderna skulle å tid, som av länsstyrelsen bestämdes, värderas av de personer, vilka i enlighet med bestämmelsen i punkt 6 av kungörelsen den 4 juni 1908 angående förändrade grunder för förvaltningen av kronans jordbruksdomäner hade att verkställa värdering av kronan tillhörig, till utarrendering ifrågasatt jordbruksegendom inom Norrbottens län, samt att uppskattningsmännen skulle uppgöra förslag till disposition av skolbordet och, om försäljning ansåges böra äga rum, därvid ävensom vid värderingen taga hänsyn till, huruvida skolbordet lämpligast borde försälas i sin helhet eller fördelat i lotter. Härjämte anbefalldes Kungl. Maj:t dels länsstyrelsen att, sedan berörda värdering verkstälts, till Kungl. Maj:t inkomma med nytt förslag angående den framtida dispositionen av såväl skolbordet som de till lappfolkskolan hörande åbyggnaderna, dels ock domkapitlet i Luleå att genom vederbörande länsarkitekt och efter samråd med nomadskolinspektören uppgöra ritnings- och kostnadsförslag till uppförande av nybyggnader för den fasta nomadskolan i Arjeplog

samt att med berörda förslag ävensom förslag till förläggningsplats för samma skola och den framställning i ämnet, som domkapitlet kunde finna av omständigheterna påkallad, till Kungl. Maj:t inkomma.

[196.]

Värdering av skolbordet verkställdes den 8—10 september 1924.

Av värderingsinstrumentet inhämtas bland annat följande.

Skiftet I utgöres av 426,20 hektar skogsmark, 7,35 hektar kalmark och 251,60 hektar impediment eller således tillhopa 685,15 hektar.

Skiftet II består av 60,65 hektar skogsmark, 1,20 hektar kalmark och 151,75 hektar impediment eller således tillhopa 213,60 hektar.

Skolbordets övriga ägor utgöras av ströängar, belägna dels på kronopark och dels på socken- och häradsallmänningar. Ströängarnas areal är 158,85 hektar.

Enligt av domänstyrelsen den 17 januari 1924 fastställd avverkningsplan för tiden 1 maj 1922—1 maj 1942 utgöres skogstillgången av

Inom skiftet I.

Utvecklingsbar skog	7,501 kbm.
Avverkningsmogen skog	5,529 »
Övermogen och skadad skog	1,341 »
Summa	14,371 kbm.

Inom skiftet II.

Utvecklingsbar skog	869 kbm.
Avverkningsmogen skog	751 »
Övermogen och skadad skog	221 »
Summa	1,841 kbm.

Årliga skogsutsyningen beräknas enligt avverkningsplanen till sammanlagt 210 kbm. virke av dimension från och med 15 centimeter i brösthöjd och däröver. Dessutom beräknas en extra avverkning kunna under indelningsperioden uttagas å impediment med 150 kbm. virke.

Skiftet I värderades till 14,120 kronor, skiftet II till 2,500 kronor, ströängarna å kronopark till 550 kronor samt övriga ströängar till sammanlagt 2,830 kronor.

De till själva skolanläggningen hörande byggnaderna, belägna väster om landsvägen utanför skolbordets ägor å den mark, som, enligt vad som nämnts, överlåtits till Arjeplogs kommun men med nyttjanderätt för lappskolan, och bestående av en manbyggnad, en bagarstuga samt vedhus och källare, värderades till sammanlagt 13,550 kronor. Övriga hus, likaledes belägna utanför skolbordets mark men öster om landsvägen och utgörande en ladugård med lider och foderlada, stall och foderbod, två vedhus och två hemlig-hus, ett magasin samt ytterligare två lador, uppskattades till ett sammanlagt värde av 1,770 kronor.

Värderingsmännen föreslogo, att byggnaderna väster om landsvägen skulle försäljas till Arjeplogs skoldistrikt eller, om distriktet ej önskade förvärva husen, till den högstbjudande, att byggnaderna öster om landsvägen skulle försäljas till den högstbjudande med skyldighet för denne att bortföra byggnaderna, att skiftet I skulle försäljas till domänstyrelsen eller överlätas till

[196.] blivande fasta nomadskolan i Arjeplog för tillgodoseende av dess behov av husbehovsvirke, att skiftet II skulle försäljas till enskild eller, därest detta visade sig omöjligt, fortfarande stå under domänstyrelsens förvaltning, att ströängarna å kronopark skulle upplåtas till och förenas med den kronopark, där de vore belägna, att övriga ströängar skulle försäljas eller utarrenderas, samt att en gammal renvall, vilken numera vore utan värde skulle utan ersättning förenas med intilliggande kronopark.

Länsstyrelsen anslöt sig i huvudsak till värderingsmännens förslag. Beträffande skiftet I föreslogs dock, att det skulle ställas under skogsstatens förvaltning, att därifrån skulle nomadskolans behov av virke i första hand tillgodoses, samt att skogsöverskottet skulle försäljas och inflytande köpeskilling tillgodoföras anslaget till lappmarks ecklesiastikverk. Ifråga om skiftet II föreslogs, att det jämväl skulle ställas under skogsstatens förvaltning men reserveras för upplåtelse av egna hem åt lappar, som upphört med renskötseln. De å kronomark belägna ströängarna borde inlösas av domänstyrelsen. De å allmänningar belägna ströängarna borde hembjudas allmänningsdelägarna eller, om dessa ej önskade förvärva dem, försäljas till enskilda.

Över länsstyrelsens förslag till disposition av lappskolbordet hava yttranden avgivits av nomadskolinspektören, domkapitlet i Luleå, domänstyrelsen, kammarkollegiet, skolöverstyrelsen och statskontoret.

Nomadskolinspektören framhåller beträffande skiftet II, att detsamma icke skäligen kan utan gottgörelse fränhändas lappmarks ecklesiastikverk. Köpeskilling borde erläggas enligt det av värderingsmännen åsatta värdet. Medlen kunde lämpligen utgå av Norrbottens lappfond. Med hänsyn till förslaget om upplåtande av nämnda skifte till lägenheter åt lappar kunde det ifrågasättas, huruvida ett avhändande av de å allmänningar belägna ströängarna borde ske på sätt länsstyrelsen ifrågasatt. Det vore måhända riktigare, att dessa ströängar upplåtes i ett sammanhang med skiftet II för att tjäna såsom stöd åt dem, vilka som lägenhetsinnehavare sloge sig ned på detta skifte.

Domkapitlet instämmer i vad nomadskolinspektören sålunda föreslagit.

I anledning av vad dessa myndigheter anfört yttrade sig *länsstyrelsen* ånyo. Det hade varit länsstyrelsens mening, att upplåtelseerna från skifte II skulle äga rum i form av nyttjanderättsupplåtelser mot avgift, som skulle tillgodoföras förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål. Vad anginge ströängarna å allmänningar vore dessa belägna på över en mils avstånd från de lägenheter, som kunde tänkas uppkomma å skiftet II och dessutom funnes inom det för lägenhetsupplåtelser ifrågasatta området god tillgång på naturliga slätterängar på myrar och vid bäckstränder. Länsstyrelsen ansåge det därför ur alla synpunkter bättre, att blivande lägenhetsinnehavare tillgodosåge sitt behov av kreatursfoder genom uppodling inom det upplåtna området och tillvaratagande av där förefintlig naturlig slätter. Länsstyrelsen vidhölle alltså sitt förslag jämväl i denna del.

Domänstyrelsen och *kammarkollegiet* hade intet att erinra mot länsstyrelsens förslag.

Jämväl *skolöverstyrelsen* biträder förslaget. Överstyrelsen framhåller, att

inflytande köpeskillingar och lösenbelopp böra komma nomadskoleväsendet till godo, i främsta rummet för anskaffande av behöfliga lokaler åt vissa byskolor. Då på grund av ifrågavarande anslags natur uppkomma behållningar vid ett budgetårs slut automatiskt tillfördes kassafonden, syntes det önskvärt att — därest hinder av teknisk art ej skulle förefinnas — de köpeskillingar och avgifter m. m., varom här närmast vore fråga, finge avsättas till en fond, benämnd exempelvis nomadskolornas byggnadsfond, att användas främst för anskaffande av tjänliga byggnader för byskolorna samt till ändringar eller större reparationer å dessa byggnader.

Statskontoret har i utlåtande den 17 februari 1928 anfört bland annat följande:

Statskontoret anser sig kunna instämma med skolöverstyrelsen ifråga om själva dispositionen av marken, men är beträffande behandlingen av inflytande försäljningsmedel och avgälder av en något annan uppfattning. Skolöverstyrelsen föreslår, att köpeskillingar och avgifter m. m. avsättas till en nomadskolornas byggnadsfond att användas främst för anskaffande av tjänliga byggnader för byskolorna samt till ändringar eller större reparationer å dessa byggnader. Mot att inkomsterna i fråga få stå till förfogande för nämnda ändamål har statskontoret icke något att invända. Vore det endast fråga om engångsinkomster, vilka snart nog skulle tagas i anspråk, bleve fonderingen övergående, men då även avgälder för lägenhetsupplåtelser och virkesförsäljningsmedel skulle tillföras fonden, komme deusamma att bliva av permanent natur. Enligt statskontorets mening torde man emellertid, där ej tvingande skäl föreligga, böra undvika att tillskapa särskilda fonder för bestridande av vissa statsverkets utgifter, vilket ju innebär en viss komplicerad av statsens finansväsende. I detta fall torde för syftemålets vinande en fondering icke vara behöflig. Utgifterna för nomadskoleväsendet utgå från ett å riks-taten under åttonde huvudtiteln uppfört förslagsanslag till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål, rörande vars användning inom det för anslaget angivna ändamålet riksdagen icke, såvitt statskontoret känner, beslutat någon inskränkning. Anslaget har också, förutom för löpande utgifter för skolväsendet enligt av Kungl. Maj:t fastställd stat, tagits i anspråk för anskaffande av egna skollokaler. Statskontoret syftar härvid på Kungl. Maj:ts beslut den 23 oktober 1917 rörande inköp av en byggnad med tillhörande tomt i Håkafots by i Jämtland. Om, på sätt andra i nu förevarande ärende hörda myndigheter föreslagit, inkomster vid försäljning eller upplåtelse av till nomadskoleväsendet hörande mark och byggnader tillföras anslaget, lär det i varje fall vara befogat, att deusamma må enligt Kungl. Maj:ts bestämmande kunna i motsvarande grad anlitas för bestridande av utgifter för markinköp samt nybyggnads- eller ändringsarbeten för tillgodoseende av nomadskoleväsendets lokalbehov. Självfallet kunna härvid inkomster och utgifter falla å olika år, så att anslaget på grund av inflytande försäljningsmedel ett år visar en behållning, som då tillföres kassafonden, och ett annat år, då nybyggnadsutgifter förekommit, ett underskott, som får täckas av samma fond. Då det här icke torde bliva fråga om mera betydande belopp, synes nämnda förhållande knappast behöva möta några betänkligheter ur statsregleringssynpunkt. Statskontoret får på grund av vad sålunda anförts förorda, att i förevarande fall samtliga försäljningsmedel för mark, byggnader och virke samt avgälder för lägenhetsupplåtelser tillföras anslaget i fråga.

[196.] Försäljning till enskilda av skolbordet tillhörig mark är i ärendet av myndigheterna ifrågasatt endast beträffande å allmänningarna belägna ströängar. Om försäljning nu anses böra komma till stånd, torde, såsom även förut-sattes i ovannämnda proposition till 1913 års riksdag, ärendet i denna del böra hänskjutas till riksdagen, därvid även frågan om den budgetmässiga behandlingen och dispositionen av dessa och liknande försäljningsmedel lärers komma att i propositionen i ämnet omnämnas.

Utredningen beträffande förläggningen av den fasta nomadskolan i Arjeplog resulterade i ett av nomadskolinspektören framlagt förslag till skolans flyttning från kyrkostaden till en plats, belägen omkring 1½ kilometer från kyrkan. Den föreslagna fastigheten, som benämnes Kraja och tillhör enskild person, utgöres av hemmanet Kvarnbo nr 1. Byggnaderna därstädes erfordra en grundlig reparation, därest de skola kunna användas till skollokaler. Priset för fastigheten utgör 12,000 kronor (sedermera efter undantagande av viss mark och vattenrätt, sänkt till 9,000 kronor), vartill komma kostnaderna för istandsättande av byggnaderna, beräknade till 22,000 kronor. För den nya skolanläggningen å Kraja skulle en del av de till lappfolkskolan i kyrkostaden hörande byggnaderna komma till användning. Med hänsyn till den betydande kostnaden, sammanlagt 34,000 kronor (alternativt 31,000 kronor), för nomadskolans förläggande till Kraja, har domkapitlet ansett sig icke kunna tillstyrka skolans flyttning till Kraja, ehuru domkapitlet finner alla andra skäl tala till förmån för en förflyttning. Domkapitlet har under dessa förhållanden icke kunnat tillstyrka en försäljning av skolbyggnaderna i Arjeplog, vilka byggnader fortfarande erfordras för nomadskolans räkning.

Förslaget om flyttning av nomadskolan till Kraja har tillstyrkts av vederbörande *lappfogde*, varemot *länsstyrelsen* framhållit, att, därest den ekonomiska synpunkten anses böra bli utslagsgivande, länsstyrelsen hölle före, att lappfolkskolans nuvarande lokaler kunde fortfarande under någon tid framåt användas som undervisningslokaler för nomadskolan.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt, att en förflyttning av nomadskolan till Kraja måtte komma till stånd.

Statskontoret har i utlåtande den 17 december 1927 bland annat framhållit, att de ekonomiska synpunkterna starkt tala för skolans bibehållande tills vidare på sin nuvarande plats och håller före att de till stöd för förslaget om förflyttningen anförda skälen näppeligen äro så starka, att på grund härav hänsynen till kostnaden helt kan skjutas å sido.

Departementschefen.

Jag anser mig kunna i allo biträda det av länsstyrelsen i Luleå framlagda förslaget till disposition av lappskolbordet i Arjeplog. Skolbordets omförmälda två huvudskiften skulle alltså ställas under skogsstatens vård och förvaltning. Från skifte I skulle i första hand tillgodoses den fasta nomadskolans i Arjeplog husbehov av byggnads- och vedvirke. Skogsöver-

skottet skulle försäljas och inflytande köpeskilling tillgodoföras förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål. Skifte II skulle reserveras för upplåtelse med nyttjanderätt och mot avgäld till egna hem åt lappar, som upphört med renskötseln. Skiftet synes lämpa sig för detta ändamål, beläget som det är ej långt från Galtisjaur by och tämligen nära ödebygdsvägen Galtisjaur—Norra Bergnäs. De å kronomark belägna ströängarna skulle inlösas av domänstyrelsen. Lösenbeloppet torde jämväl tillgodoföras nämnda anslag. Å allmänningar belägna ströängar skulle hembjudas allmänningsdelägarna till inlösen eller, om dessa ej önska förvärva dem, försäljas till enskilda, varvid jämlikt lagen den 22 juni 1921 (nr 380) torde erfordras särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t till deras avsöndrande från stamhemmanet. Lösen- eller köpeskillingsbeloppen skulle även i dessa fall komma berörda anslag till godo.

Beträffande frågan om förläggningen av nomadskolan i Arjeplog vill jag i detta sammanhang nämna, att åtskilligt synes mig tala för en förflyttning av skolan från dess nuvarande plats i kyrkstaden, där den ligger alldeles intill den livligt trafikerade landsvägen och knappast åtnjuter den stillhet och avskildhet, som torde vara bäst förenliga med arbetet vid nomadskolorna. Förslaget om flyttning till Kraja förefaller mig dock medföra väl höga kostnader och då, såsom jag ovan framhållit, ett inköp av fastigheten i Lannavaara kommer att ställa krav på medel från anslaget under den närmaste framtiden, finner jag det bäst att med frågan om flyttning av skolan i Arjeplog får tills vidare anstå. Skulle någon möjlighet yppa sig att ordna saken på ett billigare sätt — jag anser icke uteslutet, att man skulle kunna finna en lämplig plats för skolan å ovannämnda skifte I — torde spørgsmålet få upptagas till ny prövning. Av det nu sagda följer, att någon försäljning av de till den nuvarande skolanläggningen i Arjeplog hörande byggnaderna, så vitt dessa äro behövlige för skolverksamheten, ej bör ifrågakomma. De öster om landsvägen belägna byggnaderna torde dock, såsom obehövlige för skolan, kunna avyttras. För Arjeplogs kommun är detta ett önskemål, i det att särskilt sistnämnda byggnader försvåra ett välbehöfligt genomförande av den för kyrkostadens bebyggande gällande regleringsplanen. Härigenom inflytande medel böra ävenledes tillföras anslaget.

För ett genomförande av den av mig förordade dispositionen av lappskolbordet i Arjeplog torde erfordras riksdagens godkännande. De av mig i övrigt under denna punkt ifrågasatta åtgärderna lära ankomma på Kungl. Maj:t.

Någon ökning av förslagsanslaget synes mig, såsom jag förut framhållit, icke behöflig i anledning av det tilltänkta inköpet av fastigheten i Lannavaara. Ty dels kommer anslaget att genom de föreslagna åtgärderna med avseende å lappskolbordet i Arjeplog tillföras vissa inkomster och dels kunna ytterligare sådana inkomster förväntas genom försäljningar eller upplåtelser från de båda

övriga lappskolborden i Gällivare och Jukkasjärvi, beträffande vilka förslag i sådant hänseende väckts, ehuru utredningarna i ämnet ännu icke slutförts.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva att den till lappskolbordet i Arjeplog hörande marken måtte få disponeras på sätt jag ovan föreslagit, samt härigenom inflytande medel tillgodoföras förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål,

dels och i riksstaten för budgetåret 1929/1930 uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål, med *oförändrat*

belopp kronor 200,000: —

[197.] 22. **Särskilt lönetillägg åt lärare i lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning samt i Överkalix församling.** Till bestridande av särskilda lönetillägg till lärare och lärarinnor vid egentliga folkskolor, mindre folkskolor och småskolor inom lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning i Västerbottens och Norrbottens län samt i Överkalix församling i Norrbottens län uppfördes enligt beslut av 1919 års riksdag i riksstaten ett *ordinarie* förslagsanslag å 47,000 kronor. Anslaget utgick med *oförändrat* belopp till och med budgetåret 1926/1927, men höjdes av 1927 års riksdag på grund av konstaterade överskridanden (se härom närmare punkt 173 av 1927 års attonde huvudtitel) till 60,000 kronor. Med sistnämnda belopp har anslaget därefter utgått för vartdera av budgetåren 1927/1929.

Enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning för budgetåret 1927/1928 har emellertid belastningen å här ifrågakvarande anslag under sistnämnda budgetår uppgått till 68,249 kronor 66 öre. Med hänsyn till önskvärdheten att i görligaste mån bringa de i riksstaten upptagna förslagsanslagen i överensstämmelse med den verkliga belastningen å anslagen torde en höjning av detta anslag med 8,000 kronor vara behövlig.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att öka det *ordinarie* förslagsanslaget till särskilt lönetillägg åt lärare i lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning samt i Överkalix församling,

nu kronor 60,000: —

med » 8,000: —

till » 68,000: —

[198.] 23. **Avlöande av föreståndarinna och biträdande föreståndarinna för skolhem eller arbetsstuga inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter.** Under en följd av år var i riksstaten uppfört ett *ordinarie* förslagsanslag, avsett till

statsbidrag till avlönande av föreståndarinna för skolhem eller arbetsstuga inom lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning i Västerbottens och Norrbottens län samt inom Överkalix församling. I anledning av Kungl. Maj:ts framställning beslöt 1928 års riksdag dels medgiva, att till avlönande av föreståndarinna eller biträdande föreståndarinna vid statsunderstödda skolhem eller arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter, finge utgå statsbidrag ävensom i förekommande fall särskilt lönetillägg enligt av chefen för ecklesiastikdepartementet under punkt 184 i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 4 januari 1928 angivna grunder samt enligt de villkor och bestämmelser i övrigt, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva, dels, med utslutande av ovannämnda i riksstaten uppförda ordinarie förslagsanslag, till avlönande av föreståndarinna och biträdande föreståndarinna för skolhem eller arbetsstuga inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter, uppföra ett ordinarie förslagsanslag å 20,000 kronor.

[198.]
föreståndarinna för skolhem eller arbetsstuga inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter.

Den 8 juni 1928 har Kungl. Maj:t utfärdat dels stadga angående statsunderstödda skolhem inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län (nr 291), dels ock kungörelse angående avlöning åt föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor vid skolhem och arbetsstugor inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samt angående statsbidrag till sådan avlöning (nr 292).

I skrivelse den 31 augusti 1928 har skolöverstyrelsen gjort framställning om anslag för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1929/1930 och därvid beträffande anslagsbeloppets storlek anförde följande.

För budgetåret 1929/1930 torde böra beräknas anslag jämväl till avlönande vid skolhemmet i Vilhelmina, som torde hinna öppnas under hösten 1929, av en föreståndarinna och, då skolhemmet är avsett för mer än 34 barn, en biträdande föreståndarinna. Enligt vad överstyrelsen erfarit har vidare från och med höstterminen 1928 inrättats en arbetsstuga i Dikanäs av Vilhelmina skoldistrikt. Även för densamma bör därför beräknas anslag till avlönande av en föreståndarinna under budgetåret 1929/1930. Detta skulle medföra, att statens kostnader för avlönande av föreståndarinnor och biträdande föreståndarinnor under budgetåret 1929/1930 skulle ökas — utöver de för budgetåret 1928/1929 beräknade — med 2,360 kronor för två föreståndarinnor och 1,000 kronor för en biträdande föreståndarinna eller sammanlagt med 3,360 kronor. Med utgångspunkt från de i överstyrelsens utlåtande den 31 augusti 1927 verkställda beräkningarna — totalkostnaden å anslaget för budgetåret 1928/1929 19,667 kronor — skulle för budgetåret 1929/1930 erfordras 19,667 + 3,360 kronor eller sammanlagt 23,027 kronor, vilket belopp synes kunna avrundas nedåt till 23,000 kronor.

Då den av skolöverstyrelsen föreslagna höjningen av anslaget synes nödvändig, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att höja det *ordinarie* förslagsanslaget till avlönande av föreståndarinna och biträdande föreståndarinna för skolhem

eller arbetsstuga inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter,

nu	kronor 20,000: —
med	» 3,000: —
till	» 23,000: —

24. Skytteanska skolan i Tärna, oförändrat ordi-

narie förslagsanslag kronor 18,500: —

[199.]

25. Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning i vissa skoldistrikt inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning i vissa skoldistrikt inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Från statens sida hava under en följd av år åtgärder vidtagits för underlättande av skolgången för avlägset från skola boende skolpliktiga barn i övre Norrland. Bland annat hava medel anvisats av riksdagen för uppförande av skolhemsbyggnader och deras inredning. De för detta ändamål anvisade medlen avsågo ursprungligen endast sådana byggnader inom lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning i Västerbottens och Norrbottens län samt i Överkalix församling i sistnämnda län. 1925 års riksdag anvisade härför ett belopp av 100,000 kronor. För 1926 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag om ändrade grunder för statsbidrag för underlättande av skolgång för långt från skola boende barn. Beträffande detta förslag får jag hänvisa till 1926 års åttonde huvudtitel, punkten 149. Jag vill här endast erinra, att förslaget bland annat avsåg, att anslag skulle kunna utgå till skolhemsbyggnader i skoldistrikt inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock med undantag för rikets nordligaste gränsorter. Riksdagen godtog Kungl. Maj:ts förslag och anvisade till skolhemsbyggnader och deras inredning i berörda skoldistrikt för budgetåret 1926/1927 ett extra reservationsanslag av 150,000 kronor att utgå enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder. Med anledning av den nämnda utsträckningen av understödet utfärdade Kungl. Maj:t den 28 maj 1926 ny kungörelse i ämnet (nr 140). För ett vart av budgetåren 1927/1928 och 1928/1929 anvisades för ändamålet 100,000 kronor.

Av de sålunda av riksdagen beviljade anslagen, tillhopa 450,000 kronor, har Kungl. Maj:t beviljat statsbidrag med sammanlagt 224,800 kronor. Av de beviljade medlen återstå alltså nu odisponerade 225,200 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1928 har skolöverstyrelsen hemställt om beredande av anslag för detta ändamål under budgetåret 1929/1930 med ett belopp av 200,000 kronor. Till grund för skolöverstyrelsens framställning ligger följande beräkning.

Överstyrelsen har genom vederbörande folkskolinspektörer låtit undersöka, i vilken utsträckning hithörande skoldistrikt ha för avsikt att under budgetåren 1928/1929 och 1929/1930 göra ansökningar om statsbidrag till uppförande av skolhem. Av den utredning, som verkställts med ledning av

från vederbörande skolråd inhämtade uppgifter, vilka helt naturligt i en del fall äro approximativa och ej heller grunda sig på av kyrkostämman fattat beslut, ävensom genom vad av överstyrelsen sedermera under hand inhämtats framgår, att ansökningar om statsbidrag redan gjorts dels av Arvidsjaurs skoldistrikt om ett bidrag av 98,500 kronor till uppförande av ett skolhem i Glommerträsk för 40 barn, dels ock av Tännäs skoldistrikt om ett statsbidrag av 77,200 kronor till ett liknande skolhem i Funäsdalen. Vidare inhämtas, att under år 1928 eller budgetåret 1928/1929 statsbidrag vore avsedda att sökas av Kalls skoldistrikt till ett skolhem för 40 barn för en kostnad av cirka 80,000 kronor, av Ströms skoldistrikt till ett skolhem för 30 barn och en kostnad av omkring 20,000 kronor, av Råneå skoldistrikt till ett skolhem för 40 barn för en kostnad av cirka 75,000 kronor samt av Töre skoldistrikt till ändringsarbeten för ett skolhem om 25 barn till en kostnad av 25,000 kronor. Sammanlagda byggnadskostnaderna för dessa anläggningar skulle sålunda belöpa sig till omkring 375,000 kronor. Beträffande skolhemmet i Funäsdalen har emellertid vederbörande folkskoleinspektör ansett tillräckligt, att detsamma bygges för 30 barn i stället för 40 barn såsom i ansökningen förutsattes, varför en däremot svarande reduktion kan ske i beräknade anläggningskostnaden.

Vidare vore under budgetåren 1928/1929 eller 1929/1930 ansökningar att förvänta om statsbidrag för skolhem åt 40 barn från dels Stensele skoldistrikt för en beräknad kostnad av 98,500 kronor, dels Jokkmokks skoldistrikt (statsbidrag 70,000 kronor), dels ock Överkalix skoldistrikt för en kostnad av cirka 80,000 kronor, varjämte under samma tid Sorsele skoldistrikt skulle inkomma med ansökning om statsbidrag till två skolhem för 20 barn, det ena i Ammarnäs och det andra i Gargnäs, vardera för en kostnad av 40,000 à 50,000 kronor. Slutligen har Dorotea skolråd anmält, att distriktet på grund av trängande skolbyggen funnit sig nödsakat att till budgetåret 1929/1930 eller eventuellt längre uppskjuta igångsättande av det skolhemsbygge, som tidigare planerats.

För de sex byggnadsföretag, för vilka enligt vad ovan nämnts statsbidrag redan söktes eller med större sannolikhet komme att sökas under budgetåret 1928/1929, torde enligt approximativa beräkningar böra beräknas statsbidrag med tillhopa 275,000 kronor. Då ett belopp av 245,000 kronor¹⁾ för närvarande finner disponibelt, skulle ytterligare krävas ett belopp av 30,000 kronor för att här angivna ansökningar skulle kunna vinna fullt beaktande. På grund av otillräckligheten av nu tillgängliga medel synes detta för ett skolhem kunna ske först under budgetåret 1929/1930. Skulle de utredningar, som för närvarande pågå om uppförande av skolhem i Stensele, Sorsele, Jokkmokks, Överkalix och Dorotea skoldistrikt hinna slutföras och ingivas under budgetåren 1928/1929 eller 1929/1930, torde för dessa byggnadsföretag böra beräknas statsbidrag till ett belopp av omkring 325,000 kronor. För budgetåret 1929/1930 skulle sålunda enligt den nu lämnade redogörelsen erfordras ett anslag av 30,000 kronor + 325,000 kronor eller sammanlagt 355,000 kronor.

På grund av de stora bidrag av statsmedel, som överstyrelsen anser ofrånkomligt begära för inackorderingsverksamheten och med hänsyn jämväl därtill, att det ej synes uteslutet, att ett eller annat av de i redogörelsen an-

¹⁾ Skolöverstyrelsen har icke räknat med det statsbidrag å 19,800 kronor, som av Kungl. Maj:t genom beslut den 3 februari 1928 beviljats Arvidsjaurs skoldistrikt för vissa ändringsarbeten i dess gamla skolhemsbyggnad.

givna skolhemsbyggena ej hinner sättas i gång under budgetåren 1928/1929 och 1929/1930, har överstyrelsen beträffande framställningen om medel för ändamålet till 1929 års riksdag icke ansett sig böra upptaga hela det belopp av 355,000 kronor, vartill redogörelsen egentligen borde giva anledning, utan funnit sig kunna inskränka sig till att för budgetåret 1929/1930 hemställa om utverkande av ett anslag för ändamålet av 200,000 kronor.

Departement-
mentschefen.

Med hänsyn till att å tidigare anslag ännu återstår odisponerat ett så avsevärt belopp som 225,200 kronor, anser jag, att ifrågavarande anslag för budgetåret 1929/1930 bör bestämmas till samma belopp, 100,000 kronor, som för innevarande budgetår utgår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning i skoldistrikt inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter, anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* reservationsanslag

av kronor 100,000: —
att utgå enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder.

[200.]

Inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter.

26. Inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter. I riksstaten för budgetåret 1928/1929 är det ordinarie anslaget till inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter, uppfört med 200,000 kronor. I skrivelse den 31 augusti 1928 har skolöverstyrelsen gjort framställning om anslagets höjande för budgetåret 1929/1930 till 500,000 kronor. Vid skrivelsen har överstyrelsen fogat en jämförande tablå, belysande dispositionen av detta anslag under budgetåren 1926/1929. Denna tablå har följande utseende.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
L a n	Budgetår	Antal skol-distrikt	Antal barn över 8 år	Antal inackorderings-dagar för barn över 8 år	Sökt belopp, kronor	Beräknad total-kostnad för max. 230 dagar och max. 1 krona per dag, kronor	Tilldelat statsbidrag kronor	Erhållet bidrag för inackorderingsdag, kronor (Jfr kol. 5)	Anmärkningar
Jämtlands . . .	1926/1927	8	182	31,540	27,849: —	31,420: —	16,980: —	0,54	¹⁾ 1 skoldistrikt, som inkom med ansökan efter ärendets handläggning, ej inbegripet. ²⁾ Ansökningen från ett skoldistrikt avslogs. ³⁾ För 4 skolhem, vardera med 40 barn, beräknades kostnaden till 200 kronor för barn.
	1927/1928	37	681	107,792	145,974: —	107,602: —	28,340: —	0,27	
	1928/1929	35 ¹⁾	760	131,338	137,827: —	113,890: —	29,760: —	0,23	
Västerbottens .	1926/1927	12	1,125	195,567	153,786: —	191,082: —	97,050: —	0,50	
	1927/1928	18	1,433	264,054	214,322: —	247,693: —	88,520: —	0,34	
	1928/1929	20 ²⁾	1,624	301,248	281,176: —	275,190: —	87,940: —	0,26	
Norrbottens . .	1926/1927	7 ¹⁾	976	189,987	189,972: —	183,227: —	85,970: —	0,45	
	1927/1928	12	1,103	227,849	239,622: —	222,745: —	83,140: —	0,36	
	1928/1929	12	1,449	296,516	270,594: —	269,580: — ³⁾	82,300: —	0,28	
Tillhopa	1926/1927	27	2,283	417,094	371,607: —	405,729: —	200,000: —	0,48	
	1927/1928	67	3,217	599,695	599,918: —	578,040: —	200,000: —	0,33	
	1928/1929	67	3,833	729,102	689,597: —	658,660: —	200,000: —	0,28	

[200.]

Till stöd för sin framställning anför överstyrelsen bland annat följande:

Av den uppgjorda tabellen framgår, att för de fullt jämförbara budgetåren 1927/1928 och 1928/1929 antalet barn, som ansetts vara i behov av inackordering, allenast ökats från 3,217 till 3,833, medan däremot antalet inackorderingsdagar för sistnämnda budgetår utgjorde 729,102 mot 599,695 året förut samt att totalkostnaden enligt samma beräkningsnorm ökats från 578,040 kronor budgetåret 1927/1928 till 658,660 kronor under följande budgetår. Ojämnheten i stegring av barnantal och inackorderingsdagar är att söka i införandet av heltidsläsning i en del förut halvtidsläsande skolor. Då lika stort anslag, 200,000 kronor, bägge åren stått till förfogande för ändamålet, har följden blivit den, att det bidrag, som i medeltal kunnat tillerkännas skoldistriktet för varje inackorderingsdag, ytterligare nedgått. Medan bidraget under budgetåret 1927/1928 i medeltal utgjort i Jämtlands län 27 öre, i Västerbottens län 34 öre och Norrbottens län 36 öre, allt för inackorderingsdag, har det under budgetåret 1928/1929 sjunkit för skoldistrikt i Jämtlands län till 23 öre, i Västerbottens län till 26 öre och i Norrbottens län till 28 öre. För samtliga skoldistrikt har det för inackorderingsdag i medeltal erhållna statsbidraget sjunkit från 33 öre för budgetåret 1927/1928 till 28 öre för budgetåret 1928/1929 eller med ej mindre än 11 öre för inackorderingsdag under det lägsta medeltal, som erhållits före den senaste anslagsökningen.

Vad därefter angår behovet av anslag för ändamålet under budgetåret 1929/1930, synes man enligt de approximativa beräkningar, som kunnat verkställas med ledning av uppgifter, inhämtade genom vederbörande folk-skolinspektörer, böra utgå därifrån, att sammanlagda beloppen av de statsbidrag, som komma att sökas, skulle något överstiga 610,000 kronor. Då i en del fall statsbidrag torde — på sätt hittills ofta skett — ha beräknats även för barn, som vid inackorderingsperiodens början ej fyllt 8 år samt jämväl för ett större antal inackorderingsdagar, än som med hänsyn till ferier är oundgängligen nödvändigt, torde någon reducering av de ifrågasatta statsbidragen kunna ifrågakomma, utan att ifrågavarande skoldistrikts inackorderingsverksamhet blir lidande därav. Som skoldistriktet i regel ej uppgivit vare sig beräknade antalet inackorderingsdagar eller totalkostnaden och statsbidraget för inackorderingsdag, möter det helt naturligt stora svårigheter att från dessa utgångspunkter nå en något så när hållbar beräkning för denna reducering.

De skolor, som uppgivit sig ämna söka statsbidrag för budgetåret 1929/1930, äro med något undantag desamma, som erhållit statsbidrag för budgetåret 1928/1929. Överstyrelsen anser sig därför kunna för nu ifrågavarande beräkning utgå ifrån de specificerade uppgifter angående inackorderingsdagar och inackorderingssättning m. m., som åtföljt ansökningarna för sistnämnda budgetår. Antalet inackorderingsdagar uppgick under budgetåret 1928/1929 efter korrigeringar till 729,102 eller i runt tal 730,000. Utgår man — i överensstämmelse med vad som i detta avseende uttalades av vederbörande departementschef i proposition i ämnet (nr 348) till 1919 års riksdag, och med överstyrelsens tidigare uttalade uppfattning — vidare därifrån, att statsbidragen i medeltal torde böra beräknas efter 75 öre för inackorderingsdag, skulle för budgetåret 1929/1930 erfordras ett belopp av 547,500 kronor. Med hänsyn därtill, att det alltjämt torde vara nödvändigt att så långt som möjligt söka begränsa statens utgifter för ändamålet, och då det synes möjligt att på ett rätt så tillfredsställande sätt kunna ordna

med inackorderingsverksamheten i nu ifrågasvarande skoldistrikt, därest statsbidraget i medeltal för dag sänkes något, har överstyrelsen ansett sig för budgetåret 1929/1930 kunna stanna vid att beräkna detta medeltal till 70 öre. Enligt denna beräkning skulle förevarande anslag behöva höjas från sitt nuvarande belopp, 200,000 kronor, till 511,000 kronor, eller i jämnat tal till 500,000 kronor.

[200.]

Den av överstyrelsen förordade höjningen av anslaget är sålunda av betydande storlek. Överstyrelsen får emellertid för sin del ånyo på det livligaste framhålla att, om en verklig förbättring skall kunna vinnas beträffande folkundervisningen inom de glest befolkade trakter, varom här är fråga, staten måste på ett betydligt kraftigare sätt än hittills stödja skoldistriktet genom bidrag till skolbarns inackordering i skolhem eller enskilda hem. Det synes nämligen omöjligt för dessa skoldistrikt att i någon nämnvärdare grad påtaga sig ytterligare utgifter för ändamålet, då de redan nu ha att bära en tung skattebörd, som i ett stort antal fall överstiger 15 procent av den beskattningsbara inkomsten, och deras bärkraft dessutom är synnerligen svag. Och de kostnader, som skoldistriktet få vidkännas för inackorderingen av skolbarn, synas ändock bliva ganska avsevärda och betungande, då man i det övervägande antalet fall torde ha att räkna med en inackorderingskostnad av mellan 1 krona och 1 krona 25 öre för dag.

Under en följd av år har staten vidtagit åtgärder för att upphjälpa skolväsendet i Övre Norrland. Bland dessa åtgärder har under de senaste åren en bland de viktigaste varit att genom inackorderingsbidrag möjliggöra eller underlätta skolgången för barn, vilka ha sina hem på långt avstånd från skolan och vilkas föräldrar på grund av svag ekonomisk ställning icke äro i stånd att själva bestrida kostnaderna för barnens inackordering i skolans närhet. Genom denna statens understödsverksamhet har även möjliggjorts en ökad koncentration av skolundervisningen, i det att en del skolor av mindervärdiga typer och med dåliga lokaler kunnat nedläggas, varjämte barnen kunnat beredas en bättre omvårdnad i skolhem eller hos enskilda. Såsom synes av skolöverstyrelsens redogörelse har behovet av statsbidrag för ändamålet alltså ökat. Antalet erforderliga inackorderingsdagar utgjorde för budgetåret 1926/1927 417,094, för budgetåret 1927/1928 599,695 och för budgetåret 1928/1929 729,102, allt under det att anslagsbeloppet bibehållits oförändrat från och med budgetåret 1926/1927. Detta har medfört, att medelbeloppet av statsbidrag per barn och dag högst avsevärt sjunkit. Detta belopp utgjorde för budgetåret 1926/1927 48 öre men sjönk för budgetåret 1927/1928 till 33 öre och för budgetåret 1928/1929 till 28 öre. Då vid 1919 års riksdag första gången förslag om anslag för detta ändamål framlades, beräknades statsbidraget efter 75 öre per barn och inackorderingsdag. Statsbidraget utgjorde alltså för budgetåret 1928/1929 allenast cirka 37 procent av det ursprungligen beräknade. I stället hava skoldistriktens utgifter i motsvarande grad ökat. Då det här gäller skoldistrikt, som hava betydande utgifter för sitt skolväsen och i det hela äro mycket hårt skatte-tyngda, synas mig synnerligen starka skäl tala för en höjning av anslaget.

Departementschefen.

Överstyrelsen har beräknat det erforderliga anslaget till 500,000 kronor, vilket innebär en ökning från nuvarande anslag med 300,000 kronor. Ehuru väl goda skäl synas anförda för den sålunda begärda ökningen, kan jag dock icke nu förorda en så betydande höjning utan nödgas stanna vid att tillstyrka, att anslaget bestämmes till 300,000 kronor. Enligt överstyrelsens uppskattning av antalet erforderliga inackorderingsdagar under budgetåret 1929/1930 skulle en anslagssumma av 300,000 kronor möjliggöra en höjning av inackorderingsbidraget till omkring 41 öre per barn och dag.

Under återopande av vad jag sålunda anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att höja det *ordinarie* anslaget till inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter,
 nu kronor 200,000: —
 med » 100,000: —
 till » 300,000: —

[201.]

27. Bidrag för anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn.

Bidrag för
anordnande
av skol-
skjutsar för
skolpliktiga
barn.

På Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för ett vart av budgetåren 1926/1929 såsom bidrag för anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn beviljat ett extra anslag av 30,000 kronor, att utgå enligt de närmare villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva. Kungl. Maj:t utfärdade kungörelse i ämnet den 28 maj 1926 (nr 143).

För budgetåret 1926/1927 utdelade Kungl. Maj:t sammanlagt omkring 13,000 kronor till 24 skoldistrikt och för budgetåret 1927/1928 sammanlagt omkring 29,000 kronor till 54 skoldistrikt. Därvid tilldelades alla sökande, vilka jämlikt bestämmelserna i berörda kungörelse därtill ansågos berättigade, bidrag för ändamålet. Ansökningar om bidrag för läsåret 1928—1929 förelågo från 74 skoldistrikt till ett sammanlagt belopp av 57,710 kronor 79 öre. På grund av anslagets knapphet kunde bidrag tilldelas endast 56 skoldistrikt med ett sammanlagt belopp av 30,000 kronor. Hela anslaget blev härigenom disponerat. Därvid måste betydande sänkningar av de begärda beloppen vidtagas för att bereda bidrag åt så många skoldistrikt som möjligt.

Skolöverstyrelsen har nu i skrivelse den 31 augusti 1928 anhållit, att anslaget måtte för budgetåret 1929/1930 höjas till 75,000 kronor och anför till stöd för denna framställning följande.

Den stadigt ökade efterfrågan på statsbidrag för ifrågavarande ändamål ger otvetydigt vid handen, att anordnandet av skolskjutsar i den omfattning, som hittills förekommit, slagit väl ut. Därom vittna även vissa i ansökningarna förekommande uttalanden av lokala skolmyndigheter samt den omständigheten, att samma skoldistrikt år efter år återkommit med sina ansökningar. Vidare torde böra framhållas, att skolskjutsarna i hög grad tillvunnit sig vederbörande folkskolinspektörers förtroende såsom ett viktigt

skolorganisatoriskt hjälpmedel. I mån som vägväsendet förbättras och automobil- och omnibustrafiken utvecklas, torde framdeles allt flera skoldistrikt söka bereda sig möjlighet att genom skjutsning av skolbarn indraga sådana skolor, som, trots ringa barnantal och otillfredsställande lokala förhållanden, dock åsamka stat och kommun dryga kostnader. En kraftigt bidragande orsak till att särskilt vissa norrländska skoldistrikts intresse redan nu i så hög grad inriktats på anordnandet av skolskjutsar utgör svårigheten för därvarande lokala skolmyndigheter att i de mindre byarna förhyra för skolbruk någorlunda användbara lokaler eller att finna för inackordering av skolbarn lämpliga hem.

För egen del har också överstyrelsen genom den hittills vunna erfarenheten alltmer befäst i den uppfattningen, att skolskjutsarna utgöra ett viktigt hjälpmedel till att förbättra skolväsendet och på samma gång nedbringa kostnaderna för detsamma. Så gott som undantagslöst få de genom skjutsning till skolan befordrade barnen undervisning i skola av högre form, än som skulle tillkommit dem i en på bostadsorten inrättad skola. De få vidare förmånen av sundare och lämpligare skollokaler och bättre undervisningsmateriell. Framför allt ha emellertid skolskjutsarna visat sig ägnade att nedbringa kostnaderna för skolväsendet. Enligt bestämmelserna i kungörelse den 28 maj 1926 bör statsbidrag för anordnande av skolskjutsar utgå företrädesvis i sådana fall, där kostnaderna för skolskjutsarnas anordnande kunna anses uppvägas av besparingar för skolväsendet i andra avseenden. På ett fåtal undantag när ha också de hittills utdelade statsbidragen kommit sådana skjutsningsföretag till godo, genom vilka det gjorts möjligt att indraga redan befintlig eller att undvika upprättande av eljest behövlig skola eller läraravdelning. Att ens till ett ungefärligt belopp angiva den besparing, som härigenom vunnits, torde icke utan en ingående undersökning av de enskilda fallen låta sig göra. Överstyrelsen anser sig emellertid på goda grunder kunna antaga, att de hittills med statsbidrag understödda skolskjutsarna medfört en utgiftsminskning enbart för statsverket, vilken uppgår till ett belopp, som är mer än dubbelt så stort som statsbidraget till skolskjutsarna. Härtill kommer så den avsevärda besparing, som skolskjutsarna i allmänhet medföra för de särskilda skoldistriktet.

Det nuvarande anslaget till beredande av statsbidrag för anordnande av skolskjutsar motsvarar icke tillnärmelsevis efterfrågan på sådant statsbidrag och bereder icke heller möjlighet att i önskvärd utsträckning lämna understöd för det ifrågavarande ändamålet. Överstyrelsen har visserligen den uppfattningen, att statsbidrag till skolskjutsar endast utgör ett av de hjälpmedel, som vid sidan av exempelvis statsbidrag till uppförande av skolbyggnader, till inackordering av skolbarn och till inrättande av skolhem kunna ifrågakomma till förbättring av skolväsendet, och att skolskjutsarna i stort sett ännu befinna sig på försöksstadiet, men dessa hava dock under den korta tid, under vilken de varit i åtnjutande av statsunderstöd, omfattats med så stort intresse och visat sig så betydelsefulla, att en höjning av anslaget för deras understödjande synes väl motiverad. Då det med all sannolikhet är att förvänta, att de för budgetåret 1929/1930 i sinom tid inkommande ansökningarna om statsbidrag för ändamålet skola förete en stark stegring såväl i fråga om antalet skoldistrikt som bidragssummans storlek, torde det för nämnda budgetår erforderliga anslaget icke kunna beräknas lägre än till 75,000 kronor.

Vad angår de för statsbidragens utgående hittills gällande bestämmelserna torde någon ändring i dessa icke för närvarande vara påkallad.

[201.]

Departement-
mentschefen.

Anordningen med skolskjutsar har, såvitt nu kan bedömas, hittills givit mycket goda resultat. Såsom skolöverstyrelsen framhållit gäller detta icke blott de förbättringar av skolorganisatorisk art, som kunnat genomföras, tack vare bidrag från ifrågavarande anslag. Lika betydelsefullt har anslaget visat sig vara ur ekonomisk synpunkt. Genom de anvisade statsbidragen hava besparingar kunnat göras i statens utgifter för skolväsendet, vartill vidare komma de besparingar, skoldistriktet gjort. Med hänsyn till de erfarenheter, som sålunda vunnits om de gynnsamma verkningarna av ifrågavarande anordning, synes det mig synnerligen önskvärt, att anslag för ändamålet beviljas jämväl i fortsättningen. Då det hittillsvarande anslagsbeloppet numera visat sig icke på långt när motsvara behovet, vill jag i likhet med överstyrelsen förorda en höjning av detsamma. Jag anser mig emellertid böra stanna vid att föreslå anslagets fördubbling, alltså en ökning av detsamma till 60,000 kronor eller ungefärligen sammanlagda beloppet av de statsbidrag, om vilka ansökningar gjordes av skoldistriktet för budgetåret 1928/1929.

Med stöd av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bidrag för anordnande av skolskjutsar för skolepliktiga barn anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* anslag av kronor 60,000: —
att utgå enligt de närmare villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

28. **Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn,**

oförändrat ordinarie förslagsanslag kronor 39,000: —

[202.]

29. Avlöande av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter intagna barn i skolåldern. På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning anvisade 1928 års riksdag till avlöande av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter intagna barn i skolåldern för budgetåret 1928/1929 ett extra förslagsanslag av 32,000 kronor.

Avlöande
av lärare åt
vid stats-
understödda
sjukvårds-
anstalter
intagna barn
i skolåldern.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1928 gjort framställning om anslag för ändamålet för budgetåret 1929/1930 och därvid anfört.

Enligt från folkskolinspektörerna inhämtade uppgifter hava utgifterna från anslaget under kalenderåret 1927 utgjort 28,531 kronor 79 öre, vilket står i nära överensstämmelse med av riksräkenskapsverket lämnad uppgift angående samma anslagspost. Då under år 1928 anordnandet av undervisning för vid åtskilliga statsunderstödda tuberkulossjukhus intagna barn krävt anställande av nya lärarkrafter, och då denna utveckling kan väntas komma att fortgå även de näst följande åren, synes anslaget böra bibehållas vid sin nuvarande storlek även för budgetåret 1929/1930.

Anslag för ifrågasvarande ändamål är fortfarande nödvändigt. Vad angår anslagsbeloppet har jag intet att erinra mot skolöverstyrelsens förslag.

Departement-
schefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till avlönande av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter intagna barn i skolåldern anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* förslagsanslag

av kronor 32,000: —

30. Anordnande av slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola. Det ordinarie förslagsanslaget för detta ändamål uppfördes i riksstaten för budgetåret 1928/1929 med oförändrat belopp, 3,060,000 kronor.

[203.]

Anordnande
av slöjd
i folkskola,
mindre folk-
skola eller
särskild
slöjdskola.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1928 beträffande detta anslag anfört följande:

Enligt av riksräkenskapsverket lämnade upplysningar utgjorde utgifterna från anslaget för budgetåret 1927/1928 3,107,633 kronor. Enligt samma källa skedde en ökning i utgifterna från budgetåret 1925/1926 till budgetåret 1926/1927 med 79,462 kronor och från budgetåret 1926/1927 till budgetåret 1927/1928 med 62,969 kronor, sålunda under dessa två år sammanlagt 142,431 kronor. Det är sannolikt, att en ökning i utgiftsbehovet kommer att ske även under de närmaste två åren, och torde denna med ledning av de nu anförda siffrorna böra uppskattas till 75,000 kronor. Detta betyder, att anslaget för budgetåret 1929/1930 behöver ökas med i avrundat tal 122,000 kronor.

En höjning av anslaget är uppenbarligen nödvändig. Jag anser, att denna höjning för budgetåret 1929/1930 lämpligen kan bestämmas till, i avrundat tal, 120,000 kronor, varigenom anslagets slutsumma kommer att uppgå till 3,180,000 kronor, och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att höja det *ordinarie* förslagsanslaget till anordnande av slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola,
nu kronor 3,060,000: —
med » 120,000: —
till » 3,180,000: —

31. Anordnande av undervisning i hushållsgöromål i egentlig folkskola, oförändrat

ordinarie förslagsanslag kronor 365,000: —

32. Undervisningsmateriell m. m. för folkskolor. Alltsedan år 1859 har i riksstaten varit uppfört ett anslag till undervisningsmateriell m. m. för folkskolor. Med stöd av detta anslag har först genom ecklesiastikdepartementet och senare genom skolöverstyrelsen kunnat uppehållas en verksamhet, varigenom icke blott rikets samtliga folkskolor samt fortsättnings-

[204.]

Undervis-
nings-
materiell
m. m. för
folkskolor.

skolor utan även andra av staten inrättade eller av staten understödda eller genom särskilt beslut under överstyrelsens inseeende ställda undervisningsanstalter kunnat, i många fall till nedsatt pris, erhålla lämplig undervisningsmateriell, varjämte understöd lämnats för framställande av nya undervisningsmedel. Varje år utgiver överstyrelsen över sådan materiell en tryckt förteckning, vilken kostnadsfritt utdelas till rikets samtliga skoldistrikt, folkskolinspektörer, rektorer och lärare vid seminarier samt ett stort antal andra undervisningsanstalter.

I riksstaten för budgetåret 1923/1924 upptogs ifrågavarande anslag med ett belopp av 5,000 kronor. På grund av den ekonomiska situationen ansågs den med anslaget uppehållna verksamheten böra inskränkas till att endast omfatta utgivandet av omförmälda förteckning samt förmedlandet av åtkomsten av undervisningsmateriell. Med samma belopp var anslaget upptaget jämväl i riksstaten för budgetåret 1924/1925.

Emellertid hade å anslaget uppkommit en betydande reservation, vilken vid utgången av budgetåret 1923/1924 uppgick till 52,762 kronor 37 öre, vid utgången av budgetåret 1924/1925 till 51,578 kronor 45 öre, vid utgången av budgetåret 1925/1926 till 43,625 kronor 45 öre samt vid utgången av budgetåret 1926/1927 till 36,681 kronor 42 öre. I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag blev med hänsyn härtill ifrågavarande ordinarie reservationsanslag i riksstaterna för budgetåren 1925/1929 upptaget utan angivet belopp.

Enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning för budgetåret 1927/1928 uppgick reservationen å anslaget vid utgången av sagda budgetår till 25,975 kronor 30 öre. På grund härav är något anslag ej heller behövt för budgetåret 1929/1930, enär skolöverstyrelsen givetvis, med användande av å anslaget besparade medel, kan under budgetåret uppehålla verksamheten i samma inskränkta omfattning som under den senaste tiden.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för budgetåret 1929/1930 upptaga det *ordinarie* reservationsanslaget till undervisningsmateriell m. m. för folkskolor utan angivet belopp.

[205.]

33. Understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor. I

Understöd-
jande av folk-
skolebarns
ferie- och
studieresor.

riksstaten för budgetåret 1928/1929 är det ordinarie förslagsanslaget till understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor upptaget med ett belopp av 90,000 kronor. Ifråga om utgående av medel från detta anslag meddelade Kungl. Maj:t bestämmelser i brev till järnvägsstyrelsen den 26 juni 1925, vilka bestämmelser sammanföll med vissa av dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 20 mars 1925 (proposition nr 208) angivna grunder jämte en av riksdagen förordad jämkning (riksdagens skrivelse nr 223). Dessa bestämmelser innehålla, utom annat, föreskriften att nedsätta avgifter för färd å statens järn-

vägar skola gälla för, bland andra, lärjungar vid fortsättningsskola vid studieresor, då resan företages antingen innan skolgången avslutats eller inom tre månader efter avslutad skolgång.

Centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskolläraryörening har hos skolöverstyrelsen anhållit om vidtagande av åtgärder för ifrågavarande föreskrifts ändrande därhän att när fråga vore om från fortsättningsskola avgångna elever, studieresan skulle kunna företagas före slutet av det kalenderår, under vilket redovisningsåret tilländalupit. Såsom skäl härför har centralstyrelsen anfört bland annat följande:

Det stora flertalet av fortsättningsskolorna, särskilt på landsbygden, äro anordnade som heldagsskolor och förlagda till vintermånaderna. Redan i februari pläga kurserna avslutas. Att företaga studieresor med elever i skolor av detta slag under den nyssnämnda lärotiden är i regeln otänkbart, liksom under den tid av tre månader, vilken följer närmast efter avgång från skolan och inom vilken resorna enligt gällande bestämmelser skola vara avslutade. Några billiga inkvarteringsställen i skolorna under årets förra hälft stå i allmänhet ej heller till buds, även om i ett eller annat fall ekiperings- och utrustningsfrågan skulle kunna lösas. Visserligen föreligga inga hinder för att anordna studieresor med fortsättningsskolans elever under den sommar, som följer efter en genomgången första årskurs, och en eller annan gång synes detta även ske, men i regel är det lättast att hos eleverna väcka intresse för dylika resor liksom att förmå barnens målsmän till de nödvändiga ekonomiska uppooffringarna först i sammanhang med avgången från skolan och efter fullständigt genomgången kurs. Ju äldre och mognare eleverna äro, desto större blir också behållningen av dylika resor. Fasthåller man vid dessa synpunkter och tager man hänsyn till de hinder för anordnande av resorna under lämplig årtid, som de ovannämnda av Kungl. Maj:t fastställda grunderna nu lägga i vägen, synes det uppenbart, att eleverna i landsbygdens fortsättningsskolor praktiskt taget bli utestängda från de förmåner, som prisnedsättningen vid studieresor bereder åt deras jämnåriga i städer och andra samhällen, där fortsättningsskolan anordnas som aftonskola, och skolgången avslutas vid ungefär samma tid som i folkskolan, d. v. s. vid sommarens början.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 31 augusti 1928 anfört huvudsakligen följande:

Enär sommaren otvivelaktigt är den årtid, som ojämförligt bäst lämpar sig för resor av nu ifrågavarande slag, ett förhållande, som bestyrkes därav, att så gott som samtliga studieresor med skolungdom äro förlagda till nämnda årtid, anser jämväl överstyrelsen, att en ändring av nu gällande bestämmelser bör åvägabringas i den riktning, att det bliver möjligt för från fortsättningskolan avgångna elever att oberoende av vid vilken tid de sluta sin skolgång kunna förlägga studieresan till sommarmånaderna. Då det emellertid skulle kunna tänkas, att vissa av de myndigheter, som hava tillämpningen av ifrågavarande bestämmelser om hand, icke äro fullt förtrogna med innebörden av begreppet redovisningsår för fortsättningsskolan och därför tillämpningen av den ifrågasatta undantagsbestämmelsen, därest den finge den av centralstyrelsen föreslagna lydelsen, till äventyrs skulle medföra svårigheter, skulle det enligt överstyrelsens uppfattning måhända vara

[205.] lämpligt, om undantagsbestämmelsen i fråga utformades så, att den tid, inom vilken resan skall företagas, icke gjordes beroende av redovisningsåret. Vidare synes undantaget från den allmänna regeln om tiden, inom vilken skolresan skall företagas, icke böra göras mera vittgående, än att det av centralstyrelsen anförda syftet med den ifrågasatta ändringen vinnes. Ändringen skulle nämligen enligt den av centralstyrelsen föreslagna lydelsen innebära, att en studieresa med sådana fortsättningsskolelever, som avsluta sin skolgång i början av juli, skulle kunna uppskjutas ända till slutet av påföljande kalenderår, och möjlighet skulle sålunda praktiskt taget förefinnas att vid bestämmandet av när studieresa med dessa elever skall företagas välja mellan två somrar. Beträffande de fortsättningsskolelever, som avsluta sin skolgång under någon av månaderna april, maj, juni eller juli torde något undantag från för närvarande gällande regler icke behöva vidtagas, då dessa elever även enligt nuvarande bestämmelser hava möjlighet att förlägga studieresan till sommaren. Och för dem, som avgå från fortsättningsskolan vid någon annan tid på året än nyssnämnda vår- och somarmånader, synes en bestämmelse av innehåll, att resan skall företagas inom ett år efter avslutad skolgång vara tillfyllest, då ju en sådan bestämmelse städse bereder möjlighet för vederbörande att, om de så önska, förlägga studieresan till somarmånaderna.

Överstyrelsen hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om sådan ändring av de för ifrågavarande resor meddelade villkor och bestämmelser att när fråga är om från fortsättningsskolan under någon av månaderna från och med augusti till och med mars avgångna elever, studieresa må kunna företagas inom ett år efter avslutad skolgång.

Järnvägsstyrelsen har intet att erinra mot överstyrelsens förslag.

Statskontoret anser sig icke böra motsätta sig bifall till skolöverstyrelsens framställning men framhåller, under erinran att riksdagen godkänt grunderna för utgående av anslag för ifrågavarande ändamål, att Kungl. Maj:t ej utan riksdagens hörande torde kunna bifalla framställningen.

Departementschefen.

Den nu gällande bestämmelsen, att prisnedsättning kan vid studieresor medgivas endast under villkor, att resorna fullbordas inom tre månader efter avslutad skolgång, försvårar givetvis en lämplig förläggning av dessa resor för en stor del av de elever, som avslutat fortsättningsskolan. En ändring i sagda bestämmelser i huvudsaklig enlighet med skolöverstyrelsens förslag synes mig därför påkallad. Därest riksdagen icke har något att erinra mot förslaget, torde jag framdeles få hos Kungl. Maj:t göra hemställan om sådan ändring.

Någon jämkning av nu förevarande anslags belopp är icke ifrågasatt, varför jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för budgetåret 1929/1930 upptaga det *ordinarie* förslagsanslaget till understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor med oförändrat

belopp kronor 90,000: —
att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande grunder med den jämkning, som i det föregående förordats.

34. **Svensk undervisning för svenska barn i utlandet.** På därom av Kungl. Maj:t framlagt förslag har riksdagen beviljat för budgetåret 1928/1929 ett extra anslag av 13,600 kronor att utgå till upprätthållande av svensk undervisning åt svenska barn i Berlin med högst 2,700 kronor, i London med högst 6,000 kronor, i Hamburg med högst 2,700 kronor och i Paris med högst 2,200 kronor, samtliga beloppen enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt fastställa.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 juni 1928 ställdes anslaget till förfogande för därmed avsedda ändamål, varjämte fastställdes villkor för de olika beloppens utgående.

Framställningar hava nu inkommit till Kungl. Maj:t med hemställan om fortsatta anslag för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1929/1930. I fråga om beloppen ifrågasättes ändring endast beträffande *skolan i Paris*. Anslaget till denna skola har från och med läsåret 1925/1926 utgått med 2,200 kronor för år. Enligt de av Kungl. Maj:t fastställda villkoren för beloppets utgående skall det i sin helhet användas till bestridande av den kontanta avlöningen åt en lärarinna, till vilken svenska Sophiaförsamlingen i Paris skall tillhandahålla fri möblerad lägenhet med belysning och uppvärmning. Församlingen skall därtill bestrida alla övriga med skolverksamheten för- enade kostnader. Nu har *Sophiaförsamlingens skoloråd* anhållit om anslags- beloppets höjande till 4,400 kronor för att möjliggöra anställandet av ytter- ligare en lärarinna.

Skolorådet anför till stöd för sin anhållan bland annat följande:

Elevantalet har sedan skolverksamhetens återupptagande efter världskri- gets slut vuxit i förvånansvärd grad. Det första året deltog i torsdags- skolan 29 barn och i den dagliga 3. Under läsåret 1927/1928 har i tors- dagsskolan antalet elever nått den ansevärda siffran av 77; i den dagliga skolan ha 19 barn åtnjutit undervisning. Denna ständiga tillväxt, som är ett så glädjande bevis på föräldrarnas stegrade intresse för svenskhetens bevarande framgår i detalj av bifogad statistisk tabell. På grund av bar- nens olika åldrar och deras vitt skilda insikter i modersmålet och andra ämnen har undervisningen måst uppdelas i flera lärokurser, såväl i torsdags- skolan som i den dagliga skolan. Dessutom har ett nytt ämne tillkommit, nämligen svensk gymnastik. Skolorådet har med glädje emottagit gymnastik- direktör fru Elsa Molander af Billberghs vänliga erbjudande att kostnads- fritt leda densamma. Vidare har kyrkoherden i församlingen meddelat un- dervisning i kristendom och historia för att lätta det påkostade arbetet i skolan. Detta till trots har skolorådet sett sig nödsakat att anställa ytterli- gare en lärarinna, då undervisningstimmarnas sammanlagda antal i veckan uppgått till 65 timmar. Till denna lärarinns avlöning ha hittills medel anskaffats genom enskild insamling. Men som en insamling alltid är pro- blematisk, och församlingens ordinarie budget ej förmår bära en sådan ut- gift, visar det sig omöjligt att på så lösa grunder basera lärarinnelönerna och skolans framtida bestånd. Skolorådet ser sig därför nödsakat att hos statsmakterna begära ett anslag av 4,400 kronor mot föregående 2,200 kronor, som i sin helhet skulle gå till lärarinnelönerna. Församlingen förbinder sig

[206.]

Svensk
undervisning
för svenska
barn
i utlandet.

[206.] att lämna även denna andra lärarinna fri möblerad bostad, fri vedbrand och fritt lyse, så att de båda lärarinnorna härigenom komma i åtnjutande av samma förmåner.

Vid jämförelse med övriga skolor utomlands visar det sig också att skolan i Paris hittills åtnjutit ett lägre anslag än dessa, ehuru vid skolan i Paris, liksom vid skolan i London, tvenne lärarinnor, såsom ovan uppgivits, måst anställas. Till Paris skola utgår i statsanslag 2,200 kronor, till London 6,000 kronor.

Vid skolrådets framställning har fogats en tablå, utvisande tillväxten av barnantalet i skolan under läsåren 1923/1928. Tablåen har följande utseende:

1923/1924	torsdagsskolan ¹⁾	29	elever,	dagliga skolan	3	elever.
1924/1925	»	43	»	»	8	»
1925/1926	»	50	»	»	11	»
1926/1927	»	58	»	»	13	»
1927/1928	»	77	»	»	20	»

Sveriges minister i Paris har, under framhållande av att skolverksamheten inom Sophiaförsamlingen vore av största betydelse för bevarande av svenskheten inom svenska kolonien i Paris, på det livligaste tillstyrkt bifall till skolrådets framställning.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 31 augusti 1928 likaledes hemställt om bifall till framställningen.

Departementschefen.

Vad skolrådet anfört synes mig hava klarlagt behovet av ytterligare en lärarkraft vid skolan i Paris. Till avlönande av denna nya lärarkraft torde anslag av statsmedel böra anvisas med samma belopp som för den tidigare anställda lärarinnan eller 2,200 kronor. Detta nödvändiggör en höjning av anslaget till skolan i Paris till 4,400 kronor. Församlingen torde böra förpliktas tillhandahålla fri möblerad lägenhet jämväl åt den nya lärarinnan jämte belysning och uppvärmning.

Anslaget till svensk undervisning för svenska barn i utlandet skulle i enlighet härmed för budgetåret 1929/1930 komma att utgå med 15,800 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1929/1930 anvisa ett *extra* anslag

av kronor 15,800: —
att utgå till upprätthållande av svensk undervisning åt svenska barn: i Berlin med högst 2,700 kronor, i London med högst 6,000 kronor, i Hamburg med högst 2,700 kronor och i Paris med högst 4,400 kronor, samtliga beloppen enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa.

¹⁾ Denna skola är avsedd för svenska barn, som eljest gå i de franska skolorna, varest torsdagen är fridag.

Fortsättningsskolor.

35. **Understöd för avlönande av lärare vid fortsättningsskolor,** *oförändrat ordinarie förslagsanslag* kronor 4,500,000: —

36. **Utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor.** Från och med år 1919 hava anslag utgått till utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor. För budgetåret 1925/1926 anvisade 1925 års riksdag ett extra reservationsanslag av 130,000 kronor att jämte ett på nästföregående budgetårs anslag beräknat överskott å 12,800 kronor utgå för anordnande under år 1926 av dylika utbildningskurser. Av 1926 års riksdag anvisades för ändamålet ett anslag av 125,000 kronor, avsett att jämte ett beräknat överskott å 5,000 kronor användas för liknande kurser under år 1927, och till enahanda kurser under år 1928 anvisade 1927 års riksdag ett anslag av 134,500 kronor för budgetåret 1927/1928. Av 1928 års riksdag beviljades för budgetåret 1928/1929 ett extra reservationsanslag av 138,000 kronor att utgå för anordnande under år 1929 av dylika utbildningskurser. Bestämmelser rörande detta anslags användande meddelades av Kungl. Maj:t den 8 juni 1928.

[207.]
Utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor.

Nu har skolöverstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1928 gjort framställning om anslag till detta ändamål för budgetåret 1929/1930. Överstyrelsen anför därvid bland annat:

Under år 1928 hava på grund av Kungl. Maj:ts uppdrag genom överstyrelsens försorg anordnats sammanlagt 23 kurser för lärare vid fortsättningsskolor. Till bestridande av kostnaderna för dessa kurser har överstyrelsen haft till sitt förfogande det av riksdagen beviljade anslaget å 134,500 kronor jämte ett överskott å tidigare beviljade anslag av 7,706 kronor 70 öre, alltså sammanlagt 142,206 kronor 70 öre. Överstyrelsen är icke för närvarande i tillfälle att meddela exakta uppgifter angående möjligen befintligt överskott å dessa medel vid 1928 års utgång, enär ekonomiska redovisningar ännu icke ingivits beträffande samtliga under året hållna kurser. Till utökning av kursdeltagarnas stipendier av statsmedel hava elva landsting, på därom av överstyrelsen genom vederbörande länsstyrelse gjord framställning, för år 1928 beviljat särskilda anslag.

Enligt överstyrelsens mening böra sådana kurser, varom nu är fråga, anordnas även under år 1930. Beträffande kursernas allmänna organisation och omfattning finner överstyrelsen icke några större förändringar påkallade. I de planer och kostnadsberäkningar för kurserna, som överstyrelsen under de senare åren framlagt för Kungl. Maj:t, har överstyrelsen i allmänhet räknat med 20 deltagare i varje kurs. Emellertid har överstyrelsen funnit, att i kurserna lämpligen kan intagas ett något större antal deltagare. Då en sådan höjning av antalet deltagare i varje kurs icke medför större utgifter för undervisningen m. m., blir det därigenom möjligt att med jämförelsevis ringa ökning av kostnaderna bereda ett avsevärt större antal lärare

[207.] tillfälle att genomgå kurserna. Vid beräkningen av kostnaderna för här nedan föreslagna kurser har överstyrelsen därför utgått från 22 såsom ett normalt antal deltagare i varje kurs.

Med kännedom om svårigheterna för skoldistriktet att erhålla kompetenta lärarinnor för undervisning i kvinnlig slöjd vid fortsättningsskolor, där särskilda facklärarinnor icke kunna anställas, och även med hänsyn därtill, att endast en ringa del av de sökande kunde intagas i årets begynnelsekurs i kvinnlig slöjd, föreslår överstyrelsen, att två begynnelsekurser i kvinnlig slöjd anordnas under år 1930 liksom under år 1929.

Senast under åren 1924 och 1925 anordnade Svenska Röda Korset på uppdrag av överstyrelsen utbildningskurser i hygien för i främsta rummet lärarinnor vid fortsättningsskolor. För åren därefter har överstyrelsen saknat medel att understödja sådan kurs. Röda Korset har dock under år 1928 utan statsunderstöd anordnat en liknande kurs och därvid konstaterat, att intresset för dylika kurser alltjämt är stort. Överstyrelsen för Svenska Röda Korset har nu inkommit till skolöverstyrelsen med en skrivelse, vari det framhålles, att dessa kurser äro av stor betydelse för hygienundervisningen i skolorna och att det därför ligger i statens intresse att kurserna vidmakthållas. Röda Korset anser sig emellertid icke kunna anordna kurserna på egen bekostnad eller med avgifter från kursdeltagarna utan anhåller, att skolöverstyrelsen måtte i sitt förslag till nästa års riksstat upptaga ett särskilt anslag för anordnande av kurs i sjuk-, hälso- och barnavårdens enklaste grunder.

Enligt överstyrelsens mening är det synnerligen önskvärt, att kurser av här ifrågavarande slag ånyo komma till stånd, varför överstyrelsen hemställer om anslag för anordnande under år 1930 av en kurs i hygien. Kostnaderna för kursen kunna beräknas nu liksom år 1925 uppgå till omkring 5,000 kronor, varav ungefär hälften till stipendier åt 25 deltagare.

Vid anordnandet av kurserna under år 1928 har överstyrelsen liksom under de närmast föregående åren, i ändamål att därigenom nedbringa kostnaderna, följt den principen, att maximum av de till deltagarna utgående stipendierna satts lägre än vad tidigare varit fallet, nämligen för deltagare i kurs i hushållsgöromål 240 kronor och för deltagare i annan kurs 180 kronor mot förut respektive 252 och 190 kronor. Samma princip har ock tillämpats vid beräkningen av kostnaderna för 1930 års kurser.

Då antalet sökande till kurserna alltjämt är så stort, att icke på långt när alla kunna mottagas, torde några avsevärda överskottsmedel från 1929 till 1930 ej kunna förväntas.

För år 1930 erfordras i första hand 10 fortsättningskurser till under år 1929 hållna begynnelsekurser. Vid sidan av dessa fortsättningskurser borde jämväl anordnas dels 10 begynnelsekurser, dels ock 2 enkelkurser.

Med hänsyn till vad sålunda blivit anfört har överstyrelsen beräknat, att kurserna under år 1930 skulle kräva följande kostnader.

<i>Jordbrukskurser:</i>		Kronor	Kronor	Kronor
en dubbelkurs: undervisning m. m.	3,080			
stipendier	7,920			11,000
varje enkelkurs: undervisning m. m. ...	2,200			
stipendier	3,960	6,160		
9 enkelkurser				55,440

Industrikurser:

varje kurs: undervisning m. m.	2,500	
stipendier	<u>3,960</u>	6,460
2 kurser		12,920

Handelskurser:

en begynnelsekurs: undervisning m. m. . . .	1,800	
stipendier	<u>3,300</u>	5,100
en fortsättningskurs: undervisning m. m. . .	1,200	
stipendier	<u>1,980</u>	3,180
båda kurserna		8,280

Kurser i kvinnlig slöjd:

varje kurs: undervisning m. m.	2,200	
stipendier	<u>3,960</u>	6,160
4 kurser		24,640

Kurs i hushållsgöromål:

undervisning m. m.	3,000	
stipendier	<u>3,360</u>	6,360

Kurs i hygien:

undervisning m. m.	2,500	
stipendier	<u>2,500</u>	5,000

Kurs i medborgarkunskap:

undervisning m. m.	6,500	
stipendier	<u>14,250</u>	20,750
		144,390

För samtliga kurser skulle kostnaderna alltså komma att uppgå till 144,390 kronor eller i runt tal 144,400 kronor. Överstyrelsen hemställer, att detta belopp måtte anvisas för budgetåret 1929/1930.

Anslag för ifrågavarande ändamål är behövtligt jämväl för budgetåret 1929/1930. Jag kan emellertid icke förorda någon höjning av anslaget utöver det belopp, som anvisades för innevarande budgetår, utan hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att till utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* reservationsanslag av kronor 138,000: — att utgå enligt Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Högre folkskolor.**37. Understöd åt högre folkskolor, oförändrat ordi-**

narie förslagsanslag kronor 930,000: —

[208.]

38. Provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid högre folkskolor.

Provisorisk
avlöningsför-
bättring åt lä-
rare vid högre
folkskolor.

Under åberopande av vad jag under punkt 193 anfört i fråga om provisorisk avlöningsförbättring för lärare vid folkskolor och högre folkskolor, hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på proposition angående provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid högre folkskolor, för ändamålet beräkna i riksstaten för budgetåret 1929/1930 ett *extra* förslagsanslag av kronor 100,000: —

[209.]

39. Anordnande av slöjd i högre folkskola.

Anordnande
av slöjd i
högre folk-
skola.

Det ordinarie förslagsanslaget till anordnande av slöjd i högre folkskola har alltsedan budgetåret 1925/1926 varit upptaget i riksstaten med ett belopp av 70,000 kronor. Nu har skolöverstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1928 gjort framställning om anslaget höjning till 80,000 kronor för budgetåret 1929/1930. Till stöd härför anför överstyrelsen följande.

För beräkning av det belopp, som kan komma att visa sig erforderligt för budgetåret 1929/1930, har överstyrelsen från statens folkskolinspektörer infortrat uppgifter rörande de belopp, som utgått till slöjdundervisningen vid de högre folkskolorna under år 1927. Storleken av de belopp, som av folkskolinspektörerna för sådant ändamål tillstyrkts för de senaste kalenderåren, framgår av nedanstående tabell.

År	Tillstyrkt belopp kronor
1923	67,872: —
1924	73,408: —
1925	79,390: —
1926	82,796: —
1927	83,152: —

Enligt riksräkenskapsverket hava utgifterna från anslaget i fråga under de senaste budgetåren uppgått till följande belopp:

budgetåret 1923/1924	kronor 68,622: 01
» 1924/1925	» 61,421: 01
» 1925/1926	» 93,584: 01
» 1926/1927	» 71,584: 01
» 1927/1928	» 82,706: 01

Den bristande överensstämmelsen mellan de av folkskolinspektörerna tillstyrkta anslagen och de i verkligheten utbetalade beloppen torde till en del kunna förklaras därav, att vederbörande högre folkskolor icke alltid rekviserat dem tillkommande statsbidrag under löpande budgetår — särskilt torde den exceptionellt höga siffran för budgetåret 1925/1926 bero på, att efterrekvisitioner i stor utsträckning då blivit gjorda.

Av såväl folkskolinspektörernas som riksräkenskapsverkets uppgifter synes

emellertid framgå, att utgifterna från här ifrågavarande anslag allt fortfarande ökas.

På grund av den förebragta utredningen anser överstyrelsen, att en höjning av anslaget i fråga för budgetåret 1929/1930 torde bliva erforderlig.

Då utgifterna från ifrågavarande förslagsanslag under de sista åren stadigt hållit sig icke oväsentligt högre än det i riksstaten upptagna anslagsbeloppet anser jag, i likhet med överstyrelsen, att en höjning av anslaget nu bör ske, varvid summan lämpligen torde böra, på sätt överstyrelsen föreslagit, bestämmas till 80,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att höja det *ordinarie* förslagsanslaget till anordnande av
av slöjd i högre folkskola,
nu kronor 70,000: —
med » 10,000: —
till » 80,000: —

40. Sällskapet för folkundervisningens befrämjande, oförändrat *ordinarie reservationsanslag* . . kronor 1,500: —

Folkhögskolor.

41. Understöd åt folkhögskolor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag har det *ordinarie* förslagsanslaget till understöd åt folkhögskolor av 1928 års riksdag uppförts i riksstaten för budgetåret 1928/1929 med ett från 830,000 till 860,000 kronor förhöjt belopp. Anslagsökningen föranleddes, såsom närmare framgår av punkt 195 av 1928 års åttonde huvudtitel, av det överskridande, som skett å anslaget under de senaste budgetåren.

[210.]
Understöd åt
folkhögskolor.

I skrivelse den 31 augusti 1928 har nu skolöverstyrelsen hemställt, att här ifrågavarande anslag måtte, under förutsättning att det statliga understödet åt folkhögskolorna komme att utgå enligt samma grunder som hittills, i riksstaten för budgetåret 1929/1930 uppföras med ett till 900,000 kronor förhöjt belopp. Till stöd härför har skolöverstyrelsen anfört följande:

Det har visat sig att utgifterna under denna anslagspost betydligt överskrida även det sålunda förhöjda anslaget. Enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning hava utgifterna under detta anslag under budgetåret 1925/1926 uppgått till 914,375 kronor 36 öre, under budgetåret 1926/1927 till 853,441 kronor 57 öre och under budgetåret 1927/1928 till 944,155 kronor 64 öre. Den betydande växlingen i utgifternas storlek är påfallande, men torde få sin förklaring därav, att ganska stora utbetalningar, som rätteligen tillhört budgetåret 1926/1927, kommit att belasta budgetåret 1927/1928. Vissa sådana förskjutningar, ehuru ej så stora, synas även ha skett från budgetåret 1927/1928 till budgetåret 1928/1929. Genomsnittligt bli utgifterna för dessa tre budgetår, om man utgår från budgetredovisningens nyssnämnda siffror 903,990 kronor 86 öre. För att få en såvitt möjligt tillförlitlig uppfattning av de årliga krav, som för närvarande faktiskt ställas på denna anslagspost, har inom överstyrelsen verkställts en beräkning av de utbetalningar, som rätteligen skulle komma på vartdera av de båda sista budgetåren, om inga

[210.] förskjutningar ägt rum. Det har därvid visat sig, att på budgetåret 1926/1927 kommer omkring 924,400 kronor och på budgetåret 1927/1928 omkring 930,000 kronor. En höjning av denna anslagspost synes under sådana förhållanden ofrånkomlig. I betraktande av att anslag till folkhögskolan i Karlskoga, som nedlagts, från och med innevarande budgetår ej längre behövas, torde höjningen, under förutsättning av oförändrad folkhögskolororganisation, kunna begränsas till 40,000 kronor, vadan det ordinarie förslagsanslaget under nyssnämnda förutsättning och därest det statliga understödet åt folkhögskolorna kommer att under budgetåret 1929/1930 utgå enligt samma grunder som hittills, synes böra för sistnämnda budgetår uppföras med ett belopp av 900,000 kronor.

I detta sammanhang har skolöverstyrelsen vidare erinrat om följande:

1927 års skolsakkunniga hava den 14 juni 1928 till Kungl. Maj:t avgivit utredning och förslag angående en utvidgad folkhögskoluthbildning i anledning av en skrivelse av 1927 års riksdag. I nämnda utredning och förslag ha de sakkunniga framkommit med förslag till vissa ändringar i nu gällande organisation av folkhögskolorna. Dessa förslags realiserande skulle komma att kräva en viss höjning av anslaget till dessa skolor. För budgetåret 1929/1930 skulle enligt de sakkunnigas beräkningar krävas en ökning av det ordinarie förslagsanslaget med 29,545 kronor. Över ifrågavarande utredning och förslag har överstyrelsen den 25 oktober 1928 avgivit utlåtande. Härvid har överstyrelsen mestadels tillstyrkt de sakkunnigas förslag. Men överstyrelsen har på anförda skäl bland annat ansett sig böra avstyrka de sakkunnigas förslag angående möjlighet för uppdelning av fristående kvinnlig kurs på två eller högst tre kortare kurser i följd. De sakkunniga ha i sin nyssnämnda kostnadsberäkning för budgetåret 1929/1930 för nyinrättade dylika kurser beräknat 8,400 kronor. Den förhöjning av det ordinarie förslagsanslaget, som de sakkunniga i övrigt föreslå, nämligen till fristående kvinnliga kurser för utsträckning av undervisningstiden 5,145 kronor och till tredje årskursen 16,000 kronor, tillsammans 21,145 kronor, får överstyrelsen under hänvisning till sitt i ärendet avgivna utlåtande tillstyrka, varvid summan lämpligen torde kunna avrundas till 20,000 kronor.

Vid ett bifall till detta skolöverstyrelsens förslag skulle sålunda det ordinarie förslagsanslaget till folkhögskolor behöva ökas med ytterligare 20,000 kronor till 920,000 kronor.

Departementschefen.

Jag torde först få nämna, att det av skolöverstyrelsen åsyftade, av 1927 års skolsakkunniga avgivna förslaget till vissa ändringar med avseende å folkhögskolans organisation, vilket förslag föranletts av en hemställan av 1927 års riksdag (se skrivelse n:r 262 s. 185) och över vilket förslag skolöverstyrelsen den 25 oktober 1928 avgivit utlåtande, för närvarande är remitterat till statskontoret för yttrande, och att någon Kungl. Maj:ts framställning i detta ämne till 1929 års riksdag icke kan komma i fråga med hänsyn till den ytterligare beredning, som erfordras. I detta hänseende torde sålunda skolöverstyrelsens nu gjorda framställning icke böra föranleda något äskande hos riksdagen om anslagsökning.

Med hänsyn till önskvärdheten av att förslagsanslagen bringas till så nära överensstämmelse som möjligt med den verkliga medelsåtgången vill jag

däremot tillstyrka det av skolöverstyrelsen framlagda förslaget om en höjning av anslaget med 40,000 kronor till 900,000 kronor.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att höja det *ordinarie* förslagsanslaget till understöd åt folkhögskolor,

nu		kronor 860,000: —
med		» 40,000: —
till		» 900,000: —

42. Ökat understöd åt folkhögskolor. Utöver de ordinarie understöden till folkhögskolorna har från och med år 1919 enligt beslut av riksdagen till dem utgått extra understöd. 1923 års riksdag anvisade sålunda för beredande av en höjning med 10 procent av de ordinarie anslagen för budgetåret 1923/1924 ett extra förslagsanslag av 75,000 kronor, med vilket belopp anslag för ändamålet beviljats jämväl för vart och ett av budgetåren 1924/1929.

[211.]
Ökat understöd åt folkhögskolor.

I en till skolöverstyrelsen ingiven skrivelse av den 13 april 1928 har nu styrelsen för svenska folkhögskolans lärarförening anhållit om bibehållande av nu utgående förhöjning av det ordinarie anslaget till folkhögskolor.

Skolornas utgifter hade, framhålles i skrivelsen, icke företett eller kunde tänkas komma att förete någon generell minskning utan torde liksom den allmänna prisnivån ha stabiliserats omkring ett jämviktsläge. Inkomsterna av elevavgifter och dylikt kunde ej förväntas stiga, snarare visade de nedgång, i det att en allt större procent av elevantalet komme från mindre bemedlade hem. Det ökade understödet vore därför fortfarande nödvändigt för skolornas ekonomi.

Folkhögskolinspektören, som avgivit yttrande över denna framställning, förklarar sig i likhet med lärarföreningens styrelse anse, att det ökade understödet fortfarande är i hög grad behövt.

Ett borttagande av detta tillägg skulle ställa många av skolorna inför verkliga svårigheter, enär de möjligheter, som finnas, att anskaffa bidrag från annat håll i regel äro till det yttersta utnyttjade. Detta gäller även de skolor, som ägas av landsting, då landstingen under senare år oftare funnit sig nödsakade att minska på anslagen än öka dem.

Skolöverstyrelsen har avgivit utlåtande över ifrågavarande framställning samt därvid anfört följande:

Överstyrelsen anser för sin del, att anslag för här ifrågavarande ändamål är synnerligen av behovet påkallat även för budgetåret 1929/1930. Vid överbäggande rörande för nu förevarande anslag under nämnda budgetår erforderligt belopp har överstyrelsen uppmärksammat, att enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisningar för de tre senaste budgetåren belastningen av den ifrågavarande anslagsposten varit: för budgetåret 1925/1926 80,018 kronor, för budgetåret 1926/1927 80,362 kronor 50 öre och för budgetåret 1927/1928 80,577 kronor 50 öre. Under alla de tre senaste budgetåren har sålunda nettoutgiften under denna anslagspost överskridit 80,000 kronor. En höjning av denna anslagspost synes sålunda påkallad. Med hänsyn till

att, såsom under föregående punkt omnämnts, en folkhögskola nedlagts, torde höjningen under förutsättning av oförändrad folkhögskolororganisation kunna för budgetåret 1929/1930 begränsas till 3,000 kronor.

Nu har emellertid överstyrelsen i annat sammanhang tillstyrkt vissa organisatoriska förändringar, som föreslagits av 1927 års skolsakkunniga. Dessa förändringar torde under denna anslagspost för budgetåret 1929/1930 medföra en merutgift av omkring 2,000 kronor.

Departement-
schefen.

Såsom jag under föregående punkt framhållit, kan det av 1927 års skolsakkunniga framlagda förslaget om vissa organisatoriska förändringar av folkhögskolorna icke komma att framläggas för 1929 års riksdag.

Däremot torde, med hänsyn till de anslagsöverskridanden, som — enligt vad skolöverstyrelsen framhållit — förekommit ända sedan budgetåret 1925/1926, en höjning av anslaget vara ofrånkomlig. I likhet med skolöverstyrelsen håller jag före, att denna förhöjning bör kunna begränsas till 3,000 kronor, vadan anslagets hela belopp skulle uppgå till 78,000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till ökat understöd åt folkhögskolor anvisa för budget-
året 1929/1930 ett *extra* förslagsanslag

av kronor 78,000: —

[212.]

Stipendier
åt elever
vid folkhög-
skolor.

43. Stipendier åt elever vid folkhögskolor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag upptog 1926 års riksdag i riksstaten för budgetåret 1926/1927 till stipendier åt elever vid folkhögskolor ett ordinarie förslagsanslag av 220,000 kronor. Jämväl för budgetåret 1927/1928 utgick anslaget med detta belopp.

Emellertid visade sig, att nämnda anslagsbelopp överskreds. Sålunda uppgingo enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning utgifterna för här ifrågavarande ändamål under budgetåret 1926/1927 till 265,964 kronor 28 öre. I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 197 av 1928 års åttonde huvudtitel, till vilken jag här tillåter mig att hänvisa) beslöt därför 1928 års riksdag att höja nu ifrågavarande anslag till 260,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1928 har nu skolöverstyrelsen framhållit, att redan med tillämpning av nu gällande bestämmelser en höjning av här ifrågavarande anslag syntes vara berättigad, vilken höjning med hänsyn till utgiftssiffran för budgetåret 1927/1928 torde böra fastställas till 10,000 kronor.

Till stöd för denna sin framställning har skolöverstyrelsen anfört bland annat följande:

Nu visar riksräkenskapsverkets budgetredovisning för budgetåret 1927/1928, att ifrågavarande utgifter för sistnämnda budgetår uppgått till 273,825 kronor 29 öre. Då överstyrelsen under nämnda år sökt tillämpa samma grunder för bedömande av stipendiesökandes behovsgrad som tidigare, torde överskridandet av det för året anvisade anslagsbeloppet väsentligen bero dels på att även under budgetåret 1927/1928 en viss ökning av elevantalet ägt

rum i jämförelse med året förut, dels på att genom en ökad tillströmning av elever från obemedlade eller mindre bemedlade samhällslager stipendiebehovet hos eleverna stegrats.

[212.]

I samma skrivelse har vidare skolöverstyrelsen erinrat att, sedan 1927 års riksdag begärt utredning, huruvida och i vilken utsträckning åtgärder kunde vidtagas till underlättande av vistelsen vid folkhögskola eller därmed förenad lantmannaskola för utom skolkommunen boende elever, 1927 års skolsakkunniga den 20 december 1927 ingivit utredning och förslag i det av riksdagen angivna ärendet. Nämda utredning innebure förslag till sådana ändringar av nu gällande bestämmelser, som måste medföra en ytterligare förhöjning av förevarande anslagspost utöver vad redan föreslagits. Detta förslag, som tillstyrkts av skolöverstyrelsen den 27 januari 1928 och av styrelsen för svenska folkhögskolornas lärarförening den 13 april 1928, skulle innebära en ytterligare utgiftsökning av här ifrågavarande anslag med 20,000 kronor.

Slutligen har överstyrelsen framhållit, att ett bifall till de utav skolöverstyrelsen tillstyrkta delarna av det utav mig under punkt 000 omförmälda, av 1927 års skolsakkunniga den 14 juni 1928 avgivna förslaget om vissa ändringar av nu gällande organisation av folkhögskolorna skulle för stipendieanslagets vidkommande betyda en ytterligare utgiftsökning av 5,000 kronor.

Skolöverstyrelsens förslag slutar sålunda på en sammanlagd ökning av här ifrågavarande anslag med 35,000 kronor till 295,000 kronor.

Såsom jag förut under punkt 210 meddelat, är förslaget om vissa ändringar i folkhögskolornas organisation för närvarande remitterat till statskontoret för yttrande, vadan någon Kungl. Maj:ts framställning i detta ämne till 1929 års riksdag icke kan komma i fråga med hänsyn till den ytterligare beredning som erfordras. De av skolöverstyrelsen gjorda framställningarna om höjning av här ifrågavarande anslag med 20,000 kronor och 5,000 kronor kan jag alltså för närvarande icke tillstyrka.

Departement-
schefen.

Däremot torde, såsom skolöverstyrelsen framhållit, jämväl med nuvarande organisation av folkhögskolorna en ökning av stipendieanslaget bliva oundgänglig på grund av de konstaterade anslagsöverskridandena. Mot det av skolöverstyrelsen i detta hänseende föreslagna beloppet, 10,000 kronor, har jag icke funnit något att erinra, och hemställer därför, att Kungl. Maj:ts måtte föreslå riksdagen

att höja det *ordinarie* förslagsanslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor,

nu	kronor 260,000:—
med	» 10,000:—
till	» 270,000:—

[213.]
Anordnande
av s. k. folk-
högskole-
kurser
i Härjedalen.

44. Anordnande av s. k. folkhögskolekurser i Härjedalen. Med anledning av två inom riksdagen väckta motioner anvisade 1926 års riksdag ett extra anslag av 3,000 kronor för budgetåret 1926/1927 för anordnande av s. k. folkhögskolekurser i Härjedalen, att utgå i enlighet med de villkor, Kungl. Maj:t ägde fastställa. Av vissa skäl kom emellertid nämnda anslag icke att tagas i anspråk för därmed avsett ändamål. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen sedermera till anordnande av dylika kurser anvisat för budgetåret 1927/1928 ett extra anslag av 3,000 kronor samt för budgetåret 1928/1929 ett extra anslag av 3,500 kronor.

Genom beslut den 8 juni 1928 förordnade Kungl. Maj:t, att sistnämnda anslag skulle utgå för därmed avsett ändamål, under villkor *dels* att kurserna skulle vara underkastade inspektion av skolöverstyrelsen, *dels* att för handhavande av kursernas organisatoriska anordning skulle tillsättas en av länsstyrelsen i Östersund utsedd kursstyrelse, *dels ock* att denna styrelse skulle hava att bestämma och till skolöverstyrelsen insända uppgift rörande tid och plats för kurserna, att utse ledare för och lärare vid kurserna, att i god tid före kursernas början uppgöra och till överstyrelsen för prövning och godkännande insända förslag till kurs- och timplaner, att uppgöra och till länsstyrelsen likaledes för prövning och godkännande ingiva plan för kursernas ekonomiska anordning samt att senast tre månader efter kursernas avslutning till vardera av överstyrelsen och länsstyrelsen avgiva berättelse över de anordnade kurserna, innefattande jämväl redogörelse för anslagets användning. Tillika ställde Kungl. Maj:t ifrågavarande anslag å 3,500 kronor till sagda kursstyrelses förfogande, sedan ovan omförmälda kurs- och timplaner samt plan för kursernas ekonomiska anordning blivit godkända.

Genom beslut den 27 juli 1928 fastställde därefter skolöverstyrelsen ett av den för 1928 års kurser utsedda styrelsen ingivet förslag till kurs- och timplan.

I en till Kungl. Maj:t ställd, till länsstyrelsen i Östersund ingiven framställning har nu styrelsen för 1928 års kurser anhållit om ett statsunderstöd å 3,500 kronor för 1929 års folkhögskolekurs.

Med skrivelse den 31 augusti 1928 har skolöverstyrelsen till Kungl. Maj:t överlämnat denna framställning och därvid hemställt, att Kungl. Maj:t, då det visat sig, att ifrågavarande kurser ur folkbildningssynpunkt fyllde det med dem avsedda syftemålet och det sålunda syntes väl befogat, att statsmakterna jämväl i fortsättningen lämnade denna bildningsverksamhet sitt stöd, måtte föreslå riksdagen att till anordnande av s. k. folkhögskolekurser i Härjedalen för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra anslag av 3,500 kronor.

Departement-
schefen.

Då skolöverstyrelsen vitsordat, att berörda kurser fylla sin uppgift, vill jag ej motsätta mig, att detta anslag, som av riksdagen upptagits på grund av enskilda motioner, beviljas jämväl i fortsättningen, ehuru jag hyser en viss tvekan, om det kan vara påkallat och lämpligt med ifrågavarande särskilda anordning för landskapet Härjedalen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till anordnande av s. k. folkhögskolekurser i Härjedalen för budgetåret 1929/1930 anvisa ett *extra* anslag
av kronor 3,500: —
att utgå i enlighet med villkor, som Kungl. Maj:t äger fastställa.

45. Understöd åt den svenska folkhögskolan i Birkas inom republiken Estland. Med anledning av en inom riksdagen väckt motion (I: 97) anvisade 1923 års riksdag till understöd åt den svenska folkhögskolan i Birkas inom republiken Estland för budgetåret 1923/1924 ett extra anslag av 2,000 kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hava sedermera såsom extra anslag för ändamålet anvisats för budgetåret 1924/1925 4,000 kronor och för vart och ett av budgetåren under perioden 1925/1929 5,000 kronor. Det för innevarande budgetår anvisade anslaget har av Kungl. Maj:t den 8 juni 1928 ställts till vederbörandes förfogande, under villkor att styrelsen för föreningen Svenska odlingens vänner i Estland såsom huvudman för folkhögskolan förbunde sig dels att inom viss tid efter läsårets avslutande till skolöverstyrelsen avgiva berättelse över skolans verksamhet under läsåret, dels ock att låta skolan underkastas inspektion av inspektor, som överstyrelsen ägde utse.

I en till Kungl. Maj:t ställd, till skolöverstyrelsen ingiven ansökning har nu styrelsen för föreningen Svenska odlingens vänner i Estland anhållit att komma i åtnjutande av statsbidrag å 5,000 kronor till folkhögskolan för läsåret 1929/1930. Skolans utgifter under nämnda läsår beräknades enligt närmare specifikation i ansökningen uppgå till 9,813 kronor 70 öre och inkomsterna till 4,813 kronor 70 öre, vadan en brist å 5,000 kronor alltså uppstode.

Med utlåtande av den 4 september 1928 har skolöverstyrelsen till Kungl. Maj:t överlämnat berörda ansökning och därvid framhållit, att skolans ekonomiska belägenhet fortfarande syntes vara sådan, att densamma icke torde kunna framgångsrikt fortsätta sin gagnande verksamhet utan understöd från de svenska statsmakternas sida. En med så stora uppoffringar och så hängivet arbete igångsatt verksamhet som den ifrågavarande borde enligt överstyrelsens mening icke få äventyras genom bristande understöd från svensk sida. Då överstyrelsen icke funnit anledning till erinran mot den beräkning av inkomster och utgifter, på vilken äskandet grundade sig, ville överstyrelsen förorda statsbidrags utgående till samma belopp som för innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till understöd åt den svenska folkhögskolan i Birkas
inom republiken Estland för budgetåret 1929/1930 anvisa

[214.]

Understöd åt
den svenska
folkhögsko-
lan i BirkasDepartement-
schefen.

ett *extra* anslag av kronor 5,000: —
att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva.

Abnormundervisningen.

[215]. 46. **Befrämjande av dövstumundervisningen.** I riksstaten har sedan år 1890 varit uppfört ett ordinarie förslagsanslag till befrämjande av dövstumundervisningen. Anslaget utgick från och med budgetåret 1924/1925 med 165,000 kronor men höjdes av 1926 års riksdag till 190,000 kronor och har därefter alltjämt utgått med sistnämnda belopp.

Befrämjande
av dövstum-
undervis-
ningen.

Omorganisa-
tionsfrågan.

Sedan år 1921 föreligger ett förslag till omorganisation av dövstumundervisningsväsendet, utarbetat inom skolöverstyrelsen, som sedermera verkställt en överarbetning av sitt förslag. Förslaget går ut på att staten skulle helt eller till huvudsaklig del övertaga kostnaderna för ifrågavarande undervisningsverksamhet, i samband varmed de olika dövstumskoldistriktens egendom i form av byggnader och inventarier skulle utan ersättning övertagas av statsverket. Samtliga nuvarande lokaler skulle fortfarande tagas i anspråk för undervisningen men användas på annat sätt än hittills, i det att en strängare uppdelning av barnen efter arten av dövstumhet och efter begåvning skulle ske, sålunda att fyra skolor avsåges för talundervisade egentligt dövstamma, en skola för skriv- och teckenundervisning, en skola för oegentligt dövstamma samt två skolor för fortsättningsundervisning åt gossar och flickor. De årliga merkostnaderna för statsverket till följd av omorganisationen skulle bli betydande. De torde kunna i runt tal uppskattas till minst 1 million kronor, oberäknat utgifterna för tillfällig löneförbättring, dyrtidstillägg och underhåll av byggnader, jämfört med förhållandena under innevarande budgetår. Härtill komma engångskostnaden för iståndsättande av skolanläggningarna. Enligt en av byggnadsstyrelsen efter samråd med skolöverstyrelsen verkställd, den 24 maj 1928 avgiven utredning kunna omedelbart erforderliga underhållsarbeten beräknas betinga en kostnad av 144,900 kronor, som lämpligen borde fördelas på två år. Underhållet för de tre närmaste åren därefter beräknas till 33,100 kronor per år, varefter det normala årsunderhållet uppskattas till 46,000 kronor. Härutöver erfordras för iordningställande vid den nuvarande dövstumskolan i Vänersborg av lokaler för en fortsättningsskola 28,000 kronor samt för vissa av omorganisationen föranledda ändringsarbeten å de nuvarande skollokalerna i Växjö och Lund tillhoppa 48,300 kronor. Slutligen hava vid verkställda besiktningar framställtts önskemål om åtskilliga förbättringar av skolbyggnaderna vid Manilla och i Gävle, för vilka kostnaderna beräknas till sammanlagt 108,000 kronor.

I allmänhet har det framlagda omorganisationsförslaget tillvunnit sig

gillande av de myndigheter, som yttrat sig i ärendet. Vissa landsting hava emellertid motsatt sig detsamma, i vad det avser, att landstingen skulle utan ersättning till statsverket överlåta sin fasta och lösa, för dövmstumundervisningen använda egendom. Sålunda har *Uppsala läns landsting* ansett att staten bör efter vederbörlig värdering inlösa egendomen. *Hallands läns landsting* har — med instämmande av *Göteborgs stadsfullmäktige*, *Göteborgs-* och *Bohus läns landsting*, *Älvsborgs läns landsting* och *Skaraborgs läns landsting* — påyrkat, att staten skulle lämna ersättning för åtminstone viss del av egendomen t. ex. den del, varå värdet översköte ett beräknat medelvärde av all den egendom, som skulle överlåtas. Härmed borde förbindas skyldighet för de dövmstumskoldistrikt, vilkas havda kostnader för byggnader understege sagda medelvärde, att lämna ett kontant tillskott, motsvarande skillnadsbeloppet. *Kopparbergs läns landsting* har visserligen ansett, att staten borde, till förekommande av framtida mellanhavanden mellan statsverket och de nuvarande dövmstumskoldistrikten, få utan vederlag med full äganderätt övertaga ifrågavarande egendom, men har samtidigt gjort gällande, att en utjämning av kostnaderna borde verkställas de olika distrikten emellan, dock utan att angiva några närmare grunder för en dylik vidräkning. *Västerbottens läns landsting* har uttalat, att distrikten böra till någon del, efter landstingens tillskott, erhålla ersättning för skolbyggnaderna.

Jag vill även nämna, att *statskontoret* framhållit, att ur statsfinansiell synpunkt starka betänkligheter mötte mot att avlyfta från kommunerna och pålägga statsverket den kostnadskrävande uppgiften att handhava dövmstumundervisningen.

Den nuvarande organisationen av dövmstumundervisningsväsendet lider av allvarliga brister. På grund av nedgången i antalet dövmstamma barn kunna de nuvarande skolanläggningarna icke helt utnyttjas. Samtidigt medför indelningen av landet i sju dövmstumskoldistrikt, vid vilkas respektive skolor samtliga inom vederbörande distrikt befintliga skolpliktiga dövmstamma äro sammanförda för erhållande av undervisning, att en rationell uppdelning av de dövmstamma barnen allt efter olika art av dövmstumhet och efter olika grad av begåvning icke kan äga rum. Vidare föreligger ett starkt behov av obligatorisk fortsatt undervisning för de dövmstamma barnen i likhet med vad numera sedan många år gäller för de fullsinnade barnen, liksom det ock är ett önskemål, att vissa grupper av barn, vilka icke tillhöra de egentligt dövmstamma, nämligen afasister och sådana, vilka blivit dövmstamma efter 10 års ålder men innan skolplikten fullgjorts, skola erhålla en ordnad undervisning, något som med nuvarande lagstiftning ej är fallet. Starka skäl tala alltså enligt min mening för att en omorganisation må komma till stånd. Men det föreliggande förslaget medför å andra sidan ur kostnadssynpunkt sådana konsekvenser för statsverket, att man måste ställa sig mycket betänksam, huruvida det bör läggas till grund för en blivande reform. Frågan

[215.]

Departementschefen.

- [215.] kompliceras ytterligare av den hållning, vissa landsting intagit till spörsmålet om skolanläggningarnas övertagande av statsverket. Om staten skulle lämna ersättning till landstingen för berörda egendom, bleve kostnaderna för reformens genomförande ännu större än vad ovan angivits. Ersättningsbeloppet, om fulla värdet av den nuvarande fasta och lösa egendomen skulle gottgöras, torde komma att ligga mellan 2 och 3 millioner kronor. Själv anser jag det rimligt, att landstingen, under förutsättning, att de helt befrias från vidare utgifter för dövstumundervisningen, i gengäld överlåta till statsverket ifrågavarande egendom utan ersättning. Från vissa håll har emellertid även framkommit yrkanden på en uppgörelse dövstumskoldistriktet emellan för att åstadkomma en rättvis fördelning av de utgifter, de olika landstingen fått vidkännas för skolanläggningarna. Det skall icke förnekas, att ett visst fog finnes för dessa krav, men säkerligen skulle en sådan anordning vara ägnad att framkalla tvistigheter och ytterligare försvåra frågans lösning.

Sådant ärendet nu ligger till, ser jag i allt fall ingen möjlighet att bringa reformen till ett snart avgörande. Önskligt vore enligt min mening, att en omarbetning av förslaget finge ske i syfte att göra en blivande omorganisation mindre kostsam för statsverket. Därvid borde frågan om mellanhavandet mellan staten och landstingen ifråga om de nuvarande skolanläggningarnas framtida öde särskilt beaktas. Jag torde framdeles få återkomma till detta spörsmål.

Av vad jag nu anfört framgår, att enligt min mening för budgetåret 1929/1930 ett förslagsanslag till befrämjande av dövstumundervisningen bör anvisas med utgångspunkt från nuvarande organisatoriska förhållanden.

- Litteratur åt dövstumma. Under de senare åren har riksdagen medgivit, att ur här ifrågavarande förslagsanslag må utgå ett belopp för anskaffande av lämplig litteratur åt dövstumma. Detta belopp var till en början bestämt till högst 2,000 kronor för år men sänktes i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1928/1929 till 1,000 kronor. Anledningen till denna nedsättning av beloppet var, att föregående års anslag endast med omkring hälften behövt tagas i anspråk.

Centralstyrelsen för svenska dövstumläraresällskapet har nu anhållit att för budgetåret 1929/1930 för ändamålet måtte få utgå högst 2,000 kronor.

Av centralstyrelsens ansökning framgår, att landsting och städer under de gångna åren beviljat sammanlagt 23,200 kronor för ifrågavarande ändamål, samt att av statsmedel anvisats tillhopa 7,000 kronor. Styrelsen framhåller, att den nedsättning, som skett i anslagsbeloppet för budgetåret 1928/1929 lätt kunde leda till en motsvarande nedprutning av anslagen från landsting och städer, varigenom lösningen av den synnerligen lovande och för de dövstumma viktiga frågan om lämplig litteratur skulle försvåras.

Ansökningen har tillstyrkts av inspektören för dövstumundervisningen.

Skolöverstyrelsen har förordat fortsatt anslag för ändamålet men ansett, att beloppet jämväl för budgetåret 1929/1930 kan begränsas till 1,000 kronor.

[215.]

Vidare föreligger en framställning från skolöverstyrelsen av den 31 augusti 1928 med begäran, att av ifrågavarande förslagsanslag måtte få utgå högst 3,500 kronor för anordnande av en utbildningskurs för lärare för hörselsvaga barn.

Utbildningskurs för lärare för hörselsvaga barn.

Till stöd för denna framställning åberopar överstyrelsen en skrivelse i ämnet från Svenska föreningen för dövas väl, vari det bland annat heter:

Svenska föreningen för dövas väl, som hade till uppgift att på alla sätt verka för de dövas bästa, hade år 1926 under medverkan av folkskoleseminariet i Stockholm och Manilla dövstumlärarseminarium anordnat en kurs för utbildande av labiologilärare enligt en ansökningen bifogad kursplan. Både från enskilda folkskollärare och lokala myndigheter hade sedermera förfrågningar inkommit till föreningen, huruvida någon dylik kurs komme att anordnas.

Genom många undersökningar i in- och utlandet hade det ådagalagts, att skolbarn ofta lida av nedsatt hörsel. Frekvensen härav varierade emellertid i de olika undersökningarna allt efter olika hörselprövningsmetoder och andra omständigheter mellan cirka 2—50 %. Nyare undersökningar liksom ock erfarenheten hade visserligen givit vid handen, att största delen av dessa hörselsvaga barn icke hämmades i sin skolgång genom sin mer eller mindre starkt uttalade lomhördhet, men å andra sidan också tydligt visat, att det funnes en icke allt för ringa del barn, som på grund av nedsatt hörsel bleve betydligt efter i skolorna och som behövde särskild hänsyn vid skolundervisningen. Uppgifterna om frekvensen av dessa senare barn växlade, men den torde ligga omkring 1—1½: 10,000 innevånare. Tillämpade på vårt land betydde dessa siffror, att det funnes cirka 600—900 skolbarn, som på grund av hörselsvagheter behövde särskilda åtgärder vid undervisningen.

Föreningen hade våren 1928 utsänt cirkulär till folkskolinspektörer, inom vilkas distrikt funnes platser, varest större antal skolbarn finge undervisning. De i cirkulären omförmälda undersökningarna hade också i många fall företagits och de resultat, som delgivits föreningen, voro bifogade styrelsens framställning.

Föreningen vore naturligtvis medveten om att detta vore en grov undersökning, utförd som den vore av många olika personer, ovana vid sådana undersökningar, och att i många fall tillfälliga hörselnedsättningar spelat in. Men den visade behovet av undervisning i hörselsvagklasser eller åtminstone behovet av labiologiundervisning för dessa barn. I städerna Göteborg, Stockholm, Malmö och Hälsingborg hade redan upprättats särklasser för hörselsvaga barn. Härigenom hade det blivit möjligt både att bibringa dylika barn erforderliga kunskaper i labiologi och att lämna dem undervisning i vanliga skolämnen i en för dem lämpad form. Men även där antalet hörselsvaga barn icke vore stort nog att motivera särklassers bildande, skulle säkerligen en icke allt för tidskrävande undervisning i labiologi kunna väsentligt förbättra deras möjlighet att tillgodogöra sig den undervisning, som meddelades i vanliga skolklasser.

Då emellertid utbildade labiologilärare icke för närvarande funnes till sådant antal, att dessa önskemål kunde fyllas, syntes nya kurser för utbildande av labiologilärare vara påkallade.

[215.]

Det kunde förtjäna att omnämnas, att man i Danmark, där man tidigare än hos oss inrättat hörselsvagklasser, ansåge, att $\frac{1}{2}$ procent av skolbarnen behövde särskild undervisning och där föreslagit, att kommuner, som inom sig hade 8 hörselsvaga barn, skulle vara skyldiga att åtminstone ha en lärare i labiologi.

De erfarenheter, som vunnits vid ovannämnda av föreningen anordnade kurs, gäve vid handen, att väsentliga fördelar skulle vinnas genom att dylika kurser komme till stånd under medverkan av skolöverstyrelsen. Sålunda skulle allmänheten och de lokala skolmyndigheterna säkerligen hysa större förtroende för både kurserna och de från desamma utexaminerades kompetens, än annars bleve fallet. Därjämte kunde man hoppas, att om folkskolläraryrket medverkade vid utväljande av kursdeltagare bland folkskollärare, det skulle bliva lättare att finna lämpliga personer, än vad fallet bleve, när föreningens styrelse efter endast betyg företoge urval bland sökande. Slutligen vore det säkerligen lättare att bereda kursdeltagarna den för kursen behövliga ledigheten.

För en kurs av ifrågavarande slag erfordrades en tid av 2 månader och kurserna torde behöva återkomma med 2 eller 3 års mellanrum.

Föreningen tilläte sig föreslå, att kurserna förlades till samma tid som folkskolläraryrkesseminariets kurs för hjälpklasslärare, under höstterminerna, emedan vissa delar av undervisningen då skulle kunna åtnjutas gemensamt med deltagarna i denna kurs, vilket ur kostnadssynpunkt torde vara fördelaktigt. Även för åhörande av föreläsningarna på Manilla lämpade sig hösten (september, oktober) bäst.

Beträffande kostnaderna för en kurs för labiologilärare, kunde nämnas, att föreningens kostnader för den år 1926 anordnade kursen belöpte sig till 962 kronor 40 öre. Undervisningen hade därvid varit kostnadsfri, men eleverna hade icke erhållit något bidrag till sitt uppehälle under kursen. Vid kurser, som av skolöverstyrelsen skulle komma att anordnas, torde bidrag av sistnämnda slag av statsmedel böra utgå med samma belopp som till deltagare i kurserna för utbildande av hjälpklasslärare, eller med 75 kronor i månaden, under förutsättning att kommunerna lämnade lika stort belopp.

Över framställningen hava yttranden avgivits dels av inspektören för dövstumundervisningen rektor E. Jungner, dels av rektorn vid folkskoleseminariet i Stockholm Anna Sörensen.

Rektor Jungner har därvid förordat framställningen under anförande av huvudsakligen följande.

Åtskilliga av de barn, om vilka föreningen erhållit uppgift, att de lede av hörselnedsättning, ägde sannolikt så stor hörsel, att de på naturligt sätt tillägnat sig talspråket i den utsträckning, att de ägde ett riktigt uttal och en någorlunda normal språkskatt. De barn, som ej på naturlig väg tillfredsställande lärde tala, och de, som vid senare inträdande dövhet till stumhetsförebyggande behövde särskild undervisning, skulle enligt gällande lag undervisas av dövstumlärare. Mellan de i första och andra meningen härövan omnämnda torde de barn befinna sig, som behövde omhändertagas i klasser för hörselsvaga eller av labiologilärare. De torde på grund av dövhet förete talfel eller en begränsad ord- och begreppsskatt och därför ha svårt att följa undervisningen i skolan och att stå i kontakt med sin omgivning. Det vore svårt att ur de föreliggande uppgifterna bilda sig en klar

uppfattning om storleken av denna grupp. Den torde väl emellertid vara så stor, att anordnandet av en föreslagen kurs kunde vara motiverad. Först efter en därunder och därefter vunnen erfarenhet torde beslut kunna fattas, om kurser äro nödiga »vartannat eller vart tredje år». Anordnandet av en sådan kurs syntes ju ej medföra några större kostnader.

Den framlagda kursplanen syntes väl omfattande för en två månaders kurs. Inspektören ifrågasätter, om icke genom en del utslutningar en större koncentration på det väsentliga för en labiologilärare kunde vinnas.

Rektor Sörensen har begränsat sig till att yttra sig angående möjligheten och lämpligheten av eventuellt samarbete mellan den föreslagna kursen och utbildningskursen för hjälpklasslärare. Därvid anför Sörensen i huvudsak följande.

Ett sådant samarbete hade ägt rum höstterminen 1926 på det sätt att vissa av föreläsningarna i den s. k. hjälpklasskursen åhörts av deltagarna i labiologikursen. Svenska föreningen för dövas väl syntes nu tänka sig detta samarbete utsträckt till ett större antal föreläsningar. Det skulle icke vålla någon svårighet eller på något sätt öka kostnaderna om deltagarna i en utbildningskurs för labiologilärare åhörde de för hjälpklasslärare anordnade föreläsningarna. Säkerligen skulle även för blivande hjälpklasslärare åtskilligt av det, som för övrigt skulle förekomma på utbildningskursen för labiologilärare, vara av intresse, enär många hjälpklassbarn vore hörselsvaga. Det syntes sålunda rektor Sörensen lämpligt, att ett samarbete mellan dessa båda slag av kurser åvägabragtes, om utbildningskurs för labiologilärare skulle komma till stånd.

För egen del anför *skolöverstyrelsen* följande:

Vad till en början angår behovet av utbildning på det område, som framställningen avser, finner överstyrelsen uppenbart, att det för en effektiv undervisning av hörselsvaga barn skulle innebära en bestämd vinst, om ett antal av folkskolans lärare bleve satta i tillfälle att förvärva närmare teoretisk och praktisk förtrogenhet med de särskilda uppgifter, som arbetet på detta område erbjuder. Det initiativ, som av Svenska föreningen för dövas väl tidigare tagits till åvägabringande av en dylik utbildning, har obestriddligen varit till bättnad, och anledning föreligger otvivelaktigt för det allmänna att i fortsättningen stödja en dylik verksamhet. Den utredning, som av föreningens styrelse ågäbragts rörande det förefintliga behovet av speciell undervisning för hörselsvaga lärjungar i större skoldistrikt, synes överstyrelsen också giva vid handen, att särklasser för ändamålet äro önskvärda i väsentligt större utsträckning än omständigheterna hittills medgivit. Man torde vara berättigad förvänta, att, därest möjligheter öppnas till erhållande av lärare, särskilt utbildade för uppgiften, skoldistriktet skola vara villiga att, i den mån så av förhållandena påkallas, anordna sådan undervisning till fromma för de barn, det där gäller.

Överstyrelsen är alltså ense med styrelsen för Svenska föreningen för dövas väl angående behovet och betydelsen av att åtgärder från det allmännas sida vidtagas till främjande av här förevarande syfte. Likaledes finner sig överstyrelsen böra uttala, att en dylik kursutbildning bör erhålla karaktär av försök och att det först efter vunnen erfarenhet kan bedömas, om och i vilken utsträckning kurser utöver den nu ifrågasatta böra i fortsättningen komma till stånd.

[215.]

Jämväl i vad det gäller den allmänna planläggningen av kursutbildningen, torde ingen väsentlig erinran kunna göras mot styrelsens förslag härutinnan. Särskilt vill överstyrelsen framhålla lämpligheten av att vid kursen samarbete sökes såväl med den till Stockholms folkskoleseminarium förlagda utbildningskursen för hjälpklasslärare som ock med dövstumlärarseminariet å Manilla. Ett dylikt samarbete motiveras icke blott av det förhållandet, att de ifrågavarande undervisningsuppgifterna äro med varandra nära besläktade utan jämväl med tanke på den kostnadsbesparing, som genom detsamma kan uppnås. Jämväl synes det erforderligt, att, på sätt redan skett i fråga om kursen för hjälpklasslärare, medverkan sökes från Stockholms folkskoleledningen vid planläggningen av den praktiska utbildningen.

Därest Kungl. Maj:t skulle finna skäl föreligga tillmötesgå framställningen om anordnande av här förevarande utbildningskurs, synes alltså enligt överstyrelsens mening den teoretiska undervisningen i avsevärd utsträckning kunna försiggå utan anlitande av särskilda föreläsare. Med ledning av de uppgifter, som styrelsen lämnat, torde kostnaderna för de enbart för nu ifrågavarande kurs erforderliga föreläsningarna och övningarna kunna begränsas till 350 kronor.

Ledningen av kursen bör kunna uppdragas åt lämplig person med nödig sakkunskap å området och torde för detta ändamål böra beräknas en ersättning av 150 kronor. Till ersättning åt lärare i Stockholms folkskolor, som medverka såsom handledare för de i kursen deltagande lärarna, synes ett belopp av 200 kronor vara tillfyllest.

Antalet kursdeltagare torde lämpligen kunna fastställas till 8 eller samma antal, som avsetts för hjälpklasslärarkursen.

Beträffande behovet av stipendier, synes det enligt överstyrelsens mening av samma skäl som föranlett beviljande av dylika åt deltagare i kursen för hjälpklasslärare, påkallat, att medel för ändamålet beräknas. Med hänsyn till att kursen skulle pågå under 60 dagar torde efter beräkning av ett belopp av 2 kronor 50 öre om dagen erfordras 150 kronor för varje stipendiat. Då såsom villkor för utgående av stipendium synes böra gälla, att vederbörande skoldistrikt tillskjuter minst lika stort belopp, lär det få anses tillfyllest, om dagtraktamente beräknas för 6 deltagare. För nu berörda ändamål skulle alltså erfordras sammanlagt 900 kronor.

För att skapa ökade möjligheter för deltagande i utbildningskursen för hjälpklasslärare har 1927 års riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts framställning medgivit, att deltagande ordinarie eller extra ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskola erhålla ersättning för vad de författningsenligt nödgas under tjänstledighet för ändamålet avstå utöver en tredjedel av den kontanta begynnelselönen. Till sådan ersättning har för sagda kurs beräknats ett belopp av 3,600 kronor. Enahanda förmån synes böra utverkas även för deltagare i nu förevarande kursutbildning. Med hänsyn till att kursen beräknas pågå en väsentligt kortare tid, torde ett belopp av 1,800 kronor få anses tillfyllest.

Ytterligare torde ett belopp av förslagsvis 100 kronor böra beräknas för bestridande av oförutsedda utgifter i samband med kursen.

Enligt vad överstyrelsen nu framhållit skulle kostnaderna för anordnande av den utbildningskurs, varom här är fråga, kunna beräknas bliva följande:

till ersättning åt föreläsare	kronor	350:—	[215.]
» » » kursledare	»	150:—	
» » » handledare vid Stockholms folkskolor	»	200:—	
» dagtraktamente åt 6 kursdeltagare	»	900:—	
» ersättning för mistade avlöningsförmåner åt kursdeltagare	»	1,800:—	
» oförutsedda utgifter	»	100:—	
tillsammans kronor		3,500:—	

Kostnaderna kunna alltså under ovan angivna förutsättningar beräknas uppgå till 3,500 kronor. Med hänsyn till att utbildningskursen i fråga är avsedd att hava försöksmässig karaktär, vill överstyrelsen ifrågasätta, huruvida icke det erforderliga anslagsbeloppet skulle kunna utgå ur förslagsanslaget till dövstumundervisningens befrämjande. Ändamålet synes överstyrelsen principiellt ligga inom ramen för de uppgifter, som eljest bestridas ur nämnda riksstatsanslag. Med hänsyn till sagda anslags belastning under budgetåret 1927/1928 torde anslaget utan höjning lämna tillgång till bestridande av här angivna kostnader. Riksdagens medgivande torde dock böra inhämtas för en sådan anordning.

Medlen torde lämpligen kunna ställas till överstyrelsens förfogande, samtidigt med att överstyrelsen erhåller Kungl. Maj:ts uppdrag att anordna utbildningskursen samt utse lämplig kursledare.

Vad först angår beredande av medel till anskaffande av lämplig litteratur åt dövstamma anser jag, i likhet med skolöverstyrelsen, beloppet böra även för budgetåret 1929/1930 bestämmas till högst 1,000 kronor.

Departement-
schefen.

Beträffande härefter det nya ändamål, för vilket medel begärts, nämligen anordnande av en kurs om två månader för utbildning av lärare för hörselsvaga barn, finner jag den härför förebragta motiveringen vara bärande och vill ansluta mig till förslaget. Den av överstyrelsen gjorda kostnadsberäkningen föranleder ingen erinran från min sida. För ändamålet skulle alltså erfordras högst 3,500 kronor för budgetåret 1929/1930. Detta belopp synes böra utgå från nämnda förslagsanslag, som dock icke torde tarva någon ökning i anledning härav. Anslaget utvisade nämligen för budgetåret 1927/1928 ett överskott av 15,357 kronor. På sätt överstyrelsen föreslagit torde, i likhet med vad som gäller ifråga om anslaget till kurser för hjälpklasslärare, böra stadgas såsom villkor för tilldelande av stipendium åt deltagare i kursen, att vederbörande skoldistrikt för detta ändamål tillskjuter minst lika stort belopp som statsverket, ävensom medgivas, att deltagande lärare och lärarinnor må av den angivna anslagsposten, 3,500 kronor, erhålla ersättning för vad de under tjänstledighet för deltagande i kursen författningesenligt nödgas avstå av sina löneförmåner utöver en tredjedel av den kontanta begynnelselönen.

Under åberopande av vad jag under denna punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels i riksstaten för budgetåret 1929/1930 uppföra det *ordinarie* förslagsanslaget till befrämjande av dövstumundervisningen med *oförändrat belopp* kronor 190,000:—

dels ock medgiva, att ur nämnda förslagsanslag må för budgetåret 1929/1930 utgå *ej mindre* för anskaffande av lämplig litteratur åt dövstumma, under de villkor, Kungl. Maj:t bestämmer, ett belopp av högst . . . kronor 1,000: — *än även* för anordnande av en utbildningskurs för lärare för hörselsvaga barn, likaledes under de villkor, Kungl. Maj:t bestämmer, ett belopp av högst . . . kronor 3,500: —

47. Kyrklig själavård åt dövstumma, oförändrat ordinarie
anslag kronor 14,000: —

[216.] **48. Tidning för dövstumma.** Till understöd för utgivande av Tidning för dövstumma har riksdagen sedan år 1907 anvisat anslag, för budgetåret 1928/1929 upptaget till 1,000 kronor.

I en av skolöverstyrelsen med yttrande av inspektören för dövstumundervisningen samt eget utlåtande till Kungl. Maj:t överlämnad ansökning har nu sagda tidnings utgivare, typografen B. G. Fondelius, med bifogande av en översikt av tidningens inkomster och utgifter under år 1927, anhållit om statsbidrag för tidningens fortsatta utgivande med 1,000 kronor jämväl för budgetåret 1929/1930.

Såväl inspektören som skolöverstyrelsen hava tillstyrkt bifall till framställningen.

Departementschefen. Statsbidrag för här ifrågavarande ändamål är fortfarande av behovet påkallat, därest det nuvarande låga prenumerationspriset å tidningen skall kunna bibehållas.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till understöd för utgivande av Tidning för dövstumma anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* anslag av kronor 1,000: — att utgå enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäl meddela.

[217.] **49. Tysta skolan å Lidingön.** I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framlagda förslag har riksdagen till understöd åt Tysta skolan å Lidingön sedan år 1921 anvisat anslag, för budgetåret 1928/1929 upptaget till 20,000 kronor.

Hos Kungl. Maj:t har styrelsen för Tysta skolan hemställt om utverkande av fortsatt anslag till skolan för budgetåret 1929/1930 med samma belopp som anvisats för innevarande budgetår. Till stöd för denna sin framställning har styrelsen till en början upprepat vad av densamma tillförene andragits beträffande skolans genom krisåren och penningvärdets fall iråkade svårigheter — skolan hade för upprätthållande av sin verksamhet disponerat fonder, vilkas avkastning intill krigets utbrott räckt väl till för skolans

behov — ävensom de planer, som varit å bane att helt nedlägga skolans verksamhet, samt de skäl, som föranlett styrelsen att trots svårigheterna låta skolan arbeta vidare. Därefter har styrelsen anfört bland annat följande.

[217.]

Genom det från staten erhållna bidraget i förening med de successivt fallande priserna hade styrelsen kunnat förbyta den förutvarande förlusten i något överskott. Till en början hade detta kunnat ske endast därigenom, att styrelsen iakttagit den allra största återhållsamhet i fråga om skolans utgifter. Underhålls- och förbättringsarbeten å skolans fastigheter samt erforderliga avskrivningar å fastigheter och värdehandlingar hade fått anstå. Först under åren 1923/1927 hade reparationer och avskrivningar kunnat företagas. Skolans obligationer vore sålunda numera bragta i nära överensstämmelse med gällande börsvärde. Lidingöfastigheten, som utgjordes av skolhusbyggnaden, hade nedskrivits med belopp, som vore avsett att dels motsvara förslitningen, dels ock bringa det bokförda värdet i bättre överensstämmelse med fastighetens taxeringsvärde. Å skolans övriga fastigheter hade sedan länge behövliga reparationer endast så småningom kunnat vidtagas, varemot några avskrivningar å dessa fastigheter ej kunnat äga rum. Med det skick, vari dessa fastigheter övertagits av Tysta skolan, hade emellertid alltjämt årliga reparationer till rätt avsevärda belopp måst företagas, för att desamma skulle kunna bibehållas i en oförändrad avkastning.

Styrelsen tilläte sig slutligen fästa uppmärksamheten på att förlusten från kristiden, 170,600 kronor 43 öre, endast med något tusental kronor kunnat återvinnas. Tysta skolan räknade under budgetåret 1929/1930 i stort sett med samma utgifter som under läsåret 1927/1928. Därvid vore dock att märka, att skolan under de två senaste läsåren fått vidkännas ökade utgifter för företagna lönerogleringar, utökningar av lärarpersonal samt pensionering av ålderstigen trotjänarinna.

Inspektören för dövstumundervisningen har tillstyrkt framställningen.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 31 augusti 1928 yttrat följande:

Enligt det av överstyrelsen till Kungl. Maj:t överlämnade, den 9 juni 1925 dagtecknade förslaget till omorganisation av dövstumundervisningsväsendet skulle Tysta skolan ingå såsom ett led i organisationen av det statliga dövstumundervisningsväsendet, i det att nämnda skola skulle, liksom för närvarande är förhållandet, utgöra fortsättningsskola för omkring halva antalet av de från distriktsskolorna avgångna talundervisade dövstumma flickorna. Enär det av överstyrelsen framlagda förslaget icke förelagts 1928 års riksdag och omorganisationen således icke kan träda i kraft den 1 juli 1929, torde dock Tysta skolans gagnrika verksamhet att vara fortsättningsskola för dövstumma flickor icke böra äventyras. Enligt överstyrelsens uppfattning synas starka skäl tala för att skolan fortfarande erhåller det statsunderstöd, som för uppehållande av dess verksamhet är nödigt. Skolan synes därför jämväl under budgetåret 1929/1930 böra komma i åtnjutande av statsbidrag till enahanda belopp, som under budgetåret 1928/1929 eller 20,000 kronor.

Tysta skolans ekonomiska ställning är uppenbarligen fortfarande sådan, att behov av särskilt understöd föreligger för skolans uppehållande. Med hänsyn till läroanstaltens betydelse för dövstumundervisningsväsendet anser jag, att staten bör, på sätt som skett, lämna bidrag till skolans verksamhet,

Departement-
schefen.

samt förordar, att anslaget för budgetåret 1929/1930 bestämmes till samma belopp som för nu löpande budgetår.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt Tysta skolan å Lidingön anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* anslag

av kronor 20,000: —

att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

[218.] **50. Understöd åt Svenska föreningen för dövas väl.** I enlighet

Understöd åt Svenska föreningen för dövas väl. med Kungl. Maj:ts förslag anvisade riksdagen till understöd åt Svenska föreningen för dövas väl för vart och ett av budgetåren 1925/1929 ett extra anslag av 5,000 kronor, att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva. Beträffande ifrågavarande förenings tillkomst, uppgift och verksamhet tillåter jag mig att hänvisa till 1925 års åttonde huvudtitel, punkten 191.

Hos Kungl. Maj:t har nu föreningens styrelse hemställt om utverkande av ett anslag för budgetåret 1929/1930 av 5,000 kronor för föreningens verksamhet.

Till stöd härför anför styrelsen huvudsakligen följande.

Föreningens verksamhet hade under år 1927 och första halvåret 1928 fortgått som förut och såväl allmänheten som de döva och lomhörda själva tycktes nu väl känna till föreningen samt även uppskatta dess verksamhet.

För att sprida upplysning om de dövas hjälpmedel hölles föredrag och utgaves »Meddelanden» samt infördes en och annan artikel i pressen. Även ett radioföredrag hade hållits.

Huvudföreningens byrå i Stockholm lämnade muntliga och skriftliga upplysningar och anlätades flitigt. Dess lokal användes för labiologiundervisning, predikningar, föredrag, radioaftnar och samkväm. En ungdomsförening hade bildats och sammanträdde där.

Labiologikurser hade hållits i Stockholm, Göteborg och Västerås med sammanlagt 100 elever. I mars—april 1928 hade föreningen i Västerås anordnat dels en labiologikurs för 16 lomhörda folkskolebarn, dels en nybörjar- och en fortsättningskurs för vuxna. Föreningen hade under våren 1928 föranstaltat en prövning av folkskolebarnens hörsel i ett 50-tal av Sveriges städer, där särskilda klasser för hörselsvaga barn ej funnes, för att därigenom utröna behovet av labiologiundervisning för skolbarn.

Apparaterna i Stockholm och Göteborg hade som förut begagnats till provning under läkares ledning och lådor med apparater hade i stor utsträckning utsänts till lomhörda i landsorten för provning. Föreningen hade även lämnat medel till en apparatsamling i föreläsningssalen vid Sabbatsbergs otolaryngologiska poliklinik.

Föreningens lilla skola för döva småbarn, som visat sig fylla ett behov, hade under 1927 haft 17 elever i 4—8 års ålder samt vårterminen 1928 13 elever. Många anmälningar från landsorten hade måst avslås, då det ej lyckats skaffa lämplig inackordering åt barnen. Ett önskemål vore därför ett litet hem i samband med skolan. De lomhörda barnen överfördes till folkskolans hörselsvagklasser, de dövstumma till Manilla.

För arbetslösa döva kvinnor hade de s. k. lappcentralerna, som föreningen upprättat i Stockholm och Göteborg, visat sig vara till god hjälp.

Det begärda anslaget skulle användas till byråns upplysningsverksamhet, abiologikurser samt även till understöd åt lappcentralerna.

Såväl inspektören för dövstumundervisningen som skolöverstyrelsen hava, under vitsordande att föreningen genom sin verksamhet vore de döva och lomhörda till stor hjälp, tillstyrkt bifall till framställningen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt Svenska föreningen för dövas väl
anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* anslag

av kronor 5,000: —

att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t
kan finna gott föreskriva.

51. Institutet och förskolan för blindas å Tomte-

boda, oförändrat ordinarie anslag kronor 103,150: —

52. Förstärkande av det ordinarie anslaget till institutet och förskolan för blindas å Tomteboda m. m. Till förstärkande av det ordinarie anslaget till institutet och förskolan för blindas å Tomteboda har riksdagen under de senare åren plägat bevilja ett till sin storlek växlande extra anslag. Detta förstärkningsanslag har utgått med ett belopp av 45,000 kronor årligen under vart och ett av budgetåren 1925/1928. För budgetåret 1928/1929 utgår anslaget med 54,000 kronor. Anledningen till anslagets ökande är den, att genom en ändring av lagen om allmän pensionsförsäkring, vilken ändring trädde i kraft den 1 juli 1927, institutet från och med nämnda dag lidit en minskning i sina inkomster, enär pensionsunderstöd till elever vid institutet över 15 år icke längre skola uppbåras av institutet. Denna inkomstminskning uppskattades för vardera av budgetåren 1927/1928 och 1928/1929 till omkring 13,000 kronor. Då samtidigt utgifterna från ifrågavarande anslag beräknades att för budgetåret 1928/1929 kunna nedbringas med 4,000 kronor höjdes anslaget för sistnämnda budgetår med 9,000 kronor till 54,000 kronor. Däremot anvisades inga medel till täckande av motsvarande inkomstminskning för budgetåret 1927/1928. Min företrädare i ämbetet förklarade i avseende härå vid framläggande av förslag i ärendet, att med täckandet av en sådan eventuell brist syntes kunna anstå till 1929 års riksdag, sedan det verkliga bristbeloppet blivit känt.

Hos Kungl. Maj:t har nu direktionen för institutet gjort framställning om utverkande av ett extra förstärkningsanslag för budgetåret 1929/1930 å 54,000 kronor. Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1928, anfört, att det begärda förstärkningsanslaget torde vara nödvändigt även för

[219.]

Förstärkande av det ordinarie anslaget till institutet och förskolan för blindas å Tomteboda m. m.

budgetåret 1929/1930. Ifråga om den eventuella bristen för budgetåret 1927/1928 har överstyrelsen meddelat, att överstyrelsen under hand inhämtat, att någon brist i räkenskaperna icke uppstått.

Anslag för ifrågavarande ändamål är allttjämt erforderligt. Emellertid torde det, enligt vad inom ecklesiastikdepartementet verkställda undersökningar givit vid handen, icke vara erforderligt, att anslaget bestämmes till så stort belopp som 54,000 kronor. En nedsättning kan utan olägenhet ske till 48,000 kronor och jag hemställer därför att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkande av det ordinarie anslaget till institutet och förskolan för blindas i Tomtebodas för budgetåret 1929/1930 anvisa ett *extra* anslag av . . . kronor 48,000:—

[220.]

53. Anläggande av avloppsledning från institutet och förskolan för blindas i Tomteboda.

Anläggande
av avlopps-
ledning från
institutet och
förskolan för
blinda i
Tomteboda.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 januari 1928 gjorde direktionen över institutet och förskolan för blindas i Tomteboda framställning om vidtagande av åtgärder för åstadkommande av vissa förbättringar med avseende på anstaltens lokaler m. m. Dessa förbättringar gällde dels omläggning av avloppsledningen och införande av vattenklosetter, dels modernisering av värmesystemet, dels ock slutligen utökande av utrymmet beträffande elevernas sovrum, tvätttrum och vissa arbetslokaler.

Med anledning av denna framställning uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 20 april 1928 åt byggnadsstyrelsen att verkställa och till Kungl. Maj:t inkomma med utredning, åtföljd av kostnadsförslag, beträffande dels erforderliga förändringar i avlopps- och värmesystem vid institutet och förskolan med tillhörande byggnader dels ock utvidgning av lokalutrymmena därstädes. Utredningen skulle verkställas i samråd med direktionen och, vad anginge avloppsledningen, därjämte med järnvägsstyrelsen, med vilken viss samverkan ifrågasatts i sistberörda hänseende. Byggnadsstyrelsen anmodade i anledning härav arkitekten Theodor Kellgren att i samråd med direktionen och järnvägsstyrelsen verkställa den sålunda anbefallda utredningen.

Med skrivelse den 5 juli 1928 överlämnade byggnadsstyrelsen till Kungl. Maj:t en av Kellgren verkställd, den 20 juni 1928 dagtecknad utredning, innefattande två alternativa förslag, betecknade respektive alternativ I och II, med tillhörande kostnadsberäkningar. Det såsom alternativ I betecknade förslaget beräknades draga en kostnad av 493,500 kronor och det såsom alternativ II betecknade en kostnad av 484,500 kronor.

Direktionen över institutet och förskolan har i skrivelse den 29 juni 1928 yttrat sig över byggnadsstyrelsens förslag och därvid anslutit sig till alternativ I samt hemställt om åtgärder för anvisande av härför erforderligt anslagsbelopp 493,500 kronor.

I ärendet hava vidare yttranden avgivits den 3 augusti 1928 av skolöver-

styrelsen och den 12 november 1928 av 1927 års besparingsnämnd. Besparingsnämnden har på grundval av byggnadsstyrelsens alternativ II uppgjort ett nytt, såsom alternativ III betecknat förslag, vars genomförande beräknats skola draga en kostnad av 417,200 kronor.

[220.]

Det torde vara oemotsägligt, att vittgående förändringar av blindinstitutets byggnader i en snar framtid måste företagas, detta såväl med hänsyn till de sanitära anordningarna och värmesystemet som till behovet av ökade utrymmen. Dock torde med ifrågavarande ombyggnadsarbeten kunna anstå ännu något år, varför jag anser mig icke nu böra föreslå äskande av anslag för realiserande av förslaget i dess helhet.

Departementschefen.

I ett avseende är dock åstadkommande av snar förbättring nödvändigt, nämligen beträffande institutets avloppsledning. För närvarande går avloppet för spillvatten från institutet under Tomteboda bangård och utgöres därefter av ett öppet dike, som leder till Ulvsundasjön. En omläggning härav är högeligen av nöden och synes böra utan uppskov vidtagas.

Solna sockens hälsovårdsnämnd har i anledning av en anmärkning av förste provinsialläkaren i Stockholms län genom beslut den 19 oktober 1927 anmodat järnvägsstyrelsen, direktionen över blindinstitutet och socknens kommunalnämnd att vidtaga åtgärder för att olägenheterna med det öppna kloakdiket måtte bli så snart avhjälpda.

Till grund för detta hälsovårdsnämndens åläggande låg en av tillsyningsmannen Olof Thellenberg till hälsovårdsnämnden ingiven rapport, vari anfördes, bland annat, följande:

Solna kommuns huvudavloppsledningar blevo färdigbyggda och tagna i bruk för sitt ändamål i november månad år 1925. Därvid leddes så gott som allt spillvatten från de inom kommunens centralare delar belägna bostadsfastigheterna genom till huvudledningarna inkopplade servisledningar ut till Lilla Värtan utanför Älkestekanalens mynning. Det ansågs då allmänt, att de stora avbördningsdikena å Judängen, varuti spillvatten ditintills utsläppts från såväl Råsunda, Hagalunds och Huvudsta municipalsamhällen som ock från de andra intill dessa samhällen belägna tätbebyggda områden, såsom Västra Hagalund, Vasalund och Stora Alby m. fl., vilka diken vid Albydal förenades till ett enda stort kloakdike med utlopp under Tomteboda bangård till Ulvsundasjön, därefter icke vidare skulle komma att upptaga spillvatten till sådan mängd, att fara för sanitär olägenhet därav skulle komma att uppstå. Fördenskull blevo också samtliga här berörda diken under våren 1926 föremål för en välbehövlig och noggrann upprepning på Solna kommuns bekostnad.

Emellertid har det numera ändock visat sig, att i dikets nedre lopp mellan Ingentings koloniområde och Ulvsundasjön typisk kloakslam ånyo avsatt sig å såväl dikets kanter som i den yppiga vegetationen invid desamma, så att det med fog kan framhållas, att diket allt fortfarande har karaktären av kloakdike med därav åtföljande sanitära olägenheter, särskilt för befolkningen vid Ekelund.

Då nu förste provinsialläkaren i länet uti inspektionsberättelsen för år 1927 gjort anmärkning mot berörda dikes fortfarande orenliga beskaffenhet,

[220.] får jag anmäla, att omsagda dike ännu alltjämt får mottaga spillvatten från statens järnvägars stationshus, bostadshus, lokomotivstallar och verkstäder invid Tomteboda bangård samt banvaktsstugorna n:ris 153 och 154, belägna norr om nämnda bangård, blindinstitutet, präst- och kaplansgårdarna, kommunalkontoret samt vaktmästarbostaden vid grinden nr 3 å Stockholms stads norra begravningsplats ävensom dräneringsvatten från såväl sistnämnda begravningsplats som ock från Solna kyrkogård.

Approximativ utredning rörande det antal människor, som bo inom här ovan nämnda bostäder och inrättningar, varifrån spillvatten sålunda utsläppes uti ifrågavarande dike, har givit följande resultat:

Statens järnvägars bostäder och överläggningsrum invid	
Tomteboda station och bangård samt banvaktsstugorna	120 personer
Blindinstitutet	259 »
Präst- och kaplansgårdarna	30 »
Kommunalkontoret	3 »
Vaktmästarbostaden å norra kyrkogården	4 »
Summa	416 personer

Dessutom tillkommer, att vid Tomteboda verkstäder, lokomotivstallar och bangård anställd tjänste- och arbetspersonal, för vilka särskilda sanitetsinrättningar äro anordnade, torde uppgå till cirka 150 personer. Å pastors-expeditionen, kommunalkontoret och Solna kyrkogård anställd tjänste- och arbetspersonal uppgår till cirka ett 60-tal personer, för vilka även särskilda sanitetsanordningar finnas inrättade. Härutöver tillkommer, att sanitetsinrättningarna å Solna kyrkogård och kommunalkontoret samt eventuellt å södra delen av norra kyrkogården även användas av den besökande allmänheten å respektive platser. Slutsatsen härav torde otvivelaktigt bliva den, att ovanberörda avbördningsdike mellan Ingentings koloniområde och Ulvsundasjön allt fortfarande får upptaga spillvatten till en sådan mängd, att åtgärder ovillkorligen böra vidtagas för avlägsnande av den av förste provinsialläkaren sålunda påtalade olägenheten från detta kloakdike.

För att råda bot mot ifrågavarande missförhållanden, och då klagomålen över dikets orenliga beskaffenhet aldrig torde komma att upphöra så länge detta tillstånd fortfar, synes det bliva nödvändigt att täckt ledning anläggas från Ingentings koloniområde vid den punkt, där den redan lagda avloppskulverten slutar, ned till Ulvsundasjön.

För minskningen av spillvattentillförseln till Ulvsundasjön, enkannerligen för de fastigheter och bostäder, för vilka lutningsförhållandena medgiva anslutning av servisavloppsledningar till kommunens huvudavloppsledningar, bör den gren av nämnda huvudledningar, som för närvarande har sin slutpunkt vid Albydal, framdragas till trakten av präst- och kaplansgårdarna. Genom en sådan eventuellt vidtagen åtgärd avkopplas härigenom spillvattentillförseln till diket och Ulvsundasjön från präst- och kaplansgårdarna, kommunalkontoret, vaktmästarbostaden å norra kyrkogården och de båda ovannämnda banvaktsstugorna samt dräneringsvattnet från såväl norra kyrkogården som Solna kyrkogård.

Vad så beträffar blindinstitutet medgiver lutningsförhållandena även för denna anstalt att erhålla anslutning med servisavloppsledning till den här ovan föreslagna grenledningen från Albydal till präst- och kaplansgårdarna. Det vore av behovet synnerligen påkallat, att avloppsförhållandena för anstalten kunde ordnas på nu föreslaget sätt, så att det nuvarande otidsenliga torrklosettsystemet finge utbytas mot vattenklosetter.

Den 8 november 1928 har hälsovårdsnämnden beslutit nytt föreläggande för blindinstitutets direktion i enahanda syfte.

[220]

I sin förut berörda skrivelse av den 29 juni 1928 har direktionen meddelat, att järnvägsstyrelsen förklarat sig villig att bidra med hälften av anläggningskostnaderna för en servisavloppsledning från institutet till Albydal i närheten av Solna prästgård, varest anslutning skulle ske till av Solna kommun därstädes framdragna avloppsledningar. Servisavloppsledningen beräknas draga en kostnad av 54,000 kronor, av vilket belopp hälften skulle komma på blindinstitutet.

Arkitekten Kellgren yttrar i sin förut omtalade utredning av den 28 juni 1928, bland annat, följande:

Rörande avloppssystemet äro de yttre ledningarna inom blindinstitutets område, enligt vad känt är, i huvudsak tillfredsställande, varför endast behöves ett mindre belopp för erforderliga omläggningar och reparationer. Däremot är avloppssystemet utom institutets område eller den del, som ligger under statens järnvägars område, och fortsättningen därav, synnerligen otillfredsställande. Järnvägsstyrelsen, som har samma erfarenhet, har därför utarbetat ett förslag till ny avloppsledning sträckande sig till Solna kommuns stora avloppsledning i närheten av Solnavägen. Kostnaderna för denna nya avloppsledning belöpa sig för den del, som jämväl skulle användas av institutet, till 54,000 kronor och har järnvägsstyrelsen föreslagit, att blindinstitutet och järnvägsstyrelsen dela detta belopp, varför i kostnadsförslaget därför upptagits 27,000 kronor.

Kostnaderna för ifrågavarande avloppsledning framgå närmare av följande, inom järnvägsstyrelsen uppgjorda

Kostnadsförslag för anordnande av spillvattenledningar vid Tomteboda, gemensamma för Blindinstitutet och Statens järnvägar.

Arbetets beskaffenhet.	Måttenhet	Mängd	Kostnad för måttenhet Kronor	Detalj-kostnad Kronor	Summa kostnad Kronor
Avloppsledning i jord med 12" cementrör	m.	320	40	12,800: —	
" i berg " 12" "	m.	420	80	33,600: —	46,400: —
Allmänna omkostnader					7,600: —
					54,000: —
Blindinstitutets andel 50 % eller					27,000: —
Statens järnvägars andel 50 % eller					27,000: —
					54,000: —

Stockholm den 12 december 1928.

Lars Schönmeyr.

Av handlingarna i detta ärende framgår, att Solna kommuns hälsovårdsnämnd upprepade gånger anmodat direktionen över blindinstitutet att vidtaga åtgärder för att olägenheterna med det öppna kloakdiket till Ulvsundasjön måtte bli avhjälpta. Det synes mig, såsom jag redan förut betonat, ofrånkomligt, att åtgärder vidtagas för att avhjälpa det sålunda påtalade missförhållandet. Mot den föreslagna anordningen med en täckt ledning

Departementschefen.

till Solna kommuns avloppsledningar till Albydal torde ingen anmärkning vara att göra; ej heller lärers något vara att invända mot den kostnadsberäkning, som föreligger. Av den beräknade kostnaden 54,000 kronor, skulle hälften eller 27,000 kronor belöpa på institutet och andra hälften på statens järnvägar. Enligt vad jag inhämtat avser järnvägsstyrelsen, att den på statens järnvägar belöpande andelen av kostnaderna skall bestridas från förnyelsefonden. Vad blindinstitutet beträffar kunna medel för ifrågasvarande ändamål icke ställas till förfogande på annat sätt, än att anslag begäres av riksdagen. Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av de på institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas belöpande kostnaderna för anläggande av en för institutet och förskolan samt för statens järnvägar gemensam täckt avloppsledning anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* reservationsanslag

av kronor 27,000: —

54. **Förskolan för blinda i Växjö, oförändrat ordi-**

narie anslag kronor 20,600: —

[221.] 55. **Förstärkande av det ordinarie anslaget till förskolan för blinda i Växjö.**

Till förstärkande av det ordinarie anslaget till förskolan för blinda i Växjö har riksdagen under de senare åren anvisat ett extra anslag, vilket för innevarande budgetår är bestämt till 6,600 kronor.

Skolans styrelse har nu gjort framställning om anslag för ändamålet jämväl för budgetåret 1929/1930 och därvid beräknat anslagsbehovet till 6,400 kronor. Styrelsen har därvid anfört bland annat följande:

Sedan från det ordinarie statsanslaget 20,600 kronor avräknats 13,900 kronor, vilka vore fastslagna till lärarpersonalens avlöningar, återstode av detta 6,700 kronor. Antalet elever, som under höstterminen 1927 utgjort 38, hade under största delen av vårterminen 1928 utgjort endast 36 och torde för läsåret 1928/1929 liksom för läsåret 1929/1930 knappast kunna beräknas högre än till 34, enär med slutet av läsåret 1927/1928 ett osedvanligt stort antal, nämligen 12 elever, utskrivits, varför av de vid läsårets början befintliga 38 eleverna endast 24 kvarstode till nästa läsår — och mer än 10 nyinskrivna hösten 1928 kunde näppeligen påräknas. Under inkomstposten »elevavgifter» torde sålunda ej kunna beräknas mer än 13,600 kronor. Mot dessa inkomster, uppgående alltså till 20,300 kronor och disponibla för täckande av i staten upptagna »övriga utgifter» svarade en utgiftssumma av 26,700 kronor — beräknad med ledning av senaste årsutgifter och med fäst avseende vid det till 34 beräknade antalet elever under läsåret 1928/1929 och därpå följande läsår.

Förslaget tillstyrkes av inspektören för blindundervisningen och skolöverstyrelsen.

Anslag för ändamålet är av behovet påkallat jämväl för budgetåret 1929/1930. Enligt vad jag inhämtat kan emellertid anslagsbeloppet utan olägenhet nedsättas till 5,000 kronor, varför jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkande av det ordinarie anslaget till förskolan för blinda i Växjö för budgetåret 1929/1930 anvisa ett *extra* anslag av kronor 5,000: —

Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda. Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda:

56. Avlöningar: *oförändrat ordinarie anslag* kronor 17,300: —

57. Materialier, expenser m. m.: *oförändrat ordinarie reservationsanslag* » 11,000: —

58. **Förstärkande av det ordinarie reservationsanslaget till hantverksskolan i Kristinehamn för blinda.** Till förstärkande av det ordinarie reservationsanslaget till hantverksskolan i Kristinehamn för blinda har riksdagen pläгат bevilja ett till sin storlek växlande extra anslag. För innevarande budgetår utgår detta anslag med 9,700 kronor.

Hantverksskolans styrelse har nu anhållit om utverkande för budgetåret 1929/1930 av ett förstärkningsanslag av 9,720 kronor.

Såväl inspektören för blindundervisningen som skolöverstyrelsen hava tillstyrkt den gjorda framställningen, varvid överstyrelsen framhållit, att anslagsbeloppet lämpligen borde avrundas till 9,700 kronor.

Mot beräkningen av anslagsbehovet har jag icke funnit anledning till anmärkning; anslagssumman torde såsom skolöverstyrelsen föreslagit kunna avrundas nedåt till 9,700 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förstärkande av det ordinarie reservationsanslaget till materialier, expenser m. m. för hantverksskolan i Kristinehamn för blinda för budgetåret 1929/1930 anvisa ett *extra* anslag av kronor 9,700: —

57. **Uppehållande av ytterligare en korgmakeriavdelning vid hantverksskolan i Kristinehamn för blinda.** Till uppehållande av ytterligare en korgmakeriavdelning vid hantverksskolan i Kristinehamn för blinda har riksdagen sedan några år tillbaka pläгат anvisa medel å extra stat. För budgetåret 1928/1929 anvisades för ändamålet ett extra reservationsanslag av 6,600 kronor.

Hos Kungl. Maj:t har nu hantverksskolans styrelse anhållit om ett statsanslag av likaledes 6,600 kronor för upprätthållande under budgetåret 1929/1930 av ifrågavarande korgmakeriavdelning. Styrelsen har därvid anfört bland annat:

[222.]

Förstärkande av det ordinarie reservationsanslaget till hantverksskolan i Kristinehamn för blinda.

[223.]

Uppehållande av ytterligare en korgmakeriavdelning vid hantverksskolan i Kristinehamn för blinda.

Vid slutet av vårterminen 1928 avginge 23 elever, varför lika många platser beräknades stå till förfogande. Av antalet redan inneliggande ansökningar framginge, att dessa platser komme att fyllas och att ansökningar, som inkomme från skrivelsens datum, den 13 april 1928, till vårterminens slut, måste hänföras till följande år. Vidare torde böra framhållas, att pensionsstyrelsen enligt till skolan översända skrivelser beviljat 400 kronors årligt bidrag till vardera av 16 blinda, vilkas ansökningar under den närmaste tiden vore att förvänta. Såvitt styrelsen av en nu gjord undersökning kunnat finna, komme endast 15 elever att avgå vårterminen 1929, och då 7 av dessa tillhörde blindinstitutet, torde lika många ersättare från nämnda anstalt vara att förvänta, varför — med bibehållande av nuvarande elevantal och extra korgmakeriavdelning — likväl endast 8 eller högst 10 övriga kunde vinna inträde. Under sådana förhållanden ansåge styrelsen ej tillrådligt att föreslå den extra korgmakeriavdelningens upphörande, enär dess avkoppling sannolikt skulle medföra, att ganska många blinda skulle tvingas under åratals sitta i överksamhet under väntan på sin utbildning.

Den av hantverksskolans styrelse gjorda framställningen har tillstyrkts både av inspektören för blindundervisningen och skolöverstyrelsen. Blindinspektören har därvid anfört bland annat följande:

Beträffande den extra korgmakeriavdelningen hade det år 1927 synts som om denna från och med arbetsåret 1928/1929 skulle hava kunnat upphöra. Antalet inträdessökande hade nämligen vid denna tid ej varit större, än att dessa ansetts kunna undervisas i de andra förefintliga arbetsavdelningarna. Av styrelsens framställning framginge emellertid, att så ej torde bliva fallet. Av allt att döma komme antalet inträdessökande att till arbetsåret 1929/1930 bliva så stort, att några måste vänta på inträde ett år även om den extra korgmakeriavdelningen bibehölles. Att under sådana förhållanden indraga nämnda avdelning låte sig ej göra. Endast genom att omedelbart erhålla undervisning och lämpligt arbete kunde den nyligen blinde undgå att helt nedbrytas av den iråkade olyckan och bli en börda för sig själv samt komma anhöriga eller samhället till last. Därför torde det vara nödvändigt att åtminstone för budgetåret 1929/1930 bibehålla den extra korgmakeriavdelningen.

Departement-
schefen.

Av den gjorda framställningen samt av blindinspektörens yttrande framgår att anslag till en extra korgmakeriavdelning är av behovet påkallat även för budgetåret 1929/1930. Emellertid har det utrönt, att en nedläggning av anslaget utan olägenhet kan ske till 5,600 kronor, varför jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till uppehållande vid hantverksskolan i Kristinehamn för blinda av ytterligare en korgmakeriavdelning anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* reservationsanslag

av kronor 5,600: —

[224.]

Beredande
av fria frak-
ter för arbets-
materialier
till blinda
hant-
verkare.

60. **Beredande av fria frakter för arbetsmaterialier till blinda hantverkare.** Till beredande av fria frakter för arbetsmaterialier, som från hantverksskolans i Kristinehamn materialdepå sändas blinda hantverkare, har riksdagen för budgetåret 1927/1928 anvisat 7,500 kronor och för

budgetåret 1928/1929 6,000 kronor såsom extra reservationsanslag. Anledningen till anslagsminskningen för sistnämnda budgetår var att en besparing beräknades uppkomma å anslaget för budgetåret 1927/1928.

Hos Kungl. Maj:t har styrelsen för hantverksskolan anhållit om ett anslag för budgetåret 1929/1930 för ifrågakvarande ändamål å 7,000 kronor. Styrelsen framhåller därvid, att kostnaden för de fria frakterna under räkenskapsåret 1926/1927 uppgått till 6,570 kronor 76 öre samt under de första nio månaderna av arbetsåret 1927/1928 till 4,547 kronor 12 öre.

Inspektören för blindundervisningen och skolöverstyrelsen hava tillstyrkt bifall till skolstyrelsens framställning. Inspektören har därvid anført, bland annat, att avsättningen av de blindas arbeten ökats tack vare åtgärder från blindfilantropiskt håll och mindre anslag från landstingen för ifrågakvarande ändamål. På grund härav syntes en stegring av materialrekvisitionerna vara att förvänta.

Enligt vad jag inhämtat torde för budgetåret 1929/1930 ett belopp av 5,000 kronor vara tillfyllest för ändamålet. Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till beredande av fria frakter för arbetsmaterialier, som från hantverksskolans i Kristinehamn för blinda materialdepå sändas blinda hantverkare, anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* reservationsanslag

av kronor 5,000: —

61. Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte. Det ordinarie anslaget till vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte är i riksstaten för budgetåret 1928/1929 uppfört med 100,000 kronor. I den av Kungl. Maj:t den 28 maj 1926 fastställda staten för vårdanstalten äro upptagna avlöningar för, bland annat, tre slöjdlärarynnor med 2,400 kronor till varje, därav 1,600 kronor i lön och 800 kronor i tjänstgöringspenningar. Dessutom är upptaget ett särskilt arvode av 300 kronor åt den ämneslärarynna, som förordnas såsom första lärarynna. Med användande av ett av riksdagen anvisat extra anslag å 11,500 kronor till extra ordinarie lärarpersonal och vaktmästare vid anstalten äro vid anstalten anställda, utom annan personal, jämväl två extra ordinarie slöjdlärarynnor med en avlöning av 1,800 kronor till vardera.

Styrelsen för anstalten har gjort framställning om ytterligare en slöjdlärarynnas uppförande som ordinarie, i samband varmed den ena extra ordinarie slöjdlärarynnabefattningen borde indragas. Till stöd härför anføres följande:

De gångna årens erfarenheter hade till fullo ådagalagt, att de fem slöjdlärarynnor, som alltsedan anstaltens början varit anställda, verkligen erfordrades, i det att tre behövdes på arbetshemmet och två på skolan. Detta förhållande talade visserligen för att alla fem slöjdlärarynnorna borde bliva

[225.]

Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte.

[225.] ordinarie, men styrelsen funne rimligt, att någon marginal lämnades, för den händelse mot förmodan en avsevärd minskning av antalet skolelever i framtiden skulle komma att inträda.

Såväl inspektören för blindundervisningen som den pedagogiske inspektören för sinnesslöundervisningen hava tillstyrkt denna framställning.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1928 anfört följande.

Den av styrelsen för vårdanstalten ifrågasatta förändringen i staten avseende att uppföra en av de nu på extra stat upptagna slöjdlärarinnorna på ordinarie stat synes överstyrelsen vara välgrundad och kunna av överstyrelsen förordas, då ifrågavarande befattning tvivelsutan även för framtiden torde vara för vårdanstalten nödvändig. Den av åtgärden föranledda verkliga merkostnaden begränsas till skillnaden mellan lönen för ordinarie och extra ordinarie lärarinna, 600 kronor. Styrelsen har vidare, utan motivering, i sitt statförslag uteslutit posten arvode åt den ämneslärarinna, som förordnas såsom första lärarinna. Enligt vad överstyrelsen under hand inhämtat anser styrelsen, i likhet med vad av styrelsen anfördes beträffande anslag för budgetåret 1928/1929, att sagda arvode utan olägenhet synes kunna indragas. Häremot har överstyrelsen icke något att invända.

Statskontoret har i utlåtande den 15 oktober 1928 förklarat styrelsens framställning icke föranledda någon statskontorets erinran.

Departementschefen.

På de skäl som av styrelsen för anstalten och skolöverstyrelsen anförts anser jag mig böra förorda förslaget om uppförande av ytterligare en slöjdlärarinnebefattning i staten för anstalten. Anslaget till vårdanstalten torde således böra ökas med det för denna befattning erforderliga avlöningsbeloppet, 2,400 kronor. I enlighet med vad skolöverstyrelsen föreslagit synes arvodet å 300 kronor till den ämneslärarinna, som förordnas såsom första lärarinna, kunna utgå ur staten. Anslagshöjningen begränsas därigenom till 2,100 kronor. Enär det extra anslaget till lärarpersonal vid vårdanstalten samtidigt kan minskas med 1,800 kronor, inskränker sig den verkliga utgiftsökningen till 300 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels, med uteslutande ur staten för vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte av posten arvode åt den ämneslärarinna, som förordnas såsom första lärarinna, 300 kronor, i samma stat uppföra ytterligare en slöjdlärarinna med en avlöning av 2,400 kronor, därav 1,600 kronor lön och 800 kronor tjänstgöringspenningar, samt med de övriga förmåner, som tillkomma ordinarie slöjdlärarinna vid anstalten,

dels ock i anledning härav höja det *ordinarie* anslaget till vårdanstalten,

nu	kronor 100,000: —
med	» 2,100: —
till	» 102,100: —

62. Extra ordinarie lärarpersonal och vaktmästare vid vårdanstalten i Lund för blindade med komplicerat lyte. Till avlönande av vissa befattningshavare vid vårdanstalten i Lund för blindade med komplicerat lyte, vilka befattningshavare ansetts icke böra uppföras å ordinarie stat, har sedan år 1922 utgått extra anslag. För budgetåret 1928/1929 har beviljats ett anslag av 11,500 kronor. Från detta anslag utgår avlöning till tre extra ordinarie ämneslärarinnor med 2,200 kronor till varje, två extra ordinarie slöjdlärarinnor med 1,800 kronor till vardera samt en extra ordinarie vaktmästare med 1,300 kronor.

[226.]

Extra ordinarie lärarpersonal och vaktmästare vid blindanstalten i Lund.

Under föregående punkt har jag hemställt om förslag till riksdagen angående uppförande i vårdanstaltens stat av ytterligare en ordinarie slöjdlärarinnebefattning. Därest detta förslag vinner bifall kan förevarande anslag minskas med 1,800 kronor. Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till avlöning av extra ordinarie lärarpersonal och vaktmästare vid vårdanstalten i Lund för blindade med komplicerat lyte för budgetåret 1929/1930 anvisa ett *extra* anslag av kronor 9,700: —

63. Understöd åt hantverksskolan i Uppsala för blindade kvinnor.

[227.]

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen till understöd åt hantverksskolan i Uppsala för blindade kvinnor för ett vart av budgetåren 1923/1927 anvisat ett belopp av 20,000 kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag höjde riksdagen för budgetåret 1927/1928 detta anslag till 25,000 kronor och anvisades samma belopp jämväl för budgetåret 1928/1929. Jag anhåller att beträffande skälen till anslagshöjningen få hänvisa till punkt 201 av 1927 års åttonde huvudtitel.

Understöd åt hantverksskolan i Uppsala för blindade kvinnor.

Hos Kungl. Maj:t har nu anstaltens styrelse anhållit om anslag med samma belopp som för innevarande budgetår eller 25,000 kronor. Denna framställning har tillstyrkts av skolöverstyrelsen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt hantverksskolan i Uppsala för blindade kvinnor anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* anslag av kronor 25,000: —
att utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva.

64. Bidrag till avlönande av vikarier för lärare vid blindundervisningsanstalter, oförändrat ordinarie förslagsanslag

kronor 1,000: —

65. Järnvägsresor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare, oförändrat ordinarie förslagsanslag

kronor 6,500: —

[228.]
Understöd åt
blindlära-
relever.

66. Understöd åt blindlärarelever. Under en följd av år har riksdagen på extra stat såsom reservationsanslag beviljat medel till understöd åt blindlärarelever och reseunderstöd åt blindlärare. Efter ingången av år 1923 hava ifrågavarande anslag dock endast fått användas till understöd åt blindlärarelever. För budgetåret 1924/1925 utgick anslaget med 1,800 kronor. Då besparingar å anslaget uppkommit, blev på Kungl. Maj:ts förslag något särskilt anslag för understöd åt blindlärarelever icke upptaget i riksstaten för budgetåren 1925/1927. För budgetåren 1927/1928 och 1928/1929 har i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag i riksstaten för ändamålet upptagits ett reservationsanslag av 1,000 kronor; och anhåller jag att i fråga om de skäl, som föranledde anvisandet av detta anslag, få hänvisa till punkt 204 av 1927 års åttonde huvudtitel.

Hos Kungl. Maj:t har nu direktionen över institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas, under åberopande av en av rektorn vid institutet till direktionen avlåten skrivelse i ämnet, hemställt om anvisande för budgetåret 1929/1930 av ett extra reservationsanslag å 2,500 kronor till understöd åt blindlärarelever och reseunderstöd åt blindlärare.

I sin skrivelse har rektor anfört bland annat följande:

Vid utgången av budgetåret 1927/1928 torde å anslaget till understöd åt blindlärarelever finnas en besparing å 1,400 kronor. Av för budgetåret 1928/1929 tillgängligt belopp å 2,400 kronor komme under året 1,500 kronor att tagas i anspråk, varför behållningen den 30 juni 1929 torde uppgå till 900 kronor. Under budgetåret 1929/1930 torde 1,500 kronor behöva tagas i anspråk. Utöver förefintliga besparingar vore alltså för detta budgetår ett anslag å i runt tal 1,000 kronor erforderligt.

Då det i landet finnes endast tvenne skolor för blinda barn, vore det ringa antalet lärare och lärarinnor vid dessa skolor utsatt för en ogynnsam isolering. De kunde ej som andra större lärargrupper erhålla impulser genom egna sammanslutningar och förefintliga fackorgan. Faran av att ej följa med framstegen inom uppfostrans och undervisningens område låge därför nära till hands och måste på alla sätt motarbetas. Därför hade sedan lång tid tillbaka anslag lämnats för reseunderstöd åt blindlärare.

Under de senaste femton åren hade emellertid en beklämmande isolering gjort sig gällande. Under krigsåren vore det ej möjligt att företaga några studieresor, och sedan 1922 hade reseunderstöden varit indragna. Att under så lång tid förlora kontakten med liknande skolor i andra land vore ägnat att väcka allvarliga farhågor. Rektor vore därför förvissad om, att direktionen i likhet med vad som skett under vart och ett av de närmast föregående fem åren ånyo ville inför Kungl. Maj:t framhålla betydelsen av resestipendier för lärare vid landets blindskolor. För detta ändamål vore ett belopp å 1,500 kronor erforderligt.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 31 augusti 1928 tillstyrkt direktionens framställning i vad den avser anslag till understöd åt blindlärarelever, men har icke ansett sig kunna biträda förslaget beträffande reseunderstöd åt blindlärare.

I likhet med skolöverstyrelsen finner jag tillräcklig anledning icke föreligga att frångå den begränsning beträffande anslagets användning, som vidtogs av 1922 års riksdag. Framställningen i vad den avser reseunderstöd åt blindlärare kan jag därför icke tillstyrka. Beträffande frågan om understöd åt blindlärarelever inhämtas av riksräkenskapsverkets budgetredovisning för budgetåret 1927/1928, att utgifterna från ifrågavarande anslag under sagda budgetår utgjort 790 kronor samt att vid budgetårets slut å anslaget förefanns en reservation å 1,567 kronor 94 öre. Med hänsyn härtill synes mig det av direktionen för budgetåret 1929/1930 äskade beloppet å 1,000 kronor vara väl högt beräknat, men jag vill dock med hänsyn till ovissheten om antalet understödsbehövande elever under budgetåret 1929/1930 icke nu ifrågasätta någon minskning av anslaget.

De-
färte-
ments-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt blindlärarelever anvisa för budget-
året 1929/1930 ett *extra* reservationsanslag

av kronor 1,000: —

67. Tryckning av blindskrifter. Till tryckning av blindskrifter har riksdagen beviljat anslag på extra stat från och med år 1883. Ifrågavarande anslag har under de senare åren utgått med ett årligt belopp av 7,000 kronor, med vilket belopp det jämväl är såsom extra reservationsanslag upptaget i riksstaten för budgetåret 1928/1929.

[229.]

Tryckning
av blind-
skrifter.

I en till skolöverstyrelsen ingiven framställning har direktionen över institutet och förskolan för blindas Tomtebodan anhängit om utverkande av ett anslag för sagda ändamål av 7,000 kronor jämväl för budgetåret 1929/1930.

Inspektören för blindundervisningen och skolöverstyrelsen hava tillstyrkt denna framställning.

Anslag för ifrågavarande ändamål torde även för budgetåret 1929/1930 böra beredas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till tryckning av blindskrifter anvisa för budgetåret
1929/1930 ett *extra* reservationsanslag

av kronor 7,000: —

68. De blindas förening. Sedan år 1911 har till understöd åt De blindas förening utgått anslag på extra stat. För vart och ett av åren 1911/1914 utgjorde anslaget 25,000 kronor men har sedan successivt höjts. För år 1922 anvisade riksdagen för ändamålet 90,000 kronor. Från och med budgetåret 1923/1924 har anslaget varit upptaget till 100,000 kronor.

[230.]

De blindas
förening.

Genom beslut den 8 juni 1928 ställde Kungl. Maj:t det för budgetåret 1928/1929 anvisade anslaget till förfogande av De blindas förening under villkor, bland annat, dels att anslaget i första hand användes för upprätt-

[230.]

hållande av föreningens materialdepå, för understödsverksamheten till förmån för behövande arbetsföra blinda samt för utgivande på samma sätt som dittills av De blindas veckoblad, *dels* att föreningens styrelse till riksräkenskapsverket insände styrelsens tryckta årsberättelse rörande föreningens förvaltning under det budgetår, anslaget avsåge, jämte bestyrkta avskrifter av vinst- och förlustkonton, *dels ock* att en ledamot av föreningens styrelse och en revisor för granskning av föreningens förvaltning och räkenskaper vore av Kungl. Maj:t förordnade.

Hos Kungl. Maj:t har nu styrelsen för De blindas förening för budgetåret 1929/1930 hemställt om *dels* ett anslag å 100,000 kronor eller enahanda belopp, som anvisats för senaste budgetåren, till fortsatt upprätthållande av föreningens verksamhet, *dels* ett tillfälligt tilläggsanslag å 75,000 kronor till förstärkande av föreningens rörelsekapital.

I fråga om anslaget till fortsatt uppehållande av föreningens verksamhet har styrelsen anfört bland annat följande:

Det årligen utgående statsanslaget till De blindas förening hade utgjort det oundgängliga grundvillkoret för upprätthållande av föreningens verksamhet och föreläge alltjämt enahanda behov av statsmakternas stöd till fullföljandet av densamma. De av Kungl. Maj:t angivna ändamål, för vilka statsanslaget i första hand borde disponeras, hade för styrelsen städse framstått såsom de områden, vilka främst borde tillgodoses i en rationell blindvård. Anskaffandet av billigast möjliga arbetsmaterialier åt landets yrkesutövande blinda samt ekonomiskt stöd i övrigt åt arbetsföra blinda för att på olika sätt främja deras strävan att bli självförsörjande utgjorde också huvudpunkterna i det stadgeenliga program föreningen för sig uppställt och under en 40-årig verksamhet inriktat sina ansträngningar på att genomföra.

Beträffande det tillfälliga tilläggsanslaget å 75,000 kronor upprepar styrelsen först motiveringen till den av styrelsen år 1927 gjorda framställningen i samma syfte, beträffande vilken framställning jag ber att få hänvisa till 1928 års statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, punkten 213. Utöver vad i berörda framställning anfördes lämnar styrelsen nu en redogörelse för föreningens ekonomiska ställning samt anför vidare:

Materialdepån borde inköpa sina varor så billigt som möjligt, vilket endast kunde ske genom avslutande av stora partier på en gång och mot kassadokument eller eljest mot kontant likvid. I möjligaste mån hade föreningen sökt realisera detta önskemål genom att till depåns förfogande ställa medel, för vilkas tillhandahållande den, utan att därför belasta depån, betalat ränta — en för föreningen synnerligen betungande börda. Depåns kapitalbehov uppginge till omkring 95,000 kronor + 33,000 kronor eller i runt tal till 125,000 kronor. När föreningen funnit ett kapitaltillskott av 75,000 kronor önskvärt, hade denna summa framkommit såsom behöflig för

att täcka ständigt svävande varuskulder cirka kronor 35,000:—

» återbetala av föreningens övriga fonder lånade medel		
cirka	»	20,000:—
» » tillfälligt upplånade medel cirka	»	20,000:—

Summa kronor 75,000: —

Inspektören för blindundervisningen har tillstyrkt framställningen såväl beträffande anslaget till fortsatt uppehållande av föreningens verksamhet som i fråga om engångsanslaget.

[230.]

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 31 augusti 1928 anfört följande.

Såsom den centrala hjälporganisationen för de blindas i vårt land utövar De blindas förening en verksamhet av utomordentlig betydelse. Överstyrelsen har också tidigare vid upprepade tillfällen haft anledning framhålla vikten av att föreningen genom ett så rikligt tillmätt statsbidrag, som omständigheterna kunna medgiva, sättes i stånd att upprätthålla sin verksamhet.

Med hänsyn till de stora svårigheter de blindas hava att kämpa emot vid utförande av förvärvsarbete av varje slag och då föreningens ekonomiska ställning måste betraktas som synnerligen oviss, eftersom föreningens kapitaltillgång i förhållande till rörelsens omfattning är jämförelsevis ringa och de huvudsakliga inkomstkällorna med undantag av statsbidraget äro av högst oberäknelig art, torde någon reducering av det för budgetåret 1928/1929 utgående statsanslaget enligt överstyrelsens förmenande icke vara möjlig utan att föreningens socialt betydelsefulla verksamhet måste inskränkas. Vad angår det av föreningen begärda tillfälliga tilläggsanslaget å 75,000 kronor får överstyrelsen — under åberopande av vad överstyrelsen anfört i sitt utlåtande den 9 december 1927 angående De blindas förenings utredning rörande möjligheten att nedbringa kostnaderna för föreningens olika verksamhetsgrenar — förorda att ett belopp av 60,000 kronor beviljas för här ifrågasvarande ändamål.

Statskontoret har den 17 oktober 1928 avgivit utlåtande i ämnet samt därvid anfört följande.

Statskontoret har icke funnit anledning till erinran mot att ett extra anslag å 100,000 kronor beviljas de blindas förening jämväl för budgetåret 1929/1930.

Vad åter angår frågan om beviljande av ett ytterligare anslag, varigenom det för föreningen skulle bli möjligt att öka sin materialdepås rörelsekapital, anser statskontoret det ur principiell synpunkt oriktigt, att staten i annan form än såsom lån lämnar bidrag till en enskild förenings rörelsekapital för affärsverksamhet. Ett dylikt kapital bör nämligen återbetalas, så snart förhållandena det medgiva, och i alla händelser därest föreningen skulle upphöra med den verksamhet, för vilket det ökade rörelsekapitalet avses. I sakens natur ligger, att för ett för drivande av affärsverksamhet lämnat låneunderstöd i vanliga fall bör fordras ränta och, såsom statskontoret i utlåtande den 17 oktober 1927 angående ifrågasatt låneunderstöd till södra Sveriges fiskeriförening anfört (statsverkspropositionen 1928 IX H. T. p. 95), hava erfarenheterna från de fall, då räntefria lån utlämnats, icke synts vara sådana, att ett fortsättande på denna väg kunde anses tillrädligt. Med hänsyn emellertid till den allmännyttiga och behjärtansvärda verksamhet, som av De blindas förening utövas genom dess materialdepå, anser sig statskontoret i detta fall kunna tillstyrka, att erforderlig ökning i föreningens rörelsekapital beredes i form av lån; och då påfordrande av ränta å ifrågasvarande lån säkerligen skulle innebära ett icke obetydligt försvärande av nyssnämnda verksamhet, anser sig statskontoret — utan att förbise, att genom räntefrihet bortfaller ett av de moment, som

[280.]

verka för lånets återbetalande snarast möjligt — likväl böra ifrågasätta, att föreningen erhåller lånet räntefritt.

Visserligen bör i allmänhet, såsom statskontoret ock i ovanberörda utlåtande den 17 oktober 1927 anført, i statens intresse fordras säkerhet för utlämnat lån; men det vill synas statskontoret, att karaktären av föreningens verksamhet jämväl skulle motivera ett avsteg från den allmänna regeln i sådant avseende. På grund härav och då någon säkerhet för lånet icke lär kunna av föreningen lämnas, anser statskontoret sig kunna tillstyrka, att säkerhet i detta fall icke påfordras.

Beträffande lånebeloppet torde detsamma böra begränsas till det av skolöverstyrelsen föreslagna, 60,000 kronor samt i riksstaten uppföras under utgifter för kapitalökning, rubriken låneunderstöd att — i enlighet med ett av chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet den 2 januari 1924 gjort uttalande i fråga om låneunderstöd till kemisk-växtbiologiska anstalten i Luleå (statsverkspropositionen 1927: Utgifter för kapitalökning sid. 8, jfr även statsverkspropositionen 1924: Utgifter för kapitalökning sid. 2) — utgå av andra statsinkomster än lånemedel.

Departement-
schefen.

För att möjliggöra för föreningen att fortsätta sin förtjänstfulla verksamhet till förmån för de blinda är statsanslag fortfarande av nöden. Jag tillstyrker därför att för uppehållande av föreningens verksamhet för budgetåret 1929/1930 anslag beviljas med samma belopp som för löpande budgetår, 100,000 kronor. Därvid anser jag mig böra framhålla vikten av att föreningen söker driva sin verksamhet så, att statsanslaget i största möjliga utsträckning kommer de behövande blinda till godo. För anslagets utgående torde samma villkor som hittills böra föreskrivas.

Vad beträffar föreningens framställning om beredande av medel till förstärkande av föreningens rörelsekapital kan jag med hänsyn till rådande förhållanden för närvarande icke tillstyrka att förslag förelägges riksdagen i sådant syfte vare sig i den begränsade omfattning, som av skolöverstyrelsen förordats, eller i den form, statskontoret ifrågasatt, nämligen genom att av statsmedel ställa till föreningens förfogande ett räntefritt lån.

Jag hemställer därför allenast, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt De blindas förening anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* anslag

av kronor 100,000: —

att utgå på de villkor och enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

J. Yrkesundervisningen.**Tekniska läroverk.**

1. **Tekniska läroverk.** Det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk var i riksstaten för vardera av budgetåren 1926/1927 och 1927/1928 uppfört med ett belopp av 483,000 kronor. Anslaget var enligt Kungl. Maj:ts cirkulär den 28 maj 1926 fördelat mellan de särskilda läroanstalterna på följande sätt:

Tekniska gymnasiet i Örebro	kronor 121,225: —
Tekniska läroverket i Malmö	» 112,100: —
Elektrotekniska fackskolan i Västerås	» 39,000: —
Tekniska elementarskolan i Norrköping	» 46,500: —
Tekniska elementarskolan i Borås	» 46,500: —
Tekniska läroverket i Härnösand	» 62,950: —
Tekniska fackskolan för maskinindustri i Eskilstuna . . .	» 36,300: —
Till arvoden åt extra lärare och vikarier samt för oförutsedda behov	» 18,425: —
Summa kronor 483,000: —	

I riksstaten för budgetåret 1928/1929 har ifrågakvarande ordinarie anslag uppförts med ett till 450,000 kronor nedsatt belopp. På sätt framgår av dåvarande departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 4 januari 1928 (åttonde huvudtiteln sid. 554) var berörda anslagsminskning avsedd att utgöra allenast en med hänsyn till förefintliga besparingar å anslaget vidtagen tillfällig nedsättning av detsamma. På grund härav har någon ändring icke skett i den fastställda fördelningen av anslaget, utan genom beslut den 8 juni 1928 har Kungl. Maj:t förklarat, att vad som för budgetåret 1928/1929 utöver det för samma år utgående anslagets belopp å 450,000 kronor erfordrades för täckande av de i cirkuläret den 28 maj 1926 upptagna utgiftsposterna å tillhoppa 483,000 kronor skulle utgå av de å reservationsanslaget till tekniska läroverk uppkomna besparingarna.

I skrivelse den 31 augusti 1928 har skolöverstyrelsen föreslagit, att ifrågakvarande anslag måtte ånyo uppföras med 483,000 kronor. Överstyrelsen har därvid tillika yttrat sig över åtskilliga från tekniska läroverk inkomna framställningar, avseende dels vissa ändringar i vederbörande läroverks ordinarie stater, dels utverkande av vissa anslag på extra stat. Sedermera

[231.]
Tekniska
läroverk.

231.] har skolöverstyrelsen i skrivelse den 6 oktober 1928 avgivit utredning och förslag angående omorganisation av tekniska elementarskolan i Borås.

Jag ämnar i det följande under denna punkt först behandla de frågor, som hava samband med det ordinarie reservationsanslaget, och därefter redogöra för de extra anslagskraven.

Till en början vill jag därvid i förbigående nämna, att skolöverstyrelsen i skrivelsen den 31 augusti 1928 upptagit en fråga, som berör samtliga tekniska läroverk, nämligen angående *lönereglering för viss vaktbetjäning* vid dessa läroverk. Skolöverstyrelsens framställning i denna del har överlämnats till 1928 års lönekommitté och torde icke nu böra föranleda något förslag till riksdagen.

Vidare har skolöverstyrelsen gjort framställning om sådan ändring i staterna för *tekniska gymnasiet i Örebro* och *tekniska läroverket i Malmö*, att en vid den senare läroanstalten vakanssatt lektorstjänst, som för närvarande uppehålls genom vikarie, må överflyttas till gymnasiet i Örebro.

Frågan om inrättande av nya lektorsbefattningar vid sistnämnda läroanstalt har vid flera tillfällen varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning men har hittills icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Styrelsen för tekniska läroverket i Malmö har i yttrande till skolöverstyrelsen bestämt avstyrkt, att antalet lektorstjänster vid läroverket minskades. Vid övervägande av frågan har jag icke funnit tillräckliga skäl förebragta för att för närvarande tillstyrka den ifrågasatta överflyttningen.

Omorganisa-
tion av tek-
niska elemen-
tarskolan i
Borås.

Vad angår frågan rörande *omorganisation av tekniska elementarskolan i Borås*, har skolöverstyrelsen i förutnämnda skrivelse den 6 november 1928 inledningsvis erinrat om sin den 25 augusti 1927 avlätna framställning angående läroanstaltens ombildning till tekniskt gymnasium (jfr den sammanfattande redogörelse för sistnämnda framställning, som återfinnes i 1928 års statsverkspropositions åttonde huvudtitel sid. 558 och följande). Härefter yttrar överstyrelsen:

Kungl. Maj:t fann ej skäl göra framställning i ärendet till 1928 års riksdag. Emellertid väcktes inom riksdagen två likalydande motioner (I: 137 och II: 259), i vilka hemställdes, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning av frågan om inrättandet av en textilteknisk fackavdelning vid det tekniska läroverket i Borås och för riksdagen framlägga därpå grundat förslag. Vid behandlingen av dessa motioner yttrade statsutskottet bland annat, att utskottet i likhet med motionärerna hölle före, att det tekniska läroverket i Borås borde organiseras med särskilt hänsynstagande till textilindustriens behov av ökade utbildningsmöjligheter. Frågan om lämpligaste sättet för ordnande av denna angelägenhet borde därför enligt utskottets mening göras till föremål för skyndsam utredning, därvid jämväl syntes böra tagas under övervägande, i vad mån någon inskränkning i annat avseende inom skolans

verksamhetsområde lämpligen kunde komma till stånd. I anslutning härtill har riksdagen anhållit, det Kungl. Maj:t täcktes vidtaga utredning av frågan om vidtagandet av sådana ändringar i organisationen av tekniska elementarskolan i Borås, att behovet av särskild fackundervisning inom den textiltekniska branschen varder behörigen tillgodosedd, samt för riksdagen förelägga det förslag, vartill sagda utredning kan giva anledning, och Kungl. Maj:t har i cirkulär den 8 juni 1928 anbefallt skolöverstyrelsen att verkställa och till Kungl. Maj:t inkomma med den av riksdagen sålunda begärda utredningen.

Skolöverstyrelsen meddelar vidare, att sedan överstyrelsen anmodat styrelsen för tekniska elementarskolan i Borås att efter läroverkskollegiets hörande snarast möjligt låta verkställa utredning och till överstyrelsen inkomma med förslag i det av riksdagen angivna avseendet, styrelsen i två skrivelser den 21 september 1928 inkommit med ifrågavarande utredning och förslag. Den ena av dessa skrivelser avser inrättandet av en textilteknisk fackavdelning samt indragning av den byggnadstekniska fackavdelningen, under förutsättning att skolans organisation i övrigt bibehålles; den andra skrivelsen avser därutöver sådan förändring i skolans inträdesfordringar m. m., att skolan skulle bliva likställd med tekniskt gymnasium.

Den förstnämnda av skolstyrelsens båda skrivelser, vilken åtföljes av läroverkskollegiets yttrande, är tämligen vidlyftig och det synes mig icke nödvändigt att nu återgiva den i dess helhet, utan jag vill inskränka mig till ett kortare referat. Härvid förbigår jag vad styrelsen anfört rörande behovet i allmänhet av förbättrad textilteknisk utbildning inom landet samt rörande de skäl, som tala för att detta behov tillgodoses genom en omläggning av undervisningen vid tekniska elementarskolan i Borås. Riksdagen har nämligen redan fattat ståndpunkt i denna fråga, då riksdagen, på sätt skolöverstyrelsen erinrat, förklarat sig hålla före, att det tekniska läroverket i Borås bör organiseras med särskilt hänsynstagande till textilindustriens behov av ökade utbildningsmöjligheter. Den av riksdagen begärda utredningen skulle endast avse frågan om lämpligaste sättet för ordnande av denna angelägenhet.

I sistnämnda hänseende har skolstyrelsen i sin nu ifrågavarande skrivelse, i överensstämmelse med däri angivna allmänna riktlinjer, föreslagit, att tekniska elementarskolans i Borås organisation skulle med hänsyn till syftet med de vid 1928 års riksdag i ämnet väckta motionerna förändras på följande sätt:

a. En helt ny fackavdelning, benämnd *textiltekniska fackavdelningen*, inrättas med uppgift att giva unga män, som önska utbilda sig för någon gren av textilteknisk verksamhet, dels den allmänt tekniska bildning, som är av nöden för dem, som hava att utöva teknisk ledarverksamhet inom ett industriellt företag, dels även meddela sådan undervisning i textiltekniska läroämnen, som utgör en god grund för lärjungens fortsatta praktiska utbildning inom någon gren av textilindustriell verksamhet och som kan utgöra en god förberedelse för genomgång av högre specialkurser eller dylikt.

[231.]

b. För att begränsa tekniska elementarskolans organisation efter tillkomsten av den textilt tekniska fackavdelningen indrages den nuvarande byggnadstekniska fackavdelningen.

Såsom ett komplement till den under a. upptagna textilt tekniska fackavdelningen förutsättes inrättandet av en förslagsvis ettårig *högre fackkurs för vävningsindustri och spinningsindustri*. Då denna kurs av vissa angivna skäl ej omedelbart bör organiseras, förklarar styrelsen sig ämna vid en senare tidpunkt, då nödig erfarenhet rörande effekten av berörda textilt tekniska fackavdelning vid tekniska elementarskolan vunnits, framlägga de förslag, vartill anledning då kan föreligga.

Styrelsen övergår därefter till en närmare utredning angående *undervisningens anordning* särskilt i avseende å den textilt tekniska fackavdelningen. Styrelsen befarar, att en så långt utsträckt fackundervisning som läroverkskollegiet beräknat, 26—27 veckotimmar, ej lämnar tillräckligt utrymme för den gemensamma, allmänt tekniska utbildningen. Det angivna timantalet bör i varje fall enligt styrelsens mening betecknas som ett maximum, utöver vilket särundervisningen under inga omständigheter kan utsträckas. För övrigt anser styrelsen, att bestämmelserna i Kungl. Maj:ts kungörelse den 18 maj 1928 (nr 137) § 4 mom. 2 angående viss differentiering av undervisningen i tekniskt gymnasium böra tillämpas även i avseende å här ifrågavarande differentiering.

Beträffande den textilt tekniska fackavdelningen anför styrelsen ytterligare bland annat, att undervisningen bör givas en utpräglat textilt teknisk inriktning i den utsträckning, som kan befinnas möjlig, utan att den allmänt tekniska karaktären av studierna förryckes, samt att den textilt tekniska fackavdelningen bör organiseras med hänsyn till sin uppgift att utgöra underlag för fortsatt facklig utbildning under praktiskt arbete såväl som genom högre specialkurser.

I avseende å *behovet av lärarkrafter* förutsätter styrelsen, att den fackliga textilundervisningen i en framtid kommer att uppehållas dels av en huvudlärare likställd med nuvarande lektorer, dels av speciallärare i löne- och anställningshänseende jämförliga med nuvarande extra lärare. Styrelsen anser, att det ej kan förväntas, att kompetenta aspiranter å den blivande lektorsbefattningen omedelbart kunna erhållas och att man därför bör inrikta sig på en relativt lång tids provisorium, under vilken tid undervisningen uppehålls av extra lärare. Samtidigt böra åtgärder vidtagas för att någon ung högskoletekniker kunde förvärva den erforderliga högre specialkompetensen. Från textilindustriellt håll har för detta ändamål redan anslagits ett avsevärt belopp såsom studiestipendium.

Med hänsyn till den föreslagna indragningen av den byggnadstekniska avdelningen skulle lektoratet i byggnadskonst med ritning kunna utbytas mot en eller flera extralärartjänster. Frågan härom anser styrelsen dock ej behöva bliva aktuell, förr än textillektoratet skall besättas.

Under nu angivna förutsättningar, om alltså byggnadsfackavdelningen utbytes mot en textilfackavdelning med viss differentiering, beräknar styrelsen med stöd av förslagsvis uppgjorda timplaner, att *antalet extra lärartimmar* skulle behöva ökas från nuvarande 60 veckotimmar till 85 under höstterminen och 102 under vårterminen eller i medeltal $93\frac{1}{2}$. Sammanlagda avlöningskostnaden för textilundervisningen beräknas enligt olika alternativ till 10,400 kronor respektive 13,000 kronor, varifrån skulle avgå den minskning i kostnaderna, som uppstår genom byggnadsfackavdelningens

indragning, beräknad till 3,900 och 900 kronor. I förbigående nämnes, att antalet extra lärartimmar i tekniska elementarskolans stat beräknats till endast 50 och att medel för de överskjutande veckotimmarna under en följd av år anvisats av Kungl. Maj:t genom särskilda beslut.

I avseende å *behovet av lokaler och utrustning* framhåller styrelsen, att de nuvarande lokalerna synas vara tillräckliga samt att för den textiltekniska fackavdelningen ej skulle uppstå nämnvärda krav på maskinell utrustning. Ej heller skulle behovet av särskilda apparater och dylikt kräva nämnvärda kostnader, då den befintliga vävskolans instrument och provsamlingar givetvis kunna disponeras. När den ovan berörda högre textiltekniska fackkursen för vävnings- och spinningsindustri i en framtid kommer att upprättas, inträder ett ökat lokalbehov, särskilt i fråga om laboratorier för väveritekniska och spinneritekniska arbeten. Likaså torde behovet av maskinell utrustning vid nämnda tidpunkt göra sig starkt gällande. Beträffande sistnämnda maskinutrustning är det styrelsens fasta övertygelse, att sådan kommer att ställas till skolans förfogande genom industriens försorg.

Till slut gör styrelsen följande *sammanfattning*:

Förestående förslag till ordnandet av den högre textiltekniska utbildningen har utarbetats under intim samverkan mellan representanter för skolan och industrien. Innan förslaget tagit den form, i vilken det nu föreligger, har det passerat åtskilliga utvecklingsstadier. Bland industrirepresentanterna synes den meningen haft många förespråkare, att textilteknikerutbildningen borde ske i en särskild, treårig fackskola, stödd på jämförelsevis omfattande praktik. I en dylik skola komme givetvis den rent fackliga undervisningen till sin rätt, under det att den allmänt tekniska utbildningen måste till viss grad skjutas åt sidan och i varje fall ej motsvara den nivå, för vilken våra tekniska elementarskolor och tekniska gymnasier äro inrättade. Mer och mer har emellertid såsom bärande tanke framstått ett ofrånkomligt krav på en fullgod allmän teknikerutbildning hos den stab av ingenjörer, som komma att vara verksamma inom vår omfattande och starkt differentierade textilindustri. Man har därför enats om, att underlaget för den mera speciella fackutbildningen måste vara en allmänt teknisk läroanstalt motsvarande teknisk elementarskola eller tekniskt gymnasium. Verkställda undersökningar visade, att en sådan kunde givas en utpräglat textilteknisk inriktning och därvid medgiva ett avsevärt mått av textilteknisk fackundervisning, utan att värdet av den allmänt tekniska ingenjörsutbildningen äventyrades. Organisatoriskt kunde denna uppgift bäst lösas genom inrättandet av en textilteknisk fackavdelning vid härvarande tekniska elementarskola.

Den speciella fackutbildningen, som nu mången gång förvärfvas vid utländska högre textilfackskolor, bör överlämnas till en särskild fackkurs, som i framtiden bör komma till stånd, vilken fackkurs i varje fall till en början bör taga sikte på väveri- och spinneri-industriernas behov. Ehuru mången önskat, att även denna del av textilteknikerutbildningen kunnat omedelbart ordnas, enades alla parter om att klokheten bjöd att först avvakta resultatet av det nu föreslagna steget.

Undersökningen har även utvisat, att, därest man så önskar, en minskning av tekniska elementarskolans nuvarande organisation utan större olägenhet låter sig genomföra genom indragande av hittillsvarande byggnadsfackavdelning, som under senare år varit föga besökt. Styrelsen har därför ansett sig böra föreslå denna åtgärd.

[231.]

I överensstämmelse med vad sålunda anförts har styrelsen för tekniska elementarskolan i Borås med överlämnande av föreliggande organisationsförslag med de bilagor, varpå utredningen stöder sig, hemställt, att skolöverstyrelsen måtte för tillgodoseende av motionärernas syften beträffande den högre textilteknikerutbildningen i vårt land, hos Kungl. Maj:t göra framställning därom

att en textilteknisk fackavdelning vid tekniska elementarskolan i Borås omedelbart måtte inrättas;

att den byggnadstekniska fackavdelningen vid samma skola i samband härmed måtte successivt avvecklas; samt

att nödiga medel måtte anvisas till bestridande av de ökade kostnader, som betingas av de förändringar i skolans lärarpersonal, som bliva en följd av omorganisationens genomförande.

I den andra samtidigt ingivna skrivelsen åberopar styrelsen sin förut omnämnda framställning den 12 maj 1927 jämte lärarkollegiets därtill hörande yttrande och framhåller ånyo de olägenheter, som följa därav, att inträdesfordringarna vid de tekniska elementarskolorna i vissa avseenden äro mindre än vid övriga tekniska läroverk. I avseende härå anför styrelsen bland annat följande:

Utan vidare inses att det svagast utbildade elevmaterialet söker sig till den skola, som har de lindrigaste inträdesfordringarna, vilket erfarenheten i rik måtto bekräftat. Styrelsen instämmer därför med kollegiet i dess önskan att inträdesfordringarna måtte höjas framför allt i svenska och matematik. Jämväl är det av betydelse, att den inträdessökande har någon kännedom om fysikens och kemiens grunder samt att han har nödig färdighet i ritning och teckning.

I fråga om fordran på förpraktik har styrelsen i annat sammanhang uttalat sin mening. Styrelsen sympatiserar visserligen med lärarkollegiet, som uttryckt önskan om minst ett års facklig förpraktik. Ehuru styrelsen finner sådan praktik av stort värde, har styrelsen dock funnit övervägande skäl tala för att så lång tids förpraktik ej göres obligatorisk. En förpraktik till omfattningen lika med vad härom stadgats för de tekniska gymnasier eller minst 2 månader, synes dock böra fordras vid härvarande läroverk. Härigenom skulle bland annat de för alla gemensamma övningarna i verkstadsarbete saklöst kunna bortfalla, vilket i själva verket är en förutsättning för att tillräckligt utrymme på timplanen skall kunna beredas den fackliga undervisningen, speciellt inom textiltacket.

Vad slutligen inträdesåldern beträffar, delar styrelsen obetingat kollegiets mening, att den bör höjas från den nu stadgade 14 år. Då kollegiet föreslår 16 år, är det uppenbarligen under förutsättning av ett års praktik. Bortfaller denna praktik eller inskränkes den som ovan föreslagits till 2 månader (= ett sommarlov), torde minimiåldern ej böra bestämmas högre än 15 år, eller den, som gäller vid gymnasier.

Jag övergår nu till att redogöra för *skolöverstyrelsens* utlåtande i ämnet. I fråga om behovet av en mera utvecklad textilteknisk utbildning och sättet för tillgodoseende av detta behov yttrar överstyrelsen:

Vid behandlingen av den föreliggande frågan har skolöverstyrelsen genom sin vederbörande ledamot redan på utredningens förberedande stadium deltagit i överläggningar mellan skolans styrelse och ett flertal utomstående representanter för Boråstraktens förhårslande industrier. Härvid har kunnat konstateras, att det råder en allmän och livlig uppfattning, att någonting effektivt nu måste göras för att bereda möjlighet till en mera utvecklad textilteknisk utbildning inom landet. Och lika allmänt anser man numera, att, även om kravet på en speciellt textilteknisk fackbildning är det mest framträdande, textilteknikerns behov av en grundläggande allmänt teknisk utbildning icke får eftersättas. Man anser, att denna allmänt tekniska utbildning icke gärna får vara mindre än den, som kan vinnas i teknisk elementarskola och att det skulle vara fördelaktigt, om därtill kunde läggas något av det, som därutöver i fråga om främmande språk och annat meddelas i tekniskt gymnasium. Man vill visserligen, att undervisningen redan på detta stadium skall kunna givas en starkt textilteknisk inriktning och även omfatta någon förberedande undervisning i vissa rent textiltekniska ämnen, men man vill icke, att detta skall medföra inskränkning i den hittillsvarande allmänt tekniska undervisningen, som alltjämt bör vara huvudsaken. För den skull vill man, att tekniska elementarskolans inträdesfordringar skola höjas till likhet med vad som gäller för tekniskt gymnasium och att verkstadsarbetet skall utgå ur skolans undervisningsplan för att lämna rum för tekniska laborationer samt ökad undervisning i språk och andra ämnen. Den högre och mera djupgående textiltekniska undervisning, som är behövlig för en stor del av textilindustriens befattningshavare anses böra förläggas till någon särskild påbyggnadskurs, vilken skulle genomgåas först sedan den föregående skolbildningen kompletterats med någon tids praktiskt arbete inom den särskilda industrigren utbildningen skulle avse. Under sådant förhållande anses, att kravet på praktik före inträdet i det allmänt tekniska läroverket, ehuru i och för sig av stor betydelse, icke med nödvändighet behöver sträckas utöver vad som gäller för inträde i tekniskt gymnasium.

Skolöverstyrelsen ansluter sig så mycket hellre till dessa synpunkter, som de väsentligen överensstämmer med vad överstyrelsen förut anfört i skrivelse till Kungl. Maj:t den 25 augusti 1927. Likaså anser skolöverstyrelsen, att, såsom även i nämnda skrivelse framhållits, fullgoda skäl tala för den ifrågavarande textiltekniska undervisningens förläggande till Borås.

I avseende å det understöd från industriellt håll, som kan vara att påräkna för uppehållande av den ifrågasatta speciella textiltekniska undervisningen, anför skolöverstyrelsen:

I betraktande av den ringa elevtillslutningen vid redan upprättade för särskilda industrier avsedda fackskolor såsom tekniska fackskolan för träindustri i Härnösand och numera även de statsunderstödda bergsskolorna i Filipstad och Falun kunde man möjligen ställa sig tveksam beträffande förutsättningarna för att här i Sverige kontinuerligt upprätthålla sådan speciell textilteknisk undervisning, som de ifrågasatta påbyggnadskurserna skulle avse, men att döma efter det intresse och den offervilja, som nu synes råda inom textilindustrien för att just ifrågavarande textiltekniska undervisning skall komma till stånd, torde man kunna förvänta, att textilindustrien alltjämt skall finna sig förpliktad att stödja denna undervisning och, såsom även ställts i utsikt, lämna materiella bidrag till utrustning m. m., så att

[231.] statsverkets kostnader begränsas och undervisningen städse kan bedrivas i enlighet med utvecklingens krav. Borås stad har redan genom stadsfullmäktiges beslut den 10 juni 1920 iklätt sig skyldighet att, sedan tekniska elementarskolan därstädes blivit omorganiserad till ett tekniskt gymnasium och en textil fackskola, under viss förutsättning tillhandahålla skolan erforderliga undervisningslokaler med inredning och möblering samt fri bostad åt rektor eller ersättning härför ävensom, ifall läroanstalten så skulle utvecklas, att skolöverstyrelsen finner anledning förordna lektor att biträda rektor vid ledningen och övervakandet av undervisningen, fri bostad eller ersättning härför åt sådan lektor. Det torde kunna förutsättas, att detta åtagande får gälla även under nu avsedda förhållanden. Den enligt styrelsens meddelande beträffande den högre textiltkniska kursen igångsatta utredningen i avseende å erforderliga byggnader samt andra hithörande frågor torde bringa klarhet i berörda angelägenhet liksom också angående de utfästelser, som från industriellt håll torde böra göras, innan förslaget om påbyggnadskurser eller högre textilfackskola bringas till vidare behandling.

Skolöverstyrelsen framhåller emellertid, att sist berörda fråga icke synes bliva aktuell förr än om några år. Vad det nu gäller, är endast en sådan omläggning av den befintliga tekniska elementarskolan, att denna bättre än för närvarande kommer att motsvara industriens krav i avseende å såväl allmänt teknisk utbildning som en viss textiltknisk förberedelse till grund för den fortsatta utbildningen genom praktisk verksamhet och eventuella specialstudier längre fram.

I likhet med skolans styrelse anser skolöverstyrelsen, att en dylik åtgärd är synnerligen önskvärd och gagnelig, oberoende av huruvida den föreslagna påbyggnadskursen senare kommer till stånd. Då ifrågavarande omläggning enligt nu föreliggande förslag skulle åstadkommas genom att inträdesfordringarna höjas till ungefär vad som gäller för tekniskt gymnasium och även undervisningen skulle i stort sett bli överensstämmande med den, som avses i tekniskt gymnasium, så kan skolöverstyrelsen icke finna någon lämpligare form för den meromnämnda omläggningen än att skolan enligt styrelsens tidigare och nu upprepade framställning ombildas till tekniskt gymnasium. Vid en sådan ombildning skulle visserligen den nuvarande indelningen i fackavdelningar formellt komma att försvinna, men detta synes icke behöva utesluta den åtrådda fackliga inriktningen och undervisningens därav påkallade differentiering. Liknande differentiering har av riksdagen tidigare medgivits beträffande tekniska gymnasiet i Örebro och torde även vara avsedd i Kungl. Maj:ts kungörelse angående inträdesfordringar samt de huvudsakliga grunderna för undervisningen vid tekniska fackskolor och tekniska gymnasier den 18 maj 1928 (nr 137) där i § 4 andra stycket föreskrives följande:

»Då parallellavdelningar förekomma vid tekniskt gymnasium må undervisningen i de olika avdelningarna kunna givas en något olika inriktning. Även i andra fall må, om tillgängliga anslag och övriga förhållanden det medgiva, en viss differentiering av undervisningen för mindre grupper av lärjungar inom tekniskt gymnasium äga rum. Vid sådan differentiering av undervisningen skall dock i varje fall iakttagas, att gymnasiets karaktär av allmänt teknisk läroanstalt icke förryckes.»

Denna bestämmelse synes inrymma all den möjlighet till undervisningens

differentiering, som i föreliggande fall åstundas såväl i textiltekniskt som kemiskt och maskintekniskt eller i andra avseenden. Det fordras endast, att tillgängliga anslag och övriga förhållanden, alltså lokaler m. m. och lärarkrafter det medgiva. Och på samma gång synes kravet på allmänt teknisk utbildning bli uppfyllt, därigenom att gymnasiets karaktär av allmänt teknisk läroanstalt icke får förtryckas. I detta sammanhang må även framhållas, att den textiltekniska undervisningens fördelning mellan gymnasiet och den högre fackkursen icke bör göras sådan, att det skulle bli omöjligt för person, som genomgått något av de övriga tekniska läroverken, t. ex. tekniska gymnasiet i Örebro eller Malmö, att vinna inträde i och med fördel genomgå ifrågakvarande fackkurser.

Beträffande lokaler vitsordar överstyrelsen, att de byggnader den tekniska elementarskolan i Borås nu förfogar över äro fullt tillräckliga och lämpliga även för den undervisning, som efter ombildning till tekniskt gymnasium skulle avses.

I detta sammanhang nämnes, att Borås stad nyligen låtit utvidga och omändra skolans förutvarande verkstadsbyggnad och därigenom berett lämpligt utrymme för ett maskintekniskt laboratorium, vilket nu är i huvudsak färdigt och taget i bruk. Ett kemiskt tekniskt laboratorium finnes redan förut. Likaså finnes i den nuvarande vävskolan rätt betydliga anordningar, som kunna komma till användning vid den förberedande textiltekniska undervisningen i gymnasiet.

I fråga om lärarkrafter yttrar överstyrelsen:

Skolöverstyrelsen ansluter sig till skolstyrelsens uppfattning, att lektorstjänsten i byggnadskonst med ritning helst borde utbytas mot en lektorstjänst i textilteknik men att härmed bör tills vidare kunna anstå och att under tiden undervisningen i de textiltekniska ämnena bör bestridas av extra lärare. Överstyrelsen anser även mycket önskvärt, att en lektorstjänst för undervisning i språkliga ämnen bleve inrättad, men då för närvarande goda extra lärare i dessa ämnen finnas, synes även med denna tjänst kunna anstå tills vidare.

Om man sålunda utgår ifrån att antalet ordinarie lärare blir detsamma efter ombildningen som före densamma, så skulle enligt lärarkollegiets och styrelsens här förut berörda utredning behovet av extra lärare komma att ökas med i medeltal $33\frac{1}{2}$ veckotimmar, ifall nämligen den speciella fackundervisningen utsträcker till den största omfattning, styrelsen anser tillåtlig. Skolöverstyrelsen håller före att nämnda timantal kan något reduceras icke endast därigenom, att fackundervisningen, såsom även styrelsen synes förmoda, måste delvis minskas, utan också därigenom, att olika grupper sannolikt kunna undervisas gemensamt i större utsträckning än de förslagsvis uppgjorda timplanerna angiva. Under alla förhållanden torde en ökning av antalet extra lärartimmar från nuvarande 60 till omkring 90 veckotimmar komma att visa sig fullt tillräcklig. Arvodet till extra lärare torde här som vid tekniska läroverken i övrigt böra beräknas med i medeltal 175 kronor för veckotimme förutom tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg enligt härför gällande bestämmelser.

Vidare anför överstyrelsen:

Bland *övriga utgifter för skolans verksamhet* torde böra beräknas avlöning åt några laboratorievaktmästare. En sådan är mycket behövlig även under

[231.] nuvarande förhållanden. I avseende härå får skolöverstyrelsen erinra om den framställning, som förekommer i överstyrelsens skrivelse den 31 augusti 1928 med förslag till riksdagsäskanden, enligt vilken skolans nuvarande verkmästare B. Sparén skulle för budgetåret 1929/1930 tillerkännas ett arvode av 1,500 kronor för vård och tillsyn av skolans maskinlaboratorium m. m. samt biträde vid laborationerna. Genom denna anordning blir särskild laboratorievaktmästare för närvarande obehövlig, men det nämnda, till Sparén avsedda arvodet torde böra beräknas i skolans stat, intill dess någon annan anordning bliver påkallad.

Den textiltekniska undervisningen torde även komma att medföra någon ökning av de i skolans stat beräknade utgifterna för böcker, undervisningsmateriell m. m. samt materialier och diverse till laborationer. Å andra sidan skulle utgifterna för materialier och diverse till verkstaden komma att upphöra. Då det saknas underlag för bestämmandet av förenämnda merutgifter och de näppeligen kunna överstiga, vad som inbesparas för verkstaden, anser överstyrelsen, att någon ökning av de sammanlagda utgifterna härför icke behöver beräknas utan endast den för verkstaden uppförda posten lämpligen fördelas å de övriga.

I enlighet med vad sålunda anförts föreslår skolöverstyrelsen, att efter omorganisationen skulle beräknas följande

stat för tekniska gymnasiet i Borås:

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa	Anmärkningar
1 rektor (förutom av kommunen bekostad bostad eller ersättning därför)	5,000	2,500	7,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 lektor	3,900	1,900	5,800	
2 lektorer	7,800	3,800	11,600	
1 vaktmästare	900	550	1,450	Efter 3 år kan lönen höjas med 100 kronor, efter 6 år med ytterligare 100 kronor och efter 9 år med ytterligare 100 kronor.
Arvode för biträde vid laborationer m. m.	—	—	1,500	
Arvoden åt extra lärare	—	—	15,750	
Övningar i lantmåteri	—	—	200	
Föredrag om arbetarskydd och hygien	—	—	400	
Bokförings- och skrivbiträde åt rektor	—	—	500	
Skolläkare	—	—	300	
Bibliotekarie	—	—	300	
Böcker, underhåll av samlingar, undervisningsmateriell m. m.	—	—	2,400	
Materialier och diverse till laborationer	—	—	1,800	

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa	Anmärkningar
Trycksaker, annonser, skrivmaterialier m. m.	—	—	1,000	
Uppvärmning, belysning, renhållning m. m., andel i kostnaden	—	—	4,500	
Summa kronor	—	—	55,000	

Ann. 1. Darest bostad med bränsle, eventuellt med bränsle och elektriskt ljus, där sådant anordnats, anvisas åt vaktmastaren, skall av lönen avstås för bostad och bränsle 150 kronor samt för lyse 25 kronor för år. Darest ifrågavarande befattningshavare åtnjuter enbart bostad eller bostad med värme men icke i övrigt erforderligt bränsle, avensom då bostadsförmån är av sådan beskaffenhet, att den icke kan anses hava ovan sagda värde, skall det ankomma på Kungl. Maj:t att efter omständigheterna bestämma det lagre loneavdrag, som för dylik förmån skall äga rum. Förmånen av lyse innebar allenast rätt till en årlig maximiförbrukning av elektrisk ström intill högst 100 kilowatt-timmar; åtnjutes lyse, skall befattningshavaren själv bekosta armatur och lampor. I övrigt skall i fråga om avlöningsförmåner för vaktmastaren bestämmelsen i § 3 av kungörelsen den 1 november 1918 angående avlöningsförbättring från och med år 1919 för vissa vaktmastare och med dem jämförliga befattningshavare (svensk författningssamling 1918 nr 836), sådant namnda författningsrum lyder enligt kungörelse den 9 juli 1920 (nr 584), äga motsvarande tillämpning.

Ann. 2. Läroverkets styrelse äger att beträffande de utgiftstitlar, som icke innefatta avlöning till ordinarie personal, å en post göra minskning och å en annan ökning, endast statens slutsumma icke överskrides.

Denna stat, yttrar överstyrelsen, överstiger den nuvarande med 8,500 kronor, vilket belopp alltså skulle utgöra den kostnadsökning, som den föreslagna omändringen bortsett från dyrtidstillägg m. m. kan beräknas medföra. Utgiften för biträde vid laborationer m. m. skulle emellertid såsom ovan framhållits under alla omständigheter vara nödvändig. Likaså är att märka att, såsom i det föregående omnämnts, särskilda medel anvisats, under senaste år 1,750 kronor, till arvode åt extra lärare utöver det i staten beräknade beloppet, vadan den ifrågavarande kostnadsökningen i verkligheten begränsas till $8,500 - 1,750 = 6,750$ kronor.

Antagligen kommer icke hela det i den nya staten till extra lärare beräknade beloppet att tagas i anspråk under det första verksamhetsåret efter omorganisationens påbörjande, men å andra sidan kommer då en del av utgifterna för verkstaden att fortfara, varjämte uppstå extra utgifter för undervisningsmateriell och dylikt, så att statens slutsumma torde bliva väl behövlig. Skolöverstyrelsen anser därför, att den ovan angivna staten bör beräknas till oförminskat belopp redan för budgetåret 1929/1930.

Skolöverstyrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels medgiva, att tekniska elementarskolan i Borås må, på sätt i det föregående närmare angivits, ombildas till ett tekniskt gymnasium så, att de bestämmelser, som gälla för tekniska gymnasier, skola successivt tillämpas å läroanstalten med början å första klassen läsåret 1929/1930;

dels ock för samma tekniska elementarskola och tekniska gymnasium beräkna för budgetåret 1929/1930 ett belopp av 55,000 kronor att ingå i det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk.

[231.] Den av 1928 års riksdag begärda utredningen av frågan om vidtagandet
Departem- av sådana ändringar i organisationen av tekniska elementarskolan i Borås,
mentschefen. att behovet av särskild fackundervisning inom den textilt tekniska branschen
varder behörigen tillgodosett, har utmynnat i det föreliggande förslaget, att
läroanstalten skulle ombildas till ett tekniskt gymnasium, där undervisningen
skulle erhålla en viss textilt teknisk inriktning men samtidigt hava till upp-
gift att bibringa eleverna en grundläggande allmänt teknisk utbildning av
samma omfattning som i övriga tekniska gymnasier. För högre textilt tek-
nisk fackutbildning skulle eventuellt framdeles inrättas en särskild ettårig
fortsättningskurs, som skulle genomgå först efter någon tids praktik inom
textilbranschen. I samband med läroanstaltens ombildning skulle den nu-
varande byggnadstekniska linjen avvecklas.

Det sålunda framlagda förslaget har av styrelsen för skolan liksom av
skolöverstyrelsen utförligt motiverats. För att erhålla ytterligare material
för frågans bedömande har jag från skolöverstyrelsens yrkesskolavdelning
införskaffat vissa kompletterande upplysningar. Av dessa inhämtas bland
annat, att antalet elever vid läroanstalten, vilket under de senaste 10 åren
varit sjunkande, nu visar tendens att stiga, i det antalet kompetenta inträ-
dessökande vid början av höstterminen 1928 utgjorde 23, vartill komma 2
speciallärjungar. Enligt skolans katalog utgör hela elevantalet nämnda höst-
termin i klass I 29, i klass II 10 och i klass III 12. Den förut anmärkta
tillbakagången anses åtminstone delvis bero på att skolan såsom teknisk
elementarskola kommit på en i vissa avseenden lägre nivå än de tidigare
till tekniska gymnasier ombildade elementarskolorna, vilken olägenhet just
genom den nu föreslagna omorganisationen skulle avhjälpas. Då skolan
samtidigt skulle göras mera lämplig för textilindustriens hittills föga till-
godosedda utbildningsbehov, torde man kunna förvänta, att omorganisatio-
nen även av denna anledning skall verka gynnsamt på elevtillströmningen.

Beträffande undervisningens differentiering inom det ifrågasatta gymnasiet
anses densamma i jämförelse med elementarskolans fackindelning hava den
fördelen, att den medger en smidigare anpassning efter elevernas önske-
mål och behov. Differentieringen kräver icke, att ordinarie lärarkrafter
skola finnas för den speciella undervisningen i varje ifrågakommande fack,
utan det förutsättes, att härför skola anlitas extra lärarkrafter i mån av
behov. Det antal extra lärartimmar, som kan komma ifråga, blir i varje
fall begränsat inom ramen för de anslag, som anvisas.

Efter överbäggande av det föreliggande förslaget har jag funnit mig böra
tillstyrka den begärda omorganisationen, vars genomförande torde innebära
den under nuvarande förhållanden lämpligaste lösningen av frågan, sam-
tidigt som de nödvändigt åtföljande ökade kraven på statsverket skulle
hållas inom tämligen blygsamma gränser. Förslag angående den tekniska
elementarskolans ombildning till tekniskt gymnasium hava visserligen tidigare
varit å bane utan att leda till någon åtgärd. Frågan om en dylik ombild-

ning har emellertid nu kommit i ett helt nytt läge. Genom den verkställda utredningen synes mig nämligen ådagalagt, att en erforderlig och ändamålsenlig omläggning av den nuvarande elementarskolan i syfte att tillgodose textilindustriens behov av ökade utbildningsmöjligheter förutsätter såväl att inträdesfordringarna i avseende å förpraktik och inträdesålder bestämmas ungefär till vad som gäller för tekniskt gymnasium som även att undervisningen i stort sett blir densamma som i tekniskt gymnasium. Vid sådant förhållande torde det icke kunna bestridas, att skolans omläggning lämpligast sker i form av dess omorganisation till tekniskt gymnasium. I likhet med skolöverstyrelsen anser jag, att gällande bestämmelser angående undervisningen vid tekniska gymnasier icke lägga hinder i vägen för den åsyftade textiltäckliga inriktningen av studierna och den därav påkallade differentieringen av undervisningen.

[231.]

Den nu föreslagna omorganisationen har förklarats icke medföra något behov av nya lokaler. Frågan om tillgodoseende av det ökade lokalbehov, som kan bli en följd av ett eventuellt inrättande av en textilteknisk påbyggnadskurs, behöver givetvis icke lösas, förrän förslaget om en sådan kurs tagit fastare form. I varje fall torde såsom villkor för anordnande av en sådan påbyggnad av läroanstalten böra fordras att Borås stad förbinder sig att tillhandahålla därför erforderliga lokaler.

Vad angår tekniska elementarskolans laboratorier har jag inhämtat, att desamma äro behövliga och lämpliga även för tekniska gymnasiet. Undervisningen i det senare skall nämligen enligt gällande undervisningsplaner vara minst lika »teknisk» som i den förra. Detta anses gälla särskilt beträffande de för all industriell verksamhet i hög grad betydelsefulla ämnena maskinlära, mekanik med hållfasthetslära, värmeteknik och elektroteknik. Den kemiska undervisningen blir visserligen, bortsett från eventuell differentiering, något svagare än den, som nu meddelas å elementarskolans kemiska linje, men det kemiska laboratoriet behöves likväl för den kemiundervisning, som skall förekomma i gymnasiet.

Den verkstadsutrustning, som finnes vid tekniska elementarskolan, kommer icke till lika stor användning i gymnasiet som i elementarskolan men blir dock delvis behövlig för de tekniska maskinlaborationerna. Utrustningen har uppgivits vara till stor del föråldrad och vad som möjligen blir överflödigt borde under alla förhållanden snart utgallras.

Den ytterligare utrustning, som kan bli behövlig för den textiltekniska undervisningen i gymnasiet, kräver, enligt vad jag inhämtat, endast obetydlig kostnad och skulle icke påkalla särskilda anslag av statsmedel, enär representanter för textilindustrien lovat bidra därmed liksom också med den dyrbarare maskinuppsättning, som framdeles behöves för den påtänkta högre kursen.

Enligt det föreliggande förslaget skulle antalet ordinarie lärare vid läroanstalten tills vidare bibehållas oförändrat. Jag har från skolöverstyrelsen

- [231.] inhämtat, att det nuvarande lektoratet i byggnadskonst med ritning m. m. visserligen efter byggnadslinjens indragning skulle kunna med fördel utbytas mot ett lektorat i andra ämnen, men då det vissa år saknats elever å nämnda linje, kommer indragningen knappast att förorsaka någon förändring i avseende å byggnadslektorns tjänstgöring. Det har nämligen redan ordnats så, att ifrågavarande lektor övertagit sådan undervisning, som tidigare delvis uppehållits av extra lärare, nämligen i projektionslära, linear- och krokiteckning m. m., i vilka ämnen han äger erforderlig kompetens. Möjligheten att bereda lektorn lämplig tjänstgöring blir icke mindre utan snarare större i gymnasiet än i elementarskolan.

Skolöverstyrelsens beräkning av kostnaderna för omorganisationen innebär, att antalet extra lärartimmar skulle ökas från nuvarande 60 till 90 samt att den nuvarande anslagsposten å 1,000 kronor till materialier och diverse till verkstaden skulle bortfalla men att i stället motsvarande belopp skulle beviljas till höjning med respektive 400 kronor och 600 kronor av de båda anslagsposterna till böcker, underhåll av samlingar, undervisningsmateriell m. m. samt till materialier och diverse till laborationer. Mot dessa beräkningar har jag intet att erinra. I enlighet härmed skulle, då arvodet till extra lärare beräknas till i medeltal 175 kronor för veckotimme, kostnadsökningen bli (30 × 175 =) 5,250 kronor. Härtill skulle enligt överstyrelsens förslag komma ett under alla förhållanden såsom behövt ansett anslag å 1,500 kronor till arvode för biträde vid laborationer m. m. Detta förslag, som grundar sig på en framställning från tekniska elementarskolans styrelse, har närmare motiverats i överstyrelsens förutnämnda skrivelse den 31 augusti 1928. Överstyrelsen framhöll därvid, att överstyrelsen, med hänsyn till de avsevärda medel, som av riksdagen beviljats till utökning av skolans laboratorier, samt den av Borås stad bekostade utvidgningen och förbättringen av skolans verkstadsbyggnad ävensom i betraktande av förhållandena i övrigt skulle anse fullt motiverat, att vid skolan anställdes en laboratorievaktmästare. Då nu skolans verkmästare B. Sparén förklarar sig villig att jämte sin befattning som extra lärare åtaga sig de göromål, som huvudsakligen tillkomme en laboratorievaktmästare och kostnaden därigenom skulle bli lägre, än om en särskild sådan anställdes, funne överstyrelsen denna anordning mycket lämplig. I avgivet utlåtande av den 16 oktober 1928 har statskontoret funnit vad skolöverstyrelsen härutinnan föreslagit icke föranleda någon statskontorets erinran. Även jag delar denna uppfattning och tillstyrker därför skolöverstyrelsens förslag i förevarande avseende.

Då, på sätt överstyrelsen framhållit, i nu gällande stat för tekniska elementarskolan i Borås beräknats medel till extra lärare för endast 50 veckotimmar med 8,750 kronor, medan skolöverstyrelsen i sitt förslag till stat medräknat utöver de 30 veckotimmar, som påkallas av omorganisationen, jämväl de 10 timmar, för vilka särskilda medel under senare år anvisats,

innebär överstyrelsens förslag en ökning av statens slutsumma med ($40 \times 175 =$) $7,000 + 1,500 = 8,500$ kronor, under det att den verkliga kostnadsökningen, såsom jag nyss angivit, inskränker sig till $5,250 + 1,500 = 6,750$ kronor. Överstyrelsen anser, att, ehuru omorganisationen bör genomföras successivt, den beräknade staten bör tillämpas redan från och med budgetåret 1929/1930, enär statens slutsumma torde bliva väl behövlig redan sagda år, även om anslagsposten till extra lärare icke behöver tagas i anspråk i sin helhet. Till frågan om staten för det tillämnade tekniska gymnasiet i Borås för budgetåret 1929/1930 torde jag emellertid få tillfälle att återkomma framdeles, sedan riksdagen fattat beslut i omorganisationsfrågan, och saknar därför anledning att nu närmare ingå på detta spörsmål.

Av vad jag redan anfört framgår, att jag lika med skolöverstyrelsen anser, att omorganisationen bör ske successivt med början höstterminen 1929. Ombildningen skulle alltså vara fullbordad vid ingången av höstterminen 1931.

Till sist vill jag nämna, att den nuvarande vävskolan i Borås icke beröres av tekniska elementarskolans nu föreslagna omorganisation. Vävskolan skall i varje fall bibehållas för tillgodoseende av det lägre befälets och arbetarnas behov av textilteknisk fackbildning i ungefär samma omfattning som nu.

Jag övergår nu till de i början av mitt yttrande under denna punkt omnämnda *extra anslagskraven* beträffande tekniska läroverk.

Vid tekniska läroverket i Örebro har från och med läsåret 1921/1922 varit inrättad en merkantilt-teknisk linje, vars tillkomst möjliggjorts genom anvisande av ett extra anslag till uppehållande av en fjärde parallellavdelning vid läroverket. Anslaget har alltsedan sin tillkomst utgått med 24,000 kronor.

En fjärde parallellavdelning vid tekniska gymnasiet i Örebro.

Efter av vederbörande skolstyrelse gjord ansökning hemställer skolöverstyrelsen nu om fortsatt anslag för ändamålet till enahanda belopp.

Jag tillstyrker, att jämväl för budgetåret 1929/1930 till uppehållande av ifrågavarande parallellavdelning måtte ställas till förfogande ett belopp av 24,000 kronor.

Departementschefen.

För uppehållande av parallellavdelningar vid tekniska fackskolan i Eskilstuna har under en följd av år utgått extra anslag, för budgetåret 1928/1929 med ett belopp av 6,300 kronor. Skolöverstyrelsen hemställer nu på förslag av vederbörande skolstyrelse om motsvarande anslag för budgetåret 1929/1930 med oförändrat belopp.

Parallellavdelningar vid tekniska fackskolan i Eskilstuna.

Jag tillstyrker att för ändamålet anvisas ett belopp av 6,300 kronor.

Departementschefen.

[231.] Det återstår för mig att avgiva förslag angående det belopp, varmed det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk bör uppföras i riksstaten för budgetåret 1929/1930.

Beräkning av
det ordinarie
reservations-
anslaget till
tekniska
läroverk.

Därest mitt förslag rörande omorganisation av tekniska elementarskolan i Borås vinner bifall, kommer den i reservationsanslaget nu ingående posten å 46,500 kronor till denna läroanstalt att utgå och ersättas av en anslagspost å 55,000 kronor, motsvarande slutsumman av den föreslagna staten för tekniska gymnasiet i Borås i fullbordat skick. I sammanhang härmed torde den nu med 18,425 kronor utgående anslagsposten till arvoden åt extra lärare och vikarier samt för oförutsedda behov kunna minskas med anledning därav, att det under senare år särskilt anvisade anslaget å 1,750 kronor till arvoden åt extra lärare vid tekniska elementarskolan i Borås skulle bortfalla. Jag föreslår att minskningen bestämmes till 2,000 kronor. I händelse av bifall härtill och under förutsättning att staterna för samtliga tekniska läroverk med undantag av läroverket i Borås bibehållas oförändrade, skulle reservationsanslaget beräknas på följande sätt:

Tekniska gymnasiet i Örebro	kronor 121,225: —
Tekniska läroverket i Malmö	» 112,100: —
Elektrotekniska fackskolan i Västerås	» 39,000: —
Tekniska elementarskolan i Norrköping	» 46,500: —
Tekniska gymnasiet i Borås	» 55,000: —
Tekniska läroverket i Härnösand	» 62,950: —
Tekniska fackskolan för maskinindustri i Eskilstuna . . .	» 36,300: —
Till arvoden åt extra lärare och vikarier samt för oförutsedda behov	» 16,425: —
Summa kronor 489,500: —	

En annan fråga är, huruvida tillgängliga besparingar å anslaget möjliggöra en nedsättning av det för budgetåret 1929/1930 sålunda beräknade beloppet på enahanda sätt som skett för innevarande budgetår. I detta avseende ber jag få erinra om följande.

Enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning för budgetåret 1927/1928 utgjorde behållningen å det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk vid budgetårets utgång 138,509 kronor 10 öre eller i runt tal 10,100 kronor mindre än vid utgången av budgetåret 1926/1927. Härvid bör avseende fästas jämväl därå, att anslaget jämlikt medgivande av 1927 års riksdag belastats med utgifter till sammanlagt belopp av 45,300 kronor för vissa mera tillfälliga ändamål, till vilka hänsyn icke tagits vid beräkande av anslagets belopp. Av 1928 års riksdag har medgivits, att för tillgodo-seende av vissa extra anslagsbehov för de tekniska läroverken må ur det ordinarie anslaget utgå tillhopa 64,230 kronor. Häri ingå bland annat förut omförmälda anslag å 24,000 kronor och 6,300 kronor till parallellavdelningar vid tekniska gymnasiet i Örebro respektive tekniska fackskolan i Eskilstuna.

Med utgångspunkt från nu lämnade uppgifter kan approximativt beräknas, att, under förutsättning att de sammanlagda utgifterna för de olika läroverken under budgetåret 1928/1929 bliva i stort sett lika stora som under nästföregående budgetår, besparingarna å reservationsanslaget den 30 juni 1929 komma att hava nedgått till i runt tal 74,000 kronor, motsvarande skillnaden mellan nyssberörda belopp av 138,509 kronor 10 öre och 64,230 kronor. Den omständigheten, att anslaget av 1928 års riksdag nedsatts med 33,000 kronor skulle nämligen under den angivna förutsättningen icke medföra någon ytterligare minskning av besparingarna, alldenstund sagda nedsättning motsvarar ungefär det belopp, som under de senaste åren besparats å de ordinarie staterna. Om sålunda reservationerna vid utgången av budgetåret 1928/1929 beräknas uppgå till omkring 74,000 kronor, torde det kunna anses motiverat att för budgetåret 1929/1930 uppföra det ordinarie anslaget oförändrat med 450,000 kronor. Av besparingarna skulle då under samma budgetår utgå vad som utöver anslagets belopp erfordras för täckande av de av mig nyss angivna utgiftsposterna å tillhoppa 489,500 kronor. Däremot anser jag, att då besparingarna icke lämpligen böra i sin helhet förbrukas, desamma icke böra under budgetåret 1929/1930 anlitas för bestridande av de tekniska läroverkens behov av extra anslag. Särskilda sådana anslag torde därför böra äskas såväl till uppehållande av de i det föregående omnämnda parallellavdelningarna i Örebro och Eskilstuna som för de stipendier och resestipendier, om vilka jag ämnar göra framställning under nästföljande två punkter.

Med åberopande av vad jag under förevarande punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att tekniska elementarskolan i Borås må, på sätt av mig i det föregående angivits, ombildas till ett tekniskt gymnasium;

dels i riksstaten för budgetåret 1929/1930 uppföra det *ordinarie* reservationsanslaget till tekniska läroverk med oförändrat belopp avkronor 450,000: — att jämte erforderligt belopp av å samma anslag uppkomna besparingar fördelas mellan de olika läroverken på sätt av mig här förut angivits;

dels till uppehållande av en fjärde parallellavdelning vid tekniska läroverket i Örebro anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* anslag avkronor 24,000: —

dels ock till uppehållande av parallellavdelningar vid tekniska fackskolan i Eskilstuna anvisa för nämnda budgetår ett *extra* anslag avkronor 6,300: —

[232.]

Stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid de tekniska fackskolorna.

2. Stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid de tekniska fackskolorna. Till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid de tekniska fackskolorna anvisade riksdagen för vartdera av budgetåren 1926/1928 ett extra reservationsanslag av 5,000 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva. För budgetåret 1928/1929 medgav riksdagen, att för ändamålet finge utgå ett belopp av likaledes 5,000 kronor från de å det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk uppkomna besparingarna.

Bestämmelser om utgående av dylika stipendier hava meddelats i kungörelse den 28 maj 1926 (nr 153).

I skrivelse den 31 augusti 1928 har nu skolöverstyrelsen hemställt om anvisande för budgetåret 1929/1930 av ett anslag för ändamålet å 5,000 kronor.

Departementschefen.

Till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid de tekniska fackskolorna torde böra även för budgetåret 1929/1930 utverkas ett belopp av 5,000 kronor. Med hänvisning till vad jag under nästföregående punkt anfört beträffande tillgängliga besparingar å reservationsanslaget till tekniska läroverk, föreslår jag, att för ifrågavarande ändamål nu, liksom skedde för budgetåren 1926/1927 och 1927/1928, äskas ett särskilt extra reservationsanslag å nämnda belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid de tekniska fackskolorna för budgetåret 1929/1930 anvisa ett *extra* reservationsanslag av . . . kronor 5,000: — att utgå enligt av Kungl. Maj:t meddelade närmare bestämmelser.

[233.]

Resestipendier åt vissa lärare vid tekniska läroverk.

3. Resestipendier åt vissa lärare vid tekniska läroverk. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisade 1921 års riksdag, liksom för år 1921 ägt rum, till resestipendier åt rektorer och lärare vid de tekniska läroverken och med dem jämförliga statsunderstödda läroanstalter under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva, på extra stat för år 1922 ett reservationsanslag av 4,000 kronor. För förra halvåret 1923 samt för budgetåren 1923/1924 och 1924/1925 blev något anslag för här ifrågavarande ändamål icke uppfört i riksstaten. För vart och ett av budgetåren 1925/1929 har i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag beviljats ett anslag av 1,500 kronor, därvid dock anslagets uppgift begränsats till att avse allenast resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de tekniska läroverken.

Den 22 maj 1925 utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse (nr 304) angående resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de tekniska läroverken.

I sin skrivelse den 31 augusti 1928 angående anslagsbehov för yrkesundervisningen för budgetåret 1929/1930 har nu skolöverstyrelsen hemställt, att anslaget måtte få komma samtliga lärare vid de tekniska läroverken till godo samt med anledning härav höjas till 4,000 kronor.

Enligt vad jag förut denna dag framhållit vid anmälan av framställning om anslag till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de allmänna läroverken, kan jag icke nu tillstyrka anslag, som medgiva ett återupptagande av resestipendierna i hela deras förutvarande omfattning. I avseende å nu förevarande anslag ser jag mig nödsakad att inskränka mig till att hemställa om förslag till riksdagen om beviljande av enahanda belopp som för budgetåret 1928/1929. För detta budgetår utgår anslaget tillfälligtvis av uppkomna besparingar å reservationsanslaget till tekniska läroverk. Under återopande av vad jag i det föregående härom anfört torde nu åter böra till resestipendier äskas ett särskilt extra reservationsanslag.

Departementschefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid de tekniska läroverken och med dem jämförliga statsunderstödda läroanstalter anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* reservationsanslag av kronor 1,500: — att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Handelsläroverk.

4. Handelsgymnasier. Handelsgymnasier: *oföränd-*

rat ordinarie anslag kronor 135,000: —

5. Förhöjt understöd åt handelsgymnasier. Riksdagen har från och med år 1918 uppfört det ordinarie anslaget till handelsgymnasier med 135,000 kronor. Därjämte har på extra stat anvisats medel till förhöjda understöd åt handelsgymnasier. För budgetåret 1928/1929 har för ändamålet beviljats ett extra anslag av 135,000 kronor.

[234.]

Förhöjt understöd åt handels-gymnasier.

I skrivelse den 31 augusti 1928 har skolöverstyrelsen hemställt om förhöjt understöd åt handelsgymnasier för budgetåret 1929/1930 med enahanda belopp, som för närvarande utgår för ändamålet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till beredande av förhöjt understöd åt handelsgymnasierna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Hälsingborg, Örebro och Norrköping, utöver till dem redan anslagna belopp, an-

visa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* anslag
 av kronor 135,000: —
 att utgå under förutsättning att kommun, där handelsunder-
 visningsanstalt åtnjuter statsunderstöd, själv eller genom
 enskilda donatorer såväl tillhandahåller erforderliga lokaler
 för undervisningen som ock årligen lämnar ett kontant bi-
 drag, motsvarande minst en tredjedel av statsunderstödet,
 samt med den fördelning och under de villkor i övrigt, som
 Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma.

[235.]

Resestipen-
 dier åt vissa
 lärare vid
 statsunder-
 stödda han-
 delsgymna-
 sier.

**6. Resestipendier åt vissa lärare vid statsunderstödda handels-
 gymnasier.** Med anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställ-
 ning anvisade 1921 års riksdag ett reservationsanslag å 2,000 kronor till
 resestipendier åt rektorer och lärare vid statsunderstödda handelsgymnasier.
 I överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag har för vart och ett av bud-
 getåren under perioden 1 juli 1925/30 juni 1929 beviljats ett anslag av
 1,000 kronor, men har anslaget uppgift begränsats till att avse allenast
 resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid handelsgymnasierna.

I sin skrivelse angående anslagsbehov för yrkesundervisningen för budget-
 året 1929/1930 har skolöverstyrelsen hemställt, att anslaget måtte höjas
 till 2,000 kronor samt tillgodokomma lärare vid handelsgymnasierna oavsett
 deras undervisningsämnen.

I anslutning till vad jag anfört i det föregående, har jag icke ansett mig
 kunna förorda, att förevarande anslag till resestipendier nu sättes till högre
 belopp än som utgår för innevarande budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till resestipendier åt lärare i främmande levande språk
 vid statsunderstödda handelsgymnasier anvisa för budget-
 året 1929/1930 ett *extra* reservationsanslag

av kronor 1,000: —

att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t
 kan finna gott föreskriva.

Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning.

7. Understöd åt kommunala anstalter för yr- kesundervisning, oförändrat ordinarie för- slagsanslag

..... kronor 925,000: —

8. Understöd åt enskilda anstalter för yrkes- undervisning, oförändrat ordinarie reserva- tionsanslag

..... kronor 675,000: —

9. **Understöd till obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda skolor för husmodersutbildning.** Under åtskilliga år har riksdagen till understöd åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda enskilda skolor för husmodersutbildning beviljat medel å extra stat. För budgetåret 1927/1928 anvisades för ändamålet ett förslagsanslag av 25,000 kronor och utsträcktes anslaget samtidigt att omfatta elever även vid statsunderstödda *kommunala* skolor för husmodersutbildning. För budgetåret 1928/1929 utgör anslaget 30,000 kronor. Bestämmelser angående anslagets användning hava meddelats i kungörelse den 20 maj 1927, nr 178.

Med anledning av inom riksdagen väckta motioner anhöll riksdagen i skrivelse den 1 juni 1928, nr 274, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och under vilka former samt i vilken utsträckning understöd åt behövande elever vid statsunderstödda kommunala anstalter för yrkesundervisning måtte ifrågakomma, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill sagda utredning kunde giva anledning.

Genom remiss den 14 juni 1928 anbefalldes skolöverstyrelsen att verkställa utredning i det av riksdagen sålunda angivna hänseendet.

I skrivelse den 31 augusti 1928 har skolöverstyrelsen avgivit utredning i ämnet samt därvid hemställt *dels* att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra förslagsanslag av 200,000 kronor att i huvudsaklig överensstämmelse med av överstyrelsen angivna grunder och i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t funne gott föreskriva, utgå såsom understöd åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda kommunala och enskilda skolor för yrkesundervisning med heldagsundervisning och sammanhängande kurs av minst fem månaders längd, *dels ock* att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning i syfte att bereda särskilt understöd för att underlätta upprättandet av kurser för arbetslösa, där för dem lämpliga och tillräckliga undervisningsanstalter icke förefunnes.

Sedan yttrande över skolöverstyrelsens framställning infordrats från arbetslöshetskommissionen, har ärendet remitterats till socialstyrelsen, varifrån det ännu icke återkommit. Vid sådant förhållande torde för budgetåret 1929/1930 allenast böra anvisas anslag med oförändrat belopp, 30,000 kronor, till understöd åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda skolor för husmodersutbildning att utgå efter samma grunder som för närvarande gälla.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda skolor för husmodersutbildning anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* förslagsanslag av kronor 30,000: — att utgå enligt nu gällande grunder.

[236.]

Understöd till obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda skolor för husmodersutbildning.

Särskilda anstalter för yrkesundervisning.

[237.]
Tekniska
skolan i
Stockholm.

10. **Tekniska skolan i Stockholm.** I riksstaten är under rubriken: Tekniska skolan i Stockholm uppfört ett ordinarie anslag å 98,575 kronor. För budgetåret 1928/1929 har dessutom till upprätthållande av verksamheten vid nämnda skola anvisats ett extra anslag av 33,000 kronor, under villkor att Stockholms stad för samma tid utöver förut anslagna medel, 7,500 kronor för år, för berörda ändamål bidrage med samma belopp som statsanslaget samt med beräknande att 480 kronor tillsköttes av Sjöstedtska fonden.

I en av skolöverstyrelsen med utlåtande av den 31 augusti 1928 till Kungl. Maj:t överlämnad skrivelse har nu *skolans styrelse* — under erinran att styrelsen i skrivelse den 30 maj 1927 gjort framställning om fastställande av ny lönestat för skolan samt utverkande av anslag till skolan i enlighet med sådan stat — anhållit, att därest sagda framställning icke vunne bifall, anslag till skolan för budgetåret 1929/1930 måtte utverkas med samma belopp, som nu utgå, dock med tillägg av 4,000 kronor till förhöjning av den i nu gällande stat för skolan med 5,000 kronor ingående anslagsposten till uppvärmning.

Skolöverstyrelsen finner den gjorda framställningen mycket befogad, och då av skolstyrelsens motivering framgår, att utgiftsökningen är av bestående natur, anser överstyrelsen lämpligt att den, oberoende av vad en ifrågasatt omorganisation av skolan kan komma att föranleda, tills vidare täckes genom motsvarande ökning i det ordinarie anslaget. Beträffande det extra anslaget tillstyrker överstyrelsen, att detsamma bibehålles vid oförändrat belopp.

Departement-
schefen.

En höjning av den i tekniska skolans stat upptagna anslagsposten till uppvärmning synes vara behöfvig, men det torde dock icke vara omöjligt att ännu någon tid, på sätt hittills skett, genom besparingar å andra utgiftsposter täcka å uppvärmningsanslaget uppkommande brist. På grund härav och då mängden av nya och ökade anslagskrav under åttonde huvudtiteln nödvändiggör en stark återhållsamhet i fråga om sådana anslagsökningar, som icke kunna anses oundgängliga eller eljest särskilt angelägna, ser jag mig förhindrad att för närvarande tillstyrka den ifrågasatta höjningen av uppvärmningsanslaget. Även skolans anslagsbehov i övrigt torde böra beräknas efter oförändrade grunder; jag hänvisar till vad min företrädare i statsrådsämbetet härom yttrade vid anmälan av skolstyrelsens framställning om anslag till skolan för budgetåret 1928/1929 (1928 års åttonde huvudtitel, sid. 576).

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels i riksstaten upptaga det *ordinarie* anslaget till tekniska skolan i Stockholm med oförändrat belopp kronor 98,575: —

dels ock till upprätthållande av verksamheten vid tekniska skolan i Stockholm anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* anslag av kronor 33,000: —

under villkor att Stockholms stad för samma tid utöver förut anslagna medel, 7,500 kronor för år, för berörda ändamål bidrager med samma belopp som statsanslaget samt med beräkning, att 480 kronor tillskjutas av Sjästedtska fonden.

11. **Bergsskolorna i Filipstad och Falun.** Till upprätthållande av verksamheten vid bergsskolorna i Filipstad och Falun har riksdagen alltsedan år 1873 lämnat bidrag, vilka från och med år 1917 utgått med $\frac{3}{5}$ av kostnaderna, under det att övriga kostnader avsetts skola bestridas av järnkontorets medel. Enligt det i propositionen nr 225 till 1922 års riksdag framlagda, av riksdagen godkända förslaget till omorganisation av bergsskolorna, skulle statens årliga bidrag till deras upprätthållande från och med genomförandet vid ingången av läsåret 1923/1924 av omorganisationen utgöra 45,210 kronor, fränsett statens andel i ålderstillägg och dyrtidstillägg. Nämda belopp jämte 1,830 kronor till ålderstillägg åt lärare och vaktmästare anvisades för budgetåret 1928/1929 såsom ett gemensamt extra anslag å 47,040 kronor.

I samband med anmälan av sitt beslut i denna anslagsfråga anhöll 1928 års riksdag, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida och under vilka förutsättningar en sammanslagning av ifrågavarande bergsskolor kunde äga rum, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill nämnda utredning kunde föranleda. Med anledning härav uppdrog *Kungl. Maj:t* genom beslut den 8 juni 1928 åt skolöverstyrelsen att i samråd med bruks-societetens fullmäktige i järnkontoret verkställa och så snart ske kunde till Kungl. Maj:t inkomma med utredning angående eventuell sammanslagning av bergsskolorna i Filipstad och Falun samt i samband därmed stående frågor.

I en av skolöverstyrelsen med utlåtande av den 31 augusti 1928 till Kungl. Maj:t överlämnad skrivelse hava *fullmäktige i järnkontoret* — med förmålan att en utredning rörande bergsskolorna igångsatts av järnkontoret men att det icke med säkerhet kunde beräknas, att denna utredning kunde slutföras inom sådan tid, att en ny organisation kunde komma att tillämpas budgetåret 1929/1930 — hemställt om utverkande av statsanslag för sistnämnda budgetår *dels* till upprätthållande av verksamheten vid skolorna med förutnämnda belopp av 45,210 kronor, *dels* till ålderstillägg åt lärare och vaktmästare med $\frac{3}{5}$ av det beräknade ålderstilläggsbeloppet 3,900 kronor eller med 2,340 kronor, *dels* till dyrtidstillägg åt skolornas befattningshavare, utgående efter de grunder, som komme att bestämmas beträffande befattningshavare i statens tjänst, med $\frac{3}{5}$ av tilläggsbeloppet, *dels ock* till beredande av tillfällig löneförbättring åt vid samma skolor mera fast anställda befattningshavare.

Skolöverstyrelsen har i sitt berörda utlåtande anført, att överstyrelsen, som

[238.]

Bergsskolorna i Filipstad och Falun.

[238.] anmodat fullmäktige i järnkontoret att, så vitt ske kunde, påskynda den igångsatta utredningen rörande en eventuell sammanslagning av de båda skolorna, hoppades att eventuellt kunna fullfölja ärendets behandling inom sådan tid, att det skulle kunna föreläggas 1929 års riksdag. För den händelse detta dock ej skulle bli möjligt, har överstyrelsen uttalat sin anslutning till fullmäktiges förslag, att bidrag till uppehållande av bergsskolornas verksamhet skulle anvisas enligt de grunder, som tillämpats under senaste år. Mot fullmäktiges beräkningar i fråga om det för budgetåret 1929/1930 erforderliga anslagsbeloppet hade överstyrelsen intet att anmärka. Jämväl framställningarna om dyrtidstillägg och om tillfällig löneförbättring tillstyrktes av överstyrelsen.

Sedermera har skolöverstyrelsen med skrivelse av den 10 november 1928 till Kungl. Maj:t överlämnat en den 9 i samma månad från *fullmäktige i järnkontoret* inkommen skrivelse i omorganisationsfrågan.

Sistnämnda skrivelse åtföljdes av, bland annat, ett av särskilda av fullmäktige utsedda kommitterade den 10 oktober 1928 avgivet förslag, benämnt »Diskussionsförslag II». Enligt detta förslag skulle den ena skolan nedläggas och den andra organiseras såsom en metallurgisk och en gruvteknisk skola med dels ettårig lärokurs enligt ett av kommitterade den 18 april 1928 dagtecknat förslag, dels med påbyggnad av denna med en frivillig fortsättningskurs under ytterligare ett år.

Skolans uppgift skulle vara i fråga om den ettåriga lärokursen att bringa en elementär teknisk-metallurgisk eller gruvteknisk utbildning dels åt tekniska biträden, dels åt personer, anställda på försäljnings- eller inköpsavdelningen vid järnverk eller gruva. Fortsättningskursen skulle avse dels ett fördjupande av de teoretiska ämnena — utom kemi, mineralogi och geologi, vilka helt avslutas under första året — dels en utvidgning av en del ämnen av maskinell och konstruktiv art. De båda kurserna tillsammans komme sålunda att tämligen nära motsvara den nuvarande tvååriga kursen vid de båda skolorna.

Skolan skulle bekostas av järnkontoret med årligt bidrag av staten på ungefär enahanda villkor, som gällde från år 1874 tills den nuvarande organisationen genomfördes.

I fullmäktiges skrivelse meddelas emellertid, att fullmäktige beslutat bordlägga ärendet och att något slutligt ställningstagande i den föreliggande frågan icke vore möjligt förr än under första kvartalet 1929. Det syntes därför fullmäktige nödvändigt, att det ekonomiska underlaget för undervisningen vid de båda skolorna ordnades som om desamma skulle fortgå jämväl under läsåret 1929/1930 enligt nu gällande läroplaner, och att således erforderliga anslag utginge från statsverket och järnkontoret enligt samma fördelning och villkor som hittills.

För den händelse en blivande omorganisation skulle komma att stanna vid diskussionsförslag II, har meddelats, att järnkontorets kommitterade ämnade föreslå en framställning om ett årligt statsbidrag av 20,000 kronor, således ej fullt hälften av den till minst 45,000 kronor preliminärt beräk-

nade staten för den blivande skolan. Slutligen har framhållits visst önskemål i fråga om utöandet av statens inspektionsrätt över skolan.

[238.]

Skolöverstyrelsen har i sin skrivelse den 10 november 1928 uttalat sig för att skolan i Filipstad skulle bibehållas och Faluskolan alltså främst komma i fråga till avveckling.

Överstyrelsen anser, att sammanslagningen icke längre bör uppskjutas utan helt genomföras från och med början av läsåret 1929/1930. De elever, som då äro kvar i Faluskolan, torde enligt överstyrelsens mening utan svårighet kunna överflyttas till Filipstad och där beredas den ytterligare undervisning, som för deras avsedda utbildning kan erfordras. Därest denna omflyttning skulle för någon av eleverna medföra påtaglig ökning i studiekostnaderna, bör denna olägenhet kunna avhjälpas genom ekonomisk gottgörelse till skäligt belopp, vilket givetvis icke kan stiga till sådan höjd, att det avsevärt förringar den genom sammanslagningen för statsverket och järnkontoret möjliga besparingen.

Den av kommitterade beräknade kostnaden för skolans upprätthållande 46,475 kronor för år anser skolöverstyrelsen skälig, och det statsbidrag å 20,000 kronor kommitterade säger sig ämnas föreslå skulle skolöverstyrelsen för sin del vilja tillstyrka.

Sannolikt uppstå, yttrar överstyrelsen vidare, en del ytterligare kostnader vid Faluskolans avveckling, möjligen för pension eller annan ersättning till vissa lärare m. m. Någon utredning i berörda avseende har skolöverstyrelsen icke nu kunnat åstadkomma, men i den mån dylika kostnader framdeles prövas skäliga, synes statsverket böra bidra till deras täckande efter samma grunder, som för närvarande tillämpas vid beräkning av statsbidraget till bergsskolorna.

Skolöverstyrelsen föreslår, att det i dess skrivelse den 31 augusti 1928 till 47,550 kronor beräknade statsbidraget till upprätthållande av bergsskolorna i Filipstad och Falun för budgetåret 1929/1930 begränsas till 20,000 kronor att avse endast bergsskolan i Filipstad. Frågan om de särskilda kostnader, som kunna uppstå vid Faluskolans avveckling, särskilt i avseende å därvarande ordinarie personal, skulle enligt överstyrelsens förslag få bero på senare framställning efter den närmare utredning, som härför erfordras.

Fullmäktige i järnkontoret, som genom remiss erhållit tillfälle att yttra sig i ärendet, hava i en den 7 december 1928 dagtecknad skrivelse anført bland annat följande:

Den redan verkställda utredningen ådagalägger visserligen, att ett behov av båda skolornas bibehållande icke förefinnes, men innan fullmäktige kunna besluta, vilkendera skolan lämpligen bör bibehållas, måste en mera ingående ekonomisk utredning göras, och järnkontorets kommitterade hava beräknat, att en sådan utredning bör kunna vara utförd till den 1 mars 1929. Fullmäktige måste därför anmäla, att fullmäktige först efter sistnämnda utrednings slutförande äro i tillfälle att avgöra, vilkendera skolan järnkontoret önskar bibehålla.

Under nu angivna förhållanden är det uppenbart, att ett genomförande av omorganisationen från och med budgetåret 1929/1930, såsom skolöverstyrelsen föreslagit, förefaller något brådstörtat och bryskt såväl mot det

[238.] samhälle, vars skola drabbas av indragningen som ock mot de vid skolan anställda. Fullmäktige vilja dock icke motsätta sig förslaget utan skola, i vad på järnkontoret beror, söka verka för planens realiserande.

Järnkontorets kommitterades förslag, att den skola, som skulle bliva föremål för indragning, skulle fortsätta sin verksamhet under läsåret 1929/1930, varvid dock icke några elever skulle intagas i den första årskursen, hade icke minst dikterats av hänsyn till de vid skolan anställda, som under alla förhållanden torde bliva lidande, ty de pensioner eller ersättningar i annan form, vilka, såsom skolöverstyrelsen beräknat, komma att dem tillerkännas, kunna säkerligen icke motsvara den trygga ekonomiska ställning, de ansett sig innehava.

Den korta tid, som stått till förfogande, har givetvis icke medgivit utarbetande av något förslag rörande dessa ersättningar, men fullmäktige beräkna att bliva i tillfälle att samtidigt med den ovannämnda ekonomiska utredningen även kunna framlägga förslag i förevarande fråga, i förhoppning om att Kungl. Maj:t i likhet med skolöverstyrelsen måtte finna skäligt, att statsverket bidrager till täckande av dessa kostnader efter samma grunder, som för närvarande tillämpas vid beräkning av statsbidraget till bergsskolorna. Vid ersättningsfrågans utredning, vilken torde förutsätta underhandlingar med de anställda, som därav beröras, komma fullmäktige givetvis att söka samarbete med skolöverstyrelsen.

I ärendet har vidare inkommit en skrift från eleverna i första klassen vid bergsskolan i Falun, vilka, med inläggande av en gensaga mot det brådstörtade sätt, varpå indragningen av sagda skola enligt överstyrelsens förslag skulle äga rum, anhållit, att skolan måtte bibehållas under läsåret 1929/1930, så att de kunde avsluta sin kurs vid den skola, där de börjat densamma.

Departement-
schefen.

Av vad i ärendet förekommit finner jag det uppenbart, att den ena av de båda bergsskolorna bör nedläggas och den avsedda undervisningsverksamheten alltså koncentreras till den kvarvarande. Skolöverstyrelsen har föreslagit, att skolan i Falun skulle nedläggas och att omorganisationen skulle verkställas redan från och med läsåret 1929/1930. Fullmäktige i järnkontoret hava emellertid meddelat, att de icke ännu tagit ställning till frågan, vilkendera skolan järnkontoret önskar bibehålla, och något avgörande i denna fråga torde icke vara att emotse förrän tidigast under loppet av mars 1929. Då det med hänsyn till frågans omfattning och vikt icke lär vara möjligt eller lämpligt att söka framdriva ett definitivt avgörande, innan erforderliga utredningar hunnit verkställas och frågan kan på en gång i hela dess vidd föreläggas riksdagen, torde någon framställning i ämnet icke kunna inom den fastställda propositionstiden avlätas till 1929 års riksdag. Jag ser mig därför föranlåten att tillstyrka, att den nuvarande organisationen bibehålles även under budgetåret 1929/1930 och att anslag för detta år nu äskas efter hittills tillämpade grunder. Härför tala även andra skäl. Det torde nämligen icke kunna bestridas, att ett omedelbart genomförande av skolöverstyrelsens senaste förslag skulle innebära ett alltför brådstörtat tillvägagående mot dem, som därav skulle drabbas, i främsta rummet lärare och elever vid skolan i Falun.

Det för budgetåret 1929/1930 under förutsättning av oförändrad organisation erforderliga extra anslaget har beräknats till (45,210 + 2,340 =) 47,550 kronor, vilket innebär en ökning av 510 kronor i förhållande till anslaget för nu löpande budgetår. Ökningen betingas av att kostnaderna för ålders-tillägg ökats med 850 kronor, varav staten skulle bidra med $\frac{3}{5}$. Mot dessa beräkningar har jag intet att invända. Vad åter beträffar fullmäktiges framställning om beredande av tillfällig löneförbättring åt befattningshavare vid bergsskolorna, vill jag erinra, att en av Kungl. Maj:t till 1928 års riksdag i ämnet avlåten proposition blev av riksdagen avslagen under hänvisning till att frågan rörande dessa läroanstalter torde komma att bringas under närmare utredning (se riksdagens skrivelse nr 300). Med hänsyn härtill och då ifrågavarande utredning icke ännu är avslutad, torde den nu föreliggande framställningen ej böra föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Till frågan om dyrtidstillägg återkommer jag i det följande (punkten 240).

Jag hemställer alltså i nu förevarande sammanhang, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag med $\frac{3}{5}$ av kostnaderna för uppehållande under tiden 1 juli 1929—30 juni 1930 av verksamheten vid bergsskolorna i Filipstad och Falun, anordnade på sätt i yttrande till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 14 mars 1922 närmare angivits, för budgetåret 1929/1930 anvisa ett *extra* anslag av kronor 47,550:—

att utgå under villkor att järnkontoret ansvarar för den del av kostnaderna för skolornas uppehållande i den uti nämnda yttrande angivna omfattning, som ej täckes genom anslag av statsmedel, samt med rätt för Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter i fråga om nämnda anslag, som av Kungl. Maj:t prövas erforderliga.

12. Vävskolan i Borås. I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning anvisade 1928 års riksdag till uppehållande av verksamheten vid vävskolan i Borås för budgetåret 1928/1929 ett extra anslag av 10,325 kronor att utgå efter följande grunder, nämligen:

dels med 6,200 kronor såsom bidrag till upprätthållande av vävskolan i Borås, under villkor att från Älvsborgs läns landsting eller eljest tillskötas ett belopp, motsvarande minst hälften av berörda statsanslag,

dels med 2,000 kronor såsom bidrag till avlönande av en andre lärare vid samma skola, under villkor att enahanda belopp bleve för ändamålet från nämnda landsting eller eljest tillskjutet,

dels med 475 kronor såsom bidrag till avlönande av två extra lärare vid vävskolan, en i matematik, fysik och mekanik samt en i fackritning, under villkor att enahanda belopp för ändamålet från nämnda landsting eller eljest tillskötas,

dels ock med 1,250 kronor såsom bidrag till personlig löneförbättring för föreståndaren och förste läraren vid skolan Arthur Krebs och med 400 kro-

[239.]
Vävskolan
i Borås.

[239.] nor såsom bidrag till sådan löneförbättring för biträdande lärarinnan därstädes Hilma Stenwall, under villkor att dessa löneförbättringar motsvarande belopp bleve för ändamålet från omförmälda läns landsting eller eljest tillskjutna samt, beträffande löneförbättringen för Krebs, därjämte, att hans avlöningsförmåner för budgetåret ej sattes till lägre belopp än 5,750 kronor för år räknat.

Hos skolöverstyrelsen har nu *styrelsen för vävskolan* gjort framställning om statsanslag å 12,575 kronor till skolan för budgetåret 1929/1930. Den begärda anslagsökningen, 2,250 kronor, motsvarar hälften av det belopp, 4,500 kronor, varmed enligt ett av styrelsen uppgjort förslag till utgifts- och inkomststat skolans utgifter under budgetåret 1929/1930 beräknats komma att överstiga utgifterna under det nu löpande budgetåret. Ökningen av de beräknade utgifterna grundar sig på att dels avlöningen till andre läraren upptagits med ett från 4,000 kronor till 4,500 kronor förhöjt belopp, dels ock i statförslaget upptagits en post å 4,000 kronor till anställande av ytterligare lärarkrafter.

I avseende å löneförhöjningen åt andre läraren Berntson framhåller styrelsen, att denne anställdes år 1913 och därefter med goda vitsord tjänstgjort i oavbruten följd. Hans lön har utgått med följande belopp:

från och med år 1914 till och med år 1918	kronor 3,000	för år.
» » » » 1919 » » » » 1923	» 3,500	» »
» » » » 1924 » » » » 1928	» 4,000	» »

Lönebeloppet har till hälften bestritts av statsmedel och resten har tillskjutits av Älvsborgs läns landsting. I överensstämmelse härmed borde även nu ifrågavarande lönетillägg delas så, att staten och landstinget bidraga med vardera 250 kronor.

I avseende å behovet av extra lärarkrafter åberopar styrelsen en sammanställning, som utvisar den nuvarande omfattningen av lärarnas tjänstgöring. Av denna sammanställning framgår, att föreståndaren och förste läraren har 33 veckotimmar under höstterminen och 31 under vårterminen, andre läraren 36 respektive 37 veckotimmar och lärarinnan i handvävning 38, varjämte 8 veckotimmar bestridas av extra lärare. Styrelsen anser, att föreståndarens undervisning bör begränsas till 20 eller högst 24 veckotimmar och andre lärarens till 30 veckotimmar. För att så skall kunna ske fordras extra lärare för omkring 20 veckotimmar utöver hittillsvarande 8, och styrelsen beräknar, att till arvoden åt dessa extra lärare skulle fordras en ökning i anslaget med 4,000 kronor, förutom dyrtidstillägg enligt hittills gällande grunder.

Skolöverstyrelsen har med skrivelse den 31 augusti 1928 till Kungl. Maj:t överlämnat handlingarna i ärendet och därvid anfört bland annat:

Överstyrelsen, som vid upprepade inspektioner iakttagit undervisningen och skolans verksamhet i övrigt, anser sig kunna vitsorda, att denna befinner sig i en glädjande utveckling. Elevantalet, som läsåret 1918—1919 var endast 23, har gradvis ökats så, att det vårterminen 1928 uppgick till 58, och även undervisningens omfattning har vidgats. Med hänsyn härtill anser överstyrelsen i likhet med skolans styrelse, att åtgärder till förbättring av

lärarnas ställning äro väl behöfvliga. Sålunda finner sig överstyrelsen böra helt tillstyrka det föreslagna lönstillägget åt andre läraren Berntson. Likaså vill överstyrelsen tillstyrka en höjning av anslaget till extra lärare, men anser dock, att arvoden till extra lärare böra beräknas efter i medeltal högst 175 kronor för veckotimme, i vilket fall kostnadsökningen kan beräknas till omkring 3,500 kronor och den totala kostnaden för extra lärare med inalles omkring 28 veckotimmar kunna begränsas till i runt tal 4,500 kronor.

I likhet med skolans styrelse anser överstyrelsen, att ifrågavarande kostnadsökningar böra endast till hälften bäras av statsverket, och statens bidrag alltså beviljas under villkor, att enahanda belopp bliver för ändamålet tillskjutet av landstinget.

Statskontoret har i utlåtande den 26 november 1928 på anförda skäl tillstyrkt, att statsanslaget till vävskolan, såsom skolöverstyrelsen föreslagit, höjes till 12,350 kronor.

I anslutning till vad skolöverstyrelsen anført tillstyrker jag, att statens bidrag till avlönande av andre läraren vid vävskolan höjes från 2,000 kronor till 2,250 kronor och att i stället för den nuvarande anslagsposten å 475 kronor såsom bidrag till avlönande av två extra lärare vid skolan måtte utverkas ett bidrag av 2,250 kronor till arvoden åt extra lärare därstädes. Tillskott, motsvarande de sålunda föreslagna beloppen, böra, såsom antytts, lämnas av Älvsborgs läns landsting. Då någon ändring i de övriga nu utgående anslagsposterna icke blivit ifrågasatt, torde det sammanlagda anslaget för budgetåret 1929/1930 böra bestämmas till $(10,325 + 250 + 1,775 =)$ 12,350 kronor.

Departementschefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till uppehållande av verksamheten vid vävskolan i Borås anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* anslag av kronor 12,350: — att utgå med de belopp, till de ändamål och under de villkor, som i det föregående angivits.

13. Dyrtdistillägg åt befattningshavare vid vissa statsunderstödda anstalter för yrkesundervisning. För budgetåret 1928/1929 har riksdagen för beredande av dyrtdistillägg åt befattningshavarna vid tekniska skolan i Stockholm, bergsskolorna i Filipstad och Falun samt vävskolan i Borås anvisat ett belopp av 40,000 kronor att utgå efter de grunder, som kunde komma att gälla för dyrtdistillägg under nämnda budgetår åt befattningshavare i statens icke nyreglerade verk, dock med iakttagande att dyrtdistillägg skulle beräknas ej blott å de avlöningsförmåner, som vore för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även å den förhöjning av avlöningen, som i form av provisorisk lönereglering eller tillfällig löneförbättring kunde tillkomma dem genom bidrag av stat, landsting, kommun eller från enskild donation, samt under villkor, vad anginge befattnings-

[240.]

Dyrtdistillägg åt befattningshavare vid vissa statsunderstödda anstalter för yrkesundervisning.

[240.] havare vid tekniska skolan i Stockholm samt vävskolan i Borås, att halva kostnaden för dyrtidstillägg bestredes av vederbörande kommun eller landsting, och, vad anginge bergsskolorna i Filipstad och Falun, att $\frac{2}{5}$ av kostnaden för dyrtidstillägg bestredes av järnkontolet. Tillika bemyndigade riksdagen Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som kunde finnas erforderliga för tillämpning av de utav riksdagen fastställda grunderna för dyrtidstilläggens utgående.

Skolöverstyrelsen har nu gjort framställning om beredande av dyrtidstillägg åt befattningshavare vid ifrågavarande läroanstalter under budgetåret 1929/1930.

Departementschefen.

Fortsatt dyrtidstillägg torde böra utgå till dessa skolors personal och särskilt anslag följaktligen för ändamålet äskas hos riksdagen även för budgetåret 1929/1930. Dyrtidstillägget bör, i anslutning till tidigare beslut, utgå efter de grunder, som beträffande sistnämnda budgetår komma att gälla för dyrtidstillägg i allmänhet åt befattningshavare vid statens icke nyreglerade verk. Vad angår de avlöningsförmåner, å vilka dyrtidstillägget skall beräknas, samt vederbörande kommuners eller andra korporationers bidragskyldighet torde få tillämpas samma bestämmelser, som nu gälla. För ändamålet erfordras enligt inom finansdepartementet verkställda beräkningar ett belopp av 40,000 kronor.

I anslutning i övrigt till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag anført i fråga om dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels för beredande av dyrtidstillägg åt befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm, bergsskolorna i Filipstad och Falun samt vävskolan i Borås anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* förslagsanslag av . . . kronor 40,000:—

dels föreskriva, att nämnda dyrtidstillägg skall utgå efter de grunder, som må komma att gälla för dyrtidstillägg under budgetåret 1929/1930 åt befattningshavare i statens icke nyreglerade verk;

dock med iakttagande att dyrtidstillägg skall beräknas, ej blott å de avlöningsförmåner, som äro för vederbörande befattningshavare å stat uppförda, utan även å den förhöjning av avlöningen, som i form av provisorisk lönereglering eller tillfällig löneförbättring må tillkomma dem genom bidrag av stat, landsting, kommun eller från enskild donation; samt

under villkor, vad angår befattningshavare vid tekniska skolan i Stockholm och vävskolan i Borås, att halva kostnaden för dyrtidstillägg bestredes av vederbörande kommun eller landsting, samt, vad angår bergsskolorna i Filipstad

och Falun, att $\frac{2}{5}$ av kostnaden för dyrtidstillägg bestridas av järnkontoret;

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som må befinnas erforderliga för tillämpning av de utav riksdagen fastställda grunderna för dyrtidstilläggens utgående.

Atgärder för utbildande av lärare för yrkesundervisningen.

14. **Åtgärder för utbildning av lärare för yrkesundervisningen**
m. m. År 1920 beviljade riksdagen första gången anslag till en yrkespedagogisk centralanstalt. Anslaget uppfördes på extra stat i riksstaten för år 1921 med ett belopp av 80,000 kronor. Anslag för ändamålet har sedermera varje år utgått och utgör för innevarande år 60,000 kronor, betecknat såsom extra reservationsanslag. Genom beslut den 8 juni 1928 ställde Kungl. Maj:t till skolöverstyrelsens förfogande för därmed avsett ändamål det av riksdagen för budgetåret 1928/1929 anvisade anslaget att användas sålunda:

[241.]

Atgärder för
 utbildning av
 lärare för
 yrkesunder-
 visningen
 m. m.

till avlöningsförmåner åt en föreståndare, för- utom dyrtidstillägg och tillfällig löneför- bättring	kronor 10,000: —
skolande av sistnämnda belopp 5,000 kronor anses utgöra lön, 2,500 kronor tjänstgörings- penningar och 2,500 kronor hyresbidrag;	
» städning	» 450: —
» skrivbiträde, expenser, trycksaker, annonser	» 7,000: —
» anordnande av lärarkurser	20,000: —
» understöd åt deltagare	16,000: —
» reseersättning åt deltagare	3,000: —
» åstadkommande av undervisningsmedel och inköp av sam- lingar	3,550: —
	Summa kronor 60,000: —

ägande dock skolöverstyrelsen att beträffande de utgiftstitlar i berörda kostnadsberäkning, vilka icke innefatta avlöning till föreståndaren, å en post göra minskning och å en annan ökning, endast slutsumman, 60,000 kronor, icke överskredes.

Vidare medgav Kungl. Maj:t, att skolöverstyrelsen finge av ovanberörda medel, i den mån desamma därtill lämnade tillgång, till deltagare i de vid centralanstalten under tiden den 1 juli 1928—den 30 juni 1929 anordnade kurser, som avsåge utbildning av lärare vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning, utbetala ersättning för resa från deltagarnas hemort till kursorten oeh åter med belopp, motsvarande biljettkostnader för resa i tredje klass å järnväg eller på andra plats å ångbåt, inbegripet tilläggsavgift för resa med snälltåg, i den mån sådan erlagts.

Emellertid hade vid 1928 års riksdag väckts motion, vari hemställts bland annat att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag om anslag till en

[241.] yrkespedagogisk centralanstalt, måtte för budgetåret 1928/1929 bevilja ett extra reservationsanslag av 28,250 kronor att ställas till skolöverstyrelsens förfogande för anordnande genom dess yrkesavdelnings försorg av nödvändiga utbildningskurser för lärare vid lärlings- och yrkesskolor eller andra med dem jämförliga undervisningsanstalter samt för avveckling under budgetåret av den affärsverksamhet med kompendier, papper och undervisningsmaterieell, som av nämnda anstalt dittills bedrivits, ävensom att riksdagen måtte bevilja ett tillfälligt anslag av högst 2,000 kronor att utbetalas till föreståndaren för yrkespedagogiska centralanstalten fil. d:r W. Hallström såsom särskild ersättning för med flyttningen förenade utgifter och kostnader för den händelse han, efter ett bifall till motionärens hemställan om anstaltens nedläggande, med höstterminen 1928 återginge i tjänst såsom lektor vid tekniska gymnasiet i Örebro.

I den skrivelse, nr 167, vari *riksdagen* anmälde sitt beslut om anslag till en yrkespedagogisk centralanstalt för budgetåret 1928/1929, anförde riksdagen i anledning av ovan omförmälda i motionen gjorda hemställan följande:

Då genom beslut av 1918 års riksdag de praktiska ungdomsskolorna inrättades och genom beslut under detta och de närmast följande åren grunden lades till den nuvarande yrkesundervisningens organisation, utgick man från, att det administrativa ledandet och övervakandet av de sålunda uppkomna nya skolformerna tarvade särskilda anordningar, främst i form av en utvidgning av skolöverstyrelsen, inom vilket ämbetsverk då inrättades en särskild yrkesskolavdelning med tre ordinarie undervisningsråd. I anslutning till denna uppfattning och såsom en med yrkesskolavdelningen i viss mån sidoordnad institution, avsedd att stödja och supplera den verksamhet, nämnda avdelning hade att fullfölja, inrättades sedermera år 1921 den yrkespedagogiska centralanstalten. De år, som förflutit sedan dessa administrativa organisationsformer kommit till stånd, hava emellertid givit vid handen, att man, såvitt riksdagen kunnat finna, från början räknat med en allt för omfattande organisation, vilken, efter vad erfarenheten visat, icke motsvarats av utvecklingen på ifrågavarande område.

Det pågående besparingsarbetet inom den statliga förvaltningen har riksdagen veterligt ännu icke kommit att beröra skolöverstyrelsen eller dess verksamhetsområden, och det kunde måhända från denna synpunkt vara lämpligt att låta med åtgärder för indragning eller begränsning av de administrativa organen för yrkesundervisningens ledning anstå, till dess dessa nås av nämnda besparingsutredningar. Emellertid har riksdagen funnit sådana omständigheter föreligga, att ett uttalande från riksdagens sida redan nu icke kan anses opåkallat.

Vid den granskning, som riksdagen ägnat det av skolöverstyrelsen i ämnet avgivna utlåtandet, har riksdagen särskilt haft uppmärksamheten riktad på de av överstyrelsen åberopade bilagorna och i främsta rummet den för yrkespedagogiska centralanstaltens senaste verksamhetsår avgivna redogörelsen. Av denna redogörelse, liksom av vad i övrigt i denna fråga framkommit, har riksdagen erhållit den uppfattningen, att ifrågavarande anstalt synes kunna indragas och de funktioner, som nu utövas av densamma, övertagas av skolöverstyrelsens yrkesskolavdelning. Det är givetvis av vikt att tillse,

att en dylik omorganisation icke kommer att lända till men för själva den undervisningsgren, det här gäller, vilken enligt riksdagens mening är för-tjänt att på allt sätt stödjas och befrämjas av det allmänna, men riksdagen har vid övervägande av denna omständighet icke kunnat finna, att ett in-byggande av yrkespedagogiska centralanstalten i överstyrelsens yrkesskolav-delning kan vara ägnat att giva grund för några farhågor i nämnda hän-seende; likaledes har riksdagen ansett, att ett övertagande från skolöversty-relsens sida av yrkespedagogiska centralanstaltens funktioner och uppgifter kan låta sig göra utan att någon utökning av överstyrelsens yrkesskolavdel-ning därigenom behöver komma till stånd. Det torde ävenledes böra i detta sammanhang framhållas, att om en omfattande och större organisationsform var av nöden, när det gällde att utöva ledning och övervakande på ett verksamhetsområde, dit det statliga ingripandet då endast i ringa utsträck-ning nått, en dylik organisationsform numera utan olägenhet torde kunna vidkännas minskningar, då det initiativtagande arbetet till stor del redan är fullgjort och man har att med ledning av de utav erfarenheten givna rikt-linjerna i lugnare tempo fullfölja utvecklingsarbetet. Tillika vill riksdagen hava framhållit, att riksdagen, i den uppfattning riksdagen sålunda gjort gällande, ingalunda velat inlägga någon som helst kritik eller något under-kännande av det arbete, som genom yrkespedagogiska centralanstalten hit-tills utövats.

Vid övervägande av frågan, från vilken tidpunkt verksamheten vid yrkes-pedagogiska centralanstalten lämpligen bör upphöra och anstaltens uppgifter övertagas av yrkesskolavdelningen inom skolöverstyrelsen, har riksdagen funnit, att, med hänsyn till redan planerade klasser och anordningar, och i betraktande av nödvändigheten av en viss övergångstid för träffande av en del av den ändrade organisationen betingade åtgärder, den nya organisa-tionen bör kunna träda i verksamhet senast med ingången av budgetåret 1929/1930. Från och med detta budgetår, då alltså den nya anordningen bör kunna vara genomförd, torde något anslag till yrkespedagogiska cen-tralanstalten ej vidare böra ifrågakomma.

På grund av vad riksdagen sålunda anförut anbefallde *Kungl. Maj:t* genom beslut den 8 juni 1928 skolöverstyrelsen att verkställa utredning angående indragning med utgången av budgetåret 1928/1929 av yrkespedagogiska cen-tralanstalten ävensom överflyttande från och med budgetåret 1929/1930 å överstyrelsens yrkesskolavdelning av de funktioner, som hittills utövats av nämnda anstalt; och skulle härvid uppmärksammas vad riksdagen anförut därom att ett övertagande från överstyrelsens sida av yrkespedagogiska cen-tralanstaltens funktioner och uppgifter kunde låta sig göra utan att någon utökning av överstyrelsens yrkesskolavdelning behövde komma till stånd.

I skrivelse den 31 augusti 1928 har *skolöverstyrelsen*, med anledning av *Kungl. Maj:ts* sistnämnda beslut, gjort framställning i ämnet, utmynnande i en hemställan om förslag till riksdagen att *dels* för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra reservationsanslag å 51,000 kronor till lärarkurser för lärare vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning samt vid tek-niska läroverk och handelsgymnasier ävensom till åstadkommande av under-visningsmedel vid nämnda anstalter, att användas i huvudsaklig överens-stämmelse med av överstyrelsen avgivna beräkningar och enligt de närmare

- [241.] bestämmelser, Kungl. Maj:t funne gott föreskriva, *dels ock* att för budgetåret 1929/1930 bevilja ett tillfälligt anslag av 2,000 kronor att utbetalas till förenämnde Hallström för den händelse han, vid anstaltens nedläggande, återginge i tjänst vid tekniska gymnasiet i Örebro.

Till stöd för sin framställning anför skolöverstyrelsen huvudsakligen följande.

Jämlikt av Kungl. Maj:t och riksdagen givna bestämmelser har yrkespedagogiska centralanstaltens främsta uppgift varit att genom särskilt anordnade kurser meddela dels pedagogisk, dels facklig utbildning åt lärare vid förefintligen yrkesutbildningsanstalter och åt personer, som avsett att bli lärare vid dylika anstalter. Vid sidan härav har anstalten haft till uppgift att samla och sprida kännedom om för hithörande undervisning lämpliga läro- och handböcker, att ombestyrta utarbetandet av kompendier i sådana ämnen, där läroböcker icke kunde påräknas tillkomma på enskilda författares initiativ, vidare att vidtaga åtgärder för skapande av lämplig undervisningsmaterieell. Under de senare åren har anstalten jämväl fått till uppgift att anordna kurser för lärare vid tekniska läroverk och handelsgymnasier. Såsom överstyrelsen i sitt den 29 februari 1928 till riksdagens statsutskott avgivna utlåtande med anledning av förenämnda i riksdagen väckta motion (II: 330) angående bland annat indragning av yrkespedagogiska centralanstalten torde hava påvisat, synes den av anstalten hittills bedrivna verksamheten icke kunna upphöra eller ens i nämnvärd mån beskäras, om icke de undervisningsområden, som den avsett att tjäna, skola lida allvarligt men. Såvitt överstyrelsen kan finna, har denna överstyrelsens uppfattning delats av riksdagen, ehuru riksdagen ansett, att en besparing för statsverket kunde vinnas, om verksamheten förlades inom överstyrelsens yrkesskolavdelning. Att detta å andra sidan måste medföra en ökning i yrkesskolavdelningens arbetsuppgifter och därigenom, såsom även i skolöverstyrelsens nyssnämnda skrivelse framhållits, inkräkta på avdelningens möjlighet att jämlikt sina åligganden i övriga avseenden verka för yrkesundervisningens utveckling, torde vara ofrånkomligt. För att emellertid så vitt möjligt efterkomma riksdagens önskingar i berörda avseenden finner skolöverstyrelsen nödvändigt, att den yrkespedagogiska centralanstaltens uppgifter decentraliseras. Sålunda torde vid ordnandet av de yrkespedagogiska kurserna samma organisationsform böra komma till användning som den, vilken redan tillämpas i fråga om utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor, och även i övrigt torde liknande tillfälliga anordningar behöva anlitas.

De bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelats i fråga om anslaget till utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor, torde i huvudsak kunna tillämpas jämväl på kurser av det slag, som förevarande framställning avser. Överstyrelsen anser sig dock i detta sammanhang böra framhålla, att det så gott som alltid måste för varje kurs finnas en föreståndare eller kursledare, som i första hand svarar för att kursen fortlöper enligt givna föreskrifter, vare sig kursen anordnas direkt av överstyrelsen eller genom förmedling av en kursstyrelse. Överstyrelsens ledamöter torde nämligen icke utan allvarligt förfång för sina övriga tjänståligganden kunna binda sig vid att övervara anordnad kurs från början till slut. En dylik anordning med särskild kursledare, som stundom även utgjort kursstyrelse (enmansstyrelse), har utan att särskilt hava varit angiven i bestämmelserna för nämnda utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor ansetts nödvän-

dig vid kurserna för fortsättningsskollärare och synes bliva lika nödvändig vid lärarkurser på yrkesundervisningens område.

(241.)

I fråga om kostnaderna för hithörande verksamhet under budgetåret 1929/1930 kan givetvis en minskning tänkas uppkomma genom att det till yrkespedagogiska centralanstaltens föreståndare nu utgående arvudet indrages. Men det är icke alla dennes funktioner, som kunna övertagas av överstyrelsens yrkesskolavdelning.

Såsom redan nämnts, måste den omedelbara ledningen av anordnad kurs anförtros åt en kursledare, som givetvis här liksom vid kurserna för fortsättningsskollärare måste beredas ekonomisk ersättning.

Vidare är att märka, att anstaltens föreståndare städse haft att utan särskild ersättning hålla dels omfattande lektionskritik, dels ett jämförelsevis stort antal pedagogiska föreläsningar, vilket allt nu måste överlätas på andra lämpliga personer, något som givetvis icke låter sig göra, utan att för dem lämplig ersättning beräknas.

Likaledes måste man räkna med särskilda utgifter för skrivmaterial, skrivbiträde och annonser, i den mån dylika kostnader kunna komma att drabba kursernas lokala ledning.

Kostnaderna för understöd och reseersättning åt kursdeltagare synas icke böra påverkas av den för kurserna förändrade organisationen. Hittills hava understöd till deltagare utgått med 5 kronor för dag för deltagare utom kursens förelägningsort och med 2 kronor 50 öre för dag för annan deltagare, varjämte för den förstnämnda gruppen deltagare reseersättning utgått motsvarande biljettkostnader för resa i tredje klass å järnväg eller på andra plats å ångbåt, inbegripet tilläggsavgift för resa med snälltåg, i den mån sådan erlagts. Någon besparing i fråga om hithörande utgifter synes alltså icke bliva möjlig med mindre, än att kursernas omfattning eller antalet kursdeltagare inskränkes, vilket dock torde böra undvikas.

Kostnaderna för åstadkommande av undervisningsmedel (litteratur, kompendier, undervisningsmateriell och dylikt) bero givetvis på omfattningen av det arbete, som nedlägges på detta ändamål, men behovet i förevarande avseende kommer förvisso icke att minskas, och på grund därav torde ungefär samma kostnader som hittills böra beräknas även för budgetåret 1929/1930.

Överstyrelsen beräknar, att under budgetåret 1929/1930 böra anordnas 7 kurser, varav två pedagogiska kurser, en fortbildningskurs för handel, två fortbildningskurser för hantverk och industri, en sömnadskurs och en kurs för lärare vid tekniska läroverk eller handelsgymnasier, dock givetvis med möjlighet öppen att med hänsyn till då förhandenvarande omständigheter kunna inom ramen av anvisade medel vidtaga behöfliga ändringar i den sålunda förutsatta planen.

I anslutning till vad ovan uttalats angående de olika slagen av hithörande kostnader och med stöd av den i Kungl. Maj:ts brev den 8 juni 1928 angivna staten för den yrkespedagogiska centralanstaltens verksamhet under budgetåret 1928/1929 finner sig överstyrelsen böra utgå från nedanstående preliminära kostnadsberäkning:

till anordnande av lärarkurser	kronor 22,500:—
» arvoden åt kursföreståndare	» 1,500:—
» understöd åt deltagare	» 16,000:—
» reseersättning åt deltagare	» 3,000:—
» åstadkommande av undervisningsmedel och inköp av samlingar	» 3,500:—

[241.]	till ersättning åt kursernas lokala ledning för annonser, skrivmaterialier, skrivbiträde m. fl. expenser	kronor 4,500:—
		<u>Kronor 51,000:—</u>

Det för ändamålet erforderliga anslaget skulle alltså utgöra 51,000 kronor, vid vars användande överstyrelsen bör äga att å en post göra minskning och å en annan ökning, endast slutsumman icke överskrides. Med hänsyn till de från år till år växlande förhållandena på här ifrågavarande skolområde synes det erforderligt, att anslaget, såsom varit fallet jämväl med det till yrkespedagogiska centralanstalten anvisade anslaget, gives formen av reservationsanslag.

I samband med föreliggande ärende finner sig överstyrelsen jämväl böra upptaga till behandling en annan anslagsfråga, som vid 1928 års riksdag framfördes i den motion (II: 330), vilken föranledde riksdagens uttalande angående yrkespedagogiska centralanstaltens upphörande med utgången av budgetåret 1928/1929. I berörda motion föreslogs ett tillfälligt anslag å högst 2,000 kronor till anstaltens föreståndare filosofie doktor W. Hallström såsom särskild ersättning för med flyttningen förenade utgifter och kostnader, för den händelse han, efter ett bifall till motionärens hemställan om anstaltens nedläggande, med höstterminen 1928 återginge i tjänst som lektor vid tekniska gymnasiet i Örebro. Överstyrelsen finner för sin del billigheten kräva att Hallström, som alltsedan år 1921 varit föreståndare för yrkespedagogiska centralanstalten och vid förordnandet måste skaffa sig bostad i Stockholm eller dess närhet, vilket då ej kunde ske utan stora omkostnader, nu tillerkännes skäligen flyttningskostnadsersättning med ovan angivna belopp.

I ärendet har *statskontoret* den 2 oktober 1928 avgivit utlåtande. Statskontoret har därvid anfört bland annat följande:

Statskontoret har vid granskning av detta förslag icke kunnat värja sig för den uppfattningen, att detsamma icke synes i nödig grad giva uttryck åt den tanke, som otvivelaktigt varit den ledande i riksdagens, av överstyrelsen återgivna uttalande i frågan eller att för närvarande på området föreligger en överorganisation, vilken till vinnande av önskvärda besparingar bör väsentligen nedskäras. Om denna uppfattning av riksdagens ståndpunkt i frågan är riktig — och statskontoret måste anse att så är fallet, även om riksdagens uttalande icke är direkt formulerat på av statskontoret angivet sätt — kan statskontoret icke underlåta framhålla, att den besparing, som genom den tilltänkta organisationen skulle vinnas, synes skäligen måttlig. Detta är även helt naturligt, då anordnandet av lärarkurser icke är avsett att minskas utan tvärtom, såvitt av kostnadsberäkningen framgår, att ökas. Den egentliga ändringen i jämförelse med nuvarande förhållanden synes vara, att föreståndartjänsten vid centralanstalten indrages och som följd härav kurserna, vilka hittills i allmänhet varit förlagda till Stockholm, hållas på olika platser inom landet med särskilt avlönade ledare för varje kurs. Skillnaden mellan föreståndarens avlöning, 10,000 kronor, och den beräknade ersättningen till kursledarna, tillhopa 1,500 kronor, eller alltså 8,500 kronor motsvarar också så gott som hela ovanberörda besparing, 9,000 kronor. Vill man vinna någon ytterligare nämnvärd besparing, lärar enda utvägen vara att minska kursernas antal och omfattning. Huruvida detta låter sig göra med bibehållande av önskvärd effektivitet i anordningarna för lärarutbildningen, är en fråga, som undandrager sig statskontorets bedömande.

Om den tilltänkta organisationen skall i huvudsak genomföras, synes intet vara att erinra mot att, på sätt skolöverstyrelsen föreslagit, bestämmelserna angående utbildningskurser för lärare vid fortsättningskolor i tillämpliga delar komma till användning. Mot beloppen av de i den framlagda kostnadsberäkningen upptagna olika posterna har statskontoret icke ansett sig kunna framställa någon anmärkning.

I likhet med statskontoret har jag den uppfattningen, att skolöverstyrelsens föreliggande förslag ej i tillbörlig grad beaktar den strävan att minska statens utgifter för här berörda utbildningsverksamhet, som får anses utgöra det ledande motivet för riksdagens nyss återgivna uttalande. Överstyrelsen beräknar kostnaderna efter den yrkespedagogiska centralanstaltens nedläggande till 51,000 kronor, en summa, som med blott 9,000 kronor understiger de nuvarande kostnaderna för anstalten. Besparingen motsvarar alltså ej ens den utgiftsminskning, som skulle vinnas genom att arvodet till anstaltens föreståndare försvinner. Granskar man närmare överstyrelsens kostnadsberäkning, finner man, att överstyrelsen för lärarkursernas anordnande upptagit 2,500 kronor mer, än som för ändamålet är anslaget under nuvarande förhållanden, att en ny post, arvoden åt kursföreståndare, tillkommit, utgörande 1,500 kronor, att posterna: understöd åt deltagare och reseersättning åt deltagare äro desamma som nu eller tillhopa 19,000 kronor, att för åstadkommande av undervisningsmedel och inköp av samlingar upptagits endast 50 kronor mindre än för närvarande eller 3,500 kronor, samt att, blott i vad det gäller kostnaderna för annonser, skrivmaterialier, skrivbiträde m. fl. expenser, någon större besparing ansetts möjlig, i det att härför beräknats 4,500 kronor i stället för nu utgående 7,000 kronor, en kostnadsminskning alltså av 2,500 kronor. Den enda förändring, överstyrelsen tänkt sig, är alltså egentligen den, att någon särskild föreståndare för utbildningsverksamheten icke längre skulle finnas. Vad åter riksdagen avsett, torde hava varit något mera än detta, då riksdagen såsom sin uppfattning uttalar, att »ifrågavarande anstalt synes kunna indragas och de funktioner, som nu utövas av densamma, övertagas av skolöverstyrelsens yrkesskolavdelning» samt »att, om en omfattande och större organisationsform var av nöden, när det gällde att utöva ledning och övervakande på ett verksamhetsområde, dit det statliga ingripandet då endast i ringa utsträckning nått, en dylik organisationsform numera utan olägenhet torde kunna vidkännas minskning, då det initiativtagande arbetet till stor del redan är fullgjort och man har att med ledning av de utav erfarenheten givna riktlinjerna i lugnare tempo fullfölja utvecklingsarbetet». Jag måste uppfatta dessa riksdagens uttalanden så, att riksdagen åsyftat såväl en avsevärd minskning av de rent administrativa utgifterna för berörda ändamål som ock en begränsning av själva utbildningsverksamheten som sådan.

För egen del hyser jag den meningen, att den nuvarande yrkespedagogiska centralanstalten kan indragas och en beskärning av kostnaderna för

Departement-
schefen.

[241.] ifrågavarande verksamhet ske, utan att yrkesundervisningen härå blir nämnvärt lidande. En dylik kostnadsminskning torde kunna vinnas, dels genom att ledamöterna å skolöverstyrelsens yrkesskolavdelning såsom en del av sina ämbetsåligganden övertaga uppgiften att anordna och leda kurserna samt måhända även i viss utsträckning undervisningen vid desamma. Jag vill i detta sammanhang nämna, att, enligt vad jag har mig bekant, flera av denna avdelnings tjänstemän hittills vid åtskilliga tillfällen fungerat såsom föreläsare vid anstaltens kurser och härför uppburit särskild ersättning. Dels bör också en minskning av kostnaderna komma till stånd genom någon inskränkning av kursernas antal och omfattning. På detta sätt torde utgifterna för arvoden åt kursföreläsare kunna uteslutas eller väsentligt nedsättas och ersättningen till föreläsare nedbringas. Tänkbart är även, att särskilt dessa sistberörda kostnader skulle kunna betydligt inskränkas genom att utbildningen i stället för att helt ordnas såsom kursundervisning åtminstone till en del gäves formen av konferenser mellan lärarna under ledning av yrkesskolavdelningens ledamöter. Huvudposten av kostnaderna kommer vid en dylik omläggning att belöpa på understöd och reseersättning åt deltagare, vilka kostnader emellertid jämväl torde kunna minskas genom att kurserna eller konferenserna i större utsträckning anordnas på lämpliga platser utom huvudstaden.

Att mera detaljerat angiva en plan för den fortsatta utbildningsverksamheten eller att framlägga en detaljerad kostnadsberäkning för densamma låter sig i sakens nuvarande läge icke göra. Det är överhuvud svårt att för åtgärder på detta område planera långt i förväg, då de blivande anordningarna i fråga om kursernas eller konferensens beskaffenhet och längd, platsen för deras hållande m. m. måste anpassas efter omständigheterna vid den tid, det gäller. Jag anser emellertid, att för ändamålet bör för budgetåret 1929/1930 anslås en totalsumma av 25,000 kronor. Rörande användningen av detta belopp, som synes böra erhålla karaktären av ett extra reservationsanslag, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser, sedan förslag därtill inhämtats från skolöverstyrelsen. Ur samma anslag torde jämväl få utbetalas den ersättning för flyttningskostnader, som efter närmare prövning av Kungl. Maj:t kan finnas böra tillerkännas yrkespedagogiska centralanstaltens nuvarande chef lektorn W. Hallström. För sistnämnda ändamål torde dock icke böra beräknas mer än högst 2,000 kronor.

Under återopande av vad jag här anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till åtgärder för utbildning av lärare för yrkesundervisningen ävensom till åstadkommande av undervisningsmedel vid anstalter för sådan undervisning anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* reservationsanslag
av kronor 25,000: —
att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t finner gott meddela.

K. Folkbildningsåtgärder i övrigt.

Folkbibliotek.

1. **Understöd åt folkbibliotek.** Det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkbibliotek är i riksstaten för budgetåret 1928/1929 uppfört med ett belopp av 560,000 kronor. [242.] Understöd åt folkbibliotek.

Sedan flera år tillbaka föreligger som bekant ett av särskilda sakkunniga utarbetat förslag till omorganisation av det fria och frivilliga folkbildningsarbetet, vilket förslag dock ännu icke föranlett någon framställning till riksdagen från Kungl. Maj:ts sida.

I skrivelse den 31 augusti 1928 har skolöverstyrelsen hemställt, att, där-est Kungl. Maj:t skulle av statsfinansiella skäl finna sig förhindrad att för riksdagen framlägga omorganisationsförslaget i dess helhet, detta dock måtte i vissa av överstyrelsen angivna delar bliva föremål för proposition till riksdagen. Enligt denna överstyrelsens hemställan skulle från och med budgetåret 1929/1930 genomföras en omläggning av grunderna för anslag till folk- och studiecirkelbibliotek samt vissa arter av skolbibliotek ävensom beviljas anslag till s. k. centralbibliotek. Merkostnaderna för berörda ändringar uppskattas för nämnda budgetår till omkring 200,000 kronor. Vidare skulle, såvitt angår föreläsningsverksamheten, en mindre höjning ske av reservationsanslaget till anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, innebärande bl. a. ökat understöd åt föreläsningsförbund, ökat bidrag till resekostnadsersättning åt föreläsare samt understöd åt tidskrift för föreläsningsverksamheten, varjämte förslag till ändrade bestämmelser angående understöd åt föreläsningsverksamheten skulle genomföras från och med budgetåret 1929/1930. Sammanlagda ökningen av sistnämnda anslag uppskattas till 28,500 kronor. Slutligen har ifråga om studiecirkelverksamheten ifrågasatts ett nytt anslag å 18,000 kronor till kombinerade föreläsnings- och studiecirkelkurser.

På övriga punkter har överstyrelsen ansett sig böra föreslå ett förverkligande av förslaget till omorganisation av det fria och frivilliga folkbildningsarbetet först med budgetåret 1930/1931.

Rådande förhållanden göra det icke möjligt att med en gång genomföra den ifrågasatta reformen av folkbildningsarbetet, hur önskligt det än vore, att så kunde ske. Jag tillåter mig erinra om att en dylik reform skulle

Departementschefen.

medföra en omedelbar årlig merutgift av över 800,000 kronor. En sådan ytterligare belastning av statsbudgeten torde icke nu kunna komma ifråga. Å andra sidan har det synts mig mycket beklagligt, om man skulle nödgas undanskjuta ett förverkligande av hela reformförslaget ännu ett år. Särskilt i vissa delar är en omläggning mycket trängande och det vore en betydande fördel, om åtminstone i dessa delar en förändring kunde ske redan nu. Genom att på detta sätt partiellt realisera reformtankarna, bleve det ock möjligt att göra reformen ur kostnadssynpunkt mindre kännbar, i det att merutgifterna komme att fördela sig på ett flertal år.

Vid överbägande av frågan, huru ett genomförande efter hand av omorganisationsförslaget borde läggas, har jag kommit till den uppfattningen att i första hand den påkallade omläggningen av grunderna för biblioteksunderstöden bör äga rum. Utan att på något sätt vilja förringa vikten av övriga reformkrav, måste jag finna nämnda del av förslaget vara den, som närmast kräver en lösning. Jag avser därför att framdeles, sedan erforderlig beredning av frågan slutförts, förelägga Kungl. Maj:t förslag till ändrade grunder för understöd åt folkbiblioteksväsendet. Merkostnaden för detta förslag kan approximativt uppskattas till 200,000 kronor för budgetåret 1929/1930, vadan anslaget till understöd åt folkbibliotek för nämnda budgetår torde böra beräknas till 760,000 kronor. I samband härmed ämnar jag hemställa, att anslaget till sin natur förändras till reservationsanslag.

I övrigt är det av budgetära hänsyn påkallat att låta med omorganisationen anstå till ett kommande år. Möjligen skulle det kunna ifrågasättas att redan nu vidtaga en del föreslagna ändringar i gällande bestämmelser rörande understöd för populärvetenskapliga föreläsningar, vilka bestämmelser på åtskilliga punkter äro i viss mån föråldrade eller eljest tarva en omarbetning. Det synes mig emellertid mest lämpligt att låta härmed anstå, till dess frågan om ändrade grunder för nyssnämnda understöd kan i dess helhet upptagas och på en gång genomföras, ett spörsmål, som jag hoppas icke skall behöva vänta någon längre tid på sin lösning. Intill dess torde utan större olägenheter de nu gällande bestämmelserna kunna tillämpas.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på proposition angående ändrade grunder för understöd åt folkbiblioteksväsendet, för ändamålet beräkna för budgetåret 1929/1930 ett *ordinarie* reservationsanslag av kronor 760,000: —

Populärvetenskapliga föreläsningar.

[243.] 2. **Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar.** Sedan ett 40-tal år tillbaka har riksdagen ställt till Kungl. Maj:ts förfogande extra anslag att under vissa villkor

Understöd åt
anstalter och
föreningar,

användas till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar. För år 1922 beviljades ett reservationsanslag av 400,000 kronor, för första halvåret 1923 175,000 kronor, för budgetåret 1923/1924 350,000 kronor, för budgetåret 1924/1925 325,000 kronor, för budgetåret 1925/1926 350,000 kronor och för vart och ett av budgetåren 1926/1929 400,000 kronor.

[243.]
som anordna
populärve-
tenskapliga
föreläs-
ningar.

Av det för budgetåret 1928/1929 beviljade anslaget skulle enligt riksdagens medgivande få användas *dels* högst 25,000 kronor till centralbyråer och undantagsvis även åt andra sammanslutningar för förmedling av populärvetenskapliga föreläsningar, *dels* 3,000 kronor till arvode åt en hos överstyrelsen anställd föreläsningskonsulent, *dels ock* högst 8,000 kronor till understöd åt vissa anstalter och föreningar för av dem havda resekostnader för föreläsare. Vidare medgav riksdagen, att för tiden 1 juli 1928—30 juni 1929 det minsta antal föreläsningar, som för åtnjutande av statsbidrag skulle årligen anordnas av anstalt eller förening, varom här vore fråga, finge utgöra 10.

Nu gällande villkor och närmare föreskrifter för anslagets användning äro meddelade genom kungörelse den 24 november 1922 (nr 556).

Såsom jag under näst föregående punkt omförmålt har skolöverstyrelsen hemställt om en höjning av ifrågavarande anslag för budgetåret 1929/1930 med tillhoppa 28,500 kronor. Av detta belopp skulle 20,000 kronor bliva erforderliga, även om någon ändring i de nuvarande grunderna för understöds utgående icke vidtoges, 2,000 kronor skulle påkallas av ändrade bestämmelser ifråga om statsbidrag till resekostnader för föreläsare, 5,000 kronor av ändrade grunder beträffande understöd till centralbyråer och andra sammanslutningar för förmedling av populärvetenskapliga föreläsningar och 1,500 kronor skulle slutligen erfordras för beredande av understöd för utgivande av Tidskrift för föreläsningsverksamheten. Under ovanberörda punkt har jag redan meddelat, att jag är förhindrad att nu förordna genomförandet av några ändringar i gällande grunder för utgåendet av ifrågavarande statsbidrag och understöd. Jag skall därför här allenast uppehålla mig vid frågan om en ökning av anslaget även med bibehållandet av de hittillsvarande bestämmelserna, varjämte jag vill närmare redogöra för framställningen, i vad den avser omförmålda tidskrift, då jag finner detta äskande värt beaktande.

Rörande behovet av den nämnda anslagsökningen med 20,000 kronor anför överstyrelsen bland annat:

I skrivelse av den 2 juli 1928 har styrelsen för föreläsningsförbundens riksorganisation hos överstyrelsen hemställt, att överstyrelsen måtte för kommande budgetår söka utverka väsentlig höjning av anslaget till den populärvetenskapliga föreläsningsverksamheten. Till stöd för denna framställning har styrelsen bland annat anfört:

»Det årligen utgående statsbidraget till föreningar och anstalter, som an-

[243.] ordna populärvetenskapliga föreläsningar, 400,000 kronor, har länge visat sig otillräckligt för att motsvara de berättigade anspråk på understöd från detsamma, som i vederbörlig ordning framställas. För budgetåret 1927/1928 avsågo ansökningarna om dylikt understöd ett belopp av omkring 593,000 kronor. Ortsinkomsterna, som lägo till grund för de begärda statsbidragen, utgjorde omkring 900,000 kronor. Vid fördelningen av statsbidraget kunde de sökande anstalterna i allmänhet icke tilldelas det belopp, vartill de kunde anses berättigade, utan väsentlig reducering måste äga rum. Statsbidraget kom att utgöra i medeltal allenast 29.6 procent av samtliga deras inkomster.

För närvarande finnas i riket omkring 800 föreläsningssanstalter. Men flertalet kommuner äro dock allttjämt i saknad av dylika. På många orter skulle helt visst inrättas nya föreläsningssanstalter, om utsikter att erhålla tillräckligt statsunderstöd förefunnos.»

De i skrivelsen omnämnda ansökningarna om understöd av det för budgetåret 1927/1928 beviljade anslaget avsågo i enlighet med gällande bestämmelser följande former av bidrag: 1) understöd till lokala föreläsningssanstalter och föreningar, inklusive sådana som äro sammanslutna i arbetarnas bildningsförbund, för anordnande av populärvetenskapliga föreläsningar; 2) bidrag för havda resekostnader för föreläsare; 3) bidrag till centralbyråer och andra sammanslutningar för förmedling av populärvetenskapliga föreläsningar. Vad angår *understöd till lokala föreläsningssanstalter och föreningar, inklusive arbetarnas bildningsförbunds lokalavdelningar, för anordnande av populärvetenskapliga föreläsningar*, vill överstyrelsen anföra följande.

Enligt gällande bestämmelser kan för dylikt ändamål i statsunderstöd utgå högst lika mycket som tillskjutits av kommuner eller enskilda, dock ej mer än 3,000 kronor till varje anstalt. Det högsta sammanlagda belopp, som på grund härav skulle kunnat utgå, utgjorde omkring 795,000 kronor. Då flertalet anstalter voro medvetna om att de — på grund av statsanslagets begränsning — ej kunde erhålla lika stort statsbidrag, som de av kommuner och enskilda tillskjutna medlen, hade de i allmänhet ej i statsunderstöd begärt lika mycket som Ortsinkomster. Det totala sökta beloppet utgjorde sålunda 560,947 kronor 51 öre. Även av detta belopp kunde emellertid blott en del eller 369,580 kronor beviljas. De beviljade understöden utgjorde sålunda 46,5 procent av det högsta belopp, som enligt gällande bestämmelser skulle kunnat utgå (eller för att använda samma beräkningssätt som styrelsen för föreläsningssförbundens riksorganisation 31,7 procent av de totalutgifter, som kunde tagas i betraktande vid statsbidragets fastställande) och 65,9 procent av det sökta beloppet.

Innebörden för föreläsningssanstalterna av det här anförda framträder bäst vid en jämförelse med förhållandena år 1914. Därest anstalterna nu erhållit lika mycket i procent av totalutgifterna som 1914, skulle i stället för 369,580 kronor cirka 528,000 kronor utgått. Den ökning av statsanslaget, som kommit till stånd sedan 1914, har icke heller inneburit någon ökning av understödet per föreläsning räknat. Tvärtom har detta något minskats. Sedan 1914 har nämligen såväl föreläsningarnas som föreläsningssanstalternas antal väsentligt ökats. De sistnämnda voro 1914 549, 1927/1928 808, vartill kommer hela arbetarnas bildningsförbunds verksamhet, sistförflutna budgetår med föreläsningar på 250 platser. Här må även anmärkas, att hela denna ökning kommer på tiden efter 1920, då antalet anstalter — även om arbetarnas bildningsförbunds lokalavdelningar inräknas — var något mindre än 1914.

Det sagda innebär icke blott, att den av den allmänna prisstegringen framkallade ökningen av utgifterna (alltså ökningen av kostnaden per föreläsning räknat) helt faller på kommuner och enskilda, utan — vad som är betydligt viktigare — det innebär även, att en mängd föreläsningsanstalter hava att kämpa med stora ekonomiska svårigheter. Arligen måste på grund därav ett flertal anstalter nedlägga verksamheten, och åtskilliga risker föreligga för att arbetet rent kvalitativt skall sjunka. De av 1928 års riksdag (riksdagens skrivelse 1928 8 A, punkt 219) påtalade bristerna i den nuvarande föreläsningsverksamheten bero också i hög grad på otillräckliga understöd från det allmänna.

[243.]

I detta sammanhang vill överstyrelsen dessutom, i anslutning till vad styrelsen för föreläsningsförbundens riksorganisation anfört, framhålla, att — även om under den senaste tiden varje år ett antal nya anstalter kunnat erhålla statsbidrag — statsanslaget ej varit tillräckligt för att understödja alla nytillkomna föreläsninganstalter, som fylla de fastställda villkoren. I regel få de nya anstalterna vänta ett eller annat år, innan statsunderstöd kan erhållas. Givetvis bereder detta stora svårigheter, i synnerhet som det stora flertalet nya anstalter — såsom överstyrelsen framhöll i sina år 1927 till Kungl. Maj:t avgivna riksdagspetita — ha sin verksamhet förlagd till mindre och i regel ekonomiskt föga bärkraftiga kommuner, varför ortsbidragen måste bli små. Att under sådana förhållanden föreläsningsverksamheten även kvalitativt ej kan bli den bästa, är tydligt.

På grund av vad överstyrelsen anfört, finner överstyrelsen den av styrelsen för föreläsningsförbundens riksorganisation begärda väsentliga förhöjningen av statsanslaget av behovet starkt påkallad.

Av det sagda framgår enligt överstyrelsens förmenande, att redan nu någon höjning av statsanslaget bör komma till stånd. I detta avseende vill överstyrelsen ytterligare anföra följande.

Då statsanslaget år 1926 på nytt höjdes till det belopp, varmed det utgått år 1922, utgjorde de statsunderstödda lokala föreläsninganstalternas antal enligt den då tillgängliga senaste statistiken 718, var till kommo 219 lokalavdelningar av arbetarnas bildningsförbund. Sistförflutna budgetår voro motsvarande siffror respektive 808 och 250. Den stora ökningen av antalet anstalter har medfört, att de äldre bland föreningarna endast i ringa mån kunnat erhålla ökat statsunderstöd. Budgetåret 1926/1927 utgjorde sålunda statsbidraget endast 3 procent mer av anstalternas totalinkomster än budgetåret 1925/1926, och sistförflutna budgetår måste understödet till och med minskas för en del äldre föreläsningföreningar för att det skulle bli möjligt att tilldela understöd åt en del nya anstalter, som voro berättigade att erhålla statsbidrag. Då antalet anstalter varje år ökas, skulle, därest ej en ökning av statsanslaget komme till stånd, bidraget till de äldre föreläsningföreningarna än ytterligare behöva minskas. En sådan minskning skulle bli ytterst ödesdiger. Redan nu måste, såsom överstyrelsen ovan framhållit, arligen åtskilliga anstalter nedläggas, de flesta på grund av otillräckliga understöd från det allmänna. Skulle statsbidraget ytterligare minskas, bleve det säkerligen för ett stort antal anstalter omöjligt att längre uppehålla verksamheten. Överstyrelsen anser sålunda en ökning av anslaget nödvändig, även om ingen omorganisation genomföres av statens verksamhet för understödjande av denna gren av det fria folkbildningsarbetet. På grund av de skäl, överstyrelsen ovan anfört, ser sig överstyrelsen emellertid nödsakad att stanna vid det lägsta belopp, som kan anses ifrågakomma

[243.] utan att verksamheten äventyras. Överstyrelsen föreslår därför en ökning med endast 20,000 kronor.

Angående behovet av *understöd till Tidskrift för föreläsningsverksamheten* anför överstyrelsen följande:

I skrivelse av den 12 april 1928 har läroverksadjunkten Albert Sjöstrand hemställt, att överstyrelsen måtte söka utverka, att av anslaget till föreningar och anstalter, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar för budgetåret 1929/1930 1,500 kronor måtte få utgå för fortsatt utgivande av *Tidskrift för föreläsningsverksamheten*, på samma sätt som av anslaget till folkbiblioteken understöd lämnas till Bokstugan, Biblioteksbladet och Studiekamraten. Till framställningen voro fogade 1) senast utkomna häfte av tidskriften, 2) förslag till inkomst- och utgiftsstat, 3) innehållsförteckningar för åren 1925/1927. Till stöd för sin hemställan har Sjöstrand — efter framhållande av att tidskriften, som utkommit sedan år 1925 med 6 häften årligen, är avsedd att vara organ för den populärvetenskapliga föreläsningsverksamheten — anfört bland annat följande:

»Tidskriftens syftemål är att genom uppsatser, meddelanden etc. främja folkbildningsarbetet, att skänka de olika föreningarna impulser till gagn för deras arbete, att förmedla utbyte av erfarenheter från föreningar, föreläsare m. fl. samt att förmedla meddelanden från föreläsningskonsulenten, centralbyråerna och riksorganisationen.

Prenumerationspriset har varit 4 kronor pr årgång, 3 kronor i de fall, då genom samma förening prenumeration verkställts å minst 5 exemplar. Priset måste anses högt och har säkerligen avhållit åtskilliga föreningar från prenumeration, men har icke kunnat sättas lägre på grund av de med utgivandet förenade kostnaderna. Själva arbetet har i stor utsträckning utförts utan ersättning, och honorar till medarbetare har endast i obetydlig utsträckning kunnat utbetalas.

Om tidskriften skall, i den utsträckning den avser, kunna fylla sin uppgift, är den starkt i behov av statligt understöd.

Med ett sådant understöd torde priset å tidskriften kunna sänkas, varför prenumerantantalet, som nu är cirka 600, torde kunna ökas. Önskemålet är, att varje föreläsningsförening har tillgång till tidskriften. Därigenom och även på andra sätt finge tidskriften ökad möjlighet att fylla sin uppgift.»

Enligt överstyrelsens förmenande har en tidskrift för den populärvetenskapliga föreläsningsverksamheten en viktig uppgift att fylla både för de lokala föreläsningsanstalterna, föreläsningsförbunden, centralbyråerna och föreläsarna. Den jämförelsevis stora spridning *Tidskrift för föreläsningsverksamheten* redan vunnit vittnar också om att den med sitt program fyller ett känt behov. Den välskötta tidskriften har också redan blivit ett viktigt led i samarbetet mellan de olika föreläsningsinstitutionerna. Med det nuvarande prenumerationspriset synes den ej kunna lämna något egentligt honorar till vare sig redaktör eller författare. I längden kan dock ingen publikation uppehållas på detta sätt. Då därtill kommer, att en sänkning av prenumerationspriset skulle kunna medföra, att det stora flertalet föreläsningsanstalter finge tillgång till tidskriften och att denna sålunda ännu bättre skulle kunna fylla sin viktiga uppgift, vill överstyrelsen tillstyrka, att tidskriften, på det sätt varom den hemställt, erhåller understöd av statsmedel. Mot det bifogade statförslaget har överstyrelsen intet att anmärka. På grund härav vill överstyrelsen hemställa, att ur anslaget till anstalter

och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, måtte få utgå 1,500 kronor till fortsatt utgivande av Tidskrift för föreläsningsverksamheten och att nämnda anslag sålunda på grund härav måtte höjas med 1,500 kronor.

Den begärda ökningen av ifrågavarande anslag med 20,000 kronor kan jag under nuvarande förhållanden icke tillstyrka. Jag vill däremot förorda överstyrelsens förslag att understöd med 1,500 kronor årligen måtte beredas omförmälda Tidskrift för föreläsningsverksamheten, vilken är den enda motsvarigheten i sitt slag till de tidskrifter, som åtnjuta understöd från folkbiblioteksanslaget. Beloppet torde, på sätt överstyrelsen hemställt, böra utgå av anslaget till föreläsningsverksamheten. Emellertid anser jag icke nödvändigt att i anledning härav vidtaga någon ökning av samma anslag utan torde detsamma även för budgetåret 1929/1930 bestämmas till 400,000 kronor.

Departementschefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* reservationsanslag

av kronor 400,000: —
ävensom medgiva, att av detta anslag må enligt av Kungl. Maj:t fastställda villkor användas högst 25,000 kronor till understöd åt centralbyråer och undantagsvis även åt andra sammanslutningar för förmedling av dylika föreläsningar, 3,000 kronor till arvode åt en hos skolöverstyrelsen anställd föreläsningskonsulent samt högst 8,000 kronor till understöd åt vissa anstalter och föreningar för av dem havda resekostnader för föreläsare ävensom 1,500 kronor till understöd för utgivande av Tidskrift för föreläsningsverksamheten;

dels ock medgiva, att för tiden 1 juli 1929—30 juni 1930 det minsta antal föreläsningar, som för åtnjutande av statsbidrag skall årligen anordnas av anstalt eller förening, varom här är fråga, må utgöra 10.

3. Anordnande av s. k. flyttande folkhögskolekurser. Med anledning av en vid 1928 års riksdag väckt motion beslöt riksdagen att till anordnande av folkbildningskurser, s. k. flyttande folkhögskolekurser, för budgetåret 1928/1929 anvisa ett extra anslag av 25,000 kronor att utgå efter de grunder, Kungl. Maj:t ägde bestämma. Med anledning härav utfärdade Kungl. Maj:t den 13 september 1928 kungörelse (nr 418) angående statsunderstöd för anordnande av folkbildningskurser (flyttande folkhögskolekurser).

[244.]

Anordnande av s. k. flyttande folkhögskolekurser.

I skrivelse den 31 augusti 1928 har skolöverstyrelsen hemställt om förslag till riksdagen om anslag för samma ändamål för budgetåret 1929/1930 med enahanda belopp, 25,000 kronor.

Departement-
schefen.

Anslag till förevarande ändamål torde böra utgå jämväl under budgetåret 1929/1930. Mot det föreslagna beloppet har jag intet att erinra och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till anordnande av folkbildningskurser (flyttande folkhögskolekurser) för budgetåret 1929/1930 anvisa ett *extra* anslag av kronor 25,000: —
att utgå efter de grunder, Kungl. Maj:t äger bestämma.

[245.]

Bidrag till
arbetarnas
bildningsför-
bund för or-
ganisations-
och admini-
strationskost-
nader.

4. Bidrag till arbetarnas bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader. Sedan år 1921 har anslag utgått till arbetarnas bildningsförbund såsom bidrag till bestridande av dess organisations- och administrationskostnader. 1928 års riksdag beviljade för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1928/1929 ett extra anslag av 26,000 kronor, att utgå under villkor, att förbundet visade sig för ändamålet för samma tid disponera från annat håll bekomna medel till minst lika stort belopp som statsbidraget, och i övrigt enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kunna finna gott föreskriva.

I en till skolöverstyrelsen ställd, av verksamhetsberättelse för arbetsåret 1 juli 1926—30 juni 1927 och beräknad stat för arbetsåret 1929/1930 åtföljd ansökan har nu förbundet hemställt om utverkande av anslag för ändamålet för budgetåret 1929/1930 med ett till 30,000 kronor förhöjt belopp. Till stöd härför har förbundet anfört, att behovet av anslag från statens sida under år 1929/1930 komme att bli större än under närmast föregående år, vilket framginge dels av verksamhetens allmänna stegring, dels av nödvändigheten att genomföra en del organisatoriska förbättringar, för vilka bristen på medel hittills lagt hinder i vägen.

I ansökningen meddelas, att förbundets utgifter för organisations- och administrationskostnader under det senast reviderade verksamhetsåret 1926/1927 uppgått till 77,342 kronor 32 öre, till vilka utgifter från annat håll än staten tillskjutits 51,342 kronor 32 öre, ävensom att motsvarande tillskott i staten för verksamhetsåret 1927/1928 utgör minst 66,000 kronor. I den bilagda förslagsstaten för budgetåret 1929/1930 äro förbundets inkomster utöver statsbidraget beräknade till 66,000 kronor och de totala utgifterna — under förutsättning att ovannämnda organisatoriska förbättringar företagas — till 96,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har — för den händelse Kungl. Maj:t ej skulle anse sig böra förelägga 1928 års riksdag förslag till en omorganisation av statens verksamhet för det fria folkbildningsarbetets understödjande — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga förslag om anslags utgående för ändamålet på samma villkor som hittills och med det av förbun-

det begärda beloppet, 30,000 kronor. Överstyrelsen anför till stöd härför följande:

Liksom föregående år vill överstyrelsen även nu framhålla, att de i ärendet företedda handlingarna tydligt visa den betydande utveckling arbetarnas bildningsförbunds verksamhet undergått de senaste åren och den därav föranledda stegringen i de allmänna organisationskostnaderna. Enligt överstyrelsens förmenande kan förbundet med rätta påkalla ökat ekonomiskt stöd av det allmänna för bestridande av dessa utgifter. Härtill kommer, att de organisatoriska förbättringar, förbundet omnämnt i sin ansökan, enligt överstyrelsens uppfattning skulle bidraga till verksamhetens fördjupning och sålunda till ett allt rationellare utnyttjande av de anslag, staten anvisar till förbundets biblioteks-, studiecirkel- och föreläsningsverksamhet. Då dessutom förbundets verksamhet nu ytterligare utvidgats och då det begärda anslaget på intet sätt kan anses högt i förhållande till förbundets omfattande organisationsarbete samt då de från annat håll bekomna medlen torde komma att utgöra icke blott lika mycket utan minst dubbelt så mycket som statsbidraget vill överstyrelsen förorda, att anslaget till arbetarnas bildningsförbund måtte bestämmas till 30,000 kronor.

Med hänsyn till de betydande anslagsbehov, som i övrigt måste tillgodoses under denna huvudtitel, kan jag icke förorda någon ökning av förevarande anslag. Anslaget torde därför böra för budgetåret 1929/1930 uppföras med samma belopp som för innevarande budgetår eller 26,000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att såsom bidrag till arbetarnas bildningsförbund för bestridande av dess organisations- och administrationskostnader anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* anslag

av kronor 26,000: —

att utgå i den mån förbundet visar sig för ändamålet för samma tid disponera från annat håll bekomna medel till minst lika stort belopp som statsbidraget, och i övrigt enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

5. Populärvetenskapliga föreläsningskurser, anordnade från universiteten i Uppsala och Lund. Såsom bidrag till täckande av kostnaderna för de föreläsningskurser, som från universiteten i Uppsala och Lund bleve på begäran vare sig av institution, som ej åtnjöt särskilt till populärvetenskapliga föreläsningar beviljat statsunderstöd, eller av viss kommun eller enskild person anordnade att under tiden 1 juli 1928—30 juni 1929 eller senare hållas utom universitetsstäderna, anvisade riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1928/1929 ett extra reservationsanslag av 9,500 kronor, varav 5,000 kronor till Uppsala universitet och 4,500 kronor till Lunds universitet, att utgå under villkor, att den, som begärt föreläsning, tillskötte för täckande av föreläsarens resekostnad och arvode minst lika stort belopp som statsbidraget, samt enligt de bestämmelser i övrigt, Kungl. Maj:t kunde finna skäl föreskriva.

[246.]

Populärvetenskapliga föreläsningskurser, anordnade från universiteten i Uppsala och Lund.

[246.] Framställningar hava nu från båda universiteten inkommit om beredande av fortsatta anslag för ifrågavarande ändamål. Därvid har begärts samma belopp som för det löpande budgetåret eller 5,000 kronor för universitetet i Uppsala och 4,500 kronor för universitetet i Lund.

Styrelsen för föreläsningsbyrån vid universitetet i Uppsala har räknat med en behållning å disponibla anslagsmedel den 30 juni 1928 av omkring 4,000 kronor. Det för budgetåret 1927/1928 till förfogande ställda anslaget, vilket utgjorde 7,000 kronor, hade alltså icke helt tagits i anspråk. Emellertid förmärktes tydligt en begynnande stegring i efterfrågan på kurser av det slag, föreläsningsbyrån såge som sin uppgift att främst stödja; sålunda vore för budgetåret 1928/1929 redan två större kurser i detalj fastställda och flera andra planerade. Med hänsyn till denna tendens vore det att förutse, att det för budgetåret 1928/1929 till förfogande ställda beloppet, 5,000 kronor, ingalunda komme att täcka anslagsbehovet för sagda budgetår. Då emellertid ett överskott vore disponibelt, som, därest anspråken på byråns stöd under samma budgetår icke alltför starkt stegrades, syntes kunna, jämte nyssnämnda anslagsbelopp bereda styrelsen möjlighet att även under budgetåret 1929/1930 uppehålla byråns verksamhet i vanlig utsträckning, ansåge sig styrelsen för sistberörda budgetår icke behöva föreslå större årsanslag än för budgetåret 1928/1929 eller 5,000 kronor.

Den av föreläsningsbyrån i Uppsala gjorda framställningen har förordats till bifall av filosofiska fakultetens vid universitetet i Uppsala humanistiska sektion samt den 25 juli 1928 av kanslersämbetet för rikets universitet och den av Lunds universitet gjorda ansökningen har tillstyrkts av rektorsämbetet därstädes ävensom nyssnämnda dag av kanslersämbetet.

Departement-
mentschefen.

Anslag för ifrågavarande ändamål synes mig böra utgå jämväl för budgetåret 1929/1930. Mot de begärda beloppen, tillhopa 9,500 kronor, har jag intet att erinra.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

att såsom bidrag till täckande av kostnaderna för de föreläsningskurser, som från universiteten i Uppsala och Lund varda på begäran vare sig av institution, som ej åtnjuter särskilt till populärvetenskapliga föreläsningar beviljat statsunderstöd, eller av viss kommun eller enskild person anordnade att under tiden 1 juli 1929—30 juni 1930 eller senare hållas utom universitetsstäderna, anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* reservationsanslag av kronor 9,500: — varav 5,000 kronor till Uppsala universitet och 4,500 kronor till Lunds universitet, att utgå under villkor, att den, som begärt föreläsning, tillskjuter för täckande av föreläsarens resekostnad och arvode minst lika stort belopp som statsbidraget samt enligt de bestämmelser i övrigt, Kungl. Maj:t må finna skäl föreskriva.

6. Anordnande av s. k. universitetscirklar. Till anordnande av s. k. universitetscirklar har riksdagen från och med budgetåret 1924/1925 anvisat anslag, som varit beräknade efter ett belopp av 1,300 kronor för varje universitetscirkel.

Under punkt 224 av 1927 års åttonde huvudtitel föreslog därefter Kungl. Maj:t riksdagen att till anordnande av tre s. k. universitetscirklar för budgetåret 1927/1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 3,900 kronor. I skrivelse den 27 april 1927, nr 8 A, anmälde emellertid riksdagen under punkt 207, att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts förslag och en i ämnet väckt motion till anordnande av s. k. universitetscirklar för budgetåret 1927/1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 13,000 kronor, att fördelas enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t funne gott meddela. Detta anslag skulle enligt föreskrift i Kungl. Maj:ts brev den 7 oktober 1927 användas för anordnande av 10 universitetscirklar.

För budgetåret 1928/1929 begärdes av vederbörande föreläsningsbyråer anslag för tillhoppa 12 universitetscirklar med 15,600 kronor. Min företrädare i ämbetet fann sig icke kunna tillmötesgå denna framställning (se 1928 års åttonde huvudtitel, punkten 230) utan ansåg det klokt att först avvakta erfarenheterna från den genom 1927 års riksdags beslut utvidgade verksamheten, innan man ginge vidare, samt förordade därför samma anslag för budgetåret 1928/1929 som för nästföregående år utgått eller 13,000 kronor. I enlighet härmed avläts proposition i ämnet till riksdagen, som också godkände Kungl. Maj:ts förslag. För budgetåret 1928/1929 anvisades alltså för ändamålet 13,000 kronor. Genom beslut den 8 juni 1928 meddelade Kungl. Maj:t bestämmelser rörande anslagets användning.

Därvid förordnades, att ifrågavarande anslag skulle användas under budgetåret 1928/1929 eller senare såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för tio universitetscirklar, att anslagsbeloppet skulle delas lika mellan de tio universitetscirkelarna, att de orter, till vilka universitetscirkelarna skulle förläggas, och de ämnen, undervisningen skulle avse, skulle bestämmas beträffande sex universitetscirklar av föreläsningsbyrån vid universitetet i Uppsala och beträffande fyra universitetscirklar av centralbyrån i Lund för populärvetenskapliga föreläsningar, dock att, med undantag för Stockholm, endast en universitetscirkel finge förläggas till varje ort, börande vederbörande föreläsningsbyrå vid cirkelarnas anordnande samråda med representanter för de folkliga bildningsföretagen, att universitetscirkel skulle stå under kontroll samt vara underkastad inspektion av vederbörande föreläsningsbyrå, att varje universitetscirkel skulle stå under ledning av en för ändamålet lämplig akademisk lärare eller annan i kompetens jämförlig vetenskapsman, vilken skulle utses av vederbörande föreläsningsbyrå efter samråd med representanter för de folkliga bildningsföretagen, att av universitetscirkel tilldelat understöd högst 100 kronor finge användas till bestridande av kostnader för kontroll och inspektion av cirkelns verksamhet, samt att anslaget skulle redovisas beträffande de universitetscirklar, för vilka ort och ämne fastställts av föreläsningsbyrån i Uppsala, av denna föreläsningsbyrå, och beträffande

247.

Anordnande
av s. k. uni-
versitets-
cirklar.

[247.]

de universitetscirkelar, för vilka ort och ämne fastställts av centralbyrån i Lund, av nämnda centralbyrå.

Tillika ställde Kungl. Maj:t av ovannämnda anslag för avsedda ändamål 7,800 kronor till förfogande av föreläsningsbyrån vid universitetet i Uppsala och 5,200 kronor till förfogande av centralbyrån i Lund för populärvetenskapliga föreläsningar, varvid föreskrevs, att nämnda föreläsningsbyrå och centralbyrå skulle hava att före den 1 oktober 1929 till ecklesiastikdepartementet insända kortfattade redogörelser för anslaget användning.

Nu har styrelsen för föreläsningsbyrån vid universitetet i Uppsala hemställt, att Kungl. Maj:t måtte till 1929 års riksdag göra framställning om anslag å 13,000 kronor för budgetåret 1929/1930 till anordnande av tio universitetscirkelar.

Till stöd för denna hemställan har styrelsen anfört följande:

Med stöd av det för sex universitetscirkelar avsedda statsanslag å 7,800 kronor, som för budgetåret 1927/1928 ställts till byråns förfogande, hade i Stockholm anordnats fem dylika studiecirkelar, två i nationalekonomi, två i statskunskap och en i ekonomisk geografi. Däremot hade det, trots livligt intresse och erkännansvärd offervillighet från olika orter visat sig möta oöverstigliga svårigheter att under det gångna budgetåret få till stånd en cirkel i någon av de landsortsstäder, med vilkas lokala folkbildningsorganisationer överläggningar därom förts, detta beroende väsentligen därpå, att föreläsningsbyrån erhållit visshet om bestämmelserna för anslaget användande först vid en tidpunkt, då läsårets studiearbete redan var påbörjat. Anslag till en cirkel funnes alltså besparat och komme att under instundande budgetår tagas i anspråk för en redan organiserad cirkel i landsorten.

Under budgetåret 1928/1929 komme alltså sju cirkelar att vara i verksamhet; det kunde redan nu med visshet förutses, att detta antal icke täckte behovet av utbildningskurser av detta slag.

Då erfarenheterna från cirkelarnas verksamhet framstode som synnerligen goda, och då det syntes styrelsen i hög grad önskvärt, dels att ett ökat antal studiecirkelar i nationalekonomi, statskunskap samt ekonomisk geografi måtte få träda i verksamhet, dels ock att försöken med denna art av aktivt studiearbete utsträcktes jämväl till andra för dylikt studium lämpliga ämnen, så ansåge sig styrelsen nu icke kunna underlåta att föreslå en sådan ökning av anslaget, att föreläsningsbyrån sattes i stånd att understödja tio universitetsstudiecirkelar. Styrelsen, som hade anledning hoppas att för dessa cirkelar lämpliga lärarkrafter kunde ställas till förfogande, ansåge sig sålunda för budgetåret 1929/1930 böra begära anslag till tio olika studiecirkelar enligt i huvudsak samma grunder som för innevarande budgetår, eller sammanlagt 13,000 kronor.

Styrelsens hemställan har tillstyrkts av filosofiska fakultetens vid universitetet i Uppsala humanistiska sektion samt den 25 juli 1928 av kanslersämbetet för rikets universitet.

Vidare har professor emeritus M. Pfannenstill m. fl. medlemmar av centralbyrån i Lund för populärvetenskapliga föreläsningar anhållit om ett anslag av 5,200 kronor för budgetåret 1929/1930 till anordnande av fyra universitetscirkelar.

Denna framställning har tillstyrkts av rektorsämbetet vid Lunds universitet.

Särskilt anslag till universitetscirklar bör anvisas jämväl för budgetåret 1929/1930. De föreliggande framställningarna avse ett sammanlagt belopp av 18,200 kronor, motsvarande kostnaderna för 14 studiecirklar, varav 10 anordnade från Uppsala och 4 från Lund. Jag anser mig emellertid icke kunna förorda någon utvidgning av denna verksamhet, innan ytterligare erfarenheter om densamma föreligga, utan förordar att för budgetåret 1929/1930 samma anslag beviljas som för löpande budgetår eller 13,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till anordnande av s. k. universitetscirklar för budgetåret 1929/1930 anvisa ett *extra* reservationsanslag

av kronor 13,000: —

att fördelas enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t finner gott meddela.

7. Sommarkurser i Stockholm. Alltsedan år 1893 hava vid våra universitet och högskolor hållits så kallade sommarkurser, avsedda för personer, som icke äro i tillfälle att begagna sig av den regelbundna akademiska undervisningen. Såsom bidrag till dessa kurser hava från och med år 1903 utgått särskilda anslag av statsmedel. I Stockholm höllas sommarkurser senast år 1925 och under de följande åren hava dylika kurser anordnats i Lund, Göteborg och Uppsala. Till kurserna i Uppsala beviljades för nu löpande budgetår ett extra reservationsanslag av 8,000 kronor.

[248.]

Sommar-
kurser i
Stockholm.

Hos Kungl. Maj:t hava nu kommitterade för anordnande av sommarkurser i Stockholm anhållit om ett anslag av 8,000 kronor såsom bidrag till kostnaderna för de sommarkurser, som vore avsedda att anordnas i Stockholm år 1929. Sökandena hava därvid anfört bland annat följande:

Stockholms stads anslag utgjorde för 1925 års sommarkurser 3,000 kronor.

Avgiften för deltagande i kursen var 15 kronor.

För statsanslagets användning har redogörelse enligt föreskrift överlämnats till ecklesiastikdepartementet.

Då kommitterade hava för avsikt att för vinnande av det med kurserna avsedda syftet anordna nästkommande års sommarkurser i Stockholm väsentligen enligt samma grunder och i samma omfattning som år 1925, och då kostnaderna härför enligt kommitterades uppfattning icke kunna i någon avsevärd mån nedbringas, hava kommitterade för säkerställande av kursernas ekonomi funnit sig böra besluta att ingiva ansökningar om såväl statsanslag som kommunalt anslag till samma belopp, som utgingo för de senast anordnade sommarkurserna i Stockholm. Därvid förutsätta kommitterade ett bibehållande av deltagaravgiften vid 15 kronor.

Ansökningen har tillstyrkts av skolöverstyrelsen.

Då ifrågasvarande kurser utgöra ett mycket värdefullt led i folkbildningsarbetet, tillstyrker jag anslag för ändamålet med 8,000 kronor för budgetåret 1929/1930.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för de föreläsningskurser, som äro avsedda att sommaren 1929 eller senare i Stockholm anordnas för allmänheten, anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* reservationsanslag av kronor 8,000: —

Åtgärder till nykterhetens främjande.

[249.]

Undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande.

8. Undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag har 1928 års riksdag till nykterhetens främjande anvisat för budgetåret 1928/1929, att utgå ur statsverkets fond av rusdrycksmedel, bland annat:

dels till undervisnings- och upplysningsverksamhet ett extra anslag av 163,500 kronor, att under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövades lämpliga, utgå till de ändamål och med högst de belopp, som finnas angivna under nr 1—18 i den här efteråt intagna tablån;

dels till föreläsnings- och instruktionsverksamhet i enlighet med de bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt fastställa, ett extra reservationsanslag av 120,000 kronor (nr 20 i tablån);

dels ock till främjande i övrigt av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder ett extra reservationsanslag av 5,000 kronor (nr 21 i tablån).

Vidare har riksdagen medgivit, att möjligen uppkommande besparingar på de till anordnande av en hygienisk fortbildningskurs för lärare m. fl. samt av en allmän utbildningskurs för studie- och ungdomsledare m. fl. avsedda medel finge enligt Kungl. Maj:ts bestämmande användas till anskaffande och revision av materiell för nykterhetsundervisningen.

Slutligen har riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts framställning till understödjande av motorförarnas helnykterhetsförbund för budgetåret 1928/1929 under riksstatens sjätte huvudtitel anvisat ett extra anslag av 3,000 kronor att utgå av ovannämnda fond.

Anslagets ändamål	För 1928/1929 beviljat anslag Kronor	För 1929/1930		
		av vederbörande organisation begärt anslag Kronor	av skolöverstyrelsen tillstyrkt anslag Kronor	av departementschefen tillstyrkt anslag Kronor
1) Anordnande av en social fortbildningskurs för lärare m. fl.	¹⁾ 32,000	40,500	40,000	40,000
2) Anordnande av en allmän utbildningskurs för studie- och ungdomsledare m. fl. ²⁾ . . .	16,000	16,000	16,000	16,000

¹⁾ Avser anordnande av en hygienisk fortbildningskurs.

²⁾ I fråga om denna post föreslås, att rubriken ändras till: Anordnande av en allmän utbildningskurs i alkoholfrågan för studie- och ungdomsledare m. fl.

Anslagets ändamål	För 1928/1929 beviljat anslag Kronor	För 1929/1930		
		av vederbö- rande orga- nisation begärt anslag Kronor	av skolöver- styrelsen tillstyrkt anslag Kronor	av departe- ments- chefen tillstyrkt anslag Kronor
3) Understöd för utgivande av en tidskrift för undervisnings- och upplysningsverksamheten för nykterhetens främjande ('Tirfing, tidskrift för nykterhetsfrågans studium')...	3,500	5,000	5,000	5,000
4) Främjande av centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet	20,000	20,000	20,000	20,000
5) Underhåll och skötsel av centralförbundets för nykterhetsundervisning bibliotek	1,000	1,000	1,000	1,000
6) Främjande av Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamlings upplysningsbyrås verksamhet	12,000	12,000	12,000	12,000
7) Främjande av svenska sällskapets för nykterhet och folkuppfostran, det år 1837 stiftade svenska nykterhetssällskapets, verksamhet ¹	5,000	5,000	5,000	5,000
8) Främjande av Sveriges storloges av I. O. G. T. studie- och ungdomsverksamhet	29,000	35,000	29,000	29,000
9) Främjande av Sveriges blåbandsförenings studie- och ungdomsverksamhet	8,000	12,000	8,000	8,000
10) Främjande av nationaltemplarordens studie- och ungdomsverksamhet	10,000	10,000	10,000	10,000
11) Främjande av nykterhetsorden Verdandis studie- och ungdomsverksamhet	4,000	4,000	4,000	4,000
12) Främjande av Sveriges studerande ungdoms helynkterhetsförbunds verksamhet	6,000	6,000	6,000	6,000
13) Främjande av nykterhetsföreningen Vita bandets studie- och ungdomsverksamhet	4,000	5,000	4,000	4,000
14) Främjande av Sveriges lärares nykterhetsförbunds verksamhet	5,500	5,500	5,500	5,500
15) Främjande av järnvägsmännens helynkterhetsförbunds verksamhet	1,000	1,000	1,000	1,000
16) Främjande av Sveriges polismäns helynkterhetsförbunds verksamhet	1,000	1,000	1,000	1,000
17) Bidrag till uppehållande av internationella byråns i Lausanne för alkoholismens bekämpande (Bureau international contre l'alcoolisme) verksamhet	2,500	2,500	2,500	2,500
18) Arvode åt den hos skolöverstyrelsen anställda konsulenten för nykterhetsundervisning och nykterhetsupplysning	3,000	—	3,000	3,000
19) Motorförarnas helynkterhetsförbund	3,000	5,000	5,000	3,000
20) Föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m., <i>reservationsanslag</i>	120,000	180,000	150,000	140,000
21) Främjande av nykterhet på andra än ovan anförda sätt och motarbetande av dryckenskapens följder, <i>reservationsanslag</i>	5,000	—	10,000	5,000

¹⁾ I fråga om denna post föreslås, att rubriken ändras till: Främjande av svenska sällskapets för nykterhet och folkuppfostran verksamhet.

[249.]

Med utlåtande den 31 augusti 1928 har nu skolöverstyrelsen överlämnat till överstyrelsen inkomna framställningar rörande anslagsbehoven för budgetåret 1929/1930 för de ändamål, som avses under nr 1—18 samt nr 20 och 21 i ovanstående tablå. Jag vill här nedan lämna en kortfattad redogörelse för dessa anslagsäskanden och överstyrelsens yttrande beträffande vart och ett av dem.

Centralförbundet för nykterhetsundervisning föreslår, i överensstämmelse med den plan, som följts alltsedan nykterhetsundervisningen jämlikt 1919 års riksdags beslut omlagts, anordnande under år 1930 av *en social fortbildningskurs för lärare m. fl.* Under hänvisning till att kostnaden för kursen stigit med 500 kronor från förut beräknat belopp av 40,000 kronor, hemställer centralförbundet om ett anslag för ändamålet av 40,500 kronor. Överstyrelsen finner den begärda anslagshöjningen icke för närvarande nödvändig, då höjningen understiger beloppet av de besparingar, vilka regelbundet uppstått under de år, då för ändamålet anvisats 40,000 kronor.

Vidare anholder centralförbundet, att anslaget till *understöd för utgivande av »Tirfing»* måtte höjas från 3,500 kronor till 5,000 kronor för att utöka antalet häften från 10 till 12 årligen. Överstyrelsen anser en tidskrift av »Tirfings» nuvarande läggning av synnerligt värde för undervisnings- och upplysningsverksamheten för nykterhetens främjande och finner därför mycket önskvärt, att tidskriften, vars redaktionskommitté tillsattes med överstyrelsens godkännande, må på angivet sätt bliva utvidgad. Då överstyrelsen tillika finner den begärda anslagshöjningen skälig, tillstyrker överstyrelsen framställningen.

Sveriges storloge av I. O. G. T. gör framställning om en anslagshöjning från 29,000 kronor till 35,000 kronor för att möjliggöra en ökning med 6,000 kronor av det belopp, som är avsett till studieverksamheten. Till sistnämnda ändamål är för närvarande anslaget ett belopp av 20,000 kronor. Överstyrelsen anser, att I. O. G. T:s studieverksamhet alltjämt bör av statsmakterna verksamt understödjas, men framhåller att vad i framställningen anförts är otillräckligt för den begärda avsevärda höjningen av anslaget.

Sveriges blåbandsförening upprepar en förut gjord anhållan om höjning av anslaget till främjande av föreningens studie- och ungdomsverksamhet från 8,000 kronor till 12,000 kronor. Överstyrelsen anför, att då föreningen icke anfört enligt överstyrelsens mening tillräckligt vägande skäl för en anslagsökning och då föreningen så sent som budgetåret 1927/1928 fått sitt statsanslag höjt, frågan om ytterligare anslagshöjning icke nu torde böra tagas under övervägande.

Nykterhetsföreningen Vita bandet anholder likaledes om en höjning av anslaget till främjande av föreningens studie- och ungdomsverksamhet med 1,000 kronor till 5,000 kronor. Överstyrelsen förordar anslag med oförändrat belopp, under anförande att anslaget till föreningen för budgetåret 1928/1929 höjdes med 1,000 kronor samt att överstyrelsen i år lika litet

som föregående år kunnat finna, att tillräckligt vägande skäl anförts för ytterligare höjning. [249.]

Centralförbundet anholder om en höjning av reservationsanslaget till *föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande* från 120,000 kronor till 180,000 kronor eller med 60,000 kronor. I sistnämnda belopp ingår en summa av 20,000 kronor, avsedd till föreläsningar om alkoholen och trafiksäkerheten, varom centralförbundet dessutom i särskild skrivelse till Kungl. Maj:t den 4 februari 1928 gjort hemställan, sedan inom förbundet tillkallade sakkunniga framlagt förslag i sådant hänseende.

Överstyrelsen anför angående den begärda anslagshöjningen följande.

Överstyrelsen har sig väl bekant, att otillräckligheten av nu utgående anslag fortfarande nödvändiggör en ransonering av statsunderstödet till ifrågasvarande föreläsninganordnare och att sålunda en höjning av anslaget är nödvändig, om avslag på en ansökning om statsanslag till dylika föreläsningar endast rent undantagsvis skall behöva förekomma. De uppgifter rörande verksamheten, centralförbundet i sin framställning och i från det samma infordrade kompletterande uppgifter anført, synas emellertid giva vid handen, att ett anslag av 150,000 kronor för närvarande kan anses tillräckligt för tillgodoseende av behovet. Ett anslag av denna storlek synes överstyrelsen böra kunna möjliggöra anordnandet av i runt tal 6,000 föreläsningar enligt följande omkostnadsplan:

Bidrag till föreläsningssarvoden	kronor 120,000: —
Bidrag till kostnader för föreläsares resor, vivre och logi »	20,000: —
Tryckningskostnad för föreläsningsskatalog (årligt genom-	
snitt)	» 1,500: —
Administrations- och byråkostnader	» 7,500: —
Oförutsedda utgifter	» 1,000: —
Summa kronor	150,000: —

I motsats till centralförbundet har överstyrelsen icke funnit det påkallat att höja beloppet för administrations- och byråkostnader starkare än direkt proportionellt mot ökningen i det sammanlagda anslaget. Även om nämligen hittills utgående administrations- och byråkostnadsanslag icke skulle hava täckt föreläsningsbyråns verkliga kostnader, vilket överstyrelsen emellertid icke funnit utrett, torde de relativa omkostnaderna nedgå vid en utvidgning av verksamheten liksom en mera rationell organisation av föreläsningsbyråns arbete torde kunna åstadkommas med därav följande omkostnadsbesparing.

I en särskild den 4 december 1928 dagtecknad skrivelse har centralförbundet vidhållit sin begäran om anslagets höjning till 180,000 kronor och ytterligare utvecklat skälen härför.

Till *övriga ändamål*, för vilka medel för budgetåret 1928/1929 anvisats ur extra anslaget å 163,500 kronor, har i de olika framställningarna anhallits om fortsatt understöd av statsmedel under budgetåret 1929/1930 med samma belopp, som för ändamålen i fråga anvisats för innevarande budgetår. Vid granskningen av de vid de skilda framställningarna fogade redogörelser

[249.] och arbetsplaner har överstyrelsen icke funnit något, som talat för en ned-sättning av något av ifrågavarande anslag. Å andra sidan har överstyrelsen ej heller funnit anledning föreslå någon höjning av anslaget för något av ifrågavarande ändamål. Överstyrelsen föreslår endast vissa ändringar be-träffande anslagens betecknande och anför i sådant avseende följande:

Sedan numera ett flertal utbildningskurser av olika slag för studieledare börjat anordnas vill överstyrelsen föreslå, att, till undvikande av förväx-lingar, den allmänna utbildningskursen för studie- och ungdomsledare m. fl. hädanefter måtte benämnas allmän utbildningskurs *i alkoholfrågan* för studie- och ungdomsledare m. fl. I benämningen »svenska sällskapet för nykterhet och folkuppfostran, det år 1837 stiftade svenska nykterhetssällskapet» synes vidare orden »det — nykterhetssällskapet» med fördel kunna utgå. Slutligen vill överstyrelsen föreslå, att i föreskrifterna för användning av möjligen uppkommande besparingar på anslagen till anordnande av här ifrågavarande fortbildningskurser för lärare m. fl. och utbildningskurser för studie- och ungdomsledare uttrycket »anskaffande och revision» av materiell för nykterhetsundervisningen ändras till »utarbetande, utgivning och sprid-ning».

Överstyrelsen har vidare anhallit, att anslaget till arvode åt den hos överstyrelsen anställde *konsulenten för nykterhetsundervisning och nykterhetsupplysning* (nr 18 i tablån) måtte utgå med oförändrat belopp eller 3,000 kronor.

Beträffande det extra reservationsanslaget till *främjande av nykterhet på andra än ovan anförda sätt samt till motarbetande av dryckenskapens följder* (nr 20 i tablån) har överstyrelsen, med hänsyn till det förhållandet, att under senare år i alltjämt ökad utsträckning anslagsbehov gjort sig gällande, vilka synas falla inom området av de ändamål, ifrågavarande reservationsanslag avser att tillgodose, föreslagit Kungl. Maj:t att för budgetåret 1929/1930 äska ett till 10,000 kronor höjt dylikt anslag.

Slutligen har överstyrelsen hemställt om anvisande av ett anslag å 18,000 kronor till inköp för utdelning bland rikets lärare av en handledning för lärare vid nykterhetsundervisningen. Härom anför överstyrelsen följande:

Genom beslut av 1919 års riksdag anvisades ett anslag till utarbetande och utgivning ej mindre av en handbok i alkoholfrågan än även av en *handledning för lärare vid nykterhetsundervisningen*. Handboken i alkohol-frågan förelåg i bokhandeln redan år 1924, medan handledningen för lärare vid nykterhetsundervisningen beräknas utkomma i bokhandeln under hösten 1928. Erfarenheten har tyvärr givit vid handen, att under de gångna fyra åren i trots av handbokens låga bokhandelspris allenast 4,000 å 5,000 ex-emplar av handboken vunnit köpare, ett i förhållande till antalet lärare i riket och antalet medlemmar inom den organiserade nykterhetsrörelsen syn-nerligen ringa antal. För att kunna tillräckligt verksamt främja nykter-hetsundervisningen i skolorna synes det därför överstyrelsen nödvändigt, att statsmakterna vidtaga särskilda åtgärder för effektiv spridning av den nu utkommande handledningen för lärare vid nykterhetsundervisningen. Överstyrelsen anser detta så mycket mera, som överstyrelsen av denna hand-ledning väntar större direkt inflytande på nykterhetsundervisningen än av handboken, dels därför att handledningen är direkt tillrättalagd för skolans

behov, dels därför att i handledningen avbildats ett fylligt urval av materiell för nykterhetsundervisningen. Mest ändamålsenligt synes det överstyrelsen vara, att staten till varje i tjänst varande lärare vid rikets samtliga lägre och högre skolor utan kostnad för denne utdelade ett exemplar av den nya handledningen. Kostnaden härför är i förhållande till det gagn för nykterhetsundervisningen, en dylik engångsåtgärd kan beräknas medföra, synnerligen måttlig. Infordrade anbud från handledningens förläggare giva vid handen, att 30,000 exemplar av handledningen skulle kunna tillhandahållas staten till en kostnad av ungefär 14,000 à 15,000 kronor. Då antalet lärare vid rikets samtliga ifrågavarande läroanstalter kan uppskattas till 30,000 à 35,000, torde, med tillägg för vissa distribueringskostnader, ett anslag av 18,000 kronor möjliggöra en utdelning av handledningen på sätt, överstyrelsen ovan antytt. Överstyrelsen hemställer därför att Kungl. Maj:t måtte av riksdagen utverka ett extra reservationsanslag av 18,000 kronor till inköp för utdelning bland rikets lärare av den av överstyrelsen på Kungl. Maj:ts uppdrag utgivna handledning för lärare vid nykterhetsundervisningen.

[249.]

Av *motorförarnas helnykterhetsförbund* har gjorts framställning om ett anslag av 5,000 kronor för budgetåret 1929/1930 till stödjande av förbundets verksamhet.

Denna framställning har tillstyrkts av skolöverstyrelsen i utlåtande den 6 november 1928.

Anslaget till *undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande* utgår för budgetåret 1928/1929 med 163,500 kronor. Enligt skolöverstyrelsens förslag skulle anslag för samma ändamål för budgetåret 1929/1930 utgå med ett belopp av 173,000 kronor, innebärande en ökning med 9,500 kronor. Av sistnämnda belopp belöpa 8,000 kronor på fortbildningskursen för lärare m. fl. och 1,500 kronor på tidskriften »Tirfing». Den förra ökningen beror därpå att den utbildningskurs, för vilken anslaget för budgetåret 1928/1929 är beräknat, skall vara en s. k. hygienisk kurs, under det att utbildningskursen år 1930 skall vara en s. k. social utbildningskurs, för vilken kostnaden enligt av riksdagen godtagna beräkningsgrunder är 8,000 kronor högre. Mot denna anslagsökning har jag intet att erinra. Ej heller vill jag motsätta mig den begärda höjningen av anslaget till tidskriften »Tirfing». Vad överstyrelsen eljest föreslagit beträffande anslaget till undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande föranleder ingen erinran från min sida. Vad beträffar det begärda beloppet till motorförarnas helnykterhetsförbund anser jag, att detta belopp bör för budgetåret 1929/1930 bestämmas till samma summa som för innevarande budgetår eller 3,000 kronor. Jag erinrar om att Kungl. Maj:t hos 1928 års riksdag för ändamålet åskade ett belopp av 5,000 kronor, men att riksdagen, under framhållande av att försiktighet borde iakttagas vid beviljande av nya statsbidrag till privata sammanslutningar, nedsatte beloppet till 3,000 kronor. Beloppet torde böra ingå i nu ifrågavarande anslag, som alltså för budgetåret 1929/1930 skulle komma att uppgå till 176,000 kronor.

Departement-
schefen.

[249.] Centralförbundet för nykterhetsundervisning har hemställt om en höjning av anslaget till *föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m.* med 60,000 kronor till 180,000 kronor. Skolöverstyrelsen har ansett sig endast kunna tillstyrka en ökning med 30,000 kronor. Jag anser för min del att anslaget nu bör höjas med 20,000 kronor eller den summa som föreslagits till anordnande av särskild föreläsningsverksamhet om alkoholen och trafiksäkerheten, ett ändamål, som jag finner särskilt behjärtansvärt. I fråga om statsbidrag till sistberörda föreläsningsverksamhet torde böra gälla samma grunder som för bidrag till föreläsningar vid skolor, lärarmöten m. fl., d. v. s. statsbidrag skulle kunna utgå för föreläsares arvode, traktamente och reseersättning. Nu ifrågavarande anslag skulle alltså för budgetåret 1929/1930 komma att utgöra 140,000 kronor.

Den av skolöverstyrelsen föreslagna ökningen av anslaget till *främjande i övrigt av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder* kan jag icke tillstyrka. Hittills har anslaget visat sig vara tillräckligt och då en höjning vidtagits i detsamma så sent som för budgetåret 1928/1929, saknas enligt min uppfattning skäl att redan för nästkommande budgetår ytterligare höja detsamma.

Slutligen har jag att yttra mig rörande den av skolöverstyrelsen väckta frågan om anslag till *inköp för utdelning bland rikets lärare av handledningen för lärare vid nykterhetsundervisningen*. Såsom överstyrelsen erinrat har denna handledning utarbetats medelst ett av riksdagen beviljat anslag och avsikten med densamma är att lämna en vägledning för lärarna vid den undervisning i nykterhetsfrågan, som enligt utfärdade föreskrifter skall meddelas i skilda läroanstalter. Givetvis är det önskvärt, att handledningen vinner största möjliga spridning bland rikets lärarpersonal. Skolöverstyrelsen uttrycker nu med stöd av gjorda erfarenheter ifråga om handboken i alkoholfrågan en farhåga för att handledningen icke kommer att bli tillräckligt spridd och föreslår därför, att ett anslag av 18,000 kronor skulle ställas till överstyrelsens förfogande för inköp av omkring 35,000 exemplar att utdelas till samtliga lärare i riket. Enligt vad jag inhämtat har handledningen utkommit av trycket under december månad 1928. Bokhandelspriset å arbetet utgör 1 krona 70 öre. Då således ännu icke någon erfarenhet rörande dess spridning kan föreligga, synes det mig vara för tidigt att nu vidtaga några för staten kostsamma åtgärder av här ifrågasatt art. Därest det visar sig, att handledningen väl tillfredsställer de krav, man kan hava rätt att ställa på en sådan, får man väl förutsätta, att ett stort antal lärare av intresse för saken anskaffar densamma. Skulle det inträffa att överstyrelsens farhågor bli besannade, torde frågan om särskilda åtgärders vidtagande för arbetets spridning böra återupptagas. Jag kan således icke för närvarande tillstyrka anslag för ändamålet.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag i nu förevarande sammanhang, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* anslag av kronor 176,000: — att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga samt till de av mig här förut omförmälda ändamål med högst de av mig angivna belopp;

dels ock medgiva, att möjligen uppkommande besparingar på de till anordnande av en social fortbildningskurs för lärare m. fl. samt av en allmän utbildningskurs i alkoholfrågan för studie- och ungdomsledare m. fl. avsedda belopp av sagda medel må, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, användas till utarbetande, utgivning och spridning av materiell för nykterhetsundervisningen.

9. Föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande. Under återopande av vad jag under nästföregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

[250.]

Föreläsnings- och instruktionsverksamhet.

att till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande, bedriven i enlighet med de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa, anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* reservationsanslag av kronor 140,000: — att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

10. Främjande i övrigt av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder. Under återopande av vad jag under punkt 249 anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

[251.]

Främjande i övrigt av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder.

att till främjande av nykterhet på andra sätt än här förut angivits samt till motarbetande av dryckenskapens följder anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* reservationsanslag av kronor 5,000: — att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Musikföreställningar för allmänheten.

11. Musikföreställningar för allmänheten. Under en följd av år har riksdagen på extra stat beviljat anslag till nu ifrågavarande ändamål. Alltsedan år 1919 har anslaget utgått med 57,000 kronor för år, så fördelade, att 18,500 kronor använts till understöd åt en var av Gävleborgs läns, Nordvästra Skånes och Norrköpings orkesterförening samt 1,500 kronor till inspektion av dessa föreningars verksamhet.

[252.]

Musikföreställningar för allmänheten.

[252.]

I statsverkspropositionen till 1927 års riksdag (åttonde huvudtiteln, punkt 229) föreslog Kungl. Maj:t en höjning av anslaget med 10,500 kronor eller till 67,500 kronor. Vid framläggande inför Kungl. Maj:t av förslag till detta anslagsäskande framhöll dåvarande departementschefen, att de ekonomiska svårigheter, varmed orkesterföreningarna under flera år haft att kämpa, på senare tid tilltagit i sådan grad, att de hotade att menligt inverka på föreningarnas förmåga att motsvara det ändamål, som av Kungl. Maj:t och riksdagen avsetts med anslagets beviljande, detta särskilt till följd av underbetalning av de i orkestrarna medverkandes arbete.

I samband med detta Kungl. Maj:ts förslag förhade riksdagen till behandling två inom riksdagen väckta motioner, däruti hemställes, att riksdagen ville med avslag å Kungl. Maj:ts förslag om höjning av det förut utgående extra anslaget uppföra detsamma för budgetåret 1927/1928 med 57,000 kronor. Med bifall till dessa motioner anvisade riksdagen för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1927/1928 i likhet med vad för föregående budgetår ägt rum, ett anslag av endast 57,000 kronor.

I skrivelse den 27 september 1928 har nu musikaliska akademien hemställt om förslag till 1929 års riksdag att för budgetåret 1929/1930 bevilja för ändamålet ett belopp av 91,500 kronor. Akademien räknar härvid med ett till 30,000 kronor förhöjt anslag till en var av nämnda föreningar. Akademien har, under hänvisning till sina tidigare framställningar om förhöjt statsbidrag för ifrågavarande ändamål, erinrat om de ekonomiska svårigheter, varmed orkesterföreningarna sedan många år hade att kämpa och som på senare tid ständigt hotade deras fortbestånd samt framhållit, hurusom orkestrarnas nödläge nu vore allvarigare än någonsin tillföre och endast ett kraftigt ingrepp från statens sida kunde rädda deras existens.

Departementschefen.

Ehuru jag är livligt övertygad om betydelsen av orkesterföreningarnas verksamhet för den musikaliska bildningens utbredande och höjande och jämväl finner föreningarnas ekonomiska ställning brydsam, anser jag mig, med hänsyn till det av 1927 års riksdag i ämnet fattade beslut, icke nu kunna föreslå någon höjning av anslaget i fråga. Jag förordar därför, att anslaget upptages till samma belopp, som utgår för budgetåret 1928/1929.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten, samt till inspektion av ifrågavarande föreningars och orkestrars verksamhet anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* anslag å kronor 57,000: —

Folkliga musikskolan i Arvika.

[253.]

Folkliga
musikskolan
i Arvika.

12. **Folkliga musikskolan i Arvika.** På grund av en inom riksdagen väckt motion anvisade 1925 års riksdag för budgetåret 1925/1926 till folkliga musikskolan i Arvika för en minst 20 veckor lång kurs under verksamhetsåret 1925/1926 ett extra anslag av 3,000 kronor, att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva. För verksamhetsåret 1926/1927 höjde 1926 års riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anslaget till 5,000 kronor; och jämväl för budgetåren 1927/1928 och 1928/1929 har riksdagen, likaledes i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, för ändamålet anvisat ett anslag av 5,000 kronor. Sistnämnda belopp ställdes genom beslut den 22 juni 1928 till förfogande av styrelsen för folkliga musikskolan i Arvika för med anslaget avsett ändamål, därvid för anslagets utgående föreskrevs enahanda villkor som beträffande verksamhetsåret 1927/1928.

I en till skolöverstyrelsen ingiven skrivelse, som av överstyrelsen med utlåtande den 31 augusti 1928 överlämnats till Kungl. Maj:t, har nu skolans styrelse, med bifogande av förslag till inkomst- och utgiftsstat för skolans vinterkurs 1929/1930, anhållit, att överstyrelsen måtte hos Kungl. Maj:t göra framställning om förslag till riksdagen, att anslaget till skolan för en minst 20 veckor lång vinterkurs 1929/1930 måtte utgå med 7,000 kronor.

Till stöd för denna sin framställning har *skolans styrelse* anfört huvudsakligen följande.

Folkliga musikskolan å Ingesund, Arvika, har under vinterhalvåret 1927/1928 hållit en 21 veckor lång kurs. Under höstterminen har skolan be-
vistats av 37, under vårterminen av 41 elever.

Värmlands läns landsting har för den senast gångna kursen lämnat skolan ett bidrag av 1,000 kronor.

Då bidragen från föreningen för det folkliga musiklivets befrämjande, blivit betydligt mindre än som beräknats, hava, för att över huvud kursen skulle kunna programenligt genomföras, lärarnas förut blygsamma arvoden kraftigt måst nedsättas, sålunda ända till blott en fjärdedel av de i statförslaget beräknade beloppen. Det är möjligt, att skolan ännu något år framåt skall nödgas räkna med motsvarande brydsamma villkor för sin verksamhet.

En höjning av statsanslaget skulle därför innebära en synnerligen stor lättnad för skolan. En sådan torde också äga en fullgiltig motivering i den grundläggande betydelse för en gynnsam utveckling av det folkliga musiklivet i landet, som skolans verksamhet är ägnad att få, och av den högt kvalificerade undervisning, som skolan tack vare gynnsamma omständigheter är i tillfälle att meddela.

Såsom huvudlärare i fiolspelning tjänstgör professor Lars Zetterquist och i samspelning kapellmästare Ignacz Beörecz.

Skolöverstyrelsen tillstyrker denna framställning och anför följande:

Redan i sin framställning den 31 augusti 1926 angående anslag för folkundervisningen för budgetåret 1927/1928 hemställde överstyrelsen om en höjning

av anslaget till folkliga musikskolan i Arvika med 2,000 kronor till 7,000 kronor. De skäl, som då av överstyrelsen anfördes härför och som finnas återgivna å sid. 502 o. f. av 1927 års åttonde huvudtitel, återopades av överstyrelsen även i skrivelse den 31 augusti 1927 och synas överstyrelsen alltjämt äga gällande kraft. Förslaget till utgiftsstat för arbetsåret 1929/1930 giver vid handen, att man med alla medel sökt hålla utgifterna nere vid ett minimum, men då trots detta en brist skulle uppstå, därest icke statsbidraget höjdes, synes överstyrelsen den föreslagna höjningen av anslaget vara påkallad.

Departement-
schefen.

Såsom av handlingarna i ärendet framgår, har skolstyrelsen anhållit om ett från 5,000 kronor till 7,000 kronor förhöjt statsunderstöd för verksamhetsåret 1929/1930. Denna skolstyrelsens framställning har understötts av skolöverstyrelsen. Ehuru väl jag anser det vara styrkt, att skolan på ett tillfredsställande sätt fyller ett mera konstant utbildningsbehov, kan jag dock icke för närvarande förorda större anslag till skolan än som utgår för innevarande budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

att till folkliga musikskolan i Arvika för en minst 20 veckor lång kurs under verksamhetsåret 1929/1930 bevilja för budgetåret 1929/1930 ett *extra* anslag

av kronor 5,000: —

att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott förskriva.

Statens biografbyrå.

[254.]

Statens
biografbyrå.

13. **Statens biografbyrå.** I huvudsaklig överensstämmelse med Kungl. Maj:ts därom gjorda förslag (punkt 231 av 1927 års åttonde huvudtitel, vartill jag här tillåter mig att hänvisa) uppförde 1927 års riksdag under rikstatens åttonde huvudtitel under rubriken: Statens biografbyrå ett ordinarie reservationsanslag å 75,300 kronor att direkt utgå av avgifter för granskning av biografbilder. Tillika medgav riksdagen — i likhet med vad som tidigare varit fallet — att reservation, som kunde uppkomma å nämnda anslag, finge i den omfattning, Kungl. Maj:t prövade lämpligt, användas till befrämjande av sådana i samband med kinematografien stående ändamål, som Kungl. Maj:t funne vara förtjänta av understöd. Samtidigt anvisade riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 232 av 1927 års åttonde huvudtitel) till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens biografbyrå för budgetåret 1927/1928 ett extra reservationsanslag av 9,000 kronor, att direkt utgå av avgifter för granskning av biografbilder.

Jämväl för innevarande budgetår utgår för här ifrågavarande ändamål

nyss omförmälda anslag å 75,300 kronor. Anslaget till dyrtidstillägg utgår däremot med ett till 10,000 kronor förhöjt belopp. [254.]

Såsom av nyssberörda punkt 231 närmare framgår, hava utgifterna för statens biografbyrå allt ifrån byråns tillkomst finansierats med inflytande granskningsavgifter. Av dessa granskningsavgifter, vilka år för år tillförts ovannämnda reservationsanslag till statens biografbyrå, hava vidare, i enlighet med riksdagens medgivande, anvisats medel till befrämjande av sådana i samband med kinematografien stående ändamål, som Kungl. Maj:t funnit vara förtjänta av understöd. Senast har sålunda under år 1928, nämligen genom beslut den 14 juni och den 10 augusti 1928 till olika ändamål från sagda överskottsmedel anvisats tillhopa 47,500 kronor. Enligt budgetredovisningen för budgetåret 1927/1928 uppgick reservationen å anslaget vid ingången av budgetåret 1928/1929 till 133,418 kronor 72 öre.

Chefen för finansdepartementet har tidigare denna dag föreslagit, att de för granskning av biografbilder inflytande avgifterna skola under särskild inkomstitel upptagas bland egentliga statsinkomster, uppbörd i statens verksamhet. På grund härav bliver en omläggning av anslagen till biografbyråns verksamhet nödvändig, då de inflytande granskningsavgifterna sålunda ej längre komma att tillföras vederbörande reservationsanslag och följaktligen icke bliva såsom hittills tillgängliga för vissa i samband med kinematografien stående ändamål. Det ordinarie reservationsanslaget å 75,300 kronor till statens biografbyrå torde därvid — i likhet med övriga avlöningsanslag vid nyreglerade verk och inrättningar — böra uppföras såsom ett ordinarie förslagsanslag å samma belopp. De till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt biografbyråns befattningshavare erforderliga medlen synas framdeles böra utgå från åttonde huvudtitelns allmänna anslag till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Något särskilt anslag till dyrtidstillägg åt befattningshavare vid statens biografbyrå bör därför ej längre upptagas i riksstaten.

Departementschefen.

Det understödjande av vissa i samband med kinematografien stående ändamål, som med riksdagens medgivande hittills bedrivits med biografbyråns överskottsmedel, har, såsom av meraberörda punkt 231 i 1927 års åttonde huvudtitel och den nu lämnade redogörelsen framgår, haft en betydande omfattning, och det torde vara av vikt, att icke avbräck vållas i denna understödsverksamhet. Ett anslag för ändamålet bör därför uppföras i riksstaten. Detta anslag, som synes böra erhålla reservationsanslags natur, torde med den starka utvecklingen på detta område icke kunna beräknas till ett lägre belopp än 50,000 kronor. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att besluta såväl angående anslagets fördelning som angående de närmare villkoren för understödets utgående.

I anslutning till vad sålunda anförts och med hänvisning till vad stats-

rådet och chefen för finansdepartementet förut denna dag i föreliggande fråga anført, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels — med uteslutande ur riksstaten av det under åttonde huvudtiteln under rubrik: Statens biografbyrå upptagna *ordinarie* reservationsanslaget till statens biografbyrå å 75,300 kronor, att direkt utgå av avgifter för granskning av biografbilder — därstädes under samma rubrik uppföra ett *ordinarie* förslagsanslag å kronor 75,300: —

dels ock till befrämjande av vissa i samband med biografväsendet stående ändamål för budgetåret 1929/1930 anvisa ett *extra* reservationsanslag å kronor 50,000: —

att utgå med den fördelning och under de närmare villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

Förvaltningskostnader för statens räntefria studielån.

[255.]

14. Vissa kostnader för utdelning av statens räntefria studielån.

Vissa kostnader för utdelning av statens räntefria studielån.

Ersättning till postverket.

På därom av Kungl. Maj:t gjorda framställningar har riksdagen under de senare åren på extra stat anvisat särskilda förslagsanslag till ersättning åt postsparbanken, respektive postverket för dess bestyr med statens räntefria studielån. Ersättningen har utgått efter en beräkning av 5 kronor för varje beviljat studielån. Anslaget, som för budgetåret 1928/1929 utgår med 1,850 kronor, torde för budgetåret 1929/1930 kunna upptagas till oförändrat belopp.

Kostnaderna för studielånenämnden.

Till bestridande av kostnaderna för den nämnd, som Kungl. Maj:t, enligt reglementet för utdelning av statens räntefria studielån den 19 juni 1919, årligen tillsätter för upprättande av förslag till studielånens utdelning, har riksdagen på därom av Kungl. Maj:t gjord framställning för budgetåret 1928/1929 anvisat ett extra anslag av 5,000 kronor.

Om anvisande för budgetåret 1929/1930 av anslag såsom kapitalökning för fonden för räntefria studielån framställer jag förslag i annat sammanhang. Då man torde kunna utgå ifrån att lån från denna fond komma att utdelas även för budgetåret 1930/1931, bör anslag till bestridande av kostnader för den under förra halvåret 1930 sammanträdande nämnden nu begäras hos 1929 års riksdag. Anslaget bör utgå med samma belopp, som är bestämt för budgetåret 1929/1930, eller 5,000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1929/1930 anvisa

dels till ersättning åt postverket för dess bestyr med statens räntefria studielån ett *extra* förslagsanslag

av kronor 1,850: —

dels ock till bestridande av kostnaderna för den nämnd, som under år 1930 må komma att handlägga ärenden rörande omförmälda lån, ett *extra* anslag av . . . kronor 5,000: —

L. Åtgärder för fysisk utbildning.

Gymnastiska centralinstitutet.

1. **Gymnastiska centralinstitutet.** Den sedan länge aktuella frågan om en omorganisation av gymnastiska centralinstitutet har under år 1928 kommit i ett nytt läge, i det att de sakkunniga, som jämlikt Kungl. Maj:ts den 30 december 1927 och den 17 februari 1928 givna bemyndiganden tillkallats för att inom ecklesiastikdepartementet biträda med utredning rörande verksamheten vid institutet och därmed sammanhängande frågor, med skrivelse av den 5 november 1928 avlämnat betänkande och förslag angående omorganisation av gymnastiska centralinstitutet m. m. Betänkandet har remitterats till åtskilliga myndigheter för avgivande av yttranden. Sedan dessa yttranden inkommit, torde frågan vara mogen för avgörande. Hur önskvärt det än vore att detta avgörande kunde komma till stånd redan vid 1929 års riksdag, torde det emellertid med hänsyn till ärendets omfattning näppeligen kunna motses, att ärendet skall kunna färdigberedas i så god tid, att proposition i ämnet binner avlätas till nämnda års riksdag. Vid sådant förhållande saknar jag anledning att för närvarande ifrågasätta någon ändring med avseende å de i riksstaten för centralinstitutet uppförda ordinarie anslagen.

I enlighet härmed torde i riksstaten för budgetåret 1929/1930 böra för gymnastiska centralinstitutet uppföras:

Avlöningar, <i>oförändrat ordinarie förslagsanslag</i>	kronor 106,000:—
Materiell m. m., <i>oförändrat ordinarie reservationsanslag</i>	» 13,000:—

2. **Extra personal vid gymnastiska centralinstitutet m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning anvisade 1928 års riksdag för budgetåret 1928/1929 till extra personal vid gymnastiska centralinstitutet m. m. ett extra anslag av 6,410 kronor, att utgå med den fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämdes.

Detta anslag ställdes genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 juni 1928 till direktionens över gymnastiska centralinstitutet förfogande, varvid tillika föreskrevs att det skulle utgå med följande fördelning:

[256.]

Gymnastiska
centralinsti-
tutet.

[257.]

Extra per-
sonal vid
gymnastiska
centralinsti-
tutet m. m.

till extra vaktmästarbiträde vid gymnastiska centralinstituttet	högst kronor 1,440: —
» fortsatt uppehållande under budgetåret 1928/1929 av undervisning jämte läkarvård vid en med nämnda institut förenad kvinnlig poliklinik . . .	» » 1,200: —
» anordnande vid instituttet av kostnadsfria övnin- gar i gymnastik för medlemmar av Stockholms förenade studentkårer	» » 1,000: —
» avlönande av en eldare vid instituttet	» » 970: —
» undervisning i idrott vid instituttet	» » 1,800: —
Summa kronor 6,410: —	

I skrivelse den 31 augusti 1928 har direktionen, under förutsättning att den planerade omorganisationen av centralinstituttet icke komme till stånd från och med budgetåret 1929/1930, anhållit om utverkande av ett till 6,810 kronor förhöjt anslag till extra personal m. m.

Den begärda anslagsökningen skulle tillgodokomma undervisningen i idrott. Direktionen meddelar, att kostnaderna för denna undervisning under budgetåret 1927/1928 uppgått till 2,420 kronor, samt att ökade medel för ändamålet erfordras, om denna viktiga utbildningsgren skall kunna behörigen tillgodoses.

Departement-
schefen.

Anslagsposten till undervisning i idrott har visserligen under de senaste åren flera gånger höjts, men varje gång endast med ett jämförelsevis obetydligt belopp, och jag anser mig böra tillstyrka den nu begärda höjningen med 400 kronor. Anslagsposten skulle alltså komma att uppgå till 2,200 kronor. Till jämförelse vill jag nämna, att 1927 års gymnastiksakkunniga i sitt den 5 november 1928 avgivna betänkande föreslagit, att å ordinarie stat skulle uppföras ett reservationsanslag å 3,500 kronor till bestridande av särskilda kostnader för undervisning i idrott.

Beträffande övriga i anslaget ingående poster har någon ändring ej ifrågasatts.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till extra personal vid gymnastiska centralinstituttet
m. m. anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* anslag
av kronor 6,810: —
att utgå med den fördelning, som av Kungl. Maj:t bestäms.

[258.]

3. Täckande av brist i gymnastiska centralinstituttets anslag till materiell m. m. Alltsedan år 1925 har riksdagen årligen anvisat särskilda extra anslag till täckande av uppkomna brister i gymnastiska centralinstituttets materiellanslag; för budgetåret 1928/1929 har för ändamålet beviljats 1,016 kronor. Med anledning av att instituttets ordinarie reservationsanslag till materiell m. m., vilket år 1926 bestämts till 9,600 kronor,

Täckande av
brist i gym-
nastiska cen-
tralinsti-
tuttets anslag
till materiell
m. m.

sålunda visat sig vara för knappt beräknat beslöt 1928 års riksdag på där-om av Kungl. Maj:t gjord framställning en förhöjning av anslaget, varvid detsamma, med hänsyn tagen jämväl till vissa andra omständigheter, blev i riksstaten för budgetåret 1928/1929 uppfört med 13,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1928 har nu direktionen över gymnastiska centralinstitutet anfört bland annat, att ifrågavarande ordinarie anslag, under förutsättning att institutets verksamhet påginge enligt nuvarande grunder, efter höjningen torde vara tillräckligt för den närmaste framtiden. Trots yttersta sparsamhet hade emellertid även undervisningsåret 1927/1928 uppstått en brist i anslaget. Till täckande av denna brist, som utgjorde 1,376 kronor, anhölle direktionen om anvisande av medel.

Då den nu uppkomna bristen i gymnastiska centralinstitutets anslag till materiell m. m. synes hava varit oundviklig vid ett behörigt uppehållande av undervisningen vid institutet, torde medel böra äskas för dess täckande på enahanda sätt som skett under föregående år. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till täckande av brist i gymnastiska centralinstitutets *ordinarie* reservationsanslag till materiell m. m. vid utgången av budgetåret 1927/1928 anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* anslag av kronor 1,376:—

4. Understödjande av idrotten. Alltsedan år 1914 hava anslag av riksdagen beviljats till understödjande av idrotten. Anslaget, som utgått med växlande belopp, utgjorde från och med budgetåret 1925/1926 till och med budgetåret 1927/1928 110,000 kronor för år, därav till svenska gymnastikförbundet 55,000 kronor. För budgetåret 1928/1929 har beviljats 120,000 kronor, därav till svenska gymnastikförbundet 55,000 kronor.

[259.]

Understödjande av idrotten.

Genom beslut den 29 juni 1928 meddelade Kungl. Maj:t föreskrifter rörande användningen av det för budgetåret 1928/1929 beviljade anslaget. Därvid anvisades till svenska gymnastikförbundet för dess verksamhet 55,000 kronor, till Sveriges militära idrottsförbund högst 2,000 kronor och till understödjande av skididrotten bland ungdomen högst 4,000 kronor, varjämte föreskrevs att svenska gymnastik- och idrottsföreningarnas riksförbund skulle äga att av anslaget åtnjuta högst 41,000 kronor och Sveriges centralförening för idrottens främjande högst 18,000 kronor.

Framställningar om fortsatta anslag för ifrågavarande ändamål hava nu inkommit från riksförbundet och centralföreningen, vilka sammanslutningar begärt, att för budgetåret 1929/1930 måtte utverkas 250,000 kronor för den frivilliga idrottsrörelsen, samt från svenska gymnastikförbundet, som för samma budgetår anhållit om ett anslag för sin verksamhet å 74,500 kronor.

Departementschefen.

Såsom jag redan nämnt blev idrottsanslaget av 1928 års riksdag höjt med 10,000 kronor till 120,000 kronor. Jag förordar, att samma belopp nu äskas hos 1929 års riksdag.

Jag anhåller i samband härmed att få bringa i erinran ett av 1928 års riksdag gjort uttalande angående fördelning av ifrågavarande anslag. I en inom riksdagen väckt motion hade föreslagits att riksdagen måtte vid beviljande av anslag till understödjande av idrotten därvid foga den bestämmelsen, att 2,000 kronor därav må tilldelas Sveriges akademiska idrottsförbund att utgå på de villkor Kungl. Maj:t kunde finna skäl bestämma. Riksdagen förklarade sig skänka sitt erkännande åt de synpunkter och skäl, på vilka förslaget grundats, men ansåg sig ej böra fästa ett ytterligare villkor vid anslaget, då riksdagen vore förvissad om att vid fördelningen av anslagsmedlen all den hänsyn, som förhållandena kunde medgiva komme att tagas till de i motionen framförda önskemålen. Jag delar denna riksdagens uppfattning och torde, därest det av mig förordade anslaget av riksdagen beviljas, få vid avgivande av förslag till anslagets fördelning återkomma till denna fråga.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understödjande av idrotten anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* anslag av kronor 120,000: —
därav till svenska gymnastikförbundet 55,000 kronor, att
utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

[260.]

Understödjande av skididrotten bland ungdomen.

5. Understödjande av skididrotten bland ungdomen. I anledning av Kungl. Majts därom gjorda framställningar har riksdagen under en följd av år beviljat anslag för understödjande av skididrotten bland ungdomen att användas på sätt och under villkor, som Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva. Anslaget, som under några år var sänkt till 20,000 kronor, utgår från och med budgetåret 1926/1927 åter med det tidigare beloppet, 30,000 kronor, och har från samma tid reservationsanslags natur.

Det för budgetåret 1928/1929 anvisade anslaget har genom beslut den 8 juni 1928 ställts till skolöverstyrelsens förfogande, därvid anslagets fördelning beräknats på följande sätt:

Kurser inom högfjällsområde för lärare vid under överstyrelsens inseeende stående läroanstalter	kronor 2,000: —
Individuell utbildning av gruppledare vid fjällfärder, anordnade för lärjungar vid nämnda läroanstalter, i form av resebidrag åt instruktörer	» 3,000: —
Kurser för lärare vid högre folkskolor och folkskolor	» 7,500: —
Kurser vid statens folk- och småskoleseminarier	» 3,500: —
Kurser vid högre folkskolor och folkskolor	» 5,000: —
Anskaffande av skidor till högre folkskolor och folkskolor samt övningsskolor vid statens folk- och småskoleseminarier	» 7,500: —
Administrationskostnader	» 1,500: —

Tillika föreskrev Kungl. Maj:t närmare villkor och bestämmelser för anslagets användande.

[260.]

I skrivelse den 31 augusti 1928 har skolöverstyrelsen gjort framställning om fortsatt anslag till ifrågavarande ändamål och därvid anført bland annat:

Den omfattande erfarenhet, som överstyrelsen förvärvat rörande betydelsen av den verksamhet, vilken här förevarande anslag är avsett att främja, ger vid handen, att genom de vidtagna åtgärderna den fysiska fostran i våra skolor erhållit ett synnerligen värdefullt stöd.

Från den svenska skiddelegationen, vilken alltsedan riksdagen ställde till förfogande medel till understödjande av skididrotten bland ungdomen innehaft överstyrelsens uppdrag att omhändervärd verksamheten i fråga, har till överstyrelsen ingivits en utförlig framställning, åsyftande dels att väsentligen utvidga kretsen av de läroanstalter, som skulle kunna komma i åtnjutande av understöd av anslaget, dels ock att med verksamheten införliva vissa nya uppgifter.

Skolöverstyrelsen redogör härafter för innehållet i skiddelegationens berörda framställning, som slutar med en hemställan om utverkande för ifrågavarande ändamål av ett anslag å 45,000 kronor.

Överstyrelsen, som skulle hava ansett önskvärt, om hela nämnda belopp kunnat beviljas, har emellertid med hänsyn till andra anslagskrav funnit sig böra tillstyrka en beskärning av den ifrågasatta anslagsökningen och hemställer för sin del om ett belopp av 40,000 kronor, att användas på följande sätt:

till skidkurser inom högfjällsområde för lärare vid under		
överstyrelsens inseende stående läroanstalter	kronor	2,000: —
till individuell utbildning av gruppleddare vid fjällfärder,		
anordnade för lärjungar vid ovannämnda läroanstalter,		
i form av resebidrag åt instruktörer	»	4,000: —
till kurser vid statens folkskoleseminarier och småskole-		
seminarier	»	3,500: —
till kurser för ämneslärare vid allmänna läroverk och kom-		
munal mellanskolor	»	3,500: —
till kurser för lärare vid folkskolor och högre folkskolor . .	»	7,500: —
till kurser vid högre folkskolor och folkskolor	»	5,000: —
till anskaffande av skidor till allmänna läroverk, kommu-		
nala mellanskolor, högre folkskolor, folkskolor samt öv-		
ningsskolor vid statens seminarier	»	12,000: —
till utgivande av för skolbruk avsedda handledningar i skid-		
löpning	»	500: —
till administrationskostnader	»	2,000: —

Jag är livligt övertygad om behövligheten av fortsatt anslag för främjande av skididrotten bland ungdomen och skulle med tillfredsställelse se, om den nuvarande anslagsramen kunde utvidgas på sätt skolöverstyrelsen föreslagit. Av vad jag förut i dag anført torde emellertid hava framgått,

Departementschefen.

att för närvarande under åttonde huvudtiteln föreligga en mångfald andra, lika angelägna anslagsbehov, vilka av ekonomiska skäl icke kunna i önskvärd omfattning tillgodoses. Vid sådant förhållande anser jag mig icke nu kunna föreslå någon höjning av anslaget till skididrotten bland ungdomen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understödjande av skididrotten bland ungdomen
anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* reservationsanslag
av kronor 30,000:—
att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma.

[261.] 6. **Understöd åt s. k. friluftsläger för skolbarn.** För vartdera av Understöd åt budgetåren 1927/1928 och 1928/1929 har riksdagen anvisat ett extra reservationsanslag till understöd åt s. k. friluftsläger för skolbarn. Anslaget för budgetåret 1928/1929 bestämdes till 10,000 kronor.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 juni 1928 anvisades från sistnämnda anslag bidrag till bestridande av kostnaderna för obemedlade och mindre bemedlade skolbarns deltagande i sju olika gymnastik- och friluftsläger.

I skrivelse den 31 augusti 1928 har skolöverstyrelsen gjort framställning om fortsatt anslag för ändamålet till enahanda belopp, som senast beviljats.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt s. k. friluftsläger för skolbarn anvisa
för budgetåret 1929/1930 ett *extra* reservationsanslag
av kronor 10,000:—
att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

1. **Svenska fornskriftsällskapet.** Till understödjande av svenska fornskriftsällskapets verksamhet har anslag utgått från och med år 1877. För vart och ett av budgetåren 1923/1929 har riksdagen till sällskapet anvisat ett extra reservationsanslag å 2,000 kronor. [262.] Svenska fornskriftsällskapet.

I skrivelse den 1 september 1928 har sällskapets styrelse, med bifogande av tryckt redogörelse för sällskapets senaste arbetsår, hemställt om beredande av anslag för budgetåret 1929/1930 med 2,000 kronor att utgå under enahanda villkor, som gälla för anslaget för innevarande budgetår.

I enlighet med tillstyrkan av vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien i utlåtande den 2 oktober 1928 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till svenska fornskriftsällskapet för budgetåret 1929/1930 anvisa ett *extra* reservationsanslag av . . . kronor 2,000: — under villkor att sällskapet kostnadsfritt för statens räkning avlämnar 150 exemplar av sina under år 1929 utgivna arbeten.

2. **Samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia.** Till understöd åt samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia har anslag utgått från och med år 1907 med ett extra anslag av 1,000 kronor, vilket för år 1920 höjdes till 2,000 kronor. Med detta belopp utgick anslaget jämväl för åren 1921 och 1922. För vart och ett av budgetåren 1923/1929 har riksdagen för ändamålet anvisat ett extra reservationsanslag av 1,000 kronor. Vid anslaget har det villkoret varit fäst, att samfundet skulle till ecklesiastikdepartementet avlämna 50 exemplar av den för anslagsåret avsedda publikationen.

I enlighet med samfundets i skrivelse den 30 augusti 1928 därom gjorda och av vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien i utlåtande den 2 oktober 1928 tillstyrkta framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

att till understöd åt samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia för budgetåret 1929/1930 anvisa ett *extra* reservationsanslag av kronor 1,000: —

[263.] Samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia.

under villkor att samfundet till ecklesiastikdepartementet avlämnar 50 exemplar av den för år 1929 avsedda publikationen.

[264.]

Svenska
vitterhets-
samfundet.

3. Svenska vitterhetssamfundet. Till understödjande av svenska vitterhetssamfundets verksamhet har å riksstaten varit anvisat anslag från och med år 1914. För vart och ett av budgetåren 1923/1929 har riksdagen för ändamålet anvisat ett extra reservationsanslag av 2,000 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1928 har samfundets styrelse hemställt om beredande för budgetåret 1929/1930 av ett anslag för ändamålet å 2,000 kronor att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

Svenska akademien har den 26 september 1928 avgivit infordrat yttrande i ärendet och därvid tillstyrkt ansökningen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

att till understödjande av svenska vitterhetssamfundets verksamhet under år 1929 anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* reservationsanslag av kronor 2,000:— att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

[265.]

Understöd åt
inhemska
skönlitterära
författare.

4. Understöd åt inhemska skönlitterära författare. Från och med år 1908 hava till understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst utgått särskilda av riksdagen beviljade anslagsmedel. Anslagen, som utgått för treårsperioder, hava från och med år 1920 utgjort 20,000 kronor för år.

Till understöd under tiden den 1 juli 1928—den 30 juni 1931 beviljade 1928 års riksdag ett anslag av 60,000 kronor att efter grunder och på villkor, som av Kungl. Maj:t bestämdes, fördelas mellan därav förtjänta vitterhetsidkare samt anvisade av ifrågavarande anslag för budgetåret 1928/1929 ett belopp av 20,000 kronor.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 22 juni 1928 tilldelat nedan angivna personer för tiden den 1 juli 1928—den 30 juni 1931 följande belopp för helt år räknade, att utgå ur ifrågavarande, för nämnda tid beviljade anslag, nämligen:

dels i form av fasta understöd:

Per Hallström	kronor 2,000:—
Vilhelm Ekelund	» 1,500:—
Tor Hedberg	» 1,500:—
K. G. Ossiannilsson	» 1,500:—
Hjalmar Söderberg	» 1,500:—
Fredrik Vetterlund	» 1,500:—
Elin Wägner	» 1,500:—

dels ock i form av tillfälliga understöd:

Erik Blomberg	kronor 1,000: —
Karin Boye	» 1,000: —
Gertrud Lilja	» 1,000: —
Jeanna Oterdahl	» 1,000: —
Marika Stjernstedt	» 1,000: —
Birger Sjöberg	» 1,000: —
Olof Thunman	» 1,000: —
Gustav Ullman	» 1,000: —
Albert Viksten	» 1,000: —

Vidare tilldelade Kungl. Maj:t genom beslut samma dag Daniel Fallström ett tillfälligt understöd av 1,000 kronor av å anslaget på grund av dödsfall disponibla medel.

Jag anhåller, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att av det av 1928 års riksdag till understöd under tiden den 1 juli 1928—den 30 juni 1931 åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst beviljade anslaget av 60,000 kronor att efter grunder och på villkor, som av Kungl. Maj:t bestämdes, efter sakkunnigas hörande av Kungl. Maj:t fördelas mellan därav förtjänta vitterhetsidkare, för budgetåret 1929/1930 såsom *extra* anslag
anvisa kronor 20,000: —

5. **Undersökning av svenska dialekter, ortnamn och folkminnen.**

[266.]

Under en följd av år hava anslag av riksdagen anvisats till undersökningar av våra svenska dialekter, ortnamn och folkminnen och till vetenskapligt bearbetande av det vid dessa undersökningar förvärfvade materialet. Så utgår för budgetåret 1928/1929 till systematisk undersökning av svenska folkmål ett extra reservationsanslag av 28,650 kronor, till systematisk undersökning av sydsvenska folkmål ett extra reservationsanslag av 3,500 kronor, till Hyltén-Cavalliusstiftelsen för svensk folkminnesforskning i Lund ett extra anslag av 9,000 kronor samt till ortnamnskommitténs sekreterare m. m. ett extra anslag av 8,000 kronor.

Undersök-
ning av
svenska
dialekter, ort-
namn och
folkminnen.

Uppmärksamheten har länge varit riktad på de brister, som i organisatoriskt och andra avseenden vidlåda dessa undersökningar, och flera förslag hava till Kungl. Maj:t inkommit i syfte att genom en mera planmässig organisation söka utvinna ett bättre och snabbare resultat av de pågående arbetena. Det är min avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att för 1929 års riksdag framlägga ett förslag, som kan vara ägnat att avhjälpa förhandenvarande brister och giva ifrågavarande undersökningar en mera planmässig ledning; enligt vad tillsvidare beräknats, skulle de härför erforderliga medlen till väsentlig del överflyttas på riksstatens elfte huvudtitel och endast med en ringa del belasta åttonde huvudtiteln. Emellertid är jag ännu ej beredd att framlägga ett definitivt förslag i ämnet, och hemställer jag därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på proposition angående anslag till undersökning av svenska dialekter, ortnamn och folkminnen, under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1929/1930 beräkna för ändamålet ett *extra* anslag av kronor 4,000: —

[267.]
Nusvensk
ordbok.

6. **Nusvensk ordbok.** I en år 1918 till Kungl. Maj:t ingiven framställning anhöllo dåvarande representanterna för nordiska språk och svenska språket vid Uppsala universitet professorerna A. Noreen och O. von Friesen om beredande av statsanslag till docenten vid samma universitet Olof Östergren för fullföljande och avslutande av hans arbete »Nusvensk ordbok».

På Kungl. Maj:ts därom gjorda förslag beviljade 1919 års riksdag såsom understöd åt docenten Östergren för fullföljande och avslutande under åren 1920—1929 av hans arbete »Nusvensk ordbok» ett anslag av 56,000 kronor och anvisade därav på extra stat för år 1920 såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 5,000 kronor under villkor, att Östergren till ecklesiastikdepartementet avlämnade det antal exemplar, som av Kungl. Maj:t bestämdes, av dels dittills utkomna, dels ock under anslagsåret utkommande häften av ifrågavarande ordbok, och skulle det för år 1920 anvisade anslaget jämväl i övrigt utgå efter de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna gott meddela.

Vid framläggande inför Kungl. Maj:t av detta anslagsäskande yttrade dåvarande departementschefen:

Enligt min livliga övertygelse skall nu ifrågavarande ordboksarbete, i fall dess utgivande ej hämmas genom brist på understöd och dess fullbordande ej skjutes undan i en oviss framtid, få en synnerligen stor betydelse ej endast för den mera vetenskapliga bearbetningen av det svenska nutidspråket utan jämväl för undervisningen och den allmänna upplysningen om såväl det talade som i synnerhet det skrivna språkets liv och natur. Jag torde ej här behöva närmare ingå på den ur olika synpunkter stora vikt, ett verk som det nu ifrågavarande kan äga. Det må endast tillåtas mig att erinra, att sedan Dalins på sin tid förtjänstfulla men numera föråldrade svenska ordbok något motsvarande verk icke finnes, och att det är denna brist, som Östergrens nusvenska ordbok avser att fylla. I övrigt torde jag få hänvisa till de uttalanden, som av fackmän gjorts beträffande betydelsen av ett verk som detta. Av nämnda uttalanden synes mig ock otvetydigt framgå, att Östergren är för denna uppgift synnerligen väl kvalificerad.

Det begärda anslaget totalsumma slutar på det höga beloppet av 56,000 kronor och är avsedd att fördelas på en tidrymd av tio år med 5,000 kronor för vart och ett av de fyra första åren och 6,000 kronor för vardera av återstående år. Denna summa är i och för sig mycket betydande, och det är uppenbart, att under nuvarande statsfinansiella förhållanden starka betänkligheter resa sig mot att för ett ändamål som detta bevilja ett så stort anslag. Men å andra sidan skulle det efter min övertygelse vara en synnerligen beklaglig förlust både för det språkvetenskapliga arbetet i vårt land och än mer för den folkliga upplysningsverksamheten om vårt modersmåls liv och utveckling, därest detta i sitt slag enastående arbete genom brist på understöd skulle nedläggas eller dess fullbordande fördröjas längre än som är

oundgängligt. Då den enda utvägen att skapa möjlighet för arbetets fullföljande torde vara ett verksamt statsunderstöd, anser jag mig pliktig att av riksdagen söka utverka anslaget beviljande.

[267.]

Av berörda anslag 56,000 kronor anvisade riksdagen vidare för vart och ett av åren 1921—1922 5,000 kronor, för första halvåret 1923 2,500 kronor, för budgetåret 1923/1924 5,500 kronor och för vart och ett av budgetåren 1924/1929 6,000 kronor. Av anslaget återstår sålunda ett icke anvisat belopp av 3,000 kronor.

Nu hava de nuvarande representanterna för svenska språket och nordiska språk vid Uppsala universitet O. von Friesen och B. Hesselman hemställt att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att för budgetåret 1929/1930 be-
reda dels ett anslag av 10,000 kronor att utgå till Östergren såsom understöd för fortsatt utarbetande av *Nusvensk ordbok dels ock* ett anslag av 4,000 kronor att ställas till Östergrens förfogande att användas till den för ordbokens utgivning behövliga tekniska hjälp samt för böcker och materiel.

Till stöd för denna framställning hava sökandena anfört och meddelat bland annat följande:

Då det av riksdagen år 1919 beviljade understödet till docenten Olof Östergren för utgivande av *Nusvensk ordbok* enligt den fastställda planen för understödets åtnjutande kommer att vara förbrukat med utgången av år 1929, få undertecknade härmed hemställa om förnyat anslag till arbetets fortsättande.

Förarbetena till det stora ordboksarbete, som docent Östergren gjort till sitt livsverk, påbörjades år 1904, då författaren var 30 år gammal. Ordbokens första häfte utkom av trycket år 1915; den har sedan utgivits utan avbrott med minst 2, högst 4 häften om året. I närvarande stund föreligga första och andra bandet avslutade och av det tredje ha sex häften utkommit, det hela omfattande A—I. Omfånget av det tryckta utgör 107 ark eller 1712 sidor. Ytterligare ett häfte om 3 ark torde bli färdigt före årets slut, varmed ordboken fullföljts ett stycke in på I.

Arbetet förlägges av Wahlström & Widstrand, vilka bekosta tryckning, distribution och dylikt. Docenten Östergren har icke något som helst arvode från förlaget vare sig för författandet eller korrekturläsningen.

Ordbokens syfte är *dels* vetenskapligt, *dels* praktiskt. Den vill giva en vetenskapligt noggrann, såvitt möjligt mångsidig och rikhaltig, fyllig och levande bild av det nutida språket, sådant det talas och skrives. Den vill också vara en handledning och rådgivare för den stora allmänheten, där läraren, ämbetsmannen, författaren, journalisten, arbetaren kan finna de upplysningar han behöver eller önskar i språkliga frågor. I båda dessa avseenden är arbetet upplagt efter en ny, självständigt uttänkt plan, om vilken författarens »Förberedande anmärkningar» till första bandet ge läsaren en klar föreställning. Ordboken saknar i detta nu motsvarigheter i vår litteratur och har i stort sett inga föregångare eller direkta förebilder.

Nusvensk ordbok är i framträdande grad *en* mans verk. Planläggningen och de vidlyftiga förarbetena ha utförts av författaren ensam. Det utomordentligt stora och värdefulla material, som ligger till grund för ordboken, består till ojämförligt största delen av författarens egna samlingar ur tal-
språk och excerpter ur litteratur. Utarbetandet av det tryckfärdiga manuskriptet har givetvis helt påvilat författaren. — Materialsamlingen och ex-

[267.]

cerperingen av litteratur har icke kunnat avstanna med tryckläggningen av första häftet. Då ordboken vill återge det nu levande språket och på varje punkt befinna sig i jämnhöjd med språkets och litteraturens framsteg, har insamlandet av nytt material måst fortgå jämsides med utredigeringen av varje nytt häfte. Till följd av den nya tidens brådstörtade och rika utveckling på så många olika områden, t. ex. inom industrien, idrotten, det politiska livet, har denna kompletterande materialsamling framför allt under krigstiden och åren efter kriget, varit synnerligen krävande och tidsödande, i vida högre grad än det under de första arbetsåren kunde förutses. Också denna efterexcerpering har författaren själv i första hand fått utföra. Endast för utskrivandet i sedelform av litteraturexcerpten har han under de sista åren haft medhjälpare (liksom vid korrektur).

För ordbokens egenart och vetenskapliga värde är det enligt vår åsikt en bestämd fördel, att den helt författas av en person. Men å andra sidan är det givet att ett ordboks företag av denna art, där arbetsbördan så helt vilar på en mans skuldror, är ett jättearbete, som kräver en uppoftande och tålmodig hängivenhet för uppgiften och en betydande arbetsförmåga. Att docent Östergren trots svårigheterna lyckats slutföra så stor del av sitt verk, är ett vittnesbörd om hans skicklighet. Men det är också en arbetsprestation av ovanliga mått, som länder sin författare till största heder. Det kan icke väntas, att inom decennier framåt någon annan person skall befinnas skicklig och villig att åtaga sig en så jättelik uppgift.

Då för närvarande mer än två band av ordboken äro utgivna, medan år 1918, då statsanslaget förra gången begärdes, ännu icke det första bandet var avslutat, finnas givetvis numera större möjligheter både att bilda sig ett omdöme om ordboken och att beräkna utsikterna för arbetets fortgång.

Under de år, som författaren hittills åtnjutit statsunderstöd, åren 1920—1928, har han utarbetat och utgivit i tryck i medeltal 8 ark eller 128 trycksidor om året. Den årliga arbetsprestationen har, som vi förut framhållit, icke blott bestått i utarbetande av tryckfärdigt manuskript och läsning av korrektur, utan också i omfattande, alltjämt fortgående excerptsamlingar. Under de sista åren har arbetshastigheten, tack vare förmånen av viss teknisk hjälp med utskrivning av excerpter och korrektur, kunnat avsevärt ökas. Innevarande år äro redan nu 9 ark tryckta och 3 uppsatta i korrektur, vadan slutresultatet torde komma att uppgå till omkring 12 ark (192 sidor).

Det anförda ger förvissning, att också i fortsättningen en årsprestation av omkring 9 ark (144 sidor) skall kunna upprätthållas. En oeftergivlig förutsättning för beräkningen är att författaren alltjämt får åtnjuta den tekniska hjälp, han redan i viss utsträckning erhållit. En ökning av det årliga understödet skulle möjliggöra ytterligare arbetshjälp och därmed ökat arbetstempo.

Inom vilken tid ordboken under dessa förutsättningar kan föreligga avslutad undandrar sig dock alltjämt exakta beräkningar — liksom alltid vid arbeten av detta slag. Det är möjligt, kanske till och med antagligt, att i fortsättningen större partier av bokstavsföljden skall kunna inrymmas inom det årliga arkantalet än det visat sig vara fallet i de redan avslutade delarna. Erfarenheter från andra ordböcker tyckas ge vid handen, att senare delen av alfabetet avverkas hastigare än den förra bland annat tack vare de ökade möjligheterna att hänvisa till redan utarbetade partier (vid *här* kan t. ex. hänvisas till det redan förut behandlade *där*). Det är också möjligt att på vissa enskilda punkter en begränsning av omfånget kan genom-

föras utan men för arbetets allmänna hållning. (En sådan torde kunna skönjas redan i de senast utgivna partierna och det är att hoppas att den skall kunna ytterligare genomföras.) Men i det hela rör det sig dock här om allt för många svårberäknliga faktorer.

Bedömningen beror också av vad man väntar och kräver av det fortsatta arbetet. En förkortning av ordboken i fortsättningen, vilken skulle innebära en stympning av den väl övervägda och hittills lyckligt genomförda planen, skulle förvisso kunna medföra en avsevärd förkortning av den erforderliga tiden. Men en fortsättning med samma förträffliga egenskaper, som vi lärt känna i de utgivna delarna, kommer nödvändigtvis att kräva en längre tid, utan att målet dock behöver undanskjutas i en oviss framtid. Ingen sakkunnig kan här tveka om svaret, i fall han, vilket synes vara uteslutet, verkligen skulle ställas inför ett val.

I fråga om vikten av arbetet och sättet för utförandet förelägo redan 1918 såsom bilagor till de sökandes skrivelse ett flertal intyg från sakkunniga, grundade på det parti av ordboken som då var utgivet. De stora nytillkomna delarna ha varit ägnade att till alla delar befästa och fördjupa den höga uppskattning som redan i dessa yttranden kom till synes. För vår del ha vi redan klart uttalat vår åsikt, att det nya tillfullo infriat de stora förväntningar, som väcktes av den först utgivna delen. Arbetet står fullt på jämnhöjd med de allra bästa arbeten av detta slag som finnas i andra länder, ja överträffar dem i vissa avseenden. Detta blir än tydligare genom de nya delarna. Författarens intresse har på ingen punkt slappats — inriktningen på det aktuella och nya har gjort sitt till att hålla det levande — och skickligheten har ökat under utarbetandet. Som en särskild förtjänst vilja vi framhålla författarens påtagliga förmåga att på en gång tillgodose de vetenskapliga och de praktiska intressena. Det synes tydligt att inriktningen på det praktiska och aktuella och det för allmänheten nyttiga helt enkelt har varit till fördel också för det vetenskapliga. Ett talande vittnesbörd om nyttan och tillämpligheten av författarens ordboksarbete är den framgång han haft med en sida därav, vid vilken han själv med rätta lagt största vikt, förklaringen av de främmande orden och deras ersättande — i många fall — med svenska utbytesord, delvis av författaren själv skapade nybildningar. Som en biprodukt av författarens arbete med Nusvensk ordbok kan betraktas den lilla ordlista över främmande ord, som ingår i Verdandis småskrifter och tills dato tryckts i sju upplagor om ej mindre än 136,000 exemplar, en rekordsiffra som icke uppnåtts av någon annan skrift i den bekanta serien.

För att få saken allsidigare belyst ha vi låtit oss angeläget vara att också vid denna ansökan, då nu en så mycket större del av verket är utgiven, tillfråga ett antal sakkunniga, varvid vi vänt oss till samtliga målsmän för svenska språket och för nyare nordiska språk vid universiteten och högskolorna i Sverige, Finland, Norge och Danmark, till chefen för svenska akademins ordbok samt till representanter för modersmålslärnarnas förening vid de allmänna läroverken. Det har varit oss en tillfredsställelse att i dessa yttranden, till vilka vi härmed hänvisa, finna vår egen höga uppskattning av arbetets betydelse och det utmärkta sätt varpå det hittills blivit utfört, enhälligt bekräftad, liksom också den meningen uttalad, att författaren bör få tillfälle fortsätta sitt arbete enligt den hittills följda planen, som redan visat sig så fruktbarande.

Under de gångna åren, särskilt efter avslutandet av ordbokens första band,

[267.]

ha också ett stort antal, i hög grad erkännssamma recensioner och anmälningar av Nusvensk ordbok framkommit offentligt i facklitteraturen och i tidningspressen. Bland dessa bedömanden tillåta vi oss att hänvisa till de två recensioner, vilka såsom bilagor åtfölja vår skrivelse, författade av professorn vid Lunds universitet och medarbetaren i svenska akademins ordbok Emil Olson och lektorn vid realläroverket i Stockholm filosofie doktor Hjalmar Alving.

Det statsunderstöd, som år 1919 beviljades docent Östergren, har från och med år 1924 utgått med 6,000 kronor årligen. Erfarenheten under de gångna åren har visat, att detta belopp numera icke är tillräckligt. Kostnaderna för arbetshjälpen och även andra av författarens utgifter för ordboksarbetet ha kunnat nödortfittigt bestridas endast tack vare smärre tillfälliga anslag och understöd från andra håll, som under några år på grund av särskilt gynnsamma omständigheter kunnat utverkas. Då nu ett nytt anslag begäres för arbetets fortsättande, gäller det för oss att söka beräkna storleken av det årliga belopp, som för ändamålet kan anses behövt och riktigt.

Docenten Östergren, som icke längre är en ung man, han är född år 1874, har med stora personliga uppoffringar och med avstående från befordringsmöjligheter vid universiteten eller på lärarbanan, vilka kunnat skänka honom en tryggad framtid, ägnat hela sin mannaålders arbetskraft åt ett vetenskapligt och allmännyttigt företag, som med rätta har betecknats som ett nationalverk och som ingen nu levande svensk man i lika hög grad som han är kompetent att utföra. De förtjänster om svensk språkvetenskap och svensk språklig odling han förvärvat genom de redan utgivna delarna av Nusvensk ordbok och genom sitt övriga omfattande språkvetenskapliga författarskap äro av den höga kvalitet, att de utan tvekan skulle skänka honom fullgod kompetens för en ordinarie professur i svenska språket. Redan detta synes berättiga honom att för fortsättningen av sitt ansvarsfulla och krävande arbete, av vilket han redan slutfört en så betydande del, erhålla ett högre årsarvode än det nuvarande, som till och med numera understiger beloppet för ett docentstipendium (med inräknat dyrtidstillägg), givet kanske till en ung nybliven docent med föga mer än doktorsavhandlingen som vetenskaplig merit.

Bland de innehavare av vetenskapliga avlönade tjänster, vilka för närvarande äro verksamma i vårt land, synas redaktörerna för svenska akademins ordbok i Lund ifråga om uppgiftens art vara närmast likställda med docent Östergren. Det bör dock framhållas, att Östergrens arbete såsom självständig prestation måste ställas högre än ordboksredaktörernas, så till vida som författaren av Nusvensk ordbok är helt ensam om både arbetsbördan och författaransvaret. Ordboksredaktörerna i Lund avlönas icke av statsmedel, men deras löneförmåner ha givetvis fastställts under jämförelse med statstjänster, som på detta område kunna tänkas konkurrera om arbetskrafterna, t. ex. lektorstjänster och bibliotekariebefattningar. Vid ordboken arbetas »på beting» och ackordavlöningen för redaktörerna är satt så att normalprestationen honoreras med lektorslön vid de allmänna läroverken. Chefen har professors lön och ställning. Anställningsvillkoren vid ordboken ge trygghet vid sjukdomsfall och innesluta möjlighet till pension. Med denna jämförelse kommer man för utgivaren av Nusvensk ordbok, om lektorslönen tages till utgångspunkt, till ett årsbelopp som snarare över än understiger 10,000 kronor, om man, som väl rätt och billigt är, tar hänsyn till att vid anslag på extra stat intet dyrtidstillägg kan ifrågakomma.

I ansökningen i februari 1918 framhölls som en lämplig jämförelse — mot vilken veterligen ingen invändning blivit gjord — att staten tidigare i liknande fall trätt emellan och lämnat understöd, t. ex. då O. S. Rydberg under 22 år i följd från och med 1877 erhöll ett anslag av 4,500 kronor om året för utgivande av »Sveriges traktater». Med hänsyn till penningvärdets minskning, framför allt under de två senaste decennierna kommer man även med denna jämförelse fram till ett belopp som säkerligen icke understiger det förut beräknade.

Såsom vi ovan framhållit, är Östergren för fortgången av sitt arbete beroende av viss teknisk arbetshjälp i och för utskrivning av excerpter, ordnande av ordboksmaterial samt korrekturläsning. För bekostande härav behöves ett särskilt anslag. Då det givetvis är i hög grad önskvärt att utgivnings-takten skall kunna ökas, med bibehållande av arbetets allmänna hållning, måste författaren sättas i stånd att i större utsträckning än hittills anlita dylikt medarbetarskap. Storleken av den för detta ändamål behövligen arbetshjälpen kan icke exakt beräknas, men torde med ledning av erfarenheterna från de senaste åren kunna uppskattas till minst 1,000 arbetstimmar per år. Som lämpligt honorar torde med hänsyn till de kvalifikationer arbetet förutsätter en ersättning av 3 kronor 50 öre per arbetstimme icke kunna anses för högt beräknad.

Som ordboksförfattare måste Östergren årligen vidkännas en betydlig utgiftspost för inköp av nyutkommen litteratur av olika slag samt lexika och handböcker, vilka skola excerperas för ordboken. Att för detta ändamål anlita lånevägen är icke tillfyllest, enär ordcitaten måste *förstreckas* för utskrivning på excerptlappar. Därtill komma utgifter för övrig materiel, expenser och dylikt. Likaledes med ledning av vunnen erfarenhet torde kostnaderna för bokanskaffning och materiel kunna lågt beräknat sättas till ett årligt belopp av 500 kronor. För teknisk hjälp, böcker och materiel kräves alltså sammanlagt 4,000 kronor.

Genom sitt bifall till framställningen om statsunderstöd för docent Östergrens arbete år 1919 ha regeringen och riksdagen visat, att de för sin del omfatta åsikten, att ett arbete av Nusvensk ordboks stora allmänna värde och nationella betydelse bör bekostas på ett betryggande sätt genom statens medel. Med stöd härav och under hänvisning till motiveringen i det föregående och de bifogade intygen av svenska och utländska sakkunniga begära undertecknade härmed anslag till arbetets fortsättande enligt den nuvarande planen.

De intyg, till vilka sökandena hänvisa belysa ytterligare arbetets vetenskapliga kvalitet och dess nytta för undervisningen. Jag anhåller att få meddela intygens lydelse.

Så uttalar sig arbetsutskottet i modersmålslärares förening, professorn O. Sylvan, rektorn J. Mjöberg samt lektorerna H. Celander och O. Ottelin:

Olof Östergrens Nusvensk ordbok har, redan innan den omfattade en så stor del av vårt språks ordförråd som nu, varit till stor nytta för modersmålslärares, särskilt som hjälpredda vid rättandet av svenska uppsatser. Genom sina rikhaltiga upplysningar om böjningsformer, betydelser, ordens och betydelsernas användningar och stilvärden, genom sitt stora förråd av uttryck och konstruktioner samt framför allt genom sina synonymlister har den blivit ett mycket värdefullt stöd och en ständigt anlitad ledning i de

[267.]

många svävande spörsmål, till vilka den uppsatsrättande läraren har att raskt taga ställning. Många personer med anseende som nitiska, intresserade och dugande modersmåslärare ha betygat sin tacksamhetsskuld till denna ordbok.

Östergrens ordbok kan icke ersättas av någon annan nu tillgänglig. Svenska akademiens stora ordbok är för bred och för otymplig för en lärares dagliga behov, och det tager lång tid att i den leta reda på de upplysningar man behöver. Dess pris är dessutom så högt, att mången lärare i svenska måste avstå från att skaffa sig den. Så mycket mer outhärlig är Östergrens ordbok på modersmåslärorens bord. Det skulle för undervisningen i svenska vara en beklaglig förlust, om denna ordbok icke kunde raskt fortsättas och fullbordas.

Chefen för redaktionen av svenska akademiens ordbok, professor E. O. Tuneld, yttrar:

Nusvensk ordbok av Olof Östergren vänder sig i främsta rummet till författare, översättare, lärare och kriorättare och överhuvud till varje skrivande. Enligt min mening har den på ett förtjänstfullt sätt löst den uppgift, som den ställt sig. Särskilt utmärker den sig genom förträffliga exempelsamlingar och praktiskt brukbara synonymlistor. Det vore i hög grad önskvärt att tillräckliga penningmedel ställdes till den nu icke längre unge författarens förfogande, så att han bleve i tillfälle att själv avsluta det verk, på vilket han nedlagt så mycket träget och oegennyttigt arbete.

Representanterna för ämnet nordiska språk vid Lunds universitet, professor emeritus Axel Kock samt professorerna Elof Hellquist och Emil Olsson anföra i ett gemensamt avgivet yttrande följande:

Östergrens ordbok behandlar det nutida svenska ordförrådet utförligare än någon hittills utgiven handordbok över svenska språket och gör detta på ett i det hela mycket förtjänstfullt sätt. I fråga om rikhaltigheten av materialet bör särskilt framhållas den omsorg som Östergren ägnar åt att medtaga ordförrådets nyaste förvärv samt åt vardagstalet och fackspråket på en mängd olika områden. Även sammansättningar och avledningar uppmärksammas i större utsträckning än i handordböcker är vanligt. Såsom förtjänster i fråga om den lexikografiska behandlingen av ordförrådet kunna i synnerhet framhållas de rikliga och i regel utmärkta språkprov, redaktionella eller av litteraturen hämtade, varmed författaren belyser de olika ordbetydelseerna och betydelsenyanterna, samt de omsorgsfullt hopställda synonymer, som oftast återfinnas under de särskilda orden eller deras underavdelningar. Särskilt i fråga om de främmande orden äro dessa, ofta fyndigt givna, översättningar av stort värde. Även för skiftningen i bruklighet och för stilistiska nyanser och dylikt har författaren en vaken blick.

I fråga om artiklarnas uppställning, analysen av ordens betydelse och dylikt kunna nog från mera strängt vetenskaplig (logisk eller ordhistorisk) synpunkt berättigade anmärkningar ofta göras, men det måste härvid ihågkommas, att ordboken huvudsakligen är avsedd för praktiskt bruk, och att författarens framställning därför framför allt syftar till en sådan anordning, att läsaren skall kunna så snabbt och bekvämt som möjligt orientera sig i ett ords nutida vanligaste användningar och betydelseskiftningar.

Som sammanfattande omdöme vilja vi uttala, att de hittills utgivna delarna av »Nusvensk ordbok» synas oss vara ett gott och värdefullt arbete

och utgöra en nyttig och betydelsefull insats i den svenska ordbokslitteraturen.

Det är för varje sakkunnig uppenbart, att ett ordboksarbete med de krav, som här fyllts, är mycket mödosamt och tidskrävande. Att författaren ej medhunnit det på den för några år sedan bestämda tiden, är därför ingalunda ägnat att förvåna. Det skulle emellertid enligt vår mening vara en verklig förlust, om detta arbete, på vilket så stort intresse och så mycken vetenskaplig möda redan nedlagts, icke skulle kunna fortsättas av brist på medel, och vi vilja därför livligt önska, att offentligt understöd i en eller annan form för ännu ett antal år framåt kan beredas författaren.

E. o. professorn i svenska språket och litteraturen vid Hålsingfors universitet O. F. Hultman uttalar sig på följande sätt:

Jag anser utgivaren av nämnda verk hittills hava på ett ytterst berömvärt sätt löst den uppgift han i detta ställt för sig. Det befordrar otvivelaktigt i hög grad kännedomen om den mångfald av ord och uttryck, som det nutida svenska skriftspråket omfattar, ävensom en korrekt behandling av detta språk. Redan nu torde envar, som författar något på svenska och har ordboken i fråga, rätt ofta rådfråga den och därav hava stort gagn, fastän icke ens hälften av den ännu utkommit. Härav inses, huru önskvärt det är, att dess återstående del utkommer så snart som möjligt.

Det är klart, att jag med denna uppfattning av verkets betydelse måste finna professorerna von Friesens och Hesselmanns ovannämnda avsikt — att söka genom utverkande av ett ytterligare statsanslag åt Östergren underlätta utgivandet av den återstående delen av detsamma — utomordentligt väl motiverad.

Från professorn i nordisk filologi vid Hålsingfors universitet H. Pipping föreligger följande intyg:

Uppmanad att avgiva utlåtande angående önskvärdheten av ett förnyat statsanslag för utgivning av »Nusvensk ordbok», redigerad av Olof Östergren, tillåter jag mig att som min mening uttala:

1. att de hittills utkomna banden av ordboken fullt infriat de stora förhoppningar, som ställdes på arbetet vid den tidpunkt, då ett statsunderstöd beviljades för första gången.

2. att »Nusvensk ordbok» redan i sitt nu föreliggande ofullgångna skick blivit en oundgänglig hjälpreda både för vetenskapsmännen och för en större allmänhet.

3. att det på »Nusvensk ordbok» nedlagda kapitalet skulle göras mångfalt mera fruktbärande än det redan är, ifall Sveriges riksdag och regering kunde besluta sig för att genom ett tillräckligt tillskottsanslag möjliggöra arbetets avslutning.

I detta uttalande hava instämt professorn i svenska språket och nordisk filologi vid Åbo akademi R. Pipping samt lektorn i svenska språket vid Hålsingfors universitet professorn H. Bergroth.

Vidare föreligger ett intyg av professorn i nordiska språk vid Köpenhamns universitet J. Brøndum-Nielsen, medredaktören i »Danske studier» och »Namen og bygd» M. Kristensen samt ledarna af »Ordbog over det danske sprog» A. Jacobsen och H. Juul-Jensen, vilka förenat sig om följande uttalande:

[267.]

Det har længe været erkendt, at man i et kulturland, hvor den sproglige udvikling kan følges gennem århundreders litteratur, og hvor de nyeste tiders stærke materielle og åndelige vækst på indgribende måde har præget sprogformen, må kunne byde sprogets brugere både et omfattende historisk ordbogsværk, der viser sprogets udvikling fra de ældste litterære tider indtil nutiden, og en kortere, lettere brugelig ordbog, der registrerer nutidssprogets forråd af ord og udtryk fra skrift og tale. I Danmark var videnskabernes selskabs danske ordbog (8 bind) et efter sin tids forhold stort anlagt ordbogsværk, der havde til formål at løse den omfattende historiske opgave; den påbegyndte, af professor Verner Dahlerup grundlagte »Ordbog over det danske sprog» er dens moderne afløser. Ved siden af skabte C. Molbech den bekvemme håndordbog (2 bind), der gjorde tjeneste i et lille hundredår, indtil den for nogle år siden afløstes af Dahl & Hammers »Danske ordbog for Folket». På samme måde har Sverige under udarbejdelse den monumentale »Svenska Akademiens Ordbok», der sammen med Schlyters og Söderwalls middelaldersordböcker giver det leksikalske billede af det svenske litteratursprogs udvikling indtil nutiden. Og som praktisk håndbog har Dalin's svenske ordbog (i 2 bind) spillet en lignende rolle som Molbechs i Danmark. Da en ordbog af denne sidste art som ovenfor nævnt først og fremmest skal registrere nutidssproget, kræves med visse mellemrum fornyelse af arbejdet, således som det er sket i Danmark ved Dahl & Hammers ordbog. Den tilsvarende opgave er det, docent O. Östergren har taget op — i større format — med sin Nusvensk ordbok, hvis udgivelse er skredet frem til midt i 3. bind (bogstav H). Medens Svenska Akademiens Ordbok har sin plads i bibliotekernes håndbogssamlinger, på sprogmandenes og enkelte interesserede lægmænds hylder, er Nusvensk ordbok en praktisk håndbog for hele den litterært interesserede del af folket såvel som for alle, der i deres praktiske virksomhed har brug for en sproglig vejledning ved anvendelsen af modersmålet.

»Nusvensk ordbok» fremlægger i let overskuelig form et meget omfattende stof fra nutidens svenske skrift- og talesprog. Når den er bleven større af omfang end oprindelig tænkt, skyldes det især et øget eksempelstof fra nyere svensk litteratur: fra skönlitterære arbejder, fagböcker og dagspressen. Denne udvidelse er utvivlsomt af stor værdi, så meget mere som afslutningen af den store historiske ordbog (Svenska Akademiens Ordbok) endnu vil kræve en lang årrække. »Nusvensk ordbok» er et overmåde fortjenstfuldt arbejde, der gör sin forfatter og sit land ære, og man må i høj grad ønske, at docent Östergren må blive i stand til at fortsætte og snart afslutte udarbejdelsen af denne nyttige håndbog, der efter sin art og sit omfang er uden sidestykke i svensk — som i det hele i nordisk — litteratur.

Professorerna vid Göteborgs högskola, i jämförande språkforskning med sanskrit E. Lidén, i svenska språket N. Beckman och i nordiska språk Hj. Lindroth hava gemensamt avgivit ett så lydande intyg:

Nusvensk ordbok av Olof Östergren intager inom den svenska lexikografen ett enastående rum. Den förenar på ett utomordentligt sätt lätthanterlighet, fullständighet och vetenskaplighet.

Redan kvantitativt och med avseende på den outtröttliga möda, som måste ligga bakom, är Nusvensk ordbok en imponerande prestation, alldeles särskilt då man besinnar att den författas av en enda person. I jämnhöjd med det kvantitativa står kvaliteten. Vi vilja här såsom särskilt viktiga

punkter blott frambålla de utmärkta översättningarna och synonymuppgifterna, vilka senare ha en mycket stor praktisk betydelse för varje skribent, samt de rikhaltiga och förträffliga språkproven ur alla stilarter. Vi påpeka ock, att författaren genom alltjämt fortgående excerpering sörjer för att varje häfte vid sitt utkommande är up to date.

Det är uppenbart, att det endast varit tack vare docenten Östergrens sällsynt lyckliga personliga förutsättningar som ordboken fått denna ur alla synpunkter höga kvalitet. Det är nu högst angeläget att författaren genom största möjliga anslag får möjlighet att, under något mindre betungande förhållanden än hittills, fullfölja och avsluta detta, både för honom själv och för svensk lexikografi så hedrande verk, innan åren minska hans arbetskraft.

Slutligen hava de norska lärde Ragnvald Iversen, Magnus Olsen och Didrik Arup Seip i ett av dem underskrivet intyg yttrat följande:

Med Olof Östergrens »Nusvensk ordbok» har det svenske språk fått et ordboksverk som det tør være vanskelig å finne maken til; i sitt slags er det visstnok enestående. Vi trenger ikke her å gå nærmere inn på alle dets gode sider og føie ny ros til de lovord dette verket har fått fra alle kanter. Vi slutter oss bare uten forbehold til den karakteristikk prof. dr. Hjalmar Lindroth har gitt av »Nusvensk ordbok», når han i sin anmeldelse av den i arkiv f. nord. fil. XXXVII, sid. 176, ff. kaller den »en beundransvärd prestation». De klagemål som har vært ført over det langsomme utgiver-tempo, er efter vår mening ubefoiet, når det gjelder et verk av en slik kvantitet og kvalitet. Underskrevne Ragnvald Iversen, som har hatt høve til å følge dosent Östergrens arbeid på nært hold, er bent frem imponert både over hans uslitelige arbeidskraft og hans utrolig enkle og tidsbesparende tekniske ordboks-apparat. En annen sak er det at det naturligvis vilde være i høieste grad ønskelig at verket kunde komme ut i et raskere tempo; men dette kan ikke med noen rett kreves uten at forfatteren får større hjelp til sitt arbeid. Vi tillater oss på det varmeste å anbefale at en slik velfortjent hjelp blir ydet ham.

Beträffande de av sökandena åberopade recensionerna ber jag få hänvisa till handlingarna.

I ärendet har t. f. kanslern för rikets universitet efter hörande av filosofiska fakultetens vid universitetet i Uppsala humanistiska sektion den 1 oktober 1928 avgivit infordrat utlåtande.

Humanistiska sektionen har tillstyrkt framställningen.

T. f. kanslern yttrar:

Med hänsyn dels till ifrågavarande ordboksarbets stora värde både för språkforskningen i allmänhet och särskilt för det nutida svenska språket dels ock därtill, att docenten Östergren genom sin hittills utförda forskargärning visat sig besitta de allra högsta kvalifikationer för utförande av arbetet i fråga, vilket av en kulturnation måste räknas såsom en av dess angelägna uppgifter, vill jag livligt tillstyrka avlåtande till 1929 års riksdag av proposition om beredande av de nödiga medlen härför. Vid det förhållande att av förut för ändamålet beviljat anslag å 56,000 kronor återstår oanvisat ett belopp av 3,000 kronor, hemställer jag, att riksdagens beslut

[267.] måtte utverkas ej mindre om anvisande av berörda återstod än även om beviljande för budgetåret 1929/1930 av extra anslag dels å 7,000 kronor att utgå till docenten Östergren för ordbokens utgivande, dels ock å 4,000 kronor för bekostande av erforderlig teknisk hjälp, böcker och materiell.

Departementschefen.

Då det år 1919 till ifrågavarande arbete beviljade anslaget numera är i det närmaste förbrukat, medan ännu mycket återstår, innan arbetet är slutfört, och statsanslag alltjämt är en nödvändig förutsättning för verkets fortsättning, synes mig angeläget, att sådant anslag beredes. Ett statsanslag till detta ändamål anser jag vara ovanligt väl motiverat. Såväl den föreliggande ansökningen som ock de därvid fogade intygen ådagalägga enstämmigt och oförbehållsamt arbetets höga vetenskapliga kvalitet och dess praktiska användbarhet, icke minst vid undervisningen. Då statsmakterna hittills understött detta ordboksarbete, synes det mig icke gärna kunna ifrågasättas annat än att så sker även i fortsättningen, och jag vill på det livligaste förorda, att möjlighet beredes till fullföljande av detta från många olika synpunkter ytterst betydelsefulla arbete.

För instundande budgetår anges såsom behöfligt ett belopp av sammanlagt 14,000 kronor, därav 10,000 kronor att utgå till docenten Östergren såsom understöd för fortsatt utgivande av ordboken och 4,000 kronor till den för ordbokens utgivande behöfliga tekniska hjälp samt för böcker och materiell. Den ökning i det årliga bidraget från statens sida, som sålunda föreslås, är förorsakad, förutom av penningvärdets fall, av en önskan att utgivningen skall kunna bedrivas i snabbare tempo än hittills samt avser vidare att bereda en bättre avvägd ersättning åt docenten Östergren för hans förtjänstfulla arbete. Beträffande de beräkningar, som sökandena härvid framlagt, får jag hänvisa till deras skrivelse. Jag har icke funnit något att erinra mot dessa beräkningar, vilka beträffande det föreslagna beloppet till böcker och materiell äro grundade på vad den gångna tidens erfarenhet visat vara erforderligt och beträffande ersättningen till docenten Östergren äro uppgjorda med hänsyn till avlöningsförmånerna för befattningshavare, med vilka en jämförelse skäligen kan göras. I betraktande av det synnerligen kvalificerade och förtjänstfulla arbete, som utarbetandet av ordboken utgör, finner jag en lägre ersättning än som föreslagits icke rimligen kunna komma i fråga. Då ersättningsbeloppet beräknats inkludera jämväl dyrtidstillägg, bör givetvis å detsamma icke utgå sådant tillägg. Det villkor, som hittills varit fäst vid anslag till detta ordboksarbete synes mig alltför böra gälla, nämligen att docenten Östergren skall vara skyldig att till ecklesiastikdepartementet avlämna, i den mån de utgivas från trycket, under anslagstiden utkommande häften av arbetet i visst antal exemplar. Av det år 1919 beviljade anslaget återstår ännu oanvisat ett belopp av 3,000 kronor, vilket belopp nu i främsta rummet torde böra för ändamålet tagas i anspråk.

Under åberopande av vad sålunda blivit anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels av det år 1919 såsom understöd åt docenten Östergren för fullföljande och avslutande under åren 1920—1929 av hans arbete »Nusvensk ordbok» beviljade beloppet av 56,000 kronor för budgetåret 1929/1930 såsom *extra* anslag anvisa återstoden kronor 3,000: —

dels såsom understöd åt docenten Östergren för fortsatt utgivande av berörda arbete anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* anslag av kronor 7,000: —

dels ock för bestridande av kostnader för teknisk hjälp vid ordbokens utgivning samt för böcker och materiell anvisa för samma budgetår ett *extra* reservationsanslag av kronor 4,000: —
allt att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma.

7. Tidskriften Svenska landsmål och svenskt folkliv. För utgivande av tidskriften »Nyare bidrag till kännedom om de svenska landsmålen och svenskt folkliv», eller, såsom tidskriften numera benämnes, »Svenska landsmål och svenskt folkliv», har från och med år 1910 utgått anslag med växlande belopp. För budgetåret 1928/1929 uppgår anslaget till 6,350 kronor.

[268.]
Tidskriften
Svenska
landsmål och
svenskt
folkliv.

Hos Kungl. Maj:t har nu tidskriftens utgivare, professor emeritus J. A. Lundell, hemställt om beviljande för budgetperioden 1929/1930 av enahanda belopp, 6,350 kronor, till understöd för tidskriftens fortsatta utgivande under år 1929.

Efter hörande av filosofiska fakultetens vid universitetet i Uppsala humanistiska sektion har kanslern i infordrat utlåtande av den 12 oktober 1928 i likhet med nämnda sektion förordat bifall till den gjorda framställningen.

Anslag för här ifrågavarande ändamål torde böra beredas även för budgetåret 1929/1930. Med hänsyn till vad i ärendet anförts har jag intet att erinra mot, att anslaget för nämnda budgetperiod bestämmes till samma belopp som för innevarande period eller 6,350 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departement-
schefen.

att för budgetåret 1929/1930 anvisa ett *extra* anslag
av kronor 6,350: —
att på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma,
användas till understöd för utgivande under år 1929 av tidskriften »Svenska landsmål och svenskt folkliv».

8. Ordbok över Gotlands folkmål. I statsverkspropositionen till 1924 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till understöd för utgivande av ordbok över Gotlands folkmål för budgetåret 1924/1925 anvisa ett extra anslag av 1,000 kronor, att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt bestämma. Beträffande tillkomsten av ifrågavarande ordbok samt

[269.]
Ordbok över
Gotlands
folkmål.

skälen för framställningen i ämnet till riksdagen tillåter jag mig att hänvisa till 1924 års åttonde huvudtitel, punkten 210.

Riksdagens beslut utföll i enlighet med Kungl. Maj:ts framställning. Jämväl för budgetåret 1925/1926 utgick för ändamålet ett anslag å 1,000 kronor.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 219 av 1926 års åttonde huvudtitel) höjde 1926 års riksdag anslaget för budgetåret 1926/1927 till 3,000 kronor, och samma belopp har av riksdagen anvisats för vart och ett av budgetåren 1927/1929.

Hos Kungl. Maj:t har nu professor emeritus J. A. Lundell hemställt om framställning till 1929 års riksdag om anvisande för budgetåret 1929/1930 av ett anslag å 3,000 kronor för här ifrågavarande ändamål.

Över framställningen hava yttranden avgivits av filosofiska fakultetens vid universitetet i Uppsala humanistiska sektion och den 12 oktober 1928 av kanslern för rikets universitet, vilka tillstyrkt densamma.

Departementschefen.

Anslag till understöd för utgivande av ordboken i fråga torde även under nästinstundande budgetperiod böra utgå med samma belopp, som anvisats för innevarande budgetår, eller 3,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

att till understöd för utgivande av ordbok över Gotlands folkmål för budgetåret 1929/1930 anvisa ett *extra* anslag

av kronor 3,000: —

att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma.

[270.

Undersökningar rörande apsk folkliv och lapskt språk.

9. **Undersökningar rörande lapskt folkliv och lapskt språk.** På därom av Kungl. Maj:t framställt förslag beviljade 1920 års riksdag på extra stat för år 1921 såsom förslagsanslag, högst ett belopp av 5,000 kronor till arvode åt en amanuens vid lapska avdelningen av *Norrlands kulturhistoriska museum i Härnösand*. Anslag å 5,000 kronor för år utgick därefter till sagde amanuens till och med budgetåret 1923/1924. För budgetåret 1924/1925 anvisade riksdagen till nämnda museum ett belopp av 4,000 kronor. I samband härmed gjordes på Kungl. Maj:ts förslag den förändringen med anslaget, att det i stället för att användas till avlönande av en amanuens vid museets lapska avdelning utgick till de undersökningar rörande lapskt folkliv och lapskt språk, som anordnades genom museets försorg. Beträffande anledningen till denna omläggning ber jag få hänvisa till vad föredragande departementschefen anförde vid anmälan av ärendet om anslag för ändamålet den 2 januari 1924 (1924 års åttonde huvudtitel, punkten 26). För vart och ett av budgetåren 1925/1929 anvisades till ifrågavarande museum ett anslag av likaledes 4,000 kronor. Genom beslut den 8 juni 1928 föreskrev Kungl. Maj:t att för utgående av det för budgetåret 1928/1929 anvisade anslaget skulle med viss ändring gälla de villkor och bestämmelser,

som genom beslut den 22 maj 1925 meddelats i fråga om det för budgetåret 1925/1926 anvisade anslaget.

Hos Kungl. Maj:t har nu Norrlands kulturhistoriska museum hemställt om utverkande av fortsatt anslag till oförändrat belopp för budgetåret 1929/1930.

På grund av remiss har vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, efter hörande av sin ledamot, professorn K. B. Wiklund, den 10 november 1928 avgivit yttrande i ämnet och därvid tillstyrkt framställningen.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag anvisade vidare 1925 års riksdag för budgetåret 1925/1926 till *Norrbottnens läns hembygdsförening* ett anslag av 4,000 kronor för undersökningar rörande lapskt folkliv och lapskt språk, och för ett vart av budgetåren 1926/1929 har anslag utgått för ändamålet med samma belopp. I avseende på det för budgetåret 1928/1929 anvisade anslaget gälla enahanda villkor och bestämmelser som beträffande det till kulturhistoriska museet i Härnösand för samma budgetår anvisade anslaget.

Norrbottnens läns hembygdsförening har nu hemställt om utverkande av fortsatt anslag å 4,000 kronor för budgetåret 1929/1930.

Jämväl denna framställning har av vitterhetsakademien tillstyrkts i utlåtande den 4 december 1928.

Det genom ifrågavarande institutioner bedrivna arbetet för utforskande av lapskt folkliv och lapskt språk synes fortfarande böra understödjas av statsmedel. Mot de begärda beloppen, vilka äro desamma som utgå för innevarande budgetperiod, har jag intet att erinra.

Departementsschefen.

Jag hemställer alltså, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till undersökningar rörande lapskt folkliv och lapskt språk för budgetåret 1929/1930 anvisa:

dels till Norrlands kulturhistoriska museum i Härnösand ett *extra* anslag av kronor 4,000:—

dels ock till Norrbottens läns hembygdsförening ett *extra* anslag av likaledes kronor 4,000:—

med rätt för Kungl. Maj:t att beträffande ifrågavarande bägge anslag meddela de närmare bestämmelser, som kunna finnas nödvändiga.

10. **Äldre svensk folkmusik.** I statsverkspropositionen till 1923 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till utredigering i tryckfärdigt skick av framlidne revisionssekreteraren Nils Anderssons efterlämnade samlingar av äldre svensk folkmusik anvisa för budgetåret 1923/1924 ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor att utgå på de villkor, som av Kungl. Maj:t bestämdes. Beträffande tillkomsten av ifrågavarande samlingar, planen för deras utredigering samt skälen för framställningen i ämnet till riks-

[271.]

Äldre svensk folkmusik.

[271.] dagen tillåter jag mig att hänvisa till 1923 års åttonde huvudtitel, punkten 271. Såsom av den där lämnade redogörelsen framgår beräknades kostnaden för redigeringen uppgå till 10,000 kronor för år.

Riksdagens beslut utföll i enlighet med Kungl. Maj:ts framställning.

Sedan nordiska museets nämnd den 14 april 1923 till Kungl. Maj:t inkommit med infortrat förslag till de villkor och bestämmelser, vilka borde meddelas för anslagets utgående, ställdes genom kungl. brev den 11 maj 1923 det av riksdagen sålunda beviljade anslaget på rekvisition till förfogande av den år 1908 bildade folkmusikkommissionen att mot redovisningsskyldighet inför vederbörande ämbetsverk användas för därmed avsett ändamål under iakttagande tillika, att arbetet redigerades efter samma plan och i samma form som det år 1922 till trycket beforderade första häftet av samlingen av låtar från Dalarne; att musiken till låtarna utgaves oförändrad, sådan den förelåge i av Nils Andersson godkänd renskrift; att i fall, där Nils Andersson ej hunnit slutgiltigt granska materialet, detta måtte behandlas efter de principer, som av honom eljest tillämpats och godkänts; att i detta syfte redaktionsarbetet i första hand anförtroddes åt Nils Anderssons medarbetare, Olof Andersson i Åhus; att vid arbetets utförande skulle till utredigering i tryckfärdigt skick i första hand sådant material komma i betraktande, som ännu levde eller kunde förmodas ännu leva i folkets hågkomst; att materialet skulle, efter hand som det hunne utarbetas i tryckfärdigt skick, jämte därtill hörande primäranteckningar avlämnas till folkmusikkommissionen och jämte dennas övriga samlingar förvaras i nordiska museet; samt att bestämmanderätten rörande publicering och tillgänglighållande för forskning av samlingarna tillsvidare överlämnades åt folkmusikkommissionen, varjämte Kungl. Maj:t förklarade Sig vilja framdeles på förslag av kommissionen i detta hänseende meddela närmare bestämmelser.

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag anvisades vidare för ändamålet för vart och ett av budgetåren under perioden 1 juli 1924—30 juni 1929 ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor. Det för innevarande budgetår anvisade anslaget ställdes genom kungl. brev den 8 juni 1928 till förfogande av folkmusikkommissionen att mot redovisningsskyldighet användas för med anslaget avsett ändamål och med iakttagande, att av anslaget ett belopp av högst 2,500 kronor finge användas för publicering av färdigredigerat material; i övrigt skulle i fråga om anslaget gälla enahanda bestämmelser som de, vilka meddelats i ovan omförmälda kungl. brev den 11 maj 1923.

I skrivelse den 30 augusti 1928 har nu folkmusikkommissionen hemställt om ett anslag å 10,000 kronor för fortsättande av utredigeringen i tryckfärdigt skick av ifrågavarande samlingar med rätt för kommissionen att använda en del av anslaget till fortsatt publicering av det färdigställda materialet. Kommissionen anför härvid, bland annat, följande:

Under det gångna budgetåret har kommissionen av trycket utgivit samlingarna från Medelpad, vilka publicerats med stöd av de besparingar, som uppstått å av riksdagen tidigare beviljade anslag. Samlingarna från Hälsingland och Gästrikland ha bragts i fullt tryckfärdigt skick. Tack vare

enskild offervillighet är kommissionen i tillfälle att trycka även dessa samlingar, varav förra bandet torde utkomma hösten 1928 och det senare bandet under förra hälften av år 1929.

Redaktionsarbetet har i övrigt under det gångna budgetåret inriktats på materialet från Värmland och Dal, som nu föreligger praktiskt taget tryckfärdigt. Samlingarna från Bohuslän och Västergötland ha därefter upptagits till behandling, och det är kommissionens förhoppning att under budgetåret 1928/1929 kunna fullborda utredigeringen av detta material. Redaktionsarbetet är, liksom tidigare, anförtrott åt herr Olof Andersson i Åhus.

Till fullföljande av utredigeringen av samlingarna från återstående landskap ävensom till understödjande av det fortsatta utgivandet av det efter hand färdigställda materialet hemställer kommissionen om ovan angivna belopp.

Nordiska museets nämnd tillstyrker i utlåtande den 19 september 1928 den sålunda gjorda framställningen, varvid nämnden föreslår, att en fjärdedel av årsanslaget eller 2,500 kronor må även för budgetåret 1929/1930 få användas till fortsatt publicering av det färdigredigerade materialet.

Musikaliska akademien förordar i utlåtande den 29 oktober 1928 folkmusikkommissionens framställning.

Under återopande av vad i ämnet anförts under ovan omförmälda punkt 271 av 1923 års åttonde huvudtitel tillstyrker jag fortsatt anslag för ändamålet jämväl för budgetåret 1929/1930. Förslaget att fortfarande begränsa det för tryckningsändamål avsedda beloppet till en fjärdedel av anslaget eller alltså 2,500 kronor synes mig lämpligt.

Departementschefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till utredigering och tryckning av framlidne revisionssekreteraren Nils Anderssons efterlämnade samlingar av äldre svensk folkmusik anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* reservationsanslag av kronor 10,000:— att utgå på de villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

11. Föreningen Pietas. Till främjande av föreningen Pietas' verksamhet har alltsedan år 1911 anslag av statsmedel utgått, under villkor att föreningen — vars ändamål är att åt framtiden i möjligast oskadade skick genom sakkunnigt utförd konservering bevara våra äldre textila minnesmärken — till statens historiska museum med äganderätt överlämnade genom föreningens försorg utförda fotografier, register och beskrivningar över behandlade föremål. Det nu utgående anslaget utgör 2,500 kronor.

I skrivelse den 24 augusti 1928 har föreningen anhållit om ett till 4,500 kronor förhöjt anslag till främjande av föreningens verksamhet under år 1929.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har den 4 september 1928 avgivit infordrat utlåtande i ärendet och därvid tillstyrkt ansökningen.

[272.]

Föreningen
Pietas.

Departement-
mentschefen.

Det ändamål, för vilket föreningen Pietas arbetar, är utan gensägelse av kulturhistorisk betydelse och värt att vinna understöd från det allmännas sida. Någon höjning av anslaget anser jag mig emellertid för närvarande icke kunna förorda.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

att till främjande av föreningen Pietas' verksamhet under år 1929 anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* anslag av kronor 2,500: — under villkor att föreningen till statens historiska museum med äganderätt överlämnar genom föreningens försorg utförda fotografier, register och beskrivningar över behandlade föremål.

[273.]

Verket
»Sveriges
kyrkor, konst-
historiskt in-
ventarium».

12. **Verket »Sveriges kyrkor, konsthistoriskt inventarium».** Till fortsatt utgivande av verket »Sveriges kyrkor, konsthistoriskt inventarium», utgivet av riksantikvarien S. Curman och professorn J. Roosval, har från och med år 1914, dock med visst avbrott, utgått anslag av statsmedel. För vart och ett av budgetåren 1924/1929 har anslaget varit bestämt till 10,000 kronor.

I skrivelse den 28 augusti 1928 hava nu Curman och Roosval — med framhållande av vikten av att ifrågavarande arbete bedrivs med största möjliga skyndsamhet — hemställt om beredande för budgetåret 1929/1930 av samma anslagsbelopp, som utgått under åren 1920/1922, eller 20,000 kronor.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har i infordrat utlåtande av den 4 september 1928 tillstyrkt den gjorda framställningen.

Departement-
mentschefen.

Huru önskvärt det än vore, att ökade medel nu kunde beredas för fullföljande i raskare takt av det betydelsefulla arbetet, anser jag mig likväl nu icke kunna förorda högre belopp, än som för motsvarande ändamål anvisats för ett vart av budgetåren 1924/1929, eller 10,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till fortsatt utgivande under år 1929 genom riksantikvarien S. Curman och professorn J. Roosval av verket »Sveriges kyrkor, konsthistoriskt inventarium», anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* reservationsanslag av kronor 10,000: — att utgå på de närmare villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

[274.]

Tidskriften
Acta mathe-
matica.

13. **Tidskriften Acta mathematica.** Under en lång följd av år har tidskriften Acta mathematica åtnjutit statsunderstöd. För budgetåret 1923/1924 höjdes anslaget till 12,000 kronor. I avseende å de omständigheter,

som föranledde denna höjning, tillåter jag mig hänvisa till 1923 års åttonde huvudtitel, sid. 608—622. Jämväl för vart och ett av budgetåren 1924/1929 har riksdagen för ändamålet anvisat ett anslag å 12,000 kronor.

[274.]

Tidskriften *Åtnjuter* ekonomiskt understöd även från utlandet. Bland de bidrag, som sålunda utifrån komma densamma till del, är det från danska staten det största.

Tidskriften *Acta mathematica* grundades år 1882 av professorn G. Mittag-Leffler, som allt ifrån början stod i spetsen för dess redaktion. Denna uppgift, vid vilken Mittag-Leffler kvarstod till sin död år 1927 och varåt han ägnade ett betydande vetenskapligt arbete och avsevärda ekonomiska uppoffringar, utfördes av honom på ett sätt, som tillvann sig internationellt erkännande. Tidskriften *Åtnjuter* anseende för att inom sitt område vara samtidens främsta. Efter Mittag-Lefflers fränfalle har professorn vid Stockholms högskola T. Carleman inträtt i redaktionen för att fortsätta utgivningen av tidskriften tillsammans med professorn vid universitetet i Köpenhamn N. E. Nörlund, som under de fyra senaste åren i förening med Mittag-Leffler varit utgivare av densamma.

Hos Kungl. Maj:t har nu Carleman anhållit om utverkande av ett fortsatt anslag å 10,000 kronor för budgetåret 1929/1930 såsom bidrag till täckande av de kostnader, vilka äro förenade med utgivandet av tidskriften.

I ärendet har vetenskapsakademien, i anslutning till vad styrelsen för makarna Mittag-Lefflers matematiska stiftelse i ärendet anfört den 12 september 1928 avgivit utlåtande och därvid tillstyrkt bifall till ansökningen.

Styrelsen för nämnda stiftelse har anfört, bland annat:

Acta mathematica spelar alltjämt en framträdande roll för det internationella samarbetet inom den matematiska vetenskapen och för den matematiska forskningens utveckling. För vidmakthållande av Mittag-Lefflerska stiftelsens bibliotek utgör tidskriftens fortsatta utgivande i hög grad en livsbetingelse i det flertalet av bibliotekets tidskriftsserier, vilkas antal närma sig hundratalet, erhålles genom byte med *Acta mathematica*, och emedan samtliga matematiska arbeten, som insändas för rescension i tidskriftens bibliografi, tillfalla biblioteket,

Då det synes mig vara av största betydelse för vårt lands insats i det internationella vetenskapliga samarbetet, att tidskriften *Acta mathematica* beredes möjlighet att fortfarande utkomma i önskad omfattning får jag under åberopande jämväl av vad som blivit anfört under punkten 259 av 1923 års åttonde huvudtitel hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementschefen.

att till understöd för fortsatt utgivande av tidskriften *Acta mathematica* för budgetåret 1929/1930 anvisa ett *extra* anslag av kronor 10,000: —
att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma.

[275.]
Svenska
naturskydds-
föreningen.

14. **Svenska naturskyddsföreningen.** Från och med år 1920 har anslag å extra stat utgått till svenska naturskyddsföreningen för främjande av dess verksamhet. Anslaget har varit avsett att möjliggöra dels en utvidgad upplysningsverksamhet i naturskyddssyfte, dels utredningar rörande Sveriges naturminnesmärken, som kunna förtjäna att lagligen skyddas, samt för vetenskaplig beskrivning av sådana, vilka på grund av sitt ekonomiska värde måst exploateras för produktiva ändamål. Under tiden 1 januari 1920—30 juni 1923 utgjorde anslaget 4,000 kronor för år och under budgetåret 1923/1924 3,000 kronor. Sedan det från och med budgetåret 1924/1925 nedsatts till 2,500 kronor, med vilket belopp anslaget utgått jämväl under de därpå följande budgetåren, hava omkring 1,500 kronor pläгат utgå för upplysningsverksamheten och cirka 1,000 kronor för naturskyddsundersökningar.

Genom beslut den 8 juni 1928 ställdes det för budgetåret 1928/1929 anvisade anslaget till föreningens förfogande för därmed avsett ändamål mot redovisningsskyldighet inför riksräkenskapsverket och under villkor, *dels* att den upplysningsverksamhet i naturskyddssyfte, som bekostades av medel ur ifrågavarande anslag, bedreves enligt av föreningens styrelse uppgjord plan ävensom att den del av anslaget, som utginge till undersökningar rörande ur naturskyddssynpunkt intressanta områden och olika slag av naturminnesmärken, användes i enlighet med bestämmelser, som efter förslag av föreningens styrelse meddelades av vetenskapsakademien, *dels* att före den 1 juni 1930 till ecklesiastikdepartementet överlämnades redogörelse för föreningens verksamhet under år 1929, vilken redogörelse jämväl skulle intagas i föreningens årsskrift, *dels ock* att till vetenskapsakademien ingäves *ej mindre* inom sex månader efter slutförandet av undersökning av ovan angivet slag redogörelse för densammas resultat, *än även* före utgången av år 1929 redogörelse för användningen av anslaget.

Föreningens styrelse har nu anhängit om anvisande av ett anslag å 2,500 kronor till främjande av föreningens verksamhet under budgetåret 1929/1930.

Vetenskapsakademien har i avgivet utlåtande den 12 september 1928 anført, att akademien tillstyrkte det begärda anslaget under den förutsättningen, att för anslagets användning fogades liknande villkor, som Kungl. Maj:t föreskrivit för innevarande budgetårs anslag.

Departement-
schefen. Enär fortsatt anslag till föreningen alltjämt torde få anses erforderligt, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till främjande av svenska naturskyddsföreningens verksamhet för budgetåret 1929/1930 anvisa ett *extra* anslag
av kronor 2,500: —
att utgå under de villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

[276.]

Delaktighet
för Sverige
i Ramsay
Memorial
Fund.

15. **Delaktighet för Sverige i Ramsay Memorial Fund.** På Kungl. Maj:ts förslag (proposition nr 289) beviljade 1920 års riksdag för beredande av delaktighet för Sverige i Ramsay Memorial Fund ett för fem år avsett anslag av 27,000 kronor och anvisade därav för en var av de närmast påföljande budgetperioderna ett belopp av 5,400 kronor, att utgå efter Kungl. Maj:ts beprövande och på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäligt föreskriva. I avseende å upprinnelsen till denna anslagsfråga tillåter jag mig hänvisa till den redogörelse, som lämnades i det vid nämnda proposition fogade utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 5 mars 1920.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom framställda förslag beslöt vidare 1925 års riksdag att för beredande av delaktighet för Sverige i Ramsay Memorial Fund bevilja ett anslag av 27,000 kronor och därav för budgetåret 1925/1926 såsom extra anslag anvisa enahanda belopp av 5,400 kronor. Ifrågavarande anslagsbelopp å 27,000 kronor var beräknat att utgöra ett efter 18 kronor för engelskt pund i svenskt mynt uträknat bidrag till fonden av 300 pund under 5 års tid. Då emellertid med hänsyn till vissa fluktuationer i pundkursen det för budgetåret 1925/1926 anvisade anslagsbeloppet å 5,400 kronor ej varit fullt tillräckligt, äskade Kungl. Maj:t för budgetåret 1926/1927 ett anslag å 5,500 kronor. Framställningen bifölls av riksdagen, och genom beslut den 28 maj 1926 förskrev Kungl. Maj:t, att ifrågavarande belopp å 5,500 kronor skulle i mån av behov användas dels för att gälda ett års bidrag för Sveriges delaktighet i Ramsay Memorial Fund, dels ock till tackande av brist, som genom ändring i pundkursen uppkommit i det för budgetåret 1925/1926 anvisade anslaget.

För vart och ett av budgetåren 1927/1929 anvisade riksdagen vidare ett extra anslag av 5,400 kronor för ifrågavarande ändamål, och genom beslut den 20 maj 1927 respektive den 8 juni 1928 föreskrev Kungl. Maj:t, att nämnda belopp skulle användas för att gälda ett års bidrag av 300 pund sterling för Sveriges delaktighet i Ramsay Memorial Fund.

Av det utav 1925 års riksdag beviljade anslaget å 27,000 kronor kvarstår sålunda oanvisat ett belopp av 5,300 kronor.

För budgetåret 1929/1930 är anslag för ändamålet allttjämt erforderligt, och jag finner detsamma böra utgå i första hand med återstoden av det av 1925 års riksdag beviljade beloppet eller med 5,300 kronor. Härutöver erfordras för uppbringande av anslaget till dess sedvanliga belopp å 5,400 kronor ytterligare 100 kronor. Vidare vill jag erinra, att utrikesdepartementet i skrivelse den 17 augusti 1928 meddelat, att departementet på grund av vid tiden för utbetalningarna gällande kurs å pund sterling för gäldande av ifrågavarande bidrag överskridit anslagen ifråga, för budgetåret 1927/1928 med 40 kronor 50 öre och för budgetåret 1928/1929 med 45 kronor, vilka belopp av departementet förskotterats; och har departementet anhållit om ersättning för sagda förskott med ett sammanlagt belopp av 85 kronor 50

Departementetschefen.

öre. Utöver de ovanberörda 5,300 kronor skulle alltså erfordras 185 kronor 50 öre eller i avrundat krontal 186 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att *dels* för beredande av delaktighet för Sverige i Ramsay Memorial Fund av det utav 1925 års riksdag beviljade anslaget av 27,000 kronor för budgetåret 1929/1930 såsom *extra* anslag anvisa återstoden kronor 5,300: — att utgå efter Kungl. Maj:ts beprövande och på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva;

dels ock ytterligare för samma ändamål samt för beredande av ersättning åt utrikesdepartementet för av departementet förskotterat belopp för gäldande av bidrag för budgetåren 1927/1928 och 1928/1929 för Sveriges delaktighet i Ramsay Memorial Fund anvisa ett *extra* anslag

av kronor 186: —

[277.] 16. **Arbetsbord vid den zoologiska stationen i Neapel.** Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beviljade 1926 års riksdag till förhyrande för en tid av tre år från och med den 1 juli 1926 av ett arbetsbord vid den zoologiska stationen i Neapel ett extra anslag å 5,400 kronor samt anvisade därav för budgetåret 1926/1927 ett belopp av 1,800 kronor.

Rörande den närmare utredningen i detta ärende tillåter jag mig hänvisa till punkten 228 av 1926 års åttonde huvudtitel.

Vid ärendets anmälan den 28 maj 1926 uppdrog Kungl. Maj:t åt vetenskapsakademien att å svenska statens vägnar uppgöra och avsluta kontrakt med ledningen för den zoologiska stationen i Neapel om förhyrande för en tid av tre år från och med den 1 juli 1926 av ett för svenska forskare avsett arbetsbord vid stationen. Tillika ställdes ifrågavarande belopp, 1,800 kronor, till akademiens förfogande att av akademien mot redovisningsskyldighet användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

På Kungl. Maj:ts därom framställda förslag anvisade riksdagen för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1927/1928 1,800 kronor samt för budgetåret 1928/1929 1,800 kronor eller återstoden av det utav 1926 års riksdag beviljade beloppet. De sålunda anvisade anslagen ställdes av Kungl. Maj:t genom beslut den 20 maj 1927 och den 8 juni 1928 till vetenskapsakademiens förfogande.

I skrivelse den 6 juni 1928 har nu vetenskapsakademien hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1929 års riksdag att till förhyrande för en tid av tre år från och med den 1 juli 1929 av ett för svenska forskare avsett arbetsbord vid den zoologiska stationen i Neapel bevilja ett extra anslag å 5,400 kronor samt därav för budgetåret 1929/1930 anvisa ett belopp av 1,800 kronor.

Vetenskapsakademien har till stöd för denna sin framställning anført bland annat följande:

Följande svenska vetenskapsmän hade hos akademien sökt och erhållit tillstånd att begagna sig av ifrågavarande arbetsplats: filosofie magister S. Hörstadius, laboratorn J. Runnström (i två omgångar), docenten S. Bock och numera professorn E. Hammarsten.

All anledning finnes till det antagandet, att det behov, som sålunda under de senaste åren förefunnits för svenska biologer att idka vetenskapliga studier vid Neapelstationen, även under den närmaste framtiden skulle göra sig gällande.

De skäl, som föranledde 1926 års riksdag att bevilja anslag för här ifrågavarande ändamål, synas mig fortfarande vara för handen, och jag vill därför tillstyrka vetenskapsakademiens nu gjorda hemställan.

Departementschefen.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förhyrande för en tid av tre år från och med den 1 juli 1929 av ett arbetsbord vid den zoologiska stationen i Neapel bevilja ett *extra* anslag å kronor 5,400: — samt därav för budgetåret 1929/1930 anvisa ett belopp av kronor 1,800: —

17. Understöd åt ryske undersåten Alexander Sibiriakoff. I anledning av en inom riksdagen väckt motion (II: 31) beviljade 1921 års riksdag såsom förslagsanslag, högst, ett belopp av 3,000 kronor såväl å 1921 års tilläggsstat som å riksstaten för år 1922, att utgå till understöd åt ryske undersåten Alexander Sibiriakoff. I motionen erinrades, att Sibiriakoff jämte andra deltagit i bekostande av Vegaexpeditionen 1878—1880, samt gavs uttryck åt den uppfattningen att det icke kunde anses hedersamt för vårt land att låta en man, som på ett frikostigt och framsynt sätt främjat svensk forskning, under sina återstående år få lida av svåra umbäranden.

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag har vidare för samma ändamål även för envar av följande budgetperioder anvisats ett belopp av 3,000 kronor för år.

Då de skäl, som föranledde anslaget beviljande, alltjämt kvarstå, synes mig ett fortsatt anslag för ändamålet böra utverkas.

På grund härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till understöd åt ryske undersåten Alexander Sibiriakoff för budgetåret 1929/1930 anvisa ett *extra* anslag av kronor 3,000: —

[278.]

Understöd
åt ryske
undersåten
Alexander
Sibiriakoff.

18. Magnetisk uppmätning av Sveriges fastland. I enlighet med Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (punkt 265 av 1928 års åttonde huvudtitel, till vilken jag här tillåter mig att hänvisa) beviljade 1928 års riksdag till magnetisk undersökning av Sveriges fastland ett belopp av 60,000

[279.]

Magnetisk
uppmätning
av Sveriges
fastland.

kronor samt anvisade därav för budgetåret 1928/1929 såsom extra reservationsanslag 10,000 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna skäl föreskriva.

Genom beslut den 8 juni 1928 uppdrog Kungl. Maj:t åt Sveriges geologiska undersökning att hava ledningen och överinseendet över den magnetiska uppmätningen av Sveriges fastland samt föreskrev, att uppmätningen skulle utföras i huvudsaklig överensstämmelse med ett av svenska nationalkommittén för geodesi och geofysik utarbetat, å sid. 638 o. f. i 1928 års åttonde huvudtitel intaget förslag. Härjämte ställde Kungl. Maj:t till Sveriges geologiska undersöknings förfogande ifrågavarande anslag å 10,000 kronor för därmed avsett ändamål och föreskrev tillika, att av detta anslag 7,500 kronor skulle utgå till arvode åt observatören samt 2,500 kronor till extra kostnader för inköp av instrument, instrumentkomparationer och andra löpande utgifter, dock med rätt för geologiska undersökningen att, därest så skulle befinnas erforderligt, i dessa belopp vidtaga jämkningar, under förutsättning att anslagets slutsumma icke överskredes.

I skrivelse den 17 september 1928 har Sveriges geologiska undersökning meddelat, att undersökningen vid ingången av budgetåret 1928/1929 igångsatt ifrågavarande magnetiska arbeten, vilka fortginge i överensstämmelse med den fastställda planen. Då vid utgången av budgetåret 1928/1929 de beviljade medlen beräknades vara helt förbrukade, behövdes ett lika stort belopp även för budgetåret 1929/1930.

Departementschefen.

För fullföljande av det av riksdagen framlagda förslaget till magnetisk uppmätning av Sveriges fastland är för budgetåret 1929/1930 ett anslag å 10,000 kronor erforderligt.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att av det år 1928 till magnetisk uppmätning av Sveriges fastland beviljade beloppet av 60,000 kronor för budgetåret 1929/1930 såsom *extra* reservationsanslag anvisa ett belopp av kronor 10,000:—

19. **Utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker,**

oförändrat ordinarie reservationsanslag kronor 150,000:—

[280.] 20. **Förstärkande av reservationsanslaget till utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker.**

Förstärkande av reservationsanslaget till utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker. Under rubriken »resestipendier samt läroböckers, tidskrifters och lärda verks utgivande» var under lång tid särskilt anslag anvisat å riksstaten.

I riksstaten för budgetåret 1923/1924 var det ordinarie anslaget uppfört med oförändrat belopp, 150,000 kronor, men under ändrad rubrik »till utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker». Till förstärkande av

detta anslag anvisades ett extra anslag av 25,000 kronor. För vart och ett av budgetåren 1924/1929 har till förfogande för ändamålet stått ett sammanlagt belopp av 165,000 kronor, därav på ordinarie stat 150,000 kronor och på extra stat 15,000 kronor.

Jämväl för budgetåret 1929/1930 erfordras en förstärkning av det ordinarie anslaget, då kraven på bidrag alltjämt äro stora och icke kunna i önskvärd utsträckning tillgodoses förmedelst det ordinarie anslagsbeloppet. Visserligen skulle en höjning av nu utgående förstärkningsanslag vara med hänsyn till inkommande äskanden om understöd i hög grad önskvärd, men jag anser mig likväl förhindrad att föreslå större belopp än vad som utgår under budgetåret 1928/1929.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till ytterligare medel för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra anslag av kronor 15,000:—

21. Anslag till den tredje internationella kongressen för teknisk mekanik år 1930 i Stockholm. Hos Kungl. Maj:t har organisationskommittén för den tredje internationella kongressen för teknisk mekanik år 1930 i Stockholm — bestående av verkställande direktören i ingenjörsvetenskapsakademien, kommerserådet A. Enström, professorerna vid tekniska högskolan T. Lindmark, H. Pleijel och W. Weibull samt professorn vid universitetet i Uppsala C. W. Oseen — anfört huvudsakligen följande:

[281.]
Anslag till
den tredje
internatio-
nella kon-
gressen för
teknisk
mekanik
år 1930 i
Stockholm.

År 1926 avlade professorn vid universitetet i Berlin R. von Mises ett besök hos svenske ministern därstädes och framhöll därvid, att risk funnes, att det internationella samarbete på den tekniska mekanikens område, som grundlagts genom den år 1924 i Delft avhållna första internationella kongressen för denna vetenskap och som tagit sig uttryck även i en för samma år, 1926, planerad internationell kongress i Zürich, skulle avbrytas, om icke vid sistnämnda kongress en inbjudan framfördes att år 1930 avhålla den tredje internationella kongressen för teknisk mekanik i Stockholm. En följd av denna von Mises framställning blev att professorn C. W. Oseen vid kongressen i Zürich med bemyndigande av statsrådet och chefen för ekle-siastikdepartementet i sina svenska fackkollegers namn inbjöd till avhållande av den tredje internationella kongressen för teknisk mekanik år 1930 i Stockholm, en inbjudan, som av kongressen antogs.

Organisationskommittén har föranstaltat att förhandlingarna kunna hållas i tekniska högskolans lokaler och finner tiden den 30 augusti—den 5 september 1930 vara den lämpligaste. Beträffande kostnaderna komma dessa huvudsakligen att utgöras av tryckningskostnader för kongresshandlingar, resuméer och program samt till en mindre del av arvoden för sekreterare och skrivbiträden m. m.

Enligt verkställd kostnadsberäkning erfordras ett bidrag av 25,000 kronor, och då kommitterade icke finna det möjligt att genom institutioner eller på enskild väg anskaffa detta belopp, få kommitterade anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om ett statsanslag å 25,000 kronor. Då huvudparten av

[281.] kostnaderna komma att falla på år 1930 och endast ett mindre belopp erfordras för nödiga förberedelsers vidtagande under år 1929, tillåta sig kommitterade föreslå, att ett belopp av 5,000 kronor måtte ställas till förfogande under budgetåret 1929/1930 samt återstoden, 20,000 kronor, under påföljande år.

Vid organisationskommitténs framställning är fogad en kostnadsberäkning av följande lydelse:

Utgifter:

Tryckning av kongresshandlingarna	kronor 22,000: —
Distribution av kongresshandlingarna	» 1,000: —
Förtryck av avhandlingarna	» 3,750: —
Tryckning av kort resumé över avhandlingarna samt ledamotsförteckning m. m.	» 2,000: —
Tryckning av program	» 250: —
Arvoden åt sekreterare, skrivbiträden, vaktmästare m. m.	» 9,000: —
Redaktionella omkostnader, korrekturläsning m. m.	» 2,000: —
Summa kronor	40,000: —

Inkomster:

Försäljning av kongresshandlingarna	kronor 10,500: —
Anmälningsavgifter	» 2,500: —
Försäljning av förtryck	» 2,000: —
Erforderligt anslag	15,000: —
Summa kronor	40,000: —

Framställningen har tillstyrkts av tekniska högskolans lärarkollegium ävensom den 14 december 1928 av högskolans styrelse.

Departementschefen.

Såsom av den i ärendet lämnade redogörelsen framgår, har redan under år 1926, med bemyndigande av dåvarande departementschefen, inbjudning utfärdats till den tredje internationella kongressen för teknisk mekanik i Stockholm år 1930. Jag vill med anledning härav tillstyrka organisationskommitténs nu gjorda framställning om statsanslag för ändamålet. Mot den framlagda kostnadsberäkningen har jag icke funnit något att erinra. Anslaget, som beräknats till sammanlagt 25,000 kronor, skulle i enlighet med förslaget utgå med 5,000 kronor för budgetåret 1929/1930 och 20,000 kronor för budgetåret 1930/1931.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaderna för hållande av den tredje internationella kongressen för teknisk mekanik i Stockholm år 1930 bevilja ett anslag av kronor 25,000: —

samt därav för budgetåret 1929/1930 såsom *extra* reservationsanslag anvisa kronor 5,000: —

N. Diverse.

1. **Ålderstillägg.** I riksstaten för budgetåret 1928/1929 har det ordinarie förslagsanslaget till ålderstillägg upptagits med ett från 135,000 kronor till 125,000 kronor sänkt belopp. Nämnda sänkning föranleddes av att befattningshavarna vid de ecklesiastika konsistorierna från och med nämnda budgetår blivit underkastade det civila avlöningsreglementet, varigenom medel från här ifrågavarande anslag icke längre behövde tagas i anspråk för beredande av ålderstillägg åt dem.

[282.]
Ålders-
tillägg.

Enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning för budgetåret 1927/1928 har belastningen å här ifrågavarande anslag för detta budgetår uppgått till 169,134 kronor 62 öre. Även om hänsyn toges till det förhållandet, att i detta belopp ingå jämväl ålderstillägg till befattningshavarna vid de ecklesiastika konsistorierna, torde en förhöjning av anslaget vara ofrånkomlig, och vill jag förorda en höjning med 35,000 kronor till 160,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

att höja det i riksstaten under åttonde huvudtiteln uppförda *ordinarie* förslagsanslaget till ålderstillägg,

nu	kronor 125,000: —
med	» 35,000: —
till	» 160,000: —

2. **Rese- och traktamentspenningar.** Det ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar är i riksstaten för budgetåret 1928/1929 upptaget med ett belopp av 130,000 kronor. Jämlikt riksräkenskapsverkets budgetredovisning för budgetåret 1927/1928 har emellertid belastningen å här ifrågavarande anslag för sistnämnda budgetår uppgått till 173,877 kronor 88 öre. En höjning av anslaget skulle alltså blivit nödvändig, därest icke på annat sätt en minskning av de å detsamma belöpande utgifterna kommit till stånd.

[283.]
Rese- och
traktaments-
penningar.

Jag har under punkt 191 framlagt förslag om inrättande av sju gymnastikkonsulentbefattningar och i samband därmed hemställt om uppförande i riksstaten av ett särskilt förslagsanslag till resekostnadsersättning åt gymnastikkonsulenter å 40,000 kronor. Såsom av nämnda punkt närmare framgår, äro de föreslagna gymnastikkonsulentbefattningarna avsedda att i viss utsträckning ersätta den nuvarande gymnastikinspektörsinstitutionen. Kost-

naderna för gymnastikinspektörernas resor hava tidigare bekostats från här ifrågavarande anslag, och enligt från skolöverstyrelsen inhämtade uppgifter, för vilka närmare redogjorts under nyssberörda punkt 191, hava dessa kostnader under senare år uppgått till i medeltal 50,000 kronor årligen. Med hänsyn härtill synes förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar kunna minskas med ett belopp, som dock på grund av det konstaterade överskridandet icke synes böra sättas högre än 5,000 kronor till 125,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska det i riksstaten under åttonde huvudtiteln uppförda *ordinarie* förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar,

nu	kronor 130,000: —
med	» 5,000: —
till	» 125,000: —

3. Extra utgifter, oförändrat *ordinarie reservations-*

anslag kronor 150,000: —

[284.]

Kommittéer
och utred-
ningar
genom sak-
kunniga.

4. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** Det ordinarie reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga är i riksstaten för budgetåret 1928/1929 upptaget med ett belopp av 175,000 kronor. Enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning för budgetåret 1927/1928 hava utgifterna å anslaget under sagda budgetår uppgått till 170,269 kronor 51 öre. Den å anslaget befintliga reservationen, som vid början av budgetåret 1927/1928 uppgick till 41,484 kronor 7 öre, hade vid början av innevarande budgetår ökats till 46,214 kronor 56 öre. Med hänsyn till denna reservation torde — trots de stora utgifter, som under budgetåret 1928/1929 påvila kommittéanslaget, icke minst för arkitekt- och expertarvoden för 1926 års sjukhuskommission — en minskning av detta anslag med ett belopp av 25,000 kronor vara möjlig för budgetåret 1929/1930.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att minska det i riksstaten under åttonde huvudtiteln upptagna *ordinarie* reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga,

nu	kronor 175,000: —
med	» 25,000: —
till	» 150,000: —

[285.]

Skrivmaterialier och
expenser,
ved m. m.

5. **Skrivmaterialier och expenser, ved m. m.** I riksstaten för budgetåret 1928/1929 är det ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. uppfört med ett belopp av 250,000 kronor, därav till domkapitlens expeditioner högst 33,000 kronor.

Av nämnda, för domkapitlens expeditioner avsedda medel har Kungl. Maj:t genom beslut den 29 juni 1928 bland domkapitlen och Stockholms stads konsistorium fördelat ett belopp av 28,700 kronor. Återstoden, 4,300 kronor, som reserverats för oförutsedda utgifter, har till större delen sedermera disponerats.

Nu föreligga ansökningar från åtskilliga domkapitel, avseende höjning för nästkommande budgetår av de belopp, som tilldelats dem från ifrågavarande anslag. Sålunda hava domkapitlen i Uppsala, Strängnäs, Växjö, Karlstad och Visby hemställt om förhöjningar med tillhoppa 2,430 kronor.

Över dessa ansökningar har statskontoret den 12 november 1928 avgivit utlåtande och därvid i allt väsentligt tillstyrkt de däri gjorda framställningarna. Statskontoret har nämligen förordat, att det för domkapitlens expenser under budgetåret 1929/1930 i första hand avsedda beloppet måtte beräknas 2,400 kronor högre än det belopp, som ansetts erforderligt för innevarande budgetår, och således sättas till 31,100 kronor. Då för oförutsedda behov torde böra beräknas 3,900 kronor, finner statskontoret, att hos riksdagen bör göras framställning om rätt att för domkapitlens expeditioner disponera 35,000 kronor av nu ifrågavarande förslagsanslag.

Den höjning av det för domkapitlens expeditioner avsedda beloppet av ifrågavarande förslagsanslag, som statskontoret sålunda förordat, finner jag väl befogad.

Ännu ett anslagsbehov bör emellertid komma under prövning i detta sammanhang. Domkapitlet i Karlstad har nämligen i skrivelse den 29 augusti 1928 hemställt om ett anslag av 10,000 kronor till anskaffande av inventarier till domkapitlets lokaler.

Domkapitlet anför till stöd härför:

Nu pågående restaurering av det s. k. gamla gymnasiehuset i Karlstad, där domkapitlet hade sina lokaler inrymda, väntades bliva färdig vid slutet av år 1928. Efter restaureringen komme domkapitlet att få betydligt ökade lokaler, som då måste möbleras. De möbler, domkapitlet för närvarande disponerade, räckte ej ens till de hittillsvarande lokalerna. Efter inhämtande av kostnadsförslag från aktiebolaget Nordiska kompaniet, ansåge domkapitlet möbleringen kunna utföras för högst 10,000 kronor. Därest medel för ändamålet ej funnes tillgängliga under budgetåret 1928/1929, anhölle domkapitlet dock, att något anslag måtte beviljas för sagda år för anskaffande av de mest nödvändiga inventarierna, i främsta rummet ny elektrisk armatur samt hyllor och boksåp för ordnande av domkapitlets trycksaker, som nu förvarades å vindar.

I detta ärende hava yttranden avgivits den 13 september 1928 av byggnadsstyrelsen och den 26 oktober 1928 av statskontoret.

De sålunda av domkapitlet i Karlstad framställda önskemålen hava blivit delvis uppfyllda, i det att Kungl. Maj:t genom beslut den 9 november 1928 till bestridande av kostnaderna för anskaffande av en del i samband med domkapitlets inflyttning i de restaurerade lokalerna oungängligen erforderliga

möbler och andra inventarier av här ifrågavarande anslag å 33,000 kronor för budgetåret 1928/1929 anvisat 2,000 kronor.

Då några mera vägande anmärkningar icke synas mig kunna göras mot domkapitlets kostnadsberäkning, skulle, för anskaffande av de inventarier, som ytterligare behövas, erfordras ett belopp av högst 8,000 kronor.

Statskontoret har i sitt av mig förut omnämnda yttrande av den 12 november 1928 föreslagit, att den för domkapitlens expeditioner avsedda delen av här ifrågavarande förslagsanslag skulle för budgetåret 1929/1930 bestämmas till 35,000 kronor. Med hänsyn tagen jämväl till ovanberörda anslagsbehov å högst 8,000 kronor, torde det belopp av förslagsanslaget i fråga, som högst får avses för domkapitlens expeditioner, böra för budgetåret 1929/1930 bestämmas till 43,000 kronor. Detta skulle i sin tur påkalla en motsvarande höjning av förslagsanslaget i dess helhet. I detta sammanhang bör jag vidare framhålla, att dels riksarkivet för arkivdepån i Visby begärt en höjning av expensmedlen med 2,000 kronor (samma belopp avsett att utgå under ytterligare 4 år) till konservering av arkivalier samt för länsarkivet i Östersund anvisande av ett expensanslag av 2,000 kronor, dels ock akademien för de fria konsterna anhållit om en höjning av sina expensmedel med 1,150 kronor. Då härtill kommer att enligt budgetredovisningen för budgetåret 1927/1928 nettoutgiften å anslaget visar en så hög siffra som 294,866 kronor 1 öre, torde anslaget för instundande budgetår böra bestämmas till minst 285,000 kronor. Då den stora belastningen å anslaget under budgetåret 1927/1928 delvis synes bero på tillfälliga orsaker, torde å andra sidan sistnämnda belopp kunna förväntas bliva tillfyllest.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att höja det i riksstaten under åttonde huvudtiteln uppförda *ordinarie* förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m.,

nu	kronor 250,000: —
(därav till domkapitlens expeditioner högst 33,000 kronor)	
med	kronor 35,000: —
till	» 285,000: —
(därav till domkapitlens expeditioner högst 43,000 kronor).	

[286.]
Trycknings-
kostnader.

6. **Tryckningskostnader.** I riksstaten för budgetåret 1928/1929 är det ordinarie förslagsanslaget till tryckningskostnader uppfört med ett belopp av 37,192 kronor, varav till domkapitlens expeditioner får utgå ett belopp av högst 9,000 kronor. Enligt budgetredovisningen för budgetåret 1927/1928 överskreds anslaget, som då utgjorde 36,925 kronor, med 11,529 kronor 55 öre. Nettoutgifterna under anslaget hava under de senaste budgetåren uppgått: för 1924/1925 till kronor 41,371: 16, för 1925/1926 till kronor 36,711: 47, för 1926/1927 till kronor 44,807: 18 samt för 1927/1928 till kronor 48,454: 55. Med hänsyn härtill och för jämnande av huvudtitelns slutsumma torde an-

slaget för budgetåret 1929/1930 böra uppföras med ett belopp av 44,218 kronor, innebärande en höjning av 7,026 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att höja det i riksstaten under åttonde huvudtiteln upptagna *ordinarie* förslagsanslaget till tryckningskostnader,
 nu kronor 37,192: —
 (därav till domkapitlens expeditioner högst 9,000 kronor)
 med kronor 7,026: —
 till » 44,218: —
 (därav till domkapitlens expeditioner högst 9,000 kronor).

7. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen. Då i annat sammanhang tillfälle torde bli mig be-
 rätt att angiva min ståndpunkt rörande omfattningen av den tillfälliga löne-
 förbättring, som bör tillkomma befattningshavare vid vissa under åttonde
 huvudtiteln hörande verk och inrättningar, får jag, med åberopande av vad
 chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över
 finansärenden anfört i fråga om beredande av tillfällig löneförbättring för
 viss personal inom den civila statsförvaltningen, hemställa, att Kungl. Maj:t
 måtte föreslå riksdagen

[287.]
 Tillfällig
 löneförbätt-
 ring för viss
 personal
 inom den
 civila stats-
 förvaltnin-
 gen.

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kan varda
 riksdagen förelagd, för beredande av tillfällig löneförbätt-
 ring under tiden 1 juli 1929—30 juni 1930 för viss personal
 inom den civila statsförvaltningen för budgetåret 1929/1930
 under åttonde huvudtiteln beräkna ett *extra* förslagsanslag
 till belopp av kronor 1,980,000: —

8. Provisorisk avlöningsförbättring i vissa fall för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. I skrivelse den 1 juni 1928, nr 292, har
 riksdagen i anledning av en inom riksdagen väckt motion hemställt, att
 Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida förslag till förbätt-
 rade löneförhållanden för lärare vid de allmänna läroverken, högre lärarinne-
 seminariet, statens folkskoleseminarier m. fl. skulle kunna snarast föreläggas
 riksdagen.

[288.]
 Provisorisk
 avlöningsför-
 bättring
 i vissa fall
 för lärare vid
 de allmänna
 läroverken
 m. fl.

Något förslag till definitiv lönereglering för ifrågavarande grupper av be-
 fattningshavare kan icke föreläggas 1929 års riksdag. Då det emellertid
 synes mig angeläget att i avvaktan på en sådan lönereglering bereda vissa
 av dessa befattningshavare provisorisk avlöningsförbättring, har jag för av-
 sikt att tillstyrka, att framställning därom avlåtes till riksdagen. Ärendet
 föreligger dock icke ännu i färdigberett skick och jag torde därför få åter-
 komma till frågan längre fram. Det för ändamålet erforderliga beloppet
 torde följaktligen endast reservationsvis böra upptagas i statsverksproposi-
 tionen. Enligt verkställda beräkningar skulle kostnaderna för den proviso-

riska avlöningsförbättring, jag är sinnad att tillstyrka, uppgå till omkring 265,000 kronor. Det är icke avsett att å densamma skall utgå dyrtidstillägg.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på proposition angående provisorisk avlöningsförbättring för lärare vid de allmänna läroverken m. fl., för ändamålet beräkna i riksstaten för budgetåret 1929/1930 ett *extra* förslagsanslag av kronor 265,000: —

[289.]

Tillfälligt
lönetillägg
åt vissa
vaktmästare
m. fl.

9. Tillfälligt lönetillägg åt vissa vaktmästare m. fl. Under åttonde huvudtiteln är i riksstaten för budgetåret 1928/1929 uppfört ett extra förslagsanslag av 4,600 kronor till tillfälligt lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare.

Anslag för ändamålet är erforderligt även för budgetåret 1929/1930. De belopp, som i förevarande avseende böra beräknas utgå vid institutioner, som ännu kvarstå vid äldre lönereglering, äro:

vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte	kronor	720: —
» tekniska läroverket i Örebro	»	930: —
» » » i Malmö	»	930: —
» elektrotekniska fackskolan i Västerås	»	380: —
» tekniska elementarskolan i Norrköping	»	310: —
» » » i Borås	»	240: —
» » läroverket i Härnösand	»	1,140: —

Summa kronor 4,650: —

Departement-
schefen.

I anslutning till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anført i fråga om tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare hemställer jag, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

att för beredande av tillfälligt lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare för budgetåret 1929/1930 under åttonde huvudtiteln anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 4,600: —

[290.]

Dyrtidstill-
lägg åt be-
fattnings-
havare i sta-
tens tjänst.

10. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Under åttonde huvudtiteln är i riksstaten för budgetåret 1928/1929 till dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst uppfört ett extra förslagsanslag av 6,000,000 kronor.

Under hänvisning därjämte till vad chefen för finansdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet över finansärenden anført i fråga om beredande av dyrtidstillägg under tiden 1 juli 1929—30 juni 1930 åt befattningshavare i statens tjänst, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till beredande av dyrtidstillägg under tiden 1 juli 1929

—30 juni 1930 åt befattningshavare i statens tjänst för budgetåret 1929/1930 anvisa ett *extra* förslagsanslag av kronor 6,100,000: —

11. Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter. I skrivelse den 5 juni 1928, nr 368, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda läroanstalter anmälde riksdagen, att riksdagen

[291.]

Dyrtids-
tillägg åt lä-
rare vid vissa
statsunder-
stödda under-
visningsan-
stalter.

dels bemyndigat Kungl. Maj:t såväl att vidtaga den av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 24 februari 1928 förordade ändringen i gällande kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid privatläroverk att lända till efter rättelse från och med den 1 juli 1928, som även att utfärda de författningsbestämmelser, som erfordrades för beredande för budgetåret 1928/1929 av dyrtidstillägg åt lärarpersonalen vid kommunala flickskolor, att gälla tills vidare så länge för ändamålet avsedda medel stode till förfogande;

dels beslutat, att de för budgetåret 1927/1928 gällande allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid folkhögskolor ävensom åt lärare vid folk- och småskolor samt vissa sjukvårdsanstalter, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och vissa småskoleseminarier skulle lända till efter rättelse jämväl för budgetåret 1928/1929;

dels bemyndigat Kungl. Maj:t såväl att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av förberörda allmänna grunder kunde befinnas erforderliga, som även att i huvudsaklig enlighet med de i sådant avseende då gällande föreskrifter meddela närmare bestämmelser i fråga om dyrtidstillägg åt vissa lärarinnor vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala samt vid de i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 24 februari 1928 angivna läroanstalter för utbildande av lärarinnor i handarbete;

dels ock till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt nämnda lärargrupper anvisat för budgetåret 1928/1929 ett extra förslagsanslag av 22,700,000 kronor.

Genom beslut den 22 juni 1928 utfärdade Kungl. Maj:t kungörelser *dels* angående ändrad lydelse av § 1 mom. 1 i kungörelsen den 22 juni 1923 (nr 305) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid privatläroverk, *dels ock* med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid kommunala flickskolor (svensk författningsamling nr 235 och 231). Ifrågavarande anslag stå till vederbörandes förfogande i enlighet med sålunda och tidigare av Kungl. Maj:t utfärdade kungörelser rörande dyrtidstillägg åt lärare vid omförmälda läroanstalter. I samband därmed förklarade Kungl. Maj:t, att i fråga om dyrtidstillägg för budgetåret 1928/1929 till vissa lärarinnor vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, högre handarbetsseminariet vid Maria Nordenfelts kvinnliga yrkesskola i Göteborg, Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm ävensom föreningen Handarbetets vän-

[291.] ners och Hulda Lundins högre slöjdseminarium i Stockholm de i Kungl. Maj:ts brev till statskontoret den 20 juni 1924 meddelade bestämmelser angående dyrtidstillägg åt omförmälda lärarinnor skulle äga motsvarande tillämpning.

Nu har skolöverstyrelsen i skrivelser den 31 augusti 1928 anhållit, att Kungl. Maj:t måtte även för 1929 års riksdag framlägga förslag om dyrtidstillägg åt samma grupper av befattningshavare vid ifrågavarande till överstyrelsens förvaltningsområde hörande anstalter, till vilka sådana tillägg beviljats för budgetåret 1928/1929.

Departement-
schefen.

Dyrtidstillägg bör givetvis tillkomma nu ifrågavarande grupper av lärare vid statsunderstödda undervisningsanstalter även för budgetåret 1929/1930.

Beträffande de allmänna grunder, vilka skola lända till efterrättelse för dyrtidstilläggets utgående, erinrar jag därom att dyrtidstillägg till dessa lärargrupper för närvarande utgår efter huvudsakligen samma grunder som äro gällande för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, dock med vissa inskränkningar beträffande några lärargrupper. Nu gällande allmänna grunder för dyrtidstillägg åt ifrågavarande befattningshavare innefattas i tre särskilda av Kungl. Maj:t den 22 juni 1923 utfärdade kungörelser (nr 305—307) med däri sedermera vidtagna ändringar.

På därom av chefen för finansdepartementet gjord framställning har Kungl. Maj:t förut denna dag beslutit för riksdagen framlägga förslag om beredande av dyrtidstillägg åt statens befattningshavare. Förslaget innebär, att nu gällande grunder för dyrtidstilläggets utgående skola tillämpas jämväl under budgetåret 1929/1930. Följaktligen böra jämväl de av riksdagen fastställda grunderna för dyrtidstillägg åt nu ifrågavarande lärargrupper kvarstå i väsentliga delar oförändrade. En mindre jämkning torde dock erfordras i händelse mina under punkterna 193 och 208 framställda förslag om provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folkskolor och högre folkskolor vinna bifall. Under denna förutsättning synes lämpligen böra i vederbörande dyrtidskungörelse införas bestämmelse därom, att dyrtidstillägg icke må utgå å den provisoriska avlöningsförbättringen. Hos riksdagen lärer nu böra begäras bemyndigande för Kungl. Maj:t att eventuellt vidtaga en sådan jämkning i dyrtidstilläggsbestämmelserna.

Enligt verkställda beräkningar skulle kostnaderna för dyrtidstilläggen åt lärarna vid nu förevarande undervisningsanstalter under budgetåret 1929/1930 uppgå till 22,500,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att de för budgetåret 1928/1929 gällande allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid privatläroverk, vid kommunala flickskolor och vid folkhögskolor även som åt lärare vid folk- och småskolor samt vissa sjukvårdsanstalter, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och

vissa småskoleseminarier skola lända till efterrättelse jämväl för budgetåret 1929/1930 allenast med den jämkning beträffande dyrtidstillägg åt lärare vid folkskolor och högre folkskolor, som Kungl. Maj:t, i anslutning till vad jag i det föregående anfört, må finna lämpligt föreskriva;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t såväl att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av förberörda allmänna grunder må befinnas erforderliga, som även att i huvudsaklig enlighet med de i sådant avseende nu gällande föreskrifter meddela närmare bestämmelser i fråga om dyrtidstillägg åt vissa lärarinnor vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala samt vid förut angivna läroanstalter för utbildande av lärarinnor i handarbete;

dels ock till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt nämnda lärargrupper anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra* förslagsanslag av kronor 22,500,000: —

Åttonde huvudtitelns <i>ordinarie anslag</i> , som för budgetåret 1928/1929 uppgå till	kronor 92,787,210: —
komma vid bifall till de av mig framställda förslagen att för budgetåret 1929/1930 uppgå till	» 94,924,784: —
Summan av de <i>extra anslagen</i> , som för budgetåret 1928/1929 utgör	» 41,728,290: —
kommer, därest de av mig framställda förslagen vinna bifall, att för budgetåret 1929/1930 uppgå till	» 48,718,916: —
Huvudtitelns slutsumma, för budgetåret 1928/1929 utgörande	» 134,515,500: —
skulle sålunda för budgetåret 1929/1930 uppgå till . .	» 143,643,700: —
innebärande en ökning av	» 9,128,200: —

I vad föredragande departementschefen hemställt och föreslagit beträffande anslagen under åttonde huvudtiteln instämma statsrådets övriga ledamöter; och behagar Hans Maj:t Konungen bifalla vad sålunda blivit av statsrådet tillstyrkt samt tillika, enligt statsrådets hemställan, förordna, att utdrag av detta protokoll skall överlämnas till finansdepartementet till ledning vid författande av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsverkets tillstånd och behov.

Ur protokollet:

Enar Sahlén.

Innehåll:

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
		Ecklesiastikdepartementet.		
		A. Departementet.		
1	—	1. Departementschefen	24,000	
1	—	2. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, <i>förslagsanslag</i>	256,900	
1	1	3. Ökad föredragning i regeringsrätten		7,000
		Säger för departementet	280,900	7,000
		B. Arkiv, bibliotek och museer.		
		<i>Arkiv.</i>		
		Riksarkivet:		
3	2	1. Det ordinarie anslaget till riksar- kivet. Förändring av registra- torstjänsten i riksarkivet till an- dre arkivarietjänst, <i>förslagsanslag</i> 167,800		
5	—	2. Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för riksarkivet, <i>reserva- tionsanslag</i> 2,000		
5	—	3. Fortsatt utgivande genom riksar- kivet av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia, <i>reservationsanslag</i> . . . 8,000		
5	3	4. Expedition i riksarkivets nya lo- kaler vid Östermalmsgatan i Stockholm 4,000	177,800	4,000
		Landsarkiven:		
6	4	5. Landsarkiven. Stat för länsarki- vet i Östersund, <i>förslagsanslag</i> . 101,800		
6	4	(5.) Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för landsarkiven m. m., <i>reservationsanslag</i> 1,800		
12	5	6. Uppförande av nybyggnad för länsarkiv och lantmäterikontor i Östersund, <i>reservationsanslag</i> . 18,500	103,600	18,500
			281,400	22,500
		<i>Bibliotek.</i>		
		Kungl. biblioteket:		
14	—	7. Kungl. biblioteket, <i>förslagsanslag</i> 258,200		
14	6	8. Förändring av en expeditions- vaktsbefattning till en maskinist- befattning		

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
16	7	9. Böcker, inköp och inbindning för kungl. biblioteket		
(16)	(7)	(9.) Bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket, <i>reservationsanslag</i>	40,000	
(16)	(7)	(9.) Utökning av kungl. bibliotekets referensbibliotek, <i>reservationsanslag</i>	8,000	
26	8	10. Ökning av kungl. bibliotekets arbetskrafter	11,000	
28	9	11. Katalogiseringsarbeten inom kungl. biblioteket	29,000	
28	10	12. Sveriges offentliga biblioteks gemensamma accessionskatalog	5,000	
28	10	(12.) Tioårsregister till Sveriges offentliga biblioteks gemensamma accessionskatalog, <i>reservationsanslag</i>	1,000	258,200 94,000
		Stifts- och landsbiblioteket i Linköping:		
29	11	13. Anslaget till avlöningar vid stifts- och landsbiblioteket i Linköping, <i>förslagsanslag</i>	13,300	
31	—	14. Bokinköp, inbindning och vissa expenser, <i>reservationsanslag</i>	8,000	
31	12	15. Förstärkning av <i>reservationsanslaget</i> till bokinköp, inbindning och vissa expenser	2,000	
31	12	(15.) Vissa konserveringsarbeten, <i>reservationsanslag</i>	3,000	21,300 5,000
33	13	16. Pedagogiska biblioteket		6,500
35	14	17. Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris		1,500
			279,500	107,000
		Museer.		
		Nationalmuseet:		
		Museet:		
36	15	18. Ordinarie förslagsanslaget till nationalmuseet. Inrättande av en restauratorstjänst vid nationalmuseum, <i>förslagsanslag</i>	154,200	
		19. <i>Reservationsanslag:</i>		
39	—	19 a. Målnings- och skulptursamlingarnas ökande	30,000	
39	—	19 b. Inlösen av svenska konstnärers arbeten	25,000	
39	—	19 c. Handtecknings- och gravysamlingarnas ökande	6,500	
39	—	19 d. Samlingarnas vård och underhåll	11,000	
39	—	19 e. Ökande av samlingen av konsthantverk	8,000	
39	—	19 f. Boksamlingen	3,000	
39	—	19 g. Utländska studieresor	—	
39	16	20. Förstärkning av arbetskrafterna vid museet	14,800	

Sida	Punkt			Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
44	17	21.	Nationalmuseets depositionsavdelnings konstabildande verksamhet, <i>reservationsanslag</i>	7,000	
48	18	22.	Försäkring och transport av konstföremål, <i>reservationsanslag</i>	2,500	
48	19	23.	Konservering av handtecknings- och gravyrsamlingarna, <i>reservationsanslag</i>	5,000	
48	19	(23.)	Portföljer för vissa äldre samlingar av handteckningar och gravyrer m. m., <i>reservationsanslag</i>	5,000	
50	20	24.	Konservering av vissa statens tavelamlingar, <i>reservationsanslag</i>	12,000	
53	21	25.	Ny värmeledningsanläggning samt elektrisk belysnings- och kraftinstallation i museibyggnaden, <i>reservationsanslag</i>	*194,800	
54	22	26.	Vissa ändringsarbeten i nationalmuseibyggnaden, <i>reservationsanslag</i>	13,700	
56	23	27.	Tryckning av kataloger och vägledningar inom museet, <i>reservationsanslag</i>	4,000	237,700 258,800
Livrustkammaren:					
60	24	28.	Livrustkammaren. Avlöningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	37,800	
67	25	29.	Underhåll och vård av samlingarna, <i>reservationsanslag</i>	24,000	
69	26	30.	Förhyrande av ökade lokaler, <i>reservationsanslag</i>	* 4,500	37,800 28,500
Naturhistoriska riksmuseet:					
69	27	31.	Anslaget till avlöningar m. m. vid naturhistoriska riksmuseet, <i>förslagsanslag</i>	229,650	
72	—	32.	Tjänsteresor för intendent och assistenter, <i>reservationsanslag</i>	2,000	
72	—	33.	Samlingar m. m., <i>reservationsanslag</i>	93,695	
72	28	34.	Arbetsbiträde vid paleozoologiska avdelningen	2,400	
73	29	35.	Arbetsbiträde vid etnografiska avdelningen	2,400	
73	30	36.	Vetenskapligt biträde för bearbetning av vissa samlingar å evertebratavdelningen	4,000	
74	31	37.	Särskilt arvode åt en vaktmästare, tillika trädgårdsskötare	300	
74	32	38.	Instrument och museiskåp för paleozoologiska avdelningen, <i>reservationsanslag</i>	5,000	
76	33	39.	Förvärv och kemisk analys av mineral från Långbans gruva i Värmland, <i>reservationsanslag</i>	2,000	

* Beräknat belopp.

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
76	34	40. Ordnande och preparering av vissa samlingar inom botaniska avdelningen	4,000	
76	34	(40.) Nya herbarieskåp för botaniska avdelningen, <i>reservationsanslag</i>	3,000	
80	35	41. Arbetsbiträde m. m. vid botaniska avdelningen	3,000	
81	36	42. Nyaskåp m. m. för entomologiska avdelningen, <i>reservationsanslag</i>	5,000	
82	37	43. Uppvärmning m. m. av vissa lokaler för etnografiska avdelningen, <i>reservationsanslag</i>	3,810	
83	38	44. Slipning av fossila djur och växter	4,500	
86	39	45. Ritningsarbeten för paleozoologiska avdelningen	1,500	
87	40	46. Inlösen av det Romellska svampherbariet	5,000	
88	41	47. Förstärkning av den i reservationsanslaget till samlingar m. m. ingående anslagsposten till vård och förökande av samlingarna	10,000	
92	42	48. Förstärkning av den i reservationsanslaget till samlingar m. m. ingående anslagsposten till expenser m. m.	19,000	
		Nordiska museet:		
94	43	49. Lönereglering för befattningshavare vid nordiska museet m. m.	167,300	
94	43	(49.) Dyrtdistillägg åt viss museets personal	33,000	200,300
125	44	50. Kulturhistoriska museet i Lund		30,000
129	45	51. Musikhistoriska museet		4,000
130	46	52. Svenska skolmuseet		3,000
			600,845	599,510
		Säger för arkiv, bibliotek och museer	1,161,745	729,010
		C. Kyrkliga ändamål.		
		<i>Kleresistaten.</i>		
131	47	1. Kleresistaten, <i>förslagsanslag</i>	145,000	
131	—	2. Lappmarks ecklesiastikverk, kyrkliga ändamål, <i>förslagsanslag</i>	4,000	
131	48	3. Ersättning för prästerskapets tionde, <i>förslagsanslag</i>	4,560,000	
132	—	4. Ersättning för vissa prästerskapet tilldelade statsanslag	304,752	
133	—	5. Ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet, <i>förslagsanslag</i>	45,000	
133	—	6. Pastor vid svenska Gustafs församlingen i Köpenhamn	6,000	
133	—	7. Pastor vid svenska Victoria församlingen i Berlin	6,000	

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
133	—	8. Pastor vid svenska Sofiä församlingen i Paris	6,000	
133	49	9. Pastor vid svenska Olaus Petriförsamlingen i Helsingfors		6,000
133	50	10. Stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket		3,600
135	51	11. Religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder		45,500
135	52	12. Dyrtidstillägg åt för religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder anställda präster, <i>förslagsanslag</i>		16,000
136	53	13. Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lagenheter å kyrklig jord, <i>förslagsanslag</i>		10,000
			5,076,752	81,100
		<i>Domkapitlens expeditioner.</i>		
137	—	14. Domkapitlens expeditioner, <i>förslagsanslag</i>	279,300	
		<i>Kyrkors underhåll m. m.</i>		
		Kyrkors underhåll:		
137	—	15. Underhåll	2,028	
137	—	16. Ersättningar, <i>förslagsanslag</i>	275,000	
137	54	17. Svensk sjömanskyrka i London	277,028	30,000
			277,028	30,000
		Sager för kyrkliga andamål	5,633,080	111,100
		D. Akademier m. m.		
		<i>Svenska akademien.</i>		
141	—	1. Akademien	8,250	
		<i>Vetenskapsakademien.</i>		
141	—	2. Akademien	10,000	
141	55	3. Katalog över svensk naturvetenskaplig litteratur m. m.		3,000
143	56	4. Bidrag till underhåll av akademiens av styrelsen för makarna Mittag-Lefflers matematiska stiftelse förvaldade matematiska bibliotek		7,500
147	57	5. Sveriges anslutning till vissa internationella vetenskapliga sammanslutningar, <i>reservationsanslag</i>		4,100
148	58	6. Internationella unionens för geodesi och geofysik fjärde generalkonferens i Stockholm år 1930, <i>reservationsanslag</i>		8,000
149	59	7. Sveriges anslutning till den baltisk-geodetiska kommissionen m. m.		2,875
			10,000	25,475
		<i>Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien.</i>		
		Akademien:		
149	—	8. <i>Förslagsanslag</i>	99,750	

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
		<i>Reservationsanslag:</i>		
149	9 a.	Underhåll och förökande av de under akademiens inseende ställda samlingar	18,000	
149	9 b.	Tryckningskostnader samt utgivande av planschverk över fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum	14,000	
150	9 c.	Underhåll och fortsättning av inredningen i statens historiska museum och myntkabinettet	4,000	
150	9 d.	Undersökning och beskrivning av fäderneslandets fornlämningar	6,000	
150	9 e.	Transporter, lyshållning och vissa andra expensutgifter	15,000	
150	9 f.	Fornlämningars vård	8,000	
150	9 g.	Vård och underhåll av Visby ruiner och andra byggnadsminnesmärken	7,000	
			72,000	
			171,750	
150	60	10. Ökade medel för fornminnesvården, <i>reservationsanslag</i>		10,000
153	61	11. Omedelbara iståndsättningsåtgärder å vissa byggnadsminnesmärken, <i>reservationsanslag</i>		20,000
154	62	12. Ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare vid akademien		44,250
154	62	(12.) Tillfällig ökning av akademiens arbetskrafter		5,750
158	63	13. Vakhållning för öppethållande av statens historiska museum		8,900
159	64	14. Statens historiska museums upplysnings- och propagandaverksamhet		4,000
159	65	15. Inventering och konservering av vissa samlingar inom statens historiska museum m. m., <i>reservationsanslag</i>		15,000
161	66	16. Vård och underhåll av antikvariskt-numismatiska biblioteket, <i>reservationsanslag</i>		5,000
161	67	17. Underhåll av antikvariskt-topografiska arkivet, <i>reservationsanslag</i>		1,500
162	68	18. Täckande av uppkomna brister i vissa till akademien utgående anslag		8,429
164	69	19. Vetenskaplig grävningsundersökning av krigargravnarna å den s. k. Korsbetningen utanför Visby, <i>reservationsanslag</i>		5,300
165	70	20. Instrumentutrustning för akademien, <i>reservationsanslag</i>		1,600
166	71	21. Slutlig undersökning av den s. k. pålbyggnaden vid Alvastra m. m., <i>reservationsanslag</i>		8,000
167	72	22. Konservering av borgen Månstorps gavlar, <i>reservationsanslag</i>		15,000
173	73	23. Nybyggnad för statens historiska museum och övriga under vitterhetsakademiens inseende ställda statsamlingar, <i>reservationsanslag</i>		* 40,000
174	74	24. Monterutrustning m. m. för den ostasiatiska arkeologiska samlingen, <i>reservationsanslag</i>		17,000
174	74	(24.) Lokalhyra för den ostasiatiska arkeologiska samlingen m. m.		40,000
			171,750	249,729

*Beräknat belopp.

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
<i>Akademien för de fria konsterna.</i>				
		Akademien:		
181	—	25. Avlöningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	125,200	
181	—	26. Undervisningsmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>	41,300	
181	75	27. Förstärkning av vissa anslagsposter i reservationsanslaget till undervisningsmateriel m. m.		16,000
185	76	28. Skolan för dekorativ konst		20,600
186	77	29. Förstärkning av den i reservationsanslaget till undervisningsmateriel m. m. ingående anslagsposten till skandinaviska konstnärsföreningen i Rom . . .		500
187	78	30. Extra lärare i materiallära vid konsthögskolan . . .		3,500
			166,500	40,600
<i>Musikaliska akademien.</i>				
		Akademien:		
188	—	31. Avlöningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	155,860	
188	—	32. Materiel och expenser m. m., <i>reservationsanslag</i>	6,740	
188	—	33. Stipendier m. m., <i>reservationsanslag</i>	25,000	
188	79	34. Förstärkning av reservationsanslaget till materiel och expenser m. m.		16,500
188	79	(34.) Bindning av böcker och musikalier i akademiens bibliotek, <i>reservationsanslag</i>		3,500
189	80	35. Biträde åt bibliotekarien hos akademien vid vården av biblioteket		1,500
			187,600	21,500
<i>De kungl. teatrarna.</i>				
189	81	36. Kungl. operan	150,000	
190	82	37. Brandförsäkring av viss staten tillhörig, huvudsakligen i operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad förvarad lösegendom m. m.		13,534
		Säger för akademier m. m.	694,100	350,838
E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.				
<i>Universitetskanslersexpeditionen.</i>				
193	—	1. Expeditionen, <i>förslagsanslag</i>	23,450	
<i>Uppsala universitet.</i>				
		Universitetet:		
193	—	2. Universitetsstaten	1,364,054	
193	83	3. Underläkare vid vissa kliniker m. m. . .		
202	84	4. Arvoden till bibliotekarierna vid vissa seminarier m. m.		
207	85	5. Avlöningar till vissa tjänstemän och be- tjante vid universitetets samlingar och inrättningar m. m. Tekniskt biträde vid fysiologiska institutionen, <i>förslagsanslag</i>	360,700	
			1,724,754	

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
210	86	6. Avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m.	110,000	46,280
211	—	7. Akademiska sjukhuset, <i>förslagsanslag</i>		
211	87	8. Materiel för vissa institutioner m. m., <i>reservationsanslag</i>		77,700
214	88	9. Nybyggnad för fysikalisk-kemiska laboratoriet m. m., <i>reservationsanslag</i>		442,500
215	89	10. Instrumentmakare och maskinist vid fysikalisk-kemiska laboratoriet		5,634
216	90	11. Nybyggnad för paleontologiska institutionen, <i>reservationsanslag</i>		150,000
231	91	12. Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket, <i>reservationsanslag</i>		94,500
240	92	13. Ytterligare medel till materiel m. m. för vissa institutioner, <i>reservationsanslag</i>		25,000
<i>Lunds universitet.</i>			1,834,754	841,614
Universitetet:				
246	93	14. Universitetsstaten. Skiljande av professuren i psykiatri vid universitetet i Lund från överläkarbefattningen vid Lunds hospital och asyl	1,233,950	
251	94	15. Avlöningar till vissa tjänstemän och be- tjante vid universitetets samlingar och inrättningar m. m. Tekniskt biträde vid patologisk anatomiska institutionen, <i>för- slagsanslag</i>	256,600	1,490,550
253	95	16. Avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m.		47,835
255	96	17. Materiel för vissa institutioner m. m., <i>reservationsanslag</i>		43,725
257	97	18. Bidrag till driftkostnaderna under år 1928 för Malmö läns sjukvårdsinrättningar i Lund		65,289
259	98	19. Bidrag till uppförande vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund av nya byggnader för den ortopediska kliniken och öronkliniken m. m., <i>reservationsanslag</i>		450,000
260	99	20. Inrättande av ett statistiskt laboratorium, <i>reservationsanslag</i>		5,000
260	99	(20.) Räknebiträde vid statistiska seminariet		1,200
260	99	(20.) Materiel till statistiska seminariet, <i>reservationsanslag</i>		1,500
267	100	21. Instrumentell utrustning för fysiska institutionen, <i>reservationsanslag</i>		10,000
268	101	22. Nybyggnad för geologisk-mineralogiska och geografiska institutionerna m. m., <i>reservationsanslag</i>		375,000
270	102	23. Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket, <i>reservationsanslag</i>		80,000
272	103	24. Lokalinredning i universitetsbiblioteket, <i>reservationsanslag</i>		17,763
274	104	25. Inredningsarbeten i botaniska museet, <i>reservationsanslag</i>		18,115
276	105	26. Inrättande av ett limnologiskt laboratorium, <i>reservationsanslag</i>		* 10,000
277	106	27. Ytterligare medel till materiel m. m. för vissa institutioner, <i>reservationsanslag</i>		63,000
			1,490,550	1,188,427

* Beräknat belopp.

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
<i>Karolinska mediko-kirurgiska institutet.</i>				
		Institutet:		
282	—	28. Avlöningar för professorer och lärare m. fl.	476,700	
282	107	29. Avlöningar till vissa tjänstemän och be- tjante vid institutet och dess institutio- ner. Kanslibitråde vid biblioteket, <i>för- slagsanslag</i>	91,100	
			567,800	
285	108	30. Avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m.		98,513
287	—	31. Materiel m. m. för vissa institutioner och kliniker, <i>reservationsanslag</i>	76,600	
287	—	32. Undervisning i medicinsk rörelsebehandling	8,250	
287	109	33. Materiel för vissa institutioner m. m., <i>reservations- anslag</i>		58,100
288	110	34. Materiel för dermato syfilidologiska kliniken, <i>reserva- tionsanslag</i>		500
289	111	35. Materiel för undervisningen i allmän patologi, <i>reser- vationsanslag</i>		1,000
291	112	36. Utrustning för kemiska institutionen, <i>reservationsan- slag</i>		7,000
291	112	(36.) Materiel för kemiska institutionen, <i>reservationsanslag</i>		2,500
294	113	37. Förbättringar å Stockholms stads bårhus, <i>reserva- tionsanslag</i>		11,000
			652,650	178,613
<i>Tandläkarinstitutet.</i>				
		Institutet:		
297	—	38. Avlöningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	91,950	
297	114	39. Omkostnader för institutets verksamhet, <i>förslags- anslag</i>		126,100
297	114	(39.) Extra lärarkrafter vid institutet		15,500
			91,950	141,600
<i>Serafimerlasarettet.</i>				
302	—	40. Understöd och ersättningar	120,750	
302	115	41. Ökade medel för serafimerlasarettets verksamhet		360,000
<i>Allmänna barnbördshuset i Stockholm.</i>				
307	—	42. Allmänna barnbördshuset i Stockholm	24,853	
308	116	43. Verksamheten vid allmänna barnbördshuset i Stock- holm		132,002
<i>Gemensamma universitetsändamål.</i>				
310	117	44. Klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kan- didater		10,900
318	118	45. Tryckning av doktorsavhandlingar vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirur- giska institutet, <i>reservationsanslag</i>		30,000
318	118	(45.) Tryckning av doktorsavhandlingar vid högskolorna i Stockholm och Göteborg, <i>reservationsanslag</i>		6,000
319	119	46. Kurser i skyddskoppypmpning, <i>reservationsanslag</i>		1,000

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
319	120	47. Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer		1,500
320	121	48. Institut d'études scandinaves vid Paris universitet		2,000
322	122	49. Utgivande i tryck av anteckningar efter juridiska föreläsningar vid rikets universitet, <i>reservationsanslag</i>		10,000
322	123	50. Resestipendier åt ordinarie lärare m. fl. vid rikets universitet samt karolinska mediko kirurgiska institutet, <i>reservationsanslag</i>		20,000
322	123	(50. Resestipendier åt obefordrade vetenskapsidkare vid universiteten i Uppsala och Lund, <i>reservationsanslag</i>		15,000
323	—	51. Ersättningar åt sakkunniga i akademiska befordrings- arenden, <i>förslagsanslag</i>	2,000	
323	124	52. Forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko kirurgiska institutet, <i>reservationsanslag</i>		35,000
325	125	53. Uppehållande vid universitetet i Dorpat i republiken Estland av en professur i svenska språket och litteraturen		7,500
			2,000	138,900
		<i>Rasbiologiska institutet.</i>		
325	—	54. Avlöning åt chefen för institutet	12,000	
326	126	55. Institutets verksamhet, <i>reservationsanslag</i>		65,000
		<i>Farmaceutiska institutet.</i>		
330	—	56. Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>	74,750	
330	—	57. Materialier m. m., <i>reservationsanslag</i>	22,900	
			97,650	
		Säger för universiteten, den medicinska undervisningen m. m.	4,350,607	3,046,156
		F. Tekniska högskolan m. m.		
		<i>Tekniska högskolan.</i>		
		Högskolan:		
331	—	— Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>	707,100	
331	127	1. Professur i skeppsteori samt professur i skeppsbyggnad vid tekniska högskolan		
340	128	2. Laboratorievaktmästarbefattning vid byggnadstekniska institutionen		
		Vissa omkostnader för uppehållande av högskolans verksamhet:		
344	129	3. Resestipendier åt lärare m. fl., <i>reservationsanslag</i>	7,000	
346	—	4. Stipendier åt elever, <i>reservationsanslag</i>	5,000	
346	—	5. Materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	325,000	
			337,000	
			1,044,100	
346	130	6. Ökade medel till samlingar och laborationer		40,000
348	131	7. Ökade medel till uppvärmning, belysning och diverse utgifter		25,000

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
349	132	8. Nyanskaffning av apparater och instrument för vissa institutioners laboratorier, <i>reservationsanslag</i>		20,000
351	133	9. Komplettering av högskolans bibliotek, <i>reservationsanslag</i>		10,000
352	134	10. Uppförande av en biblioteksbyggnad m. m., <i>reservationsanslag</i>		263,000
353	135	11. Överflyttning av högskolans bibliotek till den nya biblioteksbyggnaden, <i>reservationsanslag</i>		5,000
355	136	12. Inredning och utrustning av de för den fysiska institutionen avsedda lokalerna i tekniska högskolans byggnad vid Valhallavägen m. m., <i>reservationsanslag</i>		* 100,000
356	137	13. Reparation av högskolans modellsamling, <i>reservationsanslag</i>		2,000
			1,044,100	465,000
<i>Chalmers tekniska institut.</i>				
357	138	Institutet: 14. Förslagsanslaget till avlöningar vid Chalmers tekniska institut, <i>förslagsanslag</i> 270,500 Vissa omkostnader för uppehållande av institutets verksamhet:		
359	—	15. Stipendier och premier åt elever, <i>reservationsanslag</i> 600		
359	—	16. Materiel m. m., <i>reservationsanslag</i> 62,000 62,600	333,100	
359	139	17. Avlöningsförbättring m. m. åt innehavarna av de å övergångsstat för institutet uppförda befattningarna		3,300
359	139	(17.) Ökade medel till uppvärmning, belysning och diverse utgifter		14,000
359	139	(17.) Ökade medel till bibliotek, samlingar och laboratorier		8,000
359	139	(17.) Ritningar m. m. till en ny byggnad för byggnadsteknik, <i>reservationsanslag</i>		9,000
			333,100	34,300
Säger för tekniska högskolan m. m.			1,377,200	499,300
G. Skolöverstyrelsen.				
363	140	1. Skolöverstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	536,100	
364	141	2. Inspektion och sakkunniga biträden hos skolöverstyrelsen		10,500
366	142	3. Byggnadssakkunnigt biträde hos skolöverstyrelsen		6,000
369	143	4. Expeditionsvaktsåtgöromål hos skolöverstyrelsen		1,800
369	144	5. Tryckning av undervisningsstatistik, <i>reservationsanslag</i>		8,000
Säger för skolöverstyrelsen			536,100	26,300
H. Allmänna läroverken m. m.				
<i>Högre lärarinneseminariet.</i>				
371	145	1. Högre lärarinneseminariet	142,085	
373	146	2. Diverse behov vid högre lärarinneseminariet		56,760
375	147	3. Arvoden åt extra lärare, timlärare och vikarier vid högre lärarinneseminariet		36,450

* Beräknat belopp.

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
375	147	(3.) Tackande av brist i anslaget till arvode åt extra lärare m. fl. vid högre lärarinneseminariet för budgetåret 1927/1928		480
			142,085	93,690
		<i>Allmänna läroverken.</i>		
377	—	4. Allmänna läroverken, <i>reservationsanslag</i>	7,463,225	
377	148	5. Nya ordinarie larartjänster m. m.		
388	149	6. Särskilt arvode till en ordinarie ämneslärare vid provårsläroverk		
389	150	7. Arvoden till bitraden å rektorsexpeditionerna		
391	151	8. Anslag till bibliotekarier		
394	152	9. Ålderstillägg åt lärarpersonalen vid de allmänna läroverken, <i>förslagsanslag</i>	1,220,000	
394	153	10. Arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken		598,500
402	154	11. Lönstillägg till vissa övningslärare m. m., <i>förslagsanslag</i>		3,000
406	—	12. Understöd åt extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken under förfall på grund av sjukdom, <i>förslagsanslag</i>	3,000	
407	155	13. Extra arvoden åt teckningslärare vid de allmänna läroverken		97,400
408	156	14. Extra arvoden åt gymnastiklärare vid de allmänna läroverken		82,500
411	157	15. Extra arvoden åt musiklärare vid de allmänna läroverken		29,700
417	158	16. Extra arvoden åt lärarinnor i kvinnligt handarbete vid de allmänna läroverken		27,550
418	—	17. Undervisning i manlig slöjd vid de allmänna läroverken, <i>förslagsanslag</i>	46,000	
418	159	18. Arvoden åt skollakare vid de allmänna läroverken, <i>förslagsanslag</i>		60,000
421	160	19. Upprätthållande vid ett högre läroverk i Göteborg av provårskurs för blivande lärare vid de allmänna läroverken		14,700
422	161	20. Undervisning genom infödda lärare i tyska och engelska vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter		7,000
423	162	21. Svensk studiekurs i Frankrike		3,000
424	163	22. Bidrag till tackande av utgifter för allmänna läroverkens ljus- och vedkassar, <i>förslagsanslag</i>		145,000
429	164	23. Bokinköp och bokbindning för lärjungebiblioteken vid de allmänna läroverken, <i>reservationsanslag</i>		75,000
431	165	24. Resestipendier åt lärare i frammande levande språk vid de allmänna läroverken, <i>reservationsanslag</i>		15,000
431	165	(24.) Resestipendier för lärare vid de allmänna läroverken, särskilt vid de läroverk, där provårskurs är anordnad, <i>reservationsanslag</i>		6,000
			8,732,225	1,164,350
		<i>Kommunala mellanskolor.</i>		
433	166	25. Kommunala mellanskolor, <i>förslagsanslag</i>	1,550,000	
438	—	26. Undervisning i manlig och kvinnlig slöjd samt handarbete vid kommunala mellanskolor, <i>förslagsanslag</i>	24,000	
438	167	27. Tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor, <i>förslagsanslag</i>		330,000

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
439	168	28. Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid kommunala mellanskolor, <i>reservationsanslag</i> .		4,000
		<i>Kommunala flickskolor.</i>	1,574,000	334,000
440	169	29. Statsbidrag till kommunala flickskolor, <i>förslagsanslag</i>	50,000	
440	170	30. Tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid kommunala flickskolor, <i>förslagsanslag</i>		8,000
		<i>Privatläroverken.</i>		
		Privatläroverken:		
441	171	31. Gemensamt <i>reservationsanslag</i> :		
		Enskilda mellanskolor	20,000	
		Högre flickskolor	478,000	
		Högre goss- och samskolor	230,500	
		Enskilda lärarinneseminarier	13,500	
447	172	32. Lönetillägg åt lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, <i>förslagsanslag</i>	742,000	
447	—	33. Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa, <i>förslagsanslag</i>	530,000	
448	173	34. Tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid privatläroverken, <i>förslagsanslag</i>	19,000	
449	174	35. Understöd åt kommunalt gymnasium, som är förenat med ett statens högre läroverk eller en statens realskola, <i>reservationsanslag</i>		2,435,000
451	175	36. Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål		21,300
452	176	37. Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala		16,000
452	177	38. Understöd till vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i handarbete		80,000
460	178	39. Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid privatläroverk, <i>reservationsanslag</i>		22,700
			6,000	
			1,291,000	2,581,000
		Säger för allmänna läroverken m. m.	11,789,310	4,181,040
		I. Folkundervisningen.		
		<i>Anstalter för lärarutbildning.</i>		
		Folkskoleseminarier:		
		Gemensamt <i>reservationsanslag</i> :		
461	179	1. Folkskoleseminarierna * 1,804,000		
461	179	(1.) Stipendier för elever vid folkskoleseminarier * 200,000	2,004,000	
462	180	2. Ålderstillägg åt lärare vid folkskoleseminarierna, <i>förslagsanslag</i>	180,000	
461	179	(1.) Studentkurser och parallellavdelningar vid vissa folkskoleseminarier m. m., <i>reservationsanslag</i>		* 59,000

* Beräknat belopp.

Sida	Punkt			Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
463	181	3. Hyresersättning till rektorerna vid vissa folkskoleseminarier	15,000		
464	182	4. Hyresbidrag till lärare vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg, <i>förslagsanslag</i>	14,000		
464	183	5. Lärares vid folkskoleseminarierna studiebesök vid folkskolor, <i>reservationsanslag</i>	4,000		
465	184	6. Utbildningskurs för lärare vid hjälpklasser för psykiskt efterblivna barn, <i>reservationsanslag</i>	8,000	2,181,000	100,000
Småskoleseminarier:					
467	185	7. Statens småskoleseminarier, <i>reservationsanslag</i>	150,000		
470	186	8. Verksamheten vid statens småskoleseminarium i Hagaström, <i>reservationsanslag</i>	27,000		
471	—	9. Understöd åt småskoleseminarier, <i>förslagsanslag</i>	320,000		
471	—	10. Stipendier åt elever vid småskoleseminarier, <i>reservationsanslag</i>	72,000		
471	187	11. Tillfällig löneförbättring för lärare vid småskoleseminarier, inrättade av landsting eller stad, som ej deltagar i landsting, <i>förslagsanslag</i>	49,000	542,000	76,000
				2,726,000	176,000
<i>Lärares fortbildning.</i>					
472	188	12. Allmänna fortbildningskurser för lärare vid egentliga folkskolor och småskolor, <i>reservationsanslag</i>			60,000
473	189	13. Resestipendier åt lärare vid folkundervisningsanstalter, <i>reservationsanslag</i>			25,000
					85,000
<i>Folkskolinspektionen.</i>					
475	190	14. Avlöning m. m. åt folkskolinspektörer, <i>förslagsanslag</i>	345,000		
475	190	(14.) Tilläggsersättning för expenser åt folkskolinspektörer			10,400
477	—	15. Resekostnadsersättning åt folkskolinspektörer, <i>förslagsanslag</i>	250,000		
478	191	16. Avlöning m. m. åt gymnastikkonsulenter, <i>förslagsanslag</i>	42,000		
478	191	(16.) Resekostnadsersättning åt gymnastikkonsulenter, <i>förslagsanslag</i>	40,000		
				677,000	10,400
<i>Folkskolor.</i>					
493	192	17. Avlöning åt lärare vid folkskolor, <i>förslagsanslag</i> . . .	49,500,000		
495	193	18. Provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folkskolor, <i>förslagsanslag</i>			*5,935,000
495	194	19. Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränssorter, <i>förslagsanslag</i>	466,000		
501	195	20. Statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet i vissa av rikets nordligaste gränssorter, <i>reservationsanslag</i>			325,000

* Beräknat belopp.

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
502	196	21. Lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål, <i>förslagsanslag</i>	200,000	
512	197	22. Särskilt lönetillägg åt lärare i lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning samt i Överkalix församling, <i>förslagsanslag</i>	68,000	
512	198	23. Avlöande av föreståndarinna och biträdande föreståndarinna för skolhem eller arbetsstuga inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter, <i>förslagsanslag</i>	23,000	
514	—	24. Skytteanska skolan i Tärna, <i>förslagsanslag</i>	18,500	
514	199	25. Bidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning i skoldistrikt inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter, <i>reservationsanslag</i>		100,000
516	200	26. Inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränssorter	300,000	
520	201	27. Bidrag för anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn		60,000
522	—	28. Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrapersonalens barn, <i>förslagsanslag</i>	39,000	
522	202	29. Lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter intagna barn i skolåldern, <i>förslagsanslag</i>		32,000
523	203	30. Anordnande av slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola, <i>förslagsanslag</i>	3,180,000	
523	—	31. Anordnande av undervisning i hushållsgöromål i egentlig folkskola, <i>förslagsanslag</i>	365,000	
523	204	32. Undervisningsmateriel m. m. för folkskolor, <i>reservationsanslag</i>	—	
524	205	33. Understödande av folkskolebarns ferie- och studieresor, <i>förslagsanslag</i>	90,000	
527	206	34. Svensk undervisning för svenska barn i utlandet		15,800
<i>Fortsättningsskolor.</i>			54,249 500	6,467,800
529	—	35. Understöd för avlöande av lärare vid fortsättnings-skolor, <i>förslagsanslag</i>	4,500,000	
529	207	36. Utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor, <i>reservationsanslag</i>		138,000
<i>Högre folkskolor.</i>				
532	—	37. Understöd åt högre folkskolor, <i>förslagsanslag</i>	930,000	
532	208	38. Provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid högre folkskolor, <i>förslagsanslag</i>		* 100,000
532	209	39. Anordnande av slöjd i högre folkskolor, <i>förslagsanslag</i>	80,000	
533	—	40. Sällskapet för folkundervisningens befrämjande <i>reservationsanslag</i>	1,500	
<i>Folkhögskolor.</i>			1,011,500	100,000
533	210	41. Understöd åt folkhögskolor, <i>förslagsanslag</i>	900,000	
535	211	42. Ökat understöd åt folkhögskolor, <i>förslagsanslag</i>		78,000
536	212	43. Stipendier åt elever vid folkhögskolor, <i>förslagsanslag</i>	270,000	
538	213	44. Anordnande av s. k. folkhögskolekurser i Härjedalen		3,500
539	214	45. Svenska folkhögskolan i Birkas inom republiken Estland		5,000
			1,170,000	86,500

* Beräknat belopp.

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronan	Extra anslag Kronor
<i>Abnormundervisningen.</i>				
540	215	46. Befrämjande av dövstumundervisningen, <i>förslagsanslag</i>	190,000	
548	—	47. Kyrklig själavård åt dövstumma	14,000	
548	216	48. Tidning för dövstumma		1,000
548	217	49. Tysta skolan å Lidingön		20,000
550	218	50. Svenska föreningen för dövas väl Institutet och förskolan för blindas Tomtebodas:		5,000
551	—	51. Institutet och förskolan 103,150		
551	219	52. Förstärkning av anslaget till institutet och förskolan 48,000		
552	220	53. Anläggande av avloppsledning från institutet och förskolan, <i>reservationsanslag</i> 27,000	103,150	75,000
		Förskolan för blindas i Vaxjö:		
556	—	54. Förskolan	20,600	
556	221	55. Förstärkning av anslaget till förskolan		5,000
		Hantverksskolan i Kristinehamn för blindas:		
557	—	56. Avlöningar 17,300		
557	—	57. Materialier, expenser m. m., <i>reservationsanslag</i> 11,000		
557	222	58. Förstärkning av reservationsanslaget till materialier, expenser m. m. 9,700		
557	223	59. Uppehållande av ytterligare en korgmakeriavdelning, <i>reservationsanslag</i> 5,600		
558	224	60. Fria frakter för arbetsmaterialier till blindas hantverkare, <i>reservationsanslag</i> 5,000	28,300	20,300
		Vårdanstalten i Lund för blindas med komplicerat lyte:		
559	225	61. Anstalten	102,100	
561	226	62. Extra ordinarie lärarpersonal och vaktmästare		9,700
561	227	63. Hantverksskolan i Uppsala för blindas kvinnor		25,000
561	—	64. Bidrag till avlöande av vikarier för lärare vid blindundervisningsanstalter, <i>förslagsanslag</i> 1,000		
561	—	65. Järnvägsresor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare, <i>förslagsanslag</i> 6,500		
562	228	66. Understöd åt blindlärarelever, <i>reservationsanslag</i>		1,000
563	229	67. Tryckning av blindskrifter, <i>reservationsanslag</i>		7,000
563	230	68. De blindas förening		100,000
			465,650	269,000
Sager för folkundervisningen			64,799,650	7,332,700
J. Yrkesundervisningen.				
<i>Tekniska läroverk.</i>				
567	231	1. Tekniska läroverk, <i>reservationsanslag</i>	450,000	
567	231	(1.) Uppehållande av en fjärde parallellavdelning vid tekniska gymnasiet i Örebro		24,000
567	231	(1.) Uppehållande av parallellavdelningar vid tekniska fackskolan i Eskilstuna		6,300
584	232	2. Stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid de tekniska fackskolorna, <i>reservationsanslag</i>		5,000

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor.
584	233	3. Resestipendier åt rektorer och lärare vid de tekniska läroverken och med dem jämförliga statsunderstödda läroanstalter, <i>reservationsanslag</i>		1,500
			450,000	36,800
		<i>Handelsläroverk.</i>		
585	—	4. Handelsgymnasier	135,000	
585	234	5. Förhöjda understöd åt handelsgymnasier		135,000
586	235	6. Resestipendier åt lärare i främmande levande språk vid statsunderstödda handelsgymnasier, <i>reservationsanslag</i>		1,000
			135,000	136,000
		<i>Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning.</i>		
586	—	7. Understöd åt kommunala anstalter för yrkesundervisning, <i>förslagsanslag</i>	925,000	
586	—	8. Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning, <i>reservationsanslag</i>	675,000	
587	236	9. Understöd till obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda skolor för husmodersutbildning, <i>förslagsanslag</i>		30,000
			1,600,000	30,000
		<i>Särskilda anstalter för yrkesundervisning.</i>		
		Tekniska skolan i Stockholm:		
588	237	10. Tekniska skolan i Stockholm	98,575	
588	237	(10.) Verksamheten vid tekniska skolan i Stockholm		33,000
589	238	11. Bergsskolorna i Filipstad och Falun		47,550
593	239	12. Vävskolan i Borås		12,350
595	240	13. Dyrtidstillägg vid tekniska skolan i Stockholm, bergsskolorna i Filipstad och Falun samt vävskolan i Borås, <i>förslagsanslag</i>		40,000
			98,575	132,900
		<i>Utbildande av lärare för yrkesundervisningen.</i>		
597	241	14. Kurser för lärare vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning m. m., <i>reservationsanslag</i>		25,000
		Säger för yrkesundervisningen	2,283,575	360,700
		K. Folkbildningsåtgärder i övrigt.		
		<i>Folkbibliotek.</i>		
605	242	1. Understöd åt folkbibliotek, <i>reservationsanslag</i>	*760,000	
		<i>Populärvetenskapliga föreläsningar.</i>		
606	243	2. Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, <i>reservationsanslag</i>		400,000

* Beräknat belopp.

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
611	244	3. Anordnande av s. k. flyttande folkhögskolekurser . .		25,000
612	245	4. Bidrag till arbetarnas bildningsförbund för organisa- tions- och administrationskostnader		26,000
613	246	5. Bidrag till de från universiteten i Uppsala och Lund utom universitetsstäderna anordnade föreläsnings- kurser, <i>reservationsanslag</i>		9,500
615	247	6. Anordnande av s. k. universitetscirkclar, <i>reservations- anslag</i>		13,000
617	248	7. Bidrag till sommarkurser vid Stockholms högskola, <i>reservationsanslag</i>		8,000
				481,500
		<i>Nykterhetens främjande.</i>		
618	249	8. Undervisnings- och upplysningsverksamhet, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel		176,000
625	250	9. Föreläsnings- och instruktionsverksamhet, <i>reservations- anslag</i> , att utgå av statsverkets fond av rusdrycks- medel		140,000
625	251	10. Främjande i övrigt av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder, <i>reservationsanslag</i> , att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel . . .		5,000
				321,000
		<i>Musikföreläsningar för allmänheten.</i>		
625	252	11. Föreningar, som anordna god orkestermusik för all- mänheten, m. m.		57,000
		<i>Folklig musikskola.</i>		
627	253	12. Folkliga musikskolan i Arvika		5,000
		<i>Statens biografbyrå.</i>		
628	254	13. Statens biografbyrå, <i>förslagsanslag</i>	75,300	
628	254	(13.) Åtgärder för främjande av i samband med kinemato- grafien stående ändamål, <i>reservationsanslag</i>		50,000
		<i>Räntefria studielån.</i>		
630	255	14. Ersättning till postverket för dess bestyr med statens räntefria studielån, <i>förslagsanslag</i>		1,850
630	255	(14.) Nämnden för statens räntefria studielån		5,000
				6,850
		Säger för folkbildningsåtgärder i övrigt	835,300	921,350
		L. Åtgärder för fysisk utbildning.		
		Gymnastiska centralinstitutet:		
631	256	1. Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>	106,000	
631	256	(1.) Materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	13,000	
631	257	2. Extra personal vid institutet m. m.		6,810
632	258	3. Täckande av brist i reservationsanslaget till ma- teriel m. m. vid utgången av budgetåret 1927/1928		1,376
			119,000	8,186

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
633	259	4. Understödjande av idrotten		120,000
634	260	5. Understödjande av skididrotten bland ungdomen, <i>reservationsanslag</i>		30,000
636	261	6. Understöd åt s. k. friluftsläger för skolbarn, <i>reservationsanslag</i>		10,000
		Säger för åtgärder för fysisk utbildning	119,000	168,186
		M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.		
637	262	1. Svenska fornskriftsällskapet, <i>reservationsanslag</i> . . .		2,000
637	263	2. Samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia, <i>reservationsanslag</i>		1,000
638	264	3. Svenska vitterhetssamfundet, <i>reservationsanslag</i>		2,000
638	265	4. Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmarkt förtjänst		20,000
639	266	5. Undersökning av svenska dialekter, ortnamn och folkminnen		* 4,000
640	267	6. Nusvensk ordbok: Understöd åt ordbokens utgivare, docenten O. Östergren 10,000 Kostnader för teknisk hjälp vid ordbokens utgivning m. m., <i>reservationsanslag</i> 4,000		14,000
651	268	7. Tidskriften »Svenska landsmål och svenskt folkliv»		6,350
651	269	8. Ordbok över Gotlands folkmål		3,000
652	270	9. Undersökningar rörande lapskt folkliv och språk: Norrlands kulturhistoriska museum i Här- nösand 4,000 Norrbottens länshembygdssällskap 4,000		8,000
653	271	10. Utredning och tryckning av framlidne revisions- sekreteraren Nils Anderssons samlingar av äldre svensk folkmusik, <i>reservationsanslag</i>		10,000
655	272	11. Föreningen Pietas		2,500
656	273	12. Sveriges kyrkor, konsthistoriskt inventarium, <i>reservationsanslag</i>		10,000
656	274	13. Tidskriften »Acta mathematica»		10,000
658	275	14. Svenska naturskyddsföreningen		2,500
659	276	15. Delaktighet för Sverige i Ramsay Memorial Fund		5,486
660	277	16. Förhyrande av ett arbetsbord vid den zoologiska sta- tionen i Neapel		1,800
661	278	17. Understöd åt ryske undersåten Alexander Sibiriakoff		3,000
661	279	18. Magnetisk undersökning av Sveriges fastland, <i>reservationsanslag</i>		10,000
662	—	19. Utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker, <i>reservationsanslag</i>	150,000	
662	280	20. Ytterligare medel för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker		15,000
663	281	21. Anslag till den tredje internationella kongressen för teknisk mekanik år 1930 i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>		5,000
		Säger för understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.	150,000	135,636

* Beräknat belopp.

Sida	Punkt		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
N. Diverse.				
665	282	1. Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>	160,000	
665	283	2. Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>	125,000	
666	—	3. Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	150,000	
666	284	4. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	150,000	
666	285	5. Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., <i>förslagsanslag</i> (darav till domkapitlens expeditioner högst 43,000 kronor)	285,000	
668	286	6. Tryckningskostnader, <i>förslagsanslag</i> (darav till domkapitlens expeditioner, högst 9,000 kronor)	44,217	
669	287	7. Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>		*1,980,000
669	288	8. Provisorisk avlönningsförbättring i vissa fall för lärare vid de allmänna läroverken m. fl., <i>förslagsanslag</i>		*265,000
670	289	9. Tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, <i>förslagsanslag</i>		4,600
670	290	10. Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, <i>förslagsanslag</i>		6,100,000
671	291	11. Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda läro- m. fl. anstalter, <i>förslagsanslag</i>		22,500,000
Säger för diverse			914,217	30,849,600
Summa			94,924,784	48,718,916

* Beräknat belopp.

BIHANG

TILL

RIKSDAGENS PROTOKOLL

VID

LAGTIMA RIKSDAGEN I STOCKHOLM

ÅR 1929

FÖRSTA SAMLINGEN

FJÄRDE BANDET

*Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1 angående stats-
verkets tillstånd och behov: nionde, tionde och elfte huvudtit-
larna m. m. samt utgifter för kapitalökning*

Nionde huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1929.*

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden
LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDAVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG,
LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Johansson, anmäler de frågor,
som tillhöra regleringen för budgetåret 1929/1930 av utgifterna under riks-
statens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet,
samt yttrar därvid följande:

A. Departementet.

1. Departementschefen, *oförändrat ordinarie anslag* (se IX H. T. 1921
p. 1) kronor 24,000.

[1.] 2. Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli. Ordinarie
förslagsanslaget till jordbruksdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts
kansli är jämlikt beslut av 1927 års riksdag (skr. nr 9 A p. 1) uppfört med
188,700 kronor.

[1.]

Följande ordinarie stater för departementet tillämpas från och med budget-
året 1927/1928:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 121,100
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>för- slagsanslag</i>	» 21,500
Avlönande av en extra föredragande hos regeringsrätten, <i>förslagsanslag</i>	» 9,500
<i>Förslagsanslag</i> kronor 152,100.	

B. Övergångsstat.

Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>	kronor 36,600.
---	----------------

Bihang till riksdagens protokoll 1929. 1 saml.

[1.] Härförutom finnes under departementet upptaget ett *extra anslag* å 3,500 kronor för ökad föredragning i regeringsrätten.

I nämnda *ordinarie stater* har jag icke att föreslå någon förändring. I anslutning emellertid till frågan om bestridandet av föredragningen i regeringsrätten av departementets regeringsrättsmål, till vilken fråga jag nedan återkommer, torde rörande fastställandet av beloppen för de i nämnda avlöningsstat upptagna anslagen till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. samt till avlönande av en extra föredragande hos regeringsrätten böra här lämnas några upplysningar.

Beloppen för sistnämnda båda anslag bestämdes av 1926 års riksdag (skr. nr 291). Det ena anslaget avser såsom nämnts avlönande av föredragande hos regeringsrätten, och vad beträffar avlöningsanslaget till icke-ordinarie befattningshavare m. m. ingår därunder medel avsedda för bestridande av vissa andra kostnader för föredragningens upprätthållande. Vid prövningen av anslagsbeloppen framhöll riksdagen, i anslutning till samma riksdags beslut med avseende å departementens regeringsrättsföredragning, att denna, såvitt anginge jordbruksdepartementets regeringsrättsmål, borde ske genom befattningshavare inom departementet. För tillgodoseende av behovet av en väl kvalificerad föredragande ansåg riksdagen, att å departementets avlöningsstat borde uppföras en särskild anslagspost till avlönande av en extra föredragande. Posten borde uppföras såsom förslagsanslag och beräknas efter 28 löneklassen samt bestämmas till i avrundat tal 9,500 kronor. Då emellertid, enligt vad riksdagen inhämtat, denne tjänstemans arbetstid icke torde helt utfyllas genom föredragning i regeringsrätten, ansåg riksdagen utan olägenhet kunna åt honom anförtros beredning och föredragning av vissa konseljärenden. Såsom biträde åt föredraganden borde avses en förste amanuens med tjänstgöring på heltid. För att bereda denne avlöning borde anslaget till avlönande till icke-ordinarie befattningshavare ökas med vederbörligt belopp. I den av riksdagen godkända ordinarie avlöningsstaten för jordbruksdepartementet upptogs i överensstämmelse härmed en särskild post å 9,500 kronor för avlönande av en extra föredragande hos regeringsrätten, varjämte viss ökning skedde av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., så att postens slutsumma kom att uppgå till nuvarande belopp 21,500 kronor.

Omförmälda *extra anslag* för ökad föredragning i regeringsrätten tillkom genom beslut av 1928 års riksdag. Rörande anslagets beräknande må här anmärkas följande.

I proposition nr 232 till 1928 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till vissa ändringar i lagen den 26 maj 1909 om Kungl. Maj:ts regeringsrätt. Detta förslag innebar bland annat en ökning under tiden från och med den 1 juli 1928 intill utgången av 1934 av regeringsrådets antal från sju till nio. I anslutning härtill föreslog Kungl. Maj:t i särskilda propositioner — utom höjning av anslaget till regeringsrätten — vidkommande social-

departementet, kommunikationsdepartementet och finansdepartementet vissa ökade anslag för beredande av erforderlig förstärkning av arbetskrafterna å samma departements byråer för regeringsrättsärenden.

I motioner (I: 311 och 312), väckta med anledning av berörda proposition, framställdes förslag om en tillfällig ökning av regeringsrådets antal till elva eventuellt tio ävensom om härav påkallade jämkningar i bland annat anslagen till de olika departementen. Ifrågavarande proposition och motioner upptogs till huvudbehandling av sammansatta stats- och första lagutskottet, som i ämnet avgav utlåtande (nr 4) såvitt angick frågan om ändring i regeringsrättens sammansättning och stat samt om det ökade behov av arbetskrafter, som ett bifall till utskottets förslag skulle komma att föranleda inom statsdepartementen. Utskottets hemställan upptog i sistnämnda hänseende förslag rörande täckande av det anslagsbehov, som ansågs förefinnas inom departementen med undantag av jordbruksdepartementet. I skrivelse den 29 maj 1928 (nr 320) meddelade riksdagen sitt beslut i de delar av ämnet, som ingingo under sammansatta stats- och första lagutskottets berörda förslag. Vad angår jordbruksdepartementets anslagsbehov i nu förevarande avseende, avgavs förslag därutinnan av jordbruksutskottet i anslutning till den av nämnda sammansatta utskott lämnade utredningen, och godkändes jordbruksutskottets förslag av riksdagen enligt skrivelse den 5 juni 1928 (nr 333).

Såsom framgår av riksdagens i oförmälda skrivelse nr 320 meddelade beslut, antogs av riksdagen dels lag om ändrad lydelse av 2 och 3 §§ i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt dels ock lag angående tillfällig ökning av regeringsrådets antal. Enligt sistnämnda lag skulle regeringsrätten intill utgången av år 1931 utgöras av elva regeringsråd. Beträffande den sålunda beslutade förstärkningen av regeringsrättens arbetskrafter framhöll riksdagen, att denna givetvis komme att för förra halvåret 1929 medföra ökat behov av arbetskrafter inom åtskilliga departement. Att för det dåvarande i detalj fastställa arten och antalet av de ytterligare arbetskrafter, som härigenom kunde bli erforderliga, ansåge riksdagen emellertid knappast låta sig göra, förrän fördelningen av föredragningsturererna mellan de olika departementen under år 1929 blivit av regeringsrätten bestämd. Försiktigheten hade därför syntts riksdagen bjuda, att endast vissa belopp ställdes till vederbörandes förfogande till täckande av kostnaderna för den ökade föredragningen i regeringsrätten. Riksdagen förutsatte därvid att, sedan någon erfarenhet rörande dessa frågor vunnits, detaljerade förslag skulle kunna föreläggas 1929 års riksdag. Med ledning av från vederbörande departement infordrade uppgifter hade av riksdagen verkställts beräkning av de anslagsbelopp, som för de olika departementen skulle för ändamålet erfordras under tiden 1 januari—30 juni 1929. Vad nu särskilt angår jordbruksdepartementet, beräknade riksdagen ökningen i kostnaderna för sagda tid för avlöning av föredragande, amanuenshjälp och övrigt biträde till i runt tal 3,500 kronor.

Slutligen har riksdagen, med hänsyn till den mera approximativa be-

[1.] skaffenheten av de verkställda kostnadsberäkningarna, framhållit, att Kungl. Maj:t, därest förhållandena så skulle nödvändiggöra, icke torde finna sig förhindrad att av omhänderhavande medel — exempelvis anslagen till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. eller extra utgifter — bestrida de ytterligare utgifter, som för ifrågavarande föredragning prövades oundgängligen nödvändiga.

Enligt riksdagens omförmälda i skrivelsen den 5 juni 1928 (nr 333) anmälda beslut avseende jordbruksdepartementet anvisades för budgetåret 1928/1929 till bestridande under tiden 1 januari—30 juni 1929 av kostnaderna inom departementet för ökad föredragning i regeringsrätten ett extra anslag av 3,500 kronor.

*Departementets
chefen.*

Ifrågavarande tillfälliga ordning för regeringsrättens verksamhet är, såsom av det ovanstående framgår, avsedd att tillämpas intill utgången av 1931. För bestridande under första halvåret 1929 av kostnaderna inom jordbruksdepartementet för därav föranledd ökad föredragning har riksdagen anvisat ett extra anslag av 3,500 kronor, motsvarande räknat för helt kalenderår 7,000 kronor. Vad nu angår behovet av anslag för ändamålet för budgetåret 1929/1930 inhämtas av den av Kungl. Maj:t den 21 december 1928 fastställda fördelningen av föredragningsdagarna å de särskilda departementen för år 1929, att antalet föredragningsturer för mål från jordbruksdepartementet ökas med fyrtio procent. Det beräknas emellertid, att föredragandens tid icke skall bli fullt upptagen av den föredragning, som han har att fullgöra för jordbruksdepartementet. Redan förut har han i viss utsträckning anlitats för föredragning i andra departement av särskilt slag av mål (kamerala mål) och fortfarande torde hans arbetskraft kunna anlitas här till. I följd av den honom sålunda tillkommande föredragning torde något arbete med vanliga konseljärenden, varmed föredraganden även hittills kunnat vara föga behjälplig, icke medhinnas. Under de förhållanden med avseende å föredragningen, som sålunda kunna väntas föreligga, torde någon sådan tillfällig föredragande för departementets räkning, som riksdagen eventuellt ifrågasatt, icke behöva anställas. Ej heller torde ökat amanuensbiträde böra för närvarande påkallas. Med hänsyn till den stora arbetsbörda, som genom de vanliga departementsärendena åvilar den med renskrivning och dylikt arbete inom departementet sysselsatta personalen, hava redan under nuvarande förhållanden svårigheter visat sig föreligga att med tillgänglig arbetskraft inom departementet utföra den renskrivning och kollationering, som är behövlig vid regeringsrättsärendenas beredande. Renskrivning har sålunda i ej obetydlig utsträckning måst utföras utom departementet. Genom de större krav på renskrivning och kollationering, som den ökade föredragningen kommer att medföra, torde än större svårigheter uppkomma för departementets arbetskrafter att medhinna nämnda göromål. På grund härav och för undvikande av de förhöjda kostnaderna vid skrivningens tillfälliga utförande på annat håll synas nödiga medel böra stäl as till förfogande för

anlitande inom departementet av den extra arbetskraft, som må finnas erforderlig. För ändamålet torde ett belopp av 2,000 kronor vara behövt. På grund av den provisoriska naturen av den nuvarande förstärkningen av regeringsrättens arbetskrafter och den ökade personal som därav må för- anledas torde sagda belopp böra uppföras såsom extra anslag. Härom kom- mer jag att göra hemställan under nästföljande punkt.

[1.]

Vad angår ifrågavarande ordinarie anslag torde, i överensstämmelse med vad jag ovan anfört, i riksstaten för budgetåret 1929/1930 uppföras departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, *oför- ändrat ordinarie förslagsanslag* kronor 188,700.

[2.] 3. **Kostnader för renskrivning m. m. för regeringsrättsärenden.** Under återopande av vad jag under nästföregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[2.]

att till bestridande av kostnader inom jordbruksdeparte- mentet för renskrivning m. m. för regeringsrättsärenden anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra anslag* av kronor 2,000.

B. **Lantbruksstyrelsen m. m.**

[3.] 1. **Lantbruksstyrelsen.** Ordinarie förslagsanslaget till lantbruks- styrelsen är jämlikt beslut av 1925 års riksdag (se R. skr. nr 9 A p. 3) upp- fört med 225,000 kronor.

[3.]

Såsom i propositionen nr 187 till fjolårets riksdag omförmdes, har 1926 års besparingssakkunniga den 12 januari 1928 avgivit betänkande angående besparingar och förenklingar inom lantbruksstyrelsen, i samband varmed ifrågasatts överförande till lantbruksstyrelsen av stuteriärendena. Vad själva lantbruksstyrelsen angår skulle de ekonomiska verkningarna av de sak- kunnigas förslag innebära allenast förändring av befattningen såsom general- direktör i styrelsen från fullmaktstjänst i lönegraden A 3 till förordnande- tjänst med den högre lön, som plägar utgå till dylika befattningar, utbyte av en byrådirektörsbefattning å lantbruksbyrån mot en befattning såsom statskonsulent i trädgårdsskötsel samt sänkning av två å lantbruksstyrelsens stat upptagna kanslibiträdesbefattningar till kontorsbiträdestjänster. För- slagets genomförande innebure dels en höjning av utgifterna för styrelsen med 1,960 kronor årligen genom nämnda förändring av generaldirektörs- tjänsten och dels en besparing av $(960 + 936 =) 1,896$ kronor årligen genom omändringen av berörda byrådirektörs- och kanslibiträdesbefattningar. Vid ärendets anmälan den 9 mars 1928 anförde min företrädare i samband med förslag om uppskov med prövningen av frågan om lantbruksstyrelsens omorganisation att, då byrådirektörstjänsten vore besatt med ordinarie inne-

[3.]

havare samt de två kanslibiträdesbefattningarna uppehölls på förordnande av tillfälliga innehavare, det även med bibehållande av förhandenvarande ordning icke torde behöva i besparingshänseende medföra någon olägenhet med ett uppskjutande under något år med ett genomförande av de sakkunnigas förslag.

Jag torde här jämväl få erinra, att i vissa vid 1928 års riksdag väckta motioner ifrågasattes åtgärder för mejerihanteringens stödjande och föreslogs därutinnan, bland annat, mejeriärendenas överförande från lantbruksstyrelsens lantbruksbyrå till tjänsteman med självständig föredragningsrätt och därmed förenat ansvar. Med anledning av motionerna anhöll riksdagen (skr. nr 9 A p. 37) om utredning rörande de åtgärder, som kunde vara erforderliga för avhjälpande av de i vissa avseenden otillfredsställande förhållanden, som rådde i fråga om smörexporten. Vid anmälan den 18 juli 1928 härav ävensom av riksdagens skrivelse samma år (nr 375) med anhållan om utredning rörande jordbrukets ekonomiska läge m. m. föreslog föredraganden tillkallandet av utredningsmän för verkställande av utredning i ämnet. Med hänsyn till den betydelse för den planmässiga utvecklingen av jordbruket i de i ärendet omhandlade avseenden, som den högsta administrativa ledningen av jordbruksnäringen måste äga, syntes föredraganden påkallat, att jämväl den under Kungl. Maj:ts prövning varande frågan om viss omorganisation av lantbruksstyrelsen upptoges till behandling i samband med utredningen. Med bifall till föredragandens hemställan bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att för ändamålet tillkalla särskilda utredningsmän. Den 20 december 1928 hava utredningsmän blivit utsedda.

Såsom av det ovan anförda framgår, äro de väckta förslagen till ändringar i organisatoriskt avseende av lantbruksstyrelsen beroende av omprövning. Vid sådant förhållande torde tillsvidare ändring av anslagsbeloppet till styrelsen icke böra vidtagas, varför i riksstaten för budgetåret 1929/1930 torde uppföras

lantbruksstyrelsen, *oförändrat ordinarie förslagsanslag* kronor 225,000.

Lantbruksingenjörer och deras biträden.

2. Lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater, *oförändrat ordinarie anslag* (se IX H. T. 1922 och 1919 p. 5) kronor 110,800.

[4.]

[4.] 3. Tillskott till dyrtidstillägg för lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater. På Kungl. Maj:ts förslag har tillskott till krigstidstillägg eller dyrtidstillägg för lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater på grund av arbete enligt taxa beviljats från och med 1918.

För ändamålet är för budgetåret 1928/1929 uppfört ett extra förslagsanslag av 20,000 kronor. Gällande bestämmelser i ämnet äro intagna i kungörelsen den 15 maj 1925 (nr 191).

I skrivelse den 31 augusti 1928 har *lantbruksstyrelsen* tillstyrkt ifrågasvarande tillskott jämväl för budgetåret 1929/1930, att utgå med samma belopp som för löpande budgetåret och enligt nuvarande grunder.

[4.]

Samma skäl, som tidigare föranlett beviljande av tillskott till dyrtidstillägg åt lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater, torde alltså föreligga. Tillskotten synas för budgetåret 1929/1930 böra utgå efter enahanda bestämmelser som nu gälla.

Departementets
chefen.

Under återopande tillika av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor yttrat i fråga om dyrtidstillägg under budgetåret 1929/1930 åt befattningshavare i statens tjänst och då med hänsyn till medelsåtgången anslaget torde böra uppföras med ett till 22,000 kronor förhöjt belopp, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att under tiden 1 juli 1929—30 juni 1930 må till lantbruksingenjörer och extra lantbruksingenjörer ävensom till lantbruksstipendiat, som förordnas att i lantbruksingenjörs ställe utföra förrättning, för den tid förordnandet varar, utöver dyrtidstillägg på grund av lön eller arvode, av statsmedel utgå tillskott därtill på grund av inkomster för arbete enligt taxa beräknade för en var befattningshavare till 2,600 kronor för år räknat;

b) förklara, att beträffande tillskott, som nu nämnts, de angående dyrtidstillägg för motsvarande tid gällande bestämmelser skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse, med rätt för Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter, som kunna vara erforderliga för tillämpning av dessa bestämmelser;

c) för nu angivna ändamål såsom tillskott till dyrtidstillägg för lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra förslagsanslag* av kronor 22,000.

[5.] 4. **Assistenter hos lantbruksingenjörer.** Till avlönande av assistenter hos lantbruksingenjörer har under en följd av år av riksdagen anvisats anslag. Dessa hava såsom extra anslag utgått för budgetåren 1923/1927 med 36,000 kronor för år och för ett vart av budgetåren 1927/1929 med 48,000 kronor.

[5.]

Av anslaget äger, enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, lantbruksstyrelsen tilldela lantbruksingenjörer statsbidrag för anställande hos dem av tekniska biträden, vilka benämnas assistenter. Genom den av 1927 års riksdag medgivna höjningen av anslaget har möjliggjorts, att stats-

[5.] bidrag kan utgå för högst 480 månaders sammanlagd anställningstid med beräkning att bidraget, såsom jämväl förut varit fallet, ej må för någon assistent överstiga 125 kronor för månad. Förut uppgick den medgivna anställningstiden till högst 360 månader.

I fråga om resekostnads- och traktamentsersättning hänföres assistent hos lantbruksingenjör till klass II E i gällande allmänt resereglemente.

I skrivelse den 31 augusti 1928 rörande anslagsbehovet för ändamålet för budgetåret 1929/1930 har *lantbruksstyrelsen* anfört i huvudsak följande.

Beträffande behovet av ifrågavarande tekniska biträden finge lantbruksstyrelsen, under återopande av den utredning, som styrelsen därom lämnat i skrivelse till Kungl. Maj:t den 27 augusti 1926 angående framställning till riksdagen om bidrag till avlönande av assistenter för budgetåret 1927/1928 (se IX H. T. 1927 p. 5), framhålla, att sådant behov torde komma att göra sig gällande för budgetåret 1929/1930 i ännu högre grad än vad fallet varit under de närmast föregående budgetåren. Såsom i nyssnämnda skrivelse den 27 augusti 1926 påvisats, hade förrättningarnas antal under tiden 1920—1925 ökats från 3,539 år 1920 till 5,032 år 1925. Efter sistnämnda tidpunkt hade en ytterligare ökning ägt rum. Sålunda utgjorde förrättningarnas antal 1926 5,897, motsvarande en ökning från närmast föregående år av 865. År 1927 nedgick antalet med 168 till 5,729. Denna minskning vore uppenbarligen att härleda till de ändrade villkor för erhållande av statsbidrag till utdikningsföretag, som trädde i kraft den 1 juli 1926, och gav sig i främsta rummet tillkänna genom franskiljandet av sådana dikningar av särskilt obetydlig omfattning, vilka icke ansetts böra inordnas i tillämpningsområdet för ifrågavarande statsbidrag. Den sålunda inträffade nedgången i förrättningarnas antal torde emellertid otvivelaktigt vara av endast tillfällig natur och kunde redan under innevarande år förväntas bli förbytt i en ny, icke oväsentlig ökning. Antalet förrättningar för 1928, rörande vilka förordnanden hittills utfärdats, uppginge nämligen till omkring 5,300, och med ledning av erfarenheten från de närmast föregående åren kunde ytterligare omkring 900 förrättningar beräknas tillkomma före årsskiftet, varigenom sammanlagda antalet förrättningar under året skulle komma att uppgå till omkring 6,200. En ytterligare ökning i deras antal jämväl under åren 1929—1930 torde ingalunda få anses utesluten.

Förutom den sålunda fortgående rent numerära stegringen av förrättningarna borde vid bedömandet av storleken av den arbetsbörda, som åvilade lantbruksingenjörerna, hänsyn tagas även till den omständigheten, att handläggningen av förrättningar, avseende understödande av torrlägningsföretag med statsmedel, vilka förrättningar kommit att utgöra den huvudsakliga delen av nämnda tjänstemäns verksamhet, blivit genom gällande bestämmelse om obligatorisk syneförrättning för erhållande av dylikt understöd mera arbetskrävande och tidsödande än vad tidigare varit fallet.

Här omnämnda förhållanden hade också resulterat i att ett mycket stort antal av de förrättningar, som det ålegat lantbruksingenjör att under löpande år utföra, icke kunnat medhinnas utan måst överföras till ett kommande år. Sålunda utgjorde vid utgången av 1926 antalet balanserade förrättningar 1,594, och under 1927 ökades deras antal till 1,702, motsvarande omkring 30 procent av hela antalet förrättningar sagda år.

Av vad ovan anförts torde med tydlighet framgå, att lantbruksingenjörerna måste för ärendenas behöriga fortgång beredas möjlighet att i större om-

fattning än hittills hos sig anställa nödiga tjänstebiträden. Den från och med budgetåret 1927/1928 medgivna ökningen i assistenternas anställningstid från 360 till 480 månader hade visserligen satillvida haft avsedd verkan, att utan densamma antalet balanserade förrättningar skulle blivit vida större, än som blivit fallet, men hade likväl icke visat sig vara tillfyllest. En bidragande orsak härtill hade varit, att viss del av ifrågavarande anställningstid måst tagas i anspråk för beredande av erforderliga biträdeskrafter åt fyra extra lantbruksingenjörer ävensom at en lantbruksstipendiat med lantbruksingenjörs kompetens, vilka sedan 1927 förordnats att handlägga förrättningar inom de mest arbetstyngda distrikten. Det torde kunna antagas, att under 1929 och 1930 assistenter borde anställas, förutom hos de 24 ordinarie lantbruksingenjörerna, jämväl hos 6 dylika extra förrättningsmän.

Utöver den arbetshjälp, som kunde beredas ifrågavarande befattningshavare genom anställande av tekniska biträden av mera tillfällig art, funne sig lantbruksstyrelsen med stöd av erfarenheterna från de senaste åren icke kunna för budgetåret 1929/1930 beräkna det årliga behovet av assistentbiträde för varje befattningshavare lägre än till 18 månader, motsvarande sammanlagt 540 månader för samtliga befattningshavare.

Vad beträffade grunderna för beräkning av det till avlönande av assistenter utgående statsbidraget finge följande anföras.

Enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser finge bidraget icke för någon assistent överstiga ett visst maximibelopp per månad, vilket såsom ovan nämnts för närvarande utgjorde 125 kronor. Det sammanlagda bidragsbeloppet vore beräknat efter ett genomsnittligt bidrag per månad för hela den under respektive år medgivna anställningstiden, vilket medeltal hittills legat 25 kronor under den förenämnda maximigränsen för det månatliga bidraget och sålunda för närvarande uppginge till 100 kronor per månad. Av praktiska skäl hade bidraget icke ansetts böra understiga 75 kronor för månad.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 september 1927 angående framställning till riksdagen om bidrag till avlönande av assistenter för budgetåret 1928/1929 (se IX H. T. 1928 p. 3) hade lantbruksstyrelsen i förevarande fråga anført, bland annat, att en differens av endast 50 kronor mellan det högsta och lägsta månatliga bidraget måste anses väl liten i betraktande av den betydande skillnaden i assistenternas meriter, i det att vissa assistenter kunde se tillbaka på en anställningstid av 15 à 20 år, medan andra varit anställda endast något år eller ännu kortare tid. Någon sänkning av den ditills tillämpade minimigränsen, 75 kronor för månad, syntes icke kunna sättas i fråga, därest bidragets uppgift att underlätta anställandet av assistenter skulle kunna fyllas i avsedd utsträckning. Önskvärd ökning av marginalen mellan maximi- och minimibidragen torde därför enligt lantbruksstyrelsens uppfattning endast kunna astadkommas genom höjning av maximigränsen, varvid marginalen mellan högsta och lägsta månadsbidragen icke borde understiga 100 kronor. Med hänsyn härtill hade lantbruksstyrelsen i nämnda skrivelse föreslagit, att, med bibehållande av minimigränsen vid 75 kronor, maximibidraget måtte få uppgå till 175 kronor i månaden och det för ändamålet erforderliga anslaget sålunda beräknas med hänsyn till ett genomsnittligt månadsbidrag av 125 kronor.

I yttrande över lantbruksstyrelsens ovanberörda framställning anförde statskontoret, bland annat, att, ehuru vid löneregleringen för lantbruksingenjörerna hänsyn tagits till att de själva skulle avlöna assistenter, stats-

[5.] bidrag för sagda ändamål blivit på grund av dyrtiden anvisat sedan 1919. Bidraget hade därvid beräknats efter ett medeltal av 175 kronor för assistent och månad men bestämdes med hänsyn till den allmänna prissänkningen för första halvåret 1923 efter ett medeltal av 150 kronor och från 1 juli 1923 efter 100 kronor, varjämte högsta bidraget för månad fastställdes för samma tider till respektive 200, 175 och 125 kronor. Enär prisnivån ytterligare nedgått efter den 1 juli 1923, då gällande statsbidrag till assistenternas avlöning bestämdes, funne statskontoret någon höjning av det för bidraget gällande medeltalet icke erforderlig. Lantbruksstyrelsens framställning i denna del vann icke heller Kungl. Maj:ts eller riksdagens gillande.

Lantbruksstyrelsen ansåge sig emellertid böra i detta avseende fästa uppmärksamheten därpå, att under den tidrymd av snart 10 år, som förflutit sedan frågan om beviljande av statsbidrag för här avsett ändamål första gången var föremål för statsmakternas prövning, nya förhållanden tillkommit, som oavvisligen krävde beaktande vid bestämmandet av bidragets storlek. Sålunda finge framhållas, att det på grund av den såväl kvantitativt som även kvalitativt utomordentligt starka utvecklingen av lantbruksingenjörernas tjänsteåligganden blivit nödvändigt att i alltmer ökad omfattning anförtro åt hos lantbruksingenjörerna anställda assistenter utförandet av jämväl sådana undersökningar och andra arbeten av mera maktpåliggande och grannliga art, vilka i allmänhet förut kunnat medhinnas av lantbruksingenjörerna själva. Enär någon effektiv kontroll av det sätt, varpå assistent utförde honom anförtrodda åligganden, icke vore möjlig med hänsyn till lantbruksingenjörens av andra tjänsteplikter strängt upptagna tid och då lantbruksingenjören på grund av den rent privata naturen av mellan honom och assistenten träffat anställningsavtal vore personligen ansvarig för alla av denne utförda arbeten, vore det tydligen av största vikt att tillse, att såsom assistenter endast sådana personer anställdes, vilka besatte för utförandet av ifrågakommande arbeten erforderlig kompetens och erfarenhet.

I nämnda avseenden meriterade personers löneanspråk låge emellertid nu på en avsevärt högre nivå, än vad fallet var beträffande de hos lantbruksingenjörerna för tio år sedan anställda tjänstebiträderna. Därtill komme, att framställda önskemål om löneförhöjning från sådana assistenter, som under en lång följd av år — i vissa fall ända till 15 à 20 år — på ett utmärkt sätt skött sina åligganden, måste anses fullt befogade och därför svårigen kunde tillbakavisas.

Dessa omständigheter hade också föranlett, att lantbruksingenjörernas utgifter för assistenternas avlönande ingalunda kunnat, i likhet med det för samma ändamål utgående statsbidraget, undergå någon minskning till följd av den 1923 inträdande lättnaden i dyrtidens tryck. Fastmera hade lantbruksingenjörerna på grund av den i viss mån nya inriktning, som handläggningen av tjänstegöromålen kommit att få genom överlåtandet i allt större utsträckning av jämväl mera krävande arbeten på assistenterna, blivit nödsakade att icke endast bibehålla dessas löner vid de belopp, vartill desamma uppgingo under dyrtiden, utan även i många fall höja desamma. Uppenbarligen innebure detta, då hänsyn toges såväl till penningvärdets stegring som den vidtagna reduceringen av statsbidragen, en i hög grad ökad påfrestning av lantbruksingenjörernas egna resurser.

Vidare ville lantbruksstyrelsen framhålla, att lantbruksingenjör icke kunde åläggas att hos sig anställa tjänstebiträde, som här avsåges. I betraktande härav torde anledning förefinnas att räkna med inträdandet av en sådan

situation, att lantbruksingenjörerna slutligen kunde se sig nödsakade att för undvikande av personlig förlust avstå från att hos sig anställa assistenter.

Betydelsen för lantbruksingenjörernas tjänsteutövning av att lantbruksingenjörerna bereddes möjlighet att såsom assistenter anställa personer med fullt tillfredsställande kompetens och ansvarskänsla hade redan tidigare av lantbruksstyrelsen påvisats, senast i styrelsens skrivelse den 7 januari 1928 angående 1927 års riksdags revisorers anmärkningar mot vissa lantbruksingenjörers verksamhet.

Ytterligare belysning erhöle denna fråga genom en av styrelsen för Föreningen statens lantbruksingenjörskår i skrivelse till lantbruksstyrelsen den 15 maj 1928 gjord, styrelsens skrivelse i avskrift bifogad framställning, att lantbruksstyrelsen måtte taga initiativ till åstadkommande av förbättrade avlöningsförhållanden och om möjligt även pensionsrätt åt hos statens lantbruksingenjörer anställda assistenter.

Lantbruksstyrelsen funne för sin del vad föreningsstyrelsen i nämnda framställning anfört vara värt allt beaktande från statsmakternas sida. Vad särskilt beträffade assistentfrågans eventuella samband med föreliggande förslag om lönereglering för lantbruksingenjörerna finge lantbruksstyrelsen åberopa, vad styrelsen i denna del anfört i skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 september 1923 angående lönereglering för sagda tjänstemän. Emellertid finge framhållas, att det vid nämnda tidpunkt icke varit möjligt att överblicka förhållandena längre än till budgetåret 1924/1925. Vad av lantbruksstyrelsen i nämnda skrivelse anförts i fråga om storleken av för assistenternas avlöning erforderligt statsbidrag ägde sålunda, på grund av den därefter inträffade och under de närmaste åren förväntade utvecklingen av lantbruksingenjörernas verksamhet, icke längre giltighet.

Lantbruksstyrelsen vore fullt medveten, att någon slutgiltig lösning av den för lantbruksingenjörernas tjänsteutövning så betydelsefulla assistentfrågan knappast vore möjlig enbart genom en höjning av statsbidraget till assistenternas avlöning under samtidigt bibehållande av den nuvarande lösa formen för deras anställning. Emellertid vore lantbruksstyrelsen icke beredd att nu framlägga annat, för framtiden mera bestående förslag till frågans lösning. I varje fall torde en rimlig höjning av statsbidraget, samtidigt som densamma skulle ställa i förhållande till sakens vikt relativt ringa krav på statens medel, likväl medföra en värdefull lättnad i anställningsmöjligheterna. För uppnående av någon effekt i nämnda avseende borde det månatliga avlöningsbidraget till varje assistent, med bibehållande av den hittills tillämpade minimigränsen av 75 kronor, få uppgå till högst 175 kronor och sålunda i medeltal utgöra 125 kronor. För den av lantbruksstyrelsen nu ifrågasatta anställningstiden av 540 månader skulle sålunda erfordras ett statsbidrag av 67,500 kronor.

För åtnjutande av ifrågavarande statsbidrag förutsattes, att vederbörande lantbruksingenjör skulle, i likhet med vad under de senare åren varit fallet, förbinda sig att till avlöning av hos honom med understöd av sådant bidrag anställd assistent av egna medel tillskjuta minst lika stort belopp som det i varje särskilt fall utgående statsbidraget.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställde lantbruksstyrelsen, att Kungl. Maj:t täcktes dels föreslå riksdagen att såsom bidrag till avlönande av assistenter hos lantbruksingenjörer anvisa för budgetåret 1929/1930 ett extra anslag av 67,500 kronor, dels ock bemyndiga lantbruksstyrelsen att för samma tid tilldela lantbruksingenjörer och extra lantbruksingenjörer ävensom sådana lantbruksstipendiater, som förordnades att i lantbruksingen-

[5.] jörers ställe utföra förrättning, statsbidrag med i medeltal 125 kronor för månad för anställande hos dem av dylika assistenter med en sammanlagd anställningstid av högst 540 månader, under villkor att vederbörande befattningshavare för nämnda ändamål av egna medel tillsköte minst lika stort belopp som det i varje särskilt fall utgående statsbidraget.

I remissutlåtande häröver den 27 september 1928 har *statskontoret* till en början rörande bestämmandet av avlöningen åt ifrågavarande assistenter uttalat sig i överensstämmelse med sitt av lantbruksstyrelsen här ovan åberopade yttrande över styrelsens framställning den 3 september 1927. Vidare anför statskontoret följande.

Sedan nu gällande statsbidrag till assistenternas avlöning bestämdes, hade prisnivån ytterligare nedgått. Då ifrågavarande statsbidrag vore avsett till en utfyllnad av den ersättning, lantbruksingenjörerna själva hade att bereda sina assistenter med anlitan av de inkomster enligt taxan, som ingenjörerna ägde uppbära för de av assistenterna handlagda förrättningar, torde någon klar uppfattning rörande den lämpliga storleken av berörda utfyllnad svårigen kunna vinnas med mindre upplysning föreläge i vad mån nyssberörda inkomster enligt taxa i allmänhet försloge till beredande av ersättning åt assistenterna. Vid frågans bedömande finge ju ej förbises, att lantbruksingenjörernas inkomster stege i den mån antalet förrättningar ökades. Av lantbruksstyrelsens utredning framginge ej, att dessa inkomster vore otillräckliga för beredande åt assistenterna av nöjaktig ersättning utöver statsbidraget eller, i fall där antalet förrättningar vuxit i särskilt hög grad, för avlönande under någon tid av arbetsbiträden även utan statsbidrag.

Statskontoret, som emellertid icke tilltrorde sig att kunna göra något uttalande ifråga om den omfattning, i vilken lantbruksingenjörerna måtte berättigas att anställa assistenter med statsbidrag, ansåge sig i saknad av kännedom om förhållandet mellan den ersättning assistenterna faktiskt åtnjöte och den till lantbruksingenjörerna inflytande inkomsten av de förrättningar, som av assistenterna utfördes, ej för närvarande böra understödja förslaget om höjning av de arvoden av statsmedel, som inginge i assistenternas avlöning.

Departement-
chefen.

Förslag rörande lönereglering för lantbruksingenjörerna föreligger till Kungl. Maj:ts behandling. Att ärendet ännu icke blivit underställt riksdagens prövning torde i huvudsak varit beroende av statsekonomiska skäl. I samband med nämnda löneregleringsärende uppkommer givetvis frågan angående den ställning assistenterna hos lantbruksingenjörerna böra intaga liksom deras avlöningsförhållanden. I det formulär, i enlighet varmed uppgifter beträffande lantbruksingenjörernas inkomster i tjänsten från dem infordrats i ärendet, har jämväl beaktats önskvärdheten av att vinna utredning angående deras utgifter för assistentbiträde.

Frågan om assistenternas förhållanden är sålunda föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet; och har ytterligare anledning till utredning i ämnet givits genom den av lantbruksstyrelsen omförmälda, till styrelsen från föreningen statens lantbruksingenjörskår ingivna framställningen avseende förbättrad ställning för assistenterna.

Frågan om lantbruksingenjörernas och deras assistenters avlöning och inbördes förhållande torde böra upptagas i ett sammanhang. Inverkande på detta spörsmål kommer givetvis även att bliva omfattningen av det understöd, som framdeles från statens sida lämnas torrlägningsföretag, varom i detta sammanhang är fråga och vilka utgöra den huvudsakliga delen av lantbruksingenjörernas verksamhet. En ökning eller minskning av statens understöd likasom eventuella förändringar i bestämmelserna för understödets utgående återverka nämligen i betydlig grad på förrättningarnas antal.

På grund av vad sålunda anförts och i avbidan på avslutandet av utredningen beträffande lantbruksingenjörernas lönefråga anser jag, att nu förevarande anslag för närvarande bör utgå med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att såsom bidrag till avlönande av assistenter hos lantbruksingenjörer anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra anslag* av kronor 48,000.

Statskonsulenter och deras biträde.

5. Statskonsulenter, *oförändrat ordinarie förslagsanslag* (se IX H. T. 1925 p. 6) kronor 34,800.

[6.] 6. Stipendiat i boskapsskötsel och mejerihushållning m. m. I överensstämmelse med anslagsäskandet för ändamålet för budgetåret 1928/1929 (jmf. IX H. T. 1922 p. 9 och 1928 p. 4) och i enlighet med framställning i ämnet av *lantbruksstyrelsen* hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till en stipendiat i boskapsskötsel och mejerihushållning m. m. anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra anslag* av kronor 2,500.

[5.]

[6.]

C. Lantbruksakademien och försöksväsendet på jordbruksområdet m. m.

Lantbruksakademien.

1. Lantbruksakademien, *oförändrat ordinarie förslagsanslag* (se IX H. T. 1925 p. 9.) kronor 12,900.

2. Lantbruksakademiens museum, bibliotek m. m., *oförändrat ordinarie reservationsanslag* (se IX H. T. 1927 p. 7.) kronor 16,000.

Försöksväsendet på jordbruksområdet.

[7.] [7.] 3. Centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet. Ordinarie förslagsanslaget till centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet är jämlikt beslut av 1928 års riksdag uppfört med 376,350 kronor. Staten för anstalten har följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 142,000
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 2,000
Arvode till lantbruksakademiens sekreterare i egenskap av ledamot och sekreterare i styrelsen för centralanstalten samt ordförande i dess nämnd 700 kronor samt arvoden till envar av 8 assistenter å 6,300 kronor, <i>förslagsanslag</i>	» 52,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare	» 42,350
Övriga utgifter	» 138,000

Förslagsanslag kronor 376,350.

I posten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare är inräknat bland annat medel för avlönande av vid centralanstaltens olika avdelningar anställda extra assistenter. Posten »övriga utgifter» innefattar omkostnadsanslag till de olika avdelningarna.

För de i staten upptagna kostnadernas bestridande är uppfört ett ordinarie förslagsanslag å 376,350 kronor. Härjämte är i anstaltens inkomst- och utgiftsstat för innevarande budgetår upptagen en inkomstpost å 18,500 kronor, avseende dels anstaltens inkomster av jordbruket och ladugården samt av uthyrda bostadslägenheter och dels den lantbrukskemiska avdelningens inkomster av hjälpanalyser vid jordbruksavdelningens med särskilt donerade medel bekostade försöksverksamhet.

I skrivelse den 19 september 1928, varöver statskontoret den 5 oktober 1928 avgivit infordrat utlåtande, har styrelsen för centralanstalten för för-

söksväsendet på jordbruksområdet gjort framställning om anslag för budgetåret 1929/1930. De förändringar, som där avses, hänföra sig dels till posten avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare och dels till posten övriga utgifter. Beträffande den förra föreslås en höjning med 4,320 kronor motsvarande avlöning åt ytterligare en extra assistent å avdelningen för lantbrukskemi. I fråga om den senare anslagsposten innebär förslaget en höjning med sammanlagt 6,575 kronor för tillgodoseende av ökade omkostnader för lantbrukskemiska och lantbruksbotaniska avdelningarna samt av allmänna utgifterna.

Med avseende å förslaget om höjning av *anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare* torde jag först få erinra om följande.

I framställning den 11 juni 1925 om anslagspetita till 1926 års riksdag hade centralanstaltens styrelse upptagit ett tidigare i skrivelse den 14 december 1924 väckt förslag rörande utökning av den ordinarie personalen å den lantbrukskemiska avdelningen med en laborator och ytterligare en assistent. Statskontoret hade i sitt yttrande över nämnda framställning väl tillstyrkt inrättandet av den föreslagna laboratorsbefattningen men däremot ansett, att med assistenttjänsten borde anstå, tills någon erfarenhet vunnits rörande behovet av ytterligare arbetskraft för avdelningen. Departementschefen fann sig i 1926 års statsverksproposition allenast böra förorda laboratorsbefattningens uppförande i staten. Frågan om den nya assistentbefattningen ställdes däremot på framtiden. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag.

En av styrelsen gjord förnyad hemställan i ärendet av den 21 augusti 1926 blev jämväl avstyrkt av statskontoret, som därvid under hänvisning till sitt föregående uppskovsyrkande anförde, att förrän någon erfarenhet vunnits i fråga om den nyinrättade laboratorsbefattningen skäl icke föreläge att vidtaga ändring i 1926 års beslut i frågan. Departementschefen framhöll i anslutning därtill i sitt yttrande till 1927 års statsverksproposition att, även om behov syntes honom föreligga att förstärka avdelningens arbetskrafter, han under dåvarande förhållanden icke ansåge sig kunna tillstyrka styrelsens hemställan, vilken alltså ej heller vid 1927 års riksdag ledde till någon åtgärd.

I samband med styrelsens anslagskrav beträffande 1928 års riksdag upprepade styrelsen sin framställning i nu berörda ämne, vilken framställning dock icke föranledde någon åtgärd. I avgivet utlåtande den 8 oktober 1927 i ärendet yttrade allmänna civilförvaltningens lönenämnd, att å lantbrukskemiska avdelningen tjänstgjorde, förutom laboratorn och en assistent med arvode å stat, två extra assistenter med avlöning från anstaltens anslagspost till icke-ordinarie befattningshavare. Av framställningen i ärendet framginge icke med full tydlighet, i vad mån det skulle vara nödvändigt att jämväl efter uppförandet av en ny assistentbefattning å anstaltens stat bibehålla det nuvarande antalet extra assistenter. För lönenämnden vore det givetvis även förenat med svårighet att bedöma, huruvida ett rationellt utnyttjande av de nya anläggningarna vid avdelningen oundgängligen krävde inrättandet

[7.] av en ny assistentbefattning därstädes. För den händelse emellertid så skulle vara förhållandet, syntes det lönenämnden kunna ifrågasättas, att det tills vidare och intill dess närmare erfarenhet vunnits om den lämpligaste organisationen av avdelningen skulle vara tillräckligt att å densamma anställa ytterligare en extra assistent. Vid en sådan lösning av frågan torde avdelningens andel i anslagsposten avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare böra höjas med ett belopp, motsvarande arvodet till vardera av de därstädes anställda två extra assistenterna, eller med 4,320 kronor.

I yttrande i ärendet den 11 november 1927 instämde statskontoret i detta lönenämndens utlåtande.

Vid anstaltsstyrelsens behandling av frågan om anslagen för budgetåret 1929/1930 hade förelegat en av *föreståndaren för lantbrukskemiska avdelningen* ingiven framställning, att bland anstaltens anslagspetita för nämnda budgetår ånyo måtte upptagas inrättandet av ytterligare en assistentbefattning vid avdelningen.

Härom har avdelningsföreståndaren anfört bland annat följande.

»Av de önskemål beträffande lantbrukskemiska avdelningens omorganisation, som av styrelsen i underdånig skrivelse den 14 december 1924 framlades för Kungl. Maj:t, hava nu samtliga med avseende på avdelningens lokalbehov och arbetsmöjligheter i instrumentellt hänseende blivit tillgodosedda. Från och med detta års ingång (1928) står ett väl utrustat analytiskt laboratorium till avdelningens disposition, och genom den 1926 inrättade laboratorsbefattningen har den del av avdelningens verksamhet, som avser utförande av hjälpanalyser åt övriga avdelningar av centralanstalten fått en sådan organisation, att alla rimliga krav från övriga avdelningars sida i detta hänseende kunna tillgodoses.

Arbetsuppgifterna av mera självständig art avseende undersökningar och utredningar inom lantbrukskemiens och lantbruksfysikens områden ha under senare år måst skjutas åt sidan på grund av brist på instrument men även på grund av det växande kravet på analyser från övriga avdelningars sida. Det förra av dessa hinder är nu avhjälpt, men allt fortfarande äro avdelningens disponibla arbetskrafter otillräckliga och förslå ej för ett tillfredsställande handläggande av *båda* avdelningens arbetsuppgifter: den analytiska hjälpverksamheten och det självständiga forskningsarbetet, varav i första hand det senare blir lidande.

Styrelsens tidigare krav på ytterligare en assistentbefattning vid avdelningen får jag därför anse i hög grad motiverat. Givetvis vore det för avdelningens arbete förmånligast, om den erforderliga nya assistentbefattningen besattes med ordinarie assistent, men då inrättande av nya ordinarie befattningar för närvarande torde möta stora svårigheter, och då även till assistentbefattning på extra stat en för biträde med forskningsarbetet kvalificerad person torde kunna erhållas, får jag hemställa, att i avvaktan på inrättandet av en ny ordinarie assistentbefattning måtte i enlighet med lönenämndens tidigare förslag uppföras å kemiska avdelningens anslag till extra assistenter nödiga medel eller 4,320 kronor till ytterligare en extra assistentbefattning vid avdelningen utöver de två som förut finnas.»

Med framhållande att centralanstaltens nämnd enhälligt tillstyrkt framställningen, har *centralanstaltens styrelse* för egen del anfört följande.

Styrelsen finge aberopa vad som i styrelsens tidigare skrivelser den 14 december 1924, 11 juni 1925, 21 augusti 1926 och 3 september 1927 yttrats i denna fraga. Att ett behov av ökade arbetskrafter för avdelningen föreläge torde icke kunna bestridas. Även om sålunda, såsom föreståndaren framhölle, verksamheten med hjälpanalyser at de övriga avdelningarna numera fungerade tillfredsställande, hämmades allt fortfarande det självständiga forskningsarbetet av bristen på arbetskraft. Ehuru under sådana omständigheter tiden nu borde vara inne för ett slutförande av den tidigare uppgjorda organisationsplanen för den lantbrukskemiska avdelningen, vilket innebure inrättandet av ytterligare en ordinarie assistentbefattning vid avdelningen, ansage styrelsen sig likväl med hänsyn till ovan omnämnda yttranden från lönenämnden och statskontoret böra förorda, att tills vidare endast anställdes ytterligare en extra assistent vid avdelningen med ett årligt arvode av 4,320 kronor.

Statskontoret har i anslutning till sitt ovanberörda den 11 november 1927 avgivna utlåtande anmält att, därest det skulle finnas, att ett rationellt utnyttjande av de nya anläggningarna vid nämnda avdelning oundgängligen krävde inrättandet av en ny assistentbefattning därstädes, statskontoret icke ville motsätta sig en höjning för sådant ändamål med 4,320 kronor av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare vid centralanstalten.

Vad beträffar anslagsposten till *övriga utgifter* infattar, på sätt ovan nämnts, *anstaltsstyrelsens* förslag en höjning av posten med sammanlagt 6,575 kronor, varav belöper på lantbrukskemiska avdelningen 1,200 kronor, på lantbruksbotaniska avdelningen 1,600 kronor, på tryck och expenser 1,500 kronor, på byggnaders och vägars underhåll 1,575 kronor samt på vatten och elektrisk belysning 700 kronor.

Till motivering av detta förslag har styrelsen anført följande.

Den föreslagna höjningen för lantbrukskemiska avdelningen uppginge till 1,200 kronor, varav 500 kronor avsåge försöksgården samt 700 kronor böcker och tidskrifter. Med avseende härpå hade avdelningsföreståndaren anført, att under tiden för institutionsbyggnadens omändring verksamhet med kärlförsök och dylikt hade fått inskränkas betydligt. Numera vore avdelningen emellertid i stånd att betydligt bättre utnyttja sin försöksgård, och en höjning av anslaget för ifrågavarande verksamhet från nu beräknade 700 kronor till 1,200 kronor vore därför motiverad. Anslagsmedlen för avdelningens bibliotek hade under de senaste åren visat sig alldeles otillräckliga. Inbidding av nyare tidskriftsargångar hade sålunda måst uppskjutas, anskaffande av nyutkomna bokverk till stor del inställas, reparation av äldre band icke kunnat utföras, nya tidskrifter, som på det närmaste berörde avdelningens verksamhet, hade icke kunnat förvärvas utan tvärtom prenumerationen på en hel del tidskrifter måst upphöra — allt förhållanden, som vallat kännbara olägenheter i avdelningens arbete. I staten för år 1928 beräknades utgifterna för ifrågavarande ändamål samt för skrivmateriel till sammanlagt 1,300 kronor.

Av den för lantbruksbotaniska avdelningen föreslagna ökningen av övriga utgifter avsåge 400 kronor posten tillfälliga arbetsbiträden (städning m. m.), 800 kronor posten försökskostnader, 250 kronor posten förbrukningsartiklar

[7.] och 150 kronor posten uppvärmning och belysning. I en till styrelsen ingiven skrivelse i ämnet framhölle avdelningsföreståndaren, att sedan ett provisoriskt laboratorium för växtfysiologisk försöksverksamhet inrättats, de löpande utgifterna för avdelningens verksamhet nödvändigt måste bliva högre än förut, till ej ringa grad beroende därpå, att avdelningens arbetslokaler genom laboratoriets tillkomst utvidgats till ungefär det dubbla utrymmet. Till detta ökade medelsbehov hade hittills ej tagits tillbörlig hänsyn.

Centralanstaltens nämnd hade enhälligt tillstyrkt nämnda två avdelningsföreståndares framställningar. Vidare hade nämnden framhållit behovet av höjning utav vissa poster under rubriken allmänna utgifter. Sålunda borde beloppet för tryck och expenser ökas från 13,500 till 15,000 kronor. Medelkostnaderna för ändamålet under de tre senaste åren uppginge nämligen till detta belopp, och någon nedgång i dessa kostnader kunde icke förväntas. Anslaget för byggnaders och vägars underhåll behövde höjas från 14,425 till 16,000 kronor, enär hittills tillgängliga medel för ifrågavarande ändamål icke medgivit vidtagande av reparationer i tillfredsställande omfattning. Slutligen hade de verkliga kostnaderna för vatten och elektrisk belysning under de tre senaste åren i medeltal uppgått till omkring 3,500 kronor, varför motsvarande utgiftspost borde höjas till detta belopp från förutvarande 2,800 kronor.

Styrelsen funne den föreslagna ökningen av nu angivna poster under övriga utgifter väl motiverad och tillstyrkte sålunda, vad av vederbörande avdelningsföreståndare och centralanstaltens nämnd i denna del föreslagits.

Framställningen i nu förevarande del har icke givit *statskontoret* anledning till erinran.

I detta sammanhang torde jag få omnämna, att lantbruksakademien i skrivelse den 21 maj 1928 med anledning av en utav föreståndaren för centralanstaltens för jordbruksförsök kemiska avdelning, professorn S. Odén, gjord, av förslag till försöksplan och kostnadsberäkning åtföljd framställning anhållit, att Kungl. Maj:t måtte till fortsättande av vissa med bidrag från akademien och vattenfallsstyrelsen påbörjade försök med elektrisk bestrålning vid växtodling under glas bevilja dels för försök under vintern 1928/1929 ett extra anslag av 8,000 kronor och dels för försök under budgetåret 1929/1930 ett extra anslag av 7,500 kronor.

Sedan lantbruksstyrelsens utlåtande inhämtats i ärendet, har styrelsen, med överlämnande av från styrelsen för centralanstalten för jordbruksförsök inhämtat yttrande innefattande tillstyrkan till framställningen, för egen del av anförda skäl hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för fortsättande av ifrågavarande försök anvisa för budgetåret 1929/1930 ett extra anslag av 12,000 kronor.

Ärendet är beroende av vidare utredning.

Även om skäl föreligga, som tala för behovet av ytterligare assistenthjälp på den lantbrukskemiska avdelningen, anser jag mig dock med hänsyn till påkallad sparsamhet med statsmedlen icke kunna tillstyrka, att framställningen i sådant hänseende för närvarande bifalles.

Beträffande anslagsposten övriga utgifter, synes vad i ärendet anförts innefatta vägande skäl för att någon höjning av anslagsposten medgives. Jag anser emellertid av nyssnämnda anledning, att höjningen bör på sådant sätt begränsas, att lantbrukskemiska avdelningen tillföres 1,000 kronor och lantbruksbotaniska avdelningen 1,200 kronor ävensom att beloppet till tryck och expenser ökas med 1,000 kronor, till byggnader och vägar med 1,200 kronor samt till vatten och elektrisk belysning med 600 kronor. Härigenom skulle anslagsposten övriga utgifter komma att ökas med 5,000 kronor till 143,000 kronor.

Övriga poster torde bära upptagas med oförändrade belopp.

Med iakttagande av vad sålunda anförts skulle centralanstaltens stat er- hålla följande utseende:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 142,000
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 2,000
Arvode till lantbruksakademiens sekreterare i egenskap av ledamot och sekreterare i styrelsen för centralanstalten samt ordförande i dess nämnd 700 kronor samt arvoden till envar av 8 assistenter å 6,300 kronor, <i>förslagsanslag</i>	» 52,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare	» 42,350
Övriga utgifter	» 143,000
<i>Förslagsanslag</i> kronor 381,350.	

Beträffande lantbruksakademiens ovanberörda framställning om anslag för fortsatta försök med elektrisk bestrålning vid växtodling under glas är jag icke beredd att nu taga bestämd ståndpunkt härtill. Jag anser emellertid frågan förtjänt av närmare övervägande.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna det av mig förordade förslaget till stat för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, att tillämpas från och med budgetåret 1929 1930;

b) vid bifall härtill höja *ordinarie förslagsanslaget* till centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, nu kronor 376,350,
med » 5,000
till » 381,350.

[8.] 4. **Forskningsverksamhet på biodlingens område.** För uppehållande av den vid centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet entomologiska avdelning bedrivna forskningsverksamheten på biodlingens område anvisade, i anledning av väckta motioner, 1926 års riksdag (skr. nr 9 A p. 9) för budgetåret 1926/1927 ett extra anslag av 5,500 kronor. Anslaget, vilket närmast var avsett möjliggöra, att en vid anstaltens entomologiska

[7.]

[8.]

[8.] avdelning utan särskilt anslag bedriven forskningsverksamhet rörande särskilt biens sjukdomar icke skulle behöva upphöra, ställdes till anstaltsstyrelsens förfogande, att användas med 5,200 kronor till arvode åt assistent och med 300 kronor till expenser.

Jämväl för budgetåret 1927/1928 beviljades för ändamålet ett anslag å 5,500 kronor.

I förutnämnda skrivelse nr 9 A/1926 anhöll riksdagen tillika, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning rörande de åtgärder, som borde från statens sida vidtagas för främjande av det i berörda, vid samma riksdag väckta motioner avsedda syfte, innebärande vidgade anordningar för bedrivande av forsknings- och försöksverksamhet på biodlingens område.

Sedan Kungl. Maj:t anbefallt styrelsen för centralanstalten att verkställa den av riksdagen sålunda begärda utredningen, överlämnade styrelsen för centralanstalten med skrivelse den 5 november 1926 ett av föreståndaren för den lantbruksentomologiska avdelningen, professorn A. Tullgren, i ämnet upprättat förslag, varjämte styrelsen under åberopande bland annat därav hemställde, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för den ifrågasatta forsknings- och försöksverksamheten på biodlingens område *dels* å centralanstaltens ordinarie stat anvisa följande belopp, nämligen 12,600 kronor till avlönande av tvenne nya ordinarie assistenter, 4,000 kronor till utökning av den lantbruksentomologiska avdelningens expensanslag samt 2,000 kronor till resekostnader, *dels ock* till engångskostnader för uppförande av en laboratoriebyggnad samt framdragning av avlopps-, vatten- och elektriska ledningar anvisa ett extra anslag å 15,000 kronor.

Vid ärendets anmälan för Kungl. Maj:t den 4 januari 1927 anförde föredragande departementschefen, att han visserligen funne otvivelaktigt, att en vid centralanstalten bedriven forsknings- och försöksverksamhet på biodlingens område i den omfattning, av anstaltsstyrelsen föreslagits, skulle komma att utgöra ett betydelsefullt stöd för denna näringsgren, vars värde icke borde underskattas. Med hänsyn till det statsfinansiella läget nödgades han dock föreslå, att anslaget för ifrågavarande ändamål begränsades till det av 1926 års riksdag beviljade beloppet 5,500 kronor och att med upptagandet av frågan om verksamhetens utvidgning och i samband därmed den slutliga prövningen av den i ärendet förebragta utredningen tillsvidare måtte anstå.

Kungl. Maj:ts framställning till riksdagen (se IX H. T. p. 9) avfattades i enlighet med vad departementschefen sålunda tillstyrkt, och vann densamma riksdagens bifall.

I skrivelse den 3 september 1927 förnyade styrelsen för centralanstalten sin nämnda framställning angående utvidgning av den vid anstalten bedrivna undersökningsverksamheten på biodlingens område. Densamma vann emellertid av enahanda skäl som tidigare icke statsmakternas bifall. Emellertid uppfördes anslaget till ifrågavarande forskningsverksamhet för budgetåret 1928/1929 med ett till 6,500 kronor förhöjt belopp, avseende möj-

liggörandet av en ökning av assistentarvudet till 6,000 kronor och av expensmedlen till 500 kronor.

[8.]

I skrivelse den 19 september 1928 har *styrelsen för centralanstalten* ånyo framfört omförmälda förslag om utvidgning av forskningsverksamheten på biodlingens område, därvid anhållits om beredande av anslag å extra stat för budgetåret 1929/1930 till enahanda belopp som enligt framställningen den 5 november 1926.

Häröver hava infordrade utlåtanen avgivits den 18 oktober 1928 av byggnadsstyrelsen och den 31 i samma månad av statskontoret.

Byggnadsstyrelsen har funnit de till 15,000 kronor upptagna kostnaderna för uppförande av laboratoriebyggnaden m. m. mycket lågt beräknade, men likväl ansett beloppet böra förslå, därest all möjlig sparsamhet iakttoges och eventuellt nödiga förenklingar gjordes.

Statskontoret har, då de förut i ämnet gjorda framställningarna icke för- anlett anslagsäskande samt därefter några nya omständigheter, som moti- verade en ändring av den tidigare intagna ståndpunkten, icke tillkommit, ansett anslaget för ändamålet böra upptagas oförändrat till 6,500 kronor.

Icke heller jag finner mig böra frångå den ståndpunkt, som hittills in- tagits till frågan om utvidgning av undersökningsverksamheten, utan anser i likhet med statskontoret anslaget böra oförändrat utgå med 6,500 kronor.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till fortsatt uppehållande av den vid centralan- staltens för försöksväsendet på jordbruksområdet entomo- logiska avdelning bedrivna forskningsverksamheten på biodlingens område anvisa för budgetåret 1929/1930 ett
extra anslag av kronor 6,500.

[9.] 5. Instrument m. m. vid centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet avdelning för lantbruksbotanik. Enligt instruktionen för anstalten har dess avdelning för lantbruksbotanik till huvudsaklig upp- gift att verkställa undersökningar och utredningar rörande de odlade växter- nas livsvillkor och förädling samt sjukdomar ävensom medlen att förekomma och hejda de senare. Från att tidigare hava i främsta rummet tillgodosett forskningsuppgifter av senare slag (växtpatologi) har i och med utnä- mningen 1926 av förutvarande docenten vid Lunds universitet Henrik Lunde- gårdh till innehavare av föreståndarbefattningen vid nämnda avdelning denna avdelnings arbeten inriktats mera på det växtfysiologiska området. Då nödig utrustning för dylik försöksverksamhets bedrivande saknades, an- visade riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag (IX H. T. p. 11) å extra stat för budgetåret 1927/1928 ett extra anslag av 7,000 kronor.

[9.]

I skrivelse den 19 september 1928 har centralanstaltens styrelse, under åberopande av en från förenämnde Lundegårdh inkommen framställning, anhållit, att för komplettering av utrustningen för växtfysiologisk försöks-

[9.] verksamhet vid anstalten måtte för instundande budgetår göras tillgängligt ett anslag av 10,000 kronor.

Ur *Lundegårdhs* framställning må anföras följande.

Att med ett så ringa statsbidrag som det av 1927 års riksdag anvisade beloppet av 7,000 kronor ett användbart växtfysiologiskt laboratorium kunnat åstadkommas finge tillskrivas dels en donation till samma belopp av Rockefellerfonden, dels den omständigheten, att en del apparater och inredning förfärdigats eller monterats med tillhjälp av avdelningens assistent och vaktmästare.

Det gångna året hade tillfyllest visat den ovärderliga nyttan av det nya laboratoriet icke blott för bearbetningen av växtfysiologiska frågor, såsom vid undersökningar över växternas kolhydratbildning och närsaltupptagande, utan även för effektivt bearbetande av problem rörande växternas sjukdomar och medlen för deras bekämpande. En stor del av arbetet i det nya laboratoriet hade sålunda under det gångna året ägnats vetenskaplig prövning av betningsmedel samt andra i samband med utsädesbetningen stående frågor.

När det nämnda utrustningsanslaget för budgetåret 1927/1928 begärdes, hade detsamma begränsats till de nödvändigaste instrumenten för att då pågående undersökningar icke skulle nödgas inställas helt och hållet. Därigenom att allmän laboratorieutrustning, såsom glas, brännare, stativ, möbler etc. icke eller blott i otillräcklig grad förefunnes, vore det nödvändigt att här företaga kompletteringar.

För studiet av vissa betydelsefulla sjukdomar, såsom gråfläcksjuka på havre, klöver, sockerbetor och andra växtslag, samt även parasitära sjukdomar erfordrades kärlförsök, vilka fått uppställas tillsvidare i ett glasskjul, tillhörigt en av avdelningens f. d. assistenter, emedan avdelningens eget växthus, trots allvarliga bemödanden att utnyttja detsamma, på grund av sin konstruktion icke kunde användas till dylika växtkulturer.

Nyss nämnda, avdelningen tillhörande äldre växthus befunne sig i ett sådant skick, att det förr eller senare måste helt ombyggas. Trots det synnerligen trängande behovet av ett modernt växthus ville Lundegårdh på grund av de härför erforderliga kostnaderna ej nu göra framställning om ett dylikt. Genom övertagande och förbättring av det ovannämnda glasskjulet, skulle åtminstone under den varmare årstiden nödvändiga kärlkulturer kunna utföras. Glasskjulet skulle enligt infordrad prisuppgift kunna inköpas för cirka 1,500 kronor, vilket vore hälften av kostnaden för dess uppsättning för 5 år sedan. Översyn och förbättring av detsamma, bl. a. inläggning av vattencistern och avlopp, samt bänkar för uppställning av kärll beräknades till 1,500 kronor, alltså tillhoppa 3,000 kronor.

För undersökningar över betningsmedlens verkningar under olika förhållanden, lämpliga odlingsbetingelser för grönsaker m. m. hade konstruerats kulturkamarar, där belysning, temperatur, kolsyrehalt och luftfuktighet kunde regleras inom vida gränser. Dessa kamrar vore även synnerligen viktiga för studiet av i jorden levande svampar, framkallande stråröta, snömoget m. fl. förhärjande sjukdomar.

Anläggningen skulle emellertid bliva ännu användbarare, om genom en effektiv kylanordning temperaturen i vissa kamrar kunde hållas vid och under + 10°, då ju i naturen säden vanligen grodde och spirade vid låga temperaturer och hela försöksanordningen just toge sikte på att hålla växtbetingelserna så naturliga som möjligt. Genom anskaffande av ett automatiskt kylsystem »Delco» eller liknande fabrikat skulle kulturkamararna

väsentligt förbättras och därjämte även vissa med vinterlagringen av växtprodukter sammanhängande sjukdomsfenomen kunna studeras. Enligt infordrat anbud belöpte sig ett kylaggregat för två kamrar jämte inmontering till 2,000 kronor.

Vid de forskningar, som vid avdelningen bedreves över kulturväxternas näringsbildning och över de enskilda gödslingskomponenternas upptagande och förarbetning inom växten, hade huvudsakligen nya för ändamålet utarbetade experimentella metoder använts. Under det senaste året hade en spektralanalytisk metod för påvisande och kvantitativ bestämning av små mängder kalium, kalcium och magnesium utarbetats. Denna metod hade redan visat sig vara till stor nytta och torde bliva av betydelse även för angränsande forskningsområden. Det vore därför ett synnerligen trängande önskemål att medel erhöles för att hela den erforderliga utrustningen skulle kunna anskaffas.

Zeisswerke i Jena hade av intresse för undersökningarna ställt instrument till ett värde av cirka 4,000 kronor till förfogande för metodens utarbetande, men därtill komme kostnader för montering samt för en högkänslig galvanometer, som måste inköpas från England. Monteringskostnaderna, vari även inginge delar, som måste tillverkas av instrumentmakare på platsen, beräknades lågt till cirka 1,000 kronor och den nämnda galvanometern kostade enligt infordrat anbud cirka 1,000 kronor. För att de ovannämnda viktiga undersökningarna skulle kunna slutföras krävdes alltså oundgängligen 2,000 kronor.

Den för komplettering av botaniska avdelningens utrustning begärda summan fördelade sig sålunda på följande poster:

Allmänna laboratorieförnödenheter, fast inredning m. m., som icke fölle under löpande expenser,	kronor	3,000
Inköp och förbättringar av glasskjul för kärlförsök i befintliga kärl	»	3,000
Automatiskt kylsystem »Delco» eller liknande jämte monteringskostnader för kulturkamrar m. m.	»	2,000
Komplettering av spektografisk utrustning för studiet av växternas näringsupptagande	»	2,000
summa kronor		10,000.

Med förmålan att centralanstaltens nämnd enhälligt tillstyrkt den gjorda framställningen, vitsordar *styrelsen för centralanstalten* betydelsen utav, att anstaltens lantbruksbotaniska avdelning erhåller tillfredsställande utrustning för forskning och försöksverksamhet på det växtfysiologiska området. Därigenom kunde, framhåller styrelsen, icke blott åtskilliga frågor, som stode i samband med växternas näringsupptagande och liknande problem, upptagas till behandling, utan även för arbetet på det växtpatologiska området hade de växtfysiologiska metoderna visat sig vara av värde. Enär den nuvarande utrustningen av det vid lantbruksbotaniska avdelningen provisoriskt inrättade växtfysiologiska laboratoriet icke kunde anses fylla rimliga anspråk, finge styrelsen förorda, att det begärda anslaget beviljades.

I remissutlåtande den 3 oktober 1928 har *statskontoret* förklarat den föreliggande framställningen icke hava föranlett någon erinran från statskontorets sida.

[9.]
Departements-
chefen.

Såsom framgår av vad ovan anförts, har 1927 års riksdag till laboratorieutrustning för den vid centralanstaltens botaniska avdelning bedrivna växtfysiologiska försöksverksamheten anvisat ett anslag av 7,000 kronor. Detta anslag var avsett att användas till apparater för undersökning av växternas kolhydratbildning samt markens kolsyreproduktion och genomluftning ävensom till anordningar för kärlförsök i och för näringsfysiologiska undersökningar. Av största betydelse synes emellertid vara, att för möjliggörande av upptagandet av undersökningar även inom andra viktiga områden medel i nödig utsträckning ställas till förfogande för de därför erforderliga anordningarna. Avdelningens förråd av allmän laboratorieutrustning torde även bära kompletteras. Erinras må, att tillräcklig tillgång på tekniska hjälpmedel är en förutsättning för verksamhetens rationella bedrivande och tillvaratagandet av personalens arbetskraft. Jag vill sålunda förorda framställning till riksdagen i anslutning till det föreliggande förslaget, dock synes anslagsanvisningen kunna begränsas till 7,500 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till anskaffande av utrustning för försöksverksamheten vid centralanstaltens för försöksväsendet på jordbruksområdet avdelning för lantbruksbotanik anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra reservationsanslag* av kronor 7,500.

6. Fast försöksverksamhet vid statsunderstödda lantbruks- och lantmannaskolor, *oförändrat ordinarie anslag* (se IX H. T. 1922 p. 15 och 1918 p. 2) kronor 8,000.

[10.] [10.] 7 och 8. Fast försöksgård för jordbruket. I enlighet med ett av Kungl. Maj:t i proposition nr 136 till 1928 års riksdag framlagt förslag anvisade riksdagen för budgetåret 1928/1929 dels för upprättande vid Lanna Borregården i Saleby socken av Skaraborgs län av en fast försöksgård för jordbruket till engångskostnader ett extra reservationsanslag av 44,000 kronor, dels ock till driftkostnader för nämnda försöksgård ett extra anslag av 6,000 kronor.

Enligt propositionen beräknades engångskostnaderna för försöksgårdens upprättande till 143,400 kronor och de årliga driftkostnaderna till 22,000 kronor. Enär Lanna Borregården skulle för statsverkets räkning övertagas först den 14 mars 1929, ansågs endast ett belopp av 64,000 kronor för engångskostnader och 6,000 kronor för driftkostnader vara erforderligt för budgetåret 1928/1929. Då enligt åtagande av Skaraborgs läns hushållningssällskap 20,000 kronor funnes tillgängliga vid påbörjande av arbetet med försöksgårdens iordningställande, behövde för samma budgetår anvisas allenast 50,000 kronor, därav 44,000 kronor för engångskostnader och 6,000 kronor för driftkostnader.

I skrivelse den 19 september 1928 har *styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet* anmält medelsbehovet för budgetåret 1929/1930 för ifrågavarande försöksgård. Därvid har styrelsen anfört följande. [11.]

Byggnadsarbeten och andra för försöksgårdens iordningställande erforderliga åtgärder, för vilka kostnaderna vore avsedda att täckas medelst engångsanslag, torde böra vara avslutade under budgetåret 1929/1930. Återstående del av det beräknade beloppet för engångskostnader, 79,400 kronor, torde sålunda böra vara tillgängliga under samma budgetår.

De årliga driftkostnaderna för försöksgården — efter frånräknande av de med verksamheten förenade inkomsterna — hade beräknats till 22,000 kronor. Enär försöksgården ännu icke hunnit upprättas och någon erfarenhet sålunda icke kunnat vinnas rörande de verkliga driftsförhållandena vid försöksgården, finge styrelsen föreslå, att det sålunda beräknade beloppet för driftkostnader, 22,000 kronor, under budgetåret 1929/1930 ställdes till förfogande för ändamålet.

I överensstämmelse med ovanberörda förslag av centralanstaltens styrelse och den ekonomiska plan för verksamhetens anordnande och bedrivande, som förelades 1928 års riksdag och av denna godkändes, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *Departements-
chefen.*

att för budgetåret 1929/1930 anvisa
dels för upprättande vid Lanna Borregården i Saleby
socken av Skaraborgs län av en fast försöksgård
för jordbruket ett *extra reservations-*
anslag av..... kronor 79,400,
dels ock till driftkostnader för nämnda
försöksgård ett *extra anslag* av » 22,000.

[11.] 9. **Internationella lantbruksinstitutet i Rom.** För bestridande av [11.]
kostnaden för Sveriges deltagande i internationella lantbruksinstitutet i Rom
hava av riksdagen anvisade medel stått till Kungl. Maj:ts förfogande från
och med år 1907. Medelsbehovet för innevarande budgetår, avseende Sveriges
bidrag till institutet för 1929 samt övriga omkostnader för samma år, be-
räknades till 11,000 kronor, vilket belopp av riksdagen anvisades såsom
extra reservationsanslag.

I skrivelse den 17 september 1928 har *lantbruksakademien*, som för Sveriges
del handhar de direkta förbindelserna med institutet, anmält behovet av
statsanslag för budgetåret 1929/1930. Akademien anser, att utgifterna för
1930 böra beräknas till 9,000 kronor såsom bidrag till institutet, 2,000 kronor
för akademiens kostnader samt 1,000 kronor för Sveriges deltagande i
institutets under 1930 sammanträdande generalförsamling.

Mot akademiens beräkning av medelsbehovet har jag intet att erinra. *Departements-
chefen.*
Med hänsyn till å anslaget uppkommen behållning torde emellertid anslags-
anvisningen kunna begränsas till 8,000 kronor.

[11.] Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaden för Sveriges deltagande i internationella lantbruksinstitutet i Rom anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra reservationsanslag* av kronor 8,000.

[12.] [12.] 10. Internationella frysinstitutet i Paris. För Sverige har sedan flera år tillbaka lämnats bidrag till internationella frysinstitutet i Paris. För tiden 1921 till och med budgetåret 1926/1927 har å riksstaten uppförts anslag för ändamålet. För budgetåren 1927/1928 och 1928/1929 har på grund av behållningar å tidigare anslag ny anslagsanvisning icke erfordrats.

Tidigare bestreds från anslaget kostnaden dels för årlig medlemsavgift och dels för representation vid internationella fryskongresser. Från och med budgetåret 1926/1927 utgår därifrån allenast vad som erfordras till täckande av stadgad medlemsavgift, under det övriga kostnader bestridas från nionde huvudtiteln's anslag till extra utgifter.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 december 1926 skall Sverige från och med år 1927 tills vidare, så länge anslag av riksdagen anvisas för Sveriges anslutning till det internationella frysinstitutet i Paris, till institutet erlägga ett årsbidrag i francs, motsvarande värdet i kronor av 4,000 pappersfrancs enligt vid tidpunkten för Sveriges anslutning till institutet gällande kurs.

I skrivelse den 28 augusti 1928 har *kommerskollegium*, efter erinran att årliga medlemsavgiften utginge med 1,290 kronor (100 francs = 32: 25 kronor) och att enligt från riksräkenskapsverket inhämtad uppgift till innevarande budgetår förefunnes en reservation å 1,718 kronor 73 öre, vidare anfört.

Sedan årsavgiften för 1929 erlagts, återstode av nämnda reservation 428 kronor 73 öre. Förutom detta belopp, som utan hinder av bestämmelserna i kungörelsen den 14 juni 1928 med vissa bestämmelser angående äldre reservationsanslag torde få disponeras jämväl under budgetåret 1929/1930, erfordrades till bestridande av medlemsavgiften för år 1930 ett belopp av 861 kronor 27 öre eller avrundat 862 kronor. Då medlemsavgiften skulle erläggas i januari, borde sagda belopp anvisas å riksstaten för budgetåret 1929/1930.

Departements-
chefen.

I anslutning till kommerskollegii förslag samt för avrundning av det ifrågasatta anslagsbeloppet hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till bestridande av kostnaden för Sveriges medlemsavgift i internationella frysinstitutet i Paris anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra anslag* av kronor 865.

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar.

Lantbruksinstitutet.

[13.] 1. Lantbruksinstitutet vid Ultuna. Ordinarie anslaget till lantbruksinstitutet vid Ultuna är jämlikt beslut av 1926 års riksdag (jmf. IX H. T. 1926 p. 13) uppfört med 97,500 kronor.

[13.]

Vidkommande anslagsbeloppet för instundande budgetår ifrågasätter jag därutinnan icke någon ändring, men vill jag i detta sammanhang anmäla att, sedan jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 september 1926 chefen för jordbruksdepartementet tillkallat sakkunniga för utredning rörande lämpligaste sättet för ordnande av den högre lantbruksundervisningen (högre lantbruksundervisningssakkunniga), de sakkunniga den 12 november 1927 avgivit betänkande med förslag i ämnet (st. off. utr. 1927:32). Över betänkandet har inhämtats yttrande från vederbörande myndigheter och korporationer. I sin utredning hava de sakkunniga till behandling förehått även frågan rörande en organisatorisk förening av den högre lantbruksundervisningen med centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet. De sakkunnigas utredning har emellertid icke ansetts böra omfatta en fullständig undersökning rörande detta spörsmål. Enär emellertid en utredning härutinnan ansetts påkallad, innan hela frågan om den högre lantbruksundervisningen upptages till slutlig behandling, har Kungl. Maj:t den 1 juni 1928 bemyndigat chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla utredningsmän för undersökning beträffande centralanstaltens och en högre lantbruksundervisnings inbördes ställning jämte vad därmed står i samband. De utredningsmän, som med anledning härav tillkallats, hava ännu ej slutfört sitt uppdrag.

Det torde ej kunna förväntas, att den slutliga handläggningen av alla hithörande omfattande och betydelsefulla frågor skall hinna slutföras inom sådan tid, att förslag om den högre lantbruksundervisningens ordnande skall hinna föreläggas 1929 års riksdag.

Med hänsyn härtill torde anslagen till lantbruksinstitutet vid Ultuna liksom anslagen till lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp böra beräknas med utgångspunkt från de för närvarande föreliggande förhållandena.

Så vitt nu angår ifrågavarande ordinarie anslag till förstnämnda lantbruksinstitut torde, såsom ovan berörts, för budgetåret 1929/1930 böra uppföras

lantbruksinstitutet vid Ultuna, *oförändrat ordinarie anslag* ... kronor 97,500.

[14.] 2. Diverse behov vid lantbruksinstitutet vid Ultuna. I det ordinarie anslaget till lantbruksinstitutet vid Ultuna ingår enligt den år 1917 fastställda staten en anslagspost till institutets övriga utgifter, avseende andra kostnader för institutet än avlöningar. Sagda post är jämlikt beslut vid 1919 års riksdag upptagen till 34,600 kronor. Från denna anslagspost gäldas utgifter för bränsle och lyse, byggnadsunderhåll, renhållning, kost åt frielever, förbrukningsartiklar, dagsverken och körslor, foder åt hästar, bibliotek, exkursioner m. m. För byggnadsunderhåll har av ifrågavarande ordinarie anslag för budgetåret 1928/1929 beräknats 5,500 kronor.

Då de till nämnda utgifter avsedda medel visat sig otillräckliga, har riksdagen till täckande av uppkommen brist å förenämnda anslagspost och bestridande av ökade kostnader för därmed avsedda olika ändamål under senare år anvisat förstärkningsanslag. Till diverse behov vid institutet anvisades sålunda för budgetåret 1928/1929 ett extra anslag av 21,500 kronor. Av detta anslag äro 2,000 kronor avsedda till fullbordande av reparation å elevbyggnadens tak.

Av de till lantbruksinstitutet anvisade medlen hava 7,000 kronor beräknats för institutioner och samlingar samt 2,000 kronor för biblioteket.

Uti en till Kungl. Maj:t ställd ansöknings, varöver lantbruksstyrelsen den 31 augusti 1928 avgivit infordrat utlåtande, har *styrelsen för institutet* hemställt, att till diverse behov vid institutet måtte för budgetåret 1929/1930 hos riksdagen äskas ett anslag av 23,500 kronor. Framställningen innefattar förslag om bibehållande av det för innevarande budgetår beviljade tillägget å 2,000 kronor i den under det ordinarie anslaget till institutet upptagna anslagsposten å 5,500 kronor till byggnadsunderhåll ävensom höjning av envar av anslagsposterna till institutioner och samlingar samt till biblioteket med vardera 1,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen anför i fråga om anslagsäskandet till byggnadsunderhåll att, då av institutsstyrelsens framställning icke framginge, att någon större reparation av institutets byggnader vore avsedd att utföras under budgetåret 1929/1930, styrelsen ansåge kostnaden för byggnadsunderhåll böra beräknas till ett med 2,000 kronor reducerat belopp eller till 5,500 kronor.

Vad angår den föreslagna höjningen av anslaget till biblioteket, anser lantbruksstyrelsen — såsom styrelsen redan framhållit i utlåtande den 27 augusti 1926 till Kungl. Maj:t — att detta anslag bör beräknas lika vid de båda lantbruksinstitutet. Då biblioteksanslaget vid Alnarp för närvarande vore upptaget till 2,000 kronor, anser lantbruksstyrelsen sig således av principiella skäl icke kunna tillstyrka en höjning av motsvarande post vid Ultuna.

Beträffande utgiftsposten institutioner och samlingar anför styrelsen, att däri inginge åskådningsmateriel och förbrukningsartiklar vid de olika laboratorier. Institutsstyrelsen hade uttalat, att flera samlingar fortfarande vore mycket knapphändig tillgodosedda. Med hänsyn härtill och till den be-

tydelse åskådningsmateriel hade för att göra undervisningen levande, funne lantbruksstyrelsen en förhöjning av denna anslagspost motiverad. Då motsvarande post vid Alnarp utgjorde 8,000 kronor, anser lantbruksstyrelsen sig kunna tillstyrka den av Ultunastyrelsen begärda förhöjningen av denna post med 1,000 kronor eller till 8,000 kronor.

[14.]

Den för innevarande budgetår fastställda staten synes mig böra vinna tillämpning jämväl under budgetåret 1929/1930, dock att, i anslutning till lantbruksstyrelsens förslag, någon ökning ej synes påkallad av det för byggnadsunderhåll i allmänhet beräknade beloppet av 5,500 kronor, varemot för institutioner och samlingar torde böra ställas till förfogande ett ytterligare belopp av 1,000 kronor. Extra anslag erfordras vid sådant förhållande till belopp av (21,500 — 2,000 + 1,000 =) 20,500 kronor, innebärande i förhållande till innevarande budgetår en reducering av utgifterna för institutet med 1,000 kronor.

Departements-
chefen.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till diverse behov vid lantbruksinstitutet vid
Ultuna anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra an-
slag* av kronor 20,500.

3. Lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp, oförändrat ordinarie anslag (se IX H. T. 1922 p. 20) kronor 117,900.

[15.] **4. Diverse behov vid lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp.** I det ordinarie anslaget till lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp ingår en anslagspost till institutets övriga utgifter å 43,700 kronor, avsedd för utgifter till bränsle och lyse, byggnadsunderhåll, renhållning, kost åt frielever, förbrukningsartiklar, dagsverken och körslor, foder åt hästar, bibliotek, exkursioner m. m. Som denna anslagspost befunnits otillräcklig, har riksdagen årligen från och med 1918 anvisat förstärkningsanslag, vilka utgått med varierande belopp. I riksstaten för budgetåret 1928/1929 har för ändamålet uppförts ett extra anslag av 8,500 kronor.

[15.]

I en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse, varöver infordrat utlåtande afgivits av lantbruksstyrelsen den 31 augusti 1928, har *styrelsen för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp* anhållit, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till förstärkning av anslaget till institutets övriga utgifter anvisa för budgetåret 1929/1930 ett belopp av 8,500 kronor.

Till stöd för sin ansökning åberopar institutsstyrelsen den av Kungl. Maj:t för institutet fastställda inkomst- och utgiftsstaten för innevarande budgetår, och beräknar styrelsen, att utgifterna under budgetåret 1929/1930 skola bli lika med de i nämnda stat upptagna.

Lantbruksstyrelsen har icke funnit anledning till erinran mot förevarande ansökning.

[15.] I detta sammanhang torde jag få anmäla, att institutsstyrelsen hos Kungl. Maj:t hemställt, att hos riksdagen måtte äskas ett anslag av 125,000 kronor till utförande av en *vattenledningsanläggning* vid Alnarps lantbruksinstitut och egendom.

I ärendet hava infordrade utlåtanden avgivits av lantbruksstyrelsen, byggnadsstyrelsen och statskontoret, varefter institutsstyrelsen ånyo yttrat sig däri.

Till stöd för sin framställning anför institutsstyrelsen, hurusom förut vid särskilda tillfällen framställningar gjorts om ordnande av vattenfrågan, utan att dock anslag beviljats. Erfarenheten under de senare åren, särskilt 1925, av de olägenheter, som vore förenade med de nuvarande vattenförhållandena vid Alnarp, föranledde emellertid styrelsen att sistnämnda år av Kungl. Maj:t begära anslag för förnyad utredning i ämnet; och beviljade Kungl. Maj:t för ändamålet ett belopp av 2,000 kronor. På grund av den utredning, som verkställdes med anlitande av dessa medel, gjordes nu förevarande framställning.

I de angivna yttrandena vitsordas behovet att få till stånd ett centralt vattenledningssystem för institutet och egendomen.

Departements-
chefen.

Av utredningen i ärendet synes framgå, att ett ordnande av vattenledningsfrågan vid Alnarp snarast tarvar sin lösning. Då emellertid vattenanläggningens anordnande och utförande i viss mån sammanhänger med de omfattande byggnadsarbeten, som skulle föranledas vid Alnarp vid en omläggning av den högre lantbruksundervisningen i anslutning till av särskilda sakkunniga upprättat förslag (jmf. punkt 13), anser jag, att med utförandet av anläggningen bör anstå tills samtliga frågor kunna tagas under omprövning i ett sammanhang.

Vad angår det till diverse behov vid institutet för instundande budgetåret äskade anslagsbeloppet, torde detta böra oförändrat upptagas till 8,500 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till diverse behov vid lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp anvisa för budgetåret 1929/1930 ett
extra anslag av kronor 8,500.

[16.]

[16.] 5. **Lanthushållningsseminariet å Rimforsa.** Fredrika Bremer-förbundets lanthushållningsseminarium å Rimforsa, som 1907, ehuru då under annat namn, börjat sin verksamhet, har alltsedan 1908 understötts med statsmedel. För budgetåret 1928/1929 har för ändamålet anvisats ett extra förslagsanslag av 20,900 kronor, varav 18,500 utgöra bidrag till avlöningar och 2,400 kronor beräknats till ålderstillägg åt lärarinnor.

För läroanstalten gäller av Kungl. Maj:t den 31 december 1921 fastställt reglemente med däri den 18 juni 1927 gjord ändring. I reglementet hava intagits vissa bestämmelser, som gälla såsom villkor för statsunderstöd.

Sålunda skola vid seminariet vara fast anställda en föreståndarinna och minst sex lärarinnor med viss minimilön och rätt till vissa ålderstillägg. Minimilönerna uppgå till sammanlagt 20,000 kronor årligen, därav föreståndarinnan äger uppbära 4,000 kronor, vardera av två lärarinnor 3,000 kronor och envar av fyra lärarinnor 2,500 kronor. Seminariets styrelse äger dessutom anställa extra lärarkrafter till det antal, som erfordras för undervisningens behöriga upprätthållande.

[16.]

Lärarinnepersonalen äger uppbära dyrtidstillägg, som jämlikt riksdagens beslut plägat utgå från förslagsanslaget till dyrtidstillägg åt föreståndare och lärare vid lantmanna-, lantbruksskolor.

Uti en till Kungl. Maj:t ställd, av lantbruksstyrelsen med skrivelse den 31 augusti 1928 överlämnad ansökning har *seminariets styrelse*, med bifogande av förslag till inkomst- och utgiftsstat för läsåret 1929/1930, hemställt, att seminariet måtte tilldelas dels ett grundanslag av 18,500 kronor, dels ock medel till ålderstillägg åt föreståndarinna och fyra lärarinnor med 2,700 kronor.

Lantbruksstyrelsen har, under erinran att de i seminariets inkomst- och utgiftsstat upptagna posterna för lärarpersonalens avlönande stode i full överensstämmelse med av riksdagen beslutade grunder, icke haft något att erinra mot beräkningen av ålderstillägg och statförslaget i övrigt; och har lantbruksstyrelsen i anslutning härtill hemställt, att anslaget till seminariet för nästa budgetår måtte bestämmas till 21,200 kronor.

Jag tillstyrker, att anslag till seminariet för instundande budgetår uppföres med förslaget belopp av 21,200 kronor, och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till uppehållande av verksamheten vid Fredrika Bremer-förbundets lantbrukshållningsseminarium å Rimforsa anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra förslagsanslag* av kronor 21,200.

Lägre lantbruksundervisning m. m.

[17.] 6. Understöd åt lantmannaskolor. Jämlikt av riksdagen antagna grunder utgår statsunderstöd till lantmannaskolor (kungörelsen den 5 december 1919 nr 857, med däri genom kungörelserna nr 752/1920, 293/1922 och 182/1923 vidtagna ändringar). För ändamålet finnes upptaget ett ordinarie förslagsanslag, vilket jämlikt beslut av 1927 års riksdag (se IX H. T. p. 19) är bestämt till 380,000 kronor. Enligt reglemente den 5 december 1919 (nr 856) för med statsmedel understödda lantmannaskolor, ändrat i vissa delar genom kungörelserna nr 875/1920, 113/1925 och 169/1928, räknas läsår från och med den 1 november till och med 31 oktober nästföljande år. Det i riksstaten för innevarande budgetår för verksamheten vid lant-

[17.]

[17.] mannaskolorna uppförda anslaget är avsett för det läsår, som började den 1 november 1927.

Statsunderstöd må efter Kungl. Maj:ts beprövande utgå till lantmannaskola, som är anordnad i överensstämmelse med berörda reglemente. Understöden beräknas dels med vissa belopp för olika vid skolorna anordnade längre och kortare kurser, dels till ålderstillägg åt den fast anställda lärarpersonalen, vilken skall äga åtnjuta vissa fastställda minimi-avlöningsförmåner, dels ock till vikariatsersättning.

I fråga om anslagsbehovet för ändamålet för budgetåret 1929/1930 anför *lantbruksstyrelsen* i skrivelse den 31 augusti 1928, att medelsåtgången — som under budgetåret 1927/1928 utgjort 410,270 kronor 70 öre — torde komma att uppgå till 422,000 kronor, varav 351,500 kronor till statsunderstöd åt lantmannaskolor, 68,000 kronor till åldertillägg åt lärare vid dylika skolor samt 2,500 kronor till vikariatsersättning.

Med anledning härav hemställer *lantbruksstyrelsen*, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att höja anslaget med 40,000 kronor till 420,000 kronor.

I detta sammanhand må erinras, att Kungl. Maj:t den 1 juni 1928 be- myndigade chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla utredningsmän beträffande frågan om lämpligaste sättet för ordnande av den lägre lantbruksundervisningen. Dylika utredningsmän blevo utsedda samma dag. Efter vad jag inhämtat kan icke förväntas, att utredningensmännens arbete skall avslutas inom sådan tid, att förslag i ämnet hinner föreläggas 1929 års riksdag.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till den ökade belastningen å ifrågavarande anslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att höja <i>ordinarie förslagsanslaget</i> till understöd åt	
lantmannaskolor, nu	kronor 380,000,
med	» 40,000
till	» 420,000.

[18.] 7. **Ökat understöd åt lantmannaskolor.** Utöver nyssnämnda ordinarie förslagsanslag till understöd åt lantmannaskolor har av riksdagen från och med 1919 anvisats särskilda anslag för beredande av ökat understöd åt lantmannaskolor till mötande av skolornas under dyrtiden betydligt ökade utgifter för hyra av lokaler, underhåll av byggnader, räntor, bränsle, trycksaker m. m. Jämlikt av Kungl. Maj:t i ämnet senast utfärdade kungörelser (nr 215/1924 och 193/1925) hava ifrågavarande understöd alltsedan läsåret 1923/1924 utgått med högst 10 procent av skola eljest enligt gällande bestämmelser tillkommande understöd av statsmedel, anslag till ålderstillägg samt särskilt dyrtidstillägg till lärarpersonalen icke inräknat, samt oberoende

av huruvida inom orten tillskjutes däremot helt eller delvis svarande belopp. [18.]
 Det för budgetåret 1928/1929 beviljade anslaget, 20,000 kronor, avser understöd för läsåret 1927/1928.

I skrivelse den 31 augusti 1928 har *lantbruksstyrelsen* i ämnet anfört följande.

Efterverkningarna av kristiden syntes, såvitt lantmannaskolorna anginge, fortfarande göra sig kännbara, särskilt med hänsyn till underhållskostnader för byggnader och materiel ävensom till kostnader för anskaffande av bostäder åt den ordinarie lärarpersonalen. De flesta lantmannaskolor kämpade sålunda allttjämt med vissa ekonomiska svårigheter. Ökat understöd till ifrågavarande skolor syntes därför fortfarande behövt. Då vidare 1928 års riksdag anvisat anslag för budgetåret 1928/1929 till ökat understöd åt *folkhögskolorna*, avsett att utgå med 10 procent av skolorna för läsåret 1928/1929 tillkommande ordinarie understöd, funne lantbruksstyrelsen sig böra föreslå, att samma beräkningsgrund jämväl tillämpades för ökat understöd åt lantmannaskolorna under sistnämnda läsår.

I riksstaten för budgetåret 1928/1929 hade ordinarie förslagsanslaget till understöd åt lantmannaskolor uppförts med 380,000 kronor, varav 330,000 kronor beräknats till understöd åt skolorna och 50,000 kronor till ålders-tillägg åt lärarpersonalen därstädes. Ehuru det ökade understödet såsom nämnt utginge med intill 10 procent av skolorna eljest tillkommande understöd och således ett belopp av 33,000 kronor skulle vara erforderligt för ändamålet, syntes dock med hänsyn till medelsåtgången under budgetåret 1927/1928 anslaget kunna begränsas till 25,000 kronor.

Av tillgängliga uppgifter inhämtas, att belastningen å anslaget utgjort för budgetåret 1926/1927 20,933 kronor och för budgetåret 1927/1928 21,537 kronor.

Såsom lantbruksstyrelsen erinrat, har föregående års riksdag beviljat anslag att uppföras i riksstaten för innevarande budgetår för beredande av ökat understöd med 10 procent åt folkhögskolor för arbetsåret 1928/1929. På de skäl lantbruksstyrelsen anfört synes lämpligt, att för nämnda läsår medel beredas för dylikt tilläggsanslag jämväl till lantmannaskolorna. Ökat understöd bör emellertid, i överensstämmelse med vad tidigare gällt för dylikt understöd till lantmannaskolor, utgå först efter en på företedd redogörelse över skolans inkomster och utgifter grundad noggrann prövning av behovet av ökat understöd och med belopp, som högst må uppgå till 10 procent av skolan eljest tillkommande understöd av statsmedel med den inskränkning förut varit gällande, samt oberoende av tillskott inom orten. Mot lantbruksstyrelsens anslagsberäkning har jag icke annat att erinra, än att, med hänsyn till medelsåtgången under senaste budgetperioder, anslaget torde kunna begränsas till 22,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av ökat understöd åt lantmannaskolor för läsåret 1928/1929 anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra förslagsanslag* av kronor 22,000,

[18.]

att utgå med högst 10 procent av skola eljest enligt gällande bestämmelser tillkommande understöd av statsmedel, anslag till åldertillägg samt särskilt dyrtidstillägg till lärarpersonalen icke inräknat, samt oberoende av huruvida inom orten tillskjutes däremot helt eller delvis svarande belopp.

[19.]

[19.] 8. **Understöd åt lanthushållsskolor.** Ordinarie förslagsanslaget till understöd åt lanthushållsskolor är jämlikt beslut av 1927 års riksdag (jmf. IX H. T. p. 21) uppfört med 213,000 kronor. Anslaget disponeras jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 12 december 1919 (nr 854) angående statsunderstöd till lanthushållsskolor m. m. med däri genom kungörelserna nr 751/1920, 294/1922 och 312/1926 vidtagna ändringar. Enligt reglemente den 12 december 1919 (nr 853), ändrat i vissa delar genom kungörelserna nr 750/1920 och 112/1925, räknas läsår på samma sätt som för lantmannaskolor och är sålunda det för innevarande budgetår till understöd åt lanthushållsskolor uppförda anslaget avsett för det läsår, som började den 1 november 1927.

Statsunderstöd må efter Kungl. Maj:ts beprövande utgå till lanthushållsskola, som är anordnad i överensstämmelse med nyssnämnda reglemente. Understöden beräknas dels med vissa belopp för olika vid skolorna anordnade längre och kortare kurser, dels till ålderstillägg åt den fast anställda personalen, vilken skall äga åtnjuta vissa fastställda minimi-avlöningsförmåner, dels ock till vikariatsersättning.

I skrivelse den 31 augusti 1928 rörande anslagsbehovet för ändamålet för budgetåret 1929/1930 anför *lantbruksstyrelsen*, att medelsåtgången — vilken under läsåret 1927/1928 komme att uppgå till i runt tal 230,000 kronor, varav 208,700 kronor till understöd åt skolorna, 19,950 kronor till ålderstillägg åt lärarpersonalen samt 1,350 kronor till vikariatsersättning — för läsåret 1928/1929 torde kunna beräknas till 236,000 kronor, varav 208,700 kronor till anslag åt skolorna, 25,800 kronor till ålderstillägg och 1,500 kronor till vikariatsersättning.

Med anledning härav hemställer styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att höja ifrågavarande anslag med 22,000 kronor till 235,000 kronor.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till de ökade utgifterna under förevarande anslag ansluter jag mig till lantbruksstyrelsens förslag om anslagets höjning till 235,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att höja <i>ordinarie förslagsanslaget</i> till understöd åt lanthushållsskolor, nu	kronor 213,000,
med	» 22,000
till	» 235,000.

[20.] 9. **Ökat understöd åt lanthushållsskolor.** Utöver förenämnda ordinarie förslagsanslag till understöd åt lanthushållsskolor har från och med 1919 av riksdagen anvisats särskilda anslag för beredande, i likhet med för lantmannaskolorna, av ökat understöd. Jämlikt av Kungl. Maj:t i ämnet senast utfärdade kungörelser (nr 216/1924 och 194/1925) hava ifrågavarande understöd alltsedan läsåret 1923/1924 utgått med högst 10 procent av skola eljest enligt gällande bestämmelser tillkommande understöd av statsmedel, anslag till ålderstillägg samt särskilt dyrtidstillägg till lärarpersonalen icke inräknat, samt oberoende av huruvida inom orten tillskjutes däremot helt eller delvis svarande belopp. Anslaget är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 8,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1928 — under åberopande av vad lantbruksstyrelsen i den under punkt 18 återgivna skrivelsen anfört angående ökat understöd för läsåret 1928/1929 åt lantmannaskolor — föreslagit, att ökat understöd åt lanthushållsskolorna måtte jämväl för nämnda läsår utgå med 10 procent av skolorna tillkommande ordinarie understöd. I fråga om storleken av härför erforderligt anslagsbelopp erinrar styrelsen, att i riksstaten för budgetåret 1928/1929 ordinarie förslagsanslaget till understöd åt lanthushållsskolor uppförts med 213,000 kronor, varav 200,000 kronor beräknats till understöd åt skolorna och 13,000 kronor till ålderstillägg åt lärarpersonalen därstädes. Med hänsyn till medelsåtgången under budgetåret 1927/1928 syntes det ökade understödet för samma tid böra upptagas till ett avrundat belopp av 10,000 kronor.

Av skäl, som beträffande lantmannaskolorna under punkt 18 anförts, torde medel böra göras tillgängliga för beredande av ökat understöd under läsåret 1928/1929 åt jämväl lanthushållsskolorna. Beträffande prövningen av behovet av ökat understöd samt dettas begränsning bör gälla detsamma som jag föreslagit i fråga om lantmannaskolorna.

*Departements-
chefen.*

Mot lantbruksstyrelsens anslagsberäkning har jag icke annat att erinra, än att, då medelsåtgången under budgetåret 1926/1927 utgjort 7,748 kronor och under budgetåret 1927/1928 8,475 kronor, anslagsanvisningen torde kunna begränsas till samma belopp som innevarande budgetår eller 8,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för beredande av ökat understöd åt lanthushållsskolor för läsåret 1928/1929 anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra förslagsanslag* av kronor 8,000, att utgå med högst 10 procent av skola eljest enligt gällande bestämmelser tillkommande understöd av statsmedel, anslag till ålderstillägg samt särskilt dyrtidstillägg till lärarpersonalen icke inräknat, samt oberoende av huruvida inom orten tillskjutes däremot helt eller delvis svarande belopp.

[21.] [21.] 10. **Understöd åt lantbruksskolor.** Ordinarie förslagsanslaget till understöd åt lantbruksskolor är jämlikt beslut av 1927 års riksdag (jmf. IX H. T. p. 23) uppfört med 122,500 kronor. Anslaget är avsett till statsunderstöd med 11,500 kronor till en var av 8 skolor i södra och mellersta Sverige samt med 9,000 kronor till en var av 2 skolor i Norrland. Från anslaget bestridas härutöver kostnaderna för ålderstillägg, beräknade till 12,500 kronor, samt till vikariatsersättning åt fast anställda lärare vid sagda skolor. Anmärkas må, att tidigare utgått anslag till ytterligare en skola, belägen i Gårdsby i Kronobergs län, vilken skola emellertid nedlades med utgången av läsåret 1922/1923.

I skrivelse den 31 augusti 1928 har *lantbruksstyrelsen* gjort framställning om beredande av medel för ifrågavarande skolor för instundande budgetår och därvid anført följande.

I skrivelse den 12 september 1925 till Kungl. Maj:t hade lantbruksstyrelsen framhållit, att behov föreläge av ytterligare två statsunderstödda lantbruksskolor, varav den ena inom södra och mellersta Sverige och den andra inom Norrland, samt att dessa nya skolor borde inrättas, så snart möjlighet yppade sig att få dem förlagda till lämpliga egendomar.

I södra och mellersta Sverige torde behovet av en dylik skola vara störst inom Småland, där den 1923 nedlagda skolan i Gårdsby var belägen. Till lantbruksstyrelsen hade nu inkommit ansökningar från vissa egendomar inom nämnda landskap om statsunderstöd till upprättande av lantbruksskola. Lantbruksstyrelsen ville fortfarande vitsorda det stora behovet av ytterligare lantbruksskolor i södra och mellersta Sverige och hemställde, att statsunderstöd måtte anvisas med 11,500 kronor till ytterligare en lantbruksskola i södra och mellersta Sverige eller till sammanlagt nio skolor inom dessa områden.

*Departements-
chefen.*

Såsom under punkt 17 erinrats pågår för närvarande utredning genom särskilt tillkallade utredningsmän rörande lämpligaste sättet för ordnande av den lägre lantbruksundervisningen. Vid sådant förhållande synes det mig mindre lämpligt att, innan utredningen slutförts, vidtaga en åtgärd, som i viss mån kan föregripa utredningsmännens förslag. Jag anser mig fördenskull icke kunna tillstyrka framställningen om anslag till ytterligare en lantbruksskola utöver dem, som för närvarande finnas.

Vidkommande anslaget för instundande budgetår till de i verksamhet varande skolorna ifrågasätter jag icke någon ändring däri.

I riksstaten för budgetåret 1929/1930 torde således böra uppföras

understöd åt lantbruksskolor, *oförändrat ordinarie förslags-
anslag* kronor 122,500.

[22.] [22.] 11. **Dyrtidstillägg åt föreståndare och lärare vid lantmannaskolor, lanthushållsskolor och lantbruksskolor.** Från och med 1920 har riksdagen anvisat anslag till dyrtidstillägg åt lärare vid lantmannaskolor, lanthushålls-

skolor och lantbruksskolor. Från sålunda anvisade anslag har från och med 1921 med riksdagens medgivande utgått dyrtidstillägg jämväl till lärarinnepersonalen vid Fredrika Bremer-förbundets lantushållningsseminarium å Rimforsa. Anslaget är för budgetåret 1928/1929 upptaget till 125,000 kronor såsom extra förslagsanslag.

De beträffande personalen vid lantmannaskolor och lantushållsskolor samt lantbruksskolor senast fastställda bestämmelserna rörande dyrtidstillägg äro intagna i kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 476) med däri genom kungörelserna nr 284/1922, 186/1923 och 314/1926 gjorda ändringar. I fråga om lantushållningsseminariet å Rimforsa hava föreskrifter meddelats i Kungl. Maj:ts brev till statskontoret den 14 juni 1928.

I skrivelse den 31 augusti 1928 har *lantbruksstyrelsen* framhållit, att dyrtidstillägg till ifrågavarande befattningshavare fortfarande vore erforderliga och för budgetåret 1929/1930 torde böra beräknas till samma belopp som beviljats för löpande budgetår.

Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor yttrat vidkommande dyrtidstillägg under budgetåret 1929/1930 åt befattningshavare i statens tjänst och då anslagsanvisningen så vitt angår nu ifrågavarande ändamål med hänsyn till medelsåtgången torde böra upptagas till 135,000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

*Departements-
chefen.*

a) besluta, att de för budgetåret 1928/1929 gällande allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid lantmannaskolor och lantushållsskolor samt lantbruksskolor skola gälla jämväl för budgetåret 1929/1930;

b) medgiva, att Kungl. Maj:t må utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av förberörda allmänna grunder för ifrågavarande dyrtidstillägg må befinnas erforderliga;

c) medgiva, att åt lärarinnepersonalen vid Fredrika Bremer-förbundets lantushållningsseminarium å Rimforsa må från och med den 1 juli 1929 och tillsvidare under budgetåret 1929/1930 utgå dyrtidstillägg i huvudsaklig överensstämmelse med de allmänna grunder, som för samma tid komma att gälla beträffande motsvarande personal vid lantushållsskola, och jämlikt de närmare föreskrifter, som Kungl. Maj:t kan för tillämpning av sagda grunder finna erforderliga;

d) för nu angivna ändamål anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra förslagsanslag* av kronor 135,000.

- [23.] [23.] 12. Lantbruksskolan vid Ultuna. Ordinarie förslagsanslaget till lantbruksskolan vid Ultuna är jämlikt beslut av 1927 års riksdag (jmf. IX H. T. p. 26) uppfört med 8,350 kronor. Från anslaget bestridas jämväl ålderstilläggen till lärarpersonalen vid skolan.

I skrivelse den 31 augusti 1928 rörande anslagsbehovet för ändamålet för budgetåret 1929/1930 har *lantbruksstyrelsen* anfört följande.

För tiden 1 januari—30 juni 1928 hade från anslaget utgått ålderstillägg till dåvarande förste läraren vid lantbruksskolan med 1,000 kronor för år räknat. Efter dennes avgång från tjänsten torde den sedan den 1 juli 1928 nyanställda förste läraren på grund av tidigare anställning såsom förste lärare vid statsunderstödd lantbruksskola från och med tillträdesdagen vara berättigad till två ålderstillägg, vardera å 500 kronor, samt från och med ingången av 1930 till ytterligare ett ålderstillägg, likaledes å 500 kronor. Från och med den 1 januari 1929 torde även föreståndaren för lantbruksskolan vara berättigad till ett första ålderstillägg å lönen med 500 kronor. Medelsbehovet för budgetåret 1929/1930 syntes därför bliva 750 kronor större än det för innevarande budgetår i riksstaten upptagna anslaget och för budgetåret 1930/1931 ytterligare 250 kronor större. På det att ifrågavarande ordinarie förslagsanslag icke måtte undergå alltför täta rubbningar, syntes anslaget redan för budgetåret 1929/1930 lämpligen böra höjas med 1,000 kronor.

Departements-
chefen.

Jag tillstyrker en höjning av anslaget i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att höja <i>ordinarie förslagsanslaget</i> till lantbruksskolan	
vid Ultuna, nu	kronor 8,350,
med	» 1,000
till	» 9,350.

13. Inspektion över de lägre lantbruksundervisningsanstalterna, *oförändrat ordinarie anslag* (se IX H. T. 1922 p. 31 och 1911 p. 5) kronor 5,000.

- [24.] [24.] 14. Lägre mejeriskolor för kvinnor. I enlighet med framställning av Kungl. Maj:t till 1921 års riksdag (IX H. T. p. 14) uppfördes i riksstaten under anslagstiteln lantbruksinstitutet m. m. ett ordinarie anslag å 35,000 kronor till lägre mejeriskolor för kvinnor. Anslagsbeloppet grundade sig på en av lantbruksstyrelsen framlagd beräkning, enligt vilken till understöd med 4,100 kronor åt en var av sju skolor beräknades tillhoppa 28,700 kronor samt till understöd åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid skolorna 6,300 kronor. Genom beslut av 1922 års riksdag överfördes sistnämnda anslagspost till det för understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter anvisade ordinarie anslaget och anvisades till kvinnliga mejeriskolor ett särskilt ordinarie reservationsanslag av 29,000 kronor, vilket belopp sedermera årligen anvisats med undantag för innevarande budgetår, då på grund av förefintlig reservation intet anslag erfordrades.

I skrivelse den 31 augusti 1928 rörande medelsbehovet för ändamålet för budgetåret 1929/1930 erinrar *lantbruksstyrelsen*, att för budgetåret 1926/1927 å anslaget förefunnes en reservation av 34,125 kronor 50 öre, vartill kom det av riksdagen för budgetåret 1927/1928 anvisade beloppet av 29,000 kronor, tillhopa 63,125 kronor 50 öre. Då för vartdera av läsåren 1927/1928 och 1928/1929 medelsåtgången beräknades till cirka 29,000 kronor eller sammanlagt 58,000 kronor, torde den 1 juli 1929 å anslaget kunna förväntas en reservation av cirka 5,000 kronor. Under sådana förhållanden hemställde *lantbruksstyrelsen*, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten för budgetåret 1929/1930 uppföra ifrågavarande anslag med ett belopp av 24,000 kronor.

Jag torde här få anmäla ytterligare en framställning i hithörande ämne. Innan jag närmare ingår på densamma torde jag få erinra, att vid beräkningen av ovanberörda medelsbehov för skolorna man utgick ifrån, att vid varje skola skulle vara anställd, förutom föreståndaren, en huvudlärare till vilken skulle utgå ett fast arvode av 800 kronor jämte, därest han ej vore boende på platsen, 300 kronor till bestridande av utgifter för resor till och från skolan samt kost och bostad under vistelsen därstädes. Till huvudlärarna vid samtliga skolor har sedermera utgått årligen en ersättning i ett för allt av 1,100 kronor.

I en till *lantbruksstyrelsen* ställd, av styrelsen med utlåtande den 12 juni 1928 överlämnad skrivelse har *Norrbottnens läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott*, under åberopande av utdrag ur protokoll, fört vid sammanträde med styrelsen för mejeriskolan i Nederkalix, hemställt, att *lantbruksstyrelsen* måtte vidtaga åtgärder för höjande av reseersättningen till huvudläraren vid förenämnda skola från 300 kronor till 600 kronor per år. Därvid har förvaltningsutskottet tillika erinrat, att enligt instruktionen för hos hushållningssällskapet anställd mejerikonsulent denne vore skyldig att biträda vid utbildningen av mejeripersonal vid de härför anordnade undervisningsanstalterna inom länet.

Lantbruksstyrelsen har i ärendet hört *vederbörande statskonsulent*, av vars yttrande inhämtas i huvudsak följande.

Resekostnaderna för huvudlärarna vid ifrågavarande skolor utginge enligt klass II D i gällande resereglemente. De med själva resorna till respektive skolor förenade kostnaderna vore emellertid synnerligen varierande, nämligen från lägst 1 krona 40 öre för huvudläraren vid Ljungbyholms mejeriskola till 21 kronor 25 öre respektive 36 kronor för huvudlärarna vid Nederkalix och Flarkens mejeriskolor, allt för enkel resa. Emellertid borde observeras, att det på grund av huvudlärarens ställning såsom mejerikonsulent inom länet och hans möjlighet att anpassa sin under respektive månader ålagda undervisning efter andra förrättningar, så att undervisningsskyldigheten kunde fullgöras i samband med annan förrättning, ej borde beräknas, att hela resekostnaden skulle täckas av anslaget för resor till huvudläraren. Det torde dock kunna förutsättas, att resekostnaderna för sådan huvudlärare, som bodde på större avstånd från mejeriskolan, uppginge till högre

[24.] belopp än för den, som bodde närmare skolan. På grund härav syntes anslaget till bestridande av dessa högre resekostnader vara otillräckligt. Kostnaderna för kost och logi torde kunna beräknas till ungefär samma belopp vare sig huvudläraren bodde nära eller långt ifrån skolan.

Ä det till mejeriskolornas förfogande ställda beloppet hade under åren 1924—1927 uppkommit ett årligt överskott av cirka 1,700 kronor på grund av att ersättningen till timlärare kunnat hållas nere. Med hänsyn härtill samt vad ovan anförts om resekostnadernas storlek syntes viss del av sparade medel kunna användas till täckande av resekostnaderna. I detta hänseende torde huvudlärarna vid Flarkens och Nederkalix mejeriskolor böra tillerkännas en med 300 kronor per år förhöjd reseersättning.

Lantbruksstyrelsen har yttrat bland annat följande.

Enär man måste förutsätta, att huvudläraren, som i samtliga fall därjämte vore mejerikonsulent inom området, icke kunde sammanföra sin undervisningsverksamhet till en eller ett par perioder utan måste upprepade gånger besöka skolan, komme givetvis ersättningen vid dessa skolor att endast delvis täcka de omkostnader, varför den varit avsedd. Under sådana förhållanden funne lantbruksstyrelsen det vara förenligt med rättvisa, att ett högre belopp för dessa kostnader tillerkändes huvudlärarna vid Nederkalix och Flarkens mejeriskolor. Styrelsen hemställde fördenskull om be- myndigande att i överensstämmelse med statskonsulentens förslag få från anslaget till lägre mejeriskolor för kvinnor till envar av nämnda båda huvudlärare från och med läsåret 1927/1928 utanordna reseersättning efter 600 kronor för år.

I remissutlåtande i ärendet den 3 juli 1928 anför *statskontoret* att, då ifrågavarande ersättning till huvudlärarna torde få anses fastställd av riksdagen, den begärda förhöjningen av densamma, beträffande vilken statskontoret icke hade någon erinran, icke kunde vidtagas utan riksdagens medgivande.

*Departements-
chefen.*

Jag finner ansökningen om förhöjning av den till huvudlärarna vid Nederkalix och Flarkens mejeriskolor utgående reseersättningen berättigad och vill fördenskull tillstyrka densamma. Enär riksdagen förut prövat grunderna för den till lärarna vid lägre mejeriskolor för kvinnor för närvarande utgående ersättningen, torde jämväl den nu föreslagna ändringen i samma grunder böra i denna ordning underställas riksdagen.

Mot lantbruksstyrelsens beräkning av det till uppehållande av mejeriskolorna för budgetåret 1929/1930 erforderliga anslagsbeloppet har jag ingen annan erinran än att, då reservationen å anslaget den 1 juli 1928 uppgick till 36,175 kronor 50 öre samt sålunda vid utgången av budgetåret 1928/1929 kan väntas å anslaget förefinnas en behållning av omkring 7,000 kronor, anslagsbeloppet för nästkommande budgetår kan begränsas till 22,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i riksstaten för budgetåret 1929/1930 uppföra
ordinarie reservationsanslaget till lägre mejeriskolor
för kvinnor med kronor 22,000.

[25.] **15. Utbildningskurser för kontrollassistenter.** Till utbildningskurser för kontrollassistenter har riksdagen alltsedan 1911 anvisat medel. Medelsbehovet för vart och ett av de senaste tre budgetåren har beräknats till 14,000 kronor. På grund av befintlig reservation å anslaget har emellertid för budgetåret 1928/1929 för ändamålet anvisats allenast 8,000 kronor i form av extra reservationsanslag.

[25.]

För ifrågavarande kurser gäller av Kungl. Maj:t den 28 februari 1914 utfärdat reglemente (nr 24), upptagande bland annat föreskrifter rörande storleken av det statsunderstöd, som utgår till sådan utbildningskurs. Enligt § 2 i sagda reglemente, sådant detta stadgande lyder enligt kungörelsen nr 165/1924, utgår understödet med dels ett grundanslag av 800 kronor för varje kurs och dels ett bidrag av 20 kronor för varje elev.

I skrivelse den 31 augusti 1928 har *lantbruksstyrelsen* framhållit, att behovet av ifrågavarande kurser fortfarande gjorde sig lika starkt gällande som tillförne. Undervisningen vore avsedd att tillsvidare bedrivas vid tio kurser årligen. Under förutsättning att i medeltal 30 elever komme att delta i undervisningen vid varje kurs, syntes medelsbehovet jämväl för budgetåret 1929/1930 böra beräknas till 14,000 kronor.

I anslutning till lantbruksstyrelsens förslag och enär till den 1 juli 1929 å anslaget torde kunna påräknas en reservation av omkring 2,000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till anordnande av utbildningskurser för kontroll-
assistenter anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra*
reservationsanslag av kronor 12,000.

[26.] **16. Utbildningskurser för ladugårdsförmän och svinskötare.** Riksdagen har under flera år anvisat anslag till anordnande av utbildningskurser för ladugårdsförmän samt från och med 1918 jämväl till dylika kurser för svinskötare. För vart och ett av budgetåren 1926/1929 har för ändamålet anvisats ett extra reservationsanslag av 32,000 kronor.

[26.]

För kurserna, som omfatta dels praktiska kurser och dels teoretiska kurser om en månad, gäller reglementet den 28 september 1917 (nr 636) med däri genom kungörelsen nr 495/1919 gjord ändring. Utbildningskurserna avse att för varje i kurserna deltagande elev upptaga en tid av sammanlagt ett år. För att kunna antagas till elev fordras bland annat att äga stark kroppsbyggnad och att hava minst ett år allvarligt deltagit i ladugårdsarbeten eller skötsel av svin.

För närvarande utgår den gottgörelse av statsmedel, som jämlikt § 2 av nämnda reglemente skall gäldas till innehavare av egendom för anordnande av praktisk utbildningskurs, med 300 kronor för ladugårdslev och 350 kronor för svinskötarelev, för hel kurs räknat. Den gottgörelse, som jämlikt § 13 i samma reglemente skall gäldas till läroanstalt för anordnande av teoretisk utbildningskurs, utgör för kurs om en månad 80 kronor för varje elev för bostad och kost samt 600 kronor för övriga utgifter för kursens hållande.

[26.] Härutöver hava alltsedan 1918 medel anvisats till anordnande av utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna.

För sistnämnda kurser gäller reglementet den 28 augusti 1917 (nr 590) med däri genom kungörelserna nr 374 1921 och 218/1924 gjorda ändringar. Till utbildningskurs utgår understöd av statsmedel med dels ett grundanslag å 300 kronor för varje kurs, dels ock därutöver 40 kronor för varje elev. Undervisningen vid utbildningskursen skall för varje elev upptaga minst två och en halv månader och omfatta dels praktisk och dels teoretisk undervisning.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse den 4 november 1927, varöver lantbruksstyrelsen med överlämnande av yttrande av statskonsulenten i boskapsskötsel den 31 augusti 1928 avgivit infordrat utlåtande, har Stockholms läns och stads hushållningssällskaps förvaltningsutskott gjort framställning i fråga om viss utvidgning av den av staten bekostade undervisningen för utbildande av ladugårdsförmän. Innan jag närmare redogör för denna framställning, anser jag mig böra erinra om en vid 1928 års riksdag väckt motion nr 172, vari hemställdes om framställning till Kungl. Maj:t om sådan ändring av reglementet för utbildningskurser för ladugårdsförmän och svinskötare att sagda kurser bleve öppna även för kvinnor.

I sitt över motionen avgivna utlåtande nr 2 p. 5 yttrade jordbruksutskottet följande.

Det i motionen väckta förslaget syftar till att tillgodose ett enligt motionärernas mening förefintligt behov av större tillgång till ladugårdsförmän och svinskötare genom att jämväl för kvinnor öppna möjlighet att genomgå berörda kurser för utbildande av för det större jordbruket avsedda ladugårdsförmän och svinskötare. Med hänsyn till det med genomgången av dessa längre kurser förenade ansträngande kroppsarbetet, varå författningen i ämnet även tagit sikte, och då något egentligt behov i förevarande avseende knappast synes utskottet föreligga, kan utskottet icke undgå hysa tveksamhet med avseende å det praktiska resultatet av en sådan åtgärd. Däremot torde enligt utskottets mening kunna ifrågasättas, huruvida icke med tanke särskilt på det mindre jordbruket ett mera påtagligt behov å ifrågavarande område skulle kunna fyllas genom anordnande jämväl i landets mellersta och södra delar av kortare kurser för utbildande av kvinnliga ladugårdsskötare, motsvarande de kurser, vartill riksdagen på sätt ovan nämnts alltsedan 1918 anvisat anslag och vilka enligt lantbruksstyrelsens i statsrådsprotokollet återgivna uttalande visat sig vara av stor betydelse för kreatursskötseln i Norrland. Emellertid föreligger icke något förslag i sådant avseende, och utskottet är givetvis icke berett att utan vidare fatta bestämd ståndpunkt vare sig till denna tanke eller till det i motionen framförda förslaget. Utskottet utgår dock ifrån att Kungl. Maj:t skall ägna denna fråga sin uppmärksamhet samt vidtaga de åtgärder, vartill omständigheterna kunna befinnas böra föranleda.

I överensstämmelse med utskottets hemställan föranledde motionen icke någon riksdagens åtgärd.

I sin ovan berörda skrivelse har *Stockholms läns och stads hushållningssällskaps förvaltningsutskott* anfört i huvudsak följande.

De i överensstämmelse med ovanberörda bestämmelser anordnade kurserna för ladugårdsförmän och svinskötare syntes på ett tillfredsställande sätt fylla

de krav, som för närvarande rimligtvis kunde ställas på utbildningen av skolad ladugårdspersonal. Kurserna vore emellertid alldeles otillräckliga så vitt gällde utbildande av erforderligt antal ladugårdsskötare. Vad Stockholms län beträffade vore tillgången på duglig ladugårdspersonal så ringa, att allvarliga olägenheter därigenom uppstode för ladugårdsinnehavarna. Förhållandena syntes vara enahanda inom ett flertal andra län. De stora värden, som vore representerade i landets kreatursbesättningar och mjölkproduktionens växande ekonomiska betydelse gjorde det till ett oavvisligt krav, att åtgärder snarast möjligt vidtoges i syfte att fylla den stora bristen på kvalificerad ladugårdspersonal.

För att råda bot på föreliggande missförhållande torde antalet såväl praktiska som teoretiska ladugårdskurser böra avsevärt ökas. Ökningen av antalet praktiska kurser vore dock avhängig av att avtal härom kunde träffas med tillräckligt antal lämpliga ladugårdsinnehavare. Detta torde dock enligt förvaltningsutskottets uppfattning knappast vara möjligt, om ej de ekonomiska villkoren för anordnande av dylika undervisningskurser avsevärt förbättrades.

Det årliga ombytet av ladugårdspersonal på de gårdar, dit dessa praktiska kurser bleve förlagda, och i övrigt de därmed följande oundgängliga utgifterna uppvägdes näppeligen av det relativt obetydliga statsbidraget. Även ur synpunkten av, att villkoren för eleverna borde göras så pass gynnsamma, att även gifta elever finge möjlighet att genomgå kurserna, syntes en ökning av ersättningen per elev vara behövlig. På grund härav syntes en väsentlig ökning av anslaget till utbildningskurser för ladugårdsförmän och svinskötare icke böra få stöta på några betänkligheter. Vidare vore det angeläget, att även till prövning upptaga frågan, huruvida ej vid sidan av redan anordnad undervisning mera kortvariga kurser för kvinnliga ladugårdsskötare lämpligen borde anordnas. Erfarenheten särskilt från Finland syntes visa, att mycket vore att vinna på ett överförande av kvinnlig arbetskraft till arbetet inom ladugårdarna. Förvaltningsutskottet befarade nämligen att, även om en avsevärd ökning av antalet undervisningskurser för ladugårdsförmän, anordnade enligt nu gällande bestämmelser komme till stånd, det sålunda utbildade antalet elever dock bleve för ringa för att fylla behovet, särskilt vad gällde personal till mindre och medelstora besättningar. Härjämte borde tagas i övervägande, om ej lämpligen ladugårdsskötare med långvarig, god praktik borde kunna erhålla tillstånd att avgiftsfritt genomgå teoretisk utbildningskurs ävensom komma i åtnjutande av stipendium. Angeläget vore ur utbildningens synpunkt, att dessa nya teoretiska kurser förlades till ett mera begränsat antal lantbruks- eller lantmannaskolor, enär ifrågavarande specialutbildning förutsatte, att vederbörande lärarpersonal vore speciellt inriktad på denna undervisning.

Framställningen utmynnar i hemställan om utredning rörande de ändringar, som böra vidtagas i gällande reglemente för utbildningskurser för ladugårdsförmän för att ett tillräckligt antal elever årligen må vinna utbildning, ävensom om anvisande av de medel, vartill utredningen kunde giva anledning.

Statskonsulenten i boskapsskötsel har förklarat sig dela de av förvaltningsutskottet framförda synpunkterna och har ifrågasatt vissa förändringar ifråga om de teoretiska kursernas förläggning och själva undervisningens anordnande.

Lantbruksstyrelsen har anfört huvudsakligen följande.

Under 1928 hade praktiska kurser anordnats för sammanlagt 74 ladugårdselever och 1 svinskötarelev. Vid teoretiska kurser hade undervisats

[26.] 75 elever. Ifrågavarande kurser hade, särskilt vad beträffade ladugårdsförmän, fått en mycket stor betydelse. Såväl efterfrågan på utbildade elever som antalet sökande till de kurser, som anordnats, överstege betydligt tillgången. Det sätt, varpå utbildningen anordnats, syntes ock på ett tillfredsställande sätt fylla de krav, som för närvarande rimligtvis kunde ställas på utbildning av skolad ladugårdspersonal.

Styrelsen funne de framförda kraven berättigade, i vad de avsåge beredande av ökad möjlighet för utbildning av ladugårdsskötare. Erfarenheten under de senaste åren hade visat, såväl att efterfrågan på de vid kurserna utbildade eleverna särskilt i mellersta Sverige vore mycket stor, som att så gott som överallt ett flerdubbelt större antal lämpliga elever anmälde sig, än som kunde emottagas vid de praktiska kurserna.

En ökning av antalet ställen, där kurser anordnades, vore en nödvändig förutsättning för åstadkommande av ökade utbildningsmöjligheter. Hushållningssällskapet förutsatte, att svårigheter härvid komme att möta, enär de ekonomiska villkoren för dem, som åtog sig dylik utbildning, icke vore tillfredsställande. Enligt lantbruksstyrelsens förmenande torde emellertid så knappast vara förhållandet. Av de framställningar, som hos lantbruksstyrelsen gjorts angående anordnande av dylika praktiska kurser, syntes snarare framgå, att rätt allmän villighet förefunnes att på redan nu stadgade villkor åtaga sig praktisk utbildning. Lantbruksstyrelsen hade i ett flertal fall fått avvisa dylika framställningar, dels emedan vederbörande ladugård icke ansetts fylla de krav, styrelsen i sådant avseende ansåge sig böra uppställa, dels ock på grund av bristande medeltillgång. Det senare kunde ju synas tvivelaktigt, då på anslaget förefunnes en icke obetydlig reservation, vartill lantbruksstyrelsen nedan återkomme. Denna hade emellertid uppstått därigenom, att då 1926 års riksdag beviljade medel till utbildning av ett förhöjt antal ladugårdsförmän, dessa medel icke kunde komma till användning, då anslaget avsåg den utbildning, som tog sin början den 1 november 1925 och avslutades i slutet av oktober 1926. Utbildningen ifråga måste grunda sig på avtal mellan lantbruksstyrelsen och de ladugårdsinnehavare, som åtog sig utbildningen; och hade styrelsen, först sedan styrelsen hade säkerhet för att medel för ändamålet funnes tillgängliga, ansett sig kunna sluta dylika avtal och endast i den mån medel ansetts kunna beräknas finnas tillgängliga för framtiden. En tillfällig större ökning i utbildningen vore ej gärna möjlig, då därmed måste förenas tillfälliga anordningar jämväl för teoretisk utbildning. För instundande läsår komme enligt gällande avtal möjlighet till utbildning att beredas 79 ladugårdselever och 1 svin-skötarelev. Därest alla dessa elevplatser bleve besatta, beräknades kurserna komma att draga en kostnad av 34,050 kronor.

Detta antal torde emellertid såsom redan nämnts icke vara tillfyllest. Lantbruksstyrelsen funne sig därför nödgad hemställa om anslag för utbildning av ytterligare ett antal elever av ifrågavarande slag, så att hela det årligen utbildade antalet uppginge till 100. En sådan utbildning måste kräva anordnande av ytterligare en teoretisk kurs. Kostnaderna för detta antal elever beräknade styrelsen sålunda:

praktisk utbildning, 100 elever à 300 kronor	kronor 30,000
sju teoretiska kurser à 600 kronor	» 4,200
bostad och kost vid den teoretiska utbildningen, 100 elever à 80 kronor	» 8,000
summa kronor 42,200.	

I runt tal skulle således för den utvidgade utbildningen åtgå 42,000 kronor. [26.]

Hushållningssällskapets förslag att vid de teoretiska kurserna skulle mottagas jämväl sådana elever till kostnadsfri undervisning, som icke samtidigt genomginge praktisk utbildningskurs, funne lantbruksstyrelsen sig knappast böra tillstyrka. Betydelsen av en verkligt praktisk skolning vore enligt styrelsens förmenande så stor, att det skulle innebära en verklig olägenhet att avstå därifrån.

Likaledes funne sig lantbruksstyrelsen sakna skäl förorda sällskapets förslag om anordnande av kvinnlig utbildning inom södra och mellersta Sverige. Erfarenheten syntes styrelsen nämligen giva vid handen, att landsbygdens kvinnliga ungdom inom landets sydligare delar icke på samma sätt som i Norrland vore van vid och villig att ägna sig åt praktiskt ladugårdsarbete. Styrelsen ansåge sig därför kunna förutsätta, att ett försök till anordnande av dylik utbildning skulle komma att stranda på brist på elever, som kunde förväntas komma att för framtiden på allvar ägna sig åt ladugårdsarbete i egentlig mening.

Därest den av lantbruksstyrelsen ifrågasatta anslagshöjningen för ifrågasvarande ändamål beviljades, kunde emellertid på grund därav att, såsom lantbruksstyrelsen redan anfört, det anslag, som av 1929 års riksdag kunde komma att beviljas, avsåge den undervisning, som toge sin början den 1 november 1928, någon ökning av utbildningsmöjligheterna ej äga rum förrän utbildningsåret 1929/1930. Detta förhållande, som blivit en följd därav att vid budgetårets omläggning, medel för ändamålet icke beviljades, medförde emellertid stora svårigheter och osäkerhet. Styrelsen ansåge sig för att vinna rättelse härutinnan böra hemställa, att Kungl. Maj:t av 1929 års riksdag måtte äska medel såväl till de kurser, som toge sin början den 1 november 1928, som till dem, som skulle anordnas från och med den 1 november 1929. Endast under sådana förhållanden kunde styrelsen under 1929 träffa avtal om anordnande av ett ytterligare behövt antal kurser.

Såsom lantbruksstyrelsen redan anfört, förefunnes å anslaget en reservation, som enligt vad styrelsen nu kunde beräkna torde komma att den 1 juli 1929 uppgå till cirka 12,500 kronor. Om hänsyn toges här till, skulle för undervisningsåret 1928/1929, för vilket enligt gällande avtal kostnaderna enligt styrelsens beräkning komma att såsom nämnt uppgå till cirka 34,000 kronor, erfordras ytterligare 21,500 kronor samt för undervisningsåret 1929/1930 42,000 kronor.

I anslutning till vad lantbruksstyrelsen sålunda anfört finge styrelsen hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att till utbildningskurser för ladugårdsförmän och svinskötare anvisa för budgetåret 1929/1930 ett extra reservationsanslag av 63,500 kronor, varav 21,500 kronor för undervisningsåret 1928/1929 och 42,000 kronor för undervisningsåret 1929/1930.

Statskontoret, som den 28 september 1928 avgivit infordrat utlåtande i ärendet, har anfört, att vad anginge det belopp å 21,500 kronor, som tillika med en å innevarande budgetårs anslag till utbildningskurser för ladugårdsförmän och svinskötare påräknad reservation å 12,500 kronor vore avsett att täcka kostnaderna för de kurser av dylikt slag, vilka skulle anordnas under undervisningsåret 1928/1929, torde, med hänsyn till vad av lantbruksstyrelsen anförts såsom skäl för ifrågasvarande engångsanordning, icke vara något att däremot erinra.

[26.]
Departements-
chefen.

Enligt vad utredningen i ärendet giver vid handen, synas skäl tala för att ökade möjligheter beredas för utbildning av ladugårdsskötare till större antal, och vad angår frågan om anordnande jämväl i södra och mellersta Sverige av kortare utbildningskurser för kvinnliga elever, torde förutsättningarna för möjligheten att på denna väg åstadkomma lättnad i rådande förhållanden vara värda att närmare övervägas.

Emellertid vill jag erinra, att spørgsmålet om bättre ordnande överhuvud av den lägre lantbruksundervisningen för närvarande är föremål för undersökning genom särskilda av chefen för jordbruksdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade utredningsmän. Under deras uppdrag torde ingå jämväl frågan om nu förevarande lantbruksutbildning, därvid tillfälle uppkommer att skärskåda frågan i dess sammanhang med andra grenar av den lägre lantbruksundervisningen. Lämpligt torde med hänsyn härtill vara, att ifrågavarande av hushållningssällskapets i Stockholms län och stad förvaltningsutskott gjorda framställning jämte lantbruksstyrelsens däröver avgivna yttrande överlämnas till nämnda kommitterade att av dem tagas i övervägande vid fullgörande av deras uppdrag. De i ärendet gjorda framställningarna synas fördenskull icke nu böra föranleda något ståndpunkttagande från Kungl. Maj:ts sida; och torde anslaget för budgetåret 1929/1930 böra beräknas med utgångspunkt från nu rådande ordning beträffande ifrågavarande utbildning.

Såsom lantbruksstyrelsen framhållit, avse de för närvarande utgående anslagen att bestrida kostnaderna för det läsår, som avslutas i oktober månad under det budgetår, för vilket anslaget uppförts. Anslaget för budgetåret 1929/1930 hänför sig sålunda till läsåret 1928/1929. En dylik utbetalning av anslaget under läsårets sista del torde väl vara mindre lämplig med hänsyn därtill att uppgörelse mellan lantbruksstyrelsen och innehavaren av den egendom, dit utbildningskurs förlägges, givetvis måste träffas redan före kursens början samt att det då är av betydelse för styrelsen att för beräkning av elevantal m. m. äga kännedom om det anslagsbelopp, varmed styrelsen har att räkna. I avbidan på omförmälda undersökning rörande ifrågavarande undervisning synes emellertid icke vara anledning att för närvarande vidtaga någon ändring i nu tillämpad ordning. Såväl beträffande läsåret 1928/1929 som även vid ingåendet av avtal om kurser för läsåret 1929/1930 bör styrelsen hava att utgå från en medelstillgång av 34,000 kronor för läsår. Enär, enligt vad styrelsen upplyst, det torde kunna räknas med, att den 1 juli 1929 å anslaget kommer att finnas en reservation å 12,500 kronor, utgör det ytterligare belopp, som tarvas för budgetåret 1929/1930, sålunda 21,500 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till anordnande av utbildningskurser för ladugårdsförmän och svinskötare anvisa för budgetåret 1929/1930 ett extra reservationsanslag av kronor 21,500.

[27.] 17. **Utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna.** Till anordnande av utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna har riksdagen alltsedan 1918 anvisat anslag. Medelsbehovet har under ett vart av de senaste budgetåren beräknats till 6,000 kronor. Med hänsyn till påräknad reservation har emellertid anslagsanvisningen kunnat begränsas, och är anslaget sålunda för innevarande budgetår uppfört med 2,800 kronor.

[27.]

För ifrågavarande kurser gäller reglementet den 28 augusti 1917 (nr 590) med däri genom kungörelserna nr 374/1921 och 218/1924 gjorda ändringar. Till utbildningskurs utgår understöd av statsmedel med dels ett grundanslag å 300 kronor för varje kurs dels ock därutöver 40 kronor för varje elev.

I skrivelse den 31 augusti 1928 har *lantbruksstyrelsen* framhållit, att kurser av omförmälda slag visat sig vara av stor betydelse för främjande av kreatursskötseln i Norrland. Under budgetåret 1929/1930 torde i likhet med vad av riksdagen förutsatts för budgetåret 1928/1929 medelsbehovet böra beräknas till 6,000 kronor. Reservationen å anslaget den 1 juli 1929 syntes kunna beräknas till omkring 2,500 kronor.

Med hänsyn till den beräknade reservationen torde anslagsanvisningen för budgetåret 1929/1930 kunna begränsas till 3,500 kronor. *Departements-
chefen.*

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till anordnande av utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra reservationsanslag* av kronor 3,500.

[28.] 18. **Utbildningskurser i beteskultur och ängsskötsel.** Till anordnande av utbildningskurser i beteskultur och ängsskötsel har riksdagen alltsedan 1919 anvisat medel. Medelsbehovet har under ett vart av de senare budgetåren beräknats till 3,500 kronor. Med hänsyn till påräknad reservation har anslagsanvisningen för budgetåret 1928/1929 begränsats till 2,200 kronor.

[28.]

Anslagen hava ställts till förfogande av *lantbruksstyrelsen*, som anordnat kurserna.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1928 anmält, att under 1928 anordnats två kurser. Styrelsen anser ifrågavarande kurser vara av stor betydelse för spridande av kännedom om en rationell beteskultur och finner förty dylika kurser böra anordnas jämväl under 1929. För deras anordnande har ett oförändrat belopp av 3,500 kronor ansetts erforderligt. Då emellertid vid ingången av budgetåret 1928/1929 en reservation å anslaget av cirka 300 kronor torde komma att förefinnas, behövde allenast 3,200 kronor äskas av riksdagen.

[28.] Med biträdande av lantbruksstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till anordnande av utbildningskurser i beteskultur och ängsskötsel anvisa för budgetåret 1929/1930 ett extra reservationsanslag av kronor 3,200.

19. Hovbeslagsskolan vid Alnarp, oförändrat ordinarie anslag (se IX H. T. 1927 p. 31)..... kronor 5,400.

[29.] [29.] 20. Understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter. Ordinarie förslagsanslaget till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter uppfördes jämlikt beslut av 1927 års riksdag (se IX H. T. p. 32) med 150,000 kronor.

Anslaget har till och med budgetåret 1925/1926 haft karaktär av reservationsanslag. Med hänsyn till från nämnda tid å anslaget uppkommen behållning har detsamma för budgetåret 1928/1929 begränsats till 140,000 kronor.

För anslagets användning gäller kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 296) med däri genom kungörelsen nr 255/1926 gjord ändring. Från anslaget utgår understöd till obemedlade och mindre bemedlade elever vid lantmanna-, lantushålls- och lantbruksskolor, vid kvinnliga mejeriskolor, vid utbildningskurser för kvinnliga ladugårdsskötare i Norrland och Dalarna samt vid fast småbrukarkurs med särskilt antagna elever.

I skrivelse den 31 augusti 1928 har *lantbruksstyrelsen* anmält, att för läsåren 1925/1926 och 1926/1927 för ändamålet förbrukats respektive 151,821 kronor och 154,021 kronor. Under pågående läsår hade styrelsen intill tiden för skrivelsens avlätande utanordnat 156,404 kronor. Ansökningar från samtliga ifrågavarande anstalter hade dock ännu icke inkommit. Utgifterna för ändamålet under sistnämnda läsår torde kunna beräknas till 160,000—170,000 kronor. Orsaken till att utgifterna å anslaget stegrats torde vara att söka i det förhållandet, att inkomsterna särskilt å landsbygden allmänt sjunkit, så att ett procentuellt ökat antal elever, trots det att samma grunder som hittills tillämpats vid utdelningen av stipendier, måst anses såsom obemedlade eller mindre bemedlade och sålunda berättigade till understöd.

Med hänsyn till vad sålunda anförts och då lantbruksstyrelsen hölle före, att nuvarande stipendiebelopp borde utgå oförändrade jämväl under läsåret 1929/1930, ansåge styrelsen medelsbehovet för nämnda läsår böra beräknas till 155,000 kronor.

Departements- I anslutning till vad lantbruksstyrelsen anført synes en förhöjning av anslaget böra ske. Med hänsyn till medelsåtgången, vilken under budgetåret 1927/1928 utgjort 157,794 kronor och under innevarande budgetåret väntas komma att överstiga sagda belopp, vill jag föreslå, att anslaget uppföres med 160,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[29.]

att höja *ordinarie förslagsanslaget* till understöd åt elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter, nu kronor 140,000,
 med » 20,000
 till » 160,000.

Trädgårdsundervisningen.

21. Högre utbildning i trädgårdsfacket, oförändrat ordinarie reservationsanslag (se 1926 IX H. T. p. 27 och R. skr. nr 9 A p. 23) kronor 4,800.

22. Lantbruksakademiens trädgårdsskola, oförändrat ordinarie anslag (se IX H. T. 1925 p. 29) kronor 10,000.

[30.] **23. Trädgårdsskolan vid Alnarp.** Alltsedan 1910 har trädgårdsskolan vid Alnarp åtnjutit statsanslag. Till en början ingick detta under ordinarie anslagstiteln lantbruksinstitutet m. m., trädgårdsundervisning, men uppfördes av 1922 års riksdag såsom särskilt ordinarie anslag (jmf. IX H. T. p. 41). Anslaget, som ända intill budgetåret 1924/1925 utgick med 12,000 kronor, sänktes med hänsyn till det statsfinansiella läget av 1924 års riksdag till 8,000 kronor. Följande års riksdag förhöjde anslaget till 10,000 kronor, med vilket belopp det fortfarande finnes upptaget i riksstaten.

[30.]

I en till Kungl. Maj:t inkommen framställning, varöver lantbruksstyrelsen den 31 augusti 1928 avgivit infordrat utlåtande, har *styrelsen för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp* i egenskap av styrelse jämväl för trädgårdsskolan hemställt, att Kungl. Maj:t måtte av 1929 års riksdag äska ett ordinarie anslag av 12,000 kronor till upprätthållande av verksamheten vid skolan under budgetåret 1929/1930. Styrelsen anför i ämnet följande.

Det låge i sakens natur, att undervisningen vid en trädgårdsskola måste noga anpassa sig efter framstegen inom den näringsgren, inom vilken den fått sitt verksamhetsfält. Med hänsyn tagen till den hastiga utvecklingen inom många olika områden av svensk trädgårdsskötsel insåges lätt, att undervisningen vid skolan måste bedrivas i en helt annan omfattning än för blott 16 år sedan. Också hade antalet undervisningstimmar ökats ej obetydligt. Medan redogörelsen för läsåret 1910/1911 sålunda upptog 741 timmars föreläsningar och 371 timmars övningar och demonstrationer, vore motsvarande siffror för sista läsåret resp. 1,027 och 677. Nya läroämnen hade under tiden tillkommit, och undervisningen hade reformerats på ett sätt, som innebure en högst betydande ökning i lärarnas arbete. Nya kulturer hade upptagits i direkt pedagogiskt syfte och kostsamma anordningar utförts för att underlätta elevernas studier i t. ex. växtkännedom o. s. v. Därjämte hade man under årens lopp lämnat eleverna betydligt

[30.] större fritid än tidigare blott för att giva dem ökat tillfälle till studier. Räknade man så med att numera 12 elever mottoges i varje ny årskurs mot tidigare 10 och med det minskade penningvärdet, kunde man lätt förstå, att ett årsanslag av 10,000 kronor numera måste vara otillräckligt.

Att verksamheten vid skolan dock kunnat uppehållas utan nämnvärda förluster hade möjliggjorts endast därigenom, att i trädgårdarna bedrivits en lönande produktion av trädgårdsalster. Den ekonomiska ställningen hade dock försämrats högst avsevärt på senare tid bland annat därför att allmänhetens intresse för fruktträdsplantering minskats av flera års dåliga fruktskördar, varigenom också efterfrågan på fruktträd avtagit, på samma gång som konkurrensen mellan fruktträdskolorna blivit allt skarpare. Anledning vore därför att befara, att inkomsten från trädgårdarna icke såsom hittills skulle räcka till att bestrida de ökade kostnaderna för undervisningens upprätthållande, särskilt som en del av kostnaderna för viss försöksverksamhet skulle bestridas med trädgårdarnas medel. Styrelsen såge ingen annan möjlighet att uppehålla undervisningen vid samma nivå som hittills än genom en ökning i statsanslaget till samma summa, som ursprungligen beviljats skolan eller 12,000 kronor om året. Skulle mot förmodan den ekonomiska ställningen utvecklas fördelaktigare, än man för närvarande kunde förutse, vore från statens sida sett ingen skada skedd därmed att årsanslaget ökats, då eventuellt överskott i varje fall återbetalades till statsverket.

Under erinran om sin skrivelse till Kungl. Maj:t den 30 augusti 1924 om beredande av ökat anslag till skolan för budgetåret 1925/1926 — vilken skrivelse finnes återgiven i 1925 års statsverksproposition, nionde huvudtiteln punkt 30 — anför *lantbruksstyrelsen* i berörda remissutlåtande den 31 augusti 1928, att redan för fyra år sedan förebragts fullgoda skäl för behovet av ökning av ifrågavarande statsanslag till nu ifrågasatt belopp av 12,000 kronor; och hemställer styrelsen om avlåtande till riksdagen av framställning i sådant syfte.

Jag torde i detta sammanhang få anmäla, att *institutsstyrelsen* i framställning av den 30 juli 1928 återupptagit den av styrelsen i skrivelser den 30 juli 1923 och den 25 juli 1926 framförda frågan om anslag till undervisningslokaler för den lägre trädgårdsundervisningen vid Alnarps trädgårdsskola. Styrelsen hemställer nu, att anslag av 83,700 kronor måtte begäras till omedelbart uppförande av undervisningsbyggnad vid Alnarps trädgårdsskola i enlighet med av högre lantbruksundervisningssakkunniga framlagda förslag och ritningar samt att till inredning av byggnaden måtte beviljas ett belopp av 12,000 kronor. Över framställningen hava infordrade utlåtanden avgivits den 24 oktober 1928 av lantbruksstyrelsen och den 9 november 1928 av statskontoret.

I det under punkt 13 omförmälda av *högre lantbruksundervisningssakkunniga* avgivna betänkande rörande ordnandet av den högre lantbruksundervisningen har upptagits jämväl frågan om den högre trädgårdsutbildningen. Enligt de sakkunnigas förslag skulle sistnämnda utbildning förläggas till Alnarp samt i administrativt hänseende vara förenad med den högre lantbruksundervisning, som kunde komma att i fortsättningen anord-

nas därstädes. Vidare utgå de sakkunniga från, att den till Alnarp förlagda lägre trädgårdsskolan även efter inrättandet av en högre kurs skall upprätthållas vid Alnarp, därvid lärare samt lokaler och materiel för undervisningen i stort sett skulle bliva gemensamma för de båda skolorna. I överensstämmelse härmed har vid beräkningar av kostnaderna för trädgårdsundervisningen hänsyn tagits jämväl till den lägre trädgårdsskolans behov. För tillgodoseende av lokalbehovet hava de sammanlagda byggnadskostnaderna uppskattats till 212,900 kronor, varav 83,700 kronor för särskild undervisningsbyggnad. Utgifterna för inredning av sagda byggnad samt för anskaffande av erforderliga inventarier hava approximativt beräknats till 12,400 kronor. Under förutsättning att 1928 års riksdag skulle fatta beslut om anordnande av högre lantbruksundervisning i huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunnigas förslag, har av dem ifrågasatts, att byggnaden för trädgårdsundervisningen skulle uppföras under tiden 1 juli 1930—30 juni 1931.

I sitt ovanberörda yttrande har *lantbruksstyrelsen*, under erinran att styrelsen i avgivet utlåtande tillstyrkt högre lantbruksundervisningssakkunnigas förslag, hemställt, att Kungl. Maj:t vid framläggande av proposition till riksdagen angående den högre lantbruksundervisningens ordnande måtte taga under omprövning, huruvida anslag för tillgodoseende av den lägre trädgårdsundervisningens behov av lokaler vid Alnarp icke lämpligen kunde beredas tidigare än vad i förhållande till bemälda sakkunnigas förslag skulle bliva fallet.

Statskontoret har förklarat sig icke hava något att erinra mot institutstyrelsens framställning, under förutsättning att till 1929 års riksdag framlades proposition rörande den högre trädgårdsundervisningens ordnande i enlighet med de sakkunnigas förslag.

Enligt högre lantbruksundervisningssakkunnigas förslag bör frågan om såväl den högre som den lägre trädgårdsundervisningens behov av undervisningslokaler lösas i ett sammanhang. Alnarpsstyrelsen synes avse, att redan nu viss del av sagda byggnadsfråga skulle upptagas till slutlig behandling. Med hänsyn till det samband, vari denna fråga står till ordnandet över huvud av den högre lantbruksundervisningen, synes ett dylikt utbrytande av viss del av ärendet mindre lämpligt och enär, såsom under punkt 13 omförmälts, utredningen rörande den högre lantbruksundervisningen ännu ej är avslutad, anser jag mig icke kunna tillstyrka att framställning nu göres hos riksdagen om anslag till nybyggnad för trädgårdsundervisningen.

*Departements-
chefen.*

Vad angår anslag för instundande budgetår till trädgårdsskolan vid Alnarp, synes utredningen i ärendet giva vid handen, att någon höjning av skolans inkomster torde vara erforderlig för tillgodoseendet av de ökade krav, som utvecklingen inom ifrågavarande undervisningsområde ställer på skolan. Skolstyrelsen har föreslagit, att för ändamålet det till skolan utgående

[30.] statsanslaget måtte ökas med 2,000 kronor. Såsom jag under efterföljande punkt rörande anslagsbehovet för instundande budgetår för försöksverksamhet med köksväxter vid Alnarps trädgårdar kommer att närmare utveckla, synes mig emellertid den anordningen lämpligare, att trädgårdsskolan behåller jämväl det belopp av 2,000 kronor, vilket för närvarande av inkomsterna av trädgårdarna vid Alnarp tillgodoföres den från skolan fristående försöksverksamheten med köksväxter därstädes, samt att sagda verksamhet beredes ersättning genom höjning med motsvarande belopp av det till densamma utgående statsbidraget. Godkännes denna anordning tarvas icke någon höjning av statsanslaget till trädgårdsskolan.

I anslutning härtill torde i riksstaten för budgetåret 1929/1930 böra uppföras

trädgårdsskolan vid Alnarp, *oförändrat ordinarie anslag* kronor 10,000.

[31.] [31.] 24. **Försöksverksamhet med köksväxter vid Alnarps trädgårdar.** För åren 1916—1920 har Kungl. Maj:t dels genom anvisande av mindre anslag utav tillgängliga medel dels ock genom medgivande att använda vissa belopp av uppkommande vinst å Alnarps trädgårdar understött försök med renodling och förädling samt fröodling av köksväxter vid Alnarps trädgårdar. Från och med 1921 har riksdagen anvisat anslag för ändamålet, varjämte med undantag för budgetperioderna 1924/1925 och 1925/1926 för verksamheten anslagits viss beräknad vinst på affärsverksamheten vid nämnda trädgårdar. Anslagen hava grundats å för verksamheten beräknad utgiftsstat.

För budgetåret 1928/1929 beräknades i likhet med föregående budgetår medelsbehovet till 26,300 kronor. Såsom inkomster beräknades andel i vinstmedel från Alnarps trädgårdar 2,000 kronor, försäljning av produkter från försöksverksamheten 1,500 kronor samt ersättning för kontrollodling av köksväxter för statens centrala frökontrollanstalts räkning 3,500 kronor eller sålunda tillhopa 7,000 kronor. Statsanslaget för samma budgetår upptogs i anslutning härtill med 19,300 kronor.

I en till Kungl. Maj:t ingiven framställning, innefattande bland annat förslag till utgifts- och inkomststat för ifrågavarande verksamhet under tiden 1 juli 1929—30 juni 1930, har *styrelsen för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp* i egenskap av styrelse för trädgårdsskolan därstädes anhållit, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen äska ett statsunderstöd av 19,300 kronor till bestridande av kostnader under sistnämnda tid för försöks- och förädlingsverksamheten.

På grund av remiss har *lantbruksstyrelsen* den 31 augusti 1928 avgivit utlåtande i ärendet. Enär inga väsentliga ändringar förekomme i det föreliggande statförslaget i jämförelse med den av Kungl. Maj:t för tiden 1 juli 1928—30 juni 1929 fastställda staten och då anslagsbehovet beräknats till samma belopp, som av riksdagen för ändamålet beviljats för budgetåret

1928/1929, har lantbruksstyrelsen, som fortfarande vitsordade nyttan och ändamålsenligheten av ifrågavarande försöksverksamhet, icke funnit skäl förefinnas till ändring av anslagsbeloppet. Mot de beräknade utgifterna har lantbruksstyrelsen icke haft något att erinra.

I överensstämmelse med vad i ärendet ifrågasatts anser jag, att försöksverksamheten med köksväxter vid Alnarps trädgårdar bör beredas medel för fyllande av ett utgiftsbehov av 26,300 kronor. Till täckande härav har räknats med inkomster till ett belopp av 7,000 kronor samt ett statsbidrag av 19,300 kronor. Bland inkomsterna finnes upptaget ett belopp av 2,000 kronor av vinstmedlen på affärsverksamheten vid Alnarps trädgårdar. Inkomsterna av sistnämnda affärsverksamhet, vilka under budgetåret 1928/1929 beräknats uppgå till 120,000 kronor, användas i övrigt för bestridande av kostnaderna för trädgårdsskolan vid Alnarp och utgöra den väsentliga delen av de till skolans drift anvisade medlen. Bland dessa ingå i övrigt bland annat ett statsanslag, vilket för nyssberörda budgetår är upptaget till 10,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Såsom jag under föregående punkt rörande anslag för trädgårdsskolan vid Alnarp för budgetåret 1929/1930 omförmålt, har styrelsen för lantbruks- och mejeriinstitutet vid Alnarp i egenskap av styrelse jämväl för sagda skola anhallit om förhöjning av statsanslaget till skolan med 2,000 kronor. Till motivering härför har åberopats, att inkomsten från trädgårdarna icke räcker att bestrida de ökade kostnaderna för undervisningens upprätthållande, särskilt som en del av samma inkomst användes för nu ifrågavarande försöksverksamhet. Under nämnda punkt i statsverkspropositionen framhålles, hurusom en ökning av trädgårdsskolans inkomster med sagda belopp torde vara av behovet påkallat. Denna ökning synes emellertid för vinnande av reda och överskådlighet över såväl trädgårdsskolans som försöksverksamhetens ekonomi lämpligast böra beredas skolan på sådant sätt, att skolan behåller jämväl det belopp, 2,000 kronor, av inkomsterna av trädgårdarna, som för närvarande tillgodoföres försöksverksamheten. Till utfyllande av den inkomst, som sålunda frångår sagda verksamhet, torde statsanslaget till densamma böra ökas med motsvarande belopp och sålunda upptagas till 21,300 kronor. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till försöksverksamhet med köksväxter vid Alnarps
trädgårdar anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra*
anslag av kronor 21,300.

25. Trädgårdsskolorna i mellersta och norra Sverige, oförändrat ordinarie anslag (se IX H. T. 1927 p. 34) kronor 30,000.

[32.] [32.] 26. Trädgårdsskola för kvinnor. Sedan 1917 har Kungl. Maj:t årligen tilldelat Fredrika Bremer-förbundet statsbidrag för anordnande vid förbundets fruktodlings- och trädgårdsskola vid Apelryd av kurser för unga kvinnor i trädgårdsskötsel. Tidigare höllos två särskilda kurser, nämligen en åtta månaders sommarkurs samt från och med hösten 1923 en tvåårig kurs för elever, vilka önskade utbilda sig till lärarinnor i trädgårdsskötsel eller i övrigt erhålla en grundligare kunskap i ämnet. Sedan emellertid svårigheter yppat sig för de elever, vilka genomgått tvåårskurser, att erhålla mot utbildningen och därpå nedlagda kostnader svarande anställningar samt till följd därav antalet inträdessökande minskats, har från och med 1928 undervisningen vid skolan omlagts att omfatta endast en kurs, pågående från och med den 15 februari ena året till och med den 14 februari följande år. I samband härmed upphävdes genom Kungl. Maj:ts beslut den 22 december 1927 det för skolan den 18 juni 1926 fastställda reglementet och bemyndigades lantbruksstyrelsen att meddela de närmare bestämmelser, som för undervisningens bedrivande vore erforderliga.

Under senare år intill budgetåret 1928/1929 har till skolan anvisats ett statsanslag av 10,000 kronor, därav 8,000 kronor avsett för den tvååriga kursen och 2,000 kronor för sommarkursen. Av det för budgetåret 1927/1928 beviljade anslaget anvisade Kungl. Maj:t den 22 december 1927 till skolstyrelsens förfogande allenast ett belopp av 7,000 kronor. Såsom villkor för detta anslag föreskrevs bland annat, att antalet elever i kursen skulle uppgå till minst 10. Med anledning av en utav skolans styrelse gjord framställning nedsattes emellertid genom Kungl. Maj:ts beslut den 27 april 1928 statsbidraget för kursen 1928/1929, till vilken kurs medel utgår från anslaget för budgetåret 1927/1928, till 5,000 kronor, därvid medgavs, att elevantalet vid kursen finge begränsas till allenast fem.

För innevarande budgetår är till skolverksamhetens uppehållande uppfört ett extra anslag av 7,000 kronor.

I en till Kungl. Maj:t ingiven ansökning, innefattande förslag till inkomst- och utgiftsstat för den kurs, som är avsedd att taga sin början den 15 februari 1930, har *styrelsen för skolan* anhållit, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1929/1930 såsom statsbidrag till skolan anvisa ett extra anslag av 7,000 kronor. Nämda utgiftsstat räknar med ett elevantal av tio.

På grund av remiss har *lantbruksstyrelsen* den 31 augusti 1928 häröver avgivit utlåtande och därvid anført, att tillräcklig erfarenhet om behovet av ifrågavarande utbildning ännu icke torde kunna anses vunnen. Under sådana förhållanden syntes statsbidrag böra äskas av riksdagen för ännu ett år. Mot skolstyrelsens statförslag hade lantbruksstyrelsen icke något att erinra. Det erforderliga statsbidraget torde i enlighet därmed böra beräknas till 7,000 kronor.

Under återopande av vad i ämnet anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[32.]
Departements-
chefen.

att såsom statsbidrag för uppehållande av undervisningen vid Fredrika Bremer-förbundets fruktodlings- och trädgårdsskola vid Apelryd anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra anslag* av kronor 7,000.

[33.] 27. Kurser i trädgårdsskötsel. Till kurser i trädgårdsskötsel nämligen dels utbildningskurser för trädskötare och dels trädgårdskurs i Norrland hava från och med 1920 anvisats medel i form av extra reservationsanslag. Årliga kostnaden för trädskötarkurserna har under senare år uppskattats till 19,000 kronor. För trädgårdskursen i Norrland beräknas kostnaden till 2,700 kronor. För budgetåret 1928/1929 har för ändamålet anvisats ett anslag av 17,000 kronor, därvid räknades med en reservation till den 1 juli 1928 av 4,700 kronor.

[33.]

I skrivelse den 31 augusti 1928 angående anslagsbehovet för budgetåret 1929/1930 framhåller *lantbruksstyrelsen*, att kurser i trädgårdsskötsel fortfarande borde anordnas. Någon nedsättning av senast beräknade kostnader härutinnan torde icke lämpligen kunna ifrågasättas.

Enligt styrelsen tillhandakommen uppgift hade den 30 juni 1928 å anslaget förefunnits en reservation av i runt tal 14,000 kronor. Av denna reservation beräknades för höstkurserna 1928 samt repetitionskurserna i februari 1929 åtgå sammanlagt 7,500 kronor. Till täckande av kostnaderna för kurserna under 1929 jämte repetitionskurser i februari 1930, tillhoppa 21,700 kronor, avsåges det för budgetåret 1928/1929 anvisade reservationsanslaget av 17,000 kronor jämte nu beräknad reservation av 6,500 kronor eller sammanlagt 23,500 kronor. En reservation av omkring 1,800 kronor torde därför komma att uppstå. Anslagsbehovet för budgetåret 1929/1930 kunde sålunda enligt styrelsens förmenande uppskattas till 21,700—1,800 eller i runt tal 20,000 kronor.

Även jag anser, att medel böra anslås till anordnande av kurser av ifrågavarande slag under budgetåret 1929/1930 i den omfattning, *lantbruksstyrelsen* föreslagit. I anslutning härtill och med hänsyn tagen till den å anslaget beräknade reservationen, vilken emellertid torde kunna beräknas 3,000 kronor högre än vad av *lantbruksstyrelsen* ifrågasatts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till kurser i trädgårdsskötsel anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra reservationsanslag* av kronor 17,000.

28. Reseunderstöd för lantbrukets studerande, oförändrat ordinarie *reservationsanslag* (se IX H. T. 1927 p. 37) kronor 20,000.

E. Stuteriväsendet.

[34.] [34.] 1. Stuteriöverstyrelsen. Till stuteriväsendet äro i riksstaten för budgetåret 1928 1929 under nionde huvudtiteln uppförda följande ordinarie anslag, nämligen:

Stuteriöverstyrelsen, förslagsanslag	kronor	33,600
Hingstdepåer och stuteri:		
avlöningar, förslagsanslag	»	44,800
hingstdepåernas och stuteriets verksamhet, reservations-		
anslag	»	277,300
Hästavelns befrämjande, reservationsanslag, att direkt utgå		
av totalisatormedel	»	250,000.

I skrivelse den 13 augusti 1928, varöfver statskontoret den 11 september 1928 avgivit infordrat utlåtande, har stuteriöverstyrelsen anmält anslagsbehovet för budgetåret 1929/1930. Styrelsen har därvid bland annat gjort framställning, att *för stuteriväsendets räkning skulle tagas i anspråk något större del än hittills av inflytande totalisatormedel*, varjämte styrelsen i samband därmed föreslagit en i viss mån *förändrad uppställning av ifrågasvarande anslag*. I dessa avseenden har styrelsen anfört följande.

Enligt riksdagens skrivelse den 27 februari 1923 (nr 31) angående medgivande till anordnande av vadhållning med totalisator var införandet av denna anordning avsedd att bereda medel till understöd åt landets hästavel. Vinsten av totalisatorn skulle, med skäligt avdrag för omkostnaderna, inbetalas till statsverket för dylikt ändamål samt för övrigt under iakttagande av de bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna lämpligt utfärda.

Till statsverket inlevererade totalisatormedel uppginge:

för tiden till den 1 juli 1923 till	12,277: 80	kronor
under budgetåret 1923/1924	» 60,739: 60	»
» » 1924/1925	» 126,381: 90	»
» » 1925 1926	» 216,179: 50	»
» » 1926 1927	» 294,711: 85	»
» » 1927/1928	» 488,448: 50	»

Av de intill utgången av budgetåret 1926/1927 influtna totalisatormedlen hade vissa belopp av Kungl. Maj:t vid särskilda tillfällen anvisats till bestridande av åtskilliga utgifter för hästavelns befrämjande såsom till understöd åt hästavelsföreningar samt bidrag till hästpremieringarna m. m. Enligt meddelande från statskontorets fondbyrå återstode för närvarande av dessa medel ett odisponerat belopp av 276,954 kronor 5 öre.

På Kungl. Maj:ts förslag beslöt 1927 års riksdag, att de till statsverket inflytande totalisatormedlen skulle från och med budgetåret 1927/1928 uppföras å riksstatens inkomstsida såsom en särskild inkomsttitel. Å utgifts-

sidan uppfördes för samma budgetår ett motsvarande reservationsanslag å 185,000 kronor, under vilket anslag — benämnt hästavelns befrämjande — skulle redovisas de utgifter, vartill ifrågavarande medel disponerades.

Av 1928 års riksdag höjdes, på Kungl. Maj:ts förslag, för nu löpande budgetår såväl inkomstitelns belopp som det motsvarande utgiftsanslaget till 250,000 kronor.

Anslaget till hästavelns befrämjande tillfördes alltså under budgetåret 1927/1928 totalisatormedel till belopp av 185,000 kronor. Då såsom ovan nämnts de under samma budgetår influtna totalisatormedlen utgjorde 488,448 kronor 50 öre, förefanns den 1 juli 1928 ett överskott av dessa medel av 303,448 kronor 50 öre.

Att på förhand beräkna de framtida inkomsterna för statsverket från totalisatorn mötte givetvis ganska stora svårigheter. Många okända faktorer kunde inverka på resultatet, intresset för kapplöpningar och travtävlingar samt för deltagande i totalisatorvadhållningen kunde ökas eller minskas, och väderleken kunde utöva ogynnsamt inflytande å tävlingarna och på publikfrekvensen o. s. v. Stuteriöverstyrelsen ansåge emellertid, att man för de närmaste åren borde kunna påräkna en årlig inkomst för statsverket från totalisatorn av omkring 500,000 kronor.

Om denna beräkning hölle streck, borde vid utgången av budgetåret 1928/1929 förefinnas ett överskott å inkomstiteln »totalisatormedel» — däri inberäknat även överskottet från budgetåret 1927/1928 — av minst 500,000 kronor. Därvid hade icke medräknats ovan omnämnda, före den 1 juli 1927 samlade och ännu odisponerade totalisatormedel, vilka fortfarande borde stå till Kungl. Maj:ts disposition för särskilda ändamål, men i alla händelser tillsvidare utgöra en påräknelig reserv, ifall totalisatorinkomsterna mot förmodan skulle börja tryta redan under de allra närmaste åren. Visserligen kunde anvisningar behöva göras å dessa medel redan under nu löpande budgetår, men även om dylika anvisningar komme att uppgå till samma, jämförelsevis höga belopp som föregående budgetår, eller omkring 75,000 kronor, så borde i alla fall den 1 juli 1929 finnas kvar omkring 200,000 kronor.

Om man utginge från det med denna medelreserv i behåll ganska säkra antagandet, att vid början av budgetåret 1929 1930 skulle finnas en behållning av totalisatormedel å minst 500,000 kronor, så kunde största delen av utgifterna för stuteriväsendet under det då ingående budgetåret finansieras av denna behållning, och sålunda de ytterligare påräkneliga, under samma budgetår inflytande inkomsterna från totalisatorn lämnas i stort sett orörda för kommande behov.

Det vore på denna, enligt stuteriöverstyrelsens mening hållbara grund, styrelsen byggde följande förslag till ändrad uppställning av anslagen till stuteriväsendet.

Från de allmänna statsinkomsterna borde fortfarande såsom hittills bestridas utgifterna under förslagsanslaget till *stuteriöverstyrelsen*. Vidare borde av de allmänna statsinkomsterna utgå avlöningar till personalen vid statens hingstdepåer och stuteri. Dessa utgifter avfördes för närvarande dels — i vad anginge tjänstemännen — å det under rubriken hingstdepåer och stuteri upptagna förslagsanslaget till avlöningar, dels ock — i vad anginge stallpersonalen — å särskild utgiftstitel under reservationsanslaget till hingstdepåernas och stuteriets verksamhet. Då ingen anledning numera torde finnas att bestrida sistnämnda avlöningsmedel från detta reservationsanslag, utan det tvärtom syntes komma att bidra till likformighet och

[34.] reda, att alla medel till avlöningar till personal vid hingstdepåerna och stuteriet sammanfördes under ett anslag, som borde hava förslagsanslags natur och vars eventuella överskott alltså återginge till kassaförslagsfonden, ansåge stuteriöverstyrelsen i detta hänseende, att utgiftstiteln för stallpersonalens avlöning borde utbrytas från anslaget till hingstdepåernas och stuteriets verksamhet samt överföras till anslaget till avlöningar, som därefter borde erhålla benämningen *avlöningar till personalen vid hingstdepåerna och stuteriet*. Därest det skulle möta betänkligheter att under detta förslagsanslag inrymma utgifter för stallpersonalens avlöning, vilken utginge enligt stater, som icke av riksdagen fastställts, finge styrelsen erinra därom, att de i staterna ingående särskilda avlöningsbeloppen underställts riksdagens granskning (se 1927 års statsverksproposition IX H. T. sid. 76 o. f. samt R. skr. 1927 nr 63 p. 6).

Återstående utgifter för stuteriväsendet borde bestridas från reservationsanslaget till *hästavelns befrämjande*, som motsvarades av den å riksstatens inkomstsida upptagna inkomsttiteln »totalisatormedel» och alltså direkt utginge av dessa medel. Nämda anslag borde uppdelas i tre titlar: a) *hingstdepåernas och stuteriets verksamhet*, b) *hästpremieringen* och c) *understöd åt hästavelsföreningar och för stamboksföring av hästar*. Varje anslagstitel för sig borde vara av reservationsanslags natur, vadan alltså besparingar å respektive anslagstitel finge av den förvaltande myndigheten ett efterföljande budgetår — i de fall då så erfordrades efter Kungl. Maj:ts medgivande -- användas till det med anslagstiteln avsedda ändamålet. De överskott, som kunde uppkomma å inkomsttiteln »totalisatormedel» däri-genom att dessa medel måhända överstege det sammanlagda utgiftsanslaget, stode givetvis till Kungl. Maj:ts och riksdagens förfogande för nästföljande budgetårs utgifter å anslaget.

Statskontoret har i nu omhandlade frågor yttrat följande.

Före den 1 juli 1927 redovisades statsverkets inkomster av vadhållning medelst totalisator vid kapplöpningar och travtävlingar såsom diverse medel. Av dessa totalisatormedel funnes för närvarande odisponerade 276,954 kronor 5 öre.

Genom beslut av 1927 års riksdag uppfördes under nionde huvudtiteln ett reservationsanslag å 185,000 kronor till hästavelns befrämjande (1927/1928 IX: E 5), att direkt utgå av totalisatormedel. Bland riksstatens inkomster uppfördes i följd härav en inkomsttitel, »totalisatormedel», med samma belopp som nämnda utgiftsanslag.

Vid 1928 års riksdag höjdes anslaget till hästavelns befrämjande till 250,000 kronor, varvid en motsvarande höjning av inkomsttiteln totalisatormedel även ägde rum.

Enligt senaste budgetredovisningen förefanns den 30 juni 1928 å anslaget till hästavelns befrämjande en behållning av 496,571 kronor 18 öre. Under budgetåret 1927/1928 inlevererade totalisatormedel utgjorde 488,448 kronor 50 öre. Därjämte hade under innevarande budgetår — enligt vad statskontoret inhämtat — hittills influtit omkring 300,000 kronor.

I beaktande av nyss angivna uppgifter angående totalisatormedlen syntes vid innevarande budgetårs utgång en behållning av omkring 700,000 kronor kunna påräknas å anslaget till hästavelns befrämjande. Därvid hade icke medräknats ovan omförmälda odisponerade totalisatormedel, som redovisades under diversemedelstitel. Enligt statskontorets mening syntes emellertid skäl icke föreligga att i fortsättningen redovisa dessa medel särskilt för sig,

utan torde desamma böra tillgodoföras det eller de utgiftsanslag i riksstaten, som skulle utgå direkt av totalisatormedel.

Statskontoret kunde emellertid icke finna annat än att den för varje budgetår fortgående ökningen av totalisatormedel talade för, att dessa medel i större utsträckning än vad hittills ägt rum toges i anspråk för täckande av utgifter för stuteriiväsendet. Statskontoret ville i anledning därav ifrågasätta, huruvida icke även hela reservationsanslaget till hingstdepåernas och stuteriets verksamhet (IX: E 3), som i innevarande budgetårs riksstat vore upptaget till 277,300 kronor, borde utgå direkt av totalisatormedel.

Stuteriöverstyrelsens förslag, att kostnaderna för avlöning till den icke-ordinarie personalen vid hingstdepåerna och stuteriet skulle överflyttas från reservationsanslaget till hingstdepåernas och stuteriets verksamhet till förslagsanslaget till avlöningar åt ordinarie tjänstemän vid hingstdepåer och stuteri, innebure en avvikelse från de principer, som plägade tillämpas vid beräkandet och uppställningen i riksstaten av sådana anslag, som det ifrågavarande. Statskontoret kunde därför icke tillstyrka bifall till stuteriöverstyrelsens framställning i denna del.

Rörande *beräkningen av varje anslag* för sig har *stuteriöverstyrelsen* vidare anført.

I. Stuteriöverstyrelsen.

Detta anslag utgjorde för närvarande 33,600 kronor, vilket belopp enligt gällande stat vore fördelat å följande poster:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 27,700
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	» 500
Arvoden å 1,200 kronor till två fullmäktige	» 2,400
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 3,000

Förslagsanslag kronor 33,600.

I utlåtande den 11 februari 1928 i anledning av 1926 års besparingssakkunnigas förslag angående besparingar och förenklingar i lantbruksstyrelsen och stuteriöverstyrelsen — innefattande förslag till indragning av stuteriöverstyrelsen och överflyttande av stuteriärendena till en byrå i lantbruksstyrelsen — anförde stuteriöverstyrelsen bland annat, att det redan länge varit klart för styrelsen, att en arvodesförhöjning för styrelsens chef vore behöfvig. Att framställning därom icke tidigare gjorts, hade berott därpå, att den nuvarande chefen dittills ansett sig icke böra för egen del väcka förslag i ämnet. Då nu emellertid de besparingssakkunniga givit anledning till utredning av de dithörande förhållandena, hade skäl ej längre ansetts förefinnas att uppskjuta frågans avgörande.

Stuteriöverstyrelsens förslag innebar, att avlöningen till styrelsens chef skulle höjas från 8,000 kronor med 3,500 kronor till 11,500 kronor, att åttnjutas i form av arvode. Beträffande motiveringen för detta förslag tillläte sig styrelsen att hänvisa till sitt nyssnämnda utlåtande.

En annan, äldre avlöningsfråga inom stuteriöverstyrelsen, nämligen angående avlöningen till styrelsens byrådirektör, upptogs ånyo till behandling i styrelsens skrivelse den 27 augusti 1927 angående medelsbehovet å anslaget till styrelsen för budgetåret 1928/1929. Styrelsen, som beträffande den närmare utredningen av denna fråga samt skälen för det framlagda förslaget ville åberopa innehållet i sin nyssnämnda skrivelse, anhölle, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta, att byrådirektören och leda-

[34.] moten hos stuteriöverstyrelsen skulle hänföras till lönegraden B 28, samt att vid bifall därtill höja anslaget till styrelsen med för ändamålet erforderliga 960 kronor.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 9 mars 1928 av förslag till proposition (nr 187) till riksdagen angående anslag för budgetåret 1928/1929 till lantbruksstyrelsen och stuteriöverstyrelsen anförde chefen för jordbruksdepartementet, att han på grund av de i ärendet förekomna omständigheterna och med hänsyn tagen jämväl till den korta tid, som efter den föreliggande utredningens avvägbringande stätt till buds, icke vore beredd att taga bestämd ståndpunkt till frågan om indragning av stuteriöverstyrelsen och dess överflyttande till lantbruksstyrelsen. Då frågan om stuteriöverstyrelsens framtida organisation alltså befunne sig i ett svävande läge, ansåg sig departementschefen icke heller kunna förorda någon uppflyttning till högre lönegrad av byrådirektörsbefattningen i nämnda styrelse liksom han ej heller ansåg ställning böra tagas till den av stuteriöverstyrelsen väckta frågan om förhöjt arvode till styrelsens chef.

Departementschefen hemställde alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i riksstaten för budgetåret 1928/1929 oförändrat upptaga ordinarie förslagsanslaget till stuteriöverstyrelsen med 33,600 kronor. Kungl. Maj:ts härpå grundade proposition blev av riksdagen bifallen.

Då dessa avlöningsfrågor vore av betydelse icke blott för de nuvarande tjänst innehavarna, utan även för dem, som framdeles kunde komma att bekläda befattningarna, finge stuteriöverstyrelsen nu änyo bringa frågorna under Kungl. Maj:ts prövning, för att, därest Kungl. Maj:t så funne för gott, föreläggas riksdagen.

Någon annan anledning till ändring av anslaget till stuteriöverstyrelsen föreläge icke. Styrelsen finge alltså hemställa, det Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen

dels godkänna, att § 5 mom. 2 i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, sådant detta stadgande lydte enligt kungörelsen den 6 juni 1925 (nr 270), erhöile följande förändrade lydelse:

»2. För följande befattningar, vilkas innehavare tillsätts genom förordnande tillsvidare, utgår *arvode*, för år räknat, med nedan nämnda belopp:

— — — chefen för stuteriöverstyrelsen 11,500 kronor»,

dels att, med ändring av gällande tjänsteförteckning till ovan nämnda avlöningsreglemente, besluta, att byrådirektören och ledamoten hos stuteriöverstyrelsen skall hänföras till lönegraden B 28,

dels ock att vid bifall härtill höja ordinarie förslagsanslaget till stuteriöverstyrelsen med 4,460 kronor till 38,060 kronor.

Statskontoret har härutinnan anført följande.

Stuteriöverstyrelsens förslag om en höjning av arvodet till styrelsens chef från 8,000 kronor till 11,500 kronor ansåge sig statskontoret, med hänsyn till det svävande läge, vari frågan om stuteriöverstyrelsens framtida organisation befunne sig, icke kunna förorda.

Vad anginge frågan om byrådirektörsbefattningens uppflyttning i 28:e lönegraden finge statskontoret åberopa vad ämbetsverket anført i ett den 11 oktober 1927 avgivet utlåtande rörande uppflyttning i högre lönegrad av nämnda befattning. Vad stuteriöverstyrelsen i nu föreliggande framställning anført, hade icke givit statskontoret anledning att frångå sin i nyssberörda yttrande uttalade mening, att ifrågavarande befattning icke borde hänföras till högre lönegrad än B 27.

11. *Avlöningar till personalen vid hingstdepåerna och stuteriet.*

Stuteriöverstyrelsen har anfört.

Det i nu gällande riksstat, nionde huvudtiteln, under rubriken hingstdepåer och stuteri upptagna förslagsanslaget till avlöningar utgjorde 44,800 kronor. Anslaget vore avsett till bestridande av avlöningar åt *tjänstemännen* vid statens hingstdepåer och stuteri enligt den 1 juni 1923 fastställda ordinarie avlöningsstater samt övergångsavlöningsstat för Strömsholms hingstdepå. För närvarande utginge följande årliga avlöningsbelopp, nämligen:

Vid Flyinge hingstdepå och stuteri (ortsgrupp A):		
till t. f. chefen, jämlikt § 5 i gällande avlöningsreglemente	kronor	9,500
» t. f. beridaren, enligt lönegrad B 17, 19 löneklassen för icke-ordinarie befattningshavare	»	4,560
» veterinären, enligt lönegrad B 17, högsta löneklassen	»	5,160
» bokhållaren, enligt lönegrad B 16, högsta löneklassen	»	4,860
		kronor 24,080.

Vid Strömsholms hingstdepå (ortsgrupp B):

till t. f. chefen, jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 13 januari 1928 för tiden till utgången av samma år, för år räknat ...	kronor	5,600
» beridaren, tjänstgörande såsom bokhållare, enligt lönegrad B 16, högsta löneklassen	»	5,058
» t. f. beridaren, fodermarsks avlöningsförmåner, jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 31 december 1925	»	1,560
» veterinären, arvode	»	2,000
» läkaren, enligt övergångsavlöningsstat den 1 juni 1923, arvode	»	700
		kronor 14,918

summa avlöning vid båda depåerna och stuteriet kronor 38,998.

För budgetåret 1929/1930 torde icke någon annan ökning av ovan angivna avlöningsbelopp ifrågakomma än möjligen beträffande arvodet till innehavaren av chefsbefattningen vid Strömsholms hingstdepå, vilket arvode enligt § 5 i gällande avlöningsreglemente skulle till ordinarie befattningshavare utgå med 8,500 kronor. Om denna befattning skulle komma att återbesättas med ordinarie innehavare, tillkomme alltså en ytterligare utgift å anslaget av 2,900 kronor, och anslaget, i vad därmed skulle bestridas avlöningar till tjänstemännen, borde alltså bestämmas till i runt tal 42,000 kronor.

Avlöningen till *stallpersonalen* — bestämd genom av Kungl. Maj:t den 30 april 1927 fastställda stater — hade hittills bestritts från anslaget till hingstdepåernas och stuteriets verksamhet, men torde — såsom ovan föreslagits — från och med nästkommande budgetår böra utgå från nu förvarande anslag.

Ifrågavarande avlöning beräknades för budgetåret 1929/1930 beträffande Flyinge hingstdepå och stuteri till 45,630 kronor och i fråga om Strömsholms hingstdepå till 23,850 kronor.

Motsvarande avlöningsbelopp vore i 1928 års statsverksproposition beräknade: för Flyinge hingstdepå och stuteri till 45,450 kronor och för Strömsholms hingstdepå till 23,940 kronor.

[34.]

Skillnaden mellan denna beräkning och den nu uppgjorda bestode däri, att vid Flyinge tillkommit två ålderstillägg à 90 kronor samt att vid Ströms-holms hingstdepå bortfallit ett ålderstillägg à 90 kronor.

Sammanlagda avlöningen till stallpersonalen beräknades alltså för nu ifrågavarande budgetår till $(45,630 + 23,850 =) 69,480$ kronor eller i runt tal 70,000 kronor.

Med beräkning av ett anslagsbehov för bestridande av avlöning vid statens hingstdepåer och stuteri av åt tjänstemännen 42,000 kronor och åt stallpersonalen 70,000 kronor bleve hela anslagsbehovet 112,000 kronor.

Stuteriöverstyrelsen finge på grund härav hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen, att, med uteslutande ur riksstatsens nionde huvudtitel av det under rubriken hingstdepåer och stuteri upptagna ordinarie förslagsanslaget till avlöningar, 44,800 kronor, å samma huvudtitel bevilja ett nytt *ordinarie förslagsanslag till avlöningar åt personalen vid statens hingstdepåer och stuteri* à 112,000 kronor.

Statskontoret har på sätt i det föregående nämnts icke ansett sig kunna biträda stuteriöverstyrelsens förslag, att kostnaderna för avlöning till den icke-ordinarie personalen vid hingstdepåerna och stuteriet skulle överflyttas till förslagsanslaget till avlöningar åt ordinarie tjänstemän vid hingstdepåer och stuteri; och har statskontoret för sin del föreslagit, att ifrågavarande avlöning skulle utgå av totalisatormedel.

I detta samband vill jag anmäla en till chefen för jordbruksdepartementet från *försvarsverkens civila personals förbund* ingiven skrivelse av den 2 mars 1928, varmed, med instämmande, överlämnats en framställning från Skånedistriktets konferens den 5 februari samma år. I sagda framställning behandlas närmare de till stallbetjäningen vid hingstdepåerna och stuteriet för närvarande utgående naturaförmånerna i bostäder, planteringsland och vedbrand och begäres, att vid bestämmandet av avlöningen för nämnda personal en grundligare undersökning än hittills måtte göras beträffande sagda förmåner, vilkas värde ansåges hava blivit överskattat. Vidare anföres, att denna personal i lönehänseende bör likställas med övriga stats-tjänare samt tilldelas en sådan lön, att personalen och dess familjer kunde existera på densamma utan hjälp från annat håll.

III. Hästavelns befrämjande.

Stuteriöverstyrelsen har anfört:

Såsom inledningsvis yttrats, borde enligt stuteriöverstyrelsens mening alla de utgifter för stuteriväsendet, som icke gällde stuteriöverstyrelsen eller avlöningar till personalen vid hingstdepåerna och stuteriet bestridas av totalisatormedel och förty sammanföras under ett och samma anslag, fördelat å tre anslagstitlar: a) hingstdepåernas och stuteriets verksamhet, b) hästpremieringen samt c) understöd åt hästavelsföreningar och för stamboksföring av hästar.

a) Hingstdepåernas och stuteriets verksamhet.

[34.]

Det i riksstaten för nu löpande budgetår upptagna reservationsanslaget till uppehållande av hingstdepåernas och stuteriets verksamhet utgjorde 277,300 kronor, varav 239,300 kronor såsom tillskott av statsmedel för hingstdepåerna och stuteriet, 8,000 kronor till rese- och traktamentsersättning under tjänsteresor för stuteriöverstyrelsens chef och ledamöter samt cheferna för hingstdepåerna m. fl. och 30,000 kronor till inköp av hästar för depåernas och stuteriets remontering. De i anslaget ingående posterna för stallpersonalens avlöning utgjorde 45,450 kronor vid Flyinge hingstdepå och stuteri samt 23,940 kronor vid Strömsholms hingstdepå, eller tillhopa 69,390 kronor. För övriga utgifter hade alltså beräknats 207,910 kronor.

Av följande tabell framginge beräkningen av utgifter och inkomster för Flyinge hingstdepå och stuteri samt Strömsholms hingstdepå — med undantag av stallpersonalens avlöning — dels under budgetåret 1928/1929 enligt statsverkspropositionen till 1928 års riksdag, nionde huvudtiteln sid. 64, dels ock för budgetåret 1929/1930 enligt stuteriöverstyrelsens förslag.

	Flyinge hingstdepå och stuteri		Strömsholms hingstdepå	
	I 1928 års statsverksproposition beräknade utgifter och inkomster 1928/1929	Stuteriöverstyrelsens förslag för budgetåret 1929/1930	I 1928 års statsverksproposition beräknade utgifter och inkomster 1928/1929	Stuteriöverstyrelsens förslag för budgetåret 1929/1930
Utgifter.				
Furage	79,500	90,000	22,960	22,960
Beklädnad	5,600	5,600	3,150	3,150
Bränsle	4,000	5,520	4,000	4,485
Lantbeskällares underhåll	28,000	28,000	22,000	22,000
Byggnaders »	12,000	14,000	6,000	6,000
Inventariers »	4,500	5,000	2,500	2,500
Jordbruket	9,000	9,000	500	—
Extra personal för ridning och dressyr	4,000	4,000	—	—
Representationspenningar till chefen	750	750	—	—
Utskylder och utgifter i övrigt	13,595	16,695	12,362	12,005
summa utgifter kronor	160,945	178,565	73,472	73,100
Inkomster.				
Språngavgifter	25,335	27,000	16,000	14,500
Arrendemedel	3,565	3,565	—	—
Såld gräskörd	2,600	2,600	500	500
Sålda hästar	10,500	10,500	4,500	1,000
Inkomster i övrigt	1,000	1,000	500	500
summa inkomster kronor	43,000	44,665	21,500	16,500
Tillskott av statsmedel	117,945	133,900	51,972	56,600
summa kronor	160,945	178,565	73,472	73,100

[34.] Beträffande föreslagen ökning eller minskning av de särskilda posterna har *stuteriöverstyrelsen* anfört följande:

Utgifterna.

Kostnaderna för *furage* beräknades av stuteriöverstyrelsen komma att ökas med 10,500 kronor vid Flyinge hingstdepå och stuteri på grund av ökning av hästantalet. Beträffande Strömsholm har icke ifrågasatts någon höjning i denna post.

Statskontoret har yttrat följande.

Kostnaderna för *furage* vid Flyinge hingstdepå och stuteri hade beräknats till 90,000 kronor eller 10,500 mer än vad som anvisats för nämnda ändamål under innevarande budgetår. Enligt vad räkenskaperna för Flyinge hingstdepå utvisade, syntes nämnda kostnad under budgetåret 1927/1928 hava uppgått till i runt tal 68,500 kronor. Med hänsyn härtill ville det synas statskontoret, att, även om hästantalet vid stuteriet skulle ökas något, en höjning av nämnda anslagspost knappast torde vara erforderlig. För *furage* vid Strömsholm hade beräknats ett belopp av 22,960 kronor. Då kostnaderna för *furage* vid Strömsholm under det senaste budgetåret uppginge till endast 10,622 kronor, syntes ett belopp av 18,000 kronor böra vara tillräckligt för nästkommande budgetår.

Bränslekostnaderna hava i anslutning till värdet av de naturaförmåner, som enligt de av Kungl. Maj:t fastställda avlöningsstaterna tillkomme personalen, av stuteriöverstyrelsen beräknats till 5,520 kronor för Flyinge och till 4,485 kronor för Strömsholm motsvarande en ökning med 1,520 respektive 485 kronor.

Statskontoret har icke haft någon erinran mot stuteriöverstyrelsens förslag i denna del.

Utgifterna för *lantbeskällares underhåll* har beträffande såväl Flyinge som Strömsholm beräknats till samma belopp som för budgetåret 1928/1929 eller till 28,000 kronor för Flyinge och 22,000 kronor för Strömsholm.

Statskontoret har anfört, att av räkenskaperna syntes framgå, att för Flyinge kostnaderna å nämnda utgiftspost under sistförflutna budgetår uppgått till i runt tal 21,260 kronor, varför en sänkning av denna utgiftspost till 25,000 kronor syntes motiverad.

Byggnaders underhåll beräknades av stuteriöverstyrelsen, enligt skrivelse den 27 augusti 1927 angående medelsbehovet å detta anslag för innevarande budgetår, draga en kostnad av 14,000 kronor vid Flyinge samt 6,000 kronor vid Strömsholm. Vederbörande departementschef ansåg emellertid, att byggnadsunderhållet vid Flyinge borde kunna bestridas med 12,000 kronor, och anslagsberäkningen uppgjordes i enlighet därmed. Då de verkliga kostnaderna för underhållet av byggnaderna vid Flyinge hingstdepå och stuteri ständigt överstege de beräknade — under budgetåret 1927/1928 uppgingo de till 27,686 kronor 35 öre — ansåge sig styrelsen nödsakad att även för nästkommande budgetår räkna med en utgift av minst 14,000 kronor. För byggnadsunderhållet vid Strömsholms hingstdepå ifrågasattes icke någon höjning av den nuvarande anslagsposten, 6,000 kronor.

Statskontoret har icke framställt någon erinran mot detta förslag.

Kostnaderna för *inventariers underhåll* vid Flyinge hingstdepå och stuteri beräknades av stuteriöverstyrelsen för nu löpande budgetår till 5,000 kronor, vilket belopp departementschefen dock ansåg kunna nedsättas till 4,500 kronor. Styrelsen har av samma skäl, som nyss angivits i fråga om kostnaderna

för byggnadsunderhållet vid Flyinge, vidhållit sin förutvarande beräkning och alltså för nästkommande budgetår begärt en ökning av 500 kronor. [34.]

Statskontoret har icke haft någon erinran mot denna beräkning.

Kostnaderna för *jordbruket* hava av stuteriöverstyrelsen beräknats bliva oförändrade vid Flyinge hingstdepå och stuteri. Vid Strömsholms hingstdepå vore den förut under eget bruk varande jorden numera utarrenderad, och några kostnader för jordbruket ifrågakomme alltså icke vidare vid denna depå.

Posten för *utskylder och utgifter i övrigt* har, vad angår Flyinge hingstdepå och stuteri, föreslagits höjd från 13,595 kronor med 3,100 kronor till 16,695 kronor. De verkliga utgifterna under denna titel hade under budgetåret 1927/1928 uppgått till 17,904 kronor 35 öre. För Strömsholms hingstdepå har motsvarande utgiftspost ansetts kunna beräknas till något lägre belopp än under nu löpande budgetår och är — jämväl för utjämnande av anslagets slutsumma — upptagen till 12,005 kronor eller 357 kronor lägre än för innevarande budgetår.

Inkomsterna.

Språngavgifterna vid Flyinge hingstdepå och stuteri hava med ledning av de senaste årens erfarenheter ansetts kunna beräknas till 27,000 kronor, eller 1,665 kronor mera än under innevarande budgetår, varemot dessa inkomster vid Strömsholms hingstdepå ansetts böra beräknas bliva 1,500 kronor lägre än det belopp av 16,000 kronor, vartill inkomstposten för närvarande är upptagen. Under budgetåret 1927/1928 uppgingo dessa inkomster vid Strömsholms hingstdepå till allenast 14,310 kronor.

Statskontoret har då, såvitt angår Flyinge, å denna inkomstpost under budgetåret 1927/1928 influtit 30,070 kronor ifrågasatt postens upptagande till 28,000 kronor.

Inkomsterna av *sålda hästar* hava för Strömsholms hingstdepå beräknats till ett belopp, som med 3,500 kronor understiger senaste beräkning. Anledningen till denna minskning har stuteriöverstyrelsen angivit vara den att, då numera dressyren av de unga hingstarna ägde rum vid Flyinge och alltså vid Strömsholm icke längre funnes yngre djur, den inkomst, som förr kunnat påräknas i de fall, då sådana hingstar på grund av olämplighet för avel måst försälas såsom bruksdjur, numera upphört. Alla hingstar, som hädanefter utrangerades vid Strömsholm, vore äldre djur, vilka icke kunde säljas för högre pris än slaktvärdet eller omkring 250 kronor per häst. Enär den årliga utrangeringen utgjorde omkring 10 procent av hingstbesättningen, som för närvarande bestod av 40 djur, eller alltså i medeltal 4 hästar, kunde inkomsten icke beräknas till högre belopp än 1,000 kronor.

Statskontoret har, då vid Flyinge å denna inkomstpost influtit 16,160 kronor under budgetåret 1927/1928, ifrågasatt, huruvida icke samma inkomstpost borde upptagas till 11,700 kronor.

Slutligen har *stuteriöverstyrelsen* rörande ifrågavarande inkomst- och utgiftsberäkning anfört:

Såsom av den ovan intagna tablån framginge, erfordrades för hingstdepåernas och stuteriets verksamhet under budgetåret 1929/1930 tillskott av statsmedel, vid Flyinge hingstdepå och stuteri med 133,900 kronor och vid Strömsholms hingstdepå med 56,600 kronor eller tillhopa 190,500 kronor.

Härtill komme dels vad som erfordrades till hästinköp, eller enligt hävdvunnen beräkning 30,000 kronor, dels ock 8,000 kronor till bestridande av resekostnads- och traktamentsersättning till chefen, fullmäktige och byrå-

[34.] direktören i stuteriöverstyrelsen samt depåcheferna m. fl. under tjänsteresor enligt Kungl. Maj:ts brev den 12 november 1923.

Utgifterna under anslagstiteln till hingstdepåernas och stuteriets verksamhet borde alltså, vid bifall till vad ovan föreslagits, för budgetåret 1929/1930 beräknas till $(190,500 + 30,000 + 8,000 =)$ 228,500 kronor.

Vid utgången av budgetåret 1927/1928 utgjorde behållningen å anslaget till hingstdepåernas och stuteriets verksamhet allenast 198 kronor 55 öre. Ingen anledning funnes att antaga, att någon nämnvärd behållning skulle finnas disponibel vid nu löpande budgetårs slut.

De poster av det i nu gällande riksstat upptagna anslaget, som motsvarade den nu föreslagna anslagstiteln, uppginge — som ovan erinrats — tillsammans till 207,910 kronor. Ökningen utgjorde alltså $(228,500 - 207,910 =)$ 20,590 kronor.

b) Hästpremieringen.

Enligt reglementet för den med statsmedel understödda hästpremieringen den 13 januari 1928 (nr 10) skola med uteslutande statsmedel bestridas resekostnads- och traktamentsersättning till ordförandena och de av Kungl. Maj:t förordnade ledamöterna i de fem hästpremieringsnämnderna ävensom kostnader för anskaffande av vissa blanketter m. m. Med statsmedel och inom underdistrikten tillskjutna medel gemensamt bekostas penningpris och skådepenningar samt inlösen av frisedlar. Härvid skall iakttagas, att av statsmedel ej må för sådana premier användas mera än för samma ändamål tillskjutits inom underdistriktet, så framt icke Kungl. Maj:t, där i visst fall särskilda omständigheter föreligga, på framställning av stuteriöverstyrelsen annorlunda bestämmer. Det rum, som härmed lämnats öppet för undantag från den eljest tillämpade grundregeln, att statens bidrag icke bör överstiga underdistriktets, har tillkommit för att något rikligare understöd av statsmedel må kunna medgivas, där hushållningssällskapen icke äro i tillfälle att tillskjuta så stora anslag, som hästavelns tillstånd inom orten borde föranleda.

Statsverkets kostnader för hästpremieringen bestridas under nu löpande budgetår från anslaget till hästavelns befrämjande och äro beräknade till 217,000 kronor (se statsverkspropositionen till 1928 års riksdag, IX H. T. sid. 72). Dessa medel avse kostnaderna för 1929 års premieringar.

Stuteriöverstyrelsen har i sin förberörda skrivelse anfört följande.

Då premieringarna icke avslutades förrän under september månad, och resultatet i ekonomiskt avseende av desamma icke bleve känt förrän premieringsrullorna i oktober inkommit till stuteriöverstyrelsen, vore 1927 års premieringar för närvarande de senaste, som kunde tjäna till ledning för bedömande av prisbelöningarnas omfattning under år 1930.

Om antalet premierade hästar antoges bliva ungefär detsamma under år 1930 som under år 1927 samt om premier skulle utgå för alla uppvisade hästar, som befunes premieringsbara, så borde kostnaderna för penningpris, skådepenningar och frisedlar under 1930 års hästpremieringar beräknas i runt tal till 370,000 kronor, och statens bidrag till dessa kostnader borde alltså utgöra 185,000 kronor, under förutsättning att inom underdistrikten sammanlagt tillskjutits ungefär samma belopp. De något rikligare bidrag, statsverket kunde komma att utbetala inom vissa distrikt, uppvägs nämligen sannolikt av den begränsning i statsanslagen, som inom andra distrikt kunde befinnas påkallad.

Förutom statsbidragen till premierna för hästar	kronor 185,000
vore följande utgifter för 1930 års premieringar att emotse: premieringsnämndsordförandenas arvoden enligt Kungl. Maj:ts brev den 13 januari 1928 ($5 \times 1,500$)	» 7,500
dagarvoden till ordförandena och de av Kungl. Maj:t förordnade ledamöterna i premieringsnämnderna enligt samma brev (15 kronor för vardera under förslagsvis 250 premieringsdagar)	» 7,500
rese- och traktamentsersättningar, förslagsvis	» 23,000
expenser och tryckningskostnader m. m.	» 3,500
summa kronor	226,500.

Ökningen av anslagsbehovet i jämförelse med de för nu löpande budgetår beräknade kostnaderna utgjorde alltså 9,500 kronor.

c) Understöd åt hästavelsföreningar samt för stamboksföring av hästar.

För understödjande av inhemska häststammar samt för stamboksföring av hästar hava under tiden till den 1 juli 1924 utgått särskilda å riksstaten anvisade anslag. Sedan dessa upphört, hava av totalisatormedel anvisningar lämnats för samma ändamål, och numera tages viss del av anslaget till hästavelns befrämjande i anspråk härför. Då detta anslag i nu gällande riksstat är upptaget till 250,000 kronor, samt härav beräknats åtgå 217,000 kronor för hästpremieringarna, återstå 33,000 kronor för sådana utgifter, som nu äro ifråga.

Vissa hushållningssällskap samt hästavelsföreningar m. fl. sammanslutningar för hästavelns befrämjande åtnjuta dessutom understöd från avkastningen av statens hästavelsfond till ett sammanlagt belopp av 47,000 kronor om året.

Stuteriöverstyrelsen har ansett, att en anvisning av 30,000 kronor för ifrågavarande ändamål borde för budgetåret 1929/1930 vara tillräcklig.

Stuteriöverstyrelsen har sålunda hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att höja ordinarie reservationsanslaget till hästavelns befrämjande från nuvarande belopp 250,000 kronor till ($228,500 + 226,500 + 30,000 =$) 485,000 kronor eller sålunda med 235,000 kronor att utgå direkt av totalisatormedel.

Statskontoret har beträffande reservationsanslaget till hästavelns befrämjande uttalat att — även om utgifterna å anslaget skulle ökas — med hänsyn till de avsevärda reservationer, som torde komma att förefinnas å anslaget vid ingången av budgetåret 1929/1930, någon ökning icke torde vara erforderlig.

I likhet med stuteriöverstyrelsen och statskontoret anser även jag, att de hittills med varje år ökade totalisatormedlen motivera, att dessa medel i större utsträckning än för närvarande är fallet tagas i anspråk för stuteri-väsendet. I sådant avseende har statskontoret ifrågasatt, att icke allenast de kostnader, som bestridas från reservationsanslaget till hästavelns befrämjande, utan jämväl hela ordinarie reservationsanslaget till hingstdepåernas och stuteriets verksamhet skulle utgå av totalisatormedel. *Stuteriöverstyrelsen* har för sin del föreslagit, att av sistnämnda anslag den del, som av- *Departements-
chefen.*

[34.] såge avlöning till den icke-ordinarie personalen (stallpersonalen) vid hingstdepåerna och stuteriet, fortfarande skulle bibehållas såsom vanligt anslag, under det alla övriga utgifter för uppehållande av hingstdepåernas och stuteriets verksamhet skulle bestridas av totalisatormedel. För egen del anser jag försiktigheten bjuda att, såsom stuteriöverstyrelsens förslag innebär, åtminstone tillsvidare i avvaktan på ytterligare erfarenhet rörande inkomsterna av totalisatormedel dessa icke tagas i anspråk även för avlöning av stallpersonalen. Med avseende härå må framhållas att, såsom av stuteriöverstyrelsens ovanberörda förslag framgår, redan nu ökade krav ställas på totalisatormedlen för bestridande av de med hästpremieringarna förenade kostnaderna. Ett tillgodoseende genom totalisatormedel av sistnämnda kostnader samt kostnaderna för understödjande av inhemska häststammar och stamboksföring ävensom andra kostnader för hingstdepåerna och stuteriet än avlöningar till stallpersonalen skulle, därest mitt nedan angivna förslag rörande samma kostnaders beräknande komme att godkännas, medföra en belastning av nämnda medel med ett sammanlagt belopp av omkring 475,000 kronor. Denna summa motsvarar nära vad som influtit i totalisatormedel under budgetåret 1927/1928, utgörande i runt tal 488,500 kronor. Ovisst är i vad mån inkomsterna av totalisatormedel i framtiden komma att hålla sig vid nämnda höga belopp eller om de gå tillbaka till siffror mera motsvarande vad under tidigare år influtit. Med nämnda årliga belastning å totalisatormedlen kan sålunda väntas, att endast den förefintliga reservationen å medlen skall stå till förfogande för bestridande av de utgifter för hästavelns främjande, vartill statsmakterna avsett, att dessa medel närmast skulle komma till användning. De utgifter, som under senare tid enligt Kungl. Maj:ts beslut utgått för dylika ändamål, hava belöpt sig till jämförelsevis ganska avsevärda belopp.

I anslutning till vad sålunda anförts skulle i anslaget till hästavelns befrämjande ingå, förutom de utgifter som för närvarande bestridas från sagda anslag, ifrågavarande allmänna kostnader för hingstdepåerna och stuteriet; och skulle anslaget då komma att avse a) hingstdepåernas och stuteriets verksamhet i föreslagen omfattning, b) hästpremieringen samt c) bidrag till understödjande av inhemska häststammar och stamboksföring m. m.

Vad däremot angår stuteriöverstyrelsens förslag att till det i riksstaten under hingstdepåer och stuteri upptagna ordinarie förslagsanslaget till avlöningar överföra den del av reservationsanslaget till nämnda institutioners verksamhet, som avser avlöningar till stallpersonalen och som skulle utgå av skattemedel, kan jag på av statskontoret anförda skäl icke biträda samma förslag. Det belopp som tarvas till sistnämnda avlöningar torde böra uppföras såsom särskilt förslagsanslag.

Såsom ovan erinrats, uppfördes från och med den 1 juli 1927 ett reservationsanslag till hästavelns befrämjande, att direkt utgå av totalisatormedel, och upptogs till följd härav bland riksstatens inkomster en inkomst-

titel, »totalisatormedel», med samma belopp som nämnda utgiftsanslag. Av de totalisatormedel, som influtit före den 1 juli 1927 och vilka redovisats såsom diverse medel, finnas för närvarande odisponerade 276,954 kronor 5 öre. I enlighet med statskontorets förslag anser jag dessa medel böra tillgodoföras det utgiftsanslag i riksstaten, som skall utgå direkt av totalisatormedel.

Rörande beräkandet av de särskilda anslagen anhåller jag att få anföra följande.

I fråga först om anslaget till *stuteriöverstyrelsen* anser jag, med hänsyn till den under Kungl. Maj:ts prövning varande frågan rörande en eventuell överflyttning av stuteriöverstyrelsen till lantbruksstyrelsen med därav föranledda väsentliga förändringar rörande stuteriärendenas handläggning, ställning för närvarande icke böra tagas till det väckta förslaget om höjning av det till styrelsens chef utgående arvodet liksom ej heller till spørsmålet om uppflyttning till högre lönegrad av byrådirektörstjänsten i nämnda styrelse. Ifrågavarande anslag torde sålunda böra uppföras med oförändrat belopp.

Vidkommande anslaget till avlöningar till *ordinarie tjänstemän vid hingstdepåer och stuteri* (chefer, beridare, läkare, veterinärer och bokhållare) har stuteriöverstyrelsen upptagit detta till ett 2,800 kronor lägre belopp än för budgetåret 1928/1929. Styrelsens beräkning, enligt vilken anslaget skulle komma att uppgå till 42,000 kronor, synes kunna godtagas.

I enlighet med vad jag här ovan anfört bör den del av anslaget till uppehållande av hingstdepåernas och stuteriets verksamhet, som beräknas för den *icke-ordinarie personalens (stallpersonalens) avlöning* uppföras såsom särskilt anslag. Kostnaderna för sagda avlöning hava för budgetåret 1928/1929 beräknats till 69,390 kronor. Det nu föreslagna anslaget innefattar i jämförelse med innevarande budgetår ingen annan ändring än att två ålders-tillägg vartdera å 90 kronor tillkommit och ett ålderstillägg å samma belopp bortfallit. Emot anslagets beräkande, på sätt styrelsen föreslagit, till ett avrundat belopp av 70,000 kronor har jag icke något att erinra.

Vad angår förut omförmälda genom försvarsverkens civila personals förbund ingivna framställning rörande stallpersonalens avlöningsförmåner, må erinras, att avlöningen för sistnämnda personal var föremål för prövning av 1927 års riksdag, vars beslut i ärendet föranledde en omreglering av lönerna. Vidare har 1928 års riksdag med anledning av en då väckt motion i ämnet uttalat, att någon tids erfarenhet om löneregleringens verkningar torde böra avvaktas, innan frågan ånyo upptoges till förnyad prövning. Med anledning av vad sålunda förekommit och då ännu ej två år förflutit efter löneregleringen, anser jag mig ej nu ånyo böra framlägga detta spörsmål till prövning. Emellertid är ärendet för närvarande föremål för vidare utredning.

I fråga om anslaget till *hästavelns befrämjande* skulle, på sätt förut föreslagits, från och med budgetåret 1929/1930 däri inbegripas den del av kost-

[34.] naderna till uppehållande av hingstdepåernas och stuteriets verksamhet, som icke avse betjäningens avlöning. Vid beräkningen av sagda kostnader märkas först utgifterna för furage. Dessa hava vidkommande Flyinge beräknats 10,500 kronor högre än för budgetåret 1928/1929 eller sålunda till 90,000 kronor samt beträffande Strömsholm upptagits till samma belopp som för innevarande budgetår eller 22,960 kronor. Statskontoret har framhållit, att enligt räkenskaperna för budgetåret 1927/1928 ifrågavarande utgifter uppgått vid Flyinge till omkring 68,500 kronor och vid Strömsholm till allenast 10,622 kronor. Med hänsyn härtill anser statskontoret, att vid förstnämnda institution, även om hästantalet något ökats, någon höjning av anslagsposten knappast torde vara erforderlig samt att för Strömsholm ett belopp av 18,000 kronor vore tillräckligt. För egen del finner jag i betraktande av det ej obetydligt ökade hästantalet vid Flyinge ävensom det högre pris för furage, som med hänsyn till 1928 års dåliga skörd torde få betalas för i allt fall en del av vad som erfordras för nästkommande budgetår, kostnaderna för furage icke böra upptagas lägre än 85,000 kronor, och synes för Strömsholm en begränsning av denna post till 20,000 kronor lämpligen böra ske. Posten lantbeskällares underhåll har beträffande såväl Flyinge som Strömsholm upptagits till samma belopp som för innevarande budgetår eller till 28,000 respektive 22,000 kronor. Statskontoret har vidkommande Flyinge ansett en sänkning till 25,000 kronor motiverad då nämnda utgiftspost under budgetåret 1927/1928 uppgått till i runt tal endast 21,200 kronor. För egen del anser jag mig, på grund av det ökade antalet hästar som utstationeras såsom lantbeskällare, icke böra föreslå större begränsning än till 27,000 kronor.

I fråga om inkomstberäkningen har stuteriöverstyrelsen beträffande Flyinge hingstdepå upptagit posterna »språngavgifter» och »sålda hästar» — vilka poster för budgetåret 1928/1929 beräknats till 25,335 respektive 10,500 kronor — till 27,000 kronor respektive 10,500 kronor. Under erinran att å dessa poster under budgetåret 1927/1928 influtit respektive 30,070 kronor och 16,160 kronor har statskontoret ifrågasatt huruvida icke nämnda poster borde upptagas till 28,000 respektive 11,700 kronor. Statskontorets föröfvarande förslag synes mig böra godkännas.

I fråga om övriga utgifts- och inkomstposter har jag icke något att erinra.

Enligt vad jag i det föregående anført med avseende å utgifter och inkomster vid hingstdepåerna och stuteriet, skulle dessa komma att beräknas på följande sätt:

	Flyinge hingstdepå och stuteri	Ströms- holms hingst- depå
Utgifter.		
Furage	85,000	20,000
Beklädnad	5,600	3,150
Bränsle.....	5,520	4,485
Lantbeskällares underhåll	27,000	22,000
Byggnaders »	14,000	6,000
Inventariers »	5,000	2,500
Jordbruket	9,000	—
Extra personal för ridning och dressyr	4,000	—
Representationspenningar till chefen för Flyinge hingstdepå och stuteri	750	—
Utskylder och utgifter i övrigt	16,695	12,005
summa utgifter kronor	172,565	70,140
Inkomster.		
Språngavgifter.....	28,000	14,500
Arrendemedel.....	3,565	—
Såld grässkörd m. m.	2,600	500
Sålda hästar.....	11,700	1,000
Inkomster i övrigt	1,000	500
summa inkomster kronor	46,865	16,500
Tillskott av statsmedel.....	125,700	53,640
summa kronor	172,565	70,140

Skulle besparing uppstå å någon av de i förestående utgiftsberäkning upptagna posterna, bör stuteriöverstyrelsen — utom vad angår poster avseende avlöningsförmåner — äga använda sådan besparing till täckande av brist å annan för avlöning ej avsedd post.

Utöver de i ovan intagna tablå angivna beloppen å tillskott av statsmedel för hingstdepåerna och stuteriet i avrundat tal tillhopa 179,300 kronor erfordras för budgetåret 1929/1930 enligt stuteriöverstyrelsens beräkning dels 8,000 kronor för rese- och traktamentspenningar och dels till hingst- och föl-inköp 30,000 kronor, vadan sammanlagda medelsbehovet kommer att uppgå till $(179,300 + 8,000 + 30,000 =) 217,300$ kronor. Då någon reservation icke torde vara att påräkna den 1 juli 1929, torde alltså för nu ifrågavarande ändamål böra beräknas sistnämnda belopp, innebärande en ökning i de för närvarande för ifrågarande ändamål beräknade kostnaderna med i runt tal 9,400 kronor.

För hästpremieringen har stuteriöverstyrelsen beräknat 226,500 kronor eller ett belopp, som är 9,500 kronor högre än det för löpande budgetår upptagna. Mot denna ökning har jag intet att erinra. Icke heller föranleder

[34.] förslaget att beräkna 30,000 kronor för understödjande av inhemska häststammar samt för stamboksföring av hästar någon min erinran. Dessa medel hava till största delen utlämnats såsom understöd åt föreningar för hästavelns befrämjande.

I enlighet med vad jag nu anför, skulle för de under rubriken hästavelns befrämjande hänförliga behovsposterna böra beräknas följande belopp:

Hingstdepåernas och stuteriets verksamhet	kronor 217,300
Hästpremieringen	» 226,500
Understöd åt hästavelsföreningar samt för stamboksföring av hästar	» 30,000
	kronor 473,800.

Även om för närvarande å reservationsanslaget till hästavelns befrämjande förefinnes en avsevärd reservation, synes dock icke på grund härav någon avräkning böra ske å det belopp, varmed anslaget till hästavelns befrämjande uppföres i riksstaten. Ifrågavarande anslag är avsett att direkt utgå av totalisatormedel, vilka uppföras på inkomstsidan i förslaget till riksstat. De båda summorna för utgifter och inkomster böra motsvara varandra. Lämpligt synes vara, att totalisatormedlen i riksstaten upptagas ungefär med det belopp, varmed de kunna väntas inflyta under nästkommande budgetår. Sagda belopp torde nära sammanfalla med de krav, vilka ställas på nämnda anslag. Med viss avrundning av beloppen vill jag på grund härav föreslå, att anslaget bestämmes till 475,000 kronor, med vilket belopp jämväl inkomsterna av totalisatormedel upptagits på inkomstsidan.

Enligt vad jag ovan tillstyrkt kommer summan av anslagen till stuteri-väsendet att uppgå till (33,600 + 42,000 + 70,000 + 475,000 =) 620,600 kronor, varav 475,000 kronor skulle utgå av totalisatormedel. För närvarande utgör den totala anslagssumman 605,700 kronor, varav 250,000 kronor utgå av totalisatormedel.

Jag skall under nästföljande punkter göra hemställan om uppförande dels av anslaget till avlöningar åt ordinarie tjänstemän vid hingstdepåerna och stuteriet, dels av anslag till avlöning åt den övriga där anställda personalen (stallpersonalen) dels ock av anslaget till hästavelns befrämjande.

På sätt jag redan förut anför bör anslaget till stuteriöverstyrelsen upptagas med oförändrat belopp.

I riksstaten för budgetåret 1929/1930 torde alltså böra uppföras stuteriöverstyrelsen, *oförändrat ordinarie förslagsanslag* kronor 33,600.

[35.] [35.] 2. **Avlöningar till tjänstemän vid hingstdepåer och stuteri.** Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anför hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, med uteslutande ur riksstaten av det däri upptagna ordinarie förslagsanslaget till avlöningar vid hingstdepåer och stuteri, under benämning avlöningar till tjänstemän vid hingstdepåer och stuteri uppföra ett *ordinarie förslagsanslag* av kronor 42,000.

[35.]

[36.] 3. **Avlöningar till övrig personal vid hingstdepåer och stuteri.** Under åberopande av vad jag under punkt 34 här ovan anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[36.]

att under benämning avlöningar till övrig personal vid hingstdepåer och stuteri i riksstaten uppföra ett *ordinarie förslagsanslag* av kronor 70,000.

[37.] 4. **Hästavelns befrämjande.** Under åberopande av vad jag under punkt 34 här ovan anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

[37.]

att höja *ordinarie reservationsanslaget* till hästavelns befrämjande, nu kronor 250,000,
med » 225,000
till » 475,000
att direkt utgå av totalisatormedel.

[38.] **Förbättringsarbeten å betesmarkerna vid Flyinge hingstdepå och stuteri.** Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition nr 110 till 1922 års riksdag framställda förslag medgav riksdagen att för inrättande i samband med Flyinge hingstdepå av ett stuteri finge, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet förordad plan, av fonden för anläggande av ett statsstuteri efter Kungl. Maj:ts beprövande användas intill 400,000 kronor. Enligt nämnda plan och därvid fogad kostnadsberäkning ingick i nämnda summa ett belopp av 39,433 kronor avsett för förbättring av betesmarkerna vid Flyinge med utmarken Linnebjär samt dessa områdens inhägnande, allt enligt en av dåvarande statskonsulenten A. Elofson verkställd närmare utredning. Den årliga underhållskostnaden efter kultiveringen uppskattades till 7,800 kronor, och beräknades, att härigenom skulle vinnas en avkastning, som efter 12 öre per foderenhet skulle kunna värderas från och med 1923 till 26,640 kronor årligen och efter 1926 till 39,720 kronor årligen.

[38.]

I en till Kungl. Maj:t ställd skrivelse den 31 augusti 1928 har *stuteriöverstyrelsen* gjort framställning rörande ytterligare anslagsmedel för förbättring av betesmarkerna vid Flyinge, och har styrelsen i sådan avseende anfört följande.

[38.]

Chefen för Flyinge hingstdepå och stuteri hade i en stuteriöverstyrelsens framställning bilagd skrivelse anmält, att en del av de till stuteriet hörande betesmarkerna fortfarande befunno sig i ett mindre tillfredsställande skick. Visserligen hade de av förre statskonsulenten Elofson föreslagna förbättrings-åtgärderna, huvudsakligen bestående i tillförande av skilda gödningsämnen, numera utförts för en kostnad av 36,929 kronor 5 öre, men, då största delen av betesarealen vore vattensjuk, hade den tillförda gödsels verkningar ej motsvarat förväntningarna. Behovet av avdikning hade naturligtvis i högre grad framträtt under såväl 1927 som 1928 års rikliga nederbörd.

På grund härav hade andre jordbrukskonsulenten i Malmöhus län Linder Aronsson erhållit uppdrag att undersöka betesmarkerna och inkomma med förslag till förbättringar. Enligt hans utlåtande skulle de erforderliga åtgärderna bestå i täckdikning av vissa områden ävensom omplöjning, gödsling och ny- eller hjälpsädd av gräs, vilket allt beräknades draga en kostnad av omkring 27,500 kronor.

I detta sammanhang hade depåchefen meddelat, att ett sedan ett 30-tal år tillbaka för odling av rotfrukter och grönfoder använt jordområde, beläget i depåns omedelbara närhet, förra året blivit utlagt till bete. För det sammans hägnande samt för reparation av äldre, bristfälliga stängsel erforderades virke för en kostnad av 1,470 kronor. Arbetena med stängslets anbringande och reparerande kunde, enligt vad depåchefen sedermera upplyst, verkställas av depåns eget folk.

Slutligen hade depåchefen anfört, att det för skötseln av de vid Linnebjär belägna betesmarkerna vore nödvändigt, att den till området ledande vägen iständsattes. Under nuvarande förhållanden kunde man ej transportera stallgödsel till betesmarkerna, såvida marken ej vore frusen, och, då detta sällan vore förhållandet, berodde det på en slump, om marken kunde gödslas. Enligt verkställd beräkning komme vägens iständsättande att kräva en kostnad av 6,600 kronor. Erforderlig sten finnes å betesmarkerna i Linnebjär.

Då det för uppehållande av hingstdepåernas och stuteriets verksamhet avsedda anslaget icke vore beräknat för nu ifrågavarande utgifter, hade depåchefen anhållit, att stuteriöverstyrelsen måtte utverka, att för ovan angivna arbetens utförande måtte särskilt anvisas ett belopp av $(27,500 + 1,470 + 6,600 =)$ 35,570 kronor.

Stuteriöverstyrelsen ansåge i likhet med depåchefen, att det ordinarie reservationsanslaget till uppehållande av hingstdepåernas och stuteriets verksamhet icke kunde tagas i anspråk för nu ifrågavarande utgifter. Det skulle möjligen kunna ifrågasättas, huruvida icke i stället borde användas de till Kungl. Maj:ts förfogande stående, före den 1 juli 1927 influtna totalisatormedlen, varå ännu återstode ett odisponerat belopp av i runt tal 277,000 kronor, men då av anledning, som styrelsen omförmält i skrivelse den 13 augusti 1928 angående medelsbehovet under budgetåret 1929/1930 å anslagen till stuteriavseendet (se sid. 57), dessa medel borde i så stor utsträckning som möjligt reserveras åtminstone till ingången av nämnda budgetår, samt styrelsen ändock funnit sig nödsakad att hos Kungl. Maj:t begära anvisning å dessa medel till ett belopp av 29,600 kronor till understöd åt hästavelsföreningar m. m., ansåge sig styrelsen icke vilja ifrågasätta, att dessa medel anlätades för ifrågavarande ändamål.

Däremot torde lämpligen riksdagens medgivande kunna begäras att för bestridande av ovannämnda kostnader få använda 35,570 kronor av den odisponerade återstoden av den utav 1916 års riksdag avsatta fonden till anläggande av ett statsstuteri. Enligt meddelande från statskontorets fond-

byrå uppgick behållningen å denna fond den 30 juni 1928 till 343,024 kronor 81 öre. [38.]

På grund av vad sålunda anförts hemställde stuteriöverstyrelsen, det Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att för utförande av förbättringsarbeten å betesmarkerna vid Flyinge hingstdepå och stuteri ävensom av därmed i samband stående hägnads- och vägarbeten i huvudsaklig överensstämmelse med ovan angivna plan och kostnadsberäkningar måtte av fonden för anläggande av ett statsstuteri användas ett belopp av högst 35,570 kronor.

Över denna framställning hava infordrade utlåtanden avgivits den 5 oktober 1928 av lantbruksstyrelsen, som därvid överlämnat yttrande av föreståndaren för svenska betes- och vallföreningen förre statskonsulenten Elofson, ävensom den 24 oktober 1928 av statskontoret.

Elofson har anført i huvudsak följande.

Den behandling, som Flyinge marker senare år erhållit, hade åstadkommit betydande förbättringar därstädes, något som även började framgå av det vid Flyinge åstadkomna hästmaterialet. Dränering vore emellertid på de i ansökan omnämnda arealerna antingen icke alls eller otillfredsställande utförd. Då dränering likväl vore ett villkor för erhållande av lämpligt foder för vårt värdefullaste hästmateriel, i vilket avseende statsstuteriet väl borde vara ett föredöme, och då en betydligt ökad tillgång på för hästuppfödningen högst önskvärt foder därigenom skulle kunna erhållas, tillstyrktes den föreslagna dräneringen.

Flyinge betesmarker vore före stuteriets förläggande dit i hög grad ut-sugna och magra, även om betydande förbättringsmöjligheter, till skillnad från Ottenby marker, förefunnes. Den tidigare föreslagna grundgödslingen hade icke visat sig vara tillräcklig. Då skördeökning och kvalitativ förbättring genom stegrad gödsling med visshet kunde paräknas för en lägre omkostnad per foderenhet än genom foderanskaffning på annat sätt, syntes genomförandet av gödslingen i fråga högst önskvärd. Elofson hade tidigare undersökt jordmånsförhållandena vid Flyinge med hänsyn till reaktionen och kalkbehovet, som särskilt för Linnebjär vore betydande. Kalkningen borde utföras i två omgångar exempelvis med 3 å 5 års mellanrum.

På grund av vad sålunda blivit anført och med stöd av på ort och ställe tagen kännedom om förhållandena tillstyrkte Elofson de åtgärder, som låge till grund för stuteriöverstyrelsens hemställan.

Lantbruksstyrelsen har anført följande.

Lantbruksstyrelsen syntes endast hava att yttra sig rörande lämpligheten av de för betesmarkernas förbättrande ifrågasatta åtgärderna.

Av totalkostnaden för sagda förbättringsarbeten, 27,500 kronor, belöpte på dränering och vattenavledning icke mindre än 17,528 kronor. Då vid stuteriöverstyrelsens framställning icke fogats planer till sistnämnda arbetens utförande, hade lantbruksstyrelsen för att kunna bedöma lämpligheten av föreslagna åtgärder och skäligheten av därmed förenade kostnader från stuterichefen vid Flyinge införskaffat dessa planer till granskning.

Härvid hade befunnits, att torrläggningen vore avsedd att i huvudsak ske medelst rördikning i enlighet med av jordbrukskonsulenten Aronsson upprättat förslag, vilket beträffande markområdena Norra Åhagen, Sydöstra hagarna och Warren Hastingsbanan liksom även en del av området Linnebjär innefattade behöriga dikningsplaner och kostnadsberäkningar. På grund av vissa mot dessa dikningsplaner vid deras granskning hos lantbruks-

[38.] styrelsen framställda erinringar hade desamma kompletterats av förrättningsmannen och syntes i nu befintligt skick med en beräknad kostnad av sammanlagt 7,615 kronor 63 öre kunna godtagas.

Därutöver hade förrättningsmannen förordat ytterligare dräneringsarbeten dels å återstående del av området Linnebjär för en kostnad av 8,712 kronor 37 öre, dels ock å hagarna söder om vägen mot Valleberg jämte Motorängen för en kostnad av 1,200 kronor, eller sammanlagt 9,912 kronor 37 öre. Behörigt förslag till dessa arbeten hade emellertid icke upprättats, utan hade nämnda kostnader endast approximativt beräknats av förrättningsmannen. Enär riktigheten av denna beräkning sålunda undandroge sig lantbruksstyrelsens bedömande, torde, för den händelse i ärendet äskade medel ställdes till förfogande, den del därav, som belöpte på dräneringen av sistberörda markområden icke böra utbetalas, med mindre arbetet verkställdes enligt av sakkunnig person upprättad och av lantbruksstyrelsen godkänd plan.

Återstoden av kostnaden för de i framställningen angivna förbättringsarbetena avsåge gödsling, kalkning och hjälpsädd. Av föreståndarens för svenska betes- och vallföreningen yttrande i ämnet framginge, att i dessa avseenden föreslagna åtgärder vore av behovet påkallade, varvid dock framhållits önskvärdheten av, att den föreslagna grundkalkningen vid Linnebjär utfördes i två omgångar med 3—5 års mellanrum. De för ändamålet beräknade kostnaderna hade icke föranlett någon lantbruksstyrelsens erinran.

I anslutning till vad sålunda anförts finge lantbruksstyrelsen tillstyrka, att medel måtte ställas till förfogande för utförande av de föreslagna betesförbättringarna, under villkor att dräneringsplaner med kostnadsförslag i fråga om markområdet Linnebjär ävensom hagarna söder om Valleberg och Motorängen underställdes lantbruksstyrelsens prövning och godkännande.

Statskontoret har icke funnit något att erinra mot bifall till den gjorda framställningen.

*Departements-
chefen.*

Enär tillgången på lämpliga beten är av väsentlig betydelse för åstadkommande av ett gott hästmateriel, synes det vara av stor vikt, att Flyinge hingstdepå och stuteri, vilken institution har sig anförtrodd ledningen av landets hästuppfödning, beredes tillfälle att på ett rationellt sätt iståndsätta de vid Flyinge befintliga omfattande betesmarkerna. De av stuteriöverstyrelsen i sådant syfte nu ifrågasatta åtgärderna — vilka torde innefatta en nödvändig komplettering av de i samband med stuteriets inrättande planerade och sedermera verkställda betesförbättringarna — anser jag mig förden skull böra tillstyrka. Mot de beräknade kostnaderna för dessa arbeten, vid vilkas utförande torde böra iakttagas vad lantbruksstyrelsen i ärendet anför, har jag intet att erinra liksom ej heller mot att för kostnadernas täckande ett belopp av högst 35,570 kronor tages i anspråk från fonden för anläggande av ett statsstuteri, vars behållning därtill lämnar god tillgång. För denna medelsdisposition bör emellertid riksdagens medgivande inhämtas.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att för utförande av vissa betesförbättrings- och därmed sammanhängande arbeten vid Flyinge hingstdepå och stuteri må av fonden för anläggande av ett statsstuteri användas ett belopp av högst 35,570 kronor.

F. **Boskapsskötsel m. m.****Nötboskapsavelns befrämjande.**

1. **Befrämjande i allmänhet av nötboskapsaveln, oförändrat ordinarie reservationsanslag** (se IX H. T. 1928 p. 33) kronor 273,000.

2. **Understöd åt kontrollföreningsverksamhet, oförändrat ordinarie reservationsanslag** (se IX H. T. 1928 p. 34) kronor 80,000.

[39.] 3. **Avelscentra för nötboskap.** I 1925 års statsverksproposition, nionde huvudtiteln punkt 44, gjorde Kungl. Maj:t framställning om beviljande av medel för anordnande av ny avelscentertävling beträffande fjällras och svensk ayrshireras. Tävlingen skulle pågå under två år eller till den 31 oktober 1927. Avelscentra skulle därefter uppehållas intill den 31 oktober 1932. Kostnaderna för tiden 1 november 1925—31 oktober 1932 beräknades till 233,000 kronor, därav 70,000 kronor skulle utgå av avkastningen från fonden för svenska hornboskaps- och fåravelns förädling med 10,000 kronor årligen och 163,000 kronor anvisas såsom anslag, varav för budgetåret 1925/1926 16,500 kronor, för budgetåret 1926/1927 38,000 kronor och för ett vart av budgetåren 1927/1928 t. o. m. 1931/1932 21,700 kronor. Sedan riksdagen biträtt förslaget, har Kungl. Maj:t den 21 augusti 1925 utfärdat kungörelse (nr 395) med föreskrifter i fråga om bildande och upprätthållande av avelscentra för nötboskap. För ändamålet har av riksdagen enligt nämnda plan såsom extra reservationsanslag beviljats hittills erforderliga medel.

[39.]

I syfte att omförmällda plan må kunna fullföljas hemställer jag, i över- *Departements-*
ensstämmelse med därom av *lantbruksstyrelsen* i skrivelse den 31 augusti *chefen.*
1928 gjord framställning, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för bestridande av kostnaderna för avelscentra för
nötboskap anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra*
reservationsanslag av kronor 21,700.

[40.] 4. **Förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen.** Riksdagen har för varje år från och med 1898 anvisat anslag till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen. Anslagets belopp, som växlat allt efter behovet för året, utgick under ett

[40.] vart av budgetåren 1924/1928 med 120,000 kronor. För innevarande budgetår har anslaget uppförts med ett till 130,000 kronor förhöjt belopp.

Anslaget disponeras till huvudsaklig del jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 20 juni 1924 (nr 271) angående ersättning till veterinär, som på rekvisition av ladugårdsinnehavare verkställt undersökning med tuberkulin av nötkreatur, med däri genom kungörelse den 20 juli 1925 (nr 368) gjorda ändringar. Om villkoren för erhållande av dylik undersökning på statens bekostnad stadgas i särskild kungörelse den 25 februari 1919 (nr 133) med däri genom kungörelse den 8 december 1922 (nr 570) gjorda ändringar. Kungl. Maj:t plägar vidare varje år av detta anslag anvisa erforderliga belopp till bestridande av lantbruksstyrelsens kostnader för handläggning av ifrågavarande ärenden, nämligen till arvoden åt särskild föredragande jämte biträden samt ersättning för löpande utgifter, till inköp av tuberkulin, till arvode och reseersättning åt en av lantbruksstyrelsen förordnad statskonsulent vid bekämpande av tuberkulosen hos nötkreaturen (instruktion den 29 december 1920, nr 897), till ersättning för nedslaktning av djur i och för utredning av orsaken till uppträdande av tuberkulos inom någon ladugårdsbesättning samt till understöd vid bemödanden till förekommande och hämmande av tuberkulos inom mindre ladugårdsbesättningar jämlikt kungörelsen den 20 december 1912 (nr 376).

Av ifrågavarande anslag har Kungl. Maj:t beviljat understöd för bekämpande med tillämpning av den s. k. Ostertagska metoden av smittfarlig tuberkulos bland nötkreaturen alltsedan 1920 inom Malmöhus län, sedan 1927 inom Hallands och Östergötlands län samt under 1928 inom Kalmar läns södra hushållningssällskaps område och Uppsala län. Den höjning av anslaget, som medgavs av 1928 års riksdag, avsåg i främsta rummet möjliggörande av ökad försöksverksamhet enligt nämnda metod. Vidare har Kungl. Maj:t anvisat medel för särskilt bekämpande av tuberkulosen bland nötkreaturen inom vissa socknar i Härjedalen, varjämte Kungl. Maj:t anvisat medel till undersökningar för utrönande av det svenska tuberkulinets beskaffenhet i visst hänseende.

I skrivelse den 14 september 1928 rörande anslagsbehovet för ifrågavarande verksamhet under budgetåret 1929/1930 har *lantbruksstyrelsen* förklarat sig anse anslag fortfarande erforderligt. Härutinnan har styrelsen beträffande tuberkulinundersökning av nötkreatur hänvisat till nedanstående tablå över nämnda undersökningars omfattning och resultat under tiden från och med 1923 till den 1 september 1928:

År	Antal under-sökta djur	För första gången prövade besättningar			Antal besättningar, reaktionsfria vid första undersökningen	Omprövade besättningar		
		Antal	Antal djur inom dessa	% reagerande djur		Antal	Antal djur inom dessa	% reagerande djur
1923	101,809	1,429	15,797	17.5	957	1,809	79,293	2.4
1924	107,892	1,620	19,390	18.6	1,078	1,855	81,832	2.3
1925	109,039	1,796	19,583	15.6	1,307	1,932	82,335	2.6
1926	116,892	2,092	21,072	16.7	1,469	2,055	88,961	2.9
1927	124,979	1,694	23,065	21.2	1,083	2,198	94,850	2.6
1928 till 1 sept....	67,538	1,653	19,049	15.1	1,089	1,263	43,489	2.5

Lantbruksstyrelsen anför vidare i huvudsak följande.

För budgetåret 1927/1928 hade till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen anvisats ett extra förslagsanslag av 120,000 kronor. Enligt lantbruksstyrelsens räkenskaper för sagda budgetår hade emellertid för samma år förbrukats 130,412 kronor 27 öre. Härtill borde läggas ett belopp av 2,500 kronor, som av statskontoret jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 27 juni 1927 angående kostnader för åtgärder under tiden 1 juli 1927—30 juni 1928 till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen utanordnats till Malmöhus läns hushållningssällskap. Statens utgifter under budgetåret 1927/1928 för tuberkulosens bekämpande i ladugårdarna uppginge sålunda till 132,912 kronor 27 öre, vadan anslaget under samma år överskridits med 12,912 kronor 27 öre. Orsaken härtill vore ökad verksamhet på ifrågavarande område.

Vidkommande det belopp, som borde av riksdagen äskas för budgetåret 1929/1930 till bestridande av kostnaderna för berörda bekämpande, tilläte sig lantbruksstyrelsen hänvisa till sin skrivelse den 27 september 1927 angående enahanda anslagsbehov för budgetåret 1928/1929 (jmf. IX H. T. 1928 p. 36), vari styrelsen på anförda skäl ännu en gång underställde Kungl. Maj:ts prövning frågan om förhöjning med 30,000 kronor av anslaget till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen i syfte, bland annat, att förebygga ett fortgående upphörande från lantmännens sida att deltaga uti ifrågavarande arbete för tuberkulosens bekämpande bland nötkreaturen.

Med hänsyn emellertid till Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut i frågan torde utsikt icke nu finnas för statsmakternas bifall till en förnyad framställning i ämnet, varför anslagsbehovet för budgetåret 1929/1930 torde böra begränsas till enahanda belopp som för innevarande budgetår eller 130,000 kronor.

I statsverkspropositionen förra året (IX H. T. p. 36) erinrade min företrädare, att till Kungl. Maj:ts prövning föreläge förslag om bestämmelser till förebyggande av nötkreaturstuberkulosens spridning inom de sex norrländska länen, inom vilka trakter dylik sjukdom för närvarande förekomme endast i jämförelsevis mindre utsträckning, men att sagda förslag vore föremål för vidare utredning. Detta ärende, som ännu ej behandlats av Kungl. Maj:t, skall jag tillåta mig framdeles anmäla, och må

Departements-
chefen.

[40.] därvid tagas i övervägande i vad mån riksdagens medverkan må påkallas till frågans lösning.

Vidkommande statens understöd till tuberkulinundersökningar, har lantbruksstyrelsen icke ansett sig ånyo böra framlägga förslag om vidgande av denna verksamhet. Någon anledning till upptagande av denna fråga synes icke heller mig nu förefinnas. Jag vill dock härutinnan framhålla, att enligt den av lantbruksstyrelsen åberopade statistiken synes framgå, att antalet kreatursbesättningar, som första gången prövats med tuberkulin, hållit sig tämligen konstant samt att totalantalet undersökta djur och antalet djur inom första gången prövade besättningar ävensom antalet omprövade besättningar och dessas djurantal undan för undan stigit. Någon tillbakagång i metodens tillämpning synes sålunda ej föreligga.

Vad angår ifrågavarande anslags belopp för budgetåret 1929/1930 har lantbruksstyrelsen utgått från, att anslaget borde upptagas oförändrat. Härutinnan har jag icke att föreslå någon ändring.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra förslagsanslag* av kronor 130,000.

[41.] [41.] 5. **Kontroll å uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m.** Den 6 juni 1925 utfärdades, efter riksdagens godkännande av i ämnet framlagt förslag (proposition nr 228), ny lag angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m. (nr 382), avseende obligatorisk tillämpning av lagens bestämmelser inom hela riket utom de fyra nordligaste länen och Kopparbergs län, där tillämpningen skulle vara beroende av Kungl. Maj:ts särskilda beslut. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för budgetåret 1928/1929 anvisat ett extra förslagsanslag av 35,000 kronor till bestridande av statsverkets kostnader för tillsyn å lagens efterlevnad.

I skrivelse den 14 september 1928 angående anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1929/1930 har *lantbruksstyrelsen* anført bland annat följande.

För budgetåret 1927/1928 hade för ändamålet anvisats ett extra förslagsanslag av 25,000 kronor. Enligt lantbruksstyrelsens räkenskaper hade emellertid ifrågavarande kostnader under angivna budgetår uppgått till 30,233 kronor 41 öre. Därtill komme, att Kungl. Maj:t genom beslut den 23 september och 22 oktober 1927 funnit gott bemyndiga vissa länsstyrelser att i länsräkenskapen avföra förskottsvis utanordnade medel å förslagsanslaget till kontroll å uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m. till ett belopp av sammanlagt 174 kronor. Anslaget hade sålunda under budgetåret 1927/1928 överskridits, ehuru icke lika mycket som under budgetåret därförinnan, då anslaget, likaledes uppgående till 25,000 kronor, överskridits med över 14,000 kronor.

Den oväntat starka nedgången av ifrågavarande kontrollkostnader torde bero dels på mul- och klövsjukans upphörande i landet, dels på av lantbruksstyrelsen föreskrivna nedsättningar av antalet provtagningar vid vissa mejerier, dels ock slutligen på införandet av lättare emballage för mjölkprovflaskor, varigenom kostnaderna för postbefordran av dessa till kemisk anstalt kunnat nedbringas.

För innevarande budgetår hade för ändamålet beviljats ett extra förslagsanslag av 35,000 kronor.

Med hänsyn till oförmälda minskning av kontrollkostnaderna torde anslagsbehovet för budgetåret 1929/1930 lämpligen böra beräknas till 30,000 kronor.

Mot lantbruksstyrelsens förslag har jag intet att erinra och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen Departements-
chefen.

att för bestridande av statsverkets kostnader för tillsyn å efterlevnaden av lagen den 6 juni 1925 (nr 382) angående uppvärmning av till kreatursföda avsedd mjölk m. m. anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra förslagsanslag* av kronor 30,000.

Svinavelns befrämjande.

6. Befrämjande i allmänhet av svinaveln, oförändrat *ordinaire* reservationsanslag (se IX H. T. 1928 p. 38) kronor 60,000.

[42.] **7. Avkastningsbedömning rörande avelssvin.** Sedan år 1920 har riksdagen anvisat anslag för anordnande av avkastningsbedömning rörande avelssvin. I riksstaten för innevarande budgetår har för ändamålet uppförts ett extra anslag av 15,500 kronor. [42.]

För användningen av anslaget, vilket ställts till styrelsens för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet förfogande, har Kungl. Maj:t den 22 oktober 1922 meddelat föreskrifter, vilkas innehåll återgivits å sid. 105 i nionde huvudtiteln till 1923 års riksdag.

Ifrågavarande verksamhet ledes av nämnda styrelse samt har sedan april 1923 bedrivits vid ett större, vid Åstorp i Skåne beläget svininstall. Till denna försöksstation levereras smågrisar från i södra och mellersta Sverige befintliga svinavelsstationer och med dem jämförliga avelsbesättningar.

Hos Kungl. Maj:t har svenska svinavelsföreningen i skrivelse den 27 juni 1928 hemställt om åtgärders vidtagande för upprättande å plats i mellersta Sverige av en försöksstation av samma slag som den till Åstorp förlagda.

Till följd av remiss hava utlåtanden häröver avgivits dels den 13 november 1928 av styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, som därvid överlämnat från föreståndaren för anstaltens husdjursavdelning, professorn N. Hansson avgivet yttrande, dels ock den 21 i samma månad av lantbruksstyrelsen.

[42.]

Svenska svinavelsföreningen framhåller bland annat följande.

Resultatet av den vid Åstorp bedrivna verksamheten på hithörande område hade varit synnerligen betydelsefullt för landets svinavel. Emellertid vore det icke möjligt att med hjälp av där förefintliga resurser giva kontrollverksamheten på långt när den omfattning, som med hänsyn till det befintliga avelsmaterialets storlek vore önskvärd. Erfarenheten hade också visat, att försöksstationen i Åstorp nästan helt kommit att tagas i anspråk för avelssvinstationer i södra delarna av landet. För att få jämväl de mellansvenska avelsstammarna under kontroll vore det nödvändigt, att en ny försöksstation upprättades i mellersta Sverige. En utvidgning av verksamheten kunde nämligen ej tillfredsställas enbart genom en utökning av kontrollarbetet vid Åstorp, först och främst därför att denna station vore allt för avlägset belägen från mellersta Sveriges svinavelsstationer.

Professorn Hansson anför i huvudsak följande.

Verksamheten vid den till Åstorp förlagda första försöksstationen av detta slag inom vårt land hade tagit sin början i april 1923. Under de följande arbetsåren hade till denna årligen från landets svinavelsstationer och med dem jämförbara avelsbesättningar levererats ett 60-tal försöksgrupper. Vardera av dessa hade bestått av 4 individer, 2 av han- och 2 av honkön, samtliga uttagna ur någon bestämd kull, vilkens kvalitets- och avelsvärde man velat närmare bestämma. Härvid hade man förfarit på så sätt, att de emottagna försöksgrupperna uppstälts sida vid sida i försöksstallet, erhållit en fullständigt likformig utfodring och nedslaktats vid en medelvikt av 90—95 kilogram. Genom noggrann kontroll över foderförbrukning och tillväxt samt ingående mätningar och bedömningar av det producerade fläsket hade man sökt utpeka de individer och familjer, som på avkomman nedärvde de från praktisk synpunkt mest värdefulla egenskaperna och sålunda utmärkt sig genom snabb tillväxt, låg foderförbrukning per kilogram viktökning och sådana kroppsformer, som medförde, att det producerade fläsket kunde anses fylla den engelska marknadens krav.

Under arbetets gång hade det visat sig, att ovan nämnda egenskaper vore ärftliga, varför kännedomen om desammas förekomst gjort det möjligt att genom ett härpå grundat urval bland avelsdjuren år för år höja det producerade fläskets kvalitet. Detta framginge av de vid försöksstationen i Åstorp uppnådda medelresultaten åren 1923—1927, vilka utvisade, att det genom nämnda urval lyckats att förkorta svinens utvecklingstid, så att åldern vid 90 kilogram sjunkit från 187 till 180 dagar. Därjämte hade de nedslaktade svinens medellängd år för år ökats samt ryggsäckets tjocklek minskats, vilket i sin ordning medfört en fortgående stegring i klassificeringen av fläsket. De första åren hade endast omkring en tredjedel av detta kunnat hänföras till klass I, under det ungefär lika mängder hänförts till klass II och III. Redan efter några års arbete hade i detta hänseende inträtt den förändringen, att procenttalen till klass I hänfödda svinkroppar avsevärt stigit, under det att motsvarande siffror i klasserna II och III betydligt avtagit. Därjämte hade foderförbrukningen per kilogram tillväxt nedgått från 3.74 till 3.54 foderenheter. Inom de enskilda avelsstammar, som hittills uppnått de förnämsta resultaten, hade framgången varit ännu större.

En omläggning av vårt lands svinskötsel i riktning mot produktion av fläsk med utpräglad bacontyp innebure sålunda från produktionssynpunkt en ren vinst, vilken ytterligare förhöjdes därav att det endast vore möjligt att uppnå högsta pris för vårt exportfläsk, om produktionen omlades i denna

riktning. Även på den inhemska marknaden betalades numera det lättgödda fläsket i allmänhet bättre än mera fett dylikt.

Redan då försöksstationen i Åstorp inrättades, hade framhållits, att denna icke ensam kunde genomföra den önskade avkastningskontrollen inom den svenska svinaveln. Det ansågs emellertid då önskvärt, att arbetet upptogs i mera begränsad skala för att främdeles utvidgas, då nödig erfarenhet vunnits angående detsammans detaljer. Att den första försöksstationen förlades till Skåne var beroende därpå, att denna landsända redan då hade den största produktionen framför allt av exportfläsk.

Försöksstallet i Åstorp rymde emellertid endast 20 försöksgrupper, och även efter inrättandet av ett mindre emottagningsstall kunde högst 24 grupper omfattande 96 försökssvin samtidigt uppställas därstädes. Genom den snabba omsättningen hade det dock varit möjligt att årligen emottaga omkring 60 försöksgrupper, av vilka dock i regel några genom dödsfall eller olyckshändelser blivit oanvändbara från försökssynpunkt. Det nämnda antalet emottagbara försöksgrupper hade emellertid under de senare åren icke på långt när motsvarat det föreliggande behovet. Under 1927 och 1928 hade högst en fjärdedel av de försöksgrupper, som anmälts av vederbörande avelsbesättningars innehavare, kunnat emottagas och detta trots att de svinavelsstationer, som vore belägna norr om Väneren och Mälaren på grund av allt för långa frakter m. m. hittills icke kunnat inräknas i Åstorpsstationens verksamhetsområde. Det borde i detta sammanhang också erinras därom, att enskilda större eller mindre svinbesättningar, vilka genom lantbruksstyrelsens medgivande erhållit rätt att få sina avelsdjur stamboksförda, därmed också förpliktigades att vid anfordran leverera försöksgrisar till försöksstationen för avkastningskontroll. Också denna bestämmelse förutsatte, att sagda kontrollarbete snarast möjligt erhöles större omfattning än hittills. Den vidgning av sagda verksamhet, som påkallades av svenska svinavelsföreningen, syntes sålunda vara synnerligen av behovet påkallad.

För att ytterligare få ett sakkunnigt omdöme härom hade professorn Hansson anhållit om ett uttalande av statskonsulenten i svinskötsel. Denne hade i en promemoria av den 7 september 1928 särskilt framhållit den betydelse som avkastningskontrollen fått för avelssvinens bedömning vid premiering och stamboksföring. Samtidigt hade han påpekat de svårigheter, som uppstode, då sagda kontroll endast omfattade en begränsad del av landet och även inom denna icke hade önskvärd omfattning.

Planerna på en utvidgning av den vid Åstorp bedrivna avkastningskontrollen hade hittills varit inriktade dels på en vidgning av det förhyrda försöksstallet i Åstorp, dels på inrättandet av en ny dylik station å lämplig plats i mellersta Sverige. Vad vidgningen av försöksstallet vid Åstorp beträffade påginge redan utredning i syfte att genom någon tillbyggnad i förening med vissa förändringar i inredningen få möjlighet att utöka de samtidigt uppställda försökssvinens antal från högst 100 till omkring 150. Givetvis förutsatte denna vidgning av verksamheten därstädes såväl en något förhöjd hyresavgift som viss stegring av kostnaderna i övrigt. Stegringen bleve dock relativt obetydlig i förhållande till den med 50 procent ökade omsättningen. Under de gångna fullständiga arbetsåren hade kostnaderna för avkastningskontrollen vid Åstorp uppgått till i medeltal 14,850 kronor, vilken summa under de första arbetsåren något underskreds men under de båda senaste, sedan bearbetningen av det insamlade försöksmaterialet blivit mera omfattande, något överskridits. För räkenskapsåret 1929/1930 hade kostnaderna, om verksamhetens omfattning bleve oförändrad, beräknats till 15,500 kronor enligt nedanstående specifikation.

[42.]	Hyra för stall och inventarier	kronor	1,800
	Arbetskostnader för svinens skötsel	»	1,200
	Frakt för ankommande försöksgrisar	»	1,300
	Andel av försöksgrisarnas inköpspris	»	1,200
	En försöksassistent	»	4,320
	Resekostnader vid svinens slakt och bedömning	»	2,200
	Inventariernas underhåll	»	200
	Tryckningskostnader och skrivmaterial	»	200
	Slaktavgifter	»	500
	Veterinär, medicin, serumbehandling	»	400
	Extra omkostnader vid resultatens beräkning och sammanställning	»	1,800
	Diverse omkostnader	»	380
	summa kronor 15,500.		

Om den här ovan skisserade utvidgningen av verksamheten genomfördes, komme detta att medföra vissa stegringar i kostnader för hyra, frakter, försöksstationens andel i försöksgrisarnas inköpspris m. m. Dessa kostnader kunde ännu icke mera noggrant beräknas, men då den årliga omsättningen av svin ökades med omkring 50 procent, kunna de icke uppskattas lägre än 2,000 kronor.

I sin nämnda promemoria hade statskonsulenten i svinskötsel framhållit, att en eventuell försöksstation för mellersta Sverige borde förläggas till trakten av Hallsberg. Härför talade i första hand det förhållandet, att Hallsberg som järnvägsknut hade goda förbindelser såväl i väster med Västergötland och Värmland som i söder och öster med Östergötland och Södermanland. Dessutom kunde med järnvägarna norrifrån försökssvin lätt tillföras från Västmanland, Uppland, Dalarna och södra Norrland. Örebro län erbjöde också den tillgång på mejeriavfall, som vore en förutsättning för en fullt ensartad utfodring av svinen året runt, och i Hallsberg funnes därjämte ett slakteri, vid vilket svinens slakt och bedömning kunde utföras. Detta saknade visserligen ännu anordningar för framställning av bacon, men vid underhandlingar med detsamma ledning hade det ställts i utsikt, att denna brist snart nog komme att avhjälpas, och hade man förklarat sig villig att redan från början av en eventuell försöksstations tillkomst verkställa fläskets styckning och tillskärning i enlighet med de krav, som exportmarknaden uppställde.

Huruvida det vore möjligt att i trakten av Hallsberg förhyra ett lämpligt svinstall på liknande sätt som i Åstorp, kunde ännu icke med visshet avgöras. Vissa möjligheter föreläge dock också i denna riktning. Hela spørgsmålet om upprättande av en försöksstation för genomförande av avkastningskontroll inom den mellansvenska svinaveln syntes sålunda redan föreligga i det läge, att dess snara genomförande vore beroende på om nödigt anslag härför kunde påräknas. Årskostnaderna för en dylik försöksstation med ungefär samma omfattning som den vid Åstorp från början hade torde kunna beräknas till samma belopp, som då anslogs åt denna, eller 15,000 kronor.

Genom inrättande av tvenne försöksstationer för avkastningskontrollens genomförande torde dock flera avsevärda besparingar kunna göras. Detta gällde i första hand frakten för försöksgrisarnas försändning från vederbörande avelsstation till försöksstationerna. Då endast en dylik funnes, måste grisarna såsom nu skedde från både Östergötland, Västergötland och

Södermanland försändas till Skåne, vilket givetvis droge betydligt större kostnader, än då dessa kunde fördelas på tvenne stationer och härvid i regel försändas till den närmast belägna. Även resekostnaderna för de av centralanstaltens tjänstemän, som måste närvara vid försökssvinens nedslaktning och bedömning, komme givetvis att något nedbringas för den närmare Stockholm belägna försöksstationen. Detta torde också gälla kostnaderna för resultatens beräkning och sammanställning, då detta lämpligast kunde ske i ett sammanhang för de båda stationerna. Sagda besparingar torde kunna uppskattas till högst 1,500 kronor. De för kommande räkenskapsår beräknade kostnaderna, vilka efter Åstorpstationens utvidgning beräknats till 17,500 kronor för denna, samt för den mellansvenska stationen till lägst 15,000 kronor, torde därför kunna nedsättas till tillsammans 31,000 kronor. Sagda belopp torde ställas till styrelsens för centralanstalten för jordbruksförsök förfogande att förvaltas enligt samma grunder, som redan vore gällande för den hittills bedrivna verksamheten i Åstorp.

[42.]

Styrelsen för centralanstalten tillstyrker framställning till riksdagen i anslutning till professor Hanssons förslag samt anför för egen del följande.

Den i vårt land sedan några år tillbaka bedrivna avkastningskontrollen rörande avelssvin kunde enligt styrelsens mening tillmätas stor betydelse för landets svinskötsel över huvud taget och icke minst för fläskexporten. Intresset för denna kontrollverksamhet hade också ständigt varit i stigande bland uppfödarna utav avelssvin. Sedan resultaten av verksamheten numera börjat tillmätas betydelse vid den med statsmedel understödda svinpremieringen, kunde avkastningskontrollen sägas hava blivit av i viss mån grundläggande betydelse för hela svinavelns utveckling.

I överensstämmelse med i professor Hanssons yttrande framställt förslag ansåge styrelsen, att en andra försöksstation nu borde upprättas med förläggning till central plats i mellersta Sverige. Först därigenom torde det bliva möjligt att i någorlunda tillfredsställande utsträckning emottaga försöksgrisar från svinavelsstationer och andra jämförbara svinbesättningar i mellersta och norra delarna av landet. Därjämte borde enligt styrelsens mening försöksstationen i Åstorp utvidgas på sätt professor Hansson föreslagit, då därigenom skulle möjliggöras en av behovet påkallad ökning av kontrollverksamheten för landets sydligare delar, helst som ifrågavarande utvidgning syntes kunna vinnas för en jämförelsevis ringa kostnad.

Med avseende å de av professor Hansson för den sålunda utvidgade kontrollverksamheten beräknade kostnaderna, tillhopa 31,000 kronor, hade styrelsen intet att erinra.

Lantbruksstyrelsen har med hänsyn till avkastningskontrollens stora betydelse för svinskötseln, varom resultaten av den hittills utförda kontrollen i Åstorp bure vittne, funnit förslaget om vidgad dylik kontroll i syfte att bereda åtminstone större delen av landets uppfödare utav avelssvin tillfälle att begagna sig därav vara av stor betydelse för jordbruksproduktionen. På grund härav och då lantbruksstyrelsen icke hade något att erinra mot de gjorda kostnadsberäkningarna, har styrelsen tillstyrkt bifall till föreliggande framställning.

[42.]
Departements-
chefen.

Det framlagda förslaget om upprättandet av ytterligare en försöksstation för avkastningskontroll inom svinaveln finner jag med hänsyn till sagda avels stora betydelse för det svenska jordbruket synnerligen beaktansvärt. Med hänsyn till nödvändigheten att begränsa statsutgifterna synes emellertid med förslagets realiserande böra tillsvidare anstå. Däremot anser jag förslaget om utvidgning av försöksstationen i Åstorp böra tillmötesgå. För en merkostnad av allenast 2,000 kronor skulle möjliggöras en utökning av de därstädes samtidigt uppställda försökssvinens antal med 50 procent. Genomförandet av en dylik utvidgning bör bli av viss betydelse jämväl för den mellansvenska svinskötseln. Jag tillstyrker sålunda, att anslaget till avkastningskontrollen för instundande budgetår uppföres med 17,500 kronor, och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för anordnande av avkastningsbedömning rörande
avelssvin anvisa för budgetåret 1929/1930 ett *extra*
anslag av kronor 17,500.

8. **Fåravelns befrämjande, oförändrat** *ordinarie reservationsanslag* (se IX H. T. 1927 p. 49) kronor 24,000.

[43.] [43.] 9. **Fjäderfäavelns befrämjande.** Till fjäderfäavelns befrämjande har riksdagen från och med 1904 årligen anvisat anslag. Dessa hava växlat mellan 5,000 kronor under nämnda år till 30,000 kronor för åren 1921 och 1922. Under budgetåren 1927/1929 har anslaget varit upptagit med 19,000 kronor.

Anslaget har av Kungl. Maj:t under vissa villkor ställts till Sveriges allmänna fjäderfäavelsförenings förfogande.

År 1926 bildades en ny sammanslutning, Sveriges fjäderfäodlares riksförbund, med i stort sett samma program som nämnda förening. I december 1927 anhöll denna nya förening att bli delaktig av det statsanslag, som anvisades för fjäderfäavelns främjande. Ansökningen inkom emellertid för sent för att bli föremål för behandling i samband med framställning om anslag för förevarande ändamål till 1928 års riksdag. Motionsvis yrkades dock, att statsunderstöd för budgetåret 1928/1929 måtte beviljas förbundet med 10,000 kronor. Jordbruksutskottet ansåg sig dock icke kunna tillstyrka bifall till motionen och anförde bland annat, att utskottet funne lämpligheten att splittra statsbidraget till fjäderfäavelns befrämjande på två för i huvudsak samma syfte arbetande enskilda föreningar kunna starkt ifrågasättas. Motionen föranledde icke någon åtgärd lika litet som ovan nämnda av förbundet hos Kungl. Maj:t gjorda framställning.

I en till Kungl. Maj:t ställd till lantbruksstyrelsen ingiven ansökning har nu Sveriges allmänna fjäderfäavelsförening under åberopande av bifogat förslag till inkomst- och utgiftsstat anhållit om ett statsbidrag för budget-

året 1929/1930 av 22,000 kronor. Tillika har Sveriges fjäderfäodlares riksförbund i skrivelse till Kungl. Maj:t, med överlämnande av statförslag för 1929, hemställt att för täckande av bristen i detta förslag erhålla ett statsbidrag av 10,000 kronor av de till fjäderfäavelns befrämjande av riksdagen anvisade medlen. I skrivelse den 2 oktober 1928 har lantbruksstyrelsen avgivit utlåtande över förstnämnda framställning, och har styrelsen därvid tillika, med anledning av remiss, yttrat sig över nämnda riksförbunds ansökning.

[43.]

Lantbruksstyrelsen anför följande:

Inom Sveriges allmänna fjäderfäavelsförening hade staten tillförsäkrat sig ett visst inflytande därigenom, att Kungl. Maj:t förbehållit sig rätten att utse en ledamot i föreningens styrelse och en revisor att granska föreningens räkenskaper och förvaltning. Det behov av konsulterande verksamhet på fjäderfäodlingens område, som enligt lantbruksstyrelsens på sin tid avgivna förslag skulle fyllas genom anställande av en statskonsulent, hade fyllts genom av föreningen anställda konsulenter med verksamhet över hela landet.

Ett bifall till ansökningen om statsbidrag till det nybildade riksförbundets verksamhet skulle betyda ett avsteg från den praxis, som på området hittills varit rådande, och innebära en splittring av det statsunderstödda arbetet till fjäderfäavelns främjande. Emot en sådan åtgärd hade på sin tid hushållningssällskapens ombud uttalat sig, och hade jämväl jordbruksutskottet vid senaste riksdag ansett sig böra ifrågasätta lämpligheten därav. För egen del funne lantbruksstyrelsen det vara tydligt, att en splittring av det jämförelsevis obetydliga statsanslaget för ändamålet måste medföra betydligt minskad effekt till nackdel för fjäderfäskötseln i dess helhet.

Under sådana förhållanden ansåge lantbruksstyrelsen statsbidrag böra utgå till det nybildade riksförbundet allenast under förutsättning, att den äldre föreningen förlorat allmänhetens förtroende och det nya förbundet visat sig i högre grad besitta detta förtroende och vara mera ägnat att handhava de statliga åtgärderna på området.

För bedömande av läget härutinnan hade lantbruksstyrelsen från de båda organisationerna infortrat dels berättelse över det senaste årets verksamhet dels ock förteckning över till dem anslutna underavdelningar och uppgift om antalet medlemmar inom dessa. Av såväl styrelseberättelserna som medlemsförteckningarna funne lantbruksstyrelsen otvetydigt framgå, att den äldre föreningen såväl med hänsyn till verksamhet som omfattning fortfarande vore den enda egentliga riksorganisationen.

En närmare granskning av riksförbundets medlemsförteckning gäve vid handen, att förbundet huvudsakligen hade sin verksamhet och tyngdpunkt förlagd till södra delen av Kalmar län, som inrymde icke mindre än 2,057 av förbundets hela till 2,583 uppgående medlemsantal. Att märka vore, att den till förbundet anslutna lokalföreningen för Värmlands län, enligt vad som framginge av handlingarna, endast villkorligt tillhörde förbundet och tydligen, därest förbundet ej komme i åtnjutande av statsbidrag, skulle återgå till den äldre föreningen, till vilken nämnda lokalförening varit ansluten före riksförbundets bildande.

Fjäderfäavelsföreningen hade i sin redogörelse meddelat uppgift om medlemsantalet under de senaste fyra åren. Därav framginge, att anslutningen till föreningen till följd av den splittring, som förbundets bildande

[43.] medförde, tillfälligtvis minskats, i det att medlemsantalet, som 1924 utgjort 7,483, 1925 nedgått till 5,983. Medlemsantalets snabba tillväxt under senaste tiden — medlemsantalet för 1927 utgjorde 7,690 — syntes dock tydligt utvisa, att föreningen återvunnit förtroendet och nu med sina tämligen starka lokalföreningar inom så gott som alla län utgjorde en verklig riksorganisation.

Lantbruksstyrelsen ansåge sig icke kunna tillstyrka statsbidrag till riksförbundet utan ansåge, att statsanslaget till fjäderfäavelns befrämjande fortfarande borde utgå till fjäderfäavelsföreningen och beräknas med ledning av dess statförslag.

En granskning av fjäderfäavelsföreningens utgiftsförslag, jämfört med det förslag som legat till grund för beräkandet av anslagsbehovet för budgetåret 1928/1929, visade förhöjning endast å posterna »avlöningar, konsulent-verksamhet m. m.» samt »värpkontroll och avelscentra» med respektive 600 kronor och 2,900 kronor.

Höjningen av den förra posten motiverades med behovet att öka sekreterarens arvode med 600 kronor. Enligt vad lantbruksstyrelsen inhämtat, utginge för närvarande förutom löner till konsulenterna arvode till sekreteraren och kassaförvaltaren med 900 kronor till vardera. Det föreliggande förslaget innebure en höjning av sekreterararvodet till 1,500 kronor. Då nämnda höjning torde sammanhånga med avsikten att söka till sekreterare förvärva en person, som vore i tillfälle att i större omfattning än hittills kunnat ske ägna sig åt föreningens intressen, ansåge sig lantbruksstyrelsen icke böra göra någon erinran emot posten ifråga.

Till värpkontroll och avelscentra hade beräknats förhöjning från 1,500 kronor till 4,400 kronor. Såväl anordnandet av värpkontroll som upprättandet av avelscentra hade till ändamål att stödja urvalet av avelshöns med framstående äggproduktionsförmåga och spridandet av dessa i allt större kretsar. Sådana åtgärder måste, enligt vad lantbruksstyrelsen kunde finna, vara av stor betydelse ur rent produktionsintresse, och ett förhöjt statsbidrag för ändamålet syntes väl motiverat.

De beräknade inkomsterna av medlemsavgifter (innebärande en höjning med 500 kronor i jämförelse med budgetåret 1928/1929) syntes lantbruksstyrelsen upptagna till så högt belopp som i sådant avseende skäligen kunde beräknas inflyta.

Lantbruksstyrelsen hade sålunda ingen erinran att framställa emot det av föreningen framlagda förslaget till inkomst- och utgiftsstat.

Styrelsen ville emellertid i detta sammanhang framhålla fjäderfäskötselns och speciellt äggproduktionens efterhand alltmer ökade betydelse såsom ekonomisk faktor inom lantushållningen. Speciellt äggproduktionens betydelse belystes i viss mån av nedanstående sammandrag över import och export av ägg under de senare åren.

	I m p o r t		E x p o r t		Exporten understiger (—) respektive överstiger (+) importen med	
	mängd ton	värde kronor	mängd ton	värde kronor	ton	kronor
1923	2,269	3,919,675	810	1,371,057	— 1,459	— 2,548,618
1924	1,999	3,718,343	745	1,387,979	— 1,254	— 2,330,364
1925	638	1,236,189	818	1,664,189	+ 180	+ 428,000
1926	1,092	1,837,889	1,830	3,485,384	+ 738	+ 1,647,495
1927	161	284,260	3,920	6,606,584	+ 3,759	+ 6,322,324
jan.—juli 1928	80	—	2,111	—	—	—

Denna sammanställning visade tydligt äggproduktionens kraftiga uppsving inom landet och dess betydelse för det allmänna. Ett väsentligt importöverskott hade under loppet av några få år förbytt i ett mer än dubbelt så stort exportöverskott.

Lantbruksstyrelsen hade jämväl försökt göra en beräkning av totalvärdet av Sveriges äggproduktion. Enligt 1919 års husdjursräkning hade antalet höns, kycklingar oräknade, uppgått till 4,828,899. Om tuppar frånräknades, torde man kunna beräkna hönornas antal till i runt tal 4,500,000. Med en beräknad äggläggning av 100 ägg per höna och år, skulle den svenska äggproduktionen vid ifrågavarande tid hava uppgått till i runt tal 450 miljoner ägg för år. Importöverskottet av ägg hade då uppgått till i runt tal 38 miljoner ägg emot för 1927 ett exportöverskott av cirka 63 miljoner ägg. Under förutsättning av oförändrad inländsk förbrukning skulle således produktionen för 1927 hava stigit till 551 miljoner ägg. Med utgångspunkt från värdet av exportäggen under samma år, eller 1.69 kronor per kilogram, motsvarande cirka 10 öre per styck, skulle sålunda värdet av äggproduktionen under 1927 hava utgjort cirka 55,000,000 kronor.

Toge man jämväl hänsyn till det betydande värdet av fjäderfäskötselets köttproduktion, syntes det lantbruksstyrelsen tydligt, att denna produktionsgren tack vare sin starka utveckling börjat spela en betydande roll för landet, ett förhållande så mycket mera glädjande som denna gren av lant-hushållningen särskilt hade betydelse för det mindre och minsta jordbruket.

Det statsbidrag av 22,000 kronor, som nu begärdes för stödande av fjäderfäaveln, funne lantbruksstyrelsen, sett mot bakgrunden av vad sålunda anförts, jämförelsevis ringa. Det ifrågasatta understödet överstege allenast med 2,000 kronor det belopp, som under en lång följd av år före kristiden med då rådande högre penningvärde anvisats för ändamålet.

I detta sammanhang må anmärkas, att från Sveriges fjäderfäodlares riksförbund till Kungl. Maj:ts inkommit en skrivelse av den 15 oktober 1928, däri förbundet riktat viss kritik mot Sveriges allmänna fjäderfäavelsförenings verksamhet.

I anledning härav har lantbruksstyrelsen, efter hörande av fjäderfäavelsföreningen, den 21 november 1928 avgivit infortrat utlåtande. Under åberopande av vad däri anförts och med hänsyn till föreningens förklaring har lantbruksstyrelsen funnit förbundets framställning icke behöva föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

[43.] Vid ärendets föredragning den 21 december 1928 har Kungl. Maj:t beslutat i överensstämmelse med lantbruksstyrelsens förslag.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till fjäderfäavelns stora värde såsom binäring till jordbruket samt betydelsen av denna binärings fortgående utveckling synes anslag från statens sida för fjäderfäavelns främjande väl motiverat.

Under åberopande av de av lantbruksstyrelsen anförda skäl och med hänsyn till önskvärdheten av att splittring i arbetet för denna närings förkovran i möjligaste mån måtte undvikas, vill jag tillstyrka att, likasom förut varit fallet, anslaget användes för stödjande av Sveriges allmänna fjäderfäavelsförenings verksamhet.

Vad angår anslagets belopp, synas bärande skäl hava framförts för behovet av någon ökning i det nu utgående anslaget. Särskilt gäller detta den föreslagna höjningen av bidraget till verksamheten för värpkontroll och avelscentra. Emellertid anser jag mig icke kunna tillstyrka större ökning av anslaget, än att detsamma uppföres med 20,000 kronor, vilken summa torde medgiva möjlighet för föreningen att bedriva sin verksamhet under tillgodoseende av utvecklingens krav.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till fjäderfäavelns befrämjande anvisa för budget-
året 1929/1930 ett *extra anslag* av kronor 20,000.

10. Biskötselns befrämjande, oförändrat ordinarie reservationsanslag
(se IX H. T. 1928 p. 41) kronor 10,000.

G. **Veterinärväsendet.****Veterinärundervisningsanstalter.**

[44.] 1. **Veterinärhögskolan.** På framställning av Kungl. Maj:t uppförde 1928 års riksdag *ordinarie förslagsanslaget till veterinärhögskolan* med 313,600 kronor samt godkände följande stat för högskolan att tillämpas från och med budgetåret 1928/1929 (IX H. T. p. 42 och R. skr. nr 128):

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	kronor 147,000
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	» 1,500
Arvoden till rektor 1,500 kronor, en prosektor 6,000 kronor, envar av 4 laboratorer å 6,000 kronor, envar av 4 assistenter å 4,500 kronor samt till biträde vid port- och telefonvaktsgöromålen 200 kronor	» 49,700
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 26,000
Övriga utgifter	» 89,400

Förslagsanslag kronor 313,600.

I posten avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. ingår ett belopp av 4,200 kronor till drängar och extra betjäning.

I posten övriga utgifter innefattas huvudsakligen dels omkostnadsanslag för högskolans särskilda avdelningar dels ock allmänt anslag å 60,000 kronor för bränsle, belysning, renhållning m. m. Omkostnadsanslagen för den patologisk-anatomiska avdelningen och avdelningen för nötkreaturssjukdomar utgöra 2,500 kronor respektive 4,000 kronor. Vid upptagande av anslagsposten till övriga utgifter till sammanlagt 89,400 kronor har räknats med en årlig nettovinst av 12,000 kronor av högskolans stallar och smedja, vilket belopp i första hand avsågs att få tagas i anspråk för ifrågavarande »övriga utgifter».

För *diverse behov* vid veterinärhögskolan har därjämte för budgetåret 1928/1929 anvisats ett extra reservationsanslag av 38,200 kronor. Förutom ett fyllnadsbelopp å 35,100 kronor till bränsle m. m. ingår däri dels 1,500 kronor till ökning av kliniskt material vid kirurgiska kliniken dels ock 1,600 kronor till personligt ålderstillägg åt laboratorn N. O. Engfeldt.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 maj 1928, varöver statskontoret den 12 juni 1928 avgivit infordrat utlåtande, har veterinärhögskolans styrelse, med överlämnande av en framställning av föreståndaren för institutionen för bujatrik, obstetrik och ambulatorisk klinik professorn H. Stålfors även-

[44.] som av yttrande i särskilda anslagsfrågor av högskolans lärarkollegium, framlagt förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1929/1930. Styrelsen har därvid hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

1) att höja anslaget till patologisk-anatomiska avdelningen med 2,500 kronor eller från 2,500 kronor till 5,000 kronor,

2) att höja anslaget till avdelningen för nötkreaturssjukdomar m. m. med 1,000 kronor eller från 4,000 kronor till 5,000 kronor; och skulle vid bifall till sistnämnda båda förslag anslagsposten »övriga utgifter» komma att höjas med sammanlagt 3,500 kronor eller från 89,400 kronor till 92,900 kronor, samt

3) att till diverse behov vid veterinärhögskolan för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra reservationsanslag av 27,000 kronor.

Patologisk-
anatomiska av-
delningen.

Beträffande först den under punkt 1 föreslagna höjningen i anslaget till patologisk-anatomiska avdelningen bör erinras, att veterinärhögskolans styrelse redan i sin skrivelse rörande högskolans anslagsbehov för budgetåret 1928/1929 — efter framställning av t. f. föreståndaren för avdelningen samt högskolans lärarkollegium — föreslagit en höjning av förevarande anslag till 5,000 kronor. Detta förslag blev emellertid icke av Kungl. Maj:t godkänt, utan föreslogs anslaget skola upptagas med oförändrat belopp. I en inom andra kammaren väckt motion upptogs emellertid högskolestyrelsens förslag. I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 1 punkt 42 yttrade jordbruksutskottet, att för tillgodoseende av behovet av ökad arbetskraft å avdelningen borde få tagas i anspråk den besparing, som efter av riksdagen medgiven ombyggnad av värmeledningen vid högskolan kunde komma att uppstå i de för eldarpersonal beräknade medlen, samt att utskottet i anslutning härtill icke ansåg sig för det dåvarande kunna tillstyrka anvisande av några ytterligare medel.

Lärarkollegiet har nu åberopat sin ovanberörda framställning, vilken föranletts därav, att det visat sig omöjligt att på ett tillfredsställande sätt med tillgängliga medel och arbetskrafter utnyttja det för varje år allt mer ökade material, som för undersökning insändes till avdelningen; och har kollegiet vidare framhållit följande.

Erfarenheten under det gångna året hade också ytterligare styrkt behovet av ökat anslag för nämnda institution för att därigenom möjliggöra anställande av ett tekniskt biträde för utförande av en del för undersökningarna nödiga förarbeten, vartill visserligen icke några vetenskapliga förutsättningar krävdes men dock en viss teknisk skicklighet, så att ej professors och assistentens tid, som vore väl behöflig för andra ändamål, behövde allt för mycket upptagas av dylika, enklare göromål. Den årligen stegrade ökningen av arbetet vid institutionen ifråga, som i kollegiets ovan nämnda framställning anförts, hade också visat sig fortfarande pågå; så hade t. ex. obduktionernas antal, jämfört med motsvarande tid föregående år, ökats med 26—27 procent och det för patologisk-histologisk diagnos in-

sända undersökningsmaterialet med ej mindre än 30 - 35 procent. Anlitande av extra arbetskraft hade därför vissa tider visat sig nödvändig, och då medel till avlönande därav måst tagas från det redan förut för institutionens behov allt för knappa anslaget, hade följden blivit, att medlen visat sig otillräckliga för en del andra, viktiga utgifter såsom för anskaffande av nödiga förvaringskärl och konserveringsvätskor för tillvaratagande för museets räkning av värdefullt patologiskt-anatomiskt material ävensom för annan önskvärd materialanskaffning.

För att det rikliga och för undervisningen värdefulla materialet skulle på tillfredsställande sätt kunna tillvaratagas och bearbetas, vore därför en höjning av anslaget till institutionen ifråga oundgängligen nödvändig. Kollegiet hemställde därför ånyo om en höjning till 5,000 kronor.

Veterinärhögskolans styrelse har anfört följande.

Av vad som förekommit vid anslagets behandling vid 1928 års riksdag framginge, att riksdagen icke ställt sig avvisande till kravet i och för sig om ökad arbetskraft å ifrågavarande avdelning men ansett, att härför erforderligt belopp åtminstone för budgetåret 1928/1929 skulle kunna disponeras från andra högskolans medel. Då behovet av tekniskt biträde å avdelningen vore oavvisligt och den av riksdagen för nödiga medels anskaffande härtill för budgetåret 1928/1929 anvisade utvägen endast torde vara ett provisorium, finge styrelsen, under hänvisning i övrigt till de av lärarkollegiet nu åter kraftigt framhållna skälen för anslagets höjning för ifrågavarande ändamål med 2,500 kronor, för sin del på det livligaste tillstyrkt en sådan anslagsökning.

Rörande högskolestyrelsens hemställan under punkt 2 må erinras, att styrelsen i samband med anslagsäskandet till 1928 års riksdag — i enlighet med en av professorn i läran om nötkreaturens sjukdomar m. m. H. Stålfors gjord av lärarkollegiet tillstyrkt framställning i ämnet — anhöll om en höjning av anslaget till avdelningen för bujatrik och obstetrik samt ambulatorisk klinik med 2,000 kronor till 5,000 kronor. Av Kungl. Maj:t tillstyrktes emellertid en höjning med allenast 1,000 kronor i enlighet varmed denna post upptogs med 4,000 kronor, till vilket belopp den ock fastställdes av riksdagen.

I skrivelse till högskolestyrelsen har nu *professor Stålfors* förnyat sin anhållan om anslagets höjning till 5,000 kronor och därvid anfört följande.

Den nyinrättade stationära kliniken på avdelningen hade varit till en ovärderlig nytta för undervisningen, men tyvärr hade det saknats medel till anställande av åtskilliga försök, som varit planlagda, t. ex. med olika medel och metoder för behandling av juverinflammation. Skulle man inköpa djur för dylika försök, måste man räkna med förlust vid försäljningen, och därtill komme då kostnaderna för själva försöksmedlen.

Å kliniken hade under året huvudsakligen stått djur, som använts för undervisning i sterilitetsbehandling och klinisk propedeutik, ävensom sådana, som tjänat till experiment för belysande av sterilitetsproblemet, men dessa senare experiment hade ej kunnat slutföras, därför att medel saknades till underhåll av därför avsedda försöksdjur. Om man betänkte, att an-

[44.]

Avdelningen:
för nötkrea-
turssjukdomar
m. m.

[44.] slaget till avdelningen under en lång följd av år, innan kliniken inreddes, varit 3,000 kronor, och att foder- och strömedel för endast 6 djur — kliniken rymde 8 båsplatser — som tjänade som undervisningsobjekt, under en tid av 8 månader betingade en kostnad av 2,160 kronor efter 1 krona 50 öre per dag och djur, framstode med all tydlighet, att ett anslag av 5,000 kronor måste betecknas som det minsta möjliga och synnerligen knappt, och att den av 1928 års riksdag beslutade höjningen till 4,000 kronor vore alldeles otillräcklig. Kostnaderna för foder och strömedel uppginge enligt nu gällande priser till 1 krona 45 öre per djur och dag. Då höet stode i ett så lågt pris som 6.9 öre per kilogram, bjöde försiktigheten att räkna med en dagskostnad av en krona 50 öre per djur. Till dessa kostnader komme sedan hyra för djuren, eventuella förluster på desamma, medicin, nödvändiga instrument o. s. v. Med några inkomster kunde man som bekant knappast räkna på en stationär nötkreatursklinik; djurägaren vore mest inriktad på att rädda slaktvärdet.

Lärarkollegiet vid högskolan har tillstyrkt den föreslagna höjningen, då den av professor Stålfors anförda motiveringen syntes kollegiet väl grundad och kollegiet ansåge det av största betydelse för undervisningen i det för den veterinära utbildningen så viktiga ämnet nötkreaturens sjukdomar att verksamheten å avdelningen kunde så effektivt som möjligt bedrivas.

Högskolestyrelsen har ansett, att professor Stålfors framlagt verkligt bärande skäl för sin framställning om anslagsförhöjning samt i likhet med lärarkollegiet tillstyrkt framställningen.

Extra anslaget
till diverse
behov.

Beträffande förslaget under 3) ingår såsom ovan nämnts i anslaget till »övriga utgifter» ett belopp av 60,000 kronor till bränsle, belysning, renhållning m. m. Såsom fyllnadsanslag härtill har alltsedan 1918 anvisats ett extra anslag till diverse behov vid veterinärhögskolan. Detta anslag utgör för budgetåret 1928/1929 38,200 kronor, i vilket belopp på sätt jämväl ovan nämnts ingå förutom fyllnadsanslaget till bränsle m. m. å 35,100 kronor dels 1,500 kronor till kliniskt material vid kirurgiska kliniken dels ock 1,600 kronor för beredande av personligt ålderstillägg till laboratorn vid högskolan N. O. Engfeldt.

Högskolestyrelsen har i sin berörda skrivelse rörande detta anslag anført följande.

Jämväl för budgetåret 1929/1930 torde för högskolans allmänna utgifter erfordras ett extra anslag utöver det ordinarie. Till utredning rörande det erforderliga beloppet hade styrelsen från högskolans syssloman infordrat promemoria, utvisande att ifrågavarande utgifter för sagda tid beräknats till 85,500 kronor, vadan alltså skulle erfordras ett extra anslag av 25,500 kronor. Tillika erfordrades anslag till samma belopp som förut för budgetåret 1929/1930 för ökning av kliniskt material vid kirurgiska kliniken. Vad däremot beträffade anslaget å 1,600 kronor till personligt ålderstillägg åt laborator Engfeldt, ville styrelsen erinra, att styrelsen i särskild skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 maj 1928 gjort framställning om åtgärders vidtagande för inrättande åt Engfeldt från och med budgetåret 1929/1930 av

en personlig laboratorsbefattning i kemi med avlöning enligt B 26 i löneplanen för ordinarie befattningshavare i statsdepartement m. fl. verk, och att, därest denna styrelsens framställning komme att vinna statsmakternas bifall, det hittills utgående anslaget till personligt ålderstillägg åt laborator Engfeldt ej vidare bleve erforderligt. Under sistnämnda förutsättning komme anslaget till diverse behov vid högskolan för budgetåret 1929/1930 att uppgå till sammanlagt (25,500 + 1,500) 27,000 kronor.

Anledningen till att anslaget till diverse behov ansetts kunna på förslaget sätt nedsättas beror, förutom på bortfallandet av det personliga ålderstillägget åt Engfeldt, av den minskning i åtgången på kol, koks och ved, som väntas bliva en följd av ombyggnaden av värmeanläggningen.

Statskontoret har icke funnit något att erinra mot veterinärhögskolans förevarande framställning angående medelsbehovet för högskolan under budgetåret 1929/1930.

Under denna punkt anhåller jag tillika få anmäla två framställningar i fråga om överförande av viss extra personal vid veterinärhögskolan till extra ordinarie befattningshavare.

Hos Kungl. Maj:t hava *Hj. Lindström, Hj. Starborg och C. Scherfors* i egenskap av vid veterinärhögskolans institution för hovbeslag anställda hovbeslags- och smidesinstruktörer samt smeder gjort framställning att bliva inplacerade i lönegrad 6 i den för extra ordinarie befattningshavare i 6 § av kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) intagna löneplanen.

I ärendet hava infordrade utlåtanden avgivits den 7 mars 1928 av styrelsen för veterinärhögskolan, den 1 juni 1928 av allmänna civilförvaltningens lönenämnd och den 12 juli 1928 av statskontoret, varefter till följd av remiss veterinärhögskolans styrelse den 3 oktober 1928 ånyo yttrat sig.

Veterinärhögskolans styrelse har i sitt förstnämnda utlåtande vitsordat, att av ifrågavarande tre befattningshavare två varit anställda vid högskolan över 22 år och den tredje i över 15 år. Ett överförande av dem till extra ordinarie tjänstemän skulle medföra en årlig kostnadsökning av omkring 250 kronor, vilken skulle komma att belasta hovbeslagssmedjans utgiftskonto. Ansökningen syntes styrelsen vara med billighet och rättvisa överensstämmande, vadan styrelsen tillstyrkte densamma.

Lönenämnden har anfört att, därest det icke på grund av särskilda omständigheter, vilka fölle utom lönenämndens bedömande, ansåges mindre lämpligt, att sökandena erhöles anställning såsom extra ordinarie tjänstemän, det med hänsyn till sökandenas långvariga och väl vitsordade tjänstgöring vid högskolan syntes lönenämnden billigt, att de tilldelades dylik anställning. Såsom extra ordinarie tjänstemän torde sökandena böra hänföras till och åtnjuta lön enligt lönegraden 6, varvid den mot viss procent av hovbeslagssmedjans nettoinkomst svarande provision, som för närvarande tillkomme dem, borde upphöra att utgå.

Statskontoret har icke haft något i och för sig att erinra mot att ifrågavarande befattningshavare finge av högskolans styrelse anställas såsom extra ordinarie befattningshavare med placering på sätt föreslagits. Innan

Överförande
av viss extra
personal till
extra ordi-
narie befatt-
ningshavare.

- [44.] fastare anställning bereddes samtliga tre vid hovbeslagssmedjan anställda instruktörerna, vore dock välbetänkt utreda, huruvida det kunde vara av behovet påkallat att även i fortsättningen bibehålla samma antal instruktörer som dittills.

Veterinärhögskolans styrelse har för utredning i det av statskontoret angivna avseendet med sitt senare yttrande överlämnat en skrivelse från läraren i hovbeslag m. m., som tillika är föreståndare för hovbeslagssmedjan. I denna skrivelse har framhållits nödvändigheten av att nuvarande tre smidesinstruktörer bibehölles; och har styrelsen under hänvisning härtill hemställt om bifall till förevarande ansökning.

Vidare har *högskolestyrelsen* i skrivelse den 23 oktober 1928, varöver infordrade utlåtanden avgivits den 17 november 1928 av allmänna civilförvaltningens lönenämnd och den 2 januari 1929 av statskontoret, med överlämnande av en P. M. i ämnet från sysslomannen vid högskolan, anført, att vid kirurgiska och medicinska stallarna vore anställda bland andra två extra sjukvårdare och en kusk tillika chaufför, vilka tjänstgjort därstädes under mera än respektive 12, 8 och 6 år. Förevarande befattningar, som funnits sedan många år och vore nödvändiga jämväl för framtiden, avlönades med inkomster från nämnda stallar. Det hade nu i berörda P. M. ifrågasatts, att sagda personal skulle erhålla anställning såsom extra ordinarie befattningshavare med placering i 5:e lönegraden av ovan omförmälda löneplan. Ett bifall till förslaget skulle för närvarande föranleda en årlig ökning i utgifterna för stallarna med 42 kronor jämte dyrtidstillägg därå. Styrelsen funne det vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att nämnda tre befattningshavare överfördes till extra ordinarie.

Lönenämnden har för sin del tillstyrkt, att ifrågavarande tre befattningshavare, därest de ansåges böra överföras till extra ordinarie anställning, inplacerades i 5:e lönegraden av förberörda löneplan. Lönenämnden förutsatte därvid, att vid tillgodoräknande av föregående anställningstid för placering i löneklass inom samma lönegrad avdrag i varje fall skedde med ett år från den tid de efter fyllda aderton år kunde hava innehaft anställning hos högskolan.

Statskontoret har icke haft något att erinra emot att bemälda befattningshavare vunne extra ordinarie anställning med den lönegradsplacering, som av lönenämnden föreslagits.

Personlig
laboratorsbe-
fattning åt
N. O. Eng-
feldt.

Härefter anhåller jag få något närmare redogöra för den i högskolestyrelsens ovanberörda skrivelse omförmälda framställningen av den 21 maj 1928 ifråga om inrättande vid högskolan av en personlig laboratorsbefattning för Engfeldt.

I sistnämnda skrivelse har veterinärhögskolans styrelse med överlämnande av en framställning i ämnet från högskolans lärarkollegium anhållit, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för inrättande åt Engfeldt från och med budgetåret 1929/1930 av en personlig laboratorsbefattning i kemi med avlönning enligt lönegraden B 26 i löneplanen för ordinarie befattningshavare i statsdepartement m. fl. verk.

Av *lärarkollegiets* vid högskolan omförmälda framställning inhämtas bland annat följande.

[44.]

Då laboratorerna vid högskolan hade sig anförtrödda omfattande och viktiga delar av undervisningen och handledandet av de studerandes praktiska arbeten i stor utsträckning och på eget ansvar, ansåge kollegiet det vara av största vikt för ett framgångsrikt undervisningsarbete, att laboratorstjänsterna besattes med så väl kvalificerade personer som möjligt och att, om det lyckats högskolan att förvärva verkligt dugande personer som laboratorer, dessa kvarstannade längsta möjliga tid i högskolans tjänst. För underlättande härav hade kollegiet vid flera tillfällen ehuru utan resultat gjort framställning avseende laboratorsbefattningarnas överförande till ordinarie tjänster. Det vore icke kollegiets mening att nu ånyo framföra nämnda krav. Omständigheter hade emellertid inträffat, som nödgade kollegiet att anhålla om vidtagande av särskilda åtgärder för att om möjligt förhindra, att högskolan förlorade en av sina laboratorer, nämligen ovanbemälda Engfeldt, vilken under sin långa tjänstetid vid högskolan visat sig vara icke blott en utmärkt lärare utan även en synnerligen intresserad och dugande vetenskapsman. Det vore lättförklarligt, att Engfeldt, hur stort hans intresse för arbetet vid högskolan än vore, då han nu efter över 16 års oavbruten tjänstgöring vid dennas fysiologiska och kemiska institution nått medelåldern, tillkännagivit sin avsikt vara att söka annan befattning, nämligen anställningen som garnisonsapotekare. Han hade emellertid sagt sig helst önska kvarstanna vid högskolan, och förklarat sig villig därtill, om han bleve anställd som laborator på ordinarie stat. Detta kunde enligt kollegiets mening låta sig göra på sådant sätt, att icke en eventuellt kommande omreglering av högskolans laboratorstjänster därigenom behövde på något sätt föregripas, nämligen genom att tildela honom personlig ordinarie laboratorstjänst.

Som ytterligare stöd för ansökningen har kollegiet närmare belyst Engfeldts meriter, svårigheten att för honom finna en ersättare samt den jämförelsevis ringa kostnaden i förhållande till den till Engfeldt för närvarande utgående avlöningen (skillnaden mellan högsta löneklassen i B 26, 10,020 kronor, och 7,600 kronor) m. m.

Styrelsen för veterinärhögskolan har först erinrat hurusom, då det av skilda anledningar varit ett önskemål att få Engfeldt fastare knuten vid högskolan, vid olika tillfällen förslag varit uppe för detta önskemåls förverkligande utan att det dock lett till önskat resultat. Härefter anför styrelsen bland annat följande.

I likhet med *lärarkollegiet* ansåge styrelsen det för högskolan synnerligen önskvärt, att den nuvarande innehavaren av omförmälda laboratorsbefattning, vilken med nit och intresse samt framstående skicklighet uppehållit sin tjänst alltsedan den 1 september 1911, fortfarande bundes vid högskolan, enär hans avgång från högskolans tjänst skulle för högskolan innebära en nästan oersättlig förlust. Styrelsen åberopade vad *lärarkollegiet* i sin skrivelse anfört. Ytterligare ville styrelsen framhålla önskvärdheten av, att Engfeldt bereddes sådan förbättring i sin ställning vid högskolan, att han kunde finna det med sin fördel förenligt att kvarstanna vid högskolan, där hans vetenskapliga duglighet och mångsidiga utbildning vore av synnerligen stor betydelse. Frågan hade emellertid sedan *lärarkollegiet* avlät sin framställning i ämnet blivit ytterligare aktualiserad, därigenom att laborator

[44.] Engfeldt, enligt vad styrelsen hade sig känt, genom medicinalstyrelsens beslut den 5 maj 1928 förordnats att från och med den 1 juni 1928 och tillsvidare vara apotekare vid garnisonssjukhuset i Stockholm. Engfeldt hade dock förklarat att, därest lärarkollegiets nu framlagda förslag om en personlig ordinarie laboratorsbefattning åt honom vunne statsmakternas bifall, han vore villig att kvarstanna vid högskolan. Ett godkännande av förslaget skulle föranleda en anslagsökning av 2,420 kronor. Avlöningen till den personliga laboratorsbefattningen syntes böra uppföras å allmänna indragningsstaten. Samtidigt borde det i veterinärhögskolans stat upptagna arvudet å 6,000 kronor till en laborator i kemi väl ej ur staten uteslutas utan endast innehållas, så länge laborator Engfeldt innehade den personliga laboratorsbefattningen. I annat fall skulle kunna hända att, om Engfeldt avginge från sin befattning, styrelsen komme att stå utan arvode för laboratorn i kemi.

I ärendet hava infordrade utlåtanden avgivits den 13 juni 1928 av allmänna civilförvaltningens lönenämnd och den 13 juli 1928 av statskontoret.

Lönenämnden har yttrat bland annat följande.

Under förutsättning, att ett bibehållande av Engfeldt i hans hittillsvarande verksamhet vid veterinärhögskolan ansågs vara av sådan betydelse ur vetenskaplig och pedagogisk synpunkt, att för möjliggörande därav en personlig ordinarie laboratorsbefattning funnes böra för honom inrättas, ville lönenämnden såsom sin mening anföra, att ett inordnande, på sätt styrelsen för veterinärhögskolan föreslagit, av ifrågavarande befattning i lönegraden B 26 syntes innebära en väl hög placering av densamma. Lönenämnden ville erinra, att vid en dylik placering Engfeldts sammanlagda avlöningsförmåner, med inberäkning av de hittills utgående särskilda ersättningarna för skötseln av veterinärhögskolans medikamentsförråd, skulle komma att icke oväsentligt överstiga avlöningen till de i lönegraden B 30 placerade professorerna vid högskolan. Med hänsyn till de från veterinärhögskolan utgående avlöningsförmåner, Engfeldt i sin hittillsvarande icke-ordinarie laboratorstjänst åtnjutit, torde hans placering såsom ordinarie tjänsteman i lönegraden B 24 få anses tillfyllest, särskilt i betraktande tillika av att enligt gällande bestämmelser föregående tjänstetid torde kunna i sådan utsträckning tillgodoföras honom för placering i löneklass inom sagda lönegrad, att han omedelbart från ordinarieblivandet tilldelades lön enligt den högsta för lönegraden gällande löneklassen, B 27. I detta sammanhang borde framhållas att, därest Engfeldt vid tillträddandet av den ordinarie befattningen skulle helt eller delvis gå förlustig ovanberörda särskilda ersättningar för skötseln av veterinärhögskolans medikamentsförråd, av statsmedel torde böra beredas honom gottgörelse härför i form av personlig lönefyllnad, så att den sammanlagda ersättningen uppginge till slutavlöningen i lönegraden B 26.

Statskontoret har avgivit följande yttrande.

Statskontoret ansågo i likhet med lönenämnden, att befattningen ifråga icke borde placeras i högre lönegrad än den 24:de. Jämväl i anslutning till vad lönenämnden anfört funne sig statskontoret böra tillstyrka, att Engfeldt, därest han skulle gå förlustig de särskilda ersättningar, han nu uppbure vid högskolan, måtte erhålla personlig lönefyllnad med sådant belopp, att hans sammanlagda ersättning vid högskolan komme att uppgå till slutavlöningen i lönegraden B 26.